

Zombiler işsizliği artırıyor

Süleyman Yaşar 24.02.2008

Türkiye ekonomisinin en önemli sorunu işsizlik. Geçtiğimiz altı yıl içinde ekonomik büyüme yıllık ortalama yüzde 7 oranında olmasına rağmen, işsizlik azalacağına arttı. Türkiye’de işsizlik 2001 yılında yüzde 8.4 düzeyindeydi.Son açıklanan 2007 yılı kasım ayı verilerine göre işsizlik oranı yüzde 10.1 oldu. İşsizliğin ekonomik büyümeye rağmen artmasının nedeni ne? İşsizlik “zombiler” nedeniyle artıyor. Amerikan Üniversitesi MIT’den Ricardo J.Caballero ve arkadaşları, işsizliği artıran nedenleri incelerken “zombi” faktörüne ulaşmışlar. Bankalardan kredi alıp bu kredileri ödemeyen ve bu kredileri sürekli yeniden yapılandıranlara “zombi” deniyor. Zombiler, yüksek maliyetlerle çalışıyorlar ve bu yüzden para kazanamadıkları için de aldıkları banka kredilerini geri ödeyemiyorlar. Sonuçta zombiler ürün fiyatlarının yanında paranın fiyatı olan faizleri de yükseltiyorlar.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dolar kuru hedefleri değişti

Süleyman Yaşar 04.04.2008

Amerikan Merkez Bankası Başkanı Ben Bernanke ilk kez “Amerikan ekonomisinde durgunluk ihtimali var” dedi. Gerçekleştirilen üç puanlık faiz indirimine ve piyasalara verilen likiditeye rağmen Amerikan ekonomisinde endişeler devam ediyor.

Ben Bernanke’nin olumsuz açıklamalarını başka durgunluk uyarıları da izledi. 17 milyar dolarlık Qantum Endowment Fund’un aktif yöneticiliğine konut kredisi krizi nedeniyle tekrar dönen George Soros “Piyasaların daha dip noktasına gelmediğini” ileri sürdü. Soros’a göre “Piyasalar biraz toparlandıktan sonra tekrar düşerek dip noktasını bulacak” .

Ben Bernanke ve George Soros’un Amerikan ekonomisine yönelik kötümser beklentilerinin ardından dün Avrupa hisse senedi piyasaları iyi bir performans gösteremedi.

Türkiye’ye ekonomisine gelince... Yaşanan iç gerginlikler nedeniyle yabancı sermayeli şirketler Türkiye ekonomisiyle ilgili büyüme ve döviz kuru tahminlerini değiştirdiler.

Türkiye’de faaliyet gösteren yabancı sermayeli şirketler, 2008 yılı için ekonomik büyüme tahminlerini yüzde 5,5’den yüzde 3,8’e indirdi. Yıl ortası ve yılsonu döviz kuru tahminleri ise liranın daha fazla değer kaybı yönünde değişti.

Daha önce dolar/lira paritesi 2008 yılı haziran ayı için 1 lira 23 kuruş tahmin edilmişken, parite revize edilerek 1 lira 32 kuruş’a çıkartıldı. Bir Amerikan Doları 2008 yılı aralık ayı için 1 lira 21 kuruş ön görülürken son gelişmelere göre değiştirilerek 1 lira 31 kuruş olarak tahmin edildi. Avro/dolar paritesi ise 2008 yılı sonu için 1.35 seviyesinde öngörüldüğünden avro/lira paritesi bu yılsonu itibarıyla 1 lira 76 kuruş olarak yeniden düzenlendi.

Yabancı sermayeli şirketlerin yenilenen ekonomik tahminleri, Türkiye’ye bakış sürecinde olumsuz bir döneme girdiklerini gösteriyor. Büyüme hızının 2008 ve 2009 yılları için düşük tahmin edilmesi yatırımların azalacağına işaret ediyor. Önümüzdeki dönemde yatırımların azalmasının beklenmesinde küresel ekonomideki daralma yanında, Türkiye’de yaşanan siyasi gerginliğin de etkisi var.

Tahmini yeni ekonomik büyükler

Yıllar	2008	2009	2010
Büyüme hızı(%)	3,8	4,8	6,1
GSYİH milyar \$	753.0	847.1	972.2
Kişi başına gelir \$	10.530	11.690	13. 260
Enflasyon %	7,9	5,6	4,8
Dolar/lira	1.31	1.24	1.30
Avro/lira	1.77	1.61	1.68

04.04.2008

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ak Parti özelleştirme yapmadı

Süleyman Yaşar 21.04.2008

Başbakan Tayyip Erdoğan hafta sonu MÜSİAD Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada "Beş buçuk yılda 30 milyar dolarlık özelleştirme yaptık" dedi. AKP döneminde özelleştirilen Tüpraş, Petkim, Erdemir ve diğer şirketlerin hepsini Turgut Özal halka açtı oysa. Teletaş'dan Tofaş'a, Migros'tan çimento fabrikalarının tümünü "o" özelleştirdi. Boğaz Köprülerine gelir ortalığı senedi, Telekom santrallerine dövize endeksli tahvil çıkarıp yarattığı kaynaklarla yeni barajlar, köprüler, otoyollar yaptı. Onun zamanındaki doların satın alma gücünü bugüne getirdiğinizde şimdiki 30 milyar dolarlık özelleştirme pek de öyle övünülecek bir rakam da değil. Ayrıca Özal, Türkiye'nin kredi notunu yatırım yapılabilir anlamına gelen BBB'ye getirdi. Halbuki AKP'nin iktidarda olduğu beş buçuk yılın sonunda, Başbakan "Özelleştirmeleri yaptık" demesine rağmen Türkiye'nin kredi notu spekülasyon anlamına gelen BB- 'ye düştü. Çünkü elde edilen 30 milyar dolar Özal'ın yaptığına aksine yatırıma yönelmedi. Üstelik "özelleştirme yaptık" denmesine rağmen, çaydan şekere, kömürden elektrığe kadar Türkiye'de birçok ürünü hâlâ devlet üretip satıyor. Türkiye'de trenleri, uçakları devlet işletiyor. En büyük bankalar Ziraat, Halkbank, Vakıfbank hâlâ devletin elinde. Devlet işletmecilik yaptığı için ekonomik kaynakları israf ediyor. Türkiye'de devletin üretip sattığı elektriğin yüzde 30'u çalınıyor ya da kayboluyor. Bu arada belediyeler, fırıncıya rakip olmuş ekmek üretiyor, denizciye rakip olmuş deniz otobüsü işletiyor. İş adamına rakip olmuş asfalt, künk, kaldırım taşına kadar fabrika kurup belediye hepsini kendisi üretiyor. Belediyeler boş alanlara park bahçe yapacağına, müteahhit olmuş rezidans yapıp satıyor. Bütün bunlar ortadayken sanki özelleştirme tamamlandı gibi bir havaya girildi. Halbuki Türkiye'de daha özelleştirme başlamadı. 2008 yılı Türkiye'de özelleştirme için bir dönüm noktası olacaktı. 2007 yılında genel seçimler nedeniyle elektrik dağıtım, şans oyunları, otoyol ve köprü özelleştirmeleri ertelendi. Geçen yıldan kalan Petkim, Tekel Sigara, İzmir Limanı, Derince Limanı özelleştirmeleri de hâlâ tamamlanamadı. Hazine finansman dengesi için bu yıl beklenen 9.2 milyar liralık özelleştirme gelirinden daha fazlası elde edilemezse, bütçenin finansmanı zora girebilir. Çünkü ekonomik ortam, Hazine'nin hem bütçe hem de ödemeler dengesi için daha fazla özelleştirme gelirine ihtiyaç duyulacağını bize gösteriyor. Özelleştirme için 2008, 2007 gibi kayıp bir yıl olmamalı. Bunun için hâlâ zaman var. Bu yıl, Petkim, limanlar, Tekel Sigara, THY, otoyollar-köprüler, şans oyunları, şeker fabrikaları, Telekom'un kamu payı, Halk Bankası özelleştirmeleri tamamlanabilir. Küresel kredi krizine rağmen Rusya geçtiğimiz dört ay

içinde elektrik özelleştirmelerinden 33.9 milyar dolar gelir elde etti. Almanya, demiryolu şirketi Deutsche Bahn'ın hisse senetlerini halka arz etmeye hazırlanıyor. Onlar yaptığına göre Türkiye de yapmalı. Çünkü bizde onlardan çok daha fazla özelleştirilecek kuruluş var.

21.04.2008

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

?imdi altın alınır mı?

Süleyman Yaşar 21.05.2008

Altın ve petrol fiyatları arasında hep paralel bir ilişki olduğu söylenir. Petrol fiyatları artınca altın fiyatlarının artacağı, petrol fiyatları düşüşe geçtiği zaman altın fiyatlarının inişe geçeceği belirtilir. Altın ve petrol arasındaki bu fiyat ilişkisinin arkasında, altının çıkarılmasında kullanılan petrolün maliyeti yükseldikçe altın fiyatlarının da yükseleceği varsayımı yatar. Oysa son 10 yıl içinde altınla petrol arasındaki böyle bir ilişkinin olmadığı görülüyor. 10 yıl önce bir ons altın 26 varil petrol alıyordu. ?imdi bir ons altın ancak yedi varil petrol alabiliyor. Ayrıca kısa dönem altın ve petrol fiyatlarındaki ilişki oldukça ilginç bir gelişme izledi. 2008 mart ayında yaşanan ABD'nin en büyük bankalarından Bear Stearns krizinden sonra altın fiyatları yüzde 14 oranında düştü.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Enflasyon hedeflemesi bitti mi?

Süleyman Yaşar 05.06.2008

Mayıs ayı enflasyon rakamları beklentileri aştı. Pek çok ekonomiste göre Mayıs ayında enflasyon yüzde 1'i aşmayacaktı. Taze meyve ve sebzelerin piyasaya çıkması Mayısta enflasyon oranını düşürecekti. Beklenen olmadı tüketici fiyatları Mayıs ayında yüzde 1,49 oranında arttı ve enflasyon yıllık bazda yüzde 10,74'e çıktı.

Aynı şekilde üretici fiyatlarında da enflasyon Mayıs ayında yüzde 2,12 oranında arttı. Yıllık üretici fiyat artışı ise yüzde 16,53 oldu. Özellikle üretici fiyatlarındaki artış oranının yüksek olması, gelecek için olumsuz beklentileri artırıyor. Çünkü üretici fiyat artışları gecikmeli olarak tüketici fiyatlarına yansiyacak.

Enflasyonda Mayıs ayı rakamlarının da yüksek çıkmasının ardından Merkez Bankası 3 haziranda Hükümet'e bir mektup yazarak, önümüzdeki üç yılın enflasyon hedeflerini değiştirdiğini açıkladı. Mektuba göre, 2009'da yüzde 7,5, 2010'da yüzde 6,5 ve 2011'de yüzde 5,5'lik enflasyon oranları hedefleniyor. Merkez Bankası bu yıllar için daha önce belirlediği yüzde 4'lük enflasyon hedeflerinin artık nominal çapa olmaktan çıktığını ilan etti.

Merkez Bankası'nın Hükümet'e yazdığı bu mektup bu güne dek uygulanan açık enflasyon hedeflemesinin başarısız olduğunu gösteriyor. Türkiye ancak 29 ay açık enflasyon hedeflemesi uygulayabildi.

2006 yılından önce uygulanan "örtük enflasyon hedeflemesinde" gerçekleşen enflasyon hep hedeflenenin altında kalmıştı. Açık enflasyon hedeflemesine geçilen 2006 yılından bu yana ise enflasyon hep hedefin üstüne çıktı. Kısacası açık enflasyonu hedeflemesi örtülüsü kadar başarılı olamadı.

Merkez Bankası bu yıl için herhangi bir hedef belirtmiyor. Önümüzdeki üç yıl için yine enflasyon hedefi koyuyor ama bu hedeflerden de emin değil. Çünkü Hükümet'e yazılan mektupta "Arz şoklarının uzun bir müddet süreceğine ilişkin algılamalar giderek güçlenmektedir" diyor. Bu tespiti yaptıktan sonra açık enflasyon hedeflemesi rejimini devam ettirmek artık inandırıcı olmayacaktır.

Peki, enflasyon bundan sonra nasıl gelişecek? Merkez Bankası'nın en son yayınlanan 2 haziran tarihli bilançosunda, rezerv para tutarı kısa sürede 37,5 milyar YTL'den 42,1 milyar YTL'ye çıktı. Bu artış Hazine'nin Merkez Bankası'ndaki mevduatından para çekmesinden kaynaklanıyor. Eğer bu para çekişleri sıklaşırsa para arzı çoğalacağı için enflasyon daha da artacak anlamına geliyor. Bütün bunlar gösteriyor ki bundan böyle Hazine borçlanırken daha yüksek faiz ödemek zorunda kalacak, bu da beklenenin aksine enflasyon artışını hızlandıracak.

Enflasyon hedefleri ve gerçekleştirmeler

Yıllar	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Hedef (%)	35	20	12	8	5	4
Gerçekleşme (%)	29,7	18,4	9,3	7,7	9,6	8,4							

Kaynak: Merkez Bankası

05.06.2008

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Enflasyon nasıl düşer?

Süleyman Yaşar 06.06.2008

Türkiye'de makro ekonomiyi yönetenlere göre, eğer dünyada gıda ve ham petrol fiyatları artmasıydı son on iki aylık enflasyon yüzde 10,74 olmayacaktı, hatta yüzde 4 oranının da altında kalacaktı.

Yapılan bu analiz ilk bakışta doğru gibi görünse de yanlış. Çünkü Türk Lirası son sekiz yılda tüketici fiyatları bazında yüzde 78, üretici fiyatları bazında da yüzde 56 değerlendirildi. Bir ülkenin parası değerlendirildiğinde o ülkenin ithal ettiği malların fiyatları yerli para cinsinden düşer. İşte bu yüzden, ithal edilen ürün fiyatlarındaki artış nedeniyle enflasyonun arttığını söylemek doğru değil. Tam aksine bir durum geçerli çünkü.

Türkiye "dalgalı kur rejimine" geçtikten sonra, bu rejimi enflasyonu düşürmek için kullanılan bir araç olarak algıladı. Dalgalı kur rejimi, kur riskini devletin üzerinden alıp yatırımcının üzerine aktaran ve böylece Merkez Bankası'nın rezervlerini koruyup krizlerde ekonominin güçlü kalmasını sağlayan bir araçtır.

Oysa dalgalı kur rejimi bizdeki gibi enflasyonu kontrol etmek için kullanılmaya kalkışılınca, başka bir sonuç verdi. Yüksek reel faiz verilerek Türk Lirası değerlendirildi ve ithal mallar ucuzlatılarak enflasyon düşürülmeye çalışıldı. Ancak Türkiye'de bu tür enflasyonla mücadele politikasını aksatacak başka engeller vardı. Engelin en önemlisi vergi gelirleriydi.

Türkiye'de doğrudan vergi toplanamadığı için, ithal ürünler üzerinden alınan dolaylı vergiler devlet gelirlerinin artırılmasında en iyi çözüm yolu olarak görüldü. Böylece Türk Lirası'nın değerlenmesiyle ithal mallarda ortaya çıkan fiyat düşüşleri vergi gelirini artırmakta kullanıldı.

Akaryakıt üzerinden alınan dolaylı vergiler yüzde 60 oranını geçti. Ama çiftçi, balıkçı ve diğer üretici kesimlerde yüksek verginin etkisinin devlet yardımlarıyla kalkması sonucunda akaryakıt talebi düşmedi. Teşvikli fiyattan

akaryakıt tüketimi ve değerli lira nedeniyle ucuzlayan ithal ürün talebindeki artış cari açığı artırdı.

Cari açık artıkça bu açığı kapatmak için bu sefer sıcak para temini amacıyla faizleri daha fazla artırmak gerekti. Faizlerin artışı toplam talebi kontrol etmek için değil Türk Lirası'nı değerlendirmek ve sıcak para temin etmek için bir araç oldu.

Oysa ithal mallarının fiyatlarındaki artışlar tüketiciye yansıtılsaydı ithal mal talebi bu kadar artmaz ve cari açık yükselmezdi.Çünkü en temel ilkedir bir malın talebini dengelemek için fiyatını doğru koymak gerekir.

?imdi enflasyon çift haneye yükselince, toplam talebi kontrol etmek için yine politika faizleri yükseltilecek ve faizlerin yükselmesiyle Türkiye'ye daha fazla sıcak para girecek para arzı artacak. Böylece enflasyon daha da tırmanacak.

Merkez Bankası Başkanı dün Diyarbakır'da yaptığı konuşmada faizleri artıracaklarının sinyali verdi. Hâlbuki şu anda faiz artışıyla enflasyonu düşürmek asla mümkün değil. Çünkü ithal malların fiyatları gerçek maliyetleri yansıtmadığı için talep düşmeyecek aksine ithal mal kullanımı sürekli artacak. Bu da cari açığı artıracığı için faizler sürekli artırılmak zorunda kalacak.

Enflasyonu düşürmek için faizleri artırmak çözüm değil. Çözüm, artık reel kur politikası uygulamaktan geçiyor. Türk lirası'nın değeri doğru değilse, enflasyonu da düşürmek mümkün değildir.

06.06.2008

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

OYAK parasını GAP'a yatırmalı

Süleyman Yaşar 20.06.2008

Kısaca OYAK diye bilinen Ordu Yardımlaşma Kurumu'nun, sahip olduğu banka ve bazı diğer varlıklarını satmasıyla elinde 3,5 milyar dolar birikti. OYAK yöneticileri bu 3,5 milyar doları yeni yatırımlarda kullanmak üzere 15 kişilik bir yatırım timi kurmuş. Bu yatırım timi öncelikle Avrupa ve ABD pazarında krizle birlikte ortaya çıkan yatırım fırsatlarına bakıyormuş.

Oysa OYAK'ın yurt dışında yatırım fırsatı araması ne kadar yanlış. OYAK böyle bir hedge fon'a dönüşüp yurt dışında riskli yatırımlara girse parasının büyük bir kısmını kaybedebilir.

OYAK'ın parasını yurt içinde kullanabileceği çok verimli alanlar var. Bu alanların başında Güney Doğu Anadolu Projesi (GAP) geliyor. GAP'ta 19 yıl içinde ancak toprakların yüzde 14'ü sulanabildi. Daha 1,6 milyon hektar tarım alanı sulaması tamamlanmak için kaynak bekliyor.

AKP Hükümeti önümüzdeki beş yıl içinde GAP'ın tamamlanması için 12,5 milyar dolar kaynak aktarılacağını belirtti. Bu kaynak aktarılsa da GAP sulamasının devlet tarafından tamamlanması pek mümkün görünmüyor. Çünkü devletin özel sektör gibi etkin çalışması mümkün olamaz. Politik müdahaleler, yürütülen projenin takibinin iyi yapılamaması, yolsuzluklar, uzun süren karar süreçleri nedenleriyle devlet sulamada başarısız olacaktır.

Zaten 1914 yılında kurulan Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 94 yılda Türkiye'de 8,5 milyon hektar sulanabilir arazinin ancak 4,8 milyon hektarını sulayabilmiş. Sulanabilecek arazilerin yarısı susuz kalmış. Yaşananlar bize

GAP sulamasını Devlet Su İşleri'nin bitirmesinin pek mümkün olmadığını gösteriyor.

Peki, OYAK bu yatırımları nasıl yapabilir? GAP'ın sulama imtiyazı yap-işlet-devret yöntemiyle 49 yıllığına OYAK'ın kuracağı GAP Sulama Anonim Şirketi'ne verilir. Ve, devlet suyu bu şirkete bedelsiz olarak verir. Çiftçilerin su kullanım bedellerinden ödenmeyen kısımlarını Hazine garanti eder. Bu yöntemle de OYAK, GAP sulama yatırımlarını kısa sürede tamamlar.

Yatırım süresi içinde OYAK, GAP Sulama Şirketi'nin hisselerini özel yatırımcılara blok veya halka arz yoluyla satabilir. Böylece kendi riskini de dağıtarak koyduğu paranın bir kısmını hemen geri alabilir. OYAK başarıyla yöneteceği GAP Sulama Şirketi'nin değerini kısa sürede koyacağı 3,5 milyar doların çok üzerine bu yolla çıkartabilecektir.

Küresel gıda fiyatlarının hızla arttığı bir dönemde Türkiye'de elverişli tarım alanlarına yatırım yapıp geliri beş kat artırmak imkânı varken, yurt dışında yatırım fırsatları aramak çok yanlış bir karar.

Aksi halde 3,5 milyar gibi büyük miktarda nakit parayı yurt dışına götürmek, Türkiye için büyük kayıp olur. OYAK elindeki parayı en kârlı yatırım alanı olan GAP sulamasına yaptığı takdirde, yurt dışında değil Türkiye'de iş bekleyen binlerce gence istihdam sağlayacağını da unutmamalı.

Eğer OYAK ve Hükümet bu öneriyi dikkate alıp GAP fırsatını değerlendirirlerse, hem Türkiye kazanır hem de OYAK.

20.06.2008

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

24 tane havayolu şirketi battı

Süleyman Yaşar 16.07.2008

Petrol fiyatlarının artması havayolu şirketlerini zora soktu. 2008 yılında dünyada 24 tane havayolu şirketi iflas etti. Havayollarında yaşanan bu büyük sarsıntıda 100 bin kişinin işinden çıkarılması bekleniyor. Bu kriz ortamına nasıl gelindi? Petrolün varilinin 147 dolara çıkması havayolu şirketlerinin maliyetlerini çok büyük bir oranda arttırdı. Petrolün varili bu yıl ortalama 107 dolar seviyesinde kalırsa, havayolu şirketlerinin 2008 yılı zararı 2,3 milyar dolar olacak. Eğer petrolün varili 135 dolar civarında olursa, bu zarar 2008 yılında 6,1 milyar dolara çıkacak. Dünyada havayolu sektörü 33 milyon kişiye istihdam sağlıyor. Havayolu sektörünün dünya gayrisafi hâsılasına katkısı yüzde 7,5'i buluyor. Dünya gayrisafi hâsılasının 60 trilyon dolar olarak hesap edildiği düşünülürse, demek ki havayolu sektörünün payı 4,5 trilyon dolar tutuyor. Havayolu uzmanlarına göre, bu yıl sektörde yaşanan kriz, geçmişte Körfez Savaşı'nda ve 11 Eylül terör saldırılarında bile görülmemiş derecede büyük bir kriz.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Amerikan ekonomisinde neler oluyor?

Süleyman Yaşar 17.07.2008

Amerikan ekonomisinde son günlerde yine sert bir dalgalanma başladı. Finans piyasaları karıştı. "Ninja" olarak bilinen, parası ve işi olmayanlara verilen konut kredilerinin geri ödeme problemi bir yıldır bir türlü çözülemedi.

Ninjalardan kredi problemi çözülmemeyince, sarsıntılar gene başladı. Konut kredileri karşılığı çıkarılan menkul kıymetlere garanti veren Fannie Mae ve Freddie Mac finans kuruluşlarının zor duruma düştüğü geçen hafta açıklandı. Bu iki kuruluşun garanti ettiği toplam borç miktarı 5,2 trilyon dolar tutuyor. Şimdi Amerikan Hazinesi bu iki finans kuruluşunu kurtarmak için harekete geçti.

Yapılacak bu kurtarma operasyonuna karşı çıkanlar var. Çünkü Amerikan Hazinesi'nin toplam borcu 9 trilyon dolar. Kurtarma operasyonu ile toplam borç 14 trilyon dolara ulaşacak. Bu büyük borç yükü vergi mükelleflerini düşündürüyor.

Önceki gün ABD Senatosu'nda yapılan incelemede, Hazine Bakanı Henry Paulson'a, yapılacak kurtarma operasyonunun nasıl finanse edileceği ve bu kurtarma operasyonunun vergi mükelleflerine getireceği yük sık sık soruldu. Aslında tatmin edici bir cevap da alınamadı. Hazine Bakanı, piyasaların düzelmesi için kısa ve uzun vadeli önlemler üzerinde çalışıldığını vurguladı.

Amerikan ekonomisindeki konut kredileri sorunu çözülmediği takdirde küresel finansal piyasaların istikrara ulaşması zor görünüyor. ABD Merkez Bankası Başkanı Ben Bernanke son yaptığı açıklamada, Amerikan ekonomisinde artan enflasyonun büyüme hızını düşüreceğini söyledi. Bernanke, enflasyonun nedenini de, geçen beş yılda dünya ekonomisindeki hızlı büyümeye bağladı. Hızlı büyümenin petrol ve emtia fiyatlarını yükselttiğini, bu nedenle enflasyonun arttığını açıkladı.

Ben Bernanke'nin karamsar açıklamalarına rağmen, Fannie Mae ve Freddie Mac kurtarıldığı takdirde, Amerikan finans piyasalarına istikrar gelmesi bekleniyor. Amerikan Hazinesi bu iki büyük finans kuruluşuna mali destek vermeye başladı.

ABD ekonomisinin bu yıl yüzde 1 ile yüzde 1,8 arasında büyüyeceği, enflasyonun ise yüzde 3,8 ile yüzde 4,2 arasında gerçekleşeceği tahmin ediliyor. 2009 yılında ise ABD ekonomisinin yüzde 2 ile yüzde 2,8 arasında büyüyeceği düşünülüyor.

Gelelim Türkiye'ye... Amerikan ekonomisindeki gelişmeler Türkiye'yi nasıl etkiliyor? Öncelikle ABD'de fiyatı düşen hisse senetleri küresel yatırımcılar için daha cazip olduğundan, bu durum, Türkiye'ye gelecek yabancı sermayeyi olumsuz etkiliyor.

Ayrıca ABD'de konut sektöründeki sorun çözülmeden Türkiye'de de konut sektörünün canlanması pek kolay değil. Dolayısıyla ABD ekonomisinin düzelmesini bekleyeceğiz. Gerçi ABD ekonomisi için büyüme rakamları yükselen bir seyir içinde tahmin edildiğinden, şu anda endişe edici bir durum yok. Finansal piyasalardaki çalkantı geçici bir durum.

Milli Piyango kaç lira eder?

Süleyman Yaşar 24.07.2008

Milli Piyango Genel Müdürlüğü'nün hasılatı 2007 yılında 1 milyar dolara ulaştı. İdarenin düzenlediği şans oyunları, milli piyango, sayısal loto, şans topu, on numara, hemen kazan ve süper loto olarak altı alana yayılıyor.

Milli Piyango'nun 11 bin civarında bayisi var. Sadece sayısal loto bayi sayısı bile dört bini geçti. Özelleştirilmesi gerekenler arasında şimdi sırada Milli Piyango var. Milli Piyango, şans oyunları özelleştirilmesi adı altında özel anonim şirketlere devir edilecek Devirler her bir şans oyunu alanında en fazla 10 yıllık lisanslar verilerek yapılacak.

Türkiye, şans oyunları özelleştirilmesine örnek olarak komşumuz Yunanistan'ın 2005 yılında özelleştirmeye başladığı şans oyunları şirketi OPAP'ı alabilir.

Yunanistan OPAP'ın yüzde 16,44 oranındaki hissesini 1 milyar 266 milyon avroya satmıştı. Toplam şirket değeri 7,7 milyar avro olarak belirlenmişti. Bu değer 12 milyar Amerikan Doları'na tekabül ediyor. Halen Yunanistan'da devlet, OPAP hisselerinin yüzde 50,8'ini elinde tutuyor.

Yunanistan'ın OPAP şirketi bizim şans oyunlarına da talip. OPAP Genel Müdürü Christos Hadjiemmanouil "Türkiye'de şans oyunu özelleştirmesiyle ilgilenmezlik edemeyiz, Türk Hükümeti'yle ilk biz temasa geçeceğiz" diyor.

Milli Piyango özelleştirmesi ile Lottomatica (İtalya), Essnet-Tattersall's (İsveç), Scientific Games (ABD) , Camelot (ABD), Austrian Lotteries (Avusturya), Intralot (Yunanistan) ve Sisal (İtalya) gibi yabancı gruplar da ilgileniyor.

Yunanistan, dünyada en çok şans oyunu oynanan ülke. Yılda 4,3 milyar dolar şans oyunlarına yatırılıyor. Kişi başına 430 dolarlık şans oyunu oynanıyor. Yunanlılar'ı, Norveç ve Danimarkalılar izliyor.

Türkiye'de kişi başına şans oyunu harcaması sadece Milli Piyango oyunları için 15 dolar civarında. Özelleştirme yapıldıktan sonra bu rakamın hızla artması bekleniyor. Çünkü oyunlar daha sık düzenlenecek, ikramiye miktarı ve ödül kazanma oranları arttırılacak.

Halen milli piyangoda kazanma ihtimali 1/700 bin, hemen kazanda 1/10 milyon, sayısal lotoda 1/13.938.816, şans topunda 1/3.895.584, on numarada 1/ 546.203 bu ihtimaller katılımcı ve bilet sayısına göre değişebiliyor.

Görüldüğü gibi şu anda kazanma ihtimalleri oldukça düşük. Özelleştirmenin ardından dağıtılacak ikramiye tutarı arttırılır ve çok sayıda ödül konursa kazanma ihtimali yükseleceği için katılım çoğalacak böylece hasılat ve kâr artacak.

İşte bu nedenle Milli Piyango ucuza satılmamalı. Burada, potansiyel şans oyunları pazarının büyüklüğü dikkate alınmalı. Yunanistan'ın OPAP'a uyguladığı şirket değeri de gözden uzak tutulmamalı. Aksi takdirde kamu önemli bir gelir kaybına uğrayabilir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dolar ne olacak?

Süleyman Yaşar 05.08.2008

ABD Merkez Bankası, Avrupa Merkez Bankası ve İngiltere Merkez Bankası faiz kararlarını bu hafta açıklayacaklar. Üç merkez bankasının da mevcut faiz oranlarını değiştirmeyecekleri düşünülüyor. Dolayısıyla faiz oranlarının değişmemesi ihtimali pariteler arasında önemli bir farklılığın olmayacağı beklentisini güçlendiriyor.

ABD Doları, Amerikan işsizlik verilerinin yüzde 5,7 seviyesine çıkmasına rağmen son günlerde önemli para birimleri karşısında daha güçlü bir seyir izliyor. Çünkü, Avrupa ve İngiltere ekonomik durgunluk nedeniyle sıkıntı içindeler. Bu yüzden ABD Doları'nın kısa dönemde özellikle avro karşısında değer kazanması bekleniyor. Avro/dolar paritesinin destek noktası 1,5350, direnç noktası 1,5730 olarak tahmin ediliyor.

Türkiye'ye gelince... AKP'nin kapatılmaması kararının ardından Türk Lirası hızla değerlendirildi. Türk Lirası son dört iş gününde Amerikan Doları'na karşı yüzde 4,1 oranında değer kazandı. Türkiye'nin IMF ile ihtiyati stand-by anlaşması için 8 ağustosta görüşmelere başlayacak olması da liranın değerlendirilmesine destek veriyor.

Türk Lirası'nın yıl başında dolar karşısında değeri 1 lira 17 kuruştı. Dün serbest döviz piyasasında Amerikan Doları 1 lira 15 kuruşa kadar geriledi. Avro ise 1 lira 79 kuruştan işlem gördü. Avronun yıl başında Türk Lirası karşısındaki değeri ise 1 lira 72 kuruştı.

Peki, Türk Lirası niçin değerlendiriliyor? Ülke paralarının değişim değeri ülkelerin emek verimliliklerine göre belirlenir. Türkiye'de emek verimliliği hızla artmadığına göre dolar/lira paritesinin 1 lira 15 kuruş olması, Türk Lirası'nın yüzde 10 seviyesini bulan reel faizine, artan döviz rezervlerine ve siyasi risklerin azalmasına bağlanabilir.

Türk Lirası'nın değerlendirilmesinin bir diğer nedeni de, Merkez Bankası'nın enflasyon hedeflemesi adı altında enflasyonu düşürmek için düşük döviz kurunu hedefliyor olması. Yüksek faiz düşük kur politikası nedeniyle dolar/lira paritesinin eğer bir müdahale olmazsa 1 lira 10 kuruşa kadar inmesi mümkün görünüyor.

İhracatçılardan gelen tepkiler üzerine belki Merkez Bankası günlük döviz alım tutarlarını arttırarak dolar/lira paritesinin 1 lira 15 kuruş seviyesinde kalmasını sağlayabilir. Ama kısa dönemde Türk Lirası'nın değer kaybetmesi pek mümkün görünmüyor. Bu nedenle, kısa dönemde Türk Lirası'na yatırım yapmakta fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dolar tahminleri değişti

Süleyman Yaşar 25.08.2008

İki yıldır artan emtia fiyatlarından en fazla olumsuz etkilenen para birimi Amerikan Doları olmuştu. Son bir aydır emtia fiyatlarının azalma eğilimine girmesiyle birlikte, dolar, diğer para birimleri karşısında değer kazanmaya başladı.

Amerikan Merkez Bankası Başkanı Ben Bernanke, geçen cuma günü yaptığı konuşmasında, “Emtia fiyatlarının düşmesi ve doların değer kazanmasının Amerikan ekonomisi için olumlu bir gelişme olduğunu” belirtti. Bernanke, özellikle ham petrol fiyatlarındaki gerilemenin ve dolardaki değerlenmenin enflasyon üzerinde olumlu etki yapacağına dikkat çekti. Bu yıl ve gelecek yıl enflasyonun ılımlı bir gelişme göstereceğini söyledi.

Bu arada, emtia fiyatlarının düşmesinden Türkiye de olumlu etkilenecek. Hatta Türkiye son gelişmelerden en fazla olumlu etkilenen ülkeler arasında sayılıyor. Çünkü iç siyasi gerginliklerin ortadan kalkmasıyla oluşan ılımlı ortam, siyaseti, ekonomi için bir belirsizlik unsuru olmaktan çıkardı. Bu gelişmenin ardından ham petrol fiyatlarındaki düşme de cari açık ve enflasyonu olumlu etkileyecek.

Uluslararası yatırım bankaları yaşanan bu son olumlu gelişmelerin hemen sonrasında Türkiye ekonomisi ile ilgili tahminlerini tekrar gözden geçirdiler. Onların yeni tahminlerine göre, Türk Lirası değer kazanmaya devam edecek. Bu yılsonunda dolar/YTL paritesinin 1 lira 25 kuruş olacağı düşünülüyordu. Yeni tahminlere göre dolar, yılsonunda 1 YTL 19 kuruş olacak.

Uluslararası beklentiler, Türk Lirası’nın yanı sıra diğer gelişmekte olan ülkelere Meksika, Polonya, Çin ve Hindistan’ın para birimlerinin de yılsonuna kadar değer kazanacağı yönünde. Buna karşın Brezilya, Rusya, Şili ve Arjantin’in para birimleri değer kaybedecek.

Uluslararası yatırım bankaları, dolar/YTL paritesini yılsonunda 1 YTL 19 kuruş olarak tahmin ederken, Merkez Bankası’nın Ağustos ayı ikinci yarı beklenti anketinde, yılsonunda bankalararası piyasada dolar/YTL paritesi 1 YTL 15 kuruş ile 1 YTL 40 kuruş arasındaki bant içinde en çok tekrarlanan tahmin 1 YTL 25 kuruş olarak belirtiliyor.

Merkez Bankası beklenti anketine göre, yerli yatırımcılar, yabancılara göre Türk Lirası’na daha az güveniyor. Yabancı yatırımcıların Türk Lirası’na daha olumlu yaklaşımları ise, küresel ekonomide benzer ülkeler sıralamasında Türkiye’nin daha iyi durumda olduğunu gösteriyor. Tabii bu arada, Türkiye’de faizlerin çok yüksek olduğunu da gözden uzak tutmamalı.

Merkez Bankası’nın bu yüksek faiz politikası devam edeceğine göre, iç ve dıştaki son gelişmeleri dikkate alarak, yatırımcıların kısa vadede Türk Lirası’nda kalmasında fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Cari açık nasıl sürdürülebilir

Süleyman Yaşar 04.09.2008

Cari işlemler açığı bir ülkenin toplam harcamalarıyla geliri arasındaki olumsuz farkı anlatır. Cari işlemler fazlası ise harcamalarıyla geliri arasındaki olumlu farkı ifade eder. Cari açığı olan ülkeler bu açığını karşılamak için diğer ülkelere borç alır. Cari fazlası olan ülkeler ise fazlalarını diğer ülkelere borç verirler.

Türkiye cari açığı olduğu için bu açığı kapatmak amacıyla cari fazlası olan Çin, Rusya ve Ortadoğu ülkelerinin oluşturduğu fonlardan borç alır. Alınan borçlar kısa vadeli ise, borçlu ülkede yaşanacak iç ve dış şoklar borçların ödenmesinde güçlük çıkaracağı için ekonomi küçülür ve fakirleşir.

Cari açığı finanse etmek amacıyla alınan kısa vadeli dış borçların olumsuz etkisine maruz kalmamak için cari açığın ulusal gelire oranının yüzde 3'ü geçmemesi önerilir. Eğer kamu maliyesi açığı yoksa bu oranın yüzde 4'e kadar çıkmasına izin verilir.

Gelelim cari açığın yorumlanmasında kullanılan farklı bir yöntem... Bir ülkenin cari açığının sürdürülebilirlik kriterini ortaya koymak için, o ülkenin gelecekteki cari işlemler fazlalarının" bugünkü değerinin" mevcut cari işlemler açığını karşılayıp karşılamadığının mukayesesi yapılır.

Tahmin edilen gelecekteki cari işlemler fazlalarının belli bir iskonto haddiyle bugüne getirilen değeri mevcut cari işlemler açığına eşitse, o ülkenin cari açığını sürdürülebilmesi mümkün görülür. Eşit değilse o ülkede cari açık sürdürülemez. Ve o ülkenin parasının hızla değer kaybetmesi yönünde fikirler oluşmaya başlar.

Türkiye'nin cari açığının sürdürülebilirliğini ilerideki cari fazla tahminlerinin ışığında bugünkü değerine göre şimdiden hesaplayabilir miyiz? Eğer cari açığın finansmanı amacıyla yapılan borçlar tüketime yönelmeyip ağırlıklı olarak şirket sermayelerinin güçlendirilmesi ve fiziki yatırımlar için kullanılıyorsa, Türkiye'nin cari açığını sürdürebilmesi mümkündür. Çünkü yatırımların gelecekteki getirilerinin borç anapara ve faizlerini geri ödeyebilecek bir rasyonellikle yapıldığı kabul edilebilir. Bunun aksi büyük bir israftır çünkü.

Peki, Türkiye'nin ileride cari işlemler fazlası vermesi mümkün mü? Bu soruya olumlu cevap vermek oldukça zor. Türkiye ekonomisi 1975'ten bu güne geçen 33 yılda sadece altı yıl cari fazla vermiş. Geçmiş verilere bakarak, gelecek için cari fazla verebileceğimizi söylememiz mümkün değil.

O halde ne olacak? Eğer Türkiye'nin geçmişteki zaman serisini devam ettirdiği takdirde cari açığını sürdürmesi mümkün olamaz. Er veya geç borç ödemelerinde bir sıkıntı ve ulusal para değer kaybı ortaya çıkar.

Yalnız bu noktada mutlaka önemli bir unsuru belirtmek gerekiyor. Türkiye'de kâr oranlarının yüksek olması ve kayıt dışı ekonominin varlığı orta ve uzun vadede borçlu şirketlerin geri ödeme gücünün olduğunu gösteriyor. Bu açıdan bakıldığında Türkiye'nin ileriki yıllarda cari işlemler fazlası verebilen bir ülke olma ihtimali zayıf da olsa var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dert endeksini Erdoğan düşürdü

Süleyman Yaşar 10.09.2008

Amerikalı iktisatçı Arthur Okun 1970'lerin sonunda "dert endeksi" adı altında bir endeks geliştirdi. Okun'a göre, bir ülkede yaşanan yıllık enflasyon ve işsizlik oranlarının toplamından oluşan bu endeks basit ama toplumun dertlerini

göstermede oldukça maharetli.

Ayrıca dert endeksi ekonomik bir zaman serisi oluşturmalarının yanı sıra aynı zamanda faydalı bir politik gösterge. *The Wall Street Journal*'ın haftasonu nüshasında yayınlanan Arthur Okun'un dert endeksine göre, geçen 40 yıl içinde Amerikalılar'a en az derdi 1993-2000 yılları arasında Bill Clinton çekti. Daha doğrusu Amerikalılar Clinton döneminde enflasyonun ve işsizliğin en düşük olduğu dönemi yaşamışlar.

Clinton döneminde enflasyon ve işsizlik toplamı yüzde 10'u geçmemiş ve yüzde 7'ye kadar inmiş. ABD'de en dertli dönem ise Jimmy Carter dönemi olmuş. Enflasyon ve işsizliğin toplamı yüzde 22'ye ulaşmış.

Dert endeksine göre Türkiye'deki siyasetçileri incelersek... Başbakan Recep Tayyip Erdoğan bugüne kadar olan icraatlarıyla halka en dertsiz günleri yaşatmış. Erdoğan döneminde enflasyon ve işsizlik oranlarının toplamı 2005 yılında yüzde 18'e kadar indi. Erdoğan döneminde dert endeksi en fazla yüzde 20'ye çıktı. Böylece Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde Türkiye en dertsiz günlerini yaşadı.

Dert endeksinde başbakanlar içinde ikinci sırada Abdullah Gül yer alıyor. Bülent Ulusu üçüncü ve Yıldırım Akbulut ise dördüncü. Akbulut döneminde dert endeksi yüzde 69 olmuş.

Türkiye'nin en dertli dönemi ise Tansu Çiller ve Süleyman Demirel'inki olmuş. Tansu Çiller'in başbakanlığında enflasyon ve işsizlik oranları toplamı yüzde 133.8'e kadar çıkmış, Demirel ise dert endeksini yüzde 118.8'e ulaştırmış. Mesut Yılmaz da dert endeksini yüzde 106.5'e çıkartarak halka dert çektirenler sıralamasında üçüncülüğü almış.

Bülent Ecevit dert endeksini yüzde 77'ye, Turgut Özal ise yüzde 78.1'e kadar yükseltmiş. Necmettin Erbakan da dert endeksini yüzde 85.7'ye ulaştırmış

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün kısa süreli başbakanlığını ayrı tutarsak geçen 28 yıl içinde seçimle gelen başbakanlar sıralamasında Recep Tayyip Erdoğan halka en dertsiz günleri yaşatan başbakan olarak öne çıkıyor. Halen görevde olduğu için bundan sonraki icraatlarıyla dert endeksini yukarı mı aşağı mı çekeceği henüz belirsiz ama endeksi daha da düşürerek yeni rekorlar kırabilir.

Dert endeksi= Enflasyon oranı+ işsizlik oranı

Başbakanlar

Dert endeksi

Recep Tayyip Erdoğan 20.0

Abdullah Gül 29.1

Bülent Ulusu 48.8

Yıldırım Akbulut 69.0

Bülent Ecevit 77.0

Turgut Özal 78.1

Necmettin Erbakan 85.7

Mesut Yılmaz 106.5

Süleyman Demirel 118.8

Tansu Çiller 133.8

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Krizde en güvenilir kurum hangisi?

Süleyman Yaşar 22.09.2008

Amerikan konut sektöründe on üç ay önce başlayan kredi krizi büyük bir felakete dönüşmeden geçen hafta sonunda şimdilik çözüldü.

Bulunan çözüme göre, ABD Hazinesi, finans şirketlerinin konut kredileri nedeniyle batan varlıklarını satın alacak. Böylece mali sistemdeki güven sorunu halledilecek ve sistem tekrar işler hale gelecek. Yapılacak kurtarma operasyonunun duyurulmasının ardından geçen haftanın son iki iş gününde menkul kıymet borsaları hızla yükseldi. Mali çalkantı birdenbire durdu.

Hafta sonunda kurtarma operasyonunun ayrıntıları da açıklandı. Buna göre ABD Hazinesi finans şirketlerinin bilançolarında önümüzdeki iki yıl içinde ortaya çıkabilecek 700 milyar dolarlık batık krediyi satın alabilecek.

Açıklanan kurtarma planının ardından gelelim son on gün içinde küresel piyasalarda yaşananlara. Dalgalanma sırasında beklenenin aksi yönde gelişmeler oldu.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Krize özelleştirme tedbiri

Süleyman Yaşar 26.09.2008

Düşük gelirli Amerikan vatandaşlarına açılan kredilerin geri ödenmemesi nedeniyle bankaların zararları artmaya devam ediyor. Amerikan Hazine Bakanı Henry Paulson'un en son açıklamasına göre, konut kredilerinin küresel düzeyde ortaya çıkardığı zararların toplamı 523 milyar dolara ulaştı.

ABD Hazinesi'nin hazırladığı 700 milyar dolarlık kurtarma paketi işte bu 523 milyar dolar olarak belirlenen bu zararları ve ortaya çıkabilecek yeni zararları karşılayacak. Söz konusu kurtarma paketi büyük bir hızla hazırlandı ama hafta başından beri siyasetçiler tarafından incelendiği için henüz yürürlüğe girmedi.

Kurtarma paketinin gecikmesi piyasalarda yeni dalgalanmalara neden oluyor. Nitekim ABD ve Avrupa'da görünen nakit para sıkıntısı Asya piyasalarında da yaşanmaya başladı. Dün Hong-Kong, Singapur, Çin bankalararası para piyasalarında faizler yükseldi. Oysa dünya merkez bankaları piyasalara daha yeni toplam 180 milyar dolar enjekte etmişti.

Gelelim Türkiye'ye... Amerikan konut sektöründeki depremin dalgaları küresel para ve sermaye piyasalarını sarsmaya devam ettiği bir ortamda Türkiye özelleştirme yapmayı sürdürüyor. Dün Meram ve Aras Elektrik Dağıtım Şirketleri'nin özelleştirilmesi ihalesi başarıyla tamamlandı. Yasal süreç tamamlandı Özelleştirme Yüksek Kurulu onaylarsa, bu iki özelleştirmeden 568,5 milyon dolar daha gelir elde edilecek. Ve gelirin yanı sıra elektrik dağıtımında etkinsizlikler de ortadan kalkacak.

Yaşanan kredi krizinin yarattığı küresel belirsizlik ortamında, Ankara'da özelleştirme ihalelerine şirketlerin para yatırması ve tekliflerini geri çekmemesi Türkiye ekonomisine olan güvenin devam ettiğini kanıtlıyor. Ayrıca

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın Kars, Erciş, Ağrı, Muş ve Erzurum Şeker Fabrikaları özelleştirme ihale duyurularını yapması da özelleştirme uygulamalarındaki kararlılığını gösteriyor.

Diğer taraftan Özelleştirme Yüksek Kurulu tarafından bir süredir bekletilen İzmir ve Derince Limanları ile Başkent ve Sakarya Elektrik Dağıtım Şirketleri'nin devir onaylarının verilmesi de, bu yıl yapılacak özelleştirme tahsilatını daha da arttıracak. Özelleştirilmesi onaylanan bu dört şirketten yaklaşık 2 milyar dolar ilave özelleştirme geliri elde edilecek. Böylece 2008 yılının tahsilat tutarı 9,3 milyar doları geçecek.

Hatırlatalım... Hazine Finansman Planı'nda 2008 yılı için özelleştirme geliri 9,2 milyon YTL olarak hedeflenmişti. Görülüyor ki, yılın dokuz aylık döneminde bu hedef geride bırakıldı.

Türkiye ekonomisinin direnci açısından bu performans büyük bir önem taşıyor. Çünkü, özelleştirme gelirlerinin kamu bütçesine beklenenin üzerinde gelir sağlaması, küresel kredi krizinin karşılanabilmesinde bugün önemli bir güvence oluşturuyor.

Bu nedenle AKP Hükümeti'nin özelleştirme yoluyla içeriden ve dışarıdan kaynak yaratması, küresel kredi krizine karşı Türkiye'nin alabileceği en uygun tedbirlerden biri olarak değerlendirilebilir. Hükümetin bütçe açığını yükseltmemesi, bankacılık sistemini dikkatle izlemesi, Merkez Bankası'nın bağımsızlığını koruması ve özelleştirme uygulamalarını hızlandırılması Türkiye'nin güvenilirliğini artırıyor.

Bütün bunlara rağmen, özel sektör giderek yükselen bir sesle hükümetten ilave tedbirler almasını istiyor. Oysa hükümet daha fazla tedbir alırsa, bu tedbirler piyasalara yönelik ciddi bir devlet müdahalesine dönüşebilir. Devletin ekonomiye fazla karışmasını istemeyen ve bunu her fırsatta dile getiren özel sektör temsilcilerinin artık kendi tedbirlerini kendilerinin almalarında büyük fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye'deki yabancı bankalar riskli mi?

Süleyman Yaşar 29.09.2008

Amerikan konut kredilerinde yaşanan krizin çözümü için hazırlanan Kurtarma Planı'nın bugün ABD'de piyasalar açılmadan yürürlüğe girmesi bekleniyor. Kurtarma Planı'nın kabulünün gecikmesi Amerikalı parlamenterlerin çözüm için hazırlanan 700 milyar dolarlık paketi bir bütün olarak onaylamak istememesinden kaynaklandı.

Parlamenteler, önce 250 milyar dolarlık bir ödeme yapılmasını, sonra 100 milyar dolarlık daha ödemeye izin verilmesini öneriyorlar. Kalan 350 milyar doların ise Kongre'nin onayıyla kullandırılmasının uygun olacağını düşünüyorlar.

Demokrat Başkan adayı Barak Obama Kurtarma Planı için dört önemli koşul ileri sürüyor. Birincisi, 700 milyar dolarlık kurtarma planının ortaya çıkaracağı vergi yükü üst gelir gruplarına yansıtılmalı. İki, kurtarma operasyonlarında partizan tavırlar alınmamalı. Üç, kurtarılanlar, konut senetlerini ellerinde tutanlardan ziyade ev sahipleri olmalı. Dört, kurtarma operasyonlarından sağlanan faydalar sınırsız olmamalı, kimin ne kadar faydalanacağı tutar olarak belirlenmeli.

Obama'nın ileri sürdüğü bu görüşleri ünlü fon yöneticisi George Soros da destekliyor. Soros, Amerikan Hazine Bakanı Hank Paulson'un eline kayıtsız şartsız 700 milyar dolar tutarında açık çek verilmesinin hatalı olacağını savunuyor.

Amerikan Hazine Bakanı Hank Paulson'un, Goldman Sachs bankasının eski yönetim kurulu başkanı olması da soru işaretleri yaratıyor. Hatta Lehman Brothers'ın kurtarılmayıp batırılması Hazine Bakanı'nın eski görevine bağlanıyor. Çünkü Lehman Brothers, Goldman Sachs'ın en büyük rakibiydi.

ABD'de konut sektöründen kaynaklanan donmuş menkul kıymetlerin kurtarılması tartışması sürerken, ülkenin en büyük mevduat bankası Washington Mutual'a da devlet tarafından el konuldu ve ardından varlıkları 1,9 milyar dolara JP Morgan'a satıldı.

Geçen haftanın son iş gününde Avrupa, ABD, Japon, Britanya ve İsviçre merkez bankaları piyasalara 10 milyar dolar verdi. Avrupa'da sıkıntıya düşen Fortis Bank ise Türkiye ve diğer ülkelerdeki bazı bankalarını satabileceğini duyurdu.

Portföylerinde Amerikan konut sektörüne ait menkul kıymetleri bulunduran Avrupalı bankaların mali durumları ABD'nin kurtarma operasyonlarını uzatmasından etkileniyor. Avrupalı bankaların zor duruma düşmesi, bu bankaların Türkiye'deki şube ve ortaklıklarını da zor duruma sokabilir. Çünkü Türkiye'de bankacılık sektöründe yabancı sermaye payı yaklaşık yüzde 40 oranlarına çıktı. Bu yüksek oranlı yabancı sermaye payı mevduat sahiplerinde endişelere neden olabilir.

Oysa yabancı sermayeli bankaların Türkiye'deki ortaklıkları değerlendirilirken önemli bir nokta gözden kaçırılmamalı. Yabancı bankaların Türkiye'de satın aldıkları ya da kurdukları bankalar bağımsız sermayeli ve Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurumu tarafından istenen sermaye yeterlilik koşullarına uygun çalışıyorlar. Bu nedenle endişeye kapılmaya gerek yok.

Yaşanan son gelişmeler karşısında ortaya çıkan endişeleri gidermek için BDDK'nın Türkiye'de faaliyet gösteren yabancı sermayeli bankalar hakkında bir açıklama yapmasında fayda var. Aksi takdirde beklentilere dayalı riskler oluşabilir. Eğer kapsamlı bir açıklama yapılmazsa tüm bankacılık sistemi bu durumdan olumsuz etkilenebilir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kilise krizde kimin yanında?

Süleyman Yaşar 30.09.2008

Amerikan mali piyasalarında yaşanan krizin son dalgasından özellikle Britanya mali piyasaları çok fazla etkilendi. Britanya’da borsaların düşüşünü hızlandırıyor gerekçesiyle “açığa satışlar” geçici olarak yasaklandı. Britanya’nın ardından aynı şekilde Amerikan piyasalarında da açığa satışlara bir süreliğine ara verildi.

Önce, ‘açığa satış nedir’ sorusunu cevaplayalım. Açığa satış işlemi, ‘sahip olunmayan menkul kıymetlerin ödünç alınmak suretiyle satılmasını’ ifade eder. Ödünç alınarak satılan menkul kıymetler, vade sonunda tekrar satın alınıp asıl sahibine teslim edilir.

Hisse senedi fiyatlarının düşüşe geçeceğine inanan yatırımcılar açığa satış yöntemine başvururlar. Böylece ellerinde olmayan senetlerin fiyatlarının düşmesinden kâr elde ederler. Yapılan açığa satış işlemleri piyasa ekonomisinin mantığının ters düşmez. Çünkü spekülasyon yoluyla ürün fiyatlarının artmasından para kazanmak nasıl ahlaki sayılan bir yöntem ise fiyatlar düşerken açığa satış yapıp para kazanmak da sistemin mantığına aykırı olamaz.

Açığa satış yapılırken aynı tür menkul kıymet ödünç alınıp daha sonra yerine konduğu için, satışı menkul kıymeti ödünç veren kişinin yapması halinde de aynı sonuç alınacağından, açığa satışı yasaklamak pek tutarlı bir davranış olamaz. Hatta açığa satışı yasaklamak piyasa ekonomisinin yatırım yapma pratiğiyle de uyuşmuyor. Çünkü açığa satışı paranız yokken de yapabilirsiniz. Yani ödünç para ile hisse senetlerini alıp satarak da yapmak mümkün bunu.

Herhangi bir yatırımcı açısından bakarsak, yatırımcı, yapacağı yatırımın öz kaynak tutarını aşan miktarı borç alarak yatırım projesini finanse etmesi halinde de açığa satış işlemine benzeyen bir işlem yapmış olur. Çünkü yeterli olmayan öz kaynağına ilave dış kaynak bularak yatırım yapar ve kazanıp borcunu öder. Burada da yapılan işlem açığa satışın bir benzeridir. Zaten bankacılık sisteminde kredi mekanizması yetersiz olan öz varlığı desteklemek için kullanılır.

Piyasanın mantığı ve işleyişi böyleyken, devreye din otoriteleri de girdi. York Başpiskopos’u, Britanya Anglikan Kilisesi’nin iki numaralı papazı John Sentamu, bankacıları, “Düşen hisse senedi fiyatları üzerinden spekülasyon yapanlar hırsızdır” diyerek uyardı. Açığa satış yapanların Britanya’nın en büyük mortgage firması HBOS’un Lloyds tarafından ele geçirilmesine neden olduğunu söyleyen Sentamu, “HBOS hisselerini açığa satarak 353 milyon dolar para kazanan benim için soyguncudur” dedi.

Britanya’da din adamlarının açığa satışı ‘hırsızlık’ olarak nitelendirmesi piyasalara müdahale anlamına geliyor. Eğer açığa satış hırsızlıksa, piyasa ekonomisinde yapılan ‘ucuza mal satın alıp onu daha sonra pahalıya satmak’ da hırsızlıktır ki... Bu piyasada yaşanan her türlü spekülasyonu hırsızlık kapsamına sokmak demektir.

Ayrıca, sekiz ay önce dünyada gıda fiyatları hızla artıp da binlerce çocuk açlıktan ölürken ortaya çıkmayan kilisenin, hisse senedi ve emtia fiyatları düşerken görüşlerini bildirmesi doğrusu kilisenin verdiği hizmetle hiç uyumuyor. Bu sadece bir gerçeği gözler önüne seriyor.

O da şu... Piyasalarda fiyatlar hızla yükselirken bu yükselişi seyredenlerin, fiyatlar düşerken müdahale etmeleri piyasa ekonomisinin sadece zenginlerin para kazanmasına yarayan bir araç olduğunu düşündüklerini ortaya koyuyor.

Bu nedenle piyasaları düzenleyen bağımsız kurulların, yaşanan küresel mali krizin ardından ciddi bir biçimde yeniden yapılandırılmaları şart. Çünkü açığa satışı geçici de olsa yasaklayan bağımsız kurullar piyasa mekanizmasını düzeltecekleri yerde bozuyorlar.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Amerika niçin kurtarmadı?

Süleyman Yaşar 01.10.2008

Amerikan mali sistemini kurtarmak için hazırlanan 700 milyar dolarlık planı Temsilciler Meclisi kabul etmedi. Beklenmeyen bu durum karşısında Amerikan ve diğer ülke hisse senedi piyasaları tam anlamıyla çöktü.

Hisse senedi piyasalarındaki çöküş (crash) çok farklı bir anlam taşır. Çöküşte piyasalar bir anda çok büyük oranda değer kaybeder ve hisse senetleri adeta donar.

Hisse senetlerindeki bu donma daha sonra sabit getirili menkul kıymetlere ve emtialara da sıçrar. ABD’de kurtarma planının kabul edilmemesinin ardından işte bu çöküşün ilk aşaması olan hisse senetleri fiyatlarında büyük gerileme yaşandı.

Temsilciler Meclisi’nin Kurtarma Planı’nı ret etmesinin ardından Dow-Jones Sanayi Endeksi 778 puan düşerek 10.367 endeks seviyesine geriledi. Şirket hisse senetleri 1,2 trilyon dolar tutarında değer kaybetti. Yaşanan bu çöküş, 1987 yılında ortaya çıkan çöküşten sonra bir ilk olarak kayıtlara geçti.

Hisse senetlerindeki çöküşle birlikte ham petrolün varil fiyatı 93 dolara düşerek yüzde 9,23 oranında değer kaybetti. Diğer tüm emtia fiyatlarında da düşüşler yaşandı. Bakır fiyatlarında yüzde 5,1, şeker’de yüzde 4, pamukta yüzde 6,5 oranında değer kaybı oldu.

Beklenenin tersine Cumhuriyetçi Parti temsilcilerinin çoğunlukla ret oyu verdiği Kurtarma Planı tekrar ele alınacak. ABD Hazine Bakanı Hank Paulson, planın perşembe günü yeniden Temsilciler Meclisi’ne sunulacağını ve bu planı muhakkak yürürlüğe sokacaklarını ileri sürdü.

Bu arada Amerikan Merkez Bankası piyasaları rahatlatmak için 290 milyar dolar olan kredi miktarını 620 milyar dolara çıkardığını açıkladı. Böylece ABD’nin yanında Avrupa ve Asya merkez bankaları da daha fazla dolar kullanma imkânına sahip olacak.

Temsilciler Meclisi’nin Cumhuriyetçilerin hazırladığı Kurtarma Planı’nı ret etmesi ne anlama geliyor? Planın ret edilmesi ya yaşanan kredi krizinin öneminin anlaşılmadığını, –ki bu mümkün değil- ya da ortada sanıldığı kadar hayati bir sorun olmadığını gösteriyor. Çünkü ABD ekonomisini çökmekten kurtaracak öneme sahip bir planının parlamenterler tarafından ret edilmesi beklenemez. O halde parlamenterlerin ret kararı Amerikan ekonomisinde yaşanan kredi krizinin abartıldığı gibi büyük olmadığı kuşkusunu akla getiriyor.

Ayrıca, konut kredilerinden kaynaklanan batık varlıkları kurtarma planının ret edilmesi bazı spekülasyon amaçlar da taşıyabilir. Acaba bu ret olayının ardında bazı sermaye gruplarının temsilcileri var mı?

Batan bankaların rakipleri tarafından satın alınması ya da tasfiye olması birilerinin işine geliyordur muhakkak. Özellikle son dönemde JP Morgan Bankası’nın, rakiplerinin batması ve batık varlıkları satın alarak hızla büyümesi dikkat çekiyor.

ABD bankacılık sisteminde yaşanan bu yeniden yapılanma sektörde büyük bir tekelleşmenin ortaya çıkmakta olduğunu göstergesi.

Temsilciler Meclisi’ndeki bazı üyeler tekelleşmeden yana duruyorlarsa Kurtarma Planı’nın yeni yapılacak oylamalarda da kabulü zor olabilir. Bu durumda ABD piyasaları ve küresel piyasalar rakiplerin temizlenmesi için bir süre daha dalgalanabilir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Elektrik niye gene zamlandı?

Elektriğe dün yine zam yapıldı. Geçen beş yıl boyunca elektrik fiyatları sabit tutuldu hatta fiyatı bazen düşürüldü bile ama bu yıl elektrik üçüncü kez zamlandı. Böylece dün yapılan zamlarla birlikte elektrik fiyatları son dokuz ay içinde yüzde 59 oranında arttırıldı.

Elektriğin kilovat saat fiyatı 2007 yılı sonunda konutlara 15,20 kuruştan satılıyordu, dün 24,24 kuruşa çıktı.

Elektriğe kısa sürede yapılan zamların üç nedeni var. Bir, özel elektrik üreticileri devlete yüksek fiyattan elektrik satıyorlar. İki, elektrik dağıtım sisteminde kayıp-kaçak oranı çok yüksek. Üç, dağıtım şirketleri sattıkları elektriğin bedelini toplayamıyorlar.

Doğalgazla üretim yapan özel elektrik üreticileri bir metreküp doğalgazdan 6 kilovat saat elektrik üretiyorlar. Özel elektrik üreticileri, bir devlet şirketi olan BOTAŞ'tan 59 kuruşa bir metreküp doğalgaz alıp bununla ürettikleri altı kilovat elektriği yine bir devlet şirketi olan TETAŞ'a 132 kuruşa satıyorlar. Dün doğalgaza da yüzde 4,69 oranında zam geldiği için elektriğin üretim maliyeti ve satış fiyatı önümüzdeki dönemde daha da artacak. Çünkü özel elektrik üreticileri yüksek kâr oranlarından vazgeçmeyecekler.

Özel şirketlerin sermaye ve işletme masrafları dikkate alındıktan sonra ortaya çıkan kâr halen çok yüksek düzeyde oluyor. Doğalgaz ile elektrik üreten özel şirketlerin yatırımlarında iç kârlılık oranları yüzde 30'un üzerine çıkıyor. Bunun anlamı şu, yatırımcı yatırdığı parayı yaklaşık üç yılda geri alıyor. Böyle kârlı bir yatırım başka alanlarda pek yok.

Elektrik dağıtımında sistemin eski olmasının yanı sıra vatandaşın kaçak elektrik kullanımı da maliyetleri yükseltiyor. Ayrıca elektrik dağıtımıyla uğraşan TEDAŞ dağıttığı elektriğin parasını tahsil edemiyor. TEDAŞ Genel Müdürü kamu kuruluşlarından 4 milyar YTL alacakları olduğunu geçen hafta açıkladı. Sadece belediyelerin elektrik borcu 933 milyon YTL tutuyor.

Belediyeler borçlarının sokak ve meydan aydınlatmalarından kaynaklandığını ileri sürüyorlar. Oysa sokak aydınlatma bedellerinin karşılanması için vatandaş Belediye Tüketim Vergisi adı altında elektrik faturalarında tüketim bedeli üzerinden yüzde beş ilave bir vergiyi ödüyor.

Belediyeler bu vergi paylarını almalarına rağmen, elektrik ticareti yapan TETAŞ'a elektrik bedellerini ödemiyorlar. Belediyeler ödemedikleri bu elektrik bedellerini şimdi Hazine'ye ödedecekler. Bu hesaba göre vatandaş çifte sokak aydınlatma vergisi ödemiş olacak.

Elektrikte fiyat artışları öyle söylendiği gibi petrol ve doğalgaz ithal maliyetlerinin yükselmesinden kaynaklanmıyor. Fiyatlar tamamen etkin olmayan üretim ve dağıtım yapısından dolayı artıyor. Bu yapı değişmediği takdirde, vatandaş bundan böyle yılda en az üç kez zamlanan elektrik faturalarıyla karşı karşıya kalacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ekonomiyi Obama düzeltecek

Süleyman Yaşar 03.10.2008

Barack Obama, dün Senato'da kabul edilen kurtarma planının mükemmel olmadığını ama böyle bir plana ihtiyaç olduğu görüşünü savundu. Plan iyi uygulandığı takdirde kurtarma için harcanan paranın büyük bir kısmını ya da tamamının geri alınabileceğini ileri sürdü.

Amerikan mali krizinde yaşanan son dalga Demokratların Başkan adayı Barack Obama'nın seçilme şansını da iyice arttırdı. Hazırlanan batık kurtarma planına daha akılcı yaklaşan Obama'nın oyları kamuoyu yoklamaların göre, rakibi Cumhuriyetçi Parti adayı McCain'in oylarını dört puan aşarak yüzde 52'ye yükseldi.

ABD'de yaşanan mali krizin Başkan George W. Bush döneminde ortaya çıkması Barack Obama için ilave bir avantaj sağlıyor.

Amerikan Başkanlık seçimleri yaklaştıkça dünyanın çeşitli ülkelerinde kamuoyu yoklamaları hızlandı. Son yapılan anket sonuçlarına göre, ABD vatandaşı olmayan pek çok insan Senatör Barack Obama'nın Başkanlığa seçilmesini istiyor.

Amerikan Başkanlık seçimlerinin dünyayı böylesine yakından ilgilendirmesinin nedeni, ABD'nin iç ve dış politika kararlarının dünyanın diğer ülkelerinde yaşayan insanları anında etkilemesine bağlanıyor. Öyle ki, ABD'de mali kurtarmayla ilgili bir hamle ya da vergi politikası konusunda bir değişiklik küresel ekonomiyi hemen etkiliyor.

Başkanlık için yarışan Demokrat senatör Barack Obama'yla Cumhuriyetçi senatör John McCain'in seçim vaatleri arasında en çarpıcı fark vergi politikasında ortaya çıkıyor. Cumhuriyetçi Parti Başkan adayı John McCain zenginlerin vergilerinin indirilmesini isterken, Demokrat adayı Barack Obama fakir ve orta gelirli insanların vergilerinde indirim yapacağını ilan ediyor. ABD'de vergi politikasında yapılacak bu değişiklikler dünyanın diğer ülkelerindeki vergi mükelleflerini de etkileyeceği için Başkanlık seçimi bütün dünyada önem kazanıyor.

Barack Obama'yı destekleyenler başlıca beş nedenden ötürü seçilmesini istiyorlar.

Bir, Barack Obama seçilirse ABD'nin izlediği şahin politikası değişecek ve bu dünya için iyi olacak. Çünkü küresel siyasi gerginlikler kalkacak.

İki, Obama şeffaf bir kişi, Bush gibi karmaşık iş ilişkileri yok.

Üç, ABD'de Afrika-Amerikan kökenli bir Başkanın seçilmesi Amerikalıların olgun ve toleranslı olduğunu dünyaya gösterecek.

Dört, savaşçı söylemine rağmen Bush'un 2004 seçimlerini kazanarak tekrar Başkan olarak görev yapması dünyayı hayal kırıklığına uğratmıştı. Bu nedenle bu kez barışçıl bir söylemi olan Obama'nın seçilmesi doğru adayın Başkan olduğu kanaatini dünyada güçlendirecek.

Beş, Obama bir melez. Bu nedenle dünyalı kimliğine uygun bir kişi. Müslümanlar, Afrikalılar ve Asyalılar onu dışlamayıp benimseyerek kabul edecekler.

Diğer taraftan Obama'nın seçilmesi dünya ekonomisinin büyüme hızını da olumlu etkileyebilir. Çünkü Demokratların Başkanlık yaptığı 26 yıllık dönemde ABD'nin GSMH'sı reel olarak her yıl ortalama yüzde 2,78 oranında artmış. Buna karşın Cumhuriyetçilerin Başkanlık döneminde ekonominin reel büyüme hızı her yıl 1,64 oranında olmuş.

Ekonomik büyüme hızları arasındaki bu fark Demokrat Obama seçildiğinde yine ABD ekonomisindeki büyüme hızının artacağını sinyalini veriyor. Bu da dünyanın diğer ülkelerinin ekonomik büyümesine katkı yapacağını gösteriyor.

Kamuoyu yoklamalarından da anlaşılıyor ki, dünya sürekli savaşarak ekonomisini ayakta tutan bir ABD'yi istemiyor. Obama'nın kazanmasını isteyenler yeryüzünde artık refah ve huzur istiyorlar.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF Türkiye'yi niye uyarıyor

Süleyman Yaşar 06.10.2008

IMF 13 ekimde yapılacak sonbahar toplantısı için hazırladığı raporunda dünya ekonomisinin önümüzdeki dönemde daralacağını tahmin ediyor.

Dünya ekonomisi 2007 yılında yüzde 5 oranında büyümüştü. IMF'ye göre büyüme 2008'de yüzde 4, 2009'da da ancak yüzde 3,9 olacak.

IMF, bu global daralmadan kaygılanıyor ve dünya ekonomisiyle ilgili önümüzdeki döneme ait risk unsurlarını dört ana başlık altında topluyor.

Bir, enflasyon riski sürüyor. Dünyada ekonomik büyümenin azalmasına rağmen emtia fiyatları hâlâ yüksek ve oynak seyrediyor. Emtia fiyatlarının gerilememesi enflasyonun yüksek kalmasına neden oluyor.

İki, finansal piyasalardaki güvensizlik nedeniyle oluşan psikolojik baskı reel ekonomileri etkiliyor. Para sahipleri artık kolay kredi vermiyor ve bu yüzden faizler yükseliyor. Böyle bir ortamda yatırımlar için kaynak bulmak güçleşiyor.

Üç, ekonomik durgunluk nedeniyle vergilerin azaltılması veya harcamaların arttırılması, borçların geri ödenememesi ihtimalini yükseltiyor. Ülkelerin izlediği maliye politikası bu finansal kriz ortamında büyük önem kazanıyor. Çünkü kamu mali disiplininde küçük bir gevşemenin küresel krizi derinleştireceği biliniyor.

Dört, gelişmekte olan ülkeler arasında cari açıkları büyük olanlar en riskli durumdadır. Daralan küresel finansal imkânlar yüksek cari açığı olan ülkelerin dış borç bulmakta zorlanacağını gösteriyor.

IMF uzmanlarının bugünkü global mali kriz ortamında altını çizdikleri bu risk değerlendirmelerine göre, yüksek cari açığı olan Türkiye ve benzeri ülkeler riskli durumdadır. Türkiye'nin cari açığı, yılın ilk yedi ayında geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 43 oranında artarak 31,5 milyar dolara yükseldi. Cari açık ulusal gelirin yüzde 7'sine ulaştı.

Cari açığın ulusal gelire oranı Bulgaristan'da yüzde 9,6, Güney Afrika Cumhuriyeti'nde yüzde 8, Pakistan'da yüzde 8,6, Macaristan'da yüzde 6,5, Romanya'da yüzde 6,3 oranında seyrediyor.

IMF uzmanları, yaşanan küresel finansal krizde cari açığı ulusal gelirin yüzde 4'ünü aşan ülkeleri dikkatli olmaları için uyarıyor. Bütün bu değerlendirmeler ve uyarılar dikkate alındığında, Türkiye, yüksek cari açık nedeniyle oluşan risklerini azaltmak için IMF'yle yeni bir anlaşma yapmak suretiyle küresel finansal krizi güvenli bir limanda geçirebilir. Böylece Türkiye'nin ihtiyacı olan finansman IMF tarafından sağlanır.

IMF'nin uyarılarını Türkiye mutlaka dikkate almalı. Aksi takdirde bir süre daha dünyayı sarsacak olan küresel finansal dalgalar, dövizle borçlanmış özel şirketleri iflasa sürükleyebilir ve bu şirketlere yapılacak finansal yardımlar kamu mali disiplini bozabilir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Şimdi dolar alınır mı?

Süleyman Yaşar 07.10.2008

Amerikan mali sisteminde yaşanan büyük krize rağmen dolar, avro karşısında değerlenmesini sürdürdü. Doların avro karşısında hızla değerini artırmasında, Avrupa'nın kredi krizi için ortak bir kurtarma fonu oluşturamaması önemli bir rol oynadı.

Fransa, Britanya ve İtalya'nın taraftar olmasına rağmen Almanya ortak kurtarma fonuna karşı çıktı. Ülkelerin kredi krizine karşı bağımsız olarak önlem almasını istedi.

Ekonomisi diğerlerine göre iyi olan Almanya kurulması istenen ortak kurtarma fonunun mali yükünü taşımak istemedi. Çünkü, Almanya eylül ayında, 1980'den günümüze kadar geçen dönemin en düşük işsizlik oranına ulaştı. İşsizlik oranı eylülde yüzde 7,6'dan 7,4'e geriledi.

Almanya'dan farklı bir çizgide ilerleyen Avrupa ekonomisinin durgunluktan çıkması için ise avro/dolar paritesinin düzeltme yaparak avronun aşırı değerinin ortadan kalkması gerekiyor. Dün avro/dolar paritesinin 1.35 seviyesine gerilemesi, Avrupa ekonomileri için olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

Ortak para alanı çalışmalarıyla bilinen ünlü iktisatçı Robert Mundell, avro ve dolar arasındaki sorunların çözülmesi için Avrupa Merkez Bankası ve ABD Merkez Bankası'nın ortak çalışarak avro/dolar paritesine taban ve tavan tespit etmeleri gerektiğini vurguluyor.

Robert Mundell "Avro/dolar paritesinde taban ve tavan 0.90 ile 1.30 arasında korunmalı ve parite bu aralıkta oynamalı," diyor. Aksi takdirde Avrupa ve ABD ekonomilerinin zarar göreceğini ileri sürüyor.

Robert Mundell'in görüşüne katılmamak mümkün değil. ABD'de yaşanan mali krize çözüm bulunmasından hemen sonra avro/dolar paritesinin çok kısa sürede 1.30'a inmesini beklemek iyimser bir tahmin olur.

Türkiye ekonomisine gelince... Türkiye son beş yıldır kamu maliyesindeki başarılı performansını sürdürdüğü takdirde ekonomi büyük sorunlarla karşılaşmayacak. Bu nedenle YTL'nin diğer para birimleri karşısında aşırı değer kaybına uğraması beklenmemeli.

Amerikan Doları/YTL paritesi yılsonu tahmini 1 lira 25 kuruş olarak sürüyor. Yabancı yatırım araçları şu sıralar daha riskli olduğu için yatırımcıların YTL cinsinde yatırım araçlarını tercih etmelerinde fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Özelleştirme krize kurban gider mi?

Süleyman Yaşar 08.10.2008

Başbakan Tayyip Erdoğan, dünya mali kriziyle ilgili düzenlediği basın toplantısında yaşanan kriz ortamının Halkbank'ın özelleştirilmesi için uygun olmadığını açıkladı. Ziraat Bankası'nın da özelleştirilmesinin düşünülmediğini söyledi. Oysa yasaya göre Halkbank ve Ziraat Bankası'nın 2010 yılının ekim ayına kadar özelleştirilmeleri gerekiyor.

Ne var ki, yaşanan kredi krizi derinleştikçe faizleri daha yükseleceğinden, halka arz yöntemiyle hisse senedi satışı çok zorlaşacak. Ama diğer özelleştirme yöntemleri kullanılarak özelleştirme programını yürütmek pekâlâ mümkün.

Kriz ortamında azalan hisse senedi talebine karşılık "hisse senedine dönüşebilen tahvil" ihraç edilerek yürürlükteki özelleştirme programı uygulanabilir ve Türkiye daralan finansman koşullarında gelir elde edebilir.

Peki, tam da kriz ortamında bu özelleştirmeler ve hisse satışları nasıl yapılacak diye sorabilirsiniz. Bunun yolu şu. Hükümet, Halk Bankası ve Ziraat Bankası hisselerine 2010 yılı ekim ayına kadar alım opsiyonu veren tahvil çıkartarak kamu bankalarının özelleştirmelerini kriz ortamına rağmen gerçekleştirebilir.

Bu yıl özelleştirme gelirleri, 2008'in tamamı için düşünülen 7,3 milyar dolarlık hedefini yılın ilk sekiz ayında neredeyse ikiye katladı ve 13 milyar doları aştı. Yapılan bu özelleştirmelerden tahsili beklenen 5,7 milyar dolar daha var. Kriz ortamında özelleştirmelerden sağlanan ilave gelirler kamu maliyesi için çok önemli olduğu için, alıcısına devirleri bekleyen şirketlerin bir an önce işlemlerinin tamamlanması gerekiyor.

Bu arada özelleştirme yöntemlerinden sadece belirli birkaç araca bağımlı kalmak hatalı olabilir. Bu nedenle bu global kriz şartlarında “gelir ortaklığı senedi, hisse senedine dönüşebilen tahvil, kâr-zarar ortaklığı” türü yatırım araçlarının özelleştirme uygulamalarında denenmesinde ciddi fayda var.

Aksi takdirde “krizde özelleştirme olmaz” teslimiyetçiliğine saplanırsınız, uygulamaları durdurursunuz. O zaman da size ait olmayan bir krizi kendi kriziniz haline dönüştürsünüz.

2008 yılında yapılan özelleştirme uygulamaları (milyon \$)

Şirket	Tahakkuk eden tutar	Tahsil edilen tutar
Pektim	2.040	2.040
Tekel Sigara	1.720	1.720
İzmir Limanı	1.275	-
Derince Limanı	195	-
Ankara Doğal Elektrik A.Ş.	510	510
Telekom Halka arzı	2.000	2.000
Sabah-ATV	1.100	1.100

Ankara Gaz Dağıtım	1.610	-
Bandırma Limanı	175	-
Samsun Limanı	125	-
Başkent Elektrik Dağıtım	1.225	-
Sakarya Elektrik Dağıtım	600	-
Meram Elektrik Dağıtım	440	-
Aras Elektrik Dağıtım	128	-
Toplam	13.148	7.370

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bu kriz niye farklı

Süleyman Yaşar 09.10.2008

Hisse senedi piyasalarında fiyatların bir günde hızla düşmesine çöküş (crash) denir. Fiyat düşüşlerinin çöküş sayılması için hisse senedi fiyat endekslerinin bir günde yüzde 10'un üzerinde değer kaybetmesi gerekiyor.

Daha önce yaşanan 1929 ve 1987 borsa çöküşlerinde fiyatlar bir günde yüzde 10'un üzerinde gerilemişti. Bir günde yaşanan en büyük fiyat gerilemesi 19 Ekim 1987'de Dow Jones Endüstri Endeksinde yüzde 22,6 olarak gerçekleşmişti. Yine 28 Ekim 1929'da Dow Jones Endüstri Endeksi yüzde 13 oranında düşmüştü.

Yaşadığımız krizde henüz bir günde yüzde 10 oranında fiyat gerilemesi olmadı. Dow Jones Endüstri Endeksi 29 Eylül 2008'de yüzde 6,98, 7 Ekim 2008'de yüzde 5,11 oranında geriledi. Buna karşın bugün yaşadığımız kredi krizini daha

önce yaşanan iki büyük çöküş gibi görebilir miyiz? Bu soruyu cevaplamak zor. Çünkü yaşanan son kriz biraz farklı.

1929 çöküşü hızla gelişen endüstriyel üretim nedeniyle çıktı. 1927-1929 yılları arasında endüstriyel üretim yüzde 25 oranında arttı. Firmaların hisse senetlerinin fiyatı yüzde 400 oranında yükseldi. Bu aşırı üretim, talep bulmakta zorlanınca piyasalar çöktü.

1987 çöküşü ise bilgisayar destekli borsa alım-satımından kaynaklandı. Karmaşık bilgisayar programlarıyla stratejiler belirlendi. Bilgisayarlar aynı anda satışa geçtikleri için menkul kıymetlere büyük miktarda satış emri gelince çöküş yaşandı.

Gelelim 2008 krizine... Yaşadığımız krizde henüz çöküş sayılacak bir fiyat düşüşü yaşanmamasına rağmen değer kayıpları parasal olarak oldukça büyük. Bu krizin nedenleri ise öncekilerden farklı. Yaşanan krizi 11 Eylül 2001 terörist atağına bağlamak mümkün. Çünkü yapılan terör atağının ardından Amerikan halkının korkularını gidermek için ona rahat bir yaşam imkânı sağlamak çözüm olarak düşünüldü. Rahat ekonomik yaşam ise ancak faizler düşürülerek sağlanabilirdi. Bu nedenle faizler yüzde birin altına kadar düşürüldü.

Amerikalılar ucuz konut, araba ve kredi kartlarıyla terörist atağın korkusundan uzak tutulurken bu defa enflasyon korkusu başladı. Enflasyonu önlemek için birdenbire faizler arttırılınca mutluluk sona erdi.

İşte bu nedenle yaşanan bu ekonomik kriz diğer krizlerde olduğu gibi sadece ekonomik gelişmelerden kaynaklanmıyor. Amerikan halkını korkudan uzak tutmak için hazırlanan siyasi senaryoların bir sonucu.

Zaten bu nedenle Amerikan Hazinesi ve Merkez Bankası sürekli piyasalara müdahale ederek çözüm getirmeye çalışıyor. Ekonomiye müdahale sonucunda gelen bir kriz şimdi mecburen yine ekonomiye müdahaleyle çözülmeye çalışılıyor. Bu yol da çözümü zorlaştırıyor tabii.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

TÜSİAD niye tedirgin?

Süleyman Yaşar 10.10.2008

TÜSİAD dün bir açıklama yaparak “çok tedirgin olduklarını, krizin ciddiyetle ele alınmasını” istedi. Oysa Türkiye 2001 yılından beri dünyanın en yüksek faizini ödüyor. Dünyanın en yüksek faizini ödemek zaten o ülkenin krizde olduğunun bir göstergesi oluyor.

Üstelik dünyada en yüksek faizi vererek para toplamaya çalışmak yaşanmakta olan krizin piyasa ekonomisi kuralları gereğince ciddiye alındığını da gösteriyor.

Türkiye’de yıllardır ödenen yüksek faizler bir kriz göstergesi iken hiç tedirgin olmayan TÜSİAD şimdi niye tedirgin oluyor?

Bunu iktisadi verilerle açıklamak pek mümkün değil. Çünkü bir ekonominin yıllardır dünyanın en yüksek faizini ödüyor olmasını bir kriz göstergesi olarak algılamayan bir iş adamları derneği düşünülemez.

Ama anlaşılan TÜSİAD’ın ekonomiyle değil siyasetle ilgili bazı sorunları var. Siyasi sorunları ekonomik bir sorun olarak göstermek TÜSİAD için ileride büyük bir hata olabilir.

TÜSİAD bir zamanlar Bülent Ecevit ve Turgut Özal’a karşı yürüttüğü politikalarının ne kadar yanlış olduğunu aradan epey vakit geçip de bedelleri ödendikten sonra anlayıp özür dilemişti. TÜSİAD şimdi de izlediği bu anlamsız ekonomik kriz politikasından dolayı iş iştten geçtikten sonra ileride özür dileyebilir.

Gelelim krizle ilgili olarak yapılacaklara... Dünyanın belli başlı merkez bankaları önceki gün faiz indirimine gittiler. Faiz indirmemekte direnen ve ‘faiz indirirsem enflasyona karşı mücadelede yenilmiş sayılıyorum’ diyen Avrupa Merkez Bankası da sonunda faizi 0,50 puan indirdi ve daha da indirebileceğinin sinyalini verdi.

Dünya merkez bankalarının bu faiz indirimi operasyonuna bizim Merkez Bankamız da belki katılmak isterdi ama TÜSİAD’ın da desteklediği yüksek faiz politikasından vazgeçmesi artık mümkün değil. Çünkü içinde bulunduğumuz ortamda Türkiye’nin faiz indirimine gitmesi cari açığın finansmanını zora sokabilir.

TÜSİAD, Merkez Bankası’nın bütün eleştirilere rağmen uzun süredir izlediği sıcak parayı çekmeye yönelik yüksek faiz politikasını destekleyerek, dünyada ucuza para bulmanın en elverişli olduğu bir dönemde Türkiye ekonomisinde büyük tutarda cari açığın oluşmasına katkıda bulunmuştu.

Değişen dünya şartlarında artık Türkiye’nin yüksek cari açığını finanse edebilmesi için faizleri şu sıralarda daha da arttırması gerekiyor. Aksi takdirde cari açığın finanse edilememesi YTL’nin değerini iyice düşürür ki, bu da dövizle borçlanmış özel sektör şirketlerini ödeme güçlüğü içine sokar.

Faizler böyle, ya ekonominin diğer unsurları nasıl? Türkiye ekonomisine kamu maliyesi açısından bakıldığında karşımızda fazla açığı olmayan bir bütçe var. Bankacılık kesiminde de kırılganlık yaratacak bir sorun görünmüyor. IMF ile yapılacak görüşmeler sonucunda yeni bir anlaşma yapılması ihtimali oldukça yüksek.

O halde TÜSİAD açısından şimdi yapılacak olan ekonomik kriz korkusu yaymak yerine ekonominin sağlam unsurlarını öne çıkartarak mali disiplinin sürdürülmesini sağlamaktır. Biz zaten dünyada en yüksek faiz vererek yıllardır kriz ortamında yaşıyoruz.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Bize bir şey olmaz' diyen kim?

Süleyman Yaşar 13.10.2008

Dünyada ucuza para bulmanın en elverişli olduğu bir dönemde Merkez Bankası'nın yedi yıl boyunca izlediği yüksek faiz politikası, Türkiye'ye aşırı miktarda sıcak para girişine neden oldu.

Yüksek faizin peşinden çok miktarda gelen bu sıcak para, yatırımların kalitesini düşürdü. Bazı şirketler yüksek faizli YTL yerine düşük faizli döviz kredilerini kullanarak risk analizi yapmadan yatırımlara giriştiler. Yüksek faiz nedeniyle aşırı değerlendirilen YTL'nin hep aşırı değerli kalacağını düşündüler.

Dövizle borçlanan firmalar 'nasıl olsa bize bir şey olmaz' diyerek bu borçları karşılığında döviz varlığı bulundurmaya da ihmal ettiler. Şimdi, Amerikan konut sektöründe on dört ay önce başlayan kredi krizi küresel düzeyde tüm borsalara bir çöküş olarak yansırken, döviz arzında daralma başladı. Yüksek değerli YTL değer kaybetmeye başladı.

'Bize bir şey olmaz' diyerek fazla miktarda dövizle borçlanan firmalar şimdi hükümeti önlem almaya çağırıyorlar. Aslında bu firmalar zamanında önlem alsalardı hükümete müracaat etmeye gerek duymazlardı bugün.

Peki, bu firmaların hükümetin almasını istedikleri önlemler nedir? Aslında alınmasını istedikleri bir tek önlem var. O da, "Aldığımız döviz kredilerini ödeyemezsek, devlet bizim borcumuzu ödesin" önlemi.

Önlem alınmasını isteyenler arasında yer alan İMKB'de işlem gören firmaların 30.06.2008 tarihli mali tablolar esas alınarak hesaplanan net döviz pozisyonlarının dağılımı incelendiğinde (banka ve sigortacılık sektörü hariç) çarpıcı rakamlar ortaya çıkıyor.

Bu rakamlara göre, 252 şirketin toplam 28,1 milyar YTL karşılığı döviz açık pozisyonu var.

En fazla döviz açık pozisyonu olan ilk on firmanın toplam döviz açık pozisyonu ise 22,9 milyar YTL'ye ulaşıyor.

Bunlardan Koç Holding yaptığı açıklamada Migros'u satarak döviz açık riskini kapattığını bildirmişti. Koç Holding hariç ilk on firmanın açık pozisyon tutarı da 15,4 milyar YTL'yi buluyor.

Şu bir gerçek ki, döviz kurlarında yaşanan yüksek seyrin devamı halinde, döviz açık pozisyonunu hâlâ kapatmamış olan şirketler bu durumdan olumsuz etkilenecekler.

Gelelim alınacak önlemlere... Hükümet kendi bütçesini denk tutarak ve bankacılık sektörünü iyi izleyerek dünyada krizin yaşandığı günlere hazırlıklı girdi. Hükümetten önlem almasını isteyenler aslında kendileri önlem almadılar. Üstelik üzerinden yedi yıl gibi kısa bir süre geçmiş olan 2001 krizini bizzat yaşadıkları halde aynı hatayı tekrarladılar. 2001'de bankalara yaptıklarını bugün sanayi işletmelerine yaptılar. Yine döviz açık pozisyonu yarattılar.

Hükümet kendi bütçesini sağlam tutarak ve bankaları denetleyerek kendi önlemini aldı. 'Bize bir şey olmaz' diyerek döviz açık pozisyonu yaratanların önlemleri kendilerinin alması gerekiyor artık. Vatandaş 2001 krizinde bankaların bataklarını ödedi şimdi de bunların bataklarını ödeyemez.

Firmalar	Döviz açık pozisyon tutarı (milyon YTL)*
----------	--

Koç Holding	7.580
-------------	-------

Tüpraş	4.252
--------	-------

Türk Telekom	2.142
--------------	-------

Ereğli Demir Çelik	1.895
--------------------	-------

Petrol Ofisi	1.563
Doğın Yayın Holding	1.238
THY	1.134
Doğın Holding	1.130
Vestel	1.196
Zorlu Enerji	856
Toplam	22.986

* 30.06.2008 tarihi itibarıyla

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bundan sonra dünya ekonomisinde neler olacak?

Süleyman Yaşar 14.10.2008

Amerikan konut sektöründe on dört ay önce başlayıp dünyaya yayılan kredi krizi ülke menkul kıymet borsalarında çökuşlere neden oluyor.

Menkul kıymet borsalarının çökmesi şirketlerin ucuz kredi bulma imkânını ortadan kaldırıyor. Hisse senedi satarak finansman sağlamak zorlaşıyor. Yükselen faizler yatırımları kârlı olmaktan çıkartıyor.

Dünya finans piyasalarında yaşanan kredi krizi hisse senedi yoluyla finansman imkânlarını daralttığı ve faizleri yükselttiği için önümüzdeki dönemde dünya ekonomisinde yatırımlar azalacak ve bunun sonucunda büyüme hızı düşecek.

IMF'nin hazırladığı Eylül 2008 raporuna göre, dünya ekonomisi 2008'de yüzde 3,8, 2009'da da yüzde 3,0 oranında büyüyecek. Dünya ekonomisinin 2010-2013 yılları arasında ortalama büyüme hızı ise yüzde 4,7 oranında olacak.

Kredi krizi gelişmiş ülkelerde başlayıp dünyaya yayıldığı için gelişmiş ülkelerin büyüme oranlarında yüksek oranlı düşüşler olacak. Öyle ki, önümüzdeki yıl gelişmiş ülkeler ancak yüzde yarım oranında büyüyecekler. Gelişmekte olan ülkeler ise daha hızlı büyüyerek 6,1 oranına ulaşacaklar.

Bütçe açıklarına gelince... Krizin merkezi olan ABD'de 2009 yılında bütçe açığının 2 trilyon dolara ulaşacağı tahmin ediliyor. Yapılan banka kurtarma operasyonları için bütçeden ödenecek paralar ABD ekonomisindeki bütçe açığını tarihinin zirvesine taşıyacak. ABD'nin bütçe açığı, ulusal gelirin yüzde 12,5 düzeyine çıkacak. Bütçe açığı en son 1983'te ulusal gelirin yüzde 6'ya çıkıp rekor kırmıştı. Yeni bütçe açığı bu rekoru ikiye katlayacak.

Amerikan bütçe açığının oldukça büyük olması ABD'nin dünya finans piyasalarından çok fazla para talep etmesine neden olacak. Bu da gelişmekte olan ülkelere özel sermaye akımlarını azaltacak.

IMF'nin tahminlerine göre, gelişmekte olan ülkelere özel sermaye akımları 2008 yılında 1.344 milyar dolar olacak. 2009 yılında ise 1.293 milyar dolara gerileyecek. Bu ülkelere sermaye çıkışı da artacak. İşte bu gerileme Brezilya, Arjantin, Meksika, Hindistan, Çin, Rusya, Türkiye gibi ülkelerin para ve sermaye piyasalarını olumsuz etkileyecek. Gelişmekte olan ülkelerin artık eskisi gibi rahat dış finansman bulma imkânı ortadan kalkacak.

Yalnız bu arada gelişmekte olan ülkelere iyi bir haber de var. IMF tahminlerine göre, bu ülkelerin doğrudan yabancı sermaye yatırımlarında pek fazla azalma olmayacak. Dünya ekonomisinde doğrudan yabancı sermaye yatırımları 2008 yılında 443,6 milyar dolar, 2009 yılında 414 milyar dolar tutarında gerçekleşecek.

Doğrudan yatırımların pek fazla gerilememesi, üretim amaçlı yatırımların avantajlı koşulları nedeniyle yine gelişmekte olan ülkelere yöneleceğini gösteriyor. İşte bu nedenle gelişmekte olan ülkelerin büyüme hızları ortalaması yüzde 6 seviyesinin üstünde kalacak.

Özellikle Afrika'daki fakir ülkeler, yaşanan finansal kriz ve yükselen gıda fiyatlarından çok olumsuz etkilenecek. Her yıl 6 milyon çocuğun açlıktan öldüğü Afrika'ya zaten çok az olan yardımlar belki de duracak. Bu nedenle yaşanan finansal krize kısa sürede çözüm bulunup reel ekonomi üzerindeki etkilerin azaltılması şart.

Krizden çıkar sağlamayı düşünüp kriz destekçiliği yapmak dünyada daha fazla çocuğun ölmesine sebep olacak. İşte bu nedenle krizin bir an önce bitmesi için ortamı germemekte fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kurtarma planı isteyen kim?

Süleyman Yaşar 15.10.2008

Mali krize karşı Avrupa ülkeleri de ortak mücadele planı açıkladı. Hazırlanan plana göre, zor durumdaki bankalara 1,3 trilyon avro tutarında destek verilecek.

Amerikan Hükümeti'nin 850 milyar dolarlık kurtarma planının ardından Avrupa'nın da büyük çaplı bir kurtarma planı hazırlaması ve AB'nin en küçük ülkelerinden biri olan Portekiz'de bile bankalara finansal garanti olarak 20 milyar dolar verilecek olması, Türkiye'de bazı işadamlarını harekete geçirdi. Şimdi onlar da bir kurtarma planı istiyorlar.

Ancak burada bir 'küçük' ayrıntı var. Avrupa'da bankalara yardım edilecek. Çünkü onlar, Amerikan mortgage senetlerini satın almışlar. Bizim bankalar ise bu senetlerden satın alıp zarara uğramadılar. Yani küresel mali krizin doğrudan mağduru olmadılar. Zaten bu yüzden de bizde kurtarma planı isteyenler 'bankalar' değil.

Bizde kurtarma planı isteyenler son yıllarda dövizle borçlanmış olan bazı iş çevreleri. Amerikan mortgage senedi alıp zarar etmemişler ama acaba döviz borcu olan şirketlere acaba bir yardım yapılamaz mı diye düşünüyorlar.

Borçlarını ödemeyip İstanbul Yaklaşımı'ndan faydalanıp hayatını sürdüren bir işadamı son günlerde ortaya çıkıp bazı gazete köşe yazarlarına akıl vermeye başladı. Hükümeti krize karşı vurdumduymaz gösterip bakanlara ve bürokratlara okumaları için kitap önerisi bile yapabiliyor. Bu tür işadamlarının amacı 'kriz var' diyerek ertelenen borçlarını bir kez daha erteletmek.

Türkiye, bugün Amerika ve Avrupa'nın ödediği bedeli yedi sene önce ağır bir biçimde ödedi. 2001 krizinde yaşananlar hâlâ çok taze. Türkiye, içi boşaltılarak batan bankalara ulusal gelirinin yüzde otuzunu verdi! Bankaların zararları için ödenen tutar tam 72 milyar dolar oldu!

Türkiye dersini aldı ve ödenen bu ağır bedelin ardından bütçe disiplinine dikkat edildi, bankaların sermayeleri yeterli hale geldi, Merkez Bankası politikacının müdahale edebildiği bir kurum olmaktan çıkarıldı, özelleştirme hedefleri tutturuldu. Böylece ekonomi dış ve iç şoklara karşı daha dayanıklı hale geldi.

Bugün ekonominin kırılgan yanı ise cari açık. Cari açığı kapatmanın yolu, YTL'nin değer kaybetmesinden geçiyor. Çünkü değer kaybeden YTL, ithalatı pahalılaştıracak, ihracatta ise Türkiye'nin rekabet gücünü artıracak. Böylece dünyada yaşanan mali krizin etkisiyle artan döviz kurları, cari açığın kapanmasında yardımcı olacak. İşte bu nedenle Türkiye ekonomisinde paniğe yol açacak vahim bir gelişme yok.

Üstelik son günlerde gelen haberler, bankacılık sistemi sağlam olan Türkiye'ye yabancı yatırımcıların ilgisinin artacağı yönünde... Finans kuruluşlarına talip olan yabancı şirketler var. Yakında bu türden doğrudan yatırımlar devreye girecek. Bu nedenle İMKB'de hızlı bir yükseliş görülebilir.

Türkiye ekonomisi için karamsar olmaya hiç gerek yok. Önceki gün Nobel İktisat ödülünü alan Paul Krugman'a göre "kötümser bekleyişler sağlam bir ekonomiyi krize sokabilir". Dünyada hazırlanan kurtarma planı örneklerine bakıp hemen "bize de bir tane" diyenlere kulak asmamak gerekiyor. Çünkü Türkiye yedi senedir yaptığı kurtarma operasyonlarının maliyetini ödüyor.

Ayrıca yeni bir kurtarma planı Hükümet'e karşı büyük bir tepkiye neden olur. Vatandaş, "bize bir şey olmaz" diyerek şirketini dövizle borçlandırıp sonra da borcunu devlete ödettiren işadamlarından bıktı artık.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bu nasıl özelleştirme?

Süleyman Yaşar 16.10.2008

Başkent Doğalgaz şirketinin özelleştirilmesi için 14 Mart 2008'de yapılan ihaleyi Global-Energaz ortaklığı 1 milyar 610 milyon dolar bedelle kazandı. Başkent Doğalgaz'ın Global-Energaz'a devrine Rekabet Kurulu 28 Temmuz 2008'de izin verdi.

İhalenin yasal sürecinin tamamlanmış olmasına rağmen önceki gün Global Yatırım Holding AŞ'nin yönetim kurulu başkanı yaşanan küresel kriz nedeniyle gerekli parayı bulamadıklarını belki 2009'da bulabileceklerini söyledi.

Halbuki proje kredisinin Başkent Doğalgaz ihalesine daha girerken temin edilmiş olması gerekiyordu. Finansal planı olmayan bir şirketin ihaleye kabul edilmesi zaten mümkün değildi.

Kaldı ki özelleştirme bedelini ödememe nedeni olarak ileri sürülen kredi krizi önceki gün başlamadı. Bu kredi krizi tam 14 ay önce başladı.

Hiçbir ödeme yapamadığına göre Global-Energaz Ortaklığı'nın öz sermayesi de yok anlaşılan. Ankara Doğalgaz ihalesine 'derenin taşıyla derenin kuşunu vurmak' için girmiş gibi gözüküyor. 'Kriz çıktı ödeme yapamayacağım' diyerek sadece yabancı kaynağa dayandığını ortaya koyuyor.

Ankara Doğalgaz ihalesine girip şimdi parasını ödeyemeyen Global-Energaz Ortaklığı 12 ilde daha doğalgaz dağıtım ihalesi kazanmış. Burada da tuhaflıklar söz konusu. Çünkü doğalgaz mevzuatına göre dağıtım şirketleri ancak iki şehirde lisans sahibi olabiliyorlar. Bu sayının artması Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'nun iznine bağlı. Yasal olarak lisans sayısı iki şehirle sınırlıyken bu sayı Kurul izniyle ancak üç veya dörde çıkabilir. Lisans sayısının 12'ye çıkmasına akıl erdirmek mümkün değil.

Peki, cebinde parası olmayan bu firmalar 12 şehrin birden doğalgaz ihalesini nasıl alabiliyorlar?

Bakın bu iş şöyle yapılıyor. İhaleyi kazanan firma vatandaşın abone katılım bedeli adı altında 300 dolar alıyor. Buna ilave olarak 150-300 dolar arasında garanti parası da alıp doğalgazı bağlıyor. Yani cebinde hiç para olmayan firma vatandaşın topladığı paralarla doğalgaz dağıtım sistemini işletiyor. Yani anlayacağınız ihaleye girene "sen bu işe talipsen cebinde paran var mı" diye soran olmuyor.

Gelelim ikinci olaya... Global Yatırım Holding İzmir Limanı ihalesini de kazanmıştı. Yapılan uygulamanın iptali istendiği için İdari Yargı İzmir Limanı'nın ihalesinin yürütmesini durdurdu. Danıştay 13. Dairesi, TCDD Genel Müdürlüğü'ne ait İzmir Limanı'nın işletme hakkının 49 yıllığına özelleştirilmesine ilişkin ihalenin iptal istemini reddetti. Bu kararın ardından İzmir Limanı'nın alıcıya teslimi gerekiyor.

Peki, Ankara Doğalgaz'ın satış bedelini ödeyemeyen Global Yatırım Holding İzmir Limanı'nın işletme hakkı bedeli olan 1 milyar 275 milyon doları nasıl ödeyecek? Ödese bile, Ankara Doğalgaz ihalesini kazanıp bedelini ödemeyerek Hazine'yi zarara uğratan bu firmaya İzmir Limanı nasıl teslim edilecek?

Yapılan bu özelleştirme uygulamalarında ikiden fazla şehirde doğalgaz dağıtım lisanslarının hangi gerekçeyle verildiğini, ihaleye giren şirketlerin yeterli mali varlıklarının nasıl tespit edildiğini yetkili mercilerin açıklaması şart. Çünkü bu yetersiz firmalar kışın vatandaşları soğukta bırakıp kaçabilirler.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Merkez Bankası ne yapacak?

Ekonomide son bir ay içinde yaşanan gelişmeler, Merkez Bankası'nın hatalarını ortaya çıkarmaya başladı.

Merkez Bankası, aslında uzun süredir 'yüksek faiz, düşük kur' politikası uyguluyordu. Ama kendisine gelen eleştirileri de şöyle geri püskürtüyordu. "Yüksek faiz, düşük kur politikası yoktur. Türk parasının değeri, amaç değil sonuçtur. Uygulanan politika düşük enflasyon için gerekli olan faiz politikasıdır" diyordu.

Oysa Merkez Bankası'nın ısrarla sürdürdüğü bu yüksek faiz politikası Türkiye'ye aşırı sıcak para girişine neden oldu. Türk parası sürekli değer kazandı. Bu nedenle ithalat ucuzladı, ihracat ise rekabet gücünü kaybetti. Türkiye ucuz ithal malları nedeniyle sanal bolluk içine sürüklendi ve ürettiğinden fazla harcayarak cari açığını artırdı.

Cari açık ocak-ağustos döneminde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 46 oranında artarak 34,8 milyar dolara ulaştı.

Merkez Bankası'na göre yüksek enerji fiyatları cari açığı artırdı ve ulusal gelire oranını yüzde 5,7 düzeyine çıkardı. Enerji fiyatlarındaki artışın etkisi giderildiği takdirde cari açığın ulusal gelire oranı yüzde 2,7 olacaktı.

Yine Merkez Bankası'na göre enflasyonun yüzde 32,7'si enerji fiyatlarındaki artışlardan kaynaklanıyordu. Dünya ekonomisinde yaşanan son gelişmeler enerji fiyatlarını şimdi hızla düşürüyor. Bir varil petrol temmuz ayında ulaştığı 147 dolardan dün 71 dolara kadar geriledi.

Dünya ekonomik büyümesindeki gerileme ve durgunluk beklentisi bundan böyle petrol fiyatlarının yüksek düzeyde seyretmesini engelleyecek. Böylece Merkez Bankası'nın cari açığın çoğalmasında ve enflasyonun yükselmesinde en önemli faktör olarak gösterdiği enerji fiyatlarındaki yükseklik ortadan kalkacak.

Peki, enerji fiyatlarındaki bu düşüş Merkez Bankası'nın bugüne kadar söylediklerini doğrulayacak mı? Cevap hayır. Çünkü Merkez Bankası'nın izlediği yüksek faiz politikası nedeniyle yapay olarak düşürülen döviz kurları cari açık riski nedeniyle artmaya başladı.

Geçen dört hafta içinde YTL, Amerikan Doları karşısında yüzde 18 oranında değer kaybetti. Hatta eylülün ilk haftası başlangıç alınırsa YTL'nin dolar karşısındaki değer kaybı yüzde 25 oranında oldu. Bu durumda gerileyen enerji fiyatlarının cari açığın kapanmasında ve enflasyonun azalmasına hiçbir faydası olmayacak. Çünkü düşen petrol fiyatları kur artışı nedeniyle Türkiye ekonomisine olumlu olarak yansımayacak.

Yaşananlar gösteriyor ki, Merkez Bankası'nın sürdürdüğü politikaları savunmak için ileri sürdüğü gerekçeler yanlış.

Enerji fiyatlarının düşmesine rağmen enflasyon yüksek kalıyor ve kalacak. Çünkü izlenen yüksek faiz politikasıyla düşük kur hedeflenerek enflasyon belirli bir seviyede tutulmuştu. Ama dünya ekonomisinden gelen dalgalar uzun süredir suni olarak değerli tutulan YTL'nin değerini düşürünce enflasyon azalmayacak aksine artacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kriz lobisi

Süleyman Yaşar 20.10.2008

Amerikan konut kredi krizi on dört ay önce başladı ve bu kriz mali derinliği yüksek olan gelişmiş ülkelere yayıldı. Amerika ve Avrupa'da pek çok finans kuruluşu sermayesinin bir kısmını kaybetti. Zengin ülkeler, sorunu kısa yoldan çözebilmek için, toplamı iki trilyon doları geçen bir kurtarma planını devreye soktular.

Zengin ülkelerin yaşadığı bu mali krizden gelişmekte olan ülkeler de olumsuz etkilenecek. Dünya finans piyasalarında eskisi gibi rahat para bulmak zorlaşacak. Kısa vadeli yabancı sermaye akımları ve doğrudan yatırımlar azalacak. Gelişmekte olan ülkelerin büyüme hızları gerileyecek bu ortam işsizliği de arttıracak.

Gelelim Türkiye'nin durumuna... Türkiye, 2001 yılında yaşadığı krizin ardından uyguladığı Ekonomiye Güçlendirme Programı sayesinde, bütçe açığını makul seviyelere getirdi. Bankacılık sisteminde sermaye yeterliliğini sağladı, Merkez Bankası'nı bağımsızlaştırarak politikacının müdahalesini önledi, özelleştirme uygulamalarını hızlandırarak ekonomide verimliliği arttırdı.

Türkiye hâlâ uyguladığı Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı çerçevesinde sosyal güvenlik reformu'nu da ekim ayı başından itibaren uygulamaya başladı. Böylece bir karadeliğin daha kapatılması için gerekli önlem alındı.

Ayrıca vatandaşa, geçmiş hükümetler döneminden kalan borçlar ödendi. Tasarrufu teşvik ve konut edindirme amacıyla toplanıp israf edilen kaynaklar asıl sahiplerine böylece geri verildi.

Türkiye uyguladığı istikrar programının sağlamlaştırdığı bir ekonomiyle dünya kredi krizini karşıladığı için, dış şoklara dayanıklı bir bünyeye sahip şimdi. Ekonomide tek kırılganlık cari açığa kendisini gösteriyor.

Yüksek cari açığın nedenini dövizle borçlanan özel şirketler oluşturuyor. Bazı şirketler 'bize bir şey olmaz' diyerek risk analizi yapmadan borçlandılar. Hatta ceplerinde para olmadan özelleştirme ihalelerine girdiler ve bu ihaleleri en yüksek fiyatları verip kazandılar. Ardından dış borç bulup ödemelerini yaptılar.

Halbuki özelleştirme ihalelerinde sorumsuzca en yüksek fiyatı veren yerli firmalar yerine makul fiyat veren yabancı yatırımcılar ihaleleri kazansaydı, Türkiye'nin cari açığı şimdiki gibi yüksek olmayacaktı. Çünkü yabancı sermaye bu ülkeye doğrudan yatırım yapmış olacaktı.

Sorumsuzca davranarak dışarıdan borçlanan özel şirketler şimdi Amerika kaynaklı kredi krizini bahane ederek hükümetten kurtarma planı istiyorlar. Zengin ülkelerde hazırlanan kurtarma planlarını örnek gösteriyorlar. Amaçları, yükselen kur farklarını ve ödemek istemedikleri borçlarını devlete ödetmek. Gerekçeleri de hazır: 'Biz batarsak pek çok insan işsiz kalır.'

Bu tehdide kulak asmamak gerekiyor. Çünkü, 2001 krizinin ardından uygulanan istikrar programıyla İşsizlik Sigortası Fonu kuruldu. Sorumsuzca dış borç yapan özel şirketler batarsa, işsiz kalanlar işsizlik sigortasından faydalanıp aylıklarını alacaklar. Böylece bu günler için hazırlanan bir mekanizma, ekonomideki durgunluğu gidermek için otomatik olarak devreye girecek.

İşte bu nedenle kriz lobisi yapanlara teslim olmamak gerekiyor. Fakir vatandaş, 2001 krizi öncesinde bankalarının içini boşaltıp bugün hâlâ yalılarda oturanların 72 milyar dolar borcunu ödemeye devam ediyor. Bir de bu sorumsuz şirketlerin borçlarını ödeyemez.

Büyük kentler milyon dolarlık rezidans ve son model ciplerden geçilmiyor. Risk analizi yapmadan dövizle borçlanan bu şirketlerin sahipleri kendi kendilerini kurtarmayı denemeliler. Rezidanslarını ve ciplerini satıp borçlarını ödemeliler.

Devlet eğer kurtaracaksa genel ekonomiyi kurtarmalı. Önümüzdeki dönemde ortaya çıkacak ekonomik durgunluktan çıkış yolu olarak fakir vatandaşlara yardım etmeli ve onların alım gücünü arttırmalı. Böylece işçinin ve memurun maaşını yükselterek toplam talebi desteklemeli. Hükümet, devletten para koparmaya çalışan kriz lobisine teslim olmamalı.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Parası olan ne almalı?

Süleyman Yaşar 21.10.2008

Amerikan kredi krizi dünya finansal sistemini dalgalandırmaya devam ediyor. Amerikan şirketlerinin değeri düşerken diğer ülke şirketlerinin hisse senetlerinin de değerleri geriliyor.

Bu düşüşün kısa dönemde ne zaman hangi noktada duracağını kestirmek zor ama orta vadede hisse senedi fiyatlarının yükseleceği kesin. Zira hisse senedi değeri hareketlerinin tarihine baktığımızda dipten ani yükselişlere şahit oluyoruz.

Amerikan Dow Endeksi 8 Temmuz 1932’de tarihinin en düşük düzeyi olan 41’e kadar geriledi. Franklin D.Roosevelt’in Mart 1933’te başkan olmasıyla da yüzde 30 oranında yükseldi. Yine ABD’nin II. Dünya Savaşı’na girişinin ardından Nisan 1942’de hisse senedi fiyatları dibe vurdu. Ardından hızla yükseldi. Bir de yirmi bir yıl öncesini hatırlayalım. 1987 yılında yaşanan borsa çöküşü bir süre sonra yine yükselişe dönmüştü.

Berkshire Hathaway Holding’in Başkanı ünlü yatırımcı Warren E. Buffet, “kötü haber yatırımcının en iyi arkadaşıdır” diyor. Ona göre şimdi düşen Amerikan hisse senetlerini alan kazanacak. Bazı yatırımcılara göre, Amerikan başkanlık seçimlerini takiben 2009 yılının ilk aylarında şirket değerlerinde 1933’te olduğu gibi hızlı bir yükseliş görülebilir.

Aynı şekilde Türkiye’de de yatırımcı, fiyatları düşen İMKB’de işlem gören hisse senetlerinden aldığı takdirde kazanacak. Çünkü İMKB 100 endeksi yıl başında 44 bindeyken 25 bin seviyesine geriledi. Türkiye geleceği parlak bir ülke. Avrupa Birliği’ne tam üyelik sürecinde kat edilen mesafe oldukça önemli.

Ayrıca ekonomide ithal ikamesi modelinden ihracat önderliğinde büyüme modeline geçilerek, 1980 yılında 4 milyar dolar olan ihracat 132 milyar dolara ulaştı. Gelinek ihracat rakamı ve ihracatın imalat sanayine dayalı içeriği bize başarılı bir ekonomik gelişmeyi gösteriyor.

Zengin ülkelerin finans sistemlerini çökerten kredi krizini, Türkiye, bütçesi denk, bankacılık sistemi dayanıklı, Merkez Bankası bağımsız ve özelleştirme programını uygulayan güvenilir bir ülke olarak karşıladı. Dış şoklara karşı dirençli olan Türkiye ekonomisi yaşanan kredi krizinden fazla hasar görmeden çıkacağı benziyor.

Dünya finans sistemindeki ilk düzelme haberleri gelmeye başladığında, Türkiye şirketlerinin değerinin yükseleceği kesin. Bu nedenle yatırımcıların döviz pozisyon açığı olmayan veya açığı düşük olan şirketlerin “hisse senetlerine” yatırım yapmaları çok kazançlı olabilir.

Ayrıca hisse senedi seçimine girmek istemeyen yatırımcıların İMKB 100 endeksinin bu düşük seviyelerinden “endeks fon” olarak paralarını değerlendirmeleri de alternatif bir yatırım aracı olarak kullanılabilir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Şimdi dolar kredisıyla ev alınır

Süleyman Yaşar 22.10.2008

Amerikan kredi krizinin dünyaya yayılmasının ardından en çok değer kaybeden para birimleri arasında Türk parası da yer alıyor. Türk parası Amerikan Doları karşısında ağustos ayı başına göre tam yüzde 32 oranında değer yitirdi.

Türk parasındaki bu aşırı değer kaybı, ticari işlemlerde ve yatırımlarda döviz üzerinden ya da dövize endekslenerek borçlanmanın cazibesini arttırdı.

Konut almak isteyen bir yatırımcıyı ele alalım mesela. Halen yüz elli bin liraya satılan bir konut iki ay önce yaklaşık 130 bin dolardı. Şimdi aynı konut yaklaşık 100 bin dolara geriledi. Yani iki ay önce 130 bin dolar borçlanarak satın alınacak bir konut şimdi 100 bin dolara alınabiliyor.

Konut fiyatlarının dolar bazında gerilemesi dolar kredisini niye cazip hale getiriyor diye sorarsanız... Cevabı basit.

Türk parası faizleri dolar faizlerine göre çok yüksek. Dolar faizleri ise düşük. Ayrıca toplam değer olarak dolar cinsinden konut fiyatı düştüğü için alınacak kredi tutarı da düşüyor.

Bir de dolar/YTL paritesinin 1 lira 50 kuruş seviyesinde kalmayıp gerileyeceği yönündeki beklentiyi hesaba katarsanız, dolar kredisinde ödenecek taksit tutarları Türk parası cinsinden daha da düşecek demektir bu. Böylece ilave bir avantaj sağlamak mümkündür.

Dolar kredisıyla iki ay önce 130 bin dolara alınacak ev 100 bin dolara 10 yıl vadeli krediyle yüzde 8 faiz üzerinden satın alındığında, faiziyle birlikte bu kredinin geri ödemesi azalan bakiyelere göre yayılırsa her ay yaklaşık 1.200 dolar olacaktır. Bunun bugünkü kurdan Türk parası karşılığı 1.800 liradır. Ama Türk parası değer kazanıp, dolar 1 lira 30 kuruşa gerilediği takdirde aylık taksitler 1.560 liraya düşecektir. Böylece ilave kazanç elde edilecektir. Ayrıca toplam bedel olarak döviz borcunda daha düşük bir tutar geri ödenecektir.

Yaptığımız bu hesaptaki varsayımlar tutmayıp, dolar, Türk parası karşısında değerlenirse ne olacak diye sorarsanız... Yatırımcı için yine fazla bir zarar söz konusu olmayacak.

Eğer dolar 2 YTL olursa, bu defa alınan konutun maliyeti 200 bin liraya çıkacaktır. Dolar cinsinden ödenecek faizler düşük olduğu için de Türk parası ve dolar üzerinden maliyetler birbirine yaklaşacaktır. Ayrıca doların 2 lira seviyesine çıkıp o düzeyde kalması da pek mümkün görünmüyor.

Dalgalı kur rejiminin sürdürüleceği dikkate alınır, Türk parasının hızla değer kaybettiği bugünkü koşullar, özellikle uzun vadeli konut kredilerinin dolar veya diğer döviz cinsi para birimleri üzerinden alınmasının avantajlı olduğunu bize gösteriyor. Konuta yatırımı düşünenler için geline bu nokta kârlı olabilir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye niye şoklara dayanıklı?

Süleyman Yaşar 23.10.2008

Küreselleşme bütün ülkelere ek finansman ve yeni teknolojiyi kullanma imkânları getirirken aynı zamanda riskleri de beraberinde taşıdı. Böylece küreselleşmeyle birlikte parasal krizler ve bankacılık krizleri ortaya çıktı.

Küreselleşmenin imkânlarından yararlanırken risklerine karşı önlem almayan ülkeler para ve bankacılık krizlerini yaşadılar. Türkiye 2001 yılında bankalarının sermaye yapılarının yetersiz olması ve bankaların döviz açık pozisyonları nedeniyle büyük bir krize yakalandı.

Birkaç milyar dolarlık sıcak paranın yurtdışına çıkışı parasal sistemi çalışamaz hale getirdi. Merkez Bankası'nın sisteme para vereceği yerde aksine sıkıştırması da gecelik faizleri yüzde 1275'e kadar çıkardı.

Türkiye ekonomisinde yedi yıl önce yaşanan bu büyük krizin ardından yürürlüğe konan Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu kuruldu. Böylece bankacılık sistemi bağımsız bir kurumun denetimine verildi. Bankalar politik müdahaleden uzak tutuldu. Banka sermayeleri yeterli hale getirildi. Bankaların döviz pozisyon açığı vermesi engellendi. En önemlisi bankaların sahipleri tarafından içinin boşaltılmasına göz yumulmadı.

Alınan bütün bu önlemler sonucunda bugünkü noktaya gelindi. İMKB'de işlem gören bankaların bu yılın ilk altı aylık bilançolarında artık neredeyse bir döviz pozisyon açığı görünmüyor. En yüksek açığı olan Akbank'ın döviz pozisyon açığı bile sadece 232 milyon YTL civarında.

Bankaların döviz pozisyon açığının bulunmaması çok önemli. Çünkü bu durum, dünya ekonomisinde yaşanan krizin bize getirdiği dış şokların etkisini azaltıyor.

Bugünkü koşullarda ödeme güçlüğüne düşen banka yok. Gecelik faizler 2001 krizinde olduğu gibi yüzde 1275'e çıkmıyor, hâlâ yüzde 18 seviyesinde bulunuyor. Bu nedenle kriz lobisi yapanların panik yaratma çabaları da henüz pek başarıya ulaşamadı. Ama onlar kriz çıkarmak için her gün yeni bir korku senaryosu hazırlayıp vizyona sunuyorlar.

Yeni bir kriz çıkmasını isteyenler reel kesimde döviz pozisyon açığı olan şirket sahipleri. Sürekli uyarıldıkları halde dövizle borçlanıp harcama yapmışlar. Şimdi kriz korkusu yaratıp devletin onlara para vermesini istiyorlar. Bu kriz söylemine katılmayan işadamları da var tabii.

Örneğin Doğuş Grubu, Alarko gibi şirketler kriz söylemine katılmıyor ve yeni yatırımlar yapıyorlar. Onlar, özelleştirilen şirketleri satın almaya devam ediyorlar. Eğer destek verilecekse iyi yönetilen bu tür şirketler desteklenmeli ve önlerindeki engeller kaldırılmalı. Türkiye ekonomisi ve toplumu için en doğru olan budur.

Bankalar	Net Döviz Poz. (Bin YTL)*
----------	---------------------------

Akbank	-232,327
--------	----------

Albaraka	785,073
----------	---------

Alternatif	39,159
------------	--------

Asyabank	170,864
----------	---------

Denizbank	81,915
-----------	--------

Finansbank	-153,943
------------	----------

Fortis	-36,555
--------	---------

Garanti	294,003
---------	---------

Halkbank	-127,099
----------	----------

İşbank	411,108
Şekerbank	-9,689
TEB	-2,825
Tekstibank	-2,976
TKB	-12,550
TSKB	-53,508
Vakıfbank	142.605
Yapı kredi	71,985

*2008 yılı ilk altı aylık bilançolarına göre hazırlanmıştır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Özel sektör borcunu ödeyebilir mi?

Süleyman Yaşar 24.10.2008

Amerikan kaynaklı kredi krizi dünya piyasalarına sıçrayınca gelişmekte olan ülkelerden İzlanda, Pakistan, Macaristan, Ukrayna ve Arjantin hızla krize giren ilk beş ülke oldu.

Bu ülkelerden özellikle Arjantin son sekiz yıl içinde ikinci kez borç krizine girdi. Yedi yıl önce Türkiye ile birlikte mali krize giren Arjantin şimdi yine aynı krizi yaşamaya başladı. Arjantin Hükümeti borçlarını ödemek amacıyla emeklilik fonlarına el koyacağını duyurdu.

Gelişmekte olan ülkelerden Rusya ve Brezilya’da da durum iyi değil. Rusya ve Brezilya emtia ihraç eden ülkeler oldukları için emtia fiyatlarındaki hızlı düşüş bu iki ülkenin finansman dengelerini bozdu. İki ülkenin de cari açıkları olmamasına rağmen dış ödemelerinde sorunlar yaşanmaya başladı.

Dün, Dış Ticaret Müsteşarlığı, Brezilya’ya ihracat yapan Türk firmalarını uyarak alacaklarını tahsil etmede zorluk yaşayabileceklerini bildirdi. Ortaya çıkan bu durum özellikle Noel döneminde oldukça yüksek ithalat yapan Brezilya’nın riskli bir ülke olduğunu bize gösteriyor.

Gelişmekte olan ülkeler içinde Türkiye’nin durumu diğerlerine göre farklı. Türkiye, kamu bütçesinin açık olmaması ve kısa vadeli kamu dış borcunun sadece 1,8 milyar dolar tutması nedeniyle devlet bütçesinden kaynaklanan bir riskle karşı karşıya değil.

Ayrıca Türkiye, Rusya ve Brezilya gibi ham madde ihracatına dayalı bir ekonomik gelişme göstermediğinden düşen emtia fiyatlarından kazanç elde etmeye de başladı. Petrol ve diğer emtia fiyatlarının düşmesi Türkiye de cari açığın azalmasına katkı yapacak bir etken olarak görünüyor.

Aslında bugünkü dünya krizinde Türkiye’nin sorunu özel sektörün dış borçlarından kaynaklanıyor. Son günlerde YTL’deki hızlı değer kaybı özel sektörün kısa vadeli dış borçlarını ödemesinde zorluk çıkarabilir.

Özel sektörün toplam dış borcu 190 milyar doları buluyor. Bu borcun 47,8 milyar dolarının kısa vadeli olduğu düşünülürse, değer kaybeden YTL nedeniyle bu firmalardan bazılarının döviz almakta zorlanacaklarını ve sıkıntıya düşeceklerini söylemek kâhinlik olmaz. Zira bu firmalar bütün uyarılara rağmen risklerini hedge etmeden dövizle borçlandılar.

Peki, şimdi bu firmalar için ne yapılmalı?

Bu firmalara devlet bütçesinden yani halkın cebinden kurtarma paketi hazırlanıp aldıkları riskin bedelini ödemekten kaçmalarına kesinlikle izin verilmemeli.

Bu firmalara, döviz borçlarını ödemeleri için döviz likiditesi sağlanmalı sadece. Merkez Bankası döviz talebini karşılayacak miktarda döviz arz etmeli ve böylece piyasada döviz sıkışıklığı yaratmaktan kaçınmalı. Bütün bu tedbirlerin sonunda da herkes sorumsuzca aldığı riskin bedelini başkasının cebinden değil, kendi cebinden ödemeli.

300 bin memur alınmalı

Süleyman Yaşar 27.10.2008

Türkiye, 2001 yılında yaşadığı derin ekonomik krizin ardından uygulamaya koyduğu Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı'yla, bütçesini denkleştirdi, bankacılık reformunu yaptı, Merkez Bankası'nı bağımsız hale getirdi, büyük bir karadelik olan sosyal güvenlik açıklarını kapatacak yasal düzenlemeyi yürürlüğe soktu ve özelleştirmeyi hızlandırdı.

Siyasi istikrarı bozan ve yatırımcı güvenini azaltan AKP'yi kapatma davası riskinin de temmuz ayında ortadan kalkmasıyla ekonomi iç şok tehlikesinden uzaklaştı.

Türkiye'de tam bu olumlu gelişmeler yaşanırken, ABD'de, önde gelen yatırım bankası Lehman Brothers'ın batırılmasıyla derinleşen mali kriz Türkiye'de de kendini hissettirmeye başladı. Türk parası geçen bir ay içerisinde yüzde 35 oranında değer kaybetti.

Türk parasının değer kaybının Türkiye ekonomisine olumlu yansımaları da olacak. Liranın değer kaybı ihracata rekabet gücü kazandıracak ve cari açığı küçültecek. Ayrıca liranın değer kaybıyla ara malı ithalatı kısıllacağı için Türkiye'de üretim artacak ve istihdam oranı yükselecek. İstihdamı arttıran kaliteli ekonomik büyümeye geçilecek.

Diğer taraftan yaşanan kriz, enerji fiyatlarını geriletliği için ithalat yoluyla gelen enflasyonun etkisi azalacak. Böylece Türkiye ekonomisi diğer gelişmekte olan ülkelere göre yaşanan krizden daha az etkilenecek.

Gelelim alınacak önlemlere... Dünya ekonomisinde yaşanan olumsuz gelişmeleri fırsat bilen 'kriz lobisi', Türkiye'ye krizin dalgaları daha gelmeden "kurtarma planı" istedi.

Kurtarma planı isteyenlerin kim olduklarına bakıldığında, bunların risk analizi yapmadan sorumsuzca borçlanan ve bu nedenle döviz açık pozisyonu olan firma sahipleri olduğu görüldü.

Basında çıkan haberlere göre, IMF ile bir anlaşma yapılarak "25 milyar dolar" alınıp, bunun kendilerine dağıtılmasını istiyorlar. Bu talep asla ciddiye alınmamalı.

Hükümet, bütün bu talepleri bir yana bırakıp, önümüzdeki dönemde dünya krizinin etkisiyle gerileyecek olan büyüme hızına ve işsizliğe karşı önlem almalı. Gerileyen toplam talebi arttırmak için ilk önlem olarak da kamu çalışanlarının sayısını arttırmalı!

Halen kamuda 2 milyon 70 bini memur olmak üzere 2 milyon 945 bin personel çalışıyor. Kamu çalışan sayısı gelecek yıl 300 bin kişi arttırılarak personel harcamaları yükseltilip toplam talep canlı tutulabilir. Hükümet, “300 bin yeni personel alımı” için 2009 bütçesinde yetki alabilir.

Özellikle “sözleşmeli ve geçici personel” sayısı arttırılıp sağlık, eğitim, sosyal destek gibi aksayan kamu hizmetleri bu personele gördürülebilir. Bu durumda, yeni personelin getireceği ilave yıllık maliyet 6 milyar lira civarında olur ama... İşe alınacak personelin tüketim eğilimi yüksek olacağından, yapılacak ücret ödemesi yoluyla kamu harcaması doğrudan toplam talebe yansır.

Ayrıca küçük ve orta ölçekli firmalara, konut alacak dar gelirliilere ve tarım kesimine verilecek sıfır faizli kredi desteği de durgunluğun etkisini azaltıp istihdam artışı sağlar.

Sorumsuzca borçlanan ve sürekli devlet yardımlarıyla beslenip işadamı adı altında kendini gösterenlerin borçları devlet tarafından ödenmemeli. Eğer ödeme yapılırsa, bu sorumsuz kişiler her beş yılda bir olduğu gibi ‘İstanbul Yaklaşımı, Kadıköy Yaklaşımı, Karaköy Yaklaşımı...’ adı altında kurtarma planlarıyla beş yıl sonra tekrar gelip bu günkü taleplerini yenileyeceklerdir.

İşte bu nedenle, gerileyen toplam talebi yükseltmek için kamuya sözleşmeli ve geçici personel alımı krizin etkisini azaltmada en tutarlı yol olarak görünüyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF kredisi niye alınmalı?

Süleyman Yaşar 29.10.2008

Amerikan kaynaklı küresel mali krizin etkilerini hafifletmek amacıyla, IMF, gelişmekte olan ülkelere yardım edeceğini açıkladı. Küresel kriz nedeniyle sıkıntıya giren Ukrayna, İzlanda, Belarus, Pakistan ve Macaristan IMF’den ilk destek isteyen ülkeler oldu.

IMF’yle İzlanda 2,1 milyar dolar, Ukrayna da 16,5 milyar dolar tutarında kredi anlaşması imzaladı. Ukrayna’nın stand-by anlaşmasında, Rusya’dan ithal ettiği doğalgaz ödemelerinde yaşadığı sıkıntı önemli rol oynadı. Ukrayna, elektrik üretiminde ve ısınmada daha çok doğalgaz kullanıyor. Rusya’dan ithal edilen doğalgazın bedelini ödenmediği takdirde Ukrayna’nın sanayii durma noktasına gelebilir. Bu nedenle IMF anlaşmasında, Ukrayna’nın doğalgaz ödemelerinden dolayı ödemeler bilançosunun rahatlatılması amaçlandı büyük ölçüde.

Ukrayna gibi Türkiye de doğalgaz ithalatının büyük bir kısmını Rusya'dan yapıyor. Yani Ukrayna gibi Türkiye de elektrik üretiminin yüzde 52'sini ve şehirlerin ısıtılmasını doğalgazla gerçekleştiriyor. Bunun sonucunda yıllık doğalgaz ithalatı 40 milyar metreküpe ulaşıyor. Bu ithalatın parasal tutarı 15 milyar doları aşıyor.

Peki, hükümet, IMF ile hangi koşullarda anlaşmalı? Türkiye, Ukrayna'nın yaptığı gibi ödemeler bilançosunda önemli bir yer işgal eden doğalgaz ödemelerini kolaylaştıracak bir IMF desteği alabilir. Çünkü, BOTAŞ tahsil edilemeyen doğalgaz bedelleri nedeniyle ithalat ödemelerini yerine getirmekte zorluk çekiyor.

Dolayısıyla alınacak IMF kredisi, BOTAŞ'ın mali yapısının güçlendirilmesine yansıtılır. Böylece hem BOTAŞ rahatlatılır hem de global mali krizin ödemeler bilançosu üzerinde yaratacağı olumsuz etki azaltılır. Alınan kredinin geri ödemesi de, doğalgaz kullanıp parasını ödemeyen kurumlardan yapılacak tahsilatla sağlanır.

Türkiye bu imkânı değerlendirmeli. Zira IMF, sıkıntılı ülkelerin yanı sıra sicili temiz ülkeler olarak sıraladığı Türkiye, Brezilya ve Güney Kore'ye de global krizin etkilerini hafifletmek amacıyla yardım edebileceğini açıklamıştı. Türkiye de bu fırsattan yararlanarak, BOTAŞ'ta yaşanan mali sıkışıklığı giderebilir, böylece IMF'den alacağı krediyle enerji sektörünü rehabilite edebilir.

Bu süreçte kritik olan nokta IMF'yle anlaşma imzalayıp imzalamamak değildir. Kritik olan konu, anlaşma karşılığında alınacak krediyi doğru yerde kullanıp kullanmamaktır.

Eğer kredi doğru yerde kullanılmayacaksa, IMF'yle anlaşmamakta fayda vardır.

Son günlerde sürekli hükümete ve kamuoyuna baskı yapan "kriz lobisi" IMF'den kredi alınıp kendilerine verilmesini istiyor. Sorumsuzca aldıkları döviz kredilerinin devlet tarafından ödenmesinde ısrar eden kriz lobisi, zaten ekonomik istikrar programı uygulayan Türkiye'yi daha da istikrarsızlaştırmak istiyor.

Sürekli devlet yardımlarıyla yaşayan bu kesime teslim olmamak için IMF'den alınacak kredinin doğalgaz ödemelerinde kullanılması en tutarlı yol olacaktır. IMF'nin kredi imkânının Ukrayna örneğinde olduğu gibi, doğalgaz ödemelerindeki sıkışıklığı gidermek için kullanılması, "kriz lobisinin" amacına ulaşmasını engelleyecektir. Üstelik böylesi bir uygulama, döviz piyasasındaki oynaklığı da giderecektir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kriz lobisi ne istiyor?

Süleyman Yaşar 30.10.2008

İzlanda ve Ukrayna'dan sonra Macaristan da IMF ile anlaşarak 25,5 milyar dolarlık mali destek sağladı.

Macaristan, yaptığı 17 aylık stand-by anlaşmasıyla IMF'den 15,7 milyar dolar alacak. Ayrıca Macaristan'a Avrupa Birliği 8,1 milyar dolar, Dünya Bankası da 1,3 milyar dolar mali yardım sağlayacak.

Macaristan'ın ardından Pakistan ve Belarus'un da IMF ile anlaşma imzalaması bekleniyor. Bu arada IMF'nin Brezilya, Güney Kore ve Türkiye gibi sicili temiz ülkeleri de global kredi krizinden olumsuz etkilenmemeleri için desteklemeye hazır olduğunu açıklaması, Türkiye'nin içindeki kriz lobisini anında harekete geçirdi.

Kriz lobisi, IMF ile acilen bir anlaşma yapıp, alınacak 25 milyar dolarlık kredinin kendilerine dağıtılmasını istiyor. İki ay öncesine kadar devletten böyle bir talebi olmayan kişilerin şimdi kurtarma planıyla ortaya çıkmaları doğrusu düşündürücü.

Bir kere bu kriz Türkiye'de yeni değil. Amerika'da kredi krizi tam 14 ay önce başladı ve etkileri Türkiye'ye de hemen bir ay sonra geldi. Ekonomi bürokrasisi 2007'nin bütün hesaplarını buna göre yaptı.

Doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının 22 milyar dolardan 15 milyar dolara gerileyeceği, büyüme hızının yüzde 6,1'den yüzde 5'e ineceği 2007 yılının ekim ayında Hazine ve Devlet Planlama Müsteşarlıkları tarafından açıklandı.

Ayrıca 2008 yılı Bütçe tahminlerinde de, yaşanan dünya krizinin etkisiyle Türkiye ekonomisinin daralacağına

dikkat çekildi. Ekonominin yönetiminden sorumlu birimler, 2008 yılında dövizle borçlanmanın çok riskli olacağını söylediler. İzlenen dalgalı kur rejiminde dışarıdan gelecek dış şokların döviz kurlarındaki oynaklığı arttıracığını sık sık vurguladılar.

Peki, bütün bu uyarılara rağmen kriz lobisini oluşturanlar ne yaptı?

Onlar uyarılara kulak asmayıp 'bize bir şey olmaz' diyerek dövizle borçlanmayı sürdürdüler. Hatta borçlanma hızını daha da arttırarak, 2008 yılı başında 157,8 milyar dolar olan dış borçlarını 2008 yılın haziran ayında 190,5 milyar dolara çıkarttılar. Yılın ilk altı ayında kısa vadeli borçlarını da 10,5 milyar dolar arttırarak 37,3 milyar dolardan 47,8 milyar dolara yükselttiler.

Bütün uyarılara rağmen şirketlerini risk analiz yapmadan yöneten, dünya ekonomisindeki gelişmeleri dikkate almayan bu kişileri kurtarmak, Türkiye'nin vergi mükelleflerine artık ağır gelmeye başladı. Daha önce 2001 krizinde bankalarının içini boşaltanları kurtaran bu ülke, şimdi 2008'de şirketinin içini boşaltanları kurtaramaz. Kriz lobisinin, 'önleyici fon kuralım' önerilerinin düpedüz devlet tarafından kurtarılmak olduğunu artık herkes anlıyor. Bu ülke geçmişte o kadar çok kurtarma operasyonu yaşadı ki, vatandaşın parasını israf eden, vatandaşa ağır bedeller ödeten bütün bu çözümlerin gerçekte ne olduğunu herkes yaşayarak öğrendi. Artık bu planlara kimse inanmıyor.

Daralan ekonomiyi, şirket kurtararak değil, ülkede toplam talebi arttırarak canlandırmanın en doğru yöntem olduğu gözüküyor. Bu yöntemi uygulamak için de, kamuya 300 bin yeni personel alıp, bu ilave istihdamla piyasalarda harcama yaratarak toplam talebi canlı tutmak gerekiyor. Ayrıca IMF ile anlaşmanın karşılığında alınacak krediyle BOTAŞ'ın mali krizini çözmek ve böylece ödemeler bilançosunda olası bir darboğazı önlemek mümkün.

IMF'nin kredisi 'kriz lobisine' dağıtılsa, kurtarılan şirketler, o parayı yine israf edip ileride gene kurtarılmak için karşımıza çıkarlar. Ve bu arada sadece kurtarma planlarının adını değiştirirler.

2001 krizinde İstanbul Yaklaşımı diye kabul ettirdikleri kurtarma planının adı bugünkü krizde nasıl 'önleyici fon'a dönüşmüşse, yarın da başka bir krizde bu kez kurtarılmının adı Etiler Yaklaşımı, Boğaziçi Buluşması vb. olur. Bu sorumsuz işadamlarının yaklaşımlarından vatandaşın kendini kurtarabilmesi ancak bugünlerde atılacak tutarlı adımlarla mümkün olabilir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kriz lobisi nasıl borçlandı?

Süleyman Yaşar 31.10.2008

Amerikan konut sektöründe kriz tam ondört ay önce başladı. Yaşanan kredi krizinin Türkiye ekonomisini olumsuz etkileyeceği o günden beri ekonomi bürokratları tarafından sürekli vurgulandı. Krizin ekonomide durgunluğa neden olacağını bilmesine rağmen özel şirketler ne yaptı? Onlar, önlem alacaklarına, kapasitelerinin üzerinde borçlandılar.

Dünyada yaşanan kriz piyasalarda daralmaya neden olurken Türkiye'deki şirketler, 2008 yılının ilk altı ayında dışarıya 30 milyar dolar borçlandılar. Dış borçlarını 157 milyar dolardan 190 milyar dolara yükselttiler.

Yapılan bu borçlanma dünyadaki ekonomik koşullara hiç denk düşmüyor. Çünkü, cari açığı yüksek olan Türkiye'ye, dünyada daralan kredi imkânlarına rağmen büyük miktarda borç verilmesi akla bazı ciddi soruları getiriyor.

Acaba 2008 yılının ilk altı ayında yurtdışından borç olarak alınan para, aslında şirketlerin sahiplerinin paraları mı? Bu sorunun cevabının “evet” olması ihtimali yüksek. Çünkü dünyada piyasa koşulları altı ayda 30 milyar dolar borcun Türkiye’ye verilmesine uygun değildi. Henüz dokuz aylık rakamlar açıklanmadığı için bu borç rakamının büyümesi olasılığı da ayrıca çok yüksek.

Gelelim bizdeki kriz lobisinin taleplerine... Ankara’dan bir “kurtarma planı” isteyen kriz lobisi birikmiş döviz borçlarını ödemeleri için devletin kendilerine para vermesini istiyorlar. Eğer yurtdışından aldıkları borçların büyük kısmı şirket sahiplerinin kendi paralarıysa, devlet yardım yaptığı takdirde, işin gerçeği şu ki, şirket sahipleri yurtdışındaki paralarına “kur garantisi” almış olacaklar. Bu nedenle kriz lobisinin taleplerine kesinlikle karşı çıkılmalıdır.

Zaten ekonomi yönetiminin krize karşı hazırlığı plana göre, yurtdışındaki dövizlerin Türkiye’ye getirilmesi halinde, bu paraya her türlü vergi muafiyeti tanınacak ve paranın kaynağı sorulmayacak.

Bu durumda kriz lobisi ne yapmalı? Kriz lobisi hazırlanan bu plandan yararlanıp, yurtdışındaki paralarından “kendilerine” borç verdikleri tutarları, şirketlerinin sermayelerine ilave edip kayıtdışı servetlerini şirketlerinde kayda alsınlar.

Böylece vergi avantajından yararlanıp şirket sermayelerini güçlendirirler. Kimse de onlara bu parayı nereden buldun diye sormaz. Zira kimse onlardan tatmin edici bir açıklama beklemiyor. Çünkü kriz lobisinin söylediklerine kimse inanmıyor. Ama onlar şuna inanmalı ki, kriz bahaneleri, kurtarma planları bu ülkede vatandaşları ciddi olarak bunalttı artık.

Özel sektörün dış borcu (milyar dolar)*

Yıllar	2007	2008 Mart	2008 Haziran
Toplam borç	157,8	172,1	190,5
Kısa Vade	37,3	40,1	47,8
Uzun Vade	120,5	131,9	142,7

* Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kavgayı kriz lobisi kazanıyor

Süleyman Yaşar 03.11.2008

Amerikan kaynaklı küresel krizi Türkiye’ye hemen ithal edip kazanç bekleyen “kriz lobisi” dışarıdan da destek almaya başladı.

Fransız *Le Monde* gazetesi “Türkiye felakete doğru koşuyor” tespitini yapmış. Türkiye’nin nereye doğru koştuğunu *Le Monde* gazetesi muhabirinin bilebilmesi pek mümkün değil. Yazı, Türkiye’deki kriz lobisiyle aynı görüşte.

Benzeri bir haber-yorum daha önce de yaşandı. İngiliz *Reuters* haber ajansı “yaşlı adamların uyduruk örgütü” diyerek Ergenekon operasyonlarını hafife almıştı. İddianame açıklanınca olayların *Reuters* muhabirinin durduğu yerden görüldüğü gibi uyduruk olmadığı ortaya çıktı.

Le Monde’un haberine dönersek... Türkiye, IMF tarafından Brezilya ve Güney Kore ile birlikte ‘sicili temiz ‘ülkeler arasında gösterildi. Türkiye’nin bütçesinde büyük bir açık yok, bankacılık sektörü dış şoklara dayanıklı. Ayrıca Türkiye’de Fransa, Almanya ve Britanya’da olduğu gibi mortgage senedi ve türev ürün alıp batan banka da yok.

Dolayısıyla devlet bütçesi açık vermeyen ve dünya mali krizine rağmen bankalarında sorun olmayan bir ülkenin niye felakete doğru koştuğunu, bunu iddia edenler cevaplamalıdır. Zira bugüne kadar söyledikleriyle ‘Türkiye’nin niye felakete koştuğunu, krize yuvarlandığını” anlamak mümkün değil.

Bu arada bir de *Washington Post* gazetesinde Deutsche Bank’ın ‘Türkiye’nin 90 milyar dolara ihtiyacı olabileceği’ açıklaması yayınlandı. Bu açıklama Türkiye ekonomisiyle ilgili derin bir kaygıyı dile getiriyordu.

Deutsche Bank kaygılanmakta haklı. Eğer Almanya’daki vatandaşlarımız, ‘Varlık Barışı Yasası’nın getirdiği fırsatlardan yararlanırlarsa, ki bu bir olasılık, o zaman Alman bankalarındaki mevduatlarını ve varlıklarını Türkiye’ye gönderecekler demektir. Bu da tabii Almanya ekonomisini ve Deutsche Bank’ı yaşanan bu küresel mali kriz şartlarında epey sarsabilir.

Lehman Brothers gibi büyük yatırım bankalarının battığı bir ortamda bir miktar paranın Deutsche Bank’tan çekilip Türkiye’ye gelmesi bu bankayı batırabilir. İşte bu nedenle Deutsche Bank’ın amacı Türkiye’yi riskli gösterip mevduatın Türkiye’ye yönelmesini engellemek olabilir.

Gelelim kriz lobisinin son marifetine... Kısaca ‘Varlık Barışı Yasası’ olarak adlandırılan ‘Bazı Varlıkların Ekonomiye Kazandırılması Hakkında Kanun Tasarısı’ TBMM’de ilgili komisyonda görüşülürken, AK Partili iki milletvekili bir önerge verdiler. İki milletvekilinin verdiği önergeye göre, daha önce vergi kaçırdığı tespit edilen ve yapılan incelemelerde vergi kaçırdıkları tespit edilebilecek olan tüm mükelleflere af getiriliyor.

Önergeyle yapılan bu değişikliğe göre, örneğin, bir milyar YTL matrah farkı tespit edilerek 800 milyon YTL vergi ve ceza ödeyecek bir şirket, eğer bir milyar YTL’yi yurt dışından getirip sermayesine ilave ederse, bir milyar YTL matrah farkından bir milyar YTL düşülecek, geriye matrah farkı kalmadığı için vergi ve vergi cezası ortadan kalkacak.

Yaşanan dünya krizi nedeniyle Türkiye’ye yurtdışındaki vatandaşların dövizlerini getirmesi amacıyla hazırlanan söz konusu yasa bu şekliyle çıktığı takdirde, sadece yurtdışından getirilecek döviz ve varlıklara vergi affı sağlanmayacak. Ayrıca daha önce vergi kaçırınlar da affedilmiş olacak.

Peki, bu af kime yarayacak? Kriz lobisi yapan şirketlere yarayacak. Çünkü onların pek çoğu hakkında vergi kaçırdıklarına ilişkin yapılan incelemeler sürmekte.

Eğer yasa tasarısı bu şekliyle geçerse, kriz lobisinin tehditlerine boyun eğilmiş olunacak. Bundan sonra kriz lobisi, döviz borçlarına karşılık istediği 25 milyar doları da devletten alacaktır herhalde.

Peki, bu durumda vatandaş ne yapacak? Vatandaş, 2001’de olduğu gibi şirketinin içini boşaltanların, yurtdışındaki paralarını kendi şirketlerine dış borç olarak verenlerin yol açtıkları zararları ödemeye devam edecek. Kısacası, bu ülkede kriz lobisi hep kazanacak, vatandaş onların zararlarını ödeyecek.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Doğalgaz, Bakan’ın sinirlerini bozdu

Süleyman Yaşar 04.11.2008

Doğalgaz fiyatlarına 1 Kasım 2008’de konutlarda yüzde 22,5, sanayide yüzde 22 oranında zam yapıldı. BOTAŞ Genel Müdürü’nün açıklamasına göre bu yıl konutların kullandığı doğalgaz fiyatları yüzde 73, sanayinin kullandığı doğalgaz fiyatları yüzde 75 oranında zamlandı.

Doğalgaza yapılan zamların nedeninin basında çarpıldığını ileri süren Enerji Bakanı, BOTAŞ Genel Müdürü ile birlikte dün bir basın toplantısı yaptı. Enerji Bakanı, “hesap kitap bilen insan hesap kitapla konuşur” diyerek doğalgaz zamlarının nedenlerini fiyat formülleriyle açıklamaya çalıştı.

Enerji Bakanı’nın ve Genel Müdür’ün formüllerle yaptığı uzun açıklamanın ardından doğalgaz fiyatlarında 1 kasımda yapılan yüksek oranlı zammın nedeninin son bir ay içinde döviz kurlarındaki yüzde 30’luk artış olduğu ortaya çıktı.

Enerji Bakanı herkesi hesap bilmezlikle suçlayacağı yerde, ‘dolar yükseldi doğalgaz fiyatı arttı’ diyebilseydi hesap bilmeyenler de hemen kendisini anlardı. Çünkü Türkiye’de insanlar karışık fiyat formüllerinden sıkılırlar. Ama döviz kurundaki değişimleri anında takip ederler ve bunun nelere yol açtığını tecrübeleriyle iyi bilirler.

Ayrıca Enerji Bakanı ‘bu zammın sorumlusu ben değilim. Asıl sorumlu bunca yıl yüksek faiz-düşük kur politikası izleyip her malın fiyatını yapay olarak düşüren Merkez Bankası ve onun politikasının destekçileridir. Yapılan zammın nedenini gidip onlara sorun,’ diyerek adres gösterseydi, hesap bilmeyenler zammın gerçek nedenini işte o zaman çok daha iyi anlardı.

Anlaşılan Enerji Bakanı, gerçek suçlunun ortada görünmeyip kabağın kendi başına patlaması nedeniyle sinirleri bozuk bir durumda basın karşısına çıktı. Yıllardır bütün uyarılara rağmen “yüksek faiz-düşük kur” politikası izleyerek ekonomide gerçek fiyat dengesini bozan Merkez Bankası’nı suçlayamadığı için de, herkesi hesap bilmezlikle suçlayıp durumu idare etmeye çalıştı.

Gelelim Enerji Bakanı’nın hesap bilirliğine... Türkiye’de termik elektrik üretiminin yarısı doğalgazlı santrallerde üretiliyor. Doğalgazlı santrallerde elektrik üretilirken buhar açığa çıkıyor. Elektrik üretilirken açığa çıkan buhar 120 derece ısı veriyor. Pek çok ülkede bu buhar şehirlerde konutların ısıtılmasında ve sıcak su ihtiyacının karşılanması için kullanılıyor.

Enerji Bakanı dün basın toplantısında altı yıldır bakanlık yaptığını ve bu işi iyi bildiğini söyledi. Peki, altı yıldır niye 12 bin megavat gücündeki doğalgaz santrallerinin buharını konut ısıtmasına yöneltmedi? Eğer doğalgaz üretilirken elde edilen buharı, şehirlerde konut ısıtmasına ve sıcak su ihtiyacına yöneltseydi şimdi konutlarda ısınma maliyeti çok daha düşük olurdu.

Elektrik üretirken buharıyla konutları ısıtan Türkiye’de tek bir santral var. O da, 180 megavatlık Esenyurt doğalgaz santrali. Bu santral Esenkent ve Bahçeşehir’deki 7000’den fazla konutun ısınma ve sıcak su ihtiyacını ucuza sağlıyor.

Enerji Bakanı eğer biraz hesap bilseydi, özel sektörü bir yana bırakalım, altı yıllık görev süresinde devletin elindeki 4 bin megavatlık doğalgaz santrallerinin buharını boşa harcamazdı. Kimin hesap bilip bilmediği zor günlerde ortaya çıkıyor zaten.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İslami bonolar nasıl çıkarılmalı?

Süleyman Yaşar 05.11.2008

Amerikan kaynaklı kredi krizi Batı finans sistemini adeta çökertti. Tasarruf fazlası bulunan Çin, Japonya ve petrol ihracatçısı Körfez Ülkeleri dünyada para arayan her ülkenin başvuracağı merkezler haline geldi.

Körfez Ülkeleri, bu sıkışık dönemde Türkiye’nin finans ihtiyacının karşılanacağı en yakın para kaynağı oluyor. Bu Müslüman ülkelerden kaynak sağlamanın yolu da İslami nitelikli mali araçlardan geçiyor. Pek çok ülke ve banka İslami mali araçları devreye sokarak kendilerine finansman buluyor. Bu ülkelerin başında Britanya, Japonya ve Tayland geliyor. Ayrıca Citibank, HSBC gibi büyük bankalar da İslami bononun yanı sıra İslami inanışlara uygun hisse senedi yatırım fonları da oluşturuyorlar.

İslami finans sisteminde en çok “sukuk” adı verilen mali yöntem kullanılıyor. İslami bono anlamına gelen “sukuk”, faiz ve yatırımın geri dönüşü garantisini vermiyor. Ayrıca silah, kumar, domuz, porno ve alkolü konu alan ekonomik alanlarda da kullanılamıyor.

Sukukların global olarak ihraç tutarı 2007 yılı sonunda 90 milyar dolara ulaştı. Global düzeyde ihraç edilen sukuk tutarının 2010 yılında 200 milyar doları aşacağı tahmin ediliyor. İslam ülkelerinde sukuk kullanımı 800 milyar dolar civarında seyrediyor.

Artık global birer mali araç haline gelen İslami finansman yöntemlerinden Türkiye de yararlanabilir. Hatta yaşanan dünya mali krizi İslami mali araçların hızla kullanıma sokulmasını gerektirebilir. Üstelik bizde mali sistem bu araçlara yabancı da değil.

Hatırlanırsa Türkiye, kamu alt yapısının gelirlerine ortak olmak amacıyla 1980’li yılların ortasında “gelir ortaklığı senedi” adıyla yeni bir mali aracı yürürlüğe sokmuştu. İnançları gereği faiz almak istemeyen pek çok yatırımcı gelir ortaklığı senedine yatırım yapmıştı.

Gelir ortaklığı senedi, 4046 sayılı Özelleştirme Kanunu’nda yürürlükte olan bir uygulama. Ama AKP hükümeti bu mali aracı bir türlü kullanmadı. Gelir ortaklığı senetleri şimdi Körfez Ülkeleri’nin yatırımcılarını Türkiye’ye çekmek için kullanılabilir.

Peki, hangi altyapı tesislerine gelir ortaklığı senedi uygulaması yapılabilir? Gelir ortaklığı senedi ilk başta Devlet

Hava Meydanları İşletmesi'ne ait olan Ankara Esenboğa, İstanbul Atatürk, İzmir Adnan Menderes, Antalya, Bodrum-Milas, Dalaman Havaalanları için tek tek veya grup senedi olarak çıkartılabilir.

Tek bir grup halinde otoyollarla birlikte özelleştirilmesi istenmeyen Boğaziçi Köprüsü de gelir ortaklığı yöntemine konu olabilir. Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) sulama tesisleri ve hidrolik barajlarına da gelir ortaklığı senedi çıkartılarak finansman sağlanabilir.

Saydığımız bütün bu tesisler için İslami finans sistemine uygun "gelir ortaklığı" senetlerinden oluşan 5 milyar dolarlık bir yatırım paketi hazırlanabilir. Mevcut yasal düzen bu uygulamaya izin verdiği ve yeni bir yasal hazırlığa gerek olmadığı için bu senetler hızla piyasaya sunulabilir. Böylece "gelir ortaklığı" senetleri yoluyla hem Körfez Ülkeleri'nden kaynak sağlanır hem de yurt içinde yastık altında tutulan tasarruflar ekonomiye kazandırılır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Obama'nın ekonomi planında neler var

Süleyman Yaşar 06.11.2008

Amerikan mali krizi, Cumhuriyetçilerin iktidarının sonunu getirdi. Banka kurtarma operasyonlarının da iyi yönetilememesi, seçimlerde Cumhuriyetçi Parti'nin şansını iyice azalttı.

Kamuoyu yoklamalarında bir ara öne geçen Cumhuriyetçi aday John McCain, Lehman Brothers'ın batırılmasının ardından hızla oy kaybetmeye başladı. Amerikan halkı ekonomiyi düzeltereğine inandığı Barack Obama'yı başkanlığa getirdi.

Dünyalı kimliğine uygun Barack Obama'nın ABD'ye başkan seçilmesi, süpergücün Bush yönetiminde yol açtığı küresel siyasi gerginliği yatıştıracağı için, dünya ekonomisi de bundan payını alacak ve Obama'nın seçilmesi dünya ekonomisinin büyümesine olumlu katkı yapacak.

Zaten istatistiklere de bakıldığında, Demokratların başkanlık yaptığı 26 yıllık dönemde, ABD'nin GSMH'sı reel olarak her yıl ortalama yüzde 2,78 oranında artmış. Buna karşın, Cumhuriyetçilerin başkanlık döneminde ekonominin reel büyüme hızı her yıl ortalama 1,64 oranında olmuş.

Peki, yeni ABD Başkanı Barack Obama'nın ekonomi planında neler var...

Barack Obama "Ekonomiyi Güçlendirme Planı" başlığı altında açıkladığı tedbirleri hayata geçirecek. Bu plana göre, her aileye 1000 dolar enerji faturası yardımı yapılacak. Yıllık geliri 50 bin doların altında olanlardan gelir vergisi alınmayacak.

Amerikan mallarının dünya pazarlarına satışı desteklenecek ve böylece ihracatın istihdam yaratıcı etkisinden faydalanılacak. İstihdamı arttıran yatırımlar teşvik edilecek. Temiz enerjiye yatırım yapılarak beş milyon kişiye yeni iş yaratılacak. Küçük işletme sahiplerine her çalışan için yıllık 500 dolar vergi kredisi açılacak.

Konut kredilerinde yolsuzluk ve şantaj önlenecek, dar gelirli ailelerin konutları ellerinden alınmayacak. Kredi

kartlarına derecelendirme sistemi getirilecek. Kredi kartı kullananlar kredi kartlarının risklerini bilecek. Faiz ve komisyonlar sınırlandırılacak. Böylece düşük gelirlilerin kredi kartı yoluyla aşırı borçlandırılarak sömürülmesi önlenecek.

Amerikan ulaşım altyapısı yenilenecek. Bu amaçla "Ulusal Altyapıyı Yenileme Bankası" kurulacak. Barack Obama'nın Ekonomiyi Güçlendirme Planı'nda yer alan bu önerilerin gerçekleştirilmesi bütün dünya için model olacak.

Ancak bazı ekonomistlere göre, Amerikan Doları'nın değer kazanması, Başkan Obama'nın ekonomik planını zorlayabilir. Çünkü değerlenen dolar ABD'nin rekabet gücünü azaltacağı için ihracat gerileyecek. Cari açık artacak. Ayrıca yükselen bütçe açığına rağmen vergilerin azaltılıp harcamaların artırılması enflasyonu hızlandıracak. Bu nedenle Obama'nın işinin çok zor olacağı ileri sürülüyor.

İşinin zor olmasına rağmen ABD'nin yeni başkanı Barack Obama'nın uygulayacağı ekonomiyi güçlendirme planında yer alan öneriler dar ve orta gelirli sınıfların lehine. İşte bu nedenle planın başarısı dünya ekonomisi için iyi olacak. Bu planı bütün ülkelerin örnek alıp desteklemesinde fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Obama ekonomimizi nasıl etkileyecek

Süleyman Yaşar 07.11.2008

Başkan George W. Bush'un "yaratıcı kapitalizmi" (creative capitalism), konut kredisi krizini yarattı. Yaratıcı kapitalizmin yol açtığı konut kredisi krizi üstelik sadece konutlarla kalmadı büyük bir finansal krize de dönüştü. Amerikalılar, üç gün önce işte bu her türlü piyasa denetimini reddeden ve şirket hissedarlarının çıkarı dışında hiç bir şey düşünmeyen "yaratıcı kapitalizme" son verdiler.

Amerikan başkanlık seçimlerini, toplumun çıkarları için piyasaların denetlenmesi gerektiğini söyleyen Barack Obama kazandı. Yeni Amerikan başkanı yaratıcı kapitalizmin ortada bırakıp gittiği ekonomik krizi çözmeye çalışacak şimdi.

Peki, Barack Obama dünya ekonomik krizini çözebilir mi?

Başkan Obama'nın "Ekonomiyi Güçlendirme Planı" başlığı altında topladığı tedbirler, ekonomide kriz ve durgunluk dönemlerini tedavi etmeğe yönelik politikalar içeriyor. Bu ekonomi planı düşük ve orta gelirli sınıflar için kamu harcamalarını artırıyor, vergileri azaltıyor.

Öyle görülüyor ki, durgunluğa giren Amerikan ekonomisini canlandırmak için tek çıkar yol Obama'nın bu maliye politikası tasarımı. Dolayısıyla Başkan Obama, Amerikan ekonomisini durgunluktan çıkartıp dünya ekonomik krizini de çözebilir.

Ayrıca Obama, Hazine Bakanlığı'na Lawrence Summers gibi Meksika ve Asya krizlerini çözen eski bir hazineciyi getirdiği takdirde dünya finansal krizinin çözülmesi pek de uzun sürmeyebilir. Çünkü Lawrence Summers, şirketlerin orkestra şefliğini yaptığı bir ekonominin illüzyondan başka bir şey olmadığını ileri süren

iktisatçılardan biri. Summers, devletin denetim ve düzenlemeleri olmadıkça şirketlerin topluma zarar verdiğini söylüyor. Zira dünyanın her yerinde şirketlerin hissedarları daima daha çok kâr peşinde koşuyor.

ABD'nin yeni başkanı Barack Obama ve ekibinin Amerika'da dar gelirliilerin sorunlarını ilk sıraya koyan 'yeni düzen' tüm dünya ekonomisini olumlu etkileyecek. Obama'nın barışçı söylemi de gerginliği azaltacağı için petrol ve emtia fiyatlarındaki oynaklık ortadan kalkacak. Siyasi söylemin yumuşaması silaha yapılan harcamaları da geriletecek. Böylece çevre ve fakirlikle mücadeleye ayrılacak fonlar artacağı için refah yükselecek.

Türkiye'ye gelince... Obama'nın ekonomi planındaki kamu harcamalarının düşük gelirli sınıflara yönlendirilmesi AK Parti Hükümeti'ne de yol gösterecek. Çünkü sorumsuzca borçlanan ve hatta yurtdışındaki paralarını şirketlerine borç verip şimdi kriz var diyerek devletten para isteyen 'kriz lobisinin' istekleri artık dikkate alınmayacak.

Obama'nın söylediği gibi, bu krizde dar gelirliiler kurtarılacak. Kurtarma planı yapılacaksa, bu plan kredi kartı yoluyla sömürülen mağdurlar için yapılacak. Yardım verilecekse Obama'nın yaptığı gibi enerji faturasını ödeyemeyen dar gelirliilere verilecek.

Ama kriz lobisi hiç bunları önermiyor. Kendi şirketlerinin içini boşaltarak geçinen kriz lobisi "Hükümet IMF ile anlaşsın 35 milyar dolar alsın bize versin" diyor. Eski düzenin bittiğini, dünyanın ve Türkiye'nin değiştiğini hâlâ anlayamadılar. Bırakın bu isteklerin karşılanmasını, bu türden istekleri artık kimse duymak bile istemiyor.

Barack Obama döneminde şirketini soyanlara para verilmeyecek. Kontrolsüz piyasa şartları sürdürülmeyecek. Yaratıcı kapitalizm adı altında vatandaş soyulmayacak. "Amerika'da şirketler kurtarılıyor, bizi de kurtarın," denilemeyecek. Çünkü Amerika Barack'la değişti.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Devlet kredi kartlarını ödesin

Süleyman Yaşar 10.11.2008

On beş ay önce Amerika'da başlayan konut krizinin 2008 yılında Türkiye ekonomisini olumsuz etkileyeceğini ekonomiyle ilgilenenler biliyordu. Ekonomi bürokratlarının kriz uyarılarına rağmen bazı şirketler gene de 2008 yılının ilk altı ayında borçlarını 33 milyar dolar arttırdılar. Böylece özel sektörün dış borcu yılın ilk yarısında 190 milyar dolara çıktı.

Küresel krizin yaşandığı bir ortamda doğrusu Türkiye'deki şirketlerin rahatlıkla dış borç bulması pek akla uygun gelmiyor. Alınan bu dış borçların bir kısmının şirket sahiplerinin şirketlerinden çekerek yurtdışında tuttuğu paralardan kendi şirketlerine verdikleri borçlar olduğunu söylemek pek yanlış olmaz.

Ayrıca şu da unutulmamalı ki, Türkiye'de bankalar döviz kredisi veremiyorlar. Veremedikleri için de, Türkiye'deki şirketlere döviz kredilerini yurtdışındaki şubeleri aracılığıyla sağlıyorlar. Dolayısıyla özel sektörün dış borcu olarak gösterilen paraların önemli bir kısmı, şirket sahiplerinin ve yerli bankaların açtıkları krediler oluyor. Anlayacağınız, dış borç olarak gösterilen paralar aslında Türkiye ekonomisinin kendi kaynakları.

Peki, kriz lobisi ne istiyor? Kriz lobisi, patronların şirketlerinden çekip yurtdışına götördükleri ve sonra tekrar kendi şirketlerine borç olarak verdikleri paraların, vatandaşın vergileriyle kendilerine geri ödenmesini istiyor. Bu öneriye itiraz edenlere kriz lobisi sözcüleri hemen şu cevabı veriyor: "Patronun hesabı ile şirketin sermayesi ayrıdır."

Sermaye ortaklığı olarak kurulan şirketler için, evet bu görüş doğrudur. Ama Türkiye’de bu görüş gerçekçi değildir. Çünkü bizde şirketler daima fakir olur, patronları da daima zengin olur.

Patron şirketin içindeki varlıkları çeşitli yöntemlerle şirket dışına çıkartır ve kendi özel hesaplarına aktarır. Hatta yeni işe başlayan genel müdürlere tecrübeli yöneticiler, "senin birinci vazifen şirketi patrona karşı korumaktır" temennisinde bulunurlar. İşte bu nedenle, borçlu şirketlerin borçlarını kendi patronları ödemeli, bu borç halkın üzerine asla yıkılmamalı.

Kriz lobisi sözcülerinin dile getirdiği diğer bir konu da, borçların kullanım alanlarıyla ilgili. Kriz lobisi, aldıkları borçla "kumar oynamadıklarını, yatırım yaptıklarını" söylüyor. Ama bu da doğru değil. Onlar aldıkları borçlarla düpedüz kumar oynadılar. Çünkü alınan borçlarla yaptıkları yatırımlar ortada.

Alınan bu borçlarla büyük şehir merkezlerinde her yüz metre mesafede büyük alışveriş merkezleri, lüks rezidanslar yapıldı. Türkiye’nin gelir seviyesine uygun olmayan lüks arabalar satın alındı. Bu yatırımların hiç biri dış ticarete yönelik döviz kazandırıcı tesis değil. Hiç biri kalkınmada öncelikli yörede yapılmamış. Dolayısıyla bu yatırımları yapanlar aldıkları borçları kendi hesaplarından ödemek zorundalar. Vergi mükellefleri artık bu sorumsuzlukların bedelini ödemekten yoruldu.

Gelelim kredi kartlarına... Devlet sürekli sorumsuzca borçlanan şirketlerin borçlarını ödeyeceğine, bir defa da ferdi kredi ve kredi kartı borçlarını dokuz aydır ödeyemeyen 1 milyon 59 bin 360 kişinin borcunu ödese ne olur? Kredi kartı borcunu ödeyemeyenler kumar oynamadılar. Çocuklarının okul taksidini, yol parasını, ailelerinin doktor, ilaç paralarını ödediler. Ferdi kredi alanlar da konut, otomobil aldılar, bu nedenle bankalara borçlandılar.

Kriz lobisi "bizim şirketlerimizin borcu ödenmezse bankalar zora girer" diyerek hükümeti örtülü biçimde tehdit ediyor. Peki, 1 milyondan fazla kart sahibi ve ferdi kredi alan tüketici borcunu ödemezse bankalar zora girmez mi? Banka kredilerinin yarısından fazlasının ferdi kredi ve kart kredisi olarak verildiği banka bilançolarında açıkça görünüyor.

Bu durumda kredi kartı ve ferdi kredi alanların borçları bankalar açısından daha büyük önem kazanıyor. Ülkemizi düşündüğünü her fırsatta dile getiren kriz lobisi ve onun sözcüleri bir de bu açıdan olaylara baksalar, Türkiye için daha iyi olacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kriz nedir?

Süleyman Yaşar 13.11.2008

IMF gelişmiş ülkeler için yeni bir ekonomik kriz tanımı yaptı. Gelişmiş ülkelerde tüketici talebinin düşmesi, yatırımların azalması, işsizliğin artması ve sonuçta refah seviyesinin düşmesi, IMF'nin tanımına göre 'ekonomik kriz' oluyor.

Gelişmekte olan ülkelerdeki ekonomik krizi ise 'iç ve dış kaynaklı' olmak üzere ikiye ayırarak değerlendiriyor IMF. Gelişmekte olan ülkelerde 'dış kaynaklı ekonomik krizler' ihraç mallarının fiyatlarını düşürürken, ithal mallarının fiyatlarını arttırıyor.

Yabancı sermaye girişini durduruyor. Ülke parası diğer para birimleri karşısında hızla değer kaybediyor.

Ekonomik kriz dıştan değil de ülkedeki iç nedenlerden kaynaklanıyorsa, piyasada para arzı hızla artıyor, bütçe açığı büyüyor, faiz oranları süratle yükseliyor.

IMF'nin gelişmekte olan ülkelerde ortaya çıkan bu ekonomik kriz tanımlamasına konu olan değişkenler ele alınırsa, bugün Türkiye'de ülke içi ekonomik değişkenlere dayalı bir kriz söz konusu değil. Çünkü para arzında hızlı bir artış yok. Bütçe açığı sorun yaratmayacak kadar küçük. Faiz oranları da pek yüksek seviyelerde seyretmiyor.

Kendi ekonomisinden kaynaklanan sorunlar pek büyük değilken, Türkiye dünyaya hızla yayılan Amerikan kaynaklı kredi krizinden etkilenmeye başladı. Yabancı sermaye girişleri azaldı. Türk parası değer kaybediyor. İhraç mallarının fiyatlarında düşüşler henüz ekonomiye yansımada ama bir süre sonra olumsuz olarak yansıtacak.

Türk Lirası'nın değer kaybı ve ithalatın pahalıya gelmesi, dünyada emtia fiyatlarının gerilemesi nedeniyle Türkiye ekonomisini ithalat cephesinde çok olumsuz etkilemiyor. Çünkü Türkiye'nin en büyük ithalat kalemi olan petrol fiyatlarının düşmesi Türkiye'nin zararını kapatıyor.

Bütün bunların sonucunda dünya krizinden çok sert etkilenmeyen Türkiye'nin bugün ekonomide yaşadığı sorun ne peki?

Aslında Türkiye'nin yaşadığı temel sorun 'yapısal uyumun' sağlanamaması. Türkiye'de yapısal uyum sadece piyasalara göre ekonomik yeniden yapılanma olarak ele alınırsa bir sonuca varılamaz. Türkiye'deki yapısal uyum ancak 'TBMM, ordu, yargı ve hükümetin küreselleşmeye uyumu' olarak da ele alındığında anlamlı hale gelebilir. Bu nedenle içinde yaşadığımız dünya krizinde Türkiye'nin karşı karşıya olduğu en önemli risk saydığımız bu kurumlardaki yapısal uyumun hâlâ sağlanmamış olmasıdır.

Dolayısıyla Türkiye'nin bugünkü dünya ekonomik krizindeki riskleri ekonomik faktörlerden ziyade ekonomi dışı faktörlerden kaynaklanmaya başladı. Bu noktada da Avrupa Birliği süreci Türkiye'nin ekonomik krize girmemesi açısından da çok büyük bir önem kazandı. Şunu hatırla tutmak gerekir ki, bu ülkede siyaset, ordu ve yargı arasında yapısal uyumun sağlanması ancak ve ancak Avrupa Birliği müktesebatının uygulanmasıyla mümkün olacak.

Dikkat edilirse son günlerde Başbakan'ın ve Milli Savunma Bakanı'nın garip konuşmalarıyla ortaya çıkan antidemokratik söylem siyasi gerginliği daha da arttırıyor. Yayınlanan son AB İlerleme Raporu'nun hiç tartışılmaması, atılması gereken demokratikleşme adımlarından bahsedilmemesi ve müktesebata uyum için hemen nelerin yapılacağını açıklanmaması ekonomide risk faktörleri olarak gelişmeye başladı.

Bütçeniz denk, banka sermayeleriniz yeterli, Merkez Bankanız bağımsız ve özelleştirme uygulamalarınız kredibilite sağlıyor olsa bile, eğer Türkiye'yle ilgili beklentiler olumsuzsa dönerse ekonomik krize girmek kaçınılmaz olur.

Eğer AKP Hükümeti ülkeyi kendi eliyle ekonomik krize sokmak istemiyorsa hemen AB müktesebatının demokrasi çizgisine gelmek zorunda. Aksi takdirde temel ekonomik göstergelerin desteği dünya krizine karşı koymak için yeterli olmayacaktır. Bu husus IMF'nin yeni kriz tanımında da özellikle vurgulanıyor. Gelişmekte olan ülkelerde siyasi istikrarın kırılgan olması ekonomik krizlerin başlıca tetikleyicisi olarak belirtiliyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hükümet IMF ile nasıl anlaştı

Süleyman Yaşar 21.11.2008

Amerikan konut sektöründe başlayıp bütün dünyaya yayılan mali krizin dalgaları kriz lobisinin de gayretleriyle Türkiye'yi de olumsuz etkilemeye başladı. Türkiye'nin ihracatının yaklaşık yarısını gerçekleştirdiği Avrupa ülkelerinin durgunluğa girmesi, bu ülkelerin Türkiye'den ithalatını azaltacak.

Bu Türkiye açısından Batı cephesi. Doğu cephesine bakarsak, orada da ham petrol fiyatlarının hızla düşmesi Rusya ekonomisini olumsuz etkiliyor. Bu durum, Türkiye'nin Rusya ve Bağımsız Devletler Topluluğu'ndan sağladığı döviz girişlerini azaltacak. Bu olumsuz ortamda, Türkiye ekonomisinin göstergelerinin olumlu olmasına rağmen, önümüzdeki dönemde ödemeler bilançosunda oluşacak sorunları gidermek amacıyla şimdiden bir güvenceye ihtiyaç var. Bu güvenceyi de Türkiye ekonomisine ancak Uluslararası Para Fonu (IMF) verebilir.

Dünya ekonomisindeki daralmanın Türkiye ekonomisine yapacağı olumsuz etkileri dikkate alan Başbakan Tayyip Erdoğan, G-20 toplantısı için gittiği Washington'da geçen hafta sonu IMF Başkanı ile görüştü. Bu görüşmede IMF ile yeni bir anlaşmaya varıldı. Bu yeni anlaşmada IMF, Türkiye'nin isteklerini olumlu karşıladı.

IMF, daralan dünya ekonomisinin Türkiye üzerindeki olumsuz etkilerini dikkate alarak 2009 yılı için faiz dışı fazlanın ulusal gelire oranını yüzde 4'ten yüzde 2'ye indirdi. Ekonomik büyüme oranının da yüzde 3,5 seviyesinde olmasını kabul etti. Böylece IMF, Türkiye'nin "ümüğünü sıkmayacak" bir programı kabul etmiş oldu.

IMF ile yapılacak anlaşma bir "ihtiyati stand-by" olacak. Buna göre, Türkiye'nin ödemeler dengesinde bir problem olduğunda, IMF, Türkiye'ye kullanması için para verecek.

Ayrıca ekonomik durgunlukla mücadele için Merkez Bankası kaynaklarından bir fon oluşturulacak ve bu fon küçük ve orta ölçekli firmaların desteklenmesinde kullanılacak. Böylece toplam talebin daralmasına karşı, Amerikan modelinde olduğu gibi, Merkez Bankası kaynaklı bir destekleme yapılacaktır.

Döviz kurlarına gelince... Hükümet, kasım ayı sonuna kadar Türkiye'den sıcak para çıkışı olmasını bekliyor. Sıcak para çıkışının tamamlanmasının ardından Türk parasının tekrar değer kazanacağını düşünüyor. Anlaşılan, döviz

kurlarının yüksek seyretmesinin nedeni, sıcak para çıkışının yüksek döviz kurlarından yapılmasını sağlayarak döviz rezervlerini azaltmama düşüncesine dayanıyor. Bu da haklı bir gerekçe olarak kabul edilebilir.

Bu dönemde ekonomiyle ilgili olarak sadece yapılması gerekenleri değil, 'yapılmaması gerekenleri!' de kesin bir dille ortaya koymak zorundayız. Öncelikle, Merkez Bankası kaynaklarından oluşturulacak söz konusu fonun kesinlikle kriz lobisinin kasalarına akmasını önlemek gerekiyor. Eğer böyle bir uygulamaya yol açılırsa, alınan önlemler hiçbir işe yaramaz. Verilen destek heba olur ve vatandaş bu işten yine zararlı çıkar. Ekonomiye destek programının, bu sefer mutlaka dar gelirli ve düşük gelirli gruplara hitap etmesi şart. Aksi takdirde bu ekonomik program, AKP Hükümeti'nin de son şansı olabilir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Parayı İsviçre'de kaybettiler Ankara'dan istiyorlar

Süleyman Yaşar 24.11.2008

Amerikan konut sektöründe on yedi ay önce başlayan ve dünyaya yayılan kredi krizi, Türkiye'de oturan ve yatırımlarının bir kısmını yurtdışında yapanların paralarının batmasına neden oldu.

Yurtdışında kurulan riskli fonlar, yatırımcıya dolar üzerinden yıllık yüzde 20-25 oranında yüksek kazanç sağlıyordu. Türkiye'de oturan bazı zenginler de yüksek kazanç elde etmek için bu fonlara yatırım yaptılar. İşler iyi giderken çok kazandılar ama krizde işler kötüye gidince kaybettiler. Bugüne dek hep Türkiye'de çıkan kriz bu defa en güvenilen zengin ülkelerde çıktı, paralar bu sefer orada battı.

Geçen 15 eylülde Lehman Brothers yatırım bankasının batmasıyla başlayan süreçte yurtdışında para kaybeden pek çok yatırımcı, Türkiye'de hemen bir kriz lobisi oluşturdular ve paraları sanki Türkiye'de batmış gibi bir karmaşa yarattılar. Yaşanan dünya krizinin merkezini Türkiye'ye taşıdılar.

Türkiye'de gelişmiş ülkelerdeki gibi batan bir banka, finansal kuruluş, fon ya da ödenemeyen devlet garantili bir senet olmamasına rağmen, yaratılan bu olumsuz hava herkesi etkiledi. Zaten cumhurbaşkanlığı seçim süreci, genel seçimler ve kapatma davası gibi siyasal gerginliklerle bir türlü tam istikrara kavuşamayan ve dünyanın en yüksek faizini vererek gergin bir ortamda ilerleyen Türkiye ekonomisinde, tüketiciler yaratılan bu korku senaryosuyla tüketimlerini iyice kısıtlar. Herkes kriz beklentisine girdi. Bu durumu fırsat bilen bazı işadamları da harekete geçti, "cebimize para koyun yoksa işçileri çıkartırız" tehdidiyle hükümeti sıkıştırmaya başladı.

Oysa biz bu ülkede bu filmi defalarca görmüştük. Dünya ekonomik krizini fırsat bilip hükümeti sıkıştıran işadamlarının, her beş-altı yılda bir "biz battık, bizi kurtarın" diye karşımıza çıkan aynı kişiler olduğunu gördük. Kriz lobisi yaparak geçinen bu işadamları, IMF'den 35 milyar dolar alınıp kendilerine verilmesini istiyorlar. Kriz lobisine göre, eğer bu para onların kasasına konursa Türkiye ekonomisi kurtulacak, aksi takdirde batacak. Halbuki bu para eğer yanlışlıkla onlara verilirse, Türkiye ekonomisi işte o zaman batacak. Çünkü onlar bu paraları yine verimsiz kullanacaklar.

Krizden kurtulmak için ABD'nin ne yaptığına bir bakalım. Yeni başkan Barack Obama'ya göre, bu krizin çözümü istihdamı arttıran kamu harcamalarından geçiyor. İşadamlarının cebine para koyarak bu krizi çözmek mümkün

değil. İşte bu amaçla Obama cumartesi günü yaptığı haftalık radyo konuşmasında, 24 Ocak 2009'da görevi devraldığı gün iki yıllık bir eylem planını devreye sokacağını açıkladı. Bu plana göre altyapı, eğitim ve alternatif enerji alanlarına yatırım yapılarak önümüzdeki iki yıl içinde 2,5 milyon yeni iş yaratacaklarını ilan etti.

Krizden çıkış yolunda Obama'nın planı en doğru alternatif olarak görünüyor. Tartışmaya gerek yok, Türkiye de Obama'nın planını aynen alarak uygulamalı.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın açıkladığı 140 bine ulaşan açık öğretmen kadrosu için atamalar hemen başlatılmalı. Bir milyon 111 bin okula gidemeyen öğrenci okulla buluşmalı. Kredi kartı borçlarını ödeyemeyen 1 milyon 54 bin kişiye yeni bir ödeme planı sunulmalı, kart mağdurlarına uygulanan aşırı yüksek faizler törpülenmeli. Enerji KİT'leri olan BOTAŞ ve elektrik üretim ve dağıtım şirketlerinin mali durumları düzeltilmeli. Merkez Bankası kaynaklarından oluşturulacak ekonomiye destek fonları düşük gelir gruplarına yönlendirilmeli.

AKP hükümeti tuzağa düşerse ve açacağı yeni ekonomik paketle kriz fırsatçılarının kasalarına para koyarsa, inanın paralar boşa gider. Önümüzde Barack Obama'nın dar gelirliyle destek veren harcama planı örnek olarak dururken başka yollara sapmak büyük hata olur.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başbakanlığa Hummer Jeep'le gitmeyin

Süleyman Yaşar 25.11.2008

Amerikan otomotiv sektörünün üç büyük firması olarak bilinen General Motors, Ford ve Chrysler şirketlerinin, iflastan uzaklaşmak için Kongre'den talep ettikleri 25 milyar dolarlık kurtarma paketine Demokrat Parti temsilcileri karşı çıktı.

Temsilciler Meclisi başkanı Nancy Pelosi ve Senato çoğunluk lideri Harry Reid, otomotiv sektörü yöneticilerinin, federal yardım paketinin iyi bir biçimde harcanacağı konusunda kendilerini ikna edemediklerini bildirdiler.

Çünkü para istemeye gelen otomobil şirketi yöneticilerine Washington'a hangi araçla geldikleri sorulduğunda, her birinin ayrı özel jetleriyle geldiklerini söylemeleri siyasileri kızdırdı. Batacaklarını söyleyip, tasarruf tedbiri almadan para isteyen yöneticilerin verilecek devlet yardımlarını da savurganlık içinde kullanacakları endişesi ortaya çıktı.

Demokrat liderler, kurtarma paketini yeniden dikkate alabilmek için, otomotiv sektörü temsilcilerinden 2 aralık tarihine kadar "uygulanabilir bir iyileşme planı" sunmalarını istediler.

Amerika'da bazı ekonomistler, General Motors, Ford ve Chrysler'in kurtarılmasına karşı çıkıyorlar. Gerekçelerini de, "Bu üç şirket yıllardır çok benzin tüketen pahalı otomobil üretmekten bir türlü vazgeçemediler. Dolayısıyla rekabet edemiyorlar ve otomobillerini satamıyorlar. Bu şirketlerin batması ABD ekonomisi için daha iyi olur" diye özetliyorlar.

Üç otomobil şirketi için 2 aralıkta kurtarma kararı çıkmazsa, ABD'de yüz binlerce kişi işsiz kalabilir. General Motors'un, ABD'de 120 bin, Ford'un 80 bin, Chrysler şirketinin ise 66 bin olmak üzere toplam 266 bin çalışanı

bulunuyor. Üç otomobil şirketinin ayrıca ülke içinde 14 bin otomobil satış yerleri var; buralarda da toplam 740 bin kişi çalışıyor. Bu şirketlerin kullandıkları parça ve yedek parçaları üreten şirketler ise, yaklaşık 610 bin elemana sahip.

Böylece Amerikan otomotiv endüstrisinde çalışan toplam 1,6 milyon kişi, federal kurtarma paketinin başarısız olması halinde, işini kaybetmekle karşı karşıya kalacak. ABD’de yaklaşık iki milyon kişi de, sağlık sigortasını üç büyük otomobil şirketinden direkt olarak aldığı için, bu şirketlerin iflası halinde insanlar sadece işlerini değil sigortalarını da kaybedecekler. Ayrıca iflas halinde, otomobil şirketlerinden yüklü reklam gelirleri sağlayan medya dünyasının da bundan olumsuz yönde etkileneceği ileri sürülüyor.

Türkiye’ye gelince... Dünya ekonomisinde işler çok iyi giderken bizde de son yıllarda pek çok yatırımcı, hiçbir risk hesabı yapmadan büyük şehirlerde her yüz metrede bir alışveriş merkezi diktiler. Türkiye’nin sağlıklı ekonomik konut ihtiyacı varken rezidans tipi lüks konut yatırımlarına büyük kaynak aktardılar. Merkez Bankası verilerine göre, inşaat ve gayrimenkul sektörünün dış borcu bugün 24,4 milyar dolara ulaştı. Ayrıca küresel piyasalarda yaşanan mali bolluk nedeniyle son beş yılda lüks otomobil kullananların sayısı da Türkiye’de epeyce arttı.

Dünya ekonomik krizi Türkiye’yi de etkilemeye başlayınca, risk hesabı yapılmadan yapılan bu yatırımlar şimdi sorun oldu. Bazı işadamları “Biz kumar mı oynadık” diye soruyorlar. Evet, kumar oynadılar. Döviz kazandırıcı alanlara yatırım yapmadılar. Türk parası değer kaybedince de şimdi sıkıntıya düştüler.

Zor durumda kaldıklarını ileri süren ve devlet yardımı isteyen işadamları sakın Hummer’larla, jeeplerle Başbakanlığa gitmesinler. Amerikan otomobil üreticilerinin durumuna düşerler. Yardımları en iyi biçimde kullanacaklarına dair ikna edici bir plan hazırlayıp yola çıksınlar ve tasarrufu da kendilerinden başlatsınlar. Aksi takdirde sonuç beklediklerinden farklı olabilir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF ne isteyecek

Süleyman Yaşar 26.11.2008

Uluslararası Para Fonu (IMF) ile yapılacak anlaşmanın sonucunda sağlanacak paradan bir pay alabilmek için, Türkiye’de pek çok kişi beklenti içine girdi. Bir tarafta bankalar, bir tarafta sanayiciler, diğer tarafta tarım kesimi ve öbür tarafta da sesi hepsinden daha da güçlü çıkan bir kriz lobisi...

Bankalar, IMF’den gelecek paranın kendilerine verilmesini istiyorlar. Reel kesimde üretim yapan işadamları ise paranın imalat sanayiinde kullanılmasını talep ediyorlar. Tarım kesiminin sözcüleri de IMF’den alınacak paranın çiftçiye verilmesini talep ediyor.

Kriz lobisi yapan bir grup işadamına gelince, onlar da IMF parasının kendi kasalarına konmasında ısrarlılar.

Anlayacağınız, IMF’nin parasının taliplisi çok. Ancak Başbakan Tayyip Erdoğan dün yaptığı grup toplantısında, “Kimse hükümeti sıkıştırarak, bizden 2000 ve 2001 krizlerinde olduğu gibi herhangi bir şey beklemesin. Biz hazırladığımız paketleri tüm taraflarla görüşüyoruz. Görüştükten sonra paketi açıklayacağız ama krizi fırsata

dönüştürecek primi de kimseye vermeye niyetli değiliz" diyerek IMF'den alınacak paranın ve oluşturulacak diğer kaynakların eskisi gibi bazı işadamlarının cebine konmayacağını sinyali verdi.

Başbakan'ın açıklamalarına göre, hazırlanan ekonomiye destek paketinde öncelik, düşük gelir gruplarıyla birlikte orta ve küçük büyüklükteki sanayi kesimine verilecek. Böylece hazırlanan ekonomik paket, ABD'nin yeni başkanı Barack Obama'nın ekonomik önlemlerine paralel özellikler taşıyacak.

Başkan Obama da düşük gelir gruplarına mali destek sağlanarak ve kamu altyapı harcamaları artırılarak Amerikan piyasasında toplam talebi yükseltmeyi hedefliyor. Böylece gelir dağılımında adaleti sağlayıcı bir kurtarma paketini hazırlıyor. Türkiye eğer Obama'nın hazırladığı kurtarma paketinin tam tersi önlemlerle ekonomiye müdahale ederse, küresel ekonominin yeni eğilimlerine ve koşullarına aykırı düşmüş olacak. Zaten Başbakan Erdoğan bu nedenle bazı işadamlarının cebine para koymaktan kaçınacaklarının altını çiziyor.

Peki, IMF parasından kendilerine pay bekleyenlere karşı IMF neler isteyecek?

IMF ile yapılması muhtemel olan ihtiyati stand-by anlaşmasına göre, Türkiye'ye doğrudan bir para verilmeyecek. Türkiye, ödemeler bilançosunda önümüzdeki dönemde bir sıkıntı olursa IMF'nin kendisine tahsis ettiği parayı kullanabilecek. Aslında çıkan gürültünün bir nedeni de bu. IMF'den para bekleyenler ihtiyati stand-by anlaşmasını normal stand-by anlaşmasına dönüştürmeye çalışıyorlar.

Ayrıca IMF, Türkiye'yle ister ihtiyati stand-by ister normal stand-by anlaşması yapsın, her iki durumda da Türkiye'den düşük enflasyon ve sürdürülebilir bir ödemeler dengesini hedef alan mali program isteyecek. Sadece enflasyona ve ödemeler dengesine odaklanan bu programa göre, büyüme hızı ve paranın devir sürati mali programın sadece projeksiyonları olacak.

Bütün bunların anlamı şu... IMF mali programında büyüme hızı hedef olarak alınmadığı için IMF ile yapılacak anlaşma, Türkiye'de işsizliği arttırabilir. Zaten yüksek olan işsizlik önümüzdeki dönemde topluma daha da büyük bir sıkıntı yaşatabilir. Bu yüzden IMF anlaşması dünyadaki kriz ortamında Türkiye'ye bir güvence sağlarken, beraberinde işsizliği çok fazla arttıran bir uygulamaya da dönüşebilir.

İki aydır, "IMF'den parayı alın, bize verin" diye seslenen kriz lobisi ve destekçileri aslında kendilerini kurtarıırken vatandaşı uçuruma sürükleyebilirler. Bu yüzden hükümetin özellikle büyüme hızını da hedef alan bir IMF programı üzerinde anlaşmaya varması şart. Aksi halde IMF programı bu ülkede yeni bir kâbusa dönüşebilir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni bir milli gelirimiz oldu

Süleyman Yaşar 27.11.2008

Devlet Planlama Teşkilatı 2009 yılı programında, "gayrisafi milli harcanabilir gelir" hesabını da yaparak yeni bir aşama kat etti.

DPT'nin bu yıl yaptığı gayrisafi milli harcanabilir gelir (GSMHG) hesabı diğer ülkelerde 50 yıldır yapılıyordu. Bizde bu hesabın ancak 2009 yılı programında yapılabilmesi ulusal gelir hesaplarımızın yıllardır kaba bir

hesaptan öteye gitmediğini gösteriyor. Ayrıca DPT ve Türkiye İstatistik Kurumu'nun nasıl çalıştıkları hakkında da bir fikir veriyor.

Türkiye'de bugüne dek sadece gayrisafi yurtiçi hasılanın ve buna ilave edilen yurtdışı net faktör gelirlerinin oluşturduğu "gayri safi milli gelir" hesaplandığı için, vatandaşların gelirleri ve refah seviyeleri doğru dürüst anlaşılamamaktaydı. Gayrisafi milli harcanabilir gelir hesabının yapılmaya başlanması şimdi hem vatandaşın refah seviyesi hem de cari açığın doğru hesaplanmasını sağlıyor.

Gayrisafi milli harcanabilir gelir, karşılıksız cari transferlerin gayrisafi milli gelire ilave edilmesiyle bulunuyor. Karşılıksız cari transferler nedir diye sorulursa... Herhangi bir üretim faktörünün kullanılması karşılığında olmaksızın yurt içinden yurt dışına gönderilen paralar veya bunun tam tersi yurtdışından Türkiye'ye gönderilen paralardan oluşuyor karşılıksız cari transferleri.

DPT'nin hesabına göre, Türkiye'den dışarıya 2007 yılında net 9,3 milyar YTL, 2008'de de 10,2 milyar YTL faktör geliri gönderilmiş. Aynı yıllarda yurtdışından Türkiye'ye sırasıyla net 2,9 milyar YTL ve 2,6 milyar YTL karşılıksız cari transfer yapılmış.

DPT'nin yaptığı bu yeni hesaba göre artık ekonominin genel denge hesapları içinde cari işlemler açığını da görmek mümkün oluyor. Fakat DPT hâlâ yaptığı hesaplarda doğru tanımlara ulaşamadı. Cari açığı en basit haliyle "tasarruflar ve yatırımlar arasındaki fark" olarak ya da "toplam dış tasarruflar" olarak tanımlıyor.

Oysa cari açık, bir ülkenin gayrisafi milli harcanabilir geliriyle toplam harcamaları arasındaki fark olarak tanımlanmalı. Cari açık bu şekilde kapsamlı olarak tanımlanmadığı takdirde, DPT'nin verdiği bu ilkel tanımlar ekonomik olayların gerçek anlamının içini boşaltıyor ve doğru yorumların yapılmasını engelliyor.

Ayrıca DPT'nin bu eksik ve kaba tanımları ülke riskinin doğru olarak algılanmasını da engelliyor. Türkiye'nin genel denge hesabında ilk defa cari açıktan bu yıl bahsedilmiş olması ve daha önce bu kavrama yer verilmemesi geçmişte topluma bedeller ödetti. Cari açığın büyüklüğünün ülke ekonomisi için bir risk faktörü olduğunun bilincine ancak 2000 ve 2001 krizlerinden sonra varıldı.

Hâlâ cari açık tanımının doğru yapılmaması yine pek çok kişiyi yanıltıyor. DPT cari açık tanımını "ekonominin genel dengesi" hesabında doğru olarak ortaya koymadığı takdirde, Türkiye ekonomisinin gerçek riskleri hiçbir zaman doğru olarak algılanmayacak. Dolayısıyla önlemler hep bedellerden ödendikten sonra gecikerek alınacak. Bu yüzden bir an önce cari açık tanımı doğru olarak yapılmalı.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dolar ve petrol ne olacak

Süleyman Yaşar 28.11.2008

Amerikan Doları ve ham petrol dünya ekonomisinin en önemli iki unsuru. Biri 'temel para', diğeri de 'temel mal' özelliğine sahip olduğu için, piyasalarda dolar ve ham petrolün fiyat hareketleri ekonomide yön tayin etmede belirleyici bir rol oynuyor.

Kriz dönemlerinde doların değeri kazanması, borsalarda hisse senedi ve emtia fiyatlarının düşmesine yol açıyor. Ham petrolün fiyatındaki artış veya gerileme ise bize adeta hayat pahalılığının ne yöne, hangi hızla gideceğini gösteriyor.

Önce Amerikan Doları'nın nasıl bir seyir izleyeceğine bakalım. Şu sıralarda hedge fonlar ve büyük yatırımcıların hareketleri doların değerinin belirlenmesinde önemli bir etkiye sahip.

Yatırımcılar hisse senedi ve emtia alımı yapınca, dolar diğer para birimleri karşısında değer kaybediyor. Hisse senedi ve emtia sattıklarında ise dolar değer kazanıyor. Yaşanan kriz döneminde doların avro karşısında hızla değerlenmesi, yatırımcıların ellerindeki hisse senedi ve emtiaları satması nedeniyle ortaya çıktı. Avro/dolar paritesi yaz aylarında 1.60 seviyesine ulaşmışken, ekimde 1.24 seviyesine kadar geriledi.

ABD'nin yeni başkanı Barack Obama'nın birbiri ardına ekonomiye destek paketlerini açıklamasıyla Amerikan ekonomisinde düzelme beklentileri arttığı için yatırımcılar bu kez hisse senedi ve emtia alımına başladı ve dolar, avro karşısında değer kaybetme eğilimine girdi.

Dün avro/dolar paritesi 1.29'la işlem görüyordu. Parite uzmanlarına göre, 2009 yılının ilk altı ayında avro/dolar paritesinin Avrupa parası lehine gelişeceğini gösteriyor. Haziran 2009'da avro/dolar paritesinin 1.41 olacağı ileri sürülüyor. Bu tahmine göre, fonların hisse senedi ve emtia alımına yönelecekleri, dolayısıyla Amerikan ekonomisi ve ona bağlı olarak dünya ekonomisinde şimdi yaşanan olumsuzlukların kısmen düzeleceği söylenebilir.

Ham petrol fiyatlarına gelince... Fonların ve büyük yatırımcıların, tekrar hisse senedi ve emtia alımına başlamasıyla ham petrol fiyatları da yükselecek. Dün spot piyasada varil 50 dolardan işlem gören ham petrol fiyatlarının, 2009 yılı haziranında 83 dolara çıkacağı tahmin ediliyor. Ham petrol fiyatlarındaki yükseliş, dünya ekonomisinin büyüme hızının artacağını da işaretini veriyor bize.

Bütün bunların Türkiye'ye yansımalarına gelince... Amerikan Doları ve ham petrol fiyatlarındaki artış tahminleri, Türkiye ekonomisi için de olumlu beklentilere neden oluyor. Çünkü, dünya ekonomisindeki olası düzelme, temel ekonomik göstergeleri zaten tutarlı olan Türkiye ekonomisinin, bir süredir yaşanmakta olan dünya ekonomik krizini fazla hasar görmeden atlatacağını bize gösteriyor.

2009 YILI DOLAR VE HAM PETROL FİYAT BEKLENTİLERİ

	Avro/dolar paritesi	Ham petrol varil fiyatı (dolar)
Ocak	1.29	73
Şubat	1.33	78
Mart	1.37	75
Nisan	1.39	77
Mayıs	1.41	80
Haziran	1.41	83

Hükümet geç mi kaldı

Süleyman Yaşar 01.12.2008

Kemal Derviş tarafından hazırlanıp 14 Nisan 2001’de kamuoyuna açıklanan ‘Türkiye’nin Güçlü Ekonomiye Geçiş’ programının ilk paragrafında, Türkiye ekonomisini krize sokan iki neden ileri sürülüyordu.

Buna göre, Türkiye’yi 1990’lı yıllardan itibaren ekonomik krizlere sokan ilk neden ‘sürdürülemez bir iç borç dinamiği’ydi. İkinci neden ise başta kamu bankaları olmak üzere mali sistemdeki sağlıksız yapının kalıcı bir çözüme kavuşturulamamış olmasıydı.

Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı’nın yedi yıllık uygulamasının ardından, devlet borçlarının ulusal gelire oranı yüzde 77’den yüzde 38’e geriledi. Devlet bankalarının ve özel bankaların mali yapıları sağlığa kavuşturuldu. Böylece Türkiye ekonomisi, on yedi ay önce Amerikan konut sektöründe başlayıp hızla yayılan ve bütün dünyayı sarsan mali krize hiç de geçmiş yıllardaki gibi bünyesi zayıf bir ekonomi ile yakalanmadı. Aksine zayıf noktalarını güçlendirmiş bir ekonomi olarak karşıladı bu küresel krizi.

Şöyle bir göz atarsak... Dünya mali krizi Lehman Brothers bankasının batmasıyla derinleşti. Amerikan ve Avrupa gelişmiş mali piyasalarında büyük miktarlarda para kaybeden yabancı yatırımcılar Türkiye’den çıkmaya başladı. Bunun üzerine Merkez Bankası 2001 krizinden edinmiş olduğu tecrübeyi piyasalara güven sağlamak için ‘döviz depo hesabını’ devreye soktu. Böylece döviz ve Türk parası piyasalarında güven krizini önledi.

Ayrıca Türkiye’de menkul kıymet stoklarının yüzde 81’inin hazine bonosu ve devlet tahvilinden oluşması bir şanstı ve bu krizde yatırım araçlarına güveni sağladı bizde. ABD ve Avrupa’nın gelişmiş ülkelerinde ise kriz, türev ürünler ve tezgâh üstü piyasa olarak adlandırılan kayda alınmadan yapılan işlemler yüzünden derinleşti. Paralar bu kayıtsız ve kontrol edilemeyen riskli finansal işlemlerde kaybedildi.

Türkiye’nin zenginleri de yurtdışındaki paralarının bir kısmını bu tür işlemler yaptıkları için kaybettiler zaten. Krizin şokunu daha şiddetli hissettiklerinden, Hükümet’i dünya krizine karşı içeride hemen önlem almadığı için eleştirmeye başladılar.

Türkiye’de ABD ve Avrupa’da olduğu gibi batan banka ve yatırım fonu olmadığına göre, Hükümet nasıl bir tedbir alacaktı? Zaten 2001 yılında yürürlüğe konan istikrar programı hâlâ uygulanıyordu. Bu başlı başına bir tedbir değil miydi?

Merkez Bankası sıkışan piyasaları döviz ve Türk parası olarak fonladı, fonlama faizlerini düşürdü, vadesini uzattı. Sıkışan mali sistemde gelişmiş ülke merkez bankalarının yapamadığını yaptı. Bunlar tedbir değil miydi?

Merkez Bankası’nın aldığı önlemlerin yanında Hükümet, Amerikan yönetiminin yaptığına paralel bir şey yaptı. Yurtdışındaki mevduatını Türkiye’ye getirene vergi muafiyeti tanıdı, hisse senedi kazançlarında vergi stopajını sıfıra indirdi, vergi borcu olanlar için vade uzatımına gitti, 350 milyon YTL sıfır faizli krediyi küçük işletmeler için devreye soktu. Peki, bunlar tedbir değil miydi?

Sorumsuzca dış borç yapan ve riskli yatırımlarda para kaybeden kriz lobisi niye o zaman Hükümet’in dünya mali krizi karşısında tedbir almakta geç kaldığını ısrarla ileri sürüyor? Cevabı basit. Evet, Hükümet geç kaldı. Çünkü Hükümet kriz lobisinin ‘cebine para koymakta’ geç kaldı. Bütün mesele bu aslında.

Paketin ambalajlı olmasını isteyenler kendilerine bedava kaynak aktarılmadıkça susmayacaklar. Anlaşılan o ki, ceplerine açıktan para konmadıkça dünya mali krizinin etkisini Türkiye’de ısrarla derinleştirmeye çalışacaklar.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ümüğümüzü sıktırmayız derken

Süleyman Yaşar 02.12.2008

Kendisi de Burma’da görev yapmış olan George Orwell, İngiliz sömürgeciliğine bakış açısını *Burma Günleri* romanında yansıtır.

George Orwell romanında, “Bu ülkede bulunmamızın hırsızlıktan başka bir nedeni olduğunu söyleyebilir misiniz” diye sorar. Ve bu çarpıcı sorunun devamında da, “Bu (hırsızlık) öylesine kolay ki! İngiltere’nin memuru, Burmalının kollarını tutar, tüccar da adamın ceplerini boşaltır. Britanya İmparatorluğu, İngilizlerin, daha doğrusu Yahudi ve İskoç çetelerinin ticaret tekeli kurmalarını sağlayan bir aracından başka bir şey değildir” diyerek İngilizlerin bu sömürgeci yaptıklarını, yerli işbirlikçilerini ve fırsatçıları anlatır.

Gelelim Türkiye’ye... Başbakan Tayyip Erdoğan, IMF’nin ağır koşullarını “ümüğümüzü sıktırmayız” diye reddettiğinde, toplum olarak uzun zamandır IMF’ye karşı duymadığımız bir cesareti onda gördük. Başbakan’ın, Burmalının kollarının tutulduğu gibi, yeni anlaşmada IMF’ye kollarımızı tutturmayacağını sandık. IMF ile müzakereler sonucunda, faiz dışı fazlanın yüzde 4’ten yüzde 2’ye indirilmesinin sağlanması Türkiye’de daha çok okul, daha çok sağlık hizmeti demekti çünkü.

Ama “IMF’ye ümüğümüzü sıktırmayız” diyenlerin, vatandaşın ümüğünü sıkacak bir İhale Yasası’nı sessizce Cumhurbaşkanı’na onaylaması için gönderdiğine şahit olduk. AKP Hükümeti’nin altı yıllık iktidarında on altı kez değiştirdiği İhale Yasası’nda yapılan son değişiklikler aynen İngiliz’in Burmalıya yaptığını yapacak. Vatandaşın kollarını tutacak, AKP’li yandaş müteahhitlere vatandaşın ceplerini boşalttıracak.

Peki, vatandaş soyumak için İhale Yasası’nda yapılan değişiklikler neler derseniz... Her şeyden önce bu İhale Yasası’nda ‘davet usulü’ ihale yöntemi yaygınlaştırılıyor. Böylece ihalelere sadece yönetimin istediği katılımcıların alınması sağlanıyor.

Zaten AKP Hükümeti bu davet usulü ihale yöntemini daha ilk yıllarında başlatmıştı. Şimdi bu yöntemi artık neredeyse devletin bütün inşaat işlerine, danışmanlık dahil tüm mal ve hizmet alımlarına yayıyor.

Mesela davet usulü ihale yöntemi, Özelleştirme Kanunu’nda yoktu. AKP Hükümeti hiç gereği yokken 2005 yılında Özelleştirme Kanunu’nu da değiştirip özelleştirme ihalelerinde bu yöntemi uygulamaya başladı. Bu yöntem tehlikeli bir yöntemdir! Bu yöntemle ihaleye katılan firmaların sayısı sınırlanır ve

rekabet ve şeffaflık böylece engellenir. İhaleye katılacaklar idare tarafından davet edildiği için yolsuzluk ihtimali çok yükselir.

Hükümet belki de işleri hızlı gördürmek amacıyla davet usulü yöntemini yaygın olarak kullanmayı isteyebilir. Ama devlet işleri gün ışığında olmak zorundadır. Şüpheyi yer bırakılmamalıdır.

Cumhurbaşkanlığı'na gönderilen yeni İhale Yasası geri çevrilmediği takdirde, kamunun ihalelerinin düzgün olarak yapıldığına, bu işlerde yolsuzluk olmadığına vatandaşları inandırmak çok zorlaşacak. Bu nedenle ya Cumhurbaşkanı yasayı geri çevirmeli ya da Hükümet yasayı geri çekmeli. Aksi takdirde yerel seçim öncesi yapılan bu değişiklikler AKP için hiç iyi olmayacak gibi görünüyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

“Ümüğümüzü sıktırmayız” derken

Süleyman Yaşar 02.12.2008

Kendisi de Burma'da görev yapmış olan George Orwell, İngiliz sömürgeciliğine bakış açısını *Burma Günleri* romanında yansıtır.

George Orwell romanında, “Bu ülkede bulunmamızın hırsızlıktan başka bir nedeni olduğunu söyleyebilir misiniz” diye sorar. Ve bu çarpıcı sorunun devamında da, “Bu (hırsızlık) öylesine kolay ki! İngiltere'nin memuru, Burmalının kollarını tutar, tüccar da adamın ceplerini boşaltır. Britanya İmparatorluğu, İngilizlerin, daha doğrusu Yahudi ve İskoç çetelerinin ticaret tekeli kurmalarını sağlayan bir araçtan başka bir şey değildir” diyerek İngilizlerin bu sömürgeci yaptıklarını, yerli işbirlikçilerini ve fırsatçıları anlatır.

Gelelim Türkiye'ye... Başbakan Tayyip Erdoğan, IMF'nin ağır koşullarını “ümüğümüzü sıktırmayız” diye reddettiğinde, toplum olarak uzun zamandır IMF'ye karşı duymadığımız bir cesareti onda gördük. Başbakan'ın, Burmalının kollarının tutulduğu gibi, yeni anlaşmada IMF'ye kollarımızı tutturmayacağını sandık. IMF ile müzakereler sonucunda, faiz dışı fazlanın yüzde 4'ten yüzde 2'ye indirilmesinin sağlanması Türkiye'de daha çok okul, daha çok sağlık hizmeti demekti çünkü.

Ama “IMF'ye ümüğümüzü sıktırmayız” diyenlerin, vatandaşın ümüğünü sıkacak bir İhale Yasası'nı sessizce Cumhurbaşkanı'na onaylaması için gönderdiğine şahit olduk. AKP Hükümeti'nin altı yıllık iktidarında on altı kez değiştirdiği İhale Yasası'nda yapılan son değişiklikler aynen İngiliz'in Burmalıya yaptığını yapacak. Vatandaşın kollarını tutacak, AKP'li yandaş müteahhitlere vatandaşın ceplerini boşalttıracak.

Peki, vatandaş soyumak için İhale Yasası'nda yapılan değişiklikler neler dersiniz... Her şeyden önce bu İhale Yasası'nda 'davet usulü' ihale yöntemi yaygınlaştırılıyor. Böylece ihalelere sadece yönetimin istediği katılımcıların alınması sağlanıyor.

Zaten AKP Hükümeti bu davet usulü ihale yöntemini daha ilk yıllarında başlatmıştı. Şimdi bu yöntemi artık neredeyse devletin bütün inşaat işlerine, danışmanlık dahil tüm mal ve hizmet alımlarına yayıyor.

Mesela davet usulü ihale yöntemi, Özelleştirme Kanunu'nda yoktu. AKP Hükümeti hiç gereği yokken 2005

yılında Özelleştirme Kanunu’nu da değiştirip özelleştirme ihalelerinde bu yöntemi uygulamaya başladı. Bu yöntem tehlikeli bir yöntemdir! Bu yöntemle ihaleye katılan firmaların sayısı sınırlanır ve rekabet ve şeffaflık böylece engellenir. İhaleye katılacaklar idare tarafından davet edildiği için yolsuzluk ihtimali çok yükselir.

Hükümet belki de işleri hızlı gördürmek amacıyla davet usulü yöntemini yaygın olarak kullanmayı isteyebilir. Ama devlet işleri gün ışığında olmak zorundadır. Şüpheye yer bırakılmamalıdır.

Cumhurbaşkanlığı’na gönderilen yeni İhale Yasası geri çevrilmediği takdirde, kamunun ihalelerinin düzgün olarak yapıldığına, bu işlerde yolsuzluk olmadığına vatandaşları inandırmak çok zorlaşacak. Bu nedenle ya Cumhurbaşkanı yasayı geri çevirmeli ya da Hükümet yasayı geri çekmeli. Aksi takdirde yerel seçim öncesi yapılan bu değişiklikler AKP için hiç iyi olmayacak gibi görünüyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ağrı milletvekilleri niye haklı

Süleyman Yaşar 03.12.2008

AKP’nin Kızılcahamam kampında bölgesel isyan yaşanmış. *Taraf*’ın önceki gün verdiği habere göre, Ağrı milletvekili Yaşar Eryılmaz, bölgeye yatırım yapılmamasını eleştirince, Genel Başkan Yardımcısı Bülent Gedikli tarafından “üslubuna dikkat et” denilerek sert bir şekilde uyarılmış.

Bu sert uyarının ardından Yaşar Eryılmaz “sizden üslup mu öğreneceğiz” diyerek toplantıyı terk etmiş. Onun ardından diğer Ağrı milletvekilleri de salondan topluca ayrılmışlar.

Yaşar Eryılmaz, AKP’den milletvekili olmadan önce ANAP hükümetleri döneminde sağlık bakanlığı görevini yürütmüş tecrübeli bir politikacıdır. Ağrı’dan bağımsız milletvekili adayı olarak seçimlere girse her zaman kazanabilecek bir güce sahiptir. Ayrıca Türkiye’de dürüstlüğüyle bilinen sayılı politikacılardandır.

Yaşar Eryılmaz haklı olarak temsil ettiği bölgeye yatırım yapılmadığını söylüyor. Niye? Çünkü AKP Hükümeti eline geçen büyük fırsatı kaçırdı. Doğu ve Güneydoğu Anadolu ile diğer kalkınmada öncelikli yörelere yatırım için kullanılacak fonları israf etti.

‘Yatırım yapılacak fonlar nasıl israf edildi’ diye sorarsanız...

AKP Hükümeti geçen yedi yıl içinde 20 milyar dolar özelleştirme geliri elde etti. Bu gelirleri yatırım için kullanması gerekirken, şimdilerde ortaya çıkan ‘kriz lobisi’nin yönlendirmesiyle kamunun iç ve dış borç ödemelerinde kullandı.

Halbuki 2007 yılı sonuna kadar küresel piyasalarda para çok bol ve ucuzdu. Türkiye Cumhuriyeti devleti, dünyanın son yüzyılda gördüğü en elverişli piyasa şartlarında, borçlarını çok rahat bir şekilde ‘düşük faizli uzun vadeli borç’ haline dönüştürebilirdi. Ama bu imkân kullanılmadı. Peki, ne yapıldı dersiniz? Yatırıma yönelmesi gereken ‘özelleştirme gelirleri’, transfer harcaması niteliğinde olan borç ödemelerinde kullanılarak heba edildi.

Son dönemde “cebimize para koyun aksi halde işçi çıkartır, krizi derinleştiririz” diyerek hükümeti tehdit eden

kriz lobisi bu kararda etkili oldu. Kriz lobisi, özelleştirme gelirleriyle devlete borç ödettirip, bu borç kapatmalar karşılığında doğan yeni borçlanma imkânını ucuz kredi olarak kendisi kullandı.

Halbuki elde edilen özelleştirme gelirlerini devlet, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun kalkınma yatırımlarında kullansaydı 800 bin kişiye yeni iş yaratırdı. Ama hükümet, kriz lobisinin yönlendirmesiyle bu tarihî fırsatı elinden kaçırdı.

AKP'de bakanlık ve parti yöneticiliği yapanlar, Ağrı milletvekili Yaşar Eryılmaz'ın haklı çıkışı karşısında susacaklarına onu uyarıyorlar. AKP'li yöneticiler önce bir zahmet 20 milyar dolarlık özelleştirme gelirlerinin nerelere harcanıp israf olduğunu araştırsınlar. Bu israfa sebep olan kendi içlerindeki yöneticileri, sorumluları bulsunlar. İşsizliğin Türkiye'de bu tehlikeli noktalara nasıl geldiğini anlasınlar.

Bugün giderek derinleşen dünya mali krizinde ve önümüzdeki dönemde yaşanacak olan ekonomik krizde, AKP bu israf edilen 20 milyar doları çok arayacak. AKP'yi iktidardan gönderen de belki bu israf edilen özelleştirme gelirleri olacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İhalelerde üç maymun dönemi

Süleyman Yaşar 04.12.2008

Tarafa'ta Kamu İhale Yasası'nda yapılan son değişikliklerin, ihalelerde 'denetimsizliğe ve yolsuzluğa' yol açacağıyla ilgili ayrıntılı görüşler çıkınca, Kamu İhale Kurumu Başkanı bir açıklama göndermiş.

Kamu İhale Kurumu Başkanı'na göre, İhale Yasası'nda yapılan değişikliklerle, iddia edilenin aksine, kamu ihalelerinde 'şeffaflık' arttırılmış, ihalelere 'rekabetçi' bir ortam gelmiş, kurumun lüzumsuz işlerle uğraşmasının önüne geçilmiş.

Oysa İhale Yasası'nda yapılan değişiklikler, İhale Kurumu Başkanı'nın söylediklerini doğrulamıyor. AKP Hükümet'inin onay için Çankaya'ya gönderdiği İhale Kanunu'ndaki tehlikelere sadece konunun uzmanları ve ilgili odalar dikkat çekmiyor. Avrupa Birliği de 2008 yılı İlerleme Raporu'nda, kamu alımlarında genel ilkeler alanında AB müktesebatına uyum için Türkiye'de hiçbir ilerleme olmadığını belirtiyor.

AB'nin Türkiye İlerleme Raporu'nda, "yerli teklif sahipleri için yüzde 15 oranındaki fiyat avantajı"nın hâlâ mevzuatta yer alıyor olması eleştiriliyor. Zira bu uygulamaya göre, yabancılar ancak 20 milyon YTL'nin üstündeki ihalelere katılabiliyorlar. 20 milyonun altındakilere katılamıyorlar. Katılabildikleri 20 milyon YTL'nin üstündeki ihalelerde ise yerli teklif sahiplerine yüzde 15 fiyat avantajı sağlanıyor.

Tek başına bu koşul bile devlet ihalelerinde rekabetçi bir ortamın olmadığı zaten gösteriyor.

Çünkü eğer rekabet yoksa, kamu alımlarında 'doğru fiyatın' ortaya çıkması mümkün olamaz.

Hatta düne kadar yerli teklif sahibine 20 milyon liranın üzerindeki ihalelerde yüzde 15 fiyat avantajı sağlanması, ihaleyi yapan kurumun takdirine bırakılmıştı. Ama önceki gün Bakanlar Kurulu bir karar verdi ve ihaleyi yapan

kurumun takdirine bırakmaksızın bütün kamu alımlarında yerli teklif sahibine yüzde 15 fiyat avantajı uygulanmasını emretti. Böylece AB müktesebatından daha da uzaklaşıldı.

Ayrıca AB İlerleme Raporu'nda kanuni yollara başvurulması direktifine de uyulmadığı belirtiliyor. Başkan "yükümüz hafifledi" diyor ama AB, Kurum'un görevini yapmadığını söylüyor. Öyle ki, kamu ihaleleriyle ilgili şikâyet edenlerin sayısı 2003 yılında 900 iken, 2007'de bu rakam dört binin üzerine çıkmış. Şikâyetlerin artması, kamu ihale sisteminin iyi işlediğinin bir göstergesi olamaz herhalde. Sistemin iyi çalışmadığının çok somut bir işaretidir bu.

Peki, İhale Kurumu Başkanı bu şikâyetlerle ilgili ne yapmış? Şikâyetleri nasıl çözmüş?

Şikâyetleri azaltmak için, yeni İhale Kanunu'nda, şikâyet harç bedelini 301 YTL'den 4 bin YTL'ye çıkarmış ve şikâyet süresini kısaltmış. Ayrıca ihalelerde usulsüzlük ihbarlarını da İhale Kurumu Başkanlığı'nın görev alanının dışına çıkartmış. Bu değişikliklerde devlet ihalelerinde şeffaflığı daha da artırdığını söyleyen Başkanlık, anlayacağınız, vatandaşların ihalelerle ilgili şikâyet etmesini zorlaştırarak ve yolsuzluklarla ilgili ihbarda bulunmasını imkânsızlaştırarak 'şeffaflığı!' sağlamış.

Kamu İhale Kurumu'nun yaptığı iş, yolsuzluğu 'görmedim, duymadım, bilmiyorum' demekten başka bir şey değil.

AB'nin İhale Kanunu'yla ilgili eleştirdiği diğer bir konu da 'istisnalar'. Kanunun kapsamı istisnalar yoluyla sürekli daraltılıyor. Ortada kanunun uygulanacağı kuruluş kalmıyor. Kamu İhale Kurumu Başkanı *Taraf'a* gönderdiği yazıda, 'THY'yi örnek göstererek bu kuruluşun özel bir şirket olduğunu ve her türlü alımlarını kamu ihale kurallarına göre yapmasının zaten yanlış olduğunu ve bu nedenle Kamu İhale Yasası dışına çıkartıldığını belirtiyor.

Başkan'ın söylediği gibi gerçekten THY özel bir kuruluş mu?

THY'nin sermayesinde devlet payı yüzde 50'nin altına düştü ama THY'nin yönetim kurulunu ve denetim kurulu üyelerinin çoğunluğunu başbakanlık atıyor. Siz hiç KOÇ Holding'in, Sabancı Holding'in yönetim kurulu ve denetim kurulu üyelerini başbakanlığın atadığını duydunuz mu?

Yönetimi başbakanlık tarafından atanan bir kuruluş özel kuruluş olamaz. THY özel bir kuruluş olmadığına göre de, uçak ve diğer alımlarını kamu ihale kurallarına göre yapmalıdır, ve Kamu İhale Kurumu'nun denetimine tâbi olmalıdır. Aksi takdirde yaptığı uçak alımları şüpheli hale gelir.

Kamu İhale Kurumu Başkanı'nın verdiği cevaplar doğrusu tatminkâr değil. AKP Hükümeti'nin altı yılda on yedi kez değiştirdiği İhale Kanunu AB müktesebatına uyacağına her değişiklikte adım adım müktesebattan uzaklaşıyor. Devlet ihalelerini denetlemekle görevli olan Kamu İhale Kurumu yetkisizleştiriliyor. Ama Kamu İhale Kurumu Başkanı galiba görmeyince, duymayınca, bilmeyince işlerin düzgün yürüyeceğine inanıyor.

İhale Yasası değişiklikleriyle kurum böylesine yetkisiz bir hale getirilmişken, başkan halinden memnun görünüyor. Ama vatandaş görüyor, duyuyor, biliyor. Devlet ihaleleri yoluyla yandaş müteahhitlerin vatandaşın cebini boşaltmasına hiç de göz yumacağına benzemiyor.

Kriz lobisi önlem aldı mı

Süleyman Yaşar 05.12.2008

Merkez Bankası Başkanı dün Ege Sanayi Odası'nda konuştu ve çok çarpıcı bilgiler verdi. Başkan, konuşmasında, reel sektörün dış borçlarının 42 milyar dolarlık kısmının Türkiye'deki bankaların yurtdışı şubelerinden kredi olarak verildiğini söyledi.

Yerli bankaların yurtdışı şubelerinden Türkiye'ye verilen bu kredilere "back to back" kredi adı veriliyor. Türkiye'de oturan bir kişi Türkiye'deki bir bankaya döviz mevduatı yatırıyor ve karşılığında bu banka yurtdışındaki şubesinden ona döviz kredisi açıyor. İşte bu back to back kredi oluyor.

Kendi parasını kendi şirketine borç olarak vermenin tek yolu bu değil. Bir başka yol daha var. Bir kısım işadamları da şirketlerinin içini boşaltıp yurtdışında tuttukları paralarını, yurtdışındaki yabancı bir finans kuruluşu aracılığıyla kendi şirketlerine doğrudan kredi olarak yönlendiriyor.

Böylece bu işadamları, şirketlerini dış borçlu olarak gösterip hem paralarını döviz olarak yurtdışında tutuyorlar hem de öz kaynak kullanmak yerine kendi paralarını dış borç gibi kullanıp vergi matrahlarını küçültüyorlar.

Bütün bunlardan artık şu anlaşıyor. "Bizim çok dış borcumuz var. Biz, bu borçları çeviremeyeceğiz" diyerek kriz lobisi yapanların kamuoyunu yanlış bilgilendirdikleri, dış borçlarının bir kısmının kendi paraları olduğu Merkez Bankası Başkanı'nın da verdiği rakamlarla ortaya çıktı.

Ayrıca Merkez Bankası Başkanı, Türkiye'nin borç çevirme diye bir sorunu olmadığını da altını çizdi. 2001 yılı krizi de dahil olmak üzere, 1995 yılından beri Türk bankalarının, her yıl borçlarını yüzde 100 oranında çevirdiklerini belirtti. Bu arada Başkan, bugün yaşanan krizin bir dünya krizi olması nedeniyle ihtiyatlı olmakta fayda olduğunu da sözlerine ekledi.

Fakat şu gerçeği gözden kaçırmamak gerek. Lehman Brothers'ın batışından sonra TEB ve Garanti Bankası yeni dış kredi bularak Türk bankalarının dış kredi bulmaya devam ettiğini gösterdiler. Bu durumda, yabancı derecelendirme kuruluşlarının ve bazı yabancı bankaların, Türkiye'nin dış kaynak ihtiyacı ve borç çevirme varsayımı hakkında yaptıkları olumsuz değerlendirmelerin 'kasıtlı' olduğu ihtimali güçlendi.

Gelelim kriz lobisinin önlem talebine... Kriz lobisi iki aydır sürekli hükümeti önlem almaya çağırıyor. Hükümet zaten 2001 yılından beri uygulanan bir istikrar programı olduğu için bütçe açığını kapattı, devlet borçlarının ulusal gelire oranını yüzde 38'e düşürdü. Bankacılık sistemini güçlü hale getirdi. Yaşanan dünya mali krizinde, Amerika ve Avrupa'da olduğu gibi bugün Türkiye'de batan banka veya batan yatırım fonu yok.

Hükümet, kamu ekonomisinde aldığı bütün bu önlemlere ilave olarak, Lehman Brothers'ın batışıyla küresel piyasalardaki ortaya çıkan sıkışmalar karşısında 'varlık barışı, faizsiz kredi, hisse senetlerinde stopaj indirimi, vergi borçlarında vade uzatımı' gibi tedbirleri de aldı. Ayrıca Merkez Bankası, para piyasalarına yönelik güven verici ve genişletici önlemlerle piyasadaki parasal sıkışmaları rahatlattı.

Peki, hükümetten daha başka yapması istenen ne o zaman?

Kriz lobisinin aslında istediği şu: "Bizim cebimize aşıktan para koymazsanız, aldığınız bu önlemleri kabul etmeyiz ve susmayız" diyorlar. Çünkü kriz lobisi Türkiye'de olmayan bu krizi çok sert hissetti. Çünkü yurtdışında batan fonlarda önemli miktarda para kaybetti. Şimdi bu parayı hükümetten istiyorlar. Kendi zararlarını Türkiye'deki vatandaşlara yüklemeye çalışıyorlar.

Hükümet kesinlikle kriz lobisine teslim olmamalı, yaşanan dünya krizi nedeniyle piyasalarda ortaya çıkan talep daralmasını, diğer ülkelerin yaptığı gibi düşük gelir gruplarına kaynak aktararak çözmeli, piyasalardaki durgunluğu böyle aşmalı.

Peki, kriz lobisi ne yapmalı? Kriz lobisi yapanların inandırıcı olabilmek için bazı tedbirleri önce kendilerine uygulamaları gerekiyor. ABD'de pek çok şirketin profesyonel yöneticisi önümüzdeki yıl 1 dolar ücretle çalışacaklarını ve ikramiye almayacaklarını açıkladılar.

"Türkiye'de de derin kriz var" diyen bizim profesyonel yöneticiler niye Amerikalı meslektaşları gibi maaş ve prim almayacakların açıklamıyorlar? Böyle bir taahhütte bulunurlarsa, hem şirketlerini rahatlatırlar hem de pek çok genç elemanın işine son vermezler. Ama Koç Holding'in CEO'su Bülent Bulgurlu, işini kaybetmek istemeyen asgari ücretle çalışan bir eleman gibi açıklama yapmış yeni. Bulgurlu, "önümüzdeki yıl maaşıma zam istemiyorum" diyor. Bu, 'gelecek yıl da işler bu yıl gibi gidecek, kötüleşmeyecek bu nedenle zam istemiyorum' demektir.

Halbuki 'gelecek yıl battık' diye hükümeti sıkıştıran kriz lobisinin kendisi değil mi? Kriz lobisinin, Türkiye'de sorunun çok derin olduğuna herkesi inandırması için önce kendi maaşlarını en az yarıya indirmesi gerekir. Kendi maaşlarına dokunmayıp, genç çalışanları işten atarak hükümete 'sen önlem almıyorsun' diye gözdağı vermek, inanın hiç mi hiç inandırıcı olmuyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mevduata tam güvenceyi kim istedi

Süleyman Yaşar 08.12.2008

Amerikan kaynaklı mali krizde Lehman Brothers yatırım bankasının batmasının ardından Avrupa'da pek çok banka ve yatırım fonu ya battı ya da iflasın eşiğine geldi.

Aynı tarihlerde Türkiye'de paralarını yurtdışındaki mali yatırımlarda, fonlarda değerlendirenler de önemli kayıplara uğradılar. Bunlar, dünyadaki mali krizin etkisini çok fazla hissettiler. Bu yüzden de Türkiye'de şiddetli bir kriz lobisi oluşturup, Ankara'dan, Türkiye'nin mali durumuyla ve koşullarıyla hiç de uygun olmayan taleplerde bulunmaya başladılar.

Kriz lobisinin talepleri, "IMF ile hemen anlaşma yapıp, bu anlaşma karşılığında 35 milyar dolar alınması ve bunun kendi şirketlerine verilmesi, vergilerin indirilmesi, kriz lobisinin banka borçlarının ertelenmesi, mevduata tam güvence sağlanması" gibi tamamen yüksek gelir guruplarına yönelik destekler olarak sıralandı.

Kriz lobisinin eylül ve ekim aylarında en çok üzerinde durduğu konulardan biri banka mevduatlarına tam

güvence verilmesi oldu. Hükümetin bu konuda çok geç kaldığını ileri sürdüler.

Oysa Türkiye’de ABD ve Avrupa’da olduğu gibi banka batmadı. Pek çok bankanın birbiri ardına battığı zengin ülkelerin krizde yaptığını yapıp, Türkiye’de de mevduata tam garanti vermek tam tersi bir sonuç verebilirdi. Bu uygulama, Türkiye’de etkisi az hissedilen dünya mali krizini derinleştirebilirdi. Çünkü mevduata tam güvence verilmesi bankalar hakkında kuşku yaratabilirdi.

Türkiye geçmişte bu önlemi kendi krizlerinde uygulamıştı. 1994 krizinde mevduata tam güvence vermiş ve bu güvence 2001 krizinin durulmasından sonra 2004’de kaldırılmıştı. Hatta 1994 krizinde mevduata verilen tam güvence hem banka patronlarında hem de mevduat sahiplerinde ahlaki zafiyete yol açtı. “Nasıl da mevduata tam güvence var” diyerek riskleri hiç dikkate almadan mevduatını yüksek faize yatıran vatandaş ya da riski hesaba katmadan yüksek faiz veren banka sahibi, 2001 krizinin nedenleri arasında yer aldılar.

Öyle ki, bu ülkede 1990’lı yıllarda kredi kartı bile alamayacak kişilerin, ahab-çavuş ilişkisi yoluyla banka sahibi olmaları ve mevduata çok yüksek faiz vermeleri rekabeti iyice bozdu. Devletin mevduata tam güvence vermesi de bu banka soyguncularının elini güçlendirdi. Nasıl olsa topladıkları mevduatı çalıp götürdüklerinde borç devletin üzerinde kalacaktı ve öyle de oldu.

Bu arada tasarrufunu yüksek faizle yatıran vatandaş da parasının devlet güvencesinde olduğunu bildiğinden riskleri hiç dikkate almadı. Ama sonunda bankalarını soyan patronların 72 milyar dolarlık borcunu parası olan olmayan bu ülkenin bütün vatandaşları ödedi.

Bugüne gelirsek... Kriz lobisi niye mevduata tam güvence istiyor ve hükümeti neden geç kalmakla suçluyor?

İşin aslı şu. Kriz lobisini oluşturanlar, Türkiye’deki bankalara yatırdıkları mevduat karşılığında bu bankaların yurtdışı şubelerinden dış kredi kullandılar. Yani kendi mevduatlarını yabancı krediye dönüştürdüler. Bu ortamda Türkiye’de bir bankanın batması halinde mevduat güvencesi 50 bin lira. Oysa kriz lobisinin kendi mevduatı karşılığı kullandığı kredi bu garantinin yüzlerce katı... İşte bu yüzden kriz lobisi çok tedirgin oldu.

Türkiye’de bir banka batarsa kriz lobisinin kullandığı krediler borç olarak kalacak ama mevduatlarının sadece çok düşük bir kısmı mevduat sigortası kapsamında devlet tarafından kendilerine ödenecek. Anlayacağınız, mevduata tam güvence vermediği için hükümeti eleştirmenin nedeni, kendi parasını kendi şirketine kredi vermesinden kaynaklandı.

Merkez Bankası başkanı bu kredilerle ilgili geçen hafta bir açıklama yaptı. Başkanın verdiği rakama göre, Türkiye’deki bankaların yurtdışı şubelerinden Türkiye’deki müşterilerine kullandırdığı kredi tutarı 42 milyar doları buluyor.

Bütün bu gerçekleri dikkate alırsak, Hükümet kesinlikle Türkiye ekonomisinin içinde bulunduğu bugünkü koşullarda mevduata tam güvence vermemeli. Türk mali sisteminin böyle bir önleme ihtiyacı yok. Kendi paralarını yurtdışından kredi olarak kendi şirketlerine verenler kendi risklerini bütün topluma taşıtmamalıdır. Kendi risklerini kendileri taşımaları. Artık vatandaşın başkasının batırdığı paraları ödeyecek gücü kalmadı.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Para zengine verilince enflasyon olmazmış

Süleyman Yaşar 09.12.2008

Dünya mali krizinin ardından pek çok ÷lke, kendi ÷lke ekonomilerini krizin etkisinden korumak için ekonomik paketler açtı. Açılan ekonomik paketlerin tamamında toplam talebi arttırmaya yönelik tedbirler sıralandı.

ABD'nin yeni başkanı Barack Obama'nın ekonomiyi güçlendirme planı da böyle. O da düşük gelir gruplarını vergi ve harcama yönünden destekliyor. Onların enerji faturalarını ödemeleri için ilave gelir desteği sağlıyor. Kredi kart borçlarını ödeyemeyenlere kolaylık getiriyor. Belirli gelirin altında yaşayanlara vergi indirimi yoluyla destek veriyor.

Barack Obama'nın ekonomiyi güçlendirme planında tüketicilerin yanı sıra 'bazı' üreticilere de destekler var. Bu plana göre, ihracata dönük üretim yapan ve istihdamı arttıran küçük işletmelere vergi ve kredi desteği veriliyor. Güneş ve rüzgârdan enerji üretmek için yatırım yapanlara her türlü destek sağlanıyor. Amerikan alt yapısını yenilemek için de yeni bir banka kurulup fon oluşturuluyor. Bütün bu önlemlerin anlamı şu. Kamu maliyesi araçlarıyla piyasada toplam talebin ve istihdamın artırılması amaçlanıyor. Planın hedefi 2010 yılı sonuna kadar Amerika'da toplam iki buçuk milyon insana yeni iş imkânı yaratmak.

ABD'nin yanı sıra Japonya, Hindistan, Çin, Almanya, İtalya da dünya mali krizinin etkilerini azaltmak için ekonomik planlar ve paketler açıkladılar. Bu ÷lkelerin aldıkları ekonomik önlemlerin birbirine benzediği gör÷ldü. Bu ÷lkelerin hepsi maliye politikası araçlarını kullanarak ekonomiyi genişletmeyi ve toplam talebi artırmayı hedeflediler. Bunun için de düşük gelir gruplarının harcamalarını artıran destekler ve işsizlere iş bulan ekonomik planlar hazırladılar.

Gelin görün ki, bizdeki kriz lobisi bu tür bir ekonomik paketin Türkiye'de uygulanmasını istemiyor. Devletin düşük gelir gruplarını desteklemesinin ve istihdamı arttırmaya yönelik harcamalar yapmasının enflasyonu hızlandıracakđı fikrini kamuoyunun zihnine yerleştirmeye çalışıyor. Anlaşılan o ki, eğer yapılan bir devlet desteği doğrudan kriz lobisinin cebine girmiyorsa, bu Türkiye'de enflasyon yaratıyor. Ortada dolaştırılan fikrin özü bu.

Oysa enflasyon, para arzı, ekonominin büyüme hızından bir ya da iki puandan daha fazla arttırıldığı zaman ortaya çıkar. Dolayısıyla enflasyon asıl kriz lobisine verilecek paralarla da artar. Çünkü onun cebine konacak her para, para arzını arttıracakđı için enflasyonun hızı da artar.

Bütün bu kafa karıştırmalar karşısında ne yapmak gerektiğine gelince... Kriz lobisinin yaymağa çalıştığı bu yanlış düşünceyi bir kenara bırakıp, gelişmiş ÷lkelerde olduğu gibi bizde de kamu maliyesi araçlarını toplam talebi arttırıcı yönde kullanmak gerekiyor. Bunun için de eksik olan öğretmen, sosyal destek uzmanı, teknik eleman gibi kamu personel ihtiyacını karşılamak şart. Böylece eğitime ve yeni öğretmen alımına yatırım yapılarak Türkiye'de hem uzun dönemli kalkınma hızının yüksek olması sağlanır hem de yeni memur alımlarıyla piyasalarda mali krizin toplam talebi daraltıcı etkisi kısa dönemde giderilir.

Bu noktada sormak gerekiyor. Kriz lobisi niye kamudaki 140 bin öğretmen açığına ve okullaşamayan 1 milyon 111 bin çocuğun okullaştırılmasına hiç değinmiyor? Çünkü kriz lobisi dünya mali krizinde yurtdışında kaybettiği parayı Türkiye'de devletten tahsil edip bu paraları yine yurtdışına çıkarmanın peşinde de ondan bu konuları hiç dile getirmiyor. Onların derdi bu ÷lkenin kalkınması, gelir dağılımındaki bozukluğun düzeltilmesi

değil. Onların derdi, bu ülkede yoksulluk sınırının altında yaşayan 13 milyon insanın dramı değil. Onların tek derdi var. Kolay yoldan elde edilen para, o kadar...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Avrupa krize karşı ne yapıyor

Süleyman Yaşar 10.12.2008

Amerikan konut sektöründe çıkan ve dünya mali sistemini altüst eden krizin yarattığı ekonomik daralmayı gidermek için her ülke kendi ekonomik paketini açıklamaya başladı.

Hatta Avrupa Birliği, üye 27 ülkeden ulusal gelirlerinin yüzde 1,5'ini toplam talep artışı için harcamalarını istedi. İstenen harcamaların toplamı 260 milyar dolar tutuyor ve bu para önümüzdeki iki yıl içinde harcanacak.

AB'nin söz konusu kararı doğrultusunda Fransa geçen hafta sonu 33 milyar dolarlık bir harcama paketi hazırladı. Hazırlanan ekonomik paket, altyapı yatırımlarını, devlet kontrolündeki elektrik firması Electricite de France SA için yenileme yatırımlarını ve düşük gelirli her aileye 200 avroluk yardımı bu paket kapsamında devreye sokuyor.

Fransa, ekonomik paket içinde üniversite binalarının yenilenmesi, Paris'in kuzeyinde kanal açılması ve yeni metro araçlarının alınmasını da planlıyor. Ayrıca 70 bin konut yapımı için finansman desteği verilecek ve 2009'da tamamlanamayan 30 bin konut devlet tarafından satın alınacak.

AB'nin diğer bir ağır topu Britanya da AB direktifleri doğrultusunda atağa kalktı ve tüketici harcamalarını hedefleyen bir ekonomik paket hazırladı. Britanya'nın ekonomik paketi devlet harcamalarını arttırırken vergileri azaltıyor. Toplam tutarı 30 milyar dolarlık bu paket Britanya ulusal gelirinin yüzde birini buluyor.

Bu arada İtalya 102 milyar dolarlık harcama paketi öngörerek mali krize karşı en büyük adımlardan birini atmaya hazırlanıyor. Bu parayla düşük gelir grupları, aldıkları konut kredilerini geri ödeyemeyenler ve altyapı harcamaları desteklenecek. İtalya'da fakir ailelerin her birine harcamaları için 1000 avro nakit para verilecek. Böylece toplam talep arttırılarak ekonomik durgunluğun önüne geçilmeye çalışılacak.

AB'nin lokomotifi Almanya ise toplam talebi arttırmak için altyapı yatırımlarına 65 milyar dolar harcayacak. İki yıl içinde harcanacak bu tutar Almanya ulusal gelirinin yüzde yarımına denk düşüyor.

Bütün bu peş peşe açılan paketlerin amacı ekonomiye bu zor günlerde destek vermek. Ama dikkat edilirse, bu ekonomik paketlerin hepsinde devlet desteği genellikle düşük gelir gruplarına sağlanıyor ve onların satın alma güçleri artırılarak piyasalardaki toplam talebin gerilemesi önlenmeye çalışılıyor.

Gelelim Türkiye'ye... Türkiye'de kriz lobisinin ilk talebi, IMF ile hemen anlaşma yapılarak 35 milyar dolar alınmasını ve bu paranın kendilerine verilmesini istemek oldu. Kriz lobisinin istediği rakam Türkiye ulusal gelirinin yüzde 5,3'üne denk düşüyor.

Kriz lobisi, bu paranın fakirlere verilerek onların satın alma güçlerinin yükseltilmesine ve böylece piyasanın

canlandırılmasına karşı. Anlayacağınız bizim kriz lobisi AB'nin destek kararına da karşı. Kriz lobisi aslında ne istediğini bir ekonomik paket halinde açıklasa da bu karmaşa bir sona erse iyi olacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başbakan BOTAŞ'a niye kızmıyor

Süleyman Yaşar 11.12.2008

Yaşanan dünya mali krizinin etkisiyle bankalar kredi vermeyi durdurdu. Müşterilerini sıkıştırmaya başladılar. Kredileri yenilemiyorlar, müşterilerden aldıkları borcun tamamını geri ödemelerini istiyorlar. Yani bankalar, müşterilere aldıkları kredileri kapattırıp, kendileri likit kalıyorlar. Böylece risklere karşı korunmaya çalışıyorlar.

Bankaların bu tutumu pek çok düzgün çalışan firmayı zorluyor. Çünkü geçmişte aldıkları krediler yenilenmeyince şirketler işlerini yürütmekte zorlanıyorlar.

Bankaların, dünya mali krizinde müşterilerine karşı aldıkları bu tavır, Başbakan Tayyip Erdoğan tarafından haklı olarak eleştiriliyor.

Hatta Başbakan, "siz de, kriz bittikten sonra bankalar size kredi vermek için geldiklerinde onları kapınızda bekletin" diyerek, sanayici ve tüccarlara ne yapmaları gerektiği konusunda yol gösteriyor. Ama gösterdiği bu yol ancak iş işten geçtikten sonra girilebilecek bir yol.

Başbakan galiba bir gerçeği gözden kaçırıyor. Yaşanmakta olan bu dünya mali krizinde BOTAŞ'ın sanayicilere yaptığı haksız uygulamayı görmüyor.

BOTAŞ, doğalgaz kullanarak üretim yapan özel şirketlerden her yıl tüketecekleri doğalgaz talep tutarlarını alıp, onlarla sözleşme yapıyor. Bu sözleşmeler bir yıllık oluyor. Şirketler tükettikleri doğalgaz bedellerini belirlenen süreler içinde BOTAŞ'a ödüyorlar. Ödemezlerse abonenin gazı kesiliyor.

Bu yıl BOTAŞ doğalgaza yüzde 70 oranında zam yaptı. Hatta bu zamlarla da kalmayıp, geçen yıllardan farklı bir uygulamaya daha gitti. Buna göre BOTAŞ, sanayicilerden "sözleşme yılına ait aylık doğalgaz çekişleri dağılımında en yüksek miktardaki iki ay toplamı tüketim değerine eşdeğer bedelle KDV dahil BOTAŞ lehine düzenlenmiş ve sözleşme yılının en az üç ay sonrasına kadar süresi olan limit içi kesin teminat mektubu verilmesini" istiyor.

BOTAŞ'ın yaşanan mali krizde böyle bir teminat mektubu istemesi sanayiciyi bankaya mahkûm ediyor. Sanayici hem teminat mektubunu bulmakta zorlanıyor hem de ilave bir mali yüküyle karşılaşılıyor.

Peki, BOTAŞ, İGDAŞ'tan, ANKARA GAZ'dan ve diğer illerin gaz dağıtım şirketlerinden teminat mektubu istiyor mu? Hayır, onlar teminat mektubundan muaf. Ayrıca Elektrik Üretim A.Ş., yap-işlet-devret yöntemiyle elektrik üreten şirketler ve diğer devlet şirketleri de bu teminat mektubundan muaf tutuluyorlar. Ama sanayici muaf tutulmuyor.

Sanayiciden istenen teminat mektubu, yaşanan dünya mali krizinde tam bir haksız uygulama örneği. Üstelik

BOTAŞ'a kullandıkları gazın bedelin ödemeyenlerin hemen tamamı devlet şirketleriyken, onların teminat mektubundan muaf tutulması uymak zorunda olduğumuz AB müktesebatına da aykırı.

Sanayiciden istenen teminat mektubu, rekabet yönünden mevcut hukuk kurallarına da ters düşüyor. Her işe el atan Rekabet Kurumu ise böyle ciddi bir rekabet ihlaline nedense el atmıyor.

Bankalara kredileri kısıtları için haklı olarak kızan Başbakan'ın, kendi emrindeki BOTAŞ'a da sanayiciyi teminat mektubu talebiyle sıkıştırdığı için edeceği bir iki laf olmalı. "Bu kriz ortamında üretimi baltalamak mı istiyorsunuz" diyerek, BOTAŞ'ı girdiği yanlış yoldan bir an önce çıkarmalı.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Krizde Türkiye'nin üstünlüğü

Süleyman Yaşar 12.12.2008

Kriz lobisinin, kendi yaptığı yanlış yatırımların bedelini bütün ülkeye ödettirmek için yarattığı karamsar havaya rağmen Türkiye ekonomisi krize pek de öyle kolay teslim olmayacak gibi görünüyor. Çünkü dünya çapında yaşanmakta olan mali krizde Türkiye'nin diğer ülkelere göre bazı üstün tarafları var.

Bu üstünlükler sadece bütçe açığının küçük olması, devlet borçlarının yükünün azalması, bankacılık kesiminin sermayesinin yeterli olmasından ibaret değil. Türkiye'nin ticaret ve üretim alanlarında da ayrıcalıkları bulunuyor. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın aralık ayında yaptığı araştırmaların sonuçları bu bakımdan moralleri düzeltiyor.

Türkiye'nin 2007 yılında ihracatı 107 milyar dolar olarak gerçekleşti. Bu tutarın Türk parası cinsinden değeri 145 milyar YTL'ye denk düşüyor. Türkiye'de faaliyet gösteren şirketlerin toplam cirosu 1,7 trilyon YTL olduğuna göre, ihracat toplam cironun yüzde 9'unu oluşturuyor. Aynı eğilim 2008'de de devam ediyor. Diğer yandan ihracat, 659 milyar dolarlık ulusal gelirin yüzde 16,2'sine denk geliyor.

Bu veriler bize, önümüzdeki dönemde bir yandan ihracatta daha gidecek çok yolumuz olduğunu, diğer yandan da birçok gelişmiş Avrupa ülkesinden çok daha büyük bir "iç pazarımız" bulunduğunu ortaya koyuyor. Türkiye'nin bu büyük iç pazarının canlı tutulması halinde krizin olumsuz etkilerinin hafifleyeceği anlaşılıyor.

Ayrıca Türkiye'nin gelişmiş pazarlarla ilgili olarak da mesafe diye bir avantajı var. Avrupa, Türkiye ile bir saat farkıyla, Çin ve ABD'yle ise yedi-sekiz saat farkıyla iletişim kurabiliyor. Her ne kadar Avrupa'nın tüketiminde bir daralma beklense de dünyanın en büyük tüketim pazarı yine de bu eski kıta.

Türkiye, Avrupa'ya ihraç mallarını uçakla üç saatte, karayoluyla iki günde gönderebilecek bir konumda bulunuyor. İşte bu coğrafi konum uluslararası ticarete Türkiye'ye büyük bir "ulaşım üstünlüğü" sağlıyor.

Çin başta olmak üzere Uzakdoğu ülkeleri uçakla ancak 12 saatte, denizyoluyla ise aylarca süren bir yolculukta Avrupa'ya ürünlerini ulaştırabiliyorlar. Bu yüzden pek çok üründe navlun maliyetleri ürün maliyetlerini de aşılıyor.

Küresel ticarete diğer bir önemli konu stok maliyetleri üzerinde odaklanıyor. Avrupalı artık stok maliyetine katlanmak istemiyor. İsteddiği malı istediği anda kendisine verecek tedarikçi arıyor. Bu nedenle zaten Türkiye’de pek çok nakliye şirketi son yıllarda” lojistik şirketine” dönüştü ve küresel dünyaya bu uyum Türkiye ekonomisine önemli bir katkı sağlıyor.

Türkiye’nin durumunu özetlersek... Türkiye’nin bu küresel krizde, Avrupa ve Avrasya’nın “mal ve hizmet üretim ve tedarik üssü” olarak hizmet görmesi muhtemel. İşte ticari kapasitesi, üretim yapısı ve coğrafi konumu sayesinde Türkiye, yaşanan dünya mali krizinin olumsuz etkilerini hafifletecek gibi görünüyor. Bütün bunları dikkate alınca da, kriz lobisinin yurtdışında kaybettiği paraların acısıyla Türkiye’yle ilgili yarattığı aşırı karamsarlığa kapılmamak gerektiği anlaşılıyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kriz ne zaman bitecek

Süleyman Yaşar 15.12.2008

Amerikan konut sektöründe kredi krizi tam on yedi ay önce başladı. Amerikan Ulusal Ekonomik Araştırma Bürosu’na göre bu kredi krizi Amerikan ekonomisinde ancak 2007’nin aralık ayında durgunluğun başlamasına yol açtı.

Geçmişte ekonomik durgunluk dönemlerinin en uzununu on sekiz ayla 1929 bunalımı olmuştu. Daha sonraki 1973-75 ve 1981-82 bunalımlarında durgunluk on altı ay sürdü.

Peki, yaşadığımız bunalımda ekonomik durgunluk ne kadar sürecek? *The Wall Street Journal* gazetesinin 54 ekonomistin katılımıyla yaptığı çalışmaya göre, yaşadığımız durgunluk 2009’un haziran ayına kadar sürecek. Bu sürenin ölçüsünü merak edenler geçmişteki en uzun durgunluğun en fazla on sekiz ay sürdüğünü dikkatlerden kaçırmamalı.

Amerikan Ulusal Ekonomik Araştırma Bürosu’na göre, şimdiki durgunluğun başlangıç tarihi 2007’nin aralık ayı olarak alındığında ve bu tarihe on sekiz ay ilave edildiğinde durgunluğun bitiş tarihi olarak 2009’un haziran ayı bulunuyor. Bu tarih, mali krizin ortaya çıkardığı ekonomik durgunluğun sona eriş tarihi olarak düşünülüyor.

Amerikalı ekonomistler, yeni başkan Barack Obama’nın açıkladığı ve daha da açıklayacağı ekonomik önlemler sayesinde ekonominin 2009’un ikinci yarısından sonra canlanacağı ve 2010 yılında işlerin yoluna gireceğini söylüyorlar.

Tabii yaşanan ekonomik durgunlukta en önemli sorun işsizlik. ABD’de işsizlik oranının 2009’un ortalarında 8,4’e kadar çıkacağı ve 2009 sonunda ancak yüzde 8,1’e gerileyebileceği tahmin ediliyor. Enflasyonun ise 2009 sonuna kadar artmayacağı, tüketici fiyatlarında 2009 sonunda küçük bir artış olacağı düşünülüyor.

Amerikan ekonomisinde durgunluğun önümüzdeki yılın ortasında bitecek olması, dünya ekonomisinin de aynı dönemde toparlanmaya başlayacağını sinyalini veriyor. Çünkü ABD’li tüketicilerin dünya tüketimindeki payı hayli yüksek, yüzde 21 civarında. Bu nedenle Amerikan pazarlarındaki durgunluğun ortadan kalkması dünyayı da canlandıracak.

Türkiye'ye gelince... Amerikan kaynaklı mali krizin ortaya çıkardığı ekonomik durgunluktan Türkiye de 2009'un haziran ayına kadar olumsuz etkilenecek. Bizde de tüketicilerin harcamalarını kısması, ithalatın ve ihracatın düşmesi ekonomik refahı azaltacak. Fakat emtia fiyatlarındaki gerilemeler Türkiye ekonomisi için olumlu gelişmeleri de ortaya çıkarıyor. Çünkü özellikle petrol ve doğalgaz fiyatlarının gerilemesi cari açığın küçülmesini sağlayacak.

Ayrıca Türkiye ekonomisinde daralmanın dünyada emtia fiyatları düşerken yaşanması iyi bir rastlantı oldu. Çünkü Merkez Bankası'nın dünyada dövizin en bol ve ucuz olduğu dönemde yüksek faiz-düşük kur politikasıyla Türk parasını aşırı değerlendirmesinin er ya da geç bir kırılmaya yol açacağı, güneşin doğudan doğduğu kadar açık bir gerçektir. Bir iç ve dış şok halinde Türk parasının aşırı değer kaybedeceği bir süreç muhakkak yaşanacaktı. Ve öyle de oldu.

Eğer kamu maliyesinin ve bankacılık sektörünün sağlam olmadığı bir ortamda bu günkü dış şoklara maruz kalınsaydı, ekonomide çok yüksekeksi büyüme oranları yaşanabilirdi. Türkiye için önemli bir risk faktörü olan yüksek cari açığından 2009'da ekonomik büyüme oranını azaltarak kurtulması büyük bir şans olacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kurumlar vergisini yarıya indirin

Süleyman Yaşar 16.12.2008

Dün TÜİK'in açıkladığı büyüme ve istihdam rakamlarına göre temmuz, ağustos, eylül döneminde ekonomi geçen yılın aynı dönemine göre sadece yüzde yarım oranında büyüdü, işsizlik ise bir puan artarak yüzde 10,3'e çıktı.

Bu sonuçlar bize, Türkiye'de işlerin 15 Eylül dünya mali krizi şokundan çok önce kötüye gittiğini resmî olarak belgeliyor. O halde yapılması gereken nedir?

İnsanlar vergi ödemekten hoşlanmazlar. Eğer vergiler yüksekse vergi ödemek adeta bir eziyete dönüşür. Hatta gelişmekte olan ülkelerde yüksek vergiler yolsuzlukların artmasına ve kamu hizmetlerinin azalmasına neden olur. Yüksek vergiler ekonomik büyüme hızını da düşürür.

Vergiler yüksek olmasına rağmen, devletler vergi tahsilatından taviz vermezler. Oysa vergilerin azaltılması vergi tabanını genişleteceği için toplam vergi gelirlerini artırır.

Dünya Bankası 85 ülkede yaptığı araştırmada, işletme vergilerinin yüzde 10 oranında düşürülmesinin yatırımları yüzde 2, ulusal geliri yüzde 1 oranında arttırdığını tespit etmiş.

Aynı araştırmaya göre, işletme vergilerindeki yüzde 10 oranındaki indirim, ülkedeki işletme sayısını da yüzde 15 oranında arttırıyormuş.

Dünya Bankası'nın bu araştırması dikkate alınırsa, yaşanan dünya ekonomik krizinde vergi gelirlerini azaltmak ekonomiye önemli kazançlar sağlayabilir. Dünya Bankası komşu ülke Bulgaristan ekonomisi üzerine yaptığı

değerlendirmede, işletme vergilerinin yüzde 10 oranında azaltılmasının, yatırımları yüzde 4, Bulgaristan ulusal gelirini de yüzde 1,7 oranında yükselteceğini hesaplamış.

Türkiye’de uygulanan vergilere gelince... Bizde kurumlardan vergi yüzde 20 oranında alınıyor. 2009 yılı bütçesinde de kurumlar vergisinden yirmi milyar lira gelir bekleniyor.

Kurumlar vergisi yarıya indirilse bunun ekonomiye katkısı oldukça yüksek olur. Çünkü Türkiye’de yatırım çarpanı yaklaşık altıya denk geliyor, yani bir liralık ilave yatırım altı katı gelir yaratıyor. Bu artış dikkate alınırsa, artan gelirin yarattığı katma değer vergisi vazgeçilen kurumlar vergisi gelirine eşit olacak. Bu nedenle 2009 yılında kurumlar vergisini yüzde 10’a düşürmek devlet için rasyonel olabilir.

Kurumlar vergisi Bulgaristan yüzde 10, İrlanda’ da yüzde 12,5, Romanya’da yüzde 16 oranında uygulanıyor. Türkiye de kurumlar vergisini indirirse rekabet açısından üstünlük sağlar. Yabancı sermayenin tercihlerinde kurumlar vergisi farkını ortadan kaldırır. Türkiye bu örnekleri inceleyerek yaşanan dünya ekonomik krizinde bir an önce toplam vergi gelirlerini azaltmadan yeni vergi düzenlemelerine yönelmeli.

Kurumlar vergisinde yapılacak indirim, ekonomik krizin işletmeler üzerindeki olumsuz etkisini azaltmada önemli bir rol oynayabilir. Böylece hem işletmeler kayda girer hem de kurumsallaşma artar. Maliye Bakanlığı, bu kriz döneminde radikal bir adım atıp kurumlar vergisini yarıya indirsin ve görsün. Eğer istenilen sonuç alınmazsa kriz sona erdiğinde tekrar arttırır. Denemekte fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

CHP’nin krize önerisi var mı

Süleyman Yaşar 17.12.2008

Meclis Genel Kurulu’nda bütçe görüşmeleri dün başladı ve ana muhalefet partisi lideri Deniz Baykal 2009 yılı bütçesiyle ilgili CHP’nin görüşlerini açıkladı. Bütçe’nin gerçekçi olmadığını ve IMF anlaşmasıyla bütçe büyüklüklerinin değişeceğini söyledi.

Deniz Baykal, 2002’den itibaren dövizin bol ve ucuz olduğunu, ama maalesef hükümetin altı yıl boyunca süren bu bolluğu değerlendiremediğini belirtti. Türkiye’nin dünyadaki elverişli ortama rağmen sürdürülebilir bir büyümeyi gerçekleştiremediğini, ekonomide büyüme hızının 2006’dan itibaren gerilediğini, özel sektör dış borçlarının 190,5 milyar dolara, hane halkı borçlarının da 90 milyar liraya çıktığını ve 2002’de 600 milyon dolar olan cari açığın 2008 eylül ayında 47 milyar dolara fırladığını anlattı.

Deniz Baykal’ın yaptığı tespitler doğru. Hakikaten AKP hükümeti dünyada döviz bolken ve borçların uzun vadeye yayılarak yenilenmesi mümkünken bunu yapmadı. Özelleştirmelerden altı yılda elde ettiği 28 milyar doları yatırımlara yönelteceğine, bugün kriz lobisi yapanların önerilerine uyup özelleştirme paralarını borç faizlerinin ödenmesinde kullandı. “Cari açık çok yükseldi. Türkiye’nin riskini arttırıyorsunuz” diye hükümeti uyarılara da, bolluk döneminin Hazine Bakanı Ali Babacan alaycı bir dille, “Eğer cari açık finanse ediliyorsa, sorun yoktur” cevabını verdi. Dünkü konuşmasında Baykal, Hazine Bakanı’nın bu sözlerini hatırlamış olmalı ki, AKP’yi o zamanki “güzel havaların mahvettiğini” söyledi.

CHP'nin yaşanan dünya mali krizinde Türkiye ekonomisine ilişkin önerilerine gelince... Deniz Baykal, ana muhalefet partisinin krize karşı önerilerini, "Derhal bir paket hazırlanmalı. Bu paket ekonominin değişik kesimlerinin ortak katılımıyla yapılmalı. Bu paketle; alt yapı yatırımları artırılmalı, yarım kalmış yatırımlar devreye sokulmalı. Yüzde 18'lik KDV oranlarına 5 puan indirim yapılmalı. Mazot üzerindeki ÖTV indirilmeli. Mevduat garantisi artırılmalı. Çiftçinin elektrik borçları yeniden yapılandırılmalı. Memur ve emeklinin ücretleri mutlaka artırılmalı. İşsizlere yapılacak ödemelerde koşullar kolaylaştırılmalı" diye sıraladı.

CHP liderinin öne sürdüğü bu öneriler içinde nedense işsizlerin derdine derman olacak somut bir öneri yok. Devletin 140 bin öğretmen açığı var, bir milyon 111 bin öğrenci okullaşamıyor. Öğretmen açığının giderilmesi, hem hızla artan işsizlik sorununu bir miktar hafifleterek hem de piyasalarda tüketimi artırarak krize karşı önemli bir araç olur ama CHP bunları göremiyor.

Ayrıca Türkiye ekonomisinin cari açık diye bir sorunu yokmuşçasına, CHP'nin önerileri arasında yüksek cari açığın kapatılmasına ilişkin tek bir öneri de getirilmiyor. Özel sektörün borcunun ne kadarının gerçek borç olduğuna dair bir tespit de bulunmuyor.

Enflasyon nasıl düşecek, sosyal güvenlik açığı nasıl kapanacak, askerî harcamalar nasıl azaltılacak, adeta durma noktasına gelen Avrupa Birliği ilişkileri nasıl hızlandırılacak, sağlık sorunları nasıl halledilecek, gıda fiyatlarındaki artışın önüne nasıl geçilecek, sayıları 13 milyonu bulan yoksulun derdi nasıl çözülecek, krizin olumsuz etkileri nasıl giderilecek, bütün bunlara ilişkin Deniz Baykal'ın konuşmasında tek bir somut öneri yer almıyor.

Anlaşılan CHP'de ekonomiyi iyi izleyen bir ekip yok. CHP adeta kriz lobisinin isteklerine birkaç ilave yapıp öneriler demeti hazırlamış ve bunları dile getiriyor. İşte AKP'nin şansı da zaten karşısında böyle bir ana muhalefetin bulunması oluyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

2008'de işler niye kötü gitti

Süleyman Yaşar 18.12.2008

Türkiye ekonomisi 2008'de iyi bir performans gösteremedi. Büyüme oranı düştü, işsizlik arttı, hisse senetleri büyük oranda değer kaybetti. Peki, bütün bunlar niye oldu?

Bir... Mart ayının ortasında Yargıtay Başsavcısı'nın iktidar partisi AKP'ye kapatma davası açması, 2008 yılında ekonominin kötüye gidişinin ilk nedenini oluşturdu. Milletvekili seçimlerinde yüzde 47 oranında oy almış bir partinin kapatılması ihtimali özellikle Avrupa Birliği'ne üye ülke yatırımcılarının Türkiye'ye olan güvenini sarstı. Yabancı sermaye girişi olumsuz etkilendi ve yatırım harcamaları azaldı.

İki... Merkez Bankası dünya ekonomisindeki mali krizin daraltıcı etkilerine rağmen, politika faizlerini 15 mayıs, 16 haziran ve 17 temmuz tarihlerinde yarımşar puan attırarak yüzde 15,25'den yüzde 16,75'e yükseltti. Faizlerin 1,5 puan artışı kredi maliyetlerini artırdığı için malını satmakta ve işletme sermayesi bulmakta zorlanan pek çok firma ya faaliyetini durdurdu ya da iflas etti.

Ekonominin 2008'de performansının düşmesinin **üçüncü** nedeni, Rusya'da hisse senedi fiyatlarının nisan

ayından itibaren düşmeye başlaması ve Rusya'nın Gürcistan'la savaşı oldu. Rusya'da yaşanan olaylar Türkiye'de tüketici ve yatırımcıları olumsuz etkiledi. Türkiye, Kafkaslarda savaşa yakın bir ülke olarak algılandı. Bu durum Türkiye'nin risk primini artırdı.

Dört... 15 Eylül 2008' de Lehman Brothers'ın batmasıyla bazı Türk zenginleri yurtdışındaki yatırımlarından önemli ölçüde kayıplara uğradılar. Türkiye'de bir banka veya fon'un batmamasına rağmen dışarıda para kaybedenler sanki paralarını Türkiye'de kaybetmiş gibi medyada gürültü çıkardılar. Yurtdışında para kaybedenler hemen bir kriz lobisi oluşturup, hükümeti IMF ile anlaşma yapmaya zorlayarak alınacak paranın kendilerine verilmesini istediler. Medyada kriz lobisinin çıkardığı gürültü vatandaşları korkuttu, tüketici zaten daha önce belirttiğimiz nedenlerle gerileyen alımlarını daha da azaltarak toplam talebin iyice daralmasına neden oldu.

Beş... Ekim ayı ortasına gelindiğinde, daha önce düşük faizli Japon Yeni borçlanıp sonra da bu borçları yüksek faiz verdiği için Türk, Güney Afrika, Brezilya, Meksika ve Macar paralarına çevirenler, ekim ayında bu paralardan çıkıp tekrar güvenli para birimi olan Japon Yeni'ne döndüler. Bunun sonucunda diğer paralarla birlikte Türk parası da yüzde 30 oranında değer kaybetti. Liradaki bu hızlı değer kaybı vatandaşın gelir düzeyini düşürdü, ulusal gelir geriledi.

İşte bu belirttiğimiz beş ana neden 2008 yılında Türkiye ekonomisinin kötüye gitmesine neden oldu. Yılın ilk üç çeyreğinde büyüme oranı yüzde üç olarak gerçekleşti. Yılın son çeyreğinde ekonominin performansı daha da düşecek.

Peki, 2008 yılında ekonomide hiç mi iyi bir şey olmadı? Oldu. *Taraf* gazetesi kuruluşunun ilk yılında satışlarını 96 bine kadar yükseltti. Okuyucularının desteğiyle kısa sürede önemli bir marka değeri oluşturdu.

Taraf gazetesi, kriz lobisinin yurtdışında kaybedip Ankara'dan talep ettiği paraların hangi haksız gerekçelerle ve kriz bahaneleriyle Türkiye halkına ödetilmek istendiğini ortaya koydu. Kriz lobisinin geçmişte hep başarıyla oynadığı bu oyun bu kez yarıda kaldı.

Ayrıca *Taraf*, özel sektörün dış borçlarının büyük bir kısmının patronların yurtdışındaki paralarından kendi şirketlerine verdikleri borçlar olduğunu açıklayarak Türkiye'nin riskini yükseltmek isteyenlerin oyununu bozdu.

Taraf gazetesi olmasaydı, geçmişte 'İstanbul Yaklaşımı' adı altında zararlarını devlete ödeten kriz lobisi, her beş-altı yılda tekrarladığı bu oyunu bu kez, 'Arnavutköy Buluşması' ya da 'Bebek Zirvesi' gibi adlar altında yapacağı vurgunla sürdürecekti ve halkın parasına el koyacaktı. Kendi zararlarını vatandaşın sırtına yükleyecekti. *Taraf* gazetesi bu vurgunu açıklayarak 2008'de ekonomiye önemli bir katkı sağladı.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kriz ve TOBB Marşı

Süleyman Yaşar 19.12.2008

Tüccar Sanayicinin eşsiz eseri

Şanlı hür teşebbüsün yasal önderi

*Yüce saygınlığıyla yoktur benzeri
Türkiye Odalar Borsalar Birliği*

*Bölge bölge Ticaret Odalarıyla
İşlem yapan Ticaret Borsalarıyla
Öncü Deniz Ticaret Odalarıyla
Türkiye Odalar Borsalar Birliği*

*Ülke düzeyindeki büyük konseyi
Seçkin delegeyiyle sağlar dengeyi
Güçlü yönetimiyle bulur çareyi
Türkiye Odalar Borsalar Birliği*

*Bölge bölge Sanayi Odalarıyla
İşlem yapan Ticaret Borsalarıyla
Öncü Deniz Ticaret Odalarıyla
Türkiye Odalar Borsalar Birliği*

*Engin tecrübesiyle özdeş olgusu
Uzman birimleriyle bilge kadrosu
Üstün çalışmasıyla artar coşkusu
Türkiye Odalar Borsalar Birliği
(Söz ve Müzik: Ahmet Karapınar)*

* * *

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) kendisine yukarıdaki marşı yaptırmış. Marşın üçüncü dördlüğünde TOBB'un "güçlü yönetimiyle her türlü soruna çareyi bulacağı" söyleniyor.

Galiba küresel kriz TOBB'un 'sorun' tanımına girmiyor olmalı ki, Amerikan kaynaklı krize TOBB henüz bir çare bulamadı. Dış kaynaklı krizin şokları geldikçe TOBB sürekli şikâyet ediyor ve hükümete akıl veriyor. Verdiği akıl da, devletin kaynaklarının özel sektöre aktarılmasından öteye gitmiyor. Oysa TOBB'un 5 milyar dolar parası olduğunu işadamları Halit Narin geçenlerde basına açıkladı.

TOBB marşı, birliğin uzman ve bilge kadrosuna dikkat çeken mısralarla son buluyor...

*'Engin tecrübesiyle özdeş olgusu
Uzman birimleriyle bilge kadrosu
Üstün çalışmasıyla artar coşkusu'*

Peki, bu uzman ve bilge kadro, küresel kriz için hükümetten para isteyeceğine aklına niye TOBB'un kendi parası

gelmiyor? Bilge kadro, TOBB'un 5 milyar dolarının bu krizde üyelere dağıtılmasını önerse çok daha yerinde olmaz mı? Böylece TOBB, üyelerinden daha önce topladığı paraları tam da kriz çıkıp ihtiyaç duyulduğunda yine kendi üyelerine dağıtarak onları rahatlatır. Üyelerini bankalara muhtaç etmez.

Bunun için bilgeliğe gerek yok. Çünkü ekonomide işsizlik artıyorsa gaza basacaksın, enflasyon artıyorsa frene. Son ekonomik veriler işsizliğin hızla yükseldiğini gösteriyor. İşsizlik arttığına göre, TOBB'un üyelerine kendi paralarını verip tam da gaza basma zamanı şimdi. Böylece kriz kısa sürede çözülür.

TOBB'un şimdi yapması gereken, üyelerine hemen bu beş milyar doları dağıtmasıdır. Hür teşebbüs olarak her şeyi devletten beklemeyin. Kâr edince hür, zarar edince devlete bağımlı olmayın. Haydi TOBB... *'Tüccar Sanayicinin eşsiz eseri... Şanlı hür teşebbüsün yasal önderi...'* Bu beş milyar doları üyelerine hemen dağıt.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Cansuyu kredisini al alabilirsen

Süleyman Yaşar 22.12.2008

Yaşanan küresel krizden küçük sanayici ve esnafın zarar görmesini önlemek için Hükümet 'cansuyu' adıyla sıfır faizli kredi veriyor. Ama bu krediyi almak küçük firmalar için oldukça zor.

Cansuyu kredisi almak için önce Sanayi Odası'na gidip 'kapasite raporu' edinmek gerekiyor. Böyle bir rapor için önce 280 lira ödüyorsunuz. Ardından Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'ne de (TOBB) 220 lira veriyorsunuz. Yani toplam 500 lira ödemededen kapasite raporunuzu imzalatmanız mümkün değil.

Halbuki sanayi odaları ve TOBB her yıl küçük sanayiciden en az 2 bin lira maktu aidat alıyor. Ayrıca istenen her evrak için de küçük sanayiciden yaklaşık 500 lira tahsil ediliyor. Anlayacağınız TOBB küçük sanayiciden epey para topluyor. Bugün 5 milyar dolara sahip olan TOBB'un, bu kriz ortamında tam da ihtiyaç duydukları bir anda üyelerine paralarını geri dağıtmak yerine, onlardan yüklü miktarda para tahsil etmeye devam etmesi hiç anlaşılır gibi değil.

Üstelik TOBB bu kadar çok parası varken, üyelerinin bankalardan kredi alması ve alınan kredilerin vadesinin uzatılması amacıyla Kredi Garanti Fonu'na verilecek parayı da devletten talep ediyor. TOBB bunun için Hazine'den 5 milyar lira para istiyor. Bütün bunlar, vatandaşın vergileriyle Hazine'de toplanan paralara göz dikildiğini, "kriz var" deyip bu paraların TOBB'a aktarılacak istendiğini gösteriyor.

Yaşanan Dünya mali krizinde TOBB'un ne kadar parası olduğu, bu parayı nasıl kullandığı, Hazine'den hâlâ niye para istediği, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde bir komisyon kurulup incelenmeli.

Gelelim cansuyu kredisi almak için yola çıkan küçük sanayicinin serüvenine... Küçük sanayici TOBB'a 500 lira verip kapasite raporu aldıktan sonra, cansuyu kredisi için KOSGEB'in istediği 'vergi ve sigorta borcu olmadığına' dair belgeyi almaya devlet dairesine gidiyor. Memur, "borcunuz yok ama geçmiş yıllara bir

bakalım" diyor. Ve, 2004 yılından 20 lira sigorta borcu kaldığını söylüyor. Küçük sanayici elini cebine atıp, "Peki, size 20 lirayı ödeyeyim, bana borcu yoktur belgesini verin," dediğinde, memur "olmaz" diyor. Niye?

Memur, "Borç geçmiş yıla ait olduğu için dilekçe vereceksin" diyor. İşadamı, "Peki, dilekçeye ne zaman cevap alacağız" diye sorduğunda da, "Beş bin tane dilekçe birikti. Size altı ay sonra cevap veririz herhalde" yanıtını alıyor. Ama nasıl oluyorsa büyük şirketler, sigorta ve vergi borçları olsa da 'borcu yoktur' belgesini hemen alıyorlar.

Cansuyu kredisi almak için yola çıkan küçük sanayiciler ise 20 lirayı ödeyip 'borcu yoktur' belgesini almak için altı ay bekliyorlar. Anlayacağınız, yaşanan mali krizde cansuyu gelene kadar küçük sanayicilerin ve küçük şirketlerin canı çıkmazsa krediyi alacaklar.

Başbakan büyük sanayicilerin derneği TÜSİAD'a cevap yetiştirmekle vakit kaybedeceğine, küçük sanayicinin sorununu bir an önce çözse çok iyi olacak. Ağzınızla kuş tutsanız TÜSİAD sizi eleştirir. Çünkü siz TÜSİAD'ın siyasi temsilcisi değilsiniz. Bırakın TÜSİAD'ı ne derse desin... Siz Anadolu'nun küçük sanayicilerinin ve işadamlarının sorunlarını çözün.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Krizle gelen kötülükler

Süleyman Yaşar 23.12.2008

Amerikan konut sektöründe on yedi ay önce başlayan mali kriz bütün dünyaya yayıldı. Gelişmiş ülkelerde pek çok banka ve finans kuruluşu iflas etti. Hâlâ iflası beklenen kuruluşlar var.

Amerikan Sermaye Piyasası Kurulu'nun eski Başkanı Bernard Maadoff'un 50 milyar dolarlık saadet zincirinin kopması sonucunda sermaye piyasalarında yeni bir kuşku dalgası başladı. Herkes negatif getirisine rağmen korkudan parasını Amerikan "Hazine bonosuna" ve "altına" yatırıyor.

Peki, bütün temkinli yatırımlara rağmen insanlar ne kadar para kaybedecekler? Bu sorunun cevabını Maryland Üniversitesi'nden Carmen M. Reinhart ve Harvard Üniversitesi'nden Kenneth S. Rogoff* araştırmışlar.

Araştırmacılar, 23 ülkede 1899'dan 2008 sonuna kadar çıkan krizleri analiz etmişler. Bu ülkeler Norveç'ten, Macaristan'a ABD'den, Malezya'ya kadar uzanıyor. Araştırmacıların buldukları ilk sonuca göre, krizden sonra konut fiyatları reel olarak ortalama yüzde 35 oranında düşüyor. Konut fiyatlarındaki düşüş ortalama altı yıl içinde gerçekleşiyor. Hisse senetlerindeki düşüş ise ortalama yüzde 55 oranında oluyor. Hisse senedi fiyatlarındaki gerileme ortalama 3,4 yılda oluyor.

Araştırmanın diğer çapıcı sonuçları da şöyle... Mali krizlerin ardından işsizlik ortalama yüzde yedi oranında yükseliyor. İşsizlikte kriz nedeniyle yüzde yedi oranında ilave artış ortalama 4,8 yıl içinde gerçekleşiyor. Mali krizlerde üretimin düşmesiyle fert başına reel gelir 1,9 yıl içinde ortalama yüzde 9,3 oranında geriliyor.

Araştırmacılar, mali krizde ulusal gelir azaldığı için kamu borçlarının ulusal gelire oranının böyle bir araştırmada doğru yorumlanamadığını söylüyorlar. Bu yüzden borç miktarındaki artışı incelemenin daha anlamlı olduğunu

belirtiyorlar. Bu yoruma göre, mali krizlerin ardından devlet borçları reel olarak yüzde 86 oranında artıyor. Kamu borçlarının reel olarak artışı mali krizi takip eden üç yıl içinde oluyor.

Gelelim yaşanan küresel mali krize... Araştırmacılara göre, gelişmekte olan ülkeler krizde yabancı sermaye girişinin aniden durması nedeniyle büyük bir riskle karşı karşıyalar. Fakat gelişmekte olan ülkelerin mali kriz ve ardından gelen ekonomik krizde ücretlerin esnek olması nedeniyle avantajları var.

Öyle ki, gelişmiş ülkeler uzun süre krizin yarattığı durgunluğu yaşıyorlar. Gelişmekte olan ülkelerde ise durum farklı seyrediyor. İşini kaybetmek istemeyen işçiler hemen düşük ücrete razı olup ücret indirimine giderek krizden kısa sürede çıkışı sağlıyorlar.

Bunun nedenine gelince... Gelişmekte olan ülkelerde sosyal güvenlik sistemi işçiyi korumuyor. Ücret ve sağlık hizmeti alamayan işçi düşük ücrete mahkûm oluyor. İş adamları da krizi bahane edip işçiyi köleleştiriyor.

Türkiye’de de şimdi bu süreç yaşanmaya başladı. ‘Ya ücretini indirmeyi kabul et ya da git’ süreci bu. Hiç fark etmiyor, her kriz bedelini fakirlere ödetiyor. Amerikan kaynaklı bu kriz de fakirlerin üstüne yıkılıyor. İşte bu nedenle, yaşanmakta olan bu küresel krizde kamunun harcamaları mutlaka düşük gelirliyle yönelmeli. Hükümet, kamu istihdamını arttırmalı. Vatandaşa nefes aldırmanın başka çıkış yolu yok.

* *The Aftermath of Financial Crises*, December 19, 2008.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kriz teğet geçiyor

Süleyman Yaşar 25.12.2008

Başbakan Tayyip Erdoğan kriz lobisinin tepesini artıracak açıklamalarına dün de devam etti. “Bu küresel krizde Türkiye, hedeflerine yürümeye devam edecek. Çünkü bizdeki olay psikolojik. Türkiye’de kasıtlı olarak küresel krizi körükleyenler var. Bu kasıtlı psikolojik havayı hep birlikte yıkalım” dedi.

Biliyorsunuz, Başbakan Erdoğan “kriz Türkiye’ye teğet geçecek” dediği için çok eleştiriliyor. Dünya mali krizinin teğet geçmeyip, Türkiye’ye çarpıp devirmesini isteyen bir kriz lobisi var.

Küresel mali krizde yurtdışında para kaybettikten sonra bazıları Türkiye’yle ilgili öyle zorlama yorumlar yaptılar ve karanlık beklentiler yaydılar ki, onları dinleseniz sanırsınız ki dünya mali krizi Amerika’da değil Türkiye’de çıktı.

Çünkü bunlar, kriz bahanesine sığınıp, dışarıda kaybettikleri paraları Ankara’nın kendilerine ödemesini istiyorlar. Bunu sağlayabilmek için de, Türk özel sektörünün dış borçlarını bu kriz ortamında ödeyemeyeceğini ileri sürüyorlar. Oysa özel sektör dış borçlarını hiçbir sorun çıkmadan tıkr tıkr ödüyor.

Rakamlar, kriz lobisinin söylediğinin tam tersini söylüyor. Özel sektör 2008’in ekim, kasım ve aralık aylarında toplam olarak 10 milyar 438 milyon dolar dış borç anapara ve faiz ödemesi yaptı.

Bu ödemeler yapılırken yaşanan kriz ortamına rağmen sorun çıkmadığı gibi Türk parası değer de kaybetmedi. Eğer özel sektör dış borcunu ödeyebilmek için piyasadan döviz alımı yapmış olsaydı, döviz fiyatlarının yükselmesi gerekirdi.

Beklenen olmadı. Aksine aralık ayında 4,7 milyar dolarlık yılın en yüksek dış borç ödemesine rağmen, Amerikan Doları Türk parası karşısında değer kaybederek 1 lira 70 kuruştan 1 lira 50 kuruş seviyesine geriledi. Üstelik Merkez Bankası'nın politika faizlerini düşürmesine rağmen Türk parasının değer kazanması, kriz lobisinin söylediği gibi işlerin kötü olmadığını gösteriyor.

Peki, Türkiye'de işler niye mali kesimde beklendiği gibi kötü gitmiyor?

Çünkü özel sektörün vadeye kalan süresi bir yıldan az borçları tutarı 24,9 milyar dolar. Buna karşın özel sektörün yurtdışı bankalardaki döviz mevduat hesabı 32,2 milyar dolar. Yurtiçindeki döviz mevduat hesaplarındaki para ise 26 milyar dolar. Bu rakamlar bize, özel sektör firmalarının kısa vadeli dış borç ödemelerini karşılayacak mali güce sahip olduklarını açıkça gösteriyor.

Gelelim 2009 yılının özel sektör borç taksitlerine...

2009'da yılın ilk sekiz aylık döneminde her ay yaklaşık 3 milyar dolarlık dış borç ödemesi var. Dünya mali krizinin de şiddeti artık azalmakta olduğuna göre, özel sektör dış borçlarının rahatlıkla ödenmesinin önünde engel kalmıyor.

Ayrıca Türk parası yüksek reel faiz vermeye devam ettiği sürece, Türkiye'ye döviz girişinin gelecek yıl artarak sürmesi de kaçınılmaz bir olgu. İşte bu nedenle, özel sektörün dış borçlarını ödemesinde sorun çıkacak gibi görünmüyor.

Kriz lobisi çok üzülecek ama, galiba dünya mali krizi Türkiye'ye teğet geçecek.

Özel sektörün dış borç servisleri (Milyon \$)_

2008 Yılı

Ekim	2.259
Kasım	3.389
Aralık	4.790_

2009 Yılı

Ocak	3.849
Şubat	3.181
Mart	3.198
Nisan	3.530
Mayıs	3.349
Haziran	3.978
Temmuz	3.065
Ağustos	3.261

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kim aldı 50 milyar doları

Süleyman Yaşar 26.12.2008

Küresel krizin olmadığı dönemde, bazı kesimler ısrarla Türkiye ekonomisini olduğundan çok iyi göstermeye çalıştılar. Ekonominin zaafılarını büyük bir gayretle gözlerden sakladılar. Küresel kriz çıktı ve şimdi bu kesimler Türkiye ekonomisini olduğundan çok kötü göstermeye çalışıyorlar.

Kriz lobisini oluşturanlar, küresel krizden çok önce Türkiye ekonomisinde cari açık yükselme eğilimine girdiğinde, bunun ekonomi için tehlikeli bir gidiş olduğunu söyleyenleri, "Ne var bunda? Türkiye ekonomisi büyüyor. Büyürken cari açığın ortaya çıkması normal" diye susturuyorlardı. Hatta öyle ileri gitmişlerdi ki, yüksek cari açığın faydalı olduğunu bile savunuyorlardı ve ekonomik büyümenin tek ölçüsünün cari açık olduğunu ileri sürüyorlardı. Oysa dünyada en yüksek büyüme hızını yakalayan Çin ve Hindistan herkesin gözü önünde cari fazla vererek büyümelerini sürdürüyorlardı.

Ama küresel kriz çıktı ve bu 'fazla iyimser!' kesimlerin ekonomiyle ilgili ettikleri ters yüz oldu. Batı'da bankaların ve yatırım fonlarının peş peşe batmasıyla yurtdışında para kaybeden bu kesimler, bu kez Türkiye ekonomisini olduğundan çok kötü göstermeye başladılar. Halbuki şu anda Türkiye ekonomisi öyle kriz lobisinin iddia ettiği gibi kötü ve riskli değil.

Küresel krize rağmen Türkiye ekonomisi niçin kötü durumda değil diye sorarsanız... Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu (BDDK) önceki gün Türkiye Bankacılık Sektöründe Kur Riski Değerlendirme Raporu'nu yayınladı. Bu rapora göre, bankalarda herhangi bir problem yok ve bankaların döviz pozisyon açıklarından kaynaklanan riskleri de yok.

Türkiye'deki bankalar, BDDK'nın raporuna göre, yabancı para ve dövize endeksli olarak toplam 94 milyar dolar kredi kullanmışlar. Bu kredinin 50 milyar doları Türk bankalarının yurtdışı şube ve iştiraklerinden Türkiye'de oturanlara kullanılmış. Zira bizde bankalar, Türkiye'de döviz kazandırıcı işlem yapmayanlara yabancı para kredisi veremiyorlar. Bu nedenle yabancı para cinsinden krediler yurtdışından veriliyor.

Türk bankalarının yabancı para cinsinden yurtdışından Türkiye'de oturanlara kullandıkları kredi tutarı tam 50 milyar dolar! Anlayacağınız döviz kazandırıcı işlem yapmayan pek çok firma Türk bankalarının yurtdışı şubelerinden 50 milyar dolar borç almış.

Peki bu borcu bankalar teminatsız verirler mi ? Hayır vermezler. O halde bu borçların teminatı nedir? Bu teminatlar, borcu kullanan Türk firmalarının yine aynı bankalarda tuttıkları döviz teminat hesaplarıdır. O zaman şu gerçek ortaya çıkıyor ki, Türk firmalarının kısa vadeli dış borçlarını ödeyememe diye bir sorunları yok. Durum hiç de kriz lobisinin söylediği gibi değil. Kısa vadeli borçların teminatı var ve dolayısıyla bu borçların yenilenmemesi için ortada hiç bir sebep yok.

Zaten Başbakan Tayyip Erdoğan da bu borç yapısını bildiği için kriz lobisinin taleplerini yerine getirmeye yanaşmıyor. Başbakan "kriz teğet geçecek" ve "kriz psikolojiktir" derken aslında kriz lobisine sesleniyor: "50

milyar dolar borcu kim aldıysa paşa paşa ödesin" demek istiyor. Bu borç yapısını kamuoyundan gizleyen ve küresel krizi bahane edip devletten bedava para almaya çalışan kriz lobisinin asabı, gerçekler ortaya çıktıkça bozuluyor. Ve artık vatandaş şunu anlıyor: Bu kesimlerin işleri iyi gidiyorsa Türkiye ekonomisinin durumu olduğundan çok iyi, eğer bu kesimlerin işleri kötü gidiyorsa Türkiye ekonomisinin durumu olduğundan çok kötü! Kriz lobisinin denklemi işte bu.

Türk bankalarının reel sektöre kredileri (Milyar \$)

Yurtdışı şubelerden döviz kredisi	50
Yurtiçi şubelerden döviz kredisi	23
Döviz endeksli kredi	21
Toplam	94

Kaynak: BDDK

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF ne istiyor?

Süleyman Yaşar 29.12.2008

IMF dış ilişkiler yetkilisi Caroline Atkinson Türkiye ile görüşmelerin 2009'un ocak ayının başlarında başlayabileceğini söyledi.

IMF'nin ocak ayında geleceğinin belirginleşmesi üzerine hükümet, 2009 bütçesinde IMF'nin isteklerine uymak için 3,6 milyar lira kesinti yaptı. Cumartesi günü kabul edilen 2009 yılı bütçesinde harcamalar 262,2 milyar liradan 258,6 milyar liraya indirildi. Böylece IMF'ye, 'isteklerinizi yerine getirdik. Mali disiplinden sapmıyoruz' mesajı ulaştırıldı.

IMF uzmanlarının yaptığı çalışmalara göre, Macaristan, Brezilya, Çek Cumhuriyeti, Rusya, Polonya ve Güney Afrika Cumhuriyeti ile kıyaslandığında, Türkiye'nin dış borçların ulusal gelire oranı, kamu borç stoku, bütçe açığı ve özel sektör kredilerindeki değişimin ulusal gelire oranı iyi durumda.

Hatta IMF'de aralık 2008'de yapılan bir çalışmaya göre, Türkiye, özel sektör kredilerinin ulusal gelire oranı en düşük ülke olan ülke konumunda bulunuyor. Türkiye'de özel sektörün kullandığı krediler ulusal gelirin yüzde 25'ine ulaşırken, Malezya'da bu oran yüzde 120, Güney Kore'de yüzde 70, Brezilya'da yüzde 50, Hindistan'da yüzde 30 oranında seyir ediyor. Özel sektör kredilerinin ulusal gelire oranının düşük olması, bir anlamda firmaların borç ödeme sorunlarının pek de öyle büyütülecek kadar tehlikeli olmadığını bize gösteriyor.

IMF'nin Türkiye ekonomisi hakkında yaptığı bu olumlu tespitlere rağmen Türkiye ekonomisiyle ilgili önem verdiği iki kırılganlık faktörü var. IMF uzmanlarının ağustos 2008 tarihli Türkiye raporunda bu iki faktörden birincisi, kısa vadeli dış borçların döviz rezervlerine oranı yüksek, ikincisi de, cari açık olması gerekenin üstünde seyrediyor.

Türkiye ekonomisindeki bu iki kırılganlık faktörünü gidermek için IMF ne yapacak?

IMF döviz rezervlerini artırmak ve cari açığı kapatmak isteyeceği için faiz indirimlerini öyle kolayca kabul etmeyecek. Hatta IMF ile yapılacak anlaşmanın ardından belki de faizler yükseltilecek. Böylece IMF anlaşmasıyla Türk parası yine hızla değer kazanmaya başlayacak. Türk parasının değerlenmesine rağmen petrol ve emtia fiyatlarının gerilemesi cari açığın daralmasına yardım edecek.

Peki, IMF anlaşmasının Türkiye'ye ne yararı olacak?

IMF anlaşması Türkiye'ye kredi verenlere güven verecek. Ama yaşanan bu dünya krizinde diğer ülkeler gerileyen toplam talebi artırmak için kamu harcamalarını genişletirken Türkiye daralttığı için işsizlik hızla artacak. 140 bin öğretmen açığı kapatılamayacak, 5-14 yaş arasında okullaşamayan 1 milyon 284 bin çocuk yine okula gidemeyecek. IMF ile koşulsuz anlaşma yapılsın diyenler bu tabloyu herhalde gözden kaçırıyorlar.

Küresel krizde batan İzlanda'ya IMF stand-by anlaşmasında kamu harcamalarını artırmasını öneriyor. İzlanda'nın faiz dışı bütçe açığının (primary deficit) ulusal gelire oranı yüzde 8,5 olarak kabul edildi. Türkiye'de ise faiz dışı bütçe fazlasının (primary surplus) ulusal gelire oranının yüzde 4 olması isteniyor. İstenen yüksek faiz dışı fazla oranı yaşanan dünya krizinde adaletli bir talep değil. IMF ile faiz dışı fazla oranını tartışıp indirmek şart. Aksi halde eğitime yatırımın azalması bu ülkede uzun vadeli büyüme oranını tehlikeye sokacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

2009'da ekonomi nasıl olacak

Süleyman Yaşar 01.01.2009

11 Eylül saldırılarının ardından psikolojik travma yaşayan halkın korkusunu gidermek için Amerika'da 2001 yılında faizler hızla indirildi. Faizlerin indirilmesi doları ucuzlatacak ve Amerikan halkının tüketimini artıracaktı. Böylece yaratılan refah ortamında halkın korkuları dindirilecekti.

Ama her şey hesaplandığı gibi olmadı. Faizlerin hızla indirilmesi Amerikan ekonomisinde enflasyon tehlikesini ortaya çıkardı. Enflasyonu önlemek amacıyla bu kez faizler hızla yükseltildi. Faizlerin düşük olduğu günlerde konut kredisi almış olan dar gelirli faizler yükselince konut kredi borçlarını ödeyemediler. Sonuçta Amerikan finans sistemi krize girdi ve kriz küresel mali piyasalara yayıldı.

Finans krizinin ardından ekonomik durgunluk geldi ve bu durgunluk Amerika'da 2007'nin aralık ayında başladı. Geçmişte yaşananlar böyle büyük ekonomik durgunlukların 16-18 ay sürdüğünü gösteriyor. Bir yıldır durgunluk yaşayan ABD ekonomisinin 2009'un haziran ayında durgunluktan çıkacağı ileri sürülebilir.

Ayrıca yeni Amerikan Başkanı Barack Obama'nın 20 Ocak 2009'da görevi devralmasından sonra düşük gelir gruplarına ve altyapı yatırımlarına yönelik yoğun kamu harcamaları yapacağını açıklaması da unutulmamalı. Bu tedbirler de Amerikan ekonomisinde toplam talebi hızla yükseltip ekonominin düzelmesine güçlü bir katkı yapacak.

Türkiye'ye gelince... Bütçe açığının küçük, devlet borçlarının düşük düzeyde bulunması ve bankacılık sisteminin sağlam olması nedeniyle dünya mali krizinin şokları Türkiye'de fazla hissedilmedi. Ama 15 Eylül 2008'de

Lehman Brothers yatırım bankasının batışının ardından Türkiye'deki bazı zenginlerin yurtdışında para kaybetmesi, onların küresel mali krizi çok sert hissetmelerine neden oldu. Bu kişiler yurtdışında kaybettikleri paraları "Türkiye ekonomisi krize girdi" diyerek Ankara'dan istemeye başladılar.

Yurtdışında para kaybedenlerin Türkiye ekonomisini olduğundan kötü gösteren bu propagandası vatandaşı korkuttu ve iç talep hızla geriledi. Ancak yaşanan bu olumsuz gelişmelere rağmen 2008'in son üç ayında özel şirketler 10,4 milyar dolarlık dış borcu hiç sorun çıkmadan ödediler. Üstelik bu süreçte Türk parası değer kaybetmedi, aksine değer kazandı.

Bir olumlu gelişme de yabancı yatırımlarda yaşandı. Hazine Müsteşarlığı verilerine göre, 2008 yılının ağustos, eylül ve ekim aylarında Türkiye'ye gelen yabancı sermaye doğrudan yatırımları 2007 yılının aynı dönemine göre yüzde 74 oranında arttı. AB ve Körfez ülkelerinden doğrudan yabancı sermaye girişinde hızlı bir artış oldu.

Bu arada küresel krizde petrol ve emtia fiyatlarının gerilemesi de Türkiye ekonomisi için önemli bir destek yarattı ve yaratmaya devam ediyor. Ayrıca Türk parasının değer kaybetmesi de ithal malların girişini azaltarak yerli mallara talebi artırıyor.

Mevcut koşullar sürdüğü takdirde, IMF ile yapılacak anlaşmanın da katkısıyla, 2009 yılında Türk parasının reel faizleri yüksek olduğu için yabancı sermaye girişi hızla artacak ve Türk parası değer kazanacak. Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin krize önlem olarak ulusal gelirlerinin yüzde 1,5'ini harcama kararı alması da Avrupa'da tüketimi artıracığı için Türk mallarına olan dış talep yükselecek ve Türkiye'nin ihracatı bundan olumlu etkilenecek.

Diğer yandan Türkiye ekonomisi için bir kırılma noktası olarak görünen özel sektör borçlarının 50 milyar dolarlık kısmının Türkiye'deki bankaların yurtdışı şubelerinden açılan "back to back" kredi olması nedeniyle kısa vadeli dış borçlarda bir geri ödeme probleminin de olmayacağı söylenebilir. Dolayısıyla 2009 yılında Türkiye ekonomisi yaratılan olumsuz beklentilerden çok daha iyi olacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Krizde Türkiye'yi turizm kurtaracak

Süleyman Yaşar 02.01.2009

Türkiye'ye bir yıl içinde gelen turist sayısına göre dünyada ilk on ülkenin içine girdi. 2008 yılında Türkiye'ye 26 milyon turist geldi. Sadece Antalya'ya gelen turist sayısı Mısır piramitlerini görmeye gidenlerden daha çok oldu. Bu da Türkiye'nin turizm de nasıl hızla ilerlediğini bize gösteriyor.

Oysa Turgut Özal, turizm altyapısını kurarken nasıl da eleştirilmişti. "Türkiye turizmde Yunanistan'a rakip olamaz. Yapılan yatırımlar boşuna" denmişti. Ama öyle olmadığı görüldü ve 1980'de 326 milyon dolar olan turizm geliri 2008'de 21 milyon dolara çıktı.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşarı'nın verdiği bilgiye göre, Dünyada turist sayısı 903 milyon, turizm gelirleri ise taşıma bedelleri dahil olmak üzere 1 trilyon doları buldu. Dünyada 903 milyon turistin 458 milyonunun tatil amaçlı, 138 milyonunun iş amaçlı, geri kalanının da akraba ziyareti, ve hac gibi dinî sebeplerle yapılan seyahat

olduğu ileri sürülüyor.

Turistler seyahatlerinde, yüzde 47 hava, yüzde 42 kara, yüzde 7 deniz ve yüzde 4 oranında demir yolunu kullanıyor. Tahminlere göre turist sayısı 2010'da 1 milyar, 2020'de de 1,6 milyara ulaşacak.

Dünyada en çok turist çeken ülke olan Fransa'ya 2008'de 80 milyon turist geldi. 2008'de İspanya 60, ABD 56, Çin 54, İtalya 43 milyon turisti ağırladı

Turistler arasında en çok harcamayı 82 milyon dolarla Almanlar yapıyor. Almanları Amerikalılar ve İngilizler takip ediyor.

Türkiye'nin turizm alanındaki büyüme hızına gelince... Türkiye turizmde dünya ortalamasının üzerinde büyüyor. 2008'de dünya turizmde ortalama yüzde 2 oranında büyürken Türkiye yüzde 13 oranında büyüdü. Turizm gelirleri 2007'de 18,5 milyon dolardan 2008'de 21 milyon dolara yükseldi.

2009'da Türkiye'de 29 milyon turist ağırlanması ve bundan, 24,9 milyon dolar turizm geliri elde edilmesi bekleniyor. Ayrıca Türk parasının değer kaybetmesi, yaşanmakta olan küresel krizde turiste daha ucuz bir tatil imkânı sağlayacak. Bu nedenle 2009'da Türkiye geçen yıllara göre çok daha cazip olacak. Turizmden beklenen gelirler bu yıl 25 milyon doları aşabilir. Ve Türkiye ekonomisini beklenenin üzerinde rahatlatılabilir.

Türkiye'nin turizm göstergeleri

Yıllar	Gelen turist sayısı	Turizm geliri (Milyon dolar)
1980	1.288.000	326
1990	5.389.000	3.225
2000	10.428.000	7.636
2007	23.341.000	18.500
2008	26.000.000	21.000
2009	29.000.000	24.900 *

*Tahmin

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gazze'de işsizlik yüzde 30

Süleyman Yaşar 05.01.2009

Filistin devleti, 1994 yılında Oslo'da İsrail Hükümeti ile Filistin Kurtuluş Örgütü arasında yapılan uzlaşma görüşmeleri sonucunda kuruldu. Filistin Hükümeti, Filistinliler yoğun olarak yaşadığı Gazze ve Batı Şeria'yı yönetiyor.

Filistinlilerin yaşadığı Gazze ve Batı Şeria'nın nüfusu dört milyon yüz bin kişi. Gazze nüfusunun yüzde 79'unu, Batı Şeria'nın ise yüzde 46'sını Filistinliler oluşturuyor. Gazze ve Batı Şeria'da fert başına düşen yıllık nominal gelir 2008'de bin 602 dolar. Gazze'deki Filistinli ailelerin yüzde 70'i, Batı Şeria'daki ailelerin yüzde 56'sı yoksulluk sınırının altında yaşıyor.

İsrail, Batı Şeria'ya güvenlik, Gazze'ye ise izolasyon temelinde bir ekonomik ambargo uyguluyor. Bu nedenle Gazze ve Batı Şeria'da ticaret ve ekonomi gelişmiyor. Batı Şeria'da İsrail'in ördüğü sınır duvarı Filistinlileri izole ediyor ve Doğu Kudüs ile olan bağlantılarını kesiyor. Dolayısıyla ticari ve ekonomik faaliyetleri engelliyor. Ayrıca Filistin Hükümeti'ne verilen yardımlar ile vergi gelirlerinin İsrail tarafından engellenmesi Filistinlilerin yoksulluk içinde yaşamasına neden oluyor. Filistin Devleti, temel kamu hizmetleri olan eğitim ve sağlık hizmetlerini dahi veremiyor.

İsrail'in ambargosu nedeniyle Gazze'de işsizlik oranı yüzde 30, Batı Şeria'da yüzde 18 düzeyinde bulunuyor. Enflasyon Gazze'de yüzde 16, Batı Şeria'da yüzde 9 düzeyinde seyir ediyor.

Paris'te 2007 yılı sonunda yapılan anlaşmaya göre Filistin Hükümeti'ne 2008-2010 yılları arasında 7,7 milyar dolar yardım verilmesi kararlaştırıldı. Bu yardımlarla Gazze ve Batı Şeria ekonomisinin 2009'da yüzde 3,7, 2010'da yüzde 5,5 oranında büyümesi sağlanacak. Tabii İsrail izin verirse.

Gazze'ye kara harekâtına başlayan İsrail'e gelince... İsrail'in nüfusu 7 milyon 112 bin kişi. Fert başına yıllık gelir 26 bin 521 dolar. İsraillilerin fert başına yıllık geliri Filistinlilerin 16,5 katı. Filistinliler, İsraillilere göre oldukça fakir. Gazze'de işsizlik oranı yüzde 30 düzeyindeyken İsrail'de işsizlik sadece yüzde 5,9. İsrail'in işsizlik oranı Amerikan ekonomisindeki yüzde 6,7 işsizlik oranının bile altında.

Artık bir refah devleti olan İsrail'in bu savaşı bitirmesi için Gazze'de yüzde 30'a ulaşan işsizlik sorununu çözmesi gerekiyor. İsrail hemen ekonomik ambargoları kaldırmalı. Filistin Hükümeti'ne gerekli mali yardımların ve vergilerin ulaşmasını sağlamalı.

İsrail ekonomik ambargoyu sürdürdüğü takdirde Filistinliler de direnecekler. Çünkü Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerine 2008'de ülkeleri dışında çalışan işçilerin yakınlarına gönderdiği para miktarı 35 milyar doları buluyor. Bu paranın büyük kısmı Filistin ve Lübnan'a geliyor. İsrail, Filistinlileri işsizlikle terbiye etmeyi sürdürdükçe sonuç alamaz. Çünkü işsiz bırakılan Filistinliler hem işçi gelirleri hem de Filistinli diasporanın mali desteğiyle direnmeye devam edecekler. Uyguladığı ekonomik ambargodan sonunda İsrail zararlı çıkabilir.

Gazze ve Batı Şeria'nın ekonomik göstergeleri

Yıllar	2006	2007	2008*	2009*
GSYİH (Milyon \$)	4.533	5.058	6.641	7.354
Büyüme hızı (%)	-4,8	-0,5	0,8	3,7
Enflasyon (%)	3,3	6,9	7,0	4,0
İşsizlik oranı (%)	23,6	21,3	22,1	21,7
Fert başına gelir (\$)	1.166	1.259	1.602	1.791

Kaynak: IMF *Tahmin

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

TOBB ne iş yapar

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) meslek faaliyetlerini kolaylaştırmak, üyelerinin müşterek ihtiyaçlarını karşılamak için kuruldu.

Müşterek ihtiyaçlarının karşılanması için tüccar ve sanayiciler her yıl bağlı oldukları odalara ve ayrıca TOBB'a maktu aidat ödüyorlar. Türkiye Tekstil İşverenleri Sendikası Başkanı Halit Narin geçenlerde birikmiş paraların dökümünü verdi. Narin, TTSİS'te 500 milyon dolar, TOBB'da ise 5 milyar dolar olmak üzere toplam 20 milyar doların oda, dernek ve sendikalarda biriktiğini söyledi.

TOBB Başkanı'nın 'bende bu kadar para yok' itirazına rağmen Halit Narin geçen hafta *Sabah* gazetesinde TOBB'da çok para olduğunu gene ısrarla söyledi. Bu arada kendi sendikanın 250 milyon dolarını İş Bankası aracılığıyla üyelerine kullandıracağını da açıkladı.

Halit Narin, yaşanan ekonomik krizde her şeyin devletten beklenmemesi gerektiğini belirtiyor. Oda, dernek ve sendikalardaki üyelere toplanmış olan 20 milyar doların üyelere kredi olarak dağıtılarak yaşanan sıkıntının aşılmasını öneriyor.

Narin "Maalesef herkes fonların üzerine oturmuş, bu fonları kullanmamakta direniyor. Bu paralar ekonomiye enjekte edilirse krizin parasal tarafı hafifleyebilir" diyor.

Bu arada başka işadamları da TOBB'un yaşanan ekonomik krizdeki tutumundan rahatsızlar. Bir işadamı, "otuz yedi yıldır TOBB'a her yıl yaklaşık 3 bin 500 lira ödedim. Peki, bana TOBB'un ne faydası oldu," diye soruyor. "Faaliyet belgesi veya kapasite raporu almak için her müracaatımızda ayrıca para alıyorlar. Madem bizden toplanan paralar bize ekonomik krizde bile kredi olarak verilmiyor, bari bu yıl maktu aidat alınmasın" diye öneriyor.

Ancak TOBB, işadamlarının bu tür isteklerine pek kulak asmıyor. Aidatları toplamaya devam ediyor. Ayrıca parası olmasına rağmen Kredi Garanti Fonu için Hazine Müsteşarlığı'ndan 5 milyar lira istiyor.

Ayrıca TOBB, kısaca TEPAV adı verilen bir ekonomik araştırmalar yapan bir vakıf da kurmuş. Bu vakıf özellikle kamu maliyesine ilişkin fikir üretip kamuoyuna duyuruyor. Harcamaları kısın, ipin ucunu kaçırmayın gibi önerilerle de hükümeti uyarıyor.

TEPAV kendini finanse eden TOBB için de biraz düşünse iyi olur. Türkiye'deki odaların, sendikaların, derneklerin üzerine oturdukları paraların nasıl ekonomiye kazandırılacağını araştırıp öneriler getirirse faydalı bir çalışma ortaya çıkar. Yaşanan ekonomik krizde bu tür yaratıcı fikirlere ihtiyaç var. Sadece hükümete ve bürokratlara akıl vermekle işler düzelmüyor. Özel yapılara da çeki düzen vermek gerekiyor.

Türkiye'de adeta bir KİT'e dönüşmüş olan sivil toplum örgütleri var. Bunlar ele alınmadan Türkiye ekonomisinde işlerin düzelmesi beklenemez. Projektörleri artık devlet dışındaki kuruluşlara da çevirmek şart. Çünkü bugünkü dünya ekonomik krizinde Türkiye'de kırılabilirliği devlet bütçesi yaratmıyor. Kırılabilirliği yaratan özel sektörün görüntüdeki yüksek dış ve iç borçları. Nedense bu konuya el atmaktan herkes çekiniyor.

TEPAV, özel sektörün sendika ve odalarda üzerine oturduğu iddia edilen 20 milyar dolara ve özel şirketlerin sorumsuzca yaptığı yüksek borçlanmasına da bir el atıp fikir üretmeli. Kaynak dağılımının nasıl yanlış yapıldığı ve bunun sebep olduğu israf ancak böyle bir araştırmayla ortaya çıkar.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İstanbul soğukta kalır mı

Süleyman Yaşar 07.01.2009

Rusya dün Trakya'dan gelen doğalgaz akışını kesti. Ukrayna ile olan fiyat anlaşmazlığını öne süren Rusya, Romanya, Bulgaristan, Makedonya, Yunanistan ve Türkiye'ye giden doğalgazı kesince İstanbul'un soğukta kalma ihtimali arttı.

Rusya'nın doğalgazı kesmesi en çok İstanbul'u etkiliyor. Çünkü İstanbul kışın günde 40 milyon metre küp, yazın da 3 milyon metreküp doğalgaz tüketiyor. İstanbul'un doğalgazı Bulgaristan üzerinden İstanbul'a geliyor.

Ayrıca Trakya bölgesinde Ambarlı, Hamitabat ve Yap-İşlet-Devret yöntemiyle kurulmuş 5000 megavatlık doğalgazla elektrik üreten santraller var. Bu santrallerin günlük doğalgaz tüketimi 24 milyon metreküp. Dün bu santraller doğalgazın kesilmesiyle alternatif yakıt olan fueloil ile üretime geçti. Ama pek çok küçük doğalgazlı santral, gaz kesilince üretimlerini durdurdu. Bu küçük santrallerin durması sanayi üretimini olumsuz etkileyecek.

Türkiye'nin kışın günlük toplam doğalgaz ihtiyacı 130 milyon metreküp. Bu günlük ihtiyacın şimdi 48 milyon metreküpü Rusya'dan, 40 milyon metreküpü Azerbaycan ve İran'dan, 27 milyon metre küpü Marmara Ereğlisi depolarından, 15 milyon metreküpü ise Silivri deposundan karşılanıyor. Rusya'nın Bulgaristan üzerinden gelen gazı kesmesi ve doğalgaz santrallerinin alternatif yakıtı geçmesiyle Türkiye durumu kısa bir süre sorunsuz idare edebilir. Ama Rusya uzun süreli doğalgaz kesintisine gittiği takdirde İstanbul bu kış büyük bir riskle karşı karşıya kalır. Çünkü Rusya'dan günde 70 milyon metreküp olan gaz akımı 48 milyon metreküpe inince depoların kullanım süresi sınırlı olduğu için büyük sorun çıkacak.

Rusya'nın doğalgazı kesmesi anlaşmalara aykırı. Çünkü Rusya ile yapılan doğalgaz alım anlaşmasında transit geçiş ülkelerindeki sorunların gaz kesimine neden olmayacağı belirtiliyor. Buna rağmen Rusya'nın Ukrayna'nın bin metreküp doğalgaza 250 dolar fiyat ödemesini kabul etmediği gerekçesiyle doğalgaz akımını kesmesi kabul edilemez. Rusya'nın anlaşmalara aykırı tutumunu gören Avrupa ülkeleri gerekli önlemleri aldı. Almanya başta olmak üzere pek çok Avrupa ülkesi LPG depoları kurup alternatif enerji kullanım imkânı yarattı.

Avrupa ülkeleri Rusya'nın olası doğalgaz kesme ihtimaline karşı önlemler alırken, Türkiye doğalgaz depolamasında adım atamadı. Tuz Gölü'nün altına yapılacak doğalgaz depoları projesi bir türlü hayata geçirilemedi. Bunun maliyeti 3 milyar dolar civarındaydı. Proje hâlâ bekliyor.

Peki, Rusya'nın doğal gazı on günden fazla kesmesi halinde ne olacak? Türkiye'de sanayi ve ticaret bundan olumsuz etkilenecek. Ayrıca İstanbul da büyük bir ihtimalle donacak. Çünkü mavi akımdan gelen gazı İstanbul'a pompalamak da teknik olarak mümkün değil. İstanbul'un soğukta kalması ekonomik maliyetinin yanında sosyal maliyetleri de arttıracak.

Amerika'dan gelen mali krize bu defa Rusya'dan gelen doğalgaz krizi eklenmiş olacak. Küresel mali kriz Türkiye

ekonomisine bekledikleri zararı vermedi diye üzülenlerin önüne, Türkiye ekonomisini bu kez gazla boğmaya çalışacakları yeni bir alternatif çıkmış görünüyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Eczaneler süper marketlere mi verilecek

Süleyman Yaşar 08.01.2009

Türk Eczacıları Birliği, hükümete rest çekti. Eczacılar, talepleri kabul edilmezse, sosyal güvenlik kapsamındaki hasta ve yakınlarına 2 şubattan itibaren ücretsiz ilaç vermeyecekler.

Türk Eczacıları Birliği'nin yaptığı açıklamada, "Hükümeti aylardır uyarıyoruz. Ama hiçbir olumlu yaklaşım gösterilmedi. 2 şubattan itibaren halkımızın sosyal güvenceleri ile ilaç alımı uygulaması sona erecektir. Oluşan bu durumun sorumluluğu, eczacılara ait değildir" denildi.

Peki, eczacılar hükümetten ne talep ediyorlar? Birinci olarak, hasta tedavi katılım paylarının eczaneler tarafından tahsil edilmesi uygulamasının sona erdirilmesini istiyorlar. Zira bu uygulama, hasta ile eczacı arasında sorunlar yaratıyor.

İkinci olarak da eczaneler, ilaç bedellerini devletten zamanında alamamaktan şikayet ediyorlar. Çünkü birer küçük işletme olan eczaneler bu uygulamayla önemli bir mali yükün altına giriyorlar.

Üçüncüsü ise bazı ilaçlar "raf üstü ilaç" adı altında pazara açılıyor. Bu ilaçların doktor tavsiyesi olmaksızın, halkın kendi bilinç düzeyiyle karar vererek kendi hastalığını tedavi etmesi büyük bir sağlık riski ortaya çıkarıyor. Örneğin nezle ve gripten korunmak amacıyla içilen greyfurt suyunun raf üstü ilaçla birleşmesi ölümlere neden oluyor. Dolayısıyla aspirinin bile doktor tavsiyesi olmadan alınmaması gerekiyor. Eczaneler, halkın sağlığının korunması için her türlü ilacın eczanede satılmasını istiyorlar.

Eczacıların düzelmesini istedikleri dördüncü konu da ilaç reklamlarıyla ilgili. İlaçlarda reklam yolunun açılmasını eleştiriyorlar. Çünkü reklamı, yapısı gereği bir mala talep yaratmak için o malın kendi niceliği ve niteliğinin dışında sunulması yöntemi olarak değerlendiriyorlar. Eczacılar, ilacın reklam dışında değerlendirilmesi gereken bir meta olduğu görüşünü savunuyorlar.

Eczacılar, bu isteklerinin yerine getirilmemesi durumunda pek çok eczanenin kapanacağına ve bunun sonucunda çok sayıda kişinin işini kaybedeceğine dikkat çekiyorlar. Ayrıca meslek dışından kişilerin eczane açmalarına izin verileceği ve böylelikle Türkiye'de "eczane zincirlerinin" kurulmasının önünün açılacağı yönünde duyurular aldıklarını söylüyorlar. Böylece eczaneler süpermarketlerin bir parçası olacak.

Bir meslek grubu olarak sağlık hizmetlerinin ticarileşmesine karşı çıkan Eczacılar Birliği, sağlık sistemindeki aksaklıkların, halkla birebir ve yaygın olarak temas edilerek giderilmesini ve eksikliklerin önlenmesini talep ediyor.

Gelişmiş dünyada da benzer sorunlar yaşandı ve yaşanmakta. Onlar bu sorunları nasıl çözüyor dersenez... Dünyada yeni akım küçük işletmeleri çoğaltmak ve yaşatmak. Çünkü küçük işletmeler esnek yapılarıyla

ekonomik gelişmelere hemen ayak uyduruyorlar. Böylece kolayca ayakta kalıp ekonomiye destek veriyorlar.

Küçük işletmeleri ortadan kaldırmak ise ekonomiye büyük hasar veriyor. Bu nedenle birer küçük işletme olan eczaneleri yaşatmak gerekiyor. Her iş alanını büyük sermayeye açıp herkesi işçi yapmak herhalde bir ekonomi politikası olamaz. Bu nedenle hükümet eczacıların sorunlarına bir an önce çözüm bulmalı. Eczanelerin büyük sermayeye teslim olmasına izin vermemeli. Eczaneler birer küçük işletme olarak her şeyden önce Türkiye ekonomisinin sağlığı için şart!

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Şimdi konut alınır mı

Süleyman Yaşar 09.01.2009

Amerikan ekonomisinde kredi krizini başlatan konut sektöründe fiyatlar hızla gerilemeye devam ediyor. ABD’de 20 bölgeyi kapsamına alan S&P/Case Shiller’in konut fiyat endeksine göre, son 18 ay içinde konut fiyatları yüzde 52 oranında düştü. Amerikan konut fiyatlarının 2010 yılının kasım ayına kadar düşeceği ve ancak bu dip noktasından sonra yükselişe geçeceği tahmin ediliyor.

Türkiye’ye gelince... Yaşanan dünya mali krizi ve ardından gelen ekonomik durgunluk nedeniyle konut fiyatları Türkiye’de de hızla gerilemeye başladı. Son bir yıl içinde konut fiyatları ortalama yüzde 25 oranında düştü.

Konut fiyatlarında yaşanan hızlı düşüş demir ve çimento fiyatlarını da peşinden sürüklüyor. Ayrıca küresel ekonomide emtia fiyatları üzerine yapılan spekülasyon amaçlı yatırımların sona ermesi de demir ve çimento fiyatlarını gerileten bir başka etken oluyor.

Türkiye’de son bir yıl içinde demir fiyatları yüzde 62,2 oranında, çimento fiyatları yüzde 37,5 oranında geriledi. Demirin ton fiyatı 2 bin 250 liradan 850 liraya, 50 kilogramlık bir torba çimentonun fiyatı ise 8 liradan 5 liraya düştü.

Demir ve çimento fiyatlarındaki gerilemeler inşaat maliyetlerini de azalttı. 100 metre karelik bir konut inşaatı için 5 ton demir ve 500 torba çimento kullanılıyor. Bu hesaba göre, bir yıl önce 14 bin 250 liraya yapılan 100 metrekare konut inşaatı şimdi 6 bin 500 liraya yapılabilir. Böylece konut inşaat maliyetinin yüzde 54,3 oranında gerilediği ortaya çıkıyor.

Peki, konut inşaat maliyetlerindeki bu azalışa rağmen konut talebi niçin düşüyor? Bunun önemli bir nedeni mali kriz nedeniyle kredi imkânlarının daralması olarak gösterilebilir. Diğer nedeni ise konut satıcılarının fiyatlarını yeni inşaat fiyatları seviyesine indirmemelerinden kaynaklanıyor.

Konut inşaat maliyeti son bir yıl içinde yüzde 54,3 oranında gerilemişken konut fiyatları ancak yüzde 25 azaldığına göre, konut fiyatlarının beklenen seviyelere henüz inmediği ortaya çıkıyor. Gerçi şu anda stokta bulunan konutların yüksek maliyetle imal edildiği ileri sürülebilir ama, konut alıcıları geçmişteki maliyeti artık

batık maliyet olarak dikkate alırlar. Alıcılar, konut satıcılarının fiyatları imalat maliyetlerine uyarlamalarını beklerler.

Konut satıcıları, fiyatları azalan imalat maliyetine uyarlamadıkları takdirde, alıcılar, konut satın almak için harekete geçmezler. Yaşanan bu bekleme sürecinde direnme gücü olan konut satıcısı fiyatını indirmeyip bekler, direnemeyen ise fiyatını düşürüp satar.

Konut fiyatını azalan imalat maliyetine uyarlayan satıcılardan işte şimdi konut alınabilir. Nakit parası olanların bu yıl düşen fiyatlardan gayrimenkule yatırım yapması iyi bir yatırım alternatifi olarak görünüyor. Çünkü krizde kaybedilen paralar ancak orta ve uzun vadede gayrimenkul yatırımının getirisiyle telafi edilebilir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF üzerinden yeni oyun

Süleyman Yaşar 12.01.2009

Uluslararası Para Fonu (IMF) 8 ocakta Ankara'ya geldi ve çalışmaya başladı. IMF'nin Türkiye'ye gelmesini hükümet pek istemedi. Çünkü, Mayıs 2008'de biten 19. Destek Kredisi (Stand-by) Anlaşması'nın ardından yeni bir anlaşmaya gerek yoktu. Fakat Lehman Brothers Yatırım Bankası'nın batışının ardından özellikle bazı işadamları IMF'den borç alınıp kurallara aykırı olmasına rağmen bu paranın bir yolunun bulunup kendilerine aktarılmasını istediler.

Sorumsuzca borçlanıp riskleri dikkate almadan yatırım yapan işadamlarının ısrarlı talepleri ve onların medyada yarattıkları büyük gürültü sonunda hükümet IMF ile yeni bir anlaşma yapmaya adeta zorlandı. Başbakan Tayyip Erdoğan G-20 toplantısında IMF Başkanı'yla görüşüp IMF'yi Türkiye davet etti.

IMF ile son dönemde destek kredisi anlaşması yapan ülkeleri sıraladığımızda, bu ülkelerin riskleriyle Türkiye'nin riskleri aynı kategoriye konamaz. Gabon, Pakistan, Ukrayna, Macaristan, Gürcistan, Honduras, İzlanda, Peru, Seyşel, Irak, Arnavutluk ve Letonya ile Türkiye aynı risk kategorisinde olamaz. Çünkü bu sayılan ülkelerde ödemeler bilançosu açığının büyük olması yanında kamu maliyesi de sürdürülemez durumda. Ama nasıl olduysa bazı sorumsuz kişiler tarafından Türkiye bu kategoriye zorla sokuldu.

IMF ile yapılacak 20. Destek Kredisi Anlaşması ile Türkiye IMF'den 15 ile 30 milyar dolar arasında değişebilecek tutarda bir kredi alacak. Türkiye'nin 2009'da finansman açığının 90 milyar dolar olacağını ileri sürüp ortalığı karıştıran Deutsche Bank'a üç ay önce destek verip evet doğru söylüyor diyenler şimdi IMF'den alınacak 20 milyar dolarlık bir destek kredisinin yeterli olacağını belirtiyorlar.

Peki, ne oldu da Türkiye'nin ihtiyacı 20 milyar dolara indi? Çünkü sorumsuz iş çevreleri Türkiye'de panik yaratıp Hazine bono ve tahvil faizlerini yüzde 25'e çıkardılar. Şimdi Hazine bono ve tahvil faizleri yüzde 16 seviyesine inince kısa sürede havadan yüzde 9 kazanarak yurtdışında uğradıkları zararların bir kısmını kapattılar. Anlayacağınız yine vatandaşın sırtından para kazandılar.

Şimdi bu vurguncular ikinci bir kârlı iş için ellerini ovuşturuyorlar. Nedir o ikinci kârlı iş, diye sorarsanız... Eğer IMF'den alınacak destek kredisi 20 milyar doların altında olursa "bu tutar yetersiz" diyerek yeni bir iç şok

yaratacaklar. Hükümet, görüşmelerde bu konuyu IMF'ye bildirip manipülatörlerin iç şok yaratma arzularına karşı önlem almalı. Aksi takdirde yeni bir haksız kazanç imkânı daha sağlanacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF'nin kaynakları yeterli mi

Süleyman Yaşar 13.01.2009

Amerikan ekonomisinde on dokuz ay önce konut sektöründe başlayan kredi krizi küresel ekonomiye yansıyınca tüm ülkeler bu mali krizden olumsuz etkilendiler. Söz konusu mali krizin hemen ardından Amerikan ekonomisinde 2007 yılının aralık ayında başlayan durgunluk, küresel ekonominin zengin ülkelerini de durgunluğa sürükledi.

Küresel ekonomide yaşanan durgunluk, Avrupa, Japonya ve Kanada gibi gelişmiş ülkelere de sıçradı. Küresel mali daralma nedeniyle dış finansman bulmakta zorlanan Macaristan, Letonya, Pakistan ve Ukrayna hemen dış kaynak temini için IMF'ye başvurular. Bu ülkelerin ödemeler bilançolarında ortaya çıkan sorunları çözmek için IMF bunlara gereken destek kredilerini verdi.

Türkiye ise özel sektörün aşırı dış borçlanması yarattığı kırılganlık nedeniyle IMF'ye başvurmak zorunda kaldı. IMF uzmanları 8 ocakta Ankara'da çalışmalara başladılar.

Son günlerde IMF'nin Türkiye'ye ne kadar destek kredisi vereceği önemli bir tartışma konusu olarak ekonomi gündemini meşgul ediyor. Bazı çevreler nedense, "IMF kaynaklarının büyük kısmını kendisine ilk başvuran ülkelere verdi. Bu nedenle elinde fazla para kalmadı. Dolayısıyla Türkiye'ye fazla kredi kullandıramaz" görüşünü yaymaya çalışıyorlar. Oysa IMF'nin kısa vadede toplam 250 milyar dolar kredi kullandırma imkânı var.

IMF 8 Ocak 2009'a kadar 30.896 SDR (Özel çekme hakkı) tutarında destek kredisi anlaşması imzaladı. Bir SDR, 1,52 Amerikan Doları'na eşit olduğuna göre, imzalanan destek kredilerinin toplam tutarı 46,962 milyar dolara ulaşıyor. Bu hesaba göre, IMF'nin daha kullandırabileceği 203,038 milyar dolar tutarında kredi imkânı var. Dolayısıyla IMF'nin kredi imkânı konusunda endişe etmeye gerek yok.

Türkiye, kendisine yeterli olan destek kredisini IMF'den alabilecek bütün koşullara sahip bulunuyor. IMF'nin kaynakları Türkiye'ye vereceği destek kredisini karşılayacak düzeyde. Ayrıca hükümetin IMF'ye başvuruda geç kaldığına ilişkin suçlamalar da yersiz. Çünkü Türkiye IMF olmadan da dış ödemelerini yerine getirebilecek yeterliliğe sahip. Hazine'nin en son yaptığı iç ve dış borçlanmalar böyle bir endişeye zaten imkân sağlamıyor. Bu nedenle manipülasyon yapmaya çalışanlara fırsat vermemek gerekiyor.

IMF'nin destek kredisi verdiği ülkeler

Ülke **Kredi tutarı (Milyon SDR)**

Gabon	77
Gürcistan	477
Honduras	39

Macaristan	10.538
İzlanda	1.400
Irak	475
Letonya	1.522
Pakistan	5.169
Peru	172
Seyşel	18
Ukrayna	11.000
Arnavutluk	9
Toplam	30.896

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sorunlu bankalar var mı

Süleyman Yaşar 14.01.2009

Bankacılık Düzenleme ve Denetme Kurulu'nun hazırladığı 8 Ocak 2009 tarihli Günlük Bankacılık Sektör Raporu pek de iç açıcı haberler vermiyor. Söz konusu rapora göre, bankalarda düşünüldüğü gibi her şey çok yolunda gitmiyor. Zira bankaların mevduat ve kredi tutarları artarken öz varlık tutarlarında gerileme görülüyor.

Ayrıca son bir ay içinde bankaların nakit değerlerinde yüzde 46,7 oranında azalma olmuş. Bu azalmanın bir kısmı yurtdışı bankalara plasman yapılmış. Bir kısmı da kamu borç senetlerine yatırılmış. Ama yapılan bütün bu plasmanlar nakit değerlerdeki azalışın toplam tutarının yarısına bile ulaşmıyor.

Bankaların öz varlık ve nakit değerlerindeki bu azalma bazı bankalarda sorun olabileceğine işaret ediyor. Hatta mali çevrelerde iki bankanın mali yapısının yeterli olmadığına dikkat çeken konuşmalar yapılıyor.

Yalnız şunun da altını çizmek gerekiyor ki, bankacılıktaki bütün göstergeler olumsuz değil. Bankalar için en önemli sağlamlık ölçülerinden biri olan 'bankaların takipteki alacakları'na gelince... Bu alacaklar 8 Ocak 2009'da bir önceki aya göre yüzde 5,7 oranında arttı ama, önceki yıllarla karşılaştırıldığında takipteki alacakların toplam kredi tutarına oranı 2006 yılında yüzde 3,66 düzeyindeyken son verilere göre bu oran yüzde 3,59'a geriledi. Bu oranlar bize takipteki alacaklarda olumsuz bir gelişme olmadığını gösteriyor.

Yaşanan küresel mali krize rağmen takipteki alacakların hızla artmaması bankacılık sektörü için iyi bir gösterge. Peki, yaşanan küresel mali krizde takipteki alacaklarında negatif bir sürece girmemeleri için bankalara nasıl bir kolaylıklar getirilmeli? BDDK donuk kredilerin yenilenmesi ve kredi takibi için yeni düzenlemelerin yakında yapılacağını belirtiyor.

Zira bugünkü mevzuata göre bankalar, açtıkları kredilerin taksit ödemelerinde ortaya çıkan en küçük bir aksamada kredileri takibe alıp geri çağırıyorlar. Kredilerin böyle hemen takibe alınması hem şirketler hem de bankalar açısından bir kredi daralmasına yol açıyor. Bankalar takibe aldıkları kredilere karşılık ayırmak zorunda olduklarından iş dünyasına verebilecekleri toplam kredi tutarı önemli miktarda azalıyor. Bugün yaşanan küresel ekonomik durgunluk döneminde, bankacılık mevzuatında kredi takiplerine ilişkin kolaylaştırıcı önlemlerin hemen devreye sokulması gerekiyor.

Gerçi BDDK, bankacılık sektörünü 2001 krizine sokan kırılganlıkları dikkate alarak bankaların önerilerine çok temkinli yaklaşıyor ama dönem 2001 dönemi değil 2009 dönemi. Şimdi yaşanan kriz Türkiye'nin krizi değil, gelişmiş dünyanın krizi. Bu kriz önlem alınmadığı takdirde bütün dünyaya dalgalarını sert bir biçimde gönderiyor.

Küresel kriz nedeniyle daralan dış pazarlara karşı Türkiye, kendi iç pazarını genişletmek zorunda. İşte bu nedenle BDDK'nın takipteki kredilerden kaynaklanan sorunları mevzuatı gevşeterek çözmesi ve toplam kredi hacmini hemen genişletmesi gerekiyor. Aksi takdirde fazla tedbir nedeniyle özel sektör ve bankalar durup dururken sorun yaşayabilirler. Bankalar bu kez devletin aşırı müdahalesi yüzünden boğulurlar.

Bankaları ve özel şirketleri 2001 travmasının yol açtığı devletin baskıcı tutumundan kurtarmakta fayda var. Aksi takdirde ekonomik durgunluk devlet tarafından derinleştirilebilir ki, bunun da adı o zaman küresel kriz değil beceriksizlik krizi olur.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bankalar nasıl karapara akladı

Süleyman Yaşar 15.01.2009

Karapara akladıkları gerekçesiyle Avrupa'nın dokuz büyük bankası hakkında New York Savcısı Robert M. Morgenthau soruşturma başlattı. Savcı Morgenthau'ya göre İran ve Sudan'a ABD'den silah ve silah yapımında kullanılan hammaddeler satılmış ve bunların bedelleri Avrupalı büyük bankalar tarafından ABD'ye transfer edilmiş.

12 Ocak 2009 tarihli *Financial Times* ve *The Wall Street Journal* gazetelerinin New York Savcısı'nın Federal Savcı'yla birlikte yaptığı soruşturmayla ilgili yayınladığı haberlerde, İran'a 30 bin ton tungsten maddesi satıldığı belirtildi. Bu madde buzdolabı yapımı için sipariş edilmiş görünüyor. Oysa savcıya göre, tungsten maddesi sertliği nedeniyle silah yapımında kullanılıyor. Savcı, İran'ın 30 bin ton tungsteni uzun mesafeli füze imalinde kullanmak üzere ithal ettiğini ileri sürüyor.

New York Savcısı'nın ilk tespitlerine göre, Britanya'nın en büyük bankalarından olan Lloyds TSB, İran bankalarından 300 milyon dolardan fazla parayı ABD'de bulunan alıcılara transfer etmiş. Ayrıca aynı banka, Sudan'dan 20 milyon dolardan fazla parayı yine ABD'deki alıcılara ulaştırmış. Savcı, silah ve silah yapımında kullanılan madde satışının karşılığında, 1990'dan günümüze kadar milyarlarca doların bu ülkelerden ABD'ye transfer edildiğini iddia ediyor.

"Mallar satılmış, parası da alınmış, ne var bunda" diye sorabilirsiniz. Durum öyle değil. ABD, İran ve Sudan'a ambargo uygulayan bir ülke. ABD yasalarına göre, terörizme destek verdiği ileri sürülen İran'la ve Darfur'da soykırım yapan Sudan'la ekonomik ve mali ilişki kurmak yasak. Buna karşın ABD'li şirketler İran'a ve Sudan'a milyarlarca dolarlık silah satmışlar. Bu silahların bedellerini de Avrupalı bankalar üzerinden ABD'ye transfer etmişler.

New York Savcısı'nın incelemelerinde ABD'li firmalar henüz tespit edilemedi. Çünkü Lloyds TSB, elektronik para

transferlerinin alıcı kayıtlarını silmiş. Şimdi Lloyds TSB, ABD'nin ambargo uyguladığı İran ve Sudan'dan para transferi yaparak kuralları çiğnediği gerekçesiyle açılan davanın mahkeme dışında anlaşarak çözülmesi için 350 milyon dolar ceza ödemeyi teklif ediyor. Savcı bu teklif karşısında açıklama yapmadı ama diğer Avrupalı bankaları da incelediklerini belirtti.

Peki, bundan sonra ne olacak? Eğer bankaların bilerek bu transferleri yaptıkları tespit edilirse, uluslararası yasaları ihlal etmek, terörizme ve soykırıma destek vermek suçundan bu bankalar yargılanacak. Amerikan Hazine Bakanlığı ve CIA da banka kayıtlarını incelemeye aldılar.

Şu anda sorgulamanın tıkanıdığı nokta, silah ve silah yapımında kullanılan maddeleri satan ABD'li firmaların isimlerinin henüz belirlenememiş olması. Ancak günümüz dünyasının ileri teknolojisinde çareler tükenmiyor. Para transferlerinin kayıtları elektronik ortamda banka tarafından silinmiş olsa da, paranın iki tarafında yer alan hem satıcıları hem de alıcıları yine de bulmak mümkün. Çünkü teknoloji buna da imkân veriyor.

Terörizm ve soykırım yapacaklarını bile bile bu ülkelere silah satan ABD şirketlerinin üstü örtülüp sadece karapara aklamak suçundan bankalar yargılanırsa sorun çok yüzeysel çözülmüş olacak. Çünkü silahları satan şirketlerin de bulunması gerekiyor. İşte bu nedenle yeni ABD Başkanı Barack Obama'yı her yönden zorlu bir politik süreç bekliyor. ABD'deki bütün bu yasadışı silah satışlarının ortaya çıkartılması şart. Aksi takdirde Başkan Obama'nın dünya barışını sağlamaya dönük politikası sözde kalabilir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Özelleştirme öldürüyor

Süleyman Yaşar 16.01.2009

Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından yapılan hızlı özelleştirme uygulamalarının erkeklerde ölüm oranını artırdığı belirlendi.

The Lancet Medical Journal'da yayımlanan bir araştırmanın sonuçları dün BCCNEWS tarafından yayınlandı. Araştırmacılar, eski Sovyetler Birliği'ne üye devletlerde ve Doğu Bloku ülkelerinde yaptıkları araştırmalarda, hızla yapılan özelleştirmeler sonucunda erkek ölümlerinin yüzde 12,8 oranında arttığını tespit etmişler.

Biraz hatırlatalım... Rusya'da irili ufaklı devlet şirketlerinin özelleştirilmesi, Batılı yatırım bankalarının tavsiyesi üzerine şok terapi şeklinde yapıldı. 1992 Aralık ayı ile 1994 Haziran ayları arasındaki yirmi aylık sürede 14 bin şirket hızla özelleştirildi ve bu özelleştirmelerden 202 milyar ruble gelir elde edildi.

Hızla yapılan bu özelleştirmelerin ardından çok sayıda devlet şirketi az sayıda işadınının eline geçti. Birdenbire zengin olan ve 'oligark' olarak anılan bu işadamları özelleştirilen şirketlerdeki fazla istihdamı gerekçe göstererek pek çok çalışanın işine son verdi. Özelleştirmenin hızla uygulandığı 1990'ların başında Rusya, Kazakistan, Litvanya ve Estonya'da işsizlik tam üç kat arttı. İşsiz kalanlar arasında ölüm oranı da yüzde 42 oranında yükseldi.

Özelleştirmeyi daha yavaş yapan Arnavutluk, Hırvatistan, Çek Cumhuriyeti, Polonya ve Slovenya da ise işsizlik sadece yüzde 2 oranında yükseldi. Bu ülkelerde erkek ölümleri yüzde 10 oranında geriledi.

Oxford Üniversitesi'nden sosyolog David Stuckler , makro ekonomi politikalarındaki radikal değişikliklerin, insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri dikkate alınmadan yapılmasının toplumsal maliyetinin yüksek olacağını belirtiyor. Çünkü işsizlik oranındaki yükselme işçilerde belirsizlik duygusunu ve stresi artırıyor. Bunun sonucu da ölümler yükseliyor.

Rusya'da şok terapi yoluyla makro ekonomi politikasında yapılan değişikliklerin olumsuz sonuçları sadece ölüm sayısındaki artışlarla da kalmadı. Pek çok alanda sorunlar çıktı. Rusya ekonomisi 1998 yılında büyük bir kriz yaşadı. Devlet borçlarını ödeyemedi. Yeni ekonomik tedbirler alındı. Bu şok terapiyi Rusya'ya ünlü iktisatçı Milton Friedman önerdi. Aynı Friedman ölmeden önce verdiği bir mülakatta bu konuda hata yaptığını itiraf etti. Piyasa ekonomisinin hukuku yerleştirilmeden yapılan hızlı özelleştirmelerin ekonomiyi krize soktuğunu söyledi.

Türkiye'ye gelince... Türkiye'de özelleştirme uygulamaları 1984 yılında başladı ve hâlâ devam ediyor. Türkiye'de özelleştirilecek devlet şirket ve varlıklarının henüz üçte biri bile özelleştirilemedi.

Ayrıca Türkiye'de özelleştirme nedeniyle işsiz kalanların devlet tarafından diğer kamu görevlerine yerleştirilmeleri yasal güvence altına alındığı için işçilerin belirsizlik ve strese girmesi de önleildi. Türkiye, hem özelleştirmeyi yavaş yapan hem de özelleştirmelerin yaratacağı işsizlik olasılığına karşı önlemlerini alan ülkeler kategorisinde yer aldığı için erkek ölüm oranlarının gerilediğini bile ileri sürebiliriz.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ekonomi olduğundan kötü gösteriliyor

Süleyman Yaşar 19.01.2009

Türkiye ekonomisi diğer ülkelerle mukayese edildiğinde hiç de öyle söylendiği kadar kötü değil. Hatta son ekonomik veriler beklenenden çok daha iyi çıktı.

Hangi ekonomik veriler iyi çıktı dersiniz... Öncelikle, Merkez Bankası'nın yeni yayımladığı ödemeler bilançosunun net hata ve noksan kaleminde 9,8 milyar dolar tutarında niteliği belirlenemeyen para girişi görünüyor. Bunun anlamı şu... Döviz fiyatlarının artması üzerine vatandaş yastık altında sakladığı dövizlerini satıp ekonomiye kazandırmış.

Böylece 2008'in ekim ve kasım aylarında yastık altından tam 9,8 milyar dolar çıkmış ve bu para bankacılık sistemine girmiş. Yani daha önce hiçbir işte kullanılmayan ve ekonomiye bir faydası olmayan milyarlarca dolarlık döviz ekonomiye kazandırılmış.

Ayrıca 2008 yılının ocak-kasım ayı verilerine göre bavul ticareti 2007 yılının aynı dönemine göre 200 milyon dolar artmış ve 5,6 milyar dolara yükselmiş. Bu arada uluslararası doğrudan yabancı sermaye yatırımları da 2008'in kasım ayında 16 milyar dolara çıkmış. Oysa uluslararası doğrudan yatırımların 2008'de 15 milyar doları bile bulması beklenmiyordu. Ama bu eşik 2008 bitmeden aşıldı ve daha kasım ayında 16 milyar dolara ulaşıldı.

Ekonomi cephesinden bir diğer iyi haber de özel sektörden geldi. Özel sektörün dış borçları azaldı! Özel

firmaların 2008'in eylül ayında 144 milyar doları bulan toplam dış borcu, 2008'in kasım ayında 137 milyar dolara düştü. Hatta bu borçların reel sektöre ait olan kısa vadeli kısmı 29,1 milyar dolara geriledi.

Bu gidişle, ekonomiyle ilgili kötümser beklendişlerinin doğrulanmasını dört gözle bekleyenlere özel sektör de yardımcı olmayacak. Şimdiden görülüyor ki, ısrarla ödenemeyeceğini ileri sürdükleri reel sektörün dış borçları pek sorun çıkmadan 2009'da ödenebilecek.

Ayrıca IMF ile önümüzdeki günlerde yapılacak destek kredisi (stand-by) anlaşmasının sonucunda 20 milyar dolar tutarında bir kredi temin edilirse, kriz lobisinin yaygınlaştırdığı kötümser beklendişler daha da dağılacak. Döviz piyasalarında yaşanan oynaklıklar istikrarlı gelişmelere dönüşecek.

Uluslararası yatırım bankası Merrill Lynch'in son tahminlerine göre, ABD Doları karşısında Türk parası yüzde 7,6 oranında yüksek değerli görünüyor. Bu tahmin doğrultusunda Türk parası reel değerine doğru hareket ederse, 1 lira 72 kuruş seviyesine çıkabilir. Ancak Türk parasının dolar karşısında ulaşacağı bu yüksek seviyenin kalıcı olması dalgalı kur rejiminde biraz zor görünüyor. Dolayısıyla döviz piyasalarıyla ilgili fazla tedirgin olmaya gerek yok.

Aslında otomotiv sektöründen gelen olumsuz ihracat haberleriyle ilgili de çok fazla tedirgin olmaya gerek yok. Evet... Otomotiv ihracatı hızla düşüyor, son hesaplamalara göre ihracat rakamı yüzde 68 oranında azaldı ama, şunu da bilmek gerekiyor. Bu hızlı düşüşün talep yetersizliği yanında, dünya emtia fiyatlarındaki düşüşle çok yakından ilgisi var. Otomobillerde kullanılan sac ve metal fiyatları da küresel düzeyde üçte iki oranında geriledi. Otomotivde ihracat rakamlarını bu da gerilettil.

Toplam ihracat rakamına gelince... Türkiye İhracatçılar Birliği'nin verilerine göre 2009'un ilk 17 gününde toplam ihracat 2 milyar 570 milyon dolara ulaştı. Geçen yılın aynı dönemine göre ihracat yüzde 33 oranında geriledi. Bu da, diğer sektörlerdeki ihracatın otomotivdeki gibi düşmediğini ve böylece toplam ihracatın hızla aşağı yönlü hareket etmediğini bize gösteriyor.

Üstelik ihraç edilen ürünlerde kullanılan ithal emtia fiyatlarındaki gerilemeler dikkate alındığında, toplam ihracattaki yüzde 33'lük düşüş normal bir daralma oluyor. Çünkü küresel emtia fiyatları düştükçe ihraç fiyatları da düşüyor. Bütün bunlar hesaba katıldığında Türkiye'de ihracat da pek öyle fena gitmiyor.

Anlayacağınız ekonomideki gelişmeler, yurtdışında para kaybedip küresel krizin merkezini Türkiye'de gibi gösterenlerin söylediği gibi kötü değil.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Obamanomics

Süleyman Yaşar 20.01.2009

ABD'nin yeni başkanı Barack Obama bugün başkanlık görevine başlayacak. Başkan Obama'nın ekonomi planını değerlendirmeden önce eski başkan George Bush'un yönetiminde Amerikan ekonomisinin nelerden geçtiğini ve dolayısıyla Obama'nın neler devraldığını hatırlayalım.

Başkan Bush göreve başlar başlamaz sermaye kazançları ve temettüleri üzerindeki vergileri indirdi. Vergileri indiren yasal düzenlemeler 2003'ün Mayıs ayında yürürlüğe girdi. Vergi indirimlerinin ardından Amerikan ekonomisinin yıllık ortalama büyüme hızı üç yıl üst üste yüzde 4 düzeyine ulaştı. 2003 yılının Haziran ayında işsizlik yüzde 6,3 düzeyindeydi, 2006 Ekim ayında işsizlik oranı yüzde 4,4'e geriledi. 2003 ve 2006 yılları arasında yükselen gıda ve enerji fiyatlarına rağmen reel ücretler arttı.

George Bush'un başkanlığının başında işte böyle bir ekonomik başarı yaşandı. Ama bu başarı ancak üç yıl sürdü. Çünkü uygulanan gevşek para politikasının yarattığı olumsuzluklar önce Amerikan ekonomisini ve ardından da dünya ekonomisini krize soktu. George Bush'un borsa çökünce söylediği "Wall Street sarhoş olunca biz de akşamdan kalma olduk" sözü ekonomi tarihine geçti.

Şimdi George Bush ekonomiyi yeni başkan Barack Obama'ya teslim ederken, bir ekonomi için en önemli göstergeler olan işsizlik oranı şu anda ABD'de yüzde 7,2'ye yükselmiş ve ekonomik büyüme de yüzde 0,9'a gerilemiş bulunuyor.

Bugün başkanlık koltuğuna oturacak Obama Bush'tan devraldığı bu ekonomi için hemen neler yapacak peki?

Başkan Obama'nın önceliği konut kredisi olacak. Konut kredisi mağdurlarının evlerinden çıkartılmaması için bankaların donmuş varlıklarının 50-100 milyar dolarlık kısmını devralacak. Bunu yaparken sorunlu varlıkların yeniden yapılandırılması için ayrılan 700 milyar dolardan kalan ve geçen hafta 20 milyar doları Bank of Amerika için harcanan 350 milyar doların bir kısmını kullanacak. Kalan para sadece sorunlu bankalara aktarılmayacak. Ekonominin ihtiyaçlarını da karşılayacak. Kongre'den ekonomiyi kurtarmak için ayrıca ek ödenek talep edilecek.

Ayrıca Obama, kamu binalarının yüzde 75'ini modernize edecek, okullar yenilenecek, temiz enerji üretimini destekleyecek. Sağlık kayıtlarının bilgisayara geçirilmesi gerçekleştirilecek. Böylece kamu harcamaları artırılarak yeni istihdam sağlanacak. İki yılda üç milyon kişiye yeni iş yaratılacak.

Obama'nın ekonomi planında düşük gelirliilere vergi indirimleri de yer alıyor. Bireylere 500 dolar, ailelere 1000 dolar vergi indirimi yoluyla iki yılda toplam 300 milyar dolar ilave gelir sağlanacak. Kredi kartı kullanımında ortaya çıkan mağduriyetler önlenecek.

Kısacası Obama'nın programı, Amerikan ekonomisinin uzun dönemli büyümesini enerji, sağlık ve eğitim harcamalarıyla artırmayı planlıyor. İşte bu noktada bazı ekonomistlerin tereddütleri var.

Onlara göre, Obama'nın ekonomi planı Amerikan ekonomisini kurtarmak için yetersiz. Çünkü vergi indirimleri düşünüldüğü gibi harcamaları çoğaltıp toplam talebi yükseltmiyor. Bunu söyleyenler de öyle sıradan iktisatçılar değil. Bu görüşü Nobel ödülü almış iktisatçılardan olan Joseph Stiglitz ve Paul Krugman savunuyor.

Başkan Obama ise kendi tecrübeli iktisatçılarına güveniyor. Başkan'ın ekibini ikisi de birer deneyimli iktisatçılar olan hazine bakanı olacak Timothy Geithner ile Beyaz Saray baş ekonomistliğine atanacak Lawrence Summers oluşturuyor. Üstelik Summers sadece eski hazine bakanı olarak değil, Asya krizini başarıyla yönetmiş bir isim olarak da öne çıkıyor.

Bütün bu olumsuz öngörülere ve tartışmalara rağmen, bize göre Barack Obama'nın dar gelirliilere gelir desteği vererek Amerikan ekonomisini kurtarmaya, toplam talebi artırarak başlaması tutarlı bir politika olarak

görünüyor. Bu nedenle Obama'nın ekonomik planını güvenerek desteklemekte fayda var. Unutulmamalı ki, dünya ekonomisinin kurtuluşu da bu plana bağlı.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Nükleer fiyatı 6 sent olmalı

Süleyman Yaşar 21.01.2009

Nükleer santral için açılan ihalede, yapılan açıklamalara göre, Rus-Türk ortak girişim grubu üreteceği elektriğin kilovat saat fiyatını ortalama 21,16 sent teklif etti. Yapılan bu fiyat teklifi çok pahalı.

"Niye böyle bir fiyat teklif edildi" diye sorarsanız, 1990'lı yıllardan kalma alışkanlıkların hâlâ sürdürülmeye çalışılması olarak değerlendirmek gerekiyor bu durumu.

90'larda elektrik enerjisi sıkışıklığı yaşayan Türkiye'de 'yap-işlet- devret' modeliyle doğalgaz termik santrali kuran bazı firmalar, ürettikleri elektriğin kilovat saati için devletle 16,5 sent gibi çok yüksek bir fiyat üzerinden anlaşma yapmışlardı. Tabii sonunda iş mahkemelere taşınmıştı.

Gelelim nükleer elektrik üretiminin maliyetlerine...

Nükleer elektrik üretmek için bir megavatlık güç kaynağının kurulma maliyeti en fazla 2 milyon dolar tutuyor. Kurulacak santral 4800 megavat olacağına göre, toplam maliyet 9,6 milyar dolara ulaşıyor.

Kurulacak 4800 megavatlık nükleer santral diğer santraller gibi bakımı sırasında durmuyor, sürekli çalışıyor. İşte bu nedenle yılda 42 milyar kilovat saat elektrik üretiyor. Bu üretimin 21,16 sent üzerinden satış tutarı 8,8 milyar dolara denk düşüyor. Anlayacağınız teklifi veren konsorsiyum, neredeyse nükleer santralin yatırım bedelini, finansman ve işletme maliyetlerini de üzerine koyduğunuzda 20 ayda geri alan bir hesap yapıyor.

Yatırımcı ortak girişim grubu, yaptığı yatırımın böylesine kısa bir sürede kendisine geri dönmesini planladığına göre, Türkiye'yi çok riskli bir ülke olarak görüyor olmalı. Devletin sunduğu on beş yıllık elektrik alım garantisine rağmen, Türkiye'yi bu kadar yüksek riskli bir ülke olarak gören bir yatırımcıya da 'Gel bizim ülkemizde yatırım yap' demek gerçekten anlamsız oluyor.

Yatırımcı ortak girişim grubunun verdiği 21,16 sentlik elektrik satış fiyatı, doğalgazla elektrik üreten santrallerde doğalgazın 1000 metreküp fiyatının bin doları aşması halinde ancak anlam kazanabiliyor. Nükleer santrallerde 1000 kilovat saat elektrik üretmek için 2,2 dolarlık uranyum kullanılıyor.

Dolayısıyla nükleer santralden yapılacak elektrik üretiminin kilovat saati 6 sent olursa ancak bu fiyat uygun olacaktır. Artık bilinmeli ki, Türkiye 90'lı yılların 'enerji tecrübesizliğini' geride bıraktı. 2000'lerin Türkiye'sinde nükleer elektriğe kilovat saat için 6 sentin üzerinde teklif edilen her fiyat yüksek bir fiyat olarak dikkate alınmalıdır.

20 milyar doları soran yok

Süleyman Yaşar 22.01.2009

Mesleki birlikler, odalar ve sendikalar, meslek faaliyetlerini kolaylaştırmak ve üyelerinin ihtiyaçlarını karşılamak için kurulurlar. Bizde ise mesleki kuruluş ve sendikalar yönetime gelen bazı kişilerin iktidar alanı haline dönüşüyor. İşadamı Halit Narin'e göre, herkes oda, sendika ve derneklerin hesaplarında biriken fonların üzerine oturuyor.

İşçi sendikalarını bir düşünün. İşçi sendikaları, işten çıkartılırken işçilere herhangi bir yardım yapmıyorlar. Onlara yeni iş bulmaları için yeni beceriler de kazandırmıyorlar. Sadece o anki durumu eleştiren birkaç sözle durumu geçiştiriyorlar. İşsiz kalan işçi kendi çaresizliğiyle baş başa kalıyor. Oysa işçi sendikasının görevi kendisine yıllarca aidat ödemiş olan üyesine iş buluncaya kadar geçen sürede, ona, gerekli beceriyi kazandırmaktan mali desteğe kadar her türlü yardımı yapmaktır. Ama bizdeki durum bunun tam tersi.

İşveren sendikalarında da manzara farklı değil. Onlar da zor duruma düşen üyelerine yardım etmek için hiçbir gayret göstermiyorlar. Son dönemde sadece Türkiye Tekstil İşverenleri Sendikası Başkanı Halit Narin ortaya çıktı ve üyelerine, 250 milyon dolar tutarında piyasa faizinin altında kredi kullandıracağını açıkladı.

Ardından İstanbul Ticaret Odası da benzer bir adım atarak elindeki 30 milyon lirayı üyelerine düşük faizli kredi olarak kullandıracağını duyurdu.

TTSİS Başkanı Halit Narin'e göre, tüm oda, dernek ve sendikaların elinde toplam 20 milyar dolar para var. Bunun beş milyar doları Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nde toplanmış durumda. Peki, bu milyarlarca dolarlar kimin? Oda, dernek ve sendika yöneticilerinin mi yoksa üyelerin mi? Eğer üyelerinse, niye ekonomik kriz veya daralma dönemlerinde ayakta kalabilmeleri için bu paralar üyelere verilmiyor?

Yönetimlerden bu konuda herhangi bir açıklama yapılmadığı için sebebini bilmiyoruz. Halit Narin "Maalesef herkes bu fonların üzerine oturmuş, bu fonları kullanmamakta direniyor. Bu paralar ekonomiye enjekte edilirse krizin parasal tarafı hafifleyebilir" diyor.

Ayrıca pek çok işadamı ve işçi de, odaların ve sendikaların bu tutumundan şikayetçi. İşadamları, "her yıl yaklaşık 3 bin 500 lira aidat ödüyoruz bari krizde bu aidatları azaltın ya da almayın" diyorlar ama dinleyen yok. İşçiler ise ekonomik krizde sendikalardan hiçbir yardım görmediklerinden şikâyet ediyorlar ama onlara da kulak asan yok.

Dün bankacıların gazetelerde açıklamaları yayımlandı. Bol paraları olduğunu söylüyorlar. Öyle anlaşılıyor ki, bankalardaki mebzul miktardaki paranın büyük kısmını TOBB ve sendikaların 20 milyar doları oluşturuyor. İşadamı ve işçilerin paralarının üzerinden bankalar sefa sürüyor, krizde sorun yaşayan işadamları ve işsiz kalan işçiler ise cefa çekiyor.

Peki, bu çarpık işleyişi kim ortadan kaldıracak?

Başta TOBB olmak üzere oda, dernek ve sendikalar krizden çıkışla ilgili Ankara'ya akıl vereceklerine, önce

bankalarla anlaşp,

“benim paramı benim üyelerime ucuz kredi olarak vereceksiniz” demeliler. Aksi takdirde TOBB ve sendikaların ekonomiye ilişkin eleştiri ve önerileri gün geçtikçe inandırıcılığını yitiriyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

TÜSİAD niye fiyat indirimi önermiyor

Süleyman Yaşar 23.01.2009

TÜSİAD’ın (Türk Sanayici ve İş Adamları Derneği) 39. Olağan Genel Kurulu dün yapıldı.

Genel Kurul’da yapılan konuşmalarda krizin çözülmesi için iki istekte bulunuldu. Vergiler azaltılmalı, şirketlere devlet para vermeli. Bu iki öneri yerine getirilirse krizin olumsuz etkilerinin giderileceği ileri sürüldü.

Anlaşılan TÜSİAD’a göre vergiler azaltılıp, şirketlere para verilirse kriz ekonomiyi teğet geçecek. Aksi takdirde kendilerine para verilmezse kriz ekonomiyi yerle bir edecek.

Gelelim TÜSİAD’ın önerilerinin tutarlılığına... Vergiler azaltıldığı takdirde bu ortamda bütçe açığı artar ve faizler yükselir. Faizlerin yükselmesi kriz nedeniyle azalan toplam talebi daha da gerileteceği için kriz derinleşir ve işsizlik artar. Böyle bir talebin gerçekçi olduğunu söyleyemeyiz.

TÜSİAD’ın diğer önerisi “Hazine, IMF ve Merkez Bankası anlaşp bir fon kurulmalı” olarak ileri sürüldü. Bu fondan dış borçlarını ödemekte zorlanan şirketlere köprü kredisi verilerek şirket borçlarının ödenmesi istendi. Anlayacağınız, sorumsuzca dış borç alarak büyük şehirlerde adım başı alışveriş merkezi, rezidans yapıp yüz metrekairelik daireyi bir milyon dolara satmaya çalışanların borçlarını devlete ödetmek isteği yatıyor bu önerinin altında. Çünkü gayrimenkul sektörünün dış borçları 25 milyar dolara ulaştı. Sorumsuzca yapılan lüks konutlar ve alışveriş merkezleri yüksek fiyatlardan satılamayınca bunun mali yükünü vatandaşın çekmesi isteniyor.

Dün yapılan TÜSİAD Genel Kurulu’nda vergi indirimi ve devlet yardımı istenmesine rağmen, konuşmacılar kendi ürünlerinde “fiyat indiriminden” hiç söz etmediler. Petrol ve emtia fiyatları yaklaşık yüzde 70 oranında azaldı. O halde ürün fiyatları da gerilemeli. Fakat konuşmacıların önerileri arasında kullandığımız girdiler ucuzladı “biz de ürettiğimiz arabaların, konutların fiyatlarını indirip bu krizi aşalım” önerisi yer almadı. Oysa krizi aşmanın en gerçekçi yolu aşırı kârdan vazgeçip fiyatları düşürmekten geçiyor.

Ayrıca TÜSİAD devlet parası isteyeceğine TOBB, sendika ve diğer derneklerle konuşup anlaşmalı. Çünkü TOBB, sendika ve derneklerin üzerine oturduğu 20 milyar dolar var. TÜSİAD bu paraların şirketlere kredi olarak verilmesini sağlasın. Böylece devlet parası yerine kendi paralarıyla işlerini halletmiş olurlar. Kaldı ki Türkiye’de 14 milyon insan fakirlik sınırının altında yaşarken devletin parası niye size verilecek?

TÜSİAD ekonomiyi gerçekten kurtarmak istiyorsa ABD’nin yeni başkanı Barack Obama’nın ekonomik planını dikkatle okumalı. Başkan Obama’nın, ekonomik krizin düşük gelir gruplarına verilecek destekle nasıl aşılabacağını öneren ekonomik planını gözardı etmemeli.

Gelelim TÜSİAD'ın haklı önerisine... AB'ye 2014'te tam üyelik ve 2018'de parasal birliğe üyelik hedefinin gerçekleştirilmesi için dün genel kurulda hükümetin uyarılması iyi oldu. Hükümet, AB'ye 2014'te tam üyelik hedefinden artık hiç söz etmiyor ve AB tam üyeliğine sanki açık uçlu bir anlaşma gibi bakıyor. AB tam üyeliği ve parasal birliğe üyelik Türkiye ekonomisinin tek kurtuluş yoludur. Hükümet TÜSİAD'ın bu uyarısını dikkate almalı ve 2014 yılında AB'ye tam üyelik hedefinden kesinlikle sapmamalı.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dolar 1 lira 47 kuruş olmalı

Süleyman Yaşar 26.01.2009

Son günlerde en çok tartışılan konulardan biri Türk parasının değeri üzerine yapılıyor. Bazı yabancı yatırım bankalarına göre liranın ABD Doları karşısında 1 lira 80 kuruşa çıkabileceği ileri sürülüyor. Bazıları ise 1 doların yakında 2 lira olacağını söylüyorlar.

Yabancı yatırım bankaları kur tahminlerini yaparken Türkiye'nin döviz ihtiyacının 2009'da 90 ile 110 milyar dolar arasında olacağını ileri sürüyorlar. Oysa dün Merkez Bankası Başkanı Türkiye'nin 2009'da döviz ihtiyacının 30 milyar dolar olduğunu açıkladı. Bu açıklama Türk parası üzerine yapılan manipülasyonları etkileyebilir.

Peki, Türk parası daha ne kadar değer kaybedebilir? Ülkelerin para birimlerinin değeri ölçülürken nominal ve reel döviz kuru hesabı yapılır. Nominal döviz kuru, iki ülke para biriminin piyasada alıp satılan göreceli fiyatını gösterir. Nominal döviz kuru, döviz arz ve talebi, dış ticaret hadlerindeki değişim, döviz rezervlerinin miktarı ve faiz hadleri gibi değişkenler tarafından belirlenir. Bu tanıma göre Türk parasının dolar karşısındaki nominal kuru, cuma günü kapanış fiyatı olan 1 lira 66 kuruştur.

Gelelim reel kur hesabına... Reel kur, o ülke parasının enflasyondan arındırılmış değerini ifade eder. Reel döviz kuru aynı zamanda yabancı ülkelerde üretilen malların yurt içinde üretilen mallar cinsinden göreceli fiyatını gösterir.

Reel döviz kuru hesaplanırken genellikle üç yöntem kullanılır. Bu yöntemler, emek verimliliği, kirli hesaplama ve Big Mac yöntemi olarak sıralanabilir.

Big Mac yöntemi, reel kur ölçmede en çok kullanılan pratik bir yöntem olarak bilinir. ABD'de ekonomi ders kitaplarında özellikle Harvard Üniversitesi'nden Gregory Mankiv bu yöntem üzerinde önemle durur. Big Mac hamburgerinin homojen bir mal olması nedeniyle reel kur ölçülmesinde satın alma gücü paritesini doğru yansıttığı ileri sürülür. Bu yöntemle göre herhangi bir ülkede satılan Big Mac fiyatı ABD'deki orijinal fiyatla kıyaslanır. Eğer bir ülkede satılan Big Mac, fiyat olarak ABD'deki fiyattan pahalıysa o ülkenin parası aşırı değerli anlamına gelir. Aksine ucuzsa ülkenin parası düşük değerlidir.

Bu hafta sonu *The Economist* dergisinde yayınlanan Big Mac endeksinde Türkiye'de Big Mac hamburgerinin ucuzladığı açıklandı. McDonald's firması fiyat verilerine göre ABD'de Big Mac 3 dolar 54 sentte satılırken Türkiye'de 3 dolar 13 sentte satılıyor. Bu fiyatlar bize liranın yüzde 11,6 oranında düşük değerli olduğunu gösteriyor. Amerikan Doları'nın Türk parası karşısında satın alma gücü paritesine göre reel kurunun 1 lira 47 kuruş olması gerekiyor.

Peki, liranın aşırı değer kaybı ekonomik olarak neyi ifade ediyor? Bir ülke parası reel döviz kurunun üzerinde bir nominal fiyattan işlem görüyorsa ürünleriniz dışarıya çok ucuz satıyorsunuz ve emeğiniz sömürülüyor anlamına gelir. Bu nedenle reel döviz kuruna yakın bir nominal döviz kuru rekabeti sağlayan kur olarak kabul edilir.

Son günlerde gelişmeler Türk parasının nominal olarak aşırı değer kaybetmesine neden oluyorsa, bu, bir süre sonra lira değer kazanıp reel kur seviyesine yaklaşabilir anlamına geliyor. Türk parasının değer kazanacağı olasılığı dikkate alınarak dövize ihtiyatlı yaklaşmakta fayda var. Merkez Bankası Başkanı'nın dün yaptığı açıklamalar dikkate alındığında yüksek fiyattan döviz alanların eli yanabilir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Merkez Bankası'nın asıl amacı ne

Süleyman Yaşar 27.01.2009

Merkez Bankası dün düzenlediği basın toplantısıyla yılın ilk enflasyon raporunu açıkladı. Buna göre, 2009 yılında enflasyon hedef olarak belirlenen yüzde 7,5 oranının altında kalacak. Yüzde yetmiş olasılıkla enflasyon oranı yüzde 6,8 olarak gerçekleşecek.

Peki, enflasyonun hedeflenen oranın altına doğru hareketlenmesinde Merkez Bankası'nın bir rolü var mı? Bizce yok. Çünkü enflasyon, dünya ekonomisinde yaşanan kriz nedeniyle emtia fiyatları gerilediği için düşecek. Yani olaylar kendiliğinden lehte geliyor. Zaten bugüne kadar da öyle olageldi.

Çünkü Merkez Bankası'nın söylediği amaç başka gerçek amacı başka. Bankanın gerçek amacı ülkede enflasyonu para politikası yoluyla düşürmek değil. Bankanın geçen eylül ayına kadar gerçek amacı, cari açığın finansmanını temin için yüksek faizle sıcak para girişini gerçekleştirmektir. Şimdi de Merkez Bankası, yaşanan kriz nedeniyle kaçan sıcak para ve azalan döviz girdilerinden dolayı döviz rezervlerini korumayı hedefliyor. Çünkü kendi açıklamasında da ileride yapacağı faiz indirimlerini şimdiden peşin olarak yaptığını belirtiyor. Peşin faiz indirimlerine gerekçe olarak iç ve dış talepteki daralmayı gösteriyor.

Şimdi gelelim Merkez Bankası'nın tutarsızlığına... Merkez Bankası geçen yılın mayıs, haziran ve temmuz aylarında gecelik borçlanma faiz oranlarını toplam 1,5 puan arttırmıştı.

Merkez Bankası bu artışa gerekçe olarak 17 Temmuz 2008 Para Politikası Kurulu kararında, iç talepteki düşüşe rağmen dış talebin güçlü olduğunu belirtip toplam talep koşullarının enflasyonu düşürücü yönde katkı sağlamaya devam edeceğini ileri sürdü. Peki, toplam talep düştüğüne göre faizler niye artırıldı? Bunun tek bir cevabı var, o da sıcak paranın siyasi risk nedeniyle kaçışını önlemektir. Çünkü o sırada AKP'nin kapatılması olasılığı vardı.

Yaklaşık altı ay önce yapılan bu faiz artırımını, daha önce 2006 mayıs ve haziran aylarında da ABD Merkez

Bankası'nın faiz artırımı nedeniyle bizim Merkez Bankası'nın faizleri dört puan arttırmasında da görülmüştü. Amaç sıcak parayı kaçırmamaktı. Çünkü sıcak para kaçarsa hem cari açık finansmanı bozulacak hem de Türk parası değer kaybedip enflasyon yükselecekti.

Zaten bizim Merkez Bankası enflasyonun parasal bir olay olduğuna inanmaz. Enflasyonun nedenlerini döviz kurlarındaki yükseliş, KİT fiyat artışları gibi parasal olmayan nedenlere dayandırır. Bu nedenle kendi görev alanında hiçbir problem ve hata olmadığını sürekli tekrarlar.

Merkez Bankası, enflasyonun tüm sorumluluğunu Hazine cephesine yükler. Bu eski bir alışkanlık olarak yıllardır sürer. Oysa geçen yılın yaz aylarında Merkez Bankası'nın yaptığı 1,5 puanlık faiz artışı Türkiye ekonomisi için büyük bir hata oldu. Yapılan hata sonucu iç talep iyice daraldı, Türk parası aşırı değerlenerek dolar karşısında bir lira 15 kuruş seviyesine kadar indi ve dünya kriziyle birlikte hızla değer kaybeden lira, ekonomiye beklenmeyen bir şok yaşattı.

Merkez Bankası'nın enflasyon söylemini bir tarafa bırakıp onun gerçek isteğini tekrarlayalım. Banka'nın amacı döviz rezervlerini korumak. Bu nedenle faizleri daha da indirip, Türk parasının değer kaybetmesini istiyor. Ortam buna müsait. Çünkü artık sıcak parayı yüksek faizle çekmesi mümkün değil. Merkez Bankası'nın bu defaki amacı sıcak para çıkışını engellemek.

Düne kadar değerli liranın faziletlerini anlatan Merkez Bankası şimdi değersiz liraya yöneldi. İşte bu gelgitler nedeniyle Merkez Bankası'nın kendisi de ekonomi için bir risk faktörü oluyor. Riskleri sıralarken Merkez Bankası'nı da listeye dahil etmek gerekiyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF niye anlaşıyor

Süleyman Yaşar 28.01.2009

Başbakan Tayyip Erdoğan, dün, IMF destek kredisi (stand-by) görüşmelerine on gün ara verildiğini açıkladı. Başbakan, İsviçre'nin Davos kentinde yapılacak Dünya Ekonomik Formu'nda IMF Başkan Yardımcısı ile görüşüleceğini söyledi. Erdoğan, IMF ile şimdiye kadar yapılan görüşmelerde "bazı hassasiyetlerimiz giderildi, bazıları giderilmedi" dedi.

IMF tarafından yapılan açıklamada ise IMF ve Türkiye arasında birçok anahtar konuda ilerleme kaydedildiği, "orta vadeli mali reformlarla" ilgili olarak görüşmelere devam edileceği belirtildi.

IMF açıklamasına göre orta vadeli mali reformlar üzerinde anlaşmazlık var. Peki, nedir orta vadeli mali reformlar? Orta vadeli mali reformlar şöyle sıralanabilir: Borç stokunun ulusal gelire oranı düşürülecek ve faiz dışı fazlanın ulusal gelire oranı yüksek tutulacak. Yerel yönetimler AB mali standartlarına göre çalışacak, yerel yönetim personel norm kadroları belirlenecek. KİT'lerde atıl istihdam azaltılacak. Ziraat, Halk ve Vakıflar bankaları özelleştirilecek. Kayıt dışının önlenmesi için vergi tabanı genişletilecek.

IMF ile Hazine arasında sürdürülen görüşmelerde özellikle faiz dışı fazlanın yüksek oranda tutulması, bazı sektörlerde indirilen KDV oranlarının tekrar yükseltilmesi ve personel alımlarına izin verilmemesi en önemli

anlaşmazlık konusu. Çünkü IMF personel alımının aksine KİT'lerde ve yerel yönetimlerde personel azaltılması istiyor.

Yerel yönetimlerde norm kadro getirilmesi yerel seçim öncesi hükümeti sıkıntıya sokabilir. İşsizlik her geçen gün artarken bir de personel çıkarılması sosyal sorunlar yaratabilir. Çünkü genç nüfusta işsizlik oranı yüzde 22,2'ye yükseldi. Böyle bir ortamda kamunun işçi çıkarması pek akılcı değil.

Dünya mali ve ekonomik krizinin yaşandığı dönemde IMF'nin özellikle personel azaltılmasına yönelik taleplerde bulunması haksız bir yaklaşım. Çünkü IMF, İzlanda ile yaptığı destek kredisi anlaşmasında yüzde 8,5 bütçe açığına izin vererek kamu harcamalarının artırılmasını istiyor.

IMF, Türkiye'nin bütçe açığı çok küçük olmasına rağmen yaşanan ekonomik krizde kamu harcamalarını kısıtlıyor. Bırakın personel alımını kamuda personel azaltılmasını istiyor. Oysa hükümet bu yıl çeşitli devlet birimlerine 70 bin yeni personel alacağını açıklamıştı.

Ayrıca Macaristan, Ukrayna, Pakistan IMF ile yakın dönemde destek kredisi anlaşması yaptılar. Bu ülkelerin bütçe açıkları ve kamu borç yükleri Türkiye'ye oranla daha yüksek olduğu halde IMF faiz dışı fazla ayrılmasını istemedi.

IMF'nin istekleri doğrultusunda hükümetin personel azaltılmasını kabul etmesi ve KDV oranlarını artırması çok zor. Zaten böyle bir talebin kabul edilmesi bu kriz ortamında büyük hata olur. IMF'nin kriz koşullarını diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye için de dikkate alması gerekiyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sabancı kriz lobisinin tuzağını bozdu

Süleyman Yaşar 29.01.2009

Dünya mali krizinde yurt dışında para kaybeden yerli zenginler medyada büyük bir gürültü çıkardılar. Dünya mali krizinin merkezini sanki Türkiye gibi göstermeye çalıştılar.

Oysa Türkiye'de bir banka, aracı kurum ya da herhangi bir yatırım fonu batmadı. Buna rağmen kriz lobisi Ankara'dan IMF'den hemen 35 milyar dolar borç para alınıp kendilerine verilmesini istedi. Ankara, kriz lobisinin bu isteklerine karşı çıktı. Bunun üzerine Türkiye'de bankacılık sektörü yanında kamu maliyesi de diğer ülkelere göre oldukça iyi durumda olmasına rağmen kriz lobisi, Türkiye ekonomisini olduğundan kötü göstermeye başladı. Kriz lobisi görüşmelerin sürdüğü IMF'den alınacak 20 milyar doların peşinde ve Türkiye ekonomisini kötü göstermeye devam ediyor.

Dün Türkiye ekonomisinde anlamlı bir gelişme yaşandı. Kriz lobisinin Türkiye ekonomisini olduğundan kötü göstermek için kurduğu tuzağı Sabancı Holding bozdu.

Sabancı Holding A.Ş. - Österreichische Elektrizitätswirtschafts - Aktiengesellschaft (Verbund) - Enerjisa Enerji Üretim A.Ş. Ortak Girişim Grubu, herkesin artık bu krizde ödemez dediği 1 milyar 225 milyon doların yarısını peşin ödeyip Başkent Elektrik Dağıtım A.Ş. hisselerini Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'ndan devir aldı. Böylece

dünya mali krizine rağmen Türkiye ekonomisine yatırım yapılacağını ve Türkiye için fon bulunacağını gösterdi. Ayrıca Sabancı Holding diğer elektrik dağıtım ve üretim şirketleriyle de ilgilendiğini belirtti. Böylece kriz lobisinin Türkiye ekonomisi için kurduğu tuzak bozuldu.

Sabancı Holding'in bu devir anlaşmasının ardından daha önce ihalesi yapıp görüşmeleri devam eden Meram, Sakarya ve Aras Elektrik Dağıtım şirketlerinin devir sözleşmeleri de imzalanacak. Çünkü görüşmeleri süren elektrik dağıtım şirketlerinin ihalesini kazanan firmalar Alarko Holding, Akkök Grubu (AKCEZ) ve Kiler Grubu oldukça güçlü firmalar. Bu firmaların finansman bulması zor değil. Böylece sadece bu dört şirket özelleştirmesinden toplam 2,4 milyar dolar özelleştirme geliri tahsil edilecek. Yapılacak elektrik dağıtım şirketleri devir anlaşmaları, 2009 yılı şans oyunları, otoyol, köprü ve enerji üretimi-dağıtımı gibi özelleştirme projelerinin de gerçekleşmesini sağlayacak.

Anlayacağınız, Türkiye ekonomisi öyle söylendiği gibi çok kötü durumda değil. Hatta yaşanan dünya mali ve ekonomik krizde Türkiye güvenilen ekonomiler arasında sayılabilir. Dün Sabancı Holding'in yaptığı yatırım, krizde Türkiye ekonomisine güvenin kanıtı oldu

Özelleştirilecek elektrik dağıtım şirketleri

Şirket	Görev illeri
Akdeniz Elektrik A.Ş.	Antalya, Burdur, Isparta il sınırları
Aras Elektrik A.Ş.	Erzurum, Ağrı, Ardahan, Bayburt, Erzincan, Iğdır, Kars
Çoruh Elektrik Dağıtım A.Ş.	Trabzon, Artvin, Giresun, Gümüşhane, Rize
Dicle Elektrik Dağıtım A.Ş.	Diyarbakır, Şanlıurfa, Mardin, Batman, Siirt, Şırnak
Fırat Elektrik Dağıtım A.Ş.	Elazığ, Bingöl, Malatya, Tunceli
Gediz Elektrik Dağıtım A.Ş.	İzmir, Manisa
Göksu Elektrik Dağıtım A.Ş.	Kahramanmaraş, Adıyaman
Çamlıbel Elektrik Dağıtım A.Ş.	Sivas, Tokat, Yozgat
Osmangazi Elektrik Dağıtım A.Ş.	Eskişehir, Afyon, Bilecik, Kütahya, Uşak
Toroslar Elektrik Dağıtım A.Ş.	Adana, Gaziantep, Hatay, Mersin, Osmaniye, Kilis
Uludağ Elektrik Dağıtım A.Ş.	Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Yalova
Vangölü Elektrik Dağıtım A.Ş.	Bitlis, Hakkari, Muş, Van
Yeşilirmak Elektrik Dağıtım A.Ş.	Samsun, Amasya, Çorum, Ordu, Sinop
Başkent Elektrik Dağıtım A.Ş.	Ankara, Kırıkkale, Zonguldak, Bartın, Karabük, Çankırı, Kastamonu
Boğaziçi Elektrik Dağıtım A.Ş.	İstanbul ili Rumeli Yakası.
İst. Anadolu Yakası Elektrik Dağıtım A.Ş.	İstanbul ili Anadolu Yakası.
Meram Elektrik Dağıtım A.Ş.	Kırşehir, Nevşehir, Niğde, Aksaray, Konya, Karaman.
Sakarya Elektrik Dağıtım A.Ş.	Sakarya, Bolu, Düzce, Kocaeli.
Trakya Elektrik Dağıtım A.Ş.	Edirne, Kırklareli, Tekirdağ.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Davos: Neredeyiz? Nereye gidiyoruz?

Süleyman Yaşar 30.01.2009

Dünyanın her yerinden İsviçre’de Alplerin zirvesine gelerek Davos’un yıllık ekonomi forumunda toplanan siyasiler, akademisyenler ve işadamları dünya ekonomik krizini tartışıyorlar. Tartışmalarda ‘ekonomik krizde neredeyiz ve nereye gidiyoruz’ sorularına cevap arıyorlar.

Davos’ta yapılan tartışmalarda, Rusya Başbakanı Vladimir Putin, dünya ekonomik krizine en önemli neden olarak korumacılığı ve ülke merkez bankalarının rezerv para olarak ellerinde sadece belli paraları tutuyor olmalarını gösterdi. Putin, bölgesel para birimlerine geçilerek dünya ekonomisinin rezerv para tehlikesinden kurtulacağını ileri sürdü. Halen merkez bankalarında döviz rezervleri yüzde 63,9 dolar, 25,5 avro ve yüzde 4,7 sterlin olarak tutuluyor.

Dünyanın bir diğer büyük ekonomik gücünün temsilcisi olan Çin Başbakanı Wen Jiabao de küresel krizin nedeni olarak korumacılığa dikkat çekti. IMF’nin tahminlerinin aksine 2009’da Çin ekonomisinin yüzde 8 oranında büyüyeceğini de ısrarla belirtti. Oysa IMF, Çin ekonomisinin 2009’da yüzde 6,8 büyüyeceğini tahmin ediyor.

Aslında Davos’ta en gerçekçi tespitler ve öneriler, siyasilerden değil bir bürokrattan geldi. Dünya Ticaret Örgütü Başkanı Pascal Lami dünya ticaretinin azaldığını, ticarete korumacılığın artmaya başladığını söyledi. Lami, finans kriziyle birlikte ticaretin finansmanının daraldığını, bunun normal olduğunu belirtiyor. Ama korumacılığın artmasının dünya ticaretine en büyük darbe olacağını ve dünya ekonomisinin çok daha kötüye gideceğini belirtiyor.

Peki, Davos’ta herkesin küresel krizin sebebi olarak altını çizdiği bu korumacılık denen şey nedir?

Zengin ülkeler, gelişmekte olan fakir ülke pazarlarına kendi sanayi ürünlerinin serbestçe girmesi için gümrük duvarlarını neredeyse sıfıra indirttiler. Çünkü fakir ülkelere 1990’lı yılların başında zorla kabul ettirilen Washington Mutabakatı’nın 9. maddesi gümrüklerin sıfırlanmasını öneriyordu.

Ayrıca zengin ülkeler kendi üreticilerini yüksek devlet yardımlarıyla koruyarak rekabeti de bozuyorlar. Avrupa Birliği 2009 bütçesinin yüzde 41’ini tarımsal destek olarak üreticilerine aktarıyor. Tarım kesimine aktarılan doğrudan devlet yardımı 55 milyar avro, yaklaşık 71 milyar dolar tutuyor.

ABD ise 2009’da yaklaşık 300 milyar dolar tutarında çiftçilere devlet desteği sağlıyor. ABD fakir ülkelere gelecek tarım ürünlerine karşı da yüksek gümrük duvarlarıyla çiftçilerini koruyor.

Zengin ülkelerin, yaşanan dünya ekonomik krizinde zaten uyguladıkları korumacılığı daha da artıran kararlar alması krizi iyice derinleştirebilir. Çünkü, bu yıl sadece gelişmekte olan ülkeler büyüyecek. Onların mal ihraç etmeleri mali disiplin ve korumacılık tedbirleriyle engellenirse dünya ekonomisi büyümez. Açlık ve yoksulluk iyice artar. Bu nedenle Pascal Lami zengin ülkelere seslenerek, gelişmekte olan ülkelerin ihracatlarının desteklenmesini öneriyor.

Devlet yardımlarına gelince... Avrupa Birliği ve ABD çiftçilerine yaklaşık 371 milyar dolar yardım yapıyor. Bu parayı bütçelerinden ödüyorlar. Çiftçilere ödenen bu yardımlar vergileri artırıyor. Rekabeti bozuyor. Dünya ticaretini azaltıyor. Oysa bu zengin ülkeler kendi üreticilerine devlet yardımları yapmayıp, ihtiyaçları olan tarım ürünlerini daha ucuza üreten Afrika ve Asya’nın fakir ülkelerinden satın alsalar dünyada açlık ve fakirlik kalmaz.

Ama zengin ülkelerin açgözlülüğü bu gerçeği görmüyor. İşte bu nedenle Davos'ta Pascal Lami'nin önerisi en gerçekçi öneri olarak kayıtlara geçecek.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF anlaşması olmayabilir

Süleyman Yaşar 02.02.2009

Uluslararası Para Fonu (IMF) Başkan Yardımcısı John Lipsky önceki gün yaptığı açıklamada Davos'ta Başbakan Tayyip Erdoğan ve Devlet Bakanı Mehmet Şimşek ile yaptığı görüşmelerde çok önemli ilerlemeler kaydedildiğini belirtti. Yakın zamanda olumlu bir sonuca ulaşacaklarına inandığını söyledi. Lipsky, Washington'a dönüşünde IMF yönetimiyle de görüşeceğini ifade etti.

Lipsky'nin bu açıklamasının ardından IMF-Türkiye destek kredisi (stand by) görüşmelerinin, on gün aradan sonra bu hafta cuma günü tekrar başlaması gerekiyor. IMF'nin, Türkiye'den iki yeni koşulu var: Bir, kamu borçlanma gereğinin azaltılması. İki, faiz dışı fazlanın yüksek tutulması.

Başbakan Tayyip Erdoğan önüne getirilen yeni koşulları kabul etmeye yanaşmıyor. Erdoğan haklı. Çünkü yaşanan ekonomik kriz ortamında toplam talebi daraltacak bu iki koşulu IMF'nin istediği şekilde kabul etmek Türkiye ekonomisini zor duruma düşürebilir.

IMF'nin istekleri doğrultusunda bir destek kredisi anlaşması yapıldığı takdirde, vergiler arttırılacak. Buna karşın GAP eylem planının uygulanmasına, öngörülen ulaşım, enerji, eğitim ve sağlık yatırımlarını yapılmasına, yeni memur alımına ve yerel yönetimlere kaynak aktarılmasına izin verilmeyecek.

İlginç olan, IMF, destek kredisi verdiği ülkelere aynı isteklerde bulunmuyor. Pakistan'ın bütçe açığının ulusal gelire oranı yüzde 4,2, kamu borçlarının ulusal gelire oranı ise yüzde 54,6 seviyesinde iken IMF, Pakistan'a 7,6 milyar dolar destek kredisi verdi. Pakistan'dan, sadece yüzde 1,6 oranında faiz dışı fazla ayırmasını istedi.

Macaristan'ın bütçe açığı yüzde 2,5, kamu borçlarının ulusal gelire oranı yüzde 70,1 düzeyinde ama IMF, faiz dışı fazlanın yüzde 1,9 oranında olmasını kabul etti ve Macaristan'a 15,7 milyar dolar verdi. İzlanda'nın bütçe açığı yüzde 8,5, kamu borç yükü de ulusal gelirin de üstünde yüzde 108,6'lık bir orana ulaşmış durumda ama IMF, İzlanda'dan faiz dışı fazla istemedi ve ona 2,1 milyar dolar kredi verdi. Aynı şekilde Ukrayna'nın bütçe açığı yüzde 4,5 ama IMF, ondan da faiz dışı fazla istenmedi ve 16,4 milyar dolar destek kredisi verdi.

Türkiye'nin kamu maliyesi verilerine baktığımızda, IMF'nin destek kredisi verdiği ülkelere çok daha iyi durumda olduğunu görüyoruz. Türkiye'de bütçe açığının ulusal gelire oranı yüzde 1,7'ye, kamu borçlarının ulusal gelire oranı ise yüzde 38 oranına geriledi. Net kamu borcunun ulusal gelire oranı ise yüzde 25 seviyesinde. Bu verilere göre, Türkiye'nin kamu maliyesi sürdürülebilir koşullara sahip görünüyor. Ayrıca faizlerin ve enflasyonun gerilemesi kamu maliyesinin sürdürülebilirliğini artırıyor.

Gelişmekte olan ülke ekonomilerine özel ilgi gösteren ünlü iktisatçı Joseph Stiglitz, Davos toplantılarında, "Türkiye, kararını, IMF'nin şartlarına göre vermeli. Kötü bir anlaşma yapmaktansa, hiç yapmamak daha iyidir" diyerek dikkatleri doğru bir yere çekti. Türkiye ekonomisini dünya ekonomik krizinde daralmaya götürecek

koşulları kabul edilerek IMF ile anlaşmak hatalı olur.

Türkiye, özel sektörün sorumsuzca yaptığı borçlarını ödemek için kötü bir IMF anlaşmasını imzalamaktan kesinlikle kaçınmalı. Büyük şehirlerde adım başı alışveriş merkezi ve lüks rezidans yapan, rezidansın yüz metrekaresini bir milyon dolardan satmaya çalışan sorumsuz ve sorunlu işadamlarının borcu vatandaşın sırtına yüklenmemeli. Bazılarının yurtdışında yatırıp kaybettiği paralar Ankara'dan verilmemeli.

Özel sektör aldığı borçları son beş yılda elde ettiği yüksek kârlarla geri ödemeli. IMF ile yapılacak destek kredisi anlaşması kamunun yararına ise imzalanmalı. Kamu yararı yoksa, Türkiye'yi fakirleştirecek bir IMF anlaşmasına da zaten gerek yok.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İhracat Türk parası olarak arttı

Süleyman Yaşar 03.02.2009

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) dün ocak ayı ihracat rakamlarını açıkladı. Buna göre, ocak ayında ihracat 2008 yılının ocak ayına göre yüzde 27,9 oranında geriledi.

Türkiye ihracatının gerilemesinin nedeni Avrupa ülkelerinin Türkiye'den ithalat taleplerinin düşmesinden kaynaklanıyor. Yaşanan küresel kriz, zengin ülkelerin mali piyasalarında derin bir tahribat yaptı. Zengin ülkelerin ekonomileri bu nedenle hızla küçülmeye başladı. IMF'nin tahminlerine göre, bu yıl ABD ekonomisi yüzde 1,6, Avrupa ekonomileri yüzde 2 oranında küçülecek. Türkiye için önemli bir pazar olan Avrupa'ya ihracat da bu nedenle azalacak.

Bu tabii resmin bir yüzü... Acaba Türkiye'nin yaptığı ihracat dünyanın her yönüne aynı şekilde azalıyor mu? Azalmıyor...

Türkiye'nin zengin ülkelere olan ihracatı gerilerken, gelişmekte olan ülkelere ihracatında aksine artışlar var. Özellikle Ortadoğu ve Afrika ülkelerine olan ihracat artıyor. İhracat, Suudi Arabistan'a yüzde 54, İran'a yüzde 41 ve Irak'a yüzde 39 oranında arttı. Üstelik gelişmekte olan ülkeler zengin ülkelerin aksine 2009'da yüzde 3,3 oranında büyüyecekler. Bu nedenle Türkiye, değer kaybı sonucunda rekabet gücü kazanan Türk parasının da yardımıyla bu pazarlara ihracatını daha da artırabilir.

TİM, dünya ekonomisindeki olumsuz gelişmeler nedeniyle Türkiye'nin ihracatının 2009'da yüzde 17 gerileyeceğini tahmin ediyor. Gelişmekte olan ülke pazarlarının talebi, bu tahmini çok daha küçük oranlara düşürebilir.

Gelelim Türkiye'nin ihracat rakamlarının analizine...

Bu yıl ocak ayında ihracat 7 milyar 781 milyar dolar oldu. Bunun Türk parası cinsinden değeri 15 Ocak 2009 kurlarıyla 11 milyar 353 milyon lira ediyor.

Geçen yılın ocak ayında yapılan ihracat ise 9 milyar 781 dolardı. Bu ihracat tutarının Türk parasından değeri ise 15 Ocak 2008 kurlarıyla 11 milyar 151 milyon liraya denk geliyor.

Bu durumda ihracat dolar bazında düşerken, Türk Lirası olarak artıyor. Bu da Türkiye’de insanların gelir düzeyinin düşmediğini aksine arttığını gösteriyor. Dolar cinsinden ihracatın gerilemiş olması Türkiye’yi içeride fakirleştirmiyor.

Ayrıca Türkiye’nin ihracatının azalmasında dikkate alınması gereken önemli bir unsur da şu... Dünya’da son üç ay içinde enerji fiyatları yüzde 51,9, metal fiyatları yüzde 42,2 ve tarım ürün fiyatları yüzde 11,9 oranında geriledi. Bu nedenle ihraç ürünlerinde kullanılan bu girdilerin maliyetleri düştüğü için, ihracatçı firmaların eski yüksek fiyatlarından ihracat yapmaları artık mümkün olamaz.

Örneğin geçen eylül ayında 20 bin dolara sattığınız otomobili, bugün aynı fiyattan satamazsınız. Üretimde girdi olarak kullandığınız demir ve sac fiyatı yüzde 42 oranında düştüyse, bu düşüşü otomobil fiyatına yansıtmanız gerekiyor. İhracatın dolar olarak düşmesinin bir nedenini de girdilerdeki işte bu ucuzlama oluşturuyor.

Bu yüzden, Türkiye’nin ihracat rakamlarını yorumlarken, ihracat mallarında maliyet azalışı nedeniyle ortaya çıkan ihracat fiyatı düşüşlerini de dikkate almak şart. Ekonomik kriz nedeniyle dış talepte tabii bir fiziki gerileme yaşandı ve yaşanıyor. Ama bu fiziki gerilemenin yanında maliyet azalışı nedeniyle de Türkiye’nin toplam ihracat rakamlarında gerilemenin yaşanması bir felaket olarak değil normal bir gelişme olarak değerlendirilmeli.

Her şeyden önce Türkiye’nin ihracatı gerilerken ithalatının da gerilemesi ve dış ticaret açığının küçülmesi, Türkiye’nin ekonomik kırılganlığını azaltacağı için olumlu bir haber olarak değerlendirilebilir.

Çünkü geçen yıllarda izlenen ‘yüksek faiz - düşük kur politikası’nın yol açtığı rekabetçi olmayan döviz kuruna övgü düzenlerin dediği gibi, iyi bir ekonomiden kötü bir ekonomiye geçmiyoruz. Onlar o dönemde aslında iyi olmayan bir ekonomiyi iyi olarak gösteriyorlardı. Rekabetçi döviz kuruna sahip bir Türkiye ekonomisi inanır çok daha sağlam temellere oturacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Avrupa 3,5 milyon işçi arıyor

Süleyman Yaşar 04.02.2009

Küresel mali kriz dünya çapında her gün binlerce insanı işsiz bırakırken, Avrupa 3,5 milyon işçi arıyor. Bu görüşü Manpower Inc. şirketinin başkanı David Arkless, Davos toplantılarında ileri sürdü.

İnsan Kaynakları şirketi olan Manpower Inc., 80 ülkede 4000 şubesi bulunan dünyanın en yaygın çokuluslu şirketlerinden biri. Şirket eleman arayan firmalara çalışacak işçi, iş arayan elemanlara da çalışacakları işyeri buluyor. Anlayacağınız özel iş ve işçi bulma kurumu olarak dünya çapında faaliyet gösteriyor. Manpower Inc. aynı zamanda aranan işin niteliğine uygun eleman yetiştirmek için eğitim de veriyor. Verimliliği artırmak için diğer yanda işletmelere eğitim programları hazırlıyor.

Manpower Inc’in Başkanı Arkless, Davos’ta yaptığı konuşmada Avrupa’da halen 3,5 milyon açık iş olduğunu ve

bu işlere eleman arandığını söyledi. Yaşanan mali ve ekonomik krizde işsiz kalanların ise vasıfsız ve düşük ücretli işçiler olduğunu ileri sürdü. Arkless'e göre, Avrupa'da pek çok alandaki boş işlere vasıflı eleman aranıyor. Yeni eğitim programlarıyla işsiz kalanların eğitilmesi sonucunda bu işsizlerin boş işlere yerleştirilmesi mümkün görülüyor.

David Arkless'e göre, yaşanan krizde devletlerin, hazırladıkları ekonomiyi kurtarma paketlerinde vasıfsız işçiyi eğitmek için eğitime ayrılan ödeneklere ağırlık vermeleri gerekiyor.

Davos'taki konuşmasında Britanya'nın krize karşı hazırladığı son ekonomik planda vasıfsız elemanları vasıflı hale getirmek için büyük tutarda ödenek koyduğuna dikkat çeken Arkless, bunun Britanya ekonomisini kısa sürede düzlüğe çıkaracağını söyledi. Britanya Başbakanı Gordon Brown da aynı fikirde. Brown, yeni iş kazandırma eğitimleri sayesinde işsiz sayısını azaltacaklarını belirtti.

Türkiye'ye gelince... Türkiye'de vasıfsız elemanları vasıflı hale getirmek için özel sektörün eğitim amaçlı ödenekleri yok denecek kadar az. Devletin vasıflı eleman yetiştirmek için eğitime harcama yapması da bütçe kısıtlaması nedeniyle çok zor.

Ayrıca bırakın vasıfsız elemanı vasıflı hale getirmeyi, Türkiye'de 1 milyon 154 bin çocuk okullaşma yaşına geldiği halde okula gidemiyor. IMF ile süren destek kredisi görüşmelerinde, IMF heyeti eğitim ve sağlık harcamalarının kısılmasını istiyor. IMF, 'sizin eğitime ihtiyacınız yok, borcunuzu ödeyin yeter' diyor.

Bizim özel sektör temsilcileri de Türkiye'ye haksızlık eden bu kötü koşullu IMF anlaşmasını destekliyorlar. Amaç, patronlara, IMF'den gelecek 20-25 milyar doların aktarılmasını sağlamak. Çocuklar okula gidememiş, hastalanmış, sonra da hiçbir vasfı olmadığı için ölene kadar işsiz kalmış önemli değil.

Dünyanın en büyük insan kaynakları şirketinin başkanı David Arkless'e kulak vermek gerekiyor. İstihdam için vasıfsız emeği vasıflı hale getirmek şart.

Türkiye yaşanan dünya ekonomik krizinde eğitime harcama yaparak yeni istihdam yaratmak zorunda. Eğitim, ekonomide yatırım anlamına geliyor ve uzun dönemli sürdürülebilir ekonomik büyümenin en önemli değişkeni oluyor. En önemlisi ülkeye huzur, insanlarına da kaliteli bir yaşam ve refah getiriyor.

İşte bu nedenle IMF ile yapılan görüşmelerde eğitim, sağlık ve istihdam ödeneklerini kısıtlayıp sadece borç ödemesine ağırlık veren bir anlaşmaya kesinlikle izin verilmemeli. Çünkü kamu kesiminin açığı küçük ve kamunun ödenemeyecek bir borcu yok. Buna karşın özel sektörün aşırı borç sorunu var. Özel sektör temsilcileri, IMF'den para gelsin de nasıl gelirse gelsin diyeceklerine, patronların sorumsuzca borçlanmalarını ve yanlış yatırımlarını zamanında engelleselerdi şimdi bu çaresizlik içine düşmezlerdi.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF anlaşması olmazsa ne olur

Süleyman Yaşar 05.02.2009

Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) aslında varlık nedeni, dünya ticaretinin aksamaması için ülkelerin dış ödemeler dengesinin sürdürülebilmesini sağlamaktır. Çünkü bir ülke döviz bulamayıp ithal ettiği malların bedelini ödemediği takdirde dünya ticareti aksar. Parasını alamayan ülke diğer ülkeye olan ithalat borcunu ödeyemez ve sistem durur. İşte IMF dış ödemesini yapamayan ülkeye yardım ederek ödeme sorununu çözer. Böylece dünya ticaretindeki aksama önlenir.

IMF dünya ticaretini sürdürülebilir kıldığı için gerekli ve saygın bir kuruluştur zaten. IMF olmasaydı dünya ticareti gelişmez ve refah artmazdı. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan IMF'ye, dünya ticaretinin aksamadan sürdürülmesi için her zaman ihtiyaç olacak.

Gelelim Türkiye'nin IMF anlaşmasına...

IMF'den alınacak destek kredisi anlaşması için yapılan görüşmelere on gün ara verilmişti. Bu on günlük süre cuma günü doluyor ama Hazineden sorumlu Devlet Bakanı'nın açıklamasına göre, görüşmelere verilen ara uzayacak. Bu da bize gösteriyor ki, hükümet, IMF'ye ihtiyaç duymuyor. Çünkü kısa vadeli dış borcu 3 milyar dolar olan Hazine dış ödemelerini yapmakta bir zorluk çekmiyor.

Peki, IMF ile hemen anlaşmayı kim istiyor?

IMF ile hemen anlaşma yapılmasını özel sektör istiyor. Özel sektör, IMF'den eylül ayında 35 milyar dolar, şimdi biraz indirim yapıp 20 milyar dolar alınıp kendilerine verilmesini talep ediyor. Verilmediği takdirde sanki Türkiye ekonomisinde kıyamet kopacak havasını yaratıyor.

Özel sektör temsilcileri bir de yanıltıcı beyanlarda bulunup, IMF olmazsa hükümetin mali disiplini bozacağını söylüyorlar. Oysa AKP Hükümeti, Türkiye'de ilk kez IMF anlaşmalarını yarıda kesmeyip, 18. ve 19. IMF anlaşmalarını tamamlayan bir hükümet oldu. Daha önce IMF ile yapılan 17 anlaşma tamamlanamamıştı. Bu nedenle AKP Hükümeti, IMF'nin kurallarına uyan ilk hükümet olarak anılacak gelmiş geçmiş bütün hükümetler arasında.

Anlaşılan, özel sektörün asıl üzerinde durduğu nokta mali disiplin değil. IMF'den alınacak paranın kendilerine verilmesini istiyorlar.

Önceki gün Merkez Bankası reel kesimdeki özel sektör firmalarının döviz yükümlülüklerini açıkladı. Firmaların 24,9 milyar dolar kısa vadeli borcu var. Kısa vade önümüzdeki bir yılı kapsayan süre demek. Kısa vadeli bu borcun 18,1 milyar doları Türkiye'deki bankalardan alınmış. Yurtdışından alınan kısa vadeli borç ise sadece 2 milyar dolar.

Borcun kalan kısmı ise kiralama taksitleri gibi kalemlerden oluşuyor. Bu borca karşılık firmaların 26,4 milyar doları yurtdışında, 33,5 milyar doları yurtdışında tutulan 60 milyar dolarlık döviz mevduat hesabı var. Ayrıca 14,7 milyar dolarlık da ihracat alacakları var. Dolayısıyla özel sektörün ödenemeyecek bir borcu yok ve IMF'nin parasına hiç ihtiyaçları da yok.

Kamunun ve özel sektörün ödenemeyecek bir dış borcu olmadığına göre, bu durumda Türkiye'nin acil bir IMF anlaşmasına da gerek yok. Hatta ihtiyati stand-by anlaşmasından, IMF'yle ilişkinin borç anlaşmasına dönüşmesi bile yersiz görünüyor.

Dolayısıyla Türkiye IMF ile ekonomisini küçülten, eğitim ve sağlık harcamalarını kısıtlayan bir anlaşma yapmaktan kaçınmalı. IMF görüşmelerinde bütün detaylar çok sıkı pazarlık edilmeli.

Hatırlamakta fayda var. Türkiye, 1 Ocak 1961'den Mayıs 2008'e kadar geçen yıllar içinde 19 defa IMF'ye başvurarak stand-by anlaşması imzalamış. Demek ki biz her iki yıl dört ayda bir IMF'ye gidip 'bizi kurtarın' demişiz.

Böyle sık sık IMF'ye gitmek aslında bir ahlaki zafiyet değil mi? Belki de Türkiye ekonomisinin düzgün işleyebilmesi için en doğru alternatif, IMF'nin bize 'artık yeter, bana gelmeyin. Gidin başınızın çaresine kendiniz bakın' demesidir. Ne dersiniz?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Siyasette asker, ekonomide IMF

Süleyman Yaşar 06.02.2009

Bazı devlet politikaları ekonomik kaynakların getirilerini yapay olarak yüksek tutacak bir biçimde tasarlanır. Mesela gümrük tarifeleri, ithalat kotaları, devletin sınırladığı alanlara girebilme bir takım politik kararlara bağlıdır. Türkiye'de işadamları Ankara'da bu kararları aldirabilmek için politikacılardan ziyade askerlere güvenir.

Büyük işadamları, böyle rantları elde etmek için askerin siyaset üzerinde denetimini isterler. Çünkü bizde işadamları rekabete dayalı üretim yapmazlar. Rekabet piyasasına hiç yanaşmazlar. Onlar, tekel veya az sayıda şirketin faaliyet gösterebildiği piyasalarda faaliyet gösterirler.

Türkiye'de işadamları yeni bir ürün, bir buluş üzerinden para kazanamazlar. Tekel rantlarını devam ettirmek için siyasal kararlara ihtiyaç duyarlar. İhtiyaç duydukları kararı elde etmek için de siyasetçinin karşısına askeri koyarlar. Hatta şirket yönetim kurullarına bir de emekli asker yerleştirerek, siyasetçiye "bana sorun çıkarma, bak benim askerle aram iyi" diyerek gözdağı verirler. Amaç, rantlara dayanan kazançlarının önüne bir engel çıkmasını engellemektir.

Siyasi alanda siyasetçinin karşısına askeri çıkaran işadamları, ekonomik alanda da siyasetçinin karşısına devamlı IMF'yi çıkarırlar. Türkiye'de işadamlarının IMF'ye başvurma isteği bitmez. Askerî darbenin ardından 1 Ocak 1961'de IMF ile ilk destek kredisi (stand by) anlaşmasını imzalayan Türkiye o günden bugüne neredeyse her iki yılda bir IMF'ye gidip borç para istedi. Türkiye'nin IMF'ye gitmesi gerektiği savına dayanak olarak da hükümetlerin bütçe disiplinine uymayacağı gerekçesi gösterilir.

Hükümetlere güvenmeyen işadamları, kamu kesimini sürekli IMF anlaşmalarının sıkıcı koşullarının içine sokmaya zorlarlar. Kendileri ise disiplini bir kenara bırakıp sürekli borçlanırlar. İş yaparken öz kaynak kullanmazlar. Türkiye'de kazandıkları paralarını yurtdışında tutarlar ve sonra da o paraları kendi şirketlerine borç olarak verirler. Şirketler sürekli zayıf kalır, patronlar ise her daim zenginleşir. Üstelik kendi şirketlerine kendi paralarıyla verdikleri borçları da devlete ödetip vatandaşın sırtına yüklerler.

Son dönemde yaşananlar işadamlarının siyasette askere, ekonomide IMF'ye güvendiklerini açıkça gösteriyor.

Oysa AKP Hükümeti döneminde uygulanan son iki IMF anlaşması başarıyla bitirildi. Bütçe açığının ulusal gelire oranı yüzde 1,7'ye, devlet borçlarının ulusal gelire oranı da yüzde 37'ye düşürüldü. Yani devletin bugün kısa vadeli dış borcu 3 milyar dolar gibi çok küçük düzeyde bulunuyor. Buna rağmen işadamları ısrarlar IMF'nin sıkı koşullarını istiyor. Bu isteklerine neden olarak da hükümetin mali disiplini bozacağını öne sürüyorlar.

AKP Hükümeti son yedi yılda kamuda mali disiplini sağladı. Devlet borçlarını ödedi. Bir karadelik olan sosyal güvenlik sistemini değiştirip sürdürülebilir hale getirdi.

Peki, işadamları ne yaptı? Onlar 200 milyar dolara yaklaşan dış borç yaptılar. İhracata dönük sanayi kuracaklarına, ihtiyaç olmadığı halde adım başı alışveriş merkezi, lüks rezidans yapıp ekonomik kaynakları savurdular. Şimdi 'hangi koşulla gelirse gelsin de IMF gelsin' diyorlar.

Artık işadamlarının, siyasette ve ekonomide siyasetçiye güvenmesi gerekiyor. Siyasette askeri, ekonomide IMF'yi isteyenler, bugünün dünyasını ve Türkiye'sini ıskalamamak istiyorlarsa, demokrasi, hukuk ve rekabet ortamında para kazanmayı öğrenmeliler.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF'nin tutarsız önerileri

Süleyman Yaşar 09.02.2009

Uluslararası Para Fonu (IMF), son hazırladığı raporda dünya ekonomisinin 2009'da yüzde yarım büyüyeceğini öngörüyor. Aynı raporda IMF, Türkiye ekonomisinin de 2009'da yüzde 1,5 oranında küçüleceğini düşünüyor.

IMF, G-20 ülkelerinin 2 nisanda Londra'da yapacakları toplantı için sıkı bir hazırlık yapıyor. 31 ocak-1 şubat tarihlerinde Londra'da gerçekleşen ekonomi bakanları toplantısında, dünya ekonomisinin sağlığına yönelik bazı ön tespitler yapıldı. Çünkü 2 nisandaki zirvede verilecek kararlar dünya ekonomisinin kriz sonrası şekillenmesinde önemli rol oynayacak.

IMF'nin hazırladığı son raporda, dünya ekonomisinin en büyük yirmi ülkesi arasında olan Türkiye'de büyüme, enflasyon ve diğer makro değişkenler açısından ele alınıyor. IMF, G-20 ülkelerini toplu olarak değerlendirirken, bu ülkelere krizi aşmaları için bazı önemli tavsiyelerde bulunuyor. Yaşanan ekonomik krizde para politikasının pek fazla etkin olamayacağını özellikle belirtiyor.

Buna karşın maliye politikasına ağırlık verilerek, iç talebin desteklenmesi üzerinde önemle duruluyor. IMF, yaşanan kriz nedeniyle daralan kredi piyasasını canlandırmak için kamu harcamalarının arttırılmasını istiyor. Aksi takdirde reel ekonominin canlanmasının mümkün olmayacağını söylüyor. IMF, yaşanan krizde para politikasının etkili olamayacağını altını özellikle çiziyor.

Gelelim Türkiye'deki IMF heyetiyle görüşmelere...

IMF G-20 ülkelerinin krizden çıkmaları için kamu harcamalarını arttırmalarını isterken, Türkiye’de destek kredisi anlaşması için görüşmeler yapan IMF heyeti, Türkiye’den kamu harcamalarını kısımasını, vergileri arttırmasını talep ediyor. Aynı IMF, bir yandan da Türkiye ekonomisinin yüzde 1,5 oranında küçüleceğini ileri sürüyor. Küçülen bir ekonomide vergilerin arttırılması ve kamu harcamalarının kısılması hangi ekonomi bilgisiyle bağdaşıyor, bunu anlamak mümkün değil.

Peki, bu çelişki nasıl çözülecek?

Bir kere, IMF heyetinin dünya ekonomik krizi nedeniyle daralan Türkiye ekonomisine önerdiği vergi artırımları ve harcama kısıntıları kesinlikle kabul edilmemeli. Türkiye, IMF ile iç talebi genişleten bir anlaşma yaparak bu çelişkiyi gidermeli.

Gelelim IMF, Türkiye’den farklı koşul istemiyor diyenlere...

IMF, Türkiye’den yüzde 4 oranında faiz dışı fazla istiyor. Bunun anlamı, ‘40 milyar lira vergi gelirini harcamayıp borçlarınızı ödeyin’ demektir. Türkiye’nin kamu borç yükü 2002 yılında yüzde 98 seviyesindeydi, bugün ise yüzde 37’ye gerilemiş durumda. IMF yeni destek kredisi verdiği ülkelerle yaptığı anlaşmalarda Pakistan’dan yüzde 1,6, Macaristan’dan yüzde 1,9 oranında faiz dışı fazla istedi. Bu iki ülkenin kamu borç yükleri Türkiye’den çok yüksek, sırasıyla yüzde 52,4 ve yüzde 70,1 oranını buluyor.

IMF Türkiye’den diğer ülkelere göre farklı koşul istemiyor diyenlere o zaman sormak lazım, peki bu koşulların neresi aynı? Türkiye borçlarını azaltmış. Şimdi niçin daha fazla borç ödemeye para ayıracak?

Türkiye’nin bütçe açığının ulusal gelire oranı da son yedi yıl içinde yüzde 24,5’ten yüzde 1,7’ye geriledi. Bütçe açığının küçülmesi, Türkiye’nin sıkı bir mali disiplin uyguladığını zaten gösteriyor. Eğer faiz dışı fazla yüzde 2’ye indirilirse, Türkiye 20 milyar lira daha fazla kamu harcaması yapabilir ve böylece ülkede işsizlik düşer, artan sağlık hizmetleriyle bebek ölümleri azalır, daha çok sayıda çocuk okula gider ve meslek sahibi olup fakir bir geleceğe mahkûm olmaz.

‘IMF olmazsa, olmaz’ diyenlerin Türkiye’nin rakamlarını tekrar önlerine koyup, diğer ülkelerle karşılaştırmaları gerekiyor. Artık Türkiye’de kamu maliyesi eski kamu maliyesi değil.

AKP Hükümeti, Kemal Derviş’in ekonomi planını, ‘bu benim planım değil’ diye reddetmedi, tam tersine harfiyen uyguladı. Böylece kamu maliyesini değiştirmeyi başardı.

Eğer demokrasiyi savunuyorsak, seçilmiş politikacıların bütçe disiplini gerekirse IMF olmadan da sürdüreceklerine inanalım. Aksi takdirde demokrasi talebi hiç gerçekçi olmuyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bakanlığın nükleer fiyatı yanlış

Süleyman Yaşar 10.02.2009

Nükleer santral ihalesiyle ilgili yapılan açıklamalara göre, Rus-Türk ortak girişim grubu, üreteceği elektriğin kilovat saat fiyatına ilk başta ortalama 21,16 sent teklif etti. Bu fiyat çok pahalı bulununca, konsorsiyum sözlü pazarlıklar sonucunda elektriğin kilovat saat fiyatını 13,4 sente kadar indirdi.

Basında çıkan haberler doğruysa, fiyat daha da geriye çekilmek isteniyor. Enerji Bakanlığı, Türkiye Elektrik Ticaret AŞ'nin (TETAŞ) fiyatı 8-10 sente kadar indirmeyi düşündüğünü söylüyor.

Gerçek şu ki, nükleer elektrik üretiminde 8-10 sent bile çok pahalı bir fiyat. OECD'nin 2010 yılı nükleer enerji üretimi projelerinin yüzde 10 iskonto oranı üzerinden yaptığı maliyet hesaplarına göre, ABD nükleer elektriğin kilovat saatini 4,65 sente, Fransa 3,93 sente, Güney Kore 3,38, Fransa 3,93 sente üretebilecek. Bu fiyatlara sermaye maliyeti, güvenlik, işletme maliyeti ve söküm bedelleri gibi tüm maliyet unsurları dahil üstelik.

Peki, Türkiye'de niye böyle pahalı teklifler veriliyor? Bunun tek bir nedeni var, o da, yatırım bedelini kısa sürede geri alıp yüksek kâr sağlamak.

Nükleer elektrik üretmek amacıyla kurulacak santral 4800 megavat gücünde olacak. Santral Mersin Akkuyu'da kurulacak. Nükleer elektrik üretmek için bir megavatlık güç kaynağının kurulma maliyeti en fazla 2 milyon dolar tutuyor. Kurulacak santral 4800 megavat olacağına göre, toplam maliyet 9,6 milyar dolara ulaşıyor.

Kurulacak 4800 megavatlık nükleer santral diğer santraller gibi bakımı sırasında durmuyor, sürekli çalışıyor. İşte bu nedenle yılda 42 milyar kilovat saat elektrik üretiyor. Bu üretimin konsorsiyumun ilk fiyat teklifine göre 21,16 sent üzerinden satış tutarı 8,8 milyar dolara denk düşüyor.

Teklifi veren konsorsiyum, neredeyse nükleer santralin yatırım bedelini, finansman ve işletme maliyetlerini de üzerine koyduğunuzda 20 ayda geri alan bir hesap yapıyor. Oysa devlet, kurulacak nükleer santralin ürettiği elektriği 15 yıl süreyle ihale fiyatından almayı kabul ediyor. Bu garantiye rağmen hâlâ fiyatın 13 sent düzeyinde tutulması kabul edilebilir bir durum değil.

Enerji Bakanlığı, kilovat saati 6 sentin üzerinde olan elektrik fiyatını kabul etmemeli. Çünkü, yaşanan dünya ekonomik krizi koşullarında atıl duran pek çok firma var. Ayrıca faizler de geriledi. Türkiye'deki işi almak için üretilen elektriğin kilovat saatini 6 sentin altına indirecek firmalar mutlaka çıkacaktır. Dolayısıyla müzakereleri aceleye getirmeden ve alternatifleri değerlendirerek karar vermek gerekiyor.

Nükleer elektrik projeleri kilovat saat üretim maliyetleri *

Ülke	\$/ sent
ABD	4,65
Almanya	3,93
Fransa	3,93
Finlandiya	4,12
Çek Cumhuriyeti	3,17
Slovakya	4,55
Güney Kore	3,38
Hollanda	5,32
Romanya	4,93

Kanada	3,71
İsviçre	4,38

Kaynak: World Nuclear Association

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Müteahhitler zor durumda

Süleyman Yaşar 11.02.2009

Konut kredi faizlerinin bir türlü indirilememesi müteahhitleri zor duruma düşürdü. Finans çevrelerinde anlatılanlara göre, bazı müteahhitler iflasın eşiğine geldi. Konut piyasasından yakında iflas haberlerinin peş peşe gelmesi sürpriz olmayacak.

Müteahhitlerin krize girmesinde, konut kredi faizlerinin yüksek olması büyük rol oynuyor. Merkez Bankası politika faizlerini yüzde 13'e indirmesine rağmen, konut kredi faizleri hâlâ çok yüksek düzeyde bulunuyor.

Bankalar, Türk parası cinsinden konut kredi faizlerini en ucuz aylık yüzde 1,40 oranından veriyorlar. Aylık yüzde 1,40'ın yıllık bileşik faizi yüzde 18,25'e geliyor. Bir de bu oranın üzerine bankanın yüzde 2 oranındaki komisyonu ekleniyor. Böylece en ucuz konut kredisi yıllık yüzde 20,25 oranına ulaşıyor.

Ayrıca bankanın ekspertiz ücreti ve konut kredisi kullanan için yaptırdığı hayat sigortasıyla birlikte toplam maliyet daha da artıyor. Ekspertiz ücreti 500 lira, sigorta ücreti 1000 liradan aşağı olmuyor.

Konut kredisi dolara endeksli olarak kullanıldığında da bir şey değişmiyor. Çünkü konut kredilerinde dolar faizleri aylık yüzde 1 olarak veriliyor ve yıllık bileşik faizi yüzde 13'e ulaşıyor. Ayrıca yüzde 2 komisyonla dolar üzerinden konut kredisinin yıllık maliyeti yüzde 15'i buluyor. Dolar üzerinden alınan krediler neredeyse Türk parası faizlere yaklaşıyor. Türk Lirası ya da dolar cinsinden kredilerinin böylesine pahalı olması konuta olan talebi iyice daraltıyor.

Peki, bu piyasa koşullarında müteahhitlerin iflası nasıl önlenebilir? Bankalar konut kredisi faizlerini kısa vadede indirmeyeceklerine göre müteahhitlerin iflasının önüne nasıl geçilebilir?

Her şeyden önce sosyal konut yapan müteahhitlerin elindeki konutlar, destekleyici ve düzenleyici bir fon tarafından alınıp satılabilir. Toplu Konut Fonu, 2002 yılında tasfiye edilmişti. Dolayısıyla şimdi yeniden konut sektörünü destekleyip düzenleyecek bir Konut Fonu'nun kurulması gerekiyor.

Yeni kurulacak Konut Fonu, konut piyasasına likidite sağlar. Böylece küçük ve orta ölçekte iş yapan müteahhitler içine düştükleri zor durumdan kurtarılırlar. Konut Fonu, satın aldığı konutları piyasa düzelinceye kadar bekletir ya da sıfır faizli kampanyalar yoluyla satışa çıkartarak sektörün çalışmasını temin eder.

Tabii bu noktada akla, 'Konut Fonu parayı nereden bulacak? Fon ilk sermayesini nereden sağlayacak?' sorusu geliyor.

Üyeleri arasında müteahhitlerin de bulunduğu Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin (TOBB), işveren ve işçi sendikalarının birikmiş paraları var. Toplam 20 milyar doları bulduğu belirtilen bu paralar bankalarda mevduat olarak tutuluyor.

Pekala, bu 20 milyar doların 5 milyar dolarlık kısmı, yani yüzde 25'i, Merkez Bankası gecelik borçlanma faizleri üzerinden nemalandırılmak üzere bir kanun ile Konut Fonu'na aktarılabilir. TOBB ve sendikaların zor günler için üyelerinden toplayıp nedense zor günlerde üyelerine bir türlü kullandırmadıkları fonlar böylece ekonomiye kazandırılır. Bir kez olsun Türk iş dünyası da kendi parasıyla kendisini kurtarmış olur. İşte para işte çözüm.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Özal siyasetçinin, Erdoğan rantçının ayarını bozdu

Süleyman Yaşar 12.02.2009

Türkiye'de kurulu düzen ilk Turgut Özal'la sarsıldı. 1984 yılında yapılan genel seçimler öncesinde Özal, Boğaz Köprüsü'nü satacağını söyledi ve ANAP olarak seçimlerde yüzde 45 oy aldı. Başbakanlık koltuğuna oturur oturmaz da köprüyü sattı. 'Kutsal devlet' in malının satıldığını gören anayasa profesörü Mümtaz Soysal, Özal'ı hukuk bilmemekle suçladı.

Oysa gerçek bu değildi... Anayasacı Soysal dünyadaki hukuki gelişmeleri izlemediği için devletin yetersiz kaldığı durumlarda piyasanın devreye girdiği kuralını kavrayamadı. Hukuku sadece yerel düzeyde algılayabilen Mümtaz Soysal da daha sonra bir parti kurdu ama Özal gibi başbakan ya da cumhurbaşkanı olamadı.

Sıradan bir Anadolu çocuğu olan Turgut Özal, başbakan ve ardından cumhurbaşkanı seçilerek, bu ülkede sadece Mümtaz Soysal benzeri seçkinlerin ayarını bozmadı. Mevcut sistemde kendine yer arayan taşralı siyasilerin de ayarını bozdu. Ordunun genelkurmay başkanlığı için yaptığı 12 yıllık atama planlarını alt üst ederek, askere böyle bir sivil müdahaleyi aklından bile geçirmeye cesaret edemeyen Süleyman Demirel'i alt üst etti. Demirel, "tapulu arazime gecekondur yaptırım" diyerek Özal'ın aldığı oyların kendisine ait olduğunu iddia edecek kadar tuhaf durumlara düştü.

Aynı dönemin politikacılarından biri de Profesör Erdal İnönü'yü. Türkiye için bir projesi olmayan Erdal İnönü, yaptıklarıyla dünya liderleri arasına giren Özal'ın İngilizce konuşmasıyla alay etti. Daha sonra 1991'de Turgut Özal cumhurbaşkanı olduğunda, o da Demirel'le birlikte koalisyon hükümeti kurdu ve ikilinin yaptığı ilk büyük iş, kadınlarda emeklilik yaşını 38'e, erkeklerde de 42'ye düşürmek oldu. Böylece Demirel-İnönü ikilisi sosyal güvenlik sistemini iflas ettirdiler. Popülist uygulamalarla kamu maliyesini ve kamu bankalarını büyük borçlara soktular. Vatandaşlar bu politikacıları ve onların uygulamalarını sonuçlarıyla görünce Özal'ın değerini anladılar ama iş işten geçmişti.

Attığı cesur adımlarla Özal, bu ülkede siyasilerin dengesini sarstı. Şimdi sıra işadamlarının geleneksel çıkar dengelerini sarmaya geldi. Bunu da Tayyip Erdoğan yapıyor. Rantlardan para kazanan büyük işadamlarının ayarını o bozuyor. Halkın oyuyla iktidara gelirken onu küçümseyen ve 'nasıl olsa ekonomiyi yönetemez, kriz çıkartır ve hemen gider' diyen iş dünyasının bazı büyüklerinin beklentisi bir türlü gerçekleşmiyor.

Aksine Tayyip Erdoğan, son altı yılda disiplini elden bırakmayarak kamu maliyesini düzeltti, bütçe açığını

kapattı ve devlet borçlarını azalttı. Bütçe açığının ulusal gelire oranı 2002’de yüzde 24,5; devlet borçlarının oranı da yüzde 98 idi. 2008 yılı sonunda bütçe açığı yüzde 1,7’ye, devlet borçları yüzde 37’ye geriledi.

Erdoğan, kamuyu disiplin altına alarak işini başarıyla yaptı. Asıl işini yapmayan büyük işadamları oldu. Erdoğan devletin maliyesini düzeltirken, büyük işadamlarının önemli bölümü kendi şirketlerinin mali dengelerini bozdular. Dış borçlarını 42,9 milyar dolardan yedi yılda 196,2 milyar dolara çıkardılar. Şirketlerini kırılgan hale getirdiler. Dünya mali krizinde yurtdışında para kaybettiler.

Bu yüzden de şimdi hiç gerekmediği halde IMF’yle yeni bir anlaşma istiyorlar. Bugüne kadar Türkiye’ye her zaman IMF’yi devlet çağırırdı, şimdi büyük işadamları IMF’yi çağırıyor. Çünkü çok borçlular ve IMF’nin anlaşma karşılığında Türkiye’ye vereceği parayı kendilerine istiyorlar.

Bunu açıkça söyleyemedikleri için de, IMF olmazsa Türkiye’de kamunun mali disiplininin bozulacağını ileri sürüyorlar. Anlayacağınız, ekonominin yönetimi konusunda seçimle gelen hükümete güvenmeyip, IMF’ye güveniyorlar. Oysa Türkiye’nin IMF’ye ihtiyacı yok. Çünkü kamu maliyesi sürdürülebilir durumda.

Dün açıklanan 2009 ocak ayı bütçe rakamları da yaşanan ekonomik kriz koşullarında oldukça iyi görünüyor. Krize rağmen ocak ayında vergi gelirleri geçen yılın aynı dönemine göre sadece yüzde 2,4 oranında azaldı. Ama toplam gelirler yüzde 0,3 oranında arttı. Faiz dışı harcamalarda ise yüzde 24,9 oranında artış var. Zaten ekonomik krizle başa çıkmak için harcamaların artması şart. Hazine’nin nakit dengesi açısından da sorun yok. Ocak ayında bütçe açığı 2,9 milyar lira olurken, Hazine’nin nakit açığı 1,9 milyar lira oldu. Nakit açığının küçük olması ve Hazine’nin kolayca borçlanması kamu maliyesinin iyi durumda olduğunu teyit ediyor.

Bütün bu gerçeklerden hareketle Başbakan Tayyip Erdoğan, “menfaatimiz yoksa IMF ile anlaşmayız” dedikçe, bazılarının asabı işte bu yüzden bozuluyor ve gerçekler gizlenmeye çalışılıyor.

Demokrasiye inanıyorsanız, Avrupa Birliği ülkelerinde olduğu gibi bırakın seçimle gelen hükümet ekonomiyi yönetsin. Eğer hükümetin icraatını beğenmiyorsanız, artık içeride askere, dışarıda IMF’ye müracaat etmeyin. Lütfen siz de bir siyasi parti kurun ve seçimlere girin. Belki kazanırsınız.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Önce yardım iste, sonra bütçe açıldı de

Süleyman Yaşar 13.02.2009

Ocak ayı bütçe açığı geçen yılın aynı dönemine göre dört buçuk kat arttı. Bu artışı gören kriz lobisi dün zafer kazanmış gibi bir hava yarattı. Oysa kazandıkları bir zafer yok. Yaşamakta olan dünya ekonomik kriziyle baş edebilmek için, ve de krizin insanların hayatı üzerindeki tahribatını hafifletebilmek için bütçe açığının artması şart. Aksi takdirde piyasadaki toplam talep hızla daralacağından ekonomi çok daha kötü durumlara düşebilir.

Yaşanan küresel krizde Türkiye’nin tek şansını sağlam kamu maliyesine ve bankacılık kesimine sahip olmak oluşturmuyor. Ayrıca 29 Mart’ta yerel seçimlerin yapılacak olması da Türkiye için bu krizde önemli bir şans oluyor. Yerel seçimlerde yedekleriyle beraber 500 bin kişinin seçileceği düşünülürse, hem bu göreve talip adayların seçim harcamaları hem de yerel yönetimlerin harcamalarındaki artış, küresel kriz şartlarına rağmen

ekonominin durmasını önlüyor.

Parasını yaratıcılık ve rekabet ortamında çalışarak kazanan bir işadamı olan Cüneyt Solakoğlu, dün kendisiyle bir sohbetimizde, "Yerel seçimler nedeniyle harcamalar olmasaydı, şimdi durum çok kötü olurdu. Yerel seçim harcamaları talep yaratarak ekonomiyi destekliyor" dedi. Solakoğlu'nun bu çarpıcı tespitine katılmamak mümkün değil.

Gelelim kriz lobisinin 'bütçe açığı' sevincine... "Bütçe açığı arttı, mali disiplin bozuldu" diyorlar ve Türkiye'yi adeta dünya ekonomik krizinin merkezi gibi göstermeye çalışıyorlar ama, bütçe rakamlarını incelediğinizde durum hiç de onların söylediği gibi kötü değil. Bütçe harcamaları geçen yılın aynı dönemine göre arttı ancak toplam gelirler düşmedi aksine gelirler de yükseldi. Hatta faiz giderlerinde yüzde 11,7 oranında gerileme oldu. Bu da bize, düşen faiz oranları sonucunda Hazine'nin daha fazla borçlanarak bütçe açığını daha da arttırabileceğini, bu açılan bütçeyi finanse etme imkânına sahip olduğunu gösteriyor.

Bütçe harcamalarında artış kalemlerine gelince... Son verilere göre, Bütçe'den mahalli idarelere 1 milyar 203 milyon lira aktarılmış. Bunun yanında, Ekim 2008 tarihinden beri sosyal güvenlik primi işveren hissesinin 5 puanlık kısmını devlet ödemeyi üstlendiği için, 342 milyon lira Sosyal Güvenlik Kurumu'na gönderilmiş. Niye dersiniz?

Hatırlayın... Hükümet, "yeni ekonomik paket açmadı" diye kendisini uzun süre eleştiren kriz lobisine cevaben işverenin sosyal güvenlik payını ödemek için sonunda bir paket açtı ve bütçeden fazla harcama yaptı. Kendilerinin yapması gereken bu ödemeleri dört aydır devletin sırtına yükleyenler şimdi "bütçe açıldı" diye feryat ediyorlar.

Peki, bu küresel kriz şartlarında yapılması gereken ne? Dünya ekonomisinde şu anda hem deflasyon hem de resesyon yaşanıyor. Yani hem piyasada fiyatlar düşüyor hem de talep daralıyor. Bu tür deflasyona iktisat yazınında "çirkin deflasyon" adı veriliyor. Çirkin deflasyona para politikası çare olamıyor. Çirkin deflasyonla mücadelenin tek yolu kamu harcamalarını arttırmaktan geçiyor. Bu nedenle bütün ülkeler iç taleplerini arttırmak için kamu harcamalarını arttırıyorlar, gelir vergilerini azaltıp bütçe açıklarını büyütüyorlar.

Türkiye'de gelir üzerinden alınan vergiler, toplam vergi gelirlerinin yüzde 30'unu oluşturduğundan vergileri azaltmak mümkün değil. O halde Türkiye'nin önünde tek çıkış var. Kamu harcamalarını arttıracak ve açılan bütçeyi düşen faizler üzerinden daha fazla borçlanıp kapatacak. Başka çıkar yol yok. Bu nedenle, bütçe açığının oluşmasından korkmadan bütçeyi revize edip açık hedefini ulusal gelirin yüzde 3'üne kadar yükseltmek gerekiyor.

Kriz lobisine bir kötü haber verelim. Özelleştirme İdaresi, Başkent Elektrik Dağıtım Şirketi'nin devrinin ardından, önceki gün de Sakarya Elektrik Dağıtım Şirketi'nin hisselerini AKCEZ konsorsiyumuna devredip 600 milyon dolar aldı. Bir ay içinde özelleştirme uygulamalarından 1 milyar 825 milyon dolar gelir elde edildi. Yani ocak ayı bütçe açığından çok daha fazla özelleştirme geliri elde edildi. Özelleştirme İdaresi bu gelirin 800 milyon dolarını 11 Şubat 2009'da Hazine'ye devretti.

Dünya ekonomik krizinde Türkiye hâlâ özelleştirme yapabiliyorsa, demek ki güvenilir bir ekonomik liman olmaya devam ediyor. Bunları da görmek lazım değil mi?

IMF silah harcamalarına niye karşı çıkmıyor

Süleyman Yaşar 16.02.2009

IMF, Türkiye'ye borç vermek için şartlar ileri sürüyor. Vergilerin arttırılmasını, kamu harcamalarının azaltılmasını istiyor. Hükümet ise yaşanmakta olan dünya ekonomik krizinde IMF'nin koşullarını çok ağır buluyor. Bu nedenle IMF'yle sıkı bir müzakere süreci sürdürüp sert şartlarının hafifletilmesi için çalışıyor.

IMF'nin artırılmasını istediği vergiler arasında turizm ve tekstil sektöründe yüzde 15'ten yüzde 8'e indirilen KDV'de var. IMF bu KDV oranının tekrar eski seviyesine yükseltilmesini talep ediyor. Ayrıca IMF, emekli maaşlarından yüzde 8 oranında gelir vergisi alınmasını da şart koşuyor.

IMF vergi artışlarıyla yetinmiyor. Faiz dışı fazlanın daha yüksek oranda ayrılmasını ve dolayısıyla Türkiye'nin daha az okul, daha az sağlık ve daha az yargı harcaması yapmasını istiyor. Çünkü IMF'nin amacı Türkiye'nin dış borçlarını hızla ödemesi. Okula gidemeyen çocuk sayısındaki artış, ölen bebekler ve maddi imkânsızlık nedeniyle iyi işlemeyen yargı sistemi IMF'yi ilgilendirmiyor.

Peki, IMF emeklinin maaşlarının daha yüksek vergiler kesilerek düşürülmesini, eğitim ve sağlık harcamalarının kısılmasını isterken acaba silah alımları için yapılan harcamaların azaltılmasını niye istemiyor?

Aslında Türkiye'nin kamu harcamalarında mali disiplin sağlanacaksa, üzerinde durulması gereken konu insanları daha iyi şartlarda yaşatan harcamaları kısmak değil, insanları öldüren harcamaları kısma. Türkiye, savunma harcamalarıyla dünyada önde gelen ülkelerden biri. Türkiye, vatandaşlarının refahından, eğitim ve sağlığından fedakârlık yaparak silaha büyük paralar harcıyor.

Peki, IMF silah alımları için harcanan paralar konusunda niye hiç ses çıkarmıyor? Niye bu harcamaların azaltılmasını istemiyor? İstemiyor, çünkü silah satışlarını ABD, Britanya, Fransa ve Almanya gibi zengin ülkeler yapıyor. Türkiye silah alımlarını azaltırsa silah ihraç eden zengin ülkelerin ödemeler bilançoları bozulabilir. İşte bu nedenle IMF, emeklinin maaşını azalt, vatandaşlarına iyi bir gelecek hazırlama, çocuğun sütünden, eğitiminden kes ama silah alımından sakın kesme diyor.

"IMF ile acilen anlaşma yapın, yoksa ekonomi çöker" diyerek hükümeti tehdit edenlere de şu soruyu sormak gerekiyor. Türkiye her yıl yaklaşık 15 milyar dolar tutarında askerî harcama yapıyor. Bunun bir kısmı cari harcama olarak yapılırken, önemli bir kısmı da silah alımına harcanıyor.

"IMF'yle anlaşmayı hemen imzalayın yoksa mali disiplini seçilmiş bir hükümet sağlayamaz" diyenler niye silaha harcanan milyarlarca doları acaba hiç konu etmiyorlar? Niye hükümete, "IMF'ye silah harcamalarını azaltmayı teklif et ve onunla öyle anlaş" demiyorlar?

Bilmiyorlar mı, silah harcamalarını azaltarak yapılacak bir IMF anlaşmasının Türkiye için çok daha akılcı olduğunu? Elbette biliyorlar. Böylece vatandaşları daha da fakirleştirecek olan vergilerin artırılmasına gerek kalmayacağını pekala biliyorlar. Ama bu akılcı yol, siyasette askeri, ekonomide ise IMF'yi çağırınların işine gelmiyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İşsize iş bulunabilir

Süleyman Yaşar 17.02.2009

Geçen yılın son üç ayında işsiz sayısı üç milyon kişiye çıktı. İşsizlikteki artış sanayi ve konut sektöründe yaşanan daralmadan kaynaklanıyor. Avrupa pazarındaki talep gerilemesi Türkiye'nin sanayi ürünü ihracatını olumsuz etkilediği için işsizlik giderek yükseliyor.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, geçen yılın ekim-kasım-aralık döneminde işsiz sayısında 645 bin kişilik artış oldu. Aynı dönemde istihdam edilenlerin sayısı da 448 bin kişi arttı. Çünkü sanayi ve konut sektöründe işten çıkarmalar yaşanırken, tarımda çalışan sayısı 283 bin, tarım dışı sektörlerde çalışan sayısı ise 165 bin kişi çoğaldı.

Tarım sektöründeki istihdam artışı bize, henüz 2008 yılı büyüme rakamları açıklanmamasına rağmen, 2008'de tarım sektörünün büyümüş olduğunu gösteriyor. Hatırlanacaktır, 2007 yılında kuraklık nedeniyle tarım sektörü yüzde 6,9 oranında küçülmüştü ve bu, ekonomiyi çok olumsuz etkilemişti.

Peki, 2009 yılında işsizlik sorunu ne olacak?

Dünya ekonomisindeki daralma nedeniyle dış pazarlarda da talep daraldığı için, Türkiye'nin ihracatı bundan olumsuz etkilenecek. Yılın ilk yarısında sanayi ve konut sektöründe işsizlik daha da artacak. İşsizlikteki bu yükselişin önüne geçmek için en önemli çözüm aslında iç talebi canlandırmak oluyor. İç talebin genişletilmesi için de kamu harcamalarının artırılması ve bütçe açığının büyütülmesi şart.

Hükümet yaşanan dünya krizi nedeniyle bütçe açığını ulusal gelirin yüzde 3'üne kadar arttırıp, bu arada düşen faiz oranlarından kamu borçlanmasını büyütmesi gerekiyor. Bütçe dengesini de yıllık değil, üç yıllık bir dönemsel denge üzerine kurması şart oluyor. Aksi takdirde işsizlik daha da artar ki, bu da büyük istikrarsızlıklara yol açar.

Yalnız şunu da unutmamak gerekir, yaşanan dünya ekonomik krizinde Türkiye'nin önemli avantajları var. Bunlar öncelik sırasıyla şöyle...

Bir, Türkiye'nin bütçe açığı küçük. Bu açığı biraz daha arttırabiliriz, böylece toplam talep düşüşünü engelleyebiliriz. İki, bankacılık kesiminin sermayesi yeterli. Bu sayede dış ve iç şoklara karşı koymak kolaylaşıyor. Üç, Türk parası son beş ay içinde değer kaybettiği için ihraç ürünleri rekabet gücü kazandı. Dolayısıyla Türkiye beş ay öncesine göre ihracatta daha avantajlı. Şimdi daralan Avrupa pazarına karşı, Ortadoğu ve Afrika pazarlarına girebilir.

Dört, Ortadoğu ülkelerinin sadece bir yıllık gıda ithalatı 25 milyar doları buluyor. Türkiye bu avantajını kullanabilir. Beş, Türk parasının değer kaybetmesi, ithalatı pahalı hale getirdiği için Türkiye'de üretim artacak. İthalattaki bu gerileme cari açık daha da kapatacağından ekonominin kırılganlığı azalacak.

Kısacası bütün bu göstergelerin kısa özeti şu... Türkiye, geçen yıla göre daha sağlam bir ekonomiye sahip durumda.

Gelelim işsizliğin çözümüne... 2009'da tarım sektörü yüzde 6-7 oranında büyüyecek. Yağışların iyi olması bu düşüncüyü fazlasıyla destekliyor. Ama hükümetin de bazı hatalarını düzeltmesi gerekiyor.

Hükümet, 2009 bütçesinde tarım desteklerini geçen yıla göre azalttı. Geçen yıl 6 milyar lira olan tarım destekleri, bu yıl 5,5 milyar liraya düşürüldü. Tarım destekleri en az 7 milyar liraya çıkarılırsa tarım sektörü ekonomik büyümeyi bir puan arttırır. Böylece istihdamdaki gerileme kısmen önlenir.

Ayrıca işsizlik oranındaki artıştan da korkmayalım. İspanya'da işsizlik tam yüzde 14,4'e çıktı. Türkiye, İspanya'ya göre işsizliği önlemede avantajlı. Tarıma gerekli destek verilirse, işsizlikteki artış azaltılabilir.

İşsizlik sorununu hafifletmek için bir de kamuya eleman alımını hızlandırmak gerekiyor. Artık bütçe açığının yükselmesinden korkmaya gerek yok. Çünkü bu küresel kriz farklı şartlar yarattı. Mesela bugünkü krizin atlatılabilmesi için dünya ekonomisinin talep artışına ihtiyacı var. Bütçe dengesi bu dönemde artık demode oldu.

Türkiye'nin yukarıda sıraladığımız mevcut avantajlarını kullanması ve ekonominin yönetiminde bir an önce yeni yaklaşımlar içine girmesi gerekiyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Krize bir teğet geçiş daha

Süleyman Yaşar 18.02.2009

Şans oyunlarının özelleştirme ihalesine ön yeterlilik için beş başvuru oldu. Başvuru yapan beş şirket de büyük yerli ve yabancı ortakların kurduğu girişim gruplarından oluşuyor.

Şans oyunları için ön yeterlilik başvurusu yapan yabancı şirketlerden ikisi Yunanistan'ın, biri İtalya'nın, diğeri de Avusturya'nın en büyük şans oyunları şirketleri. Bunlar aynı zamanda Avrupa'da da en büyük şans oyunları şirketleri olarak biliniyor.

Peki, şans oyunları ihalesinde hangi oyunların kamudan özel sektöre devri yapılacak?

Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü'ne ait olan 'piyango, hemen kazan ve sayısal oyunlar' ile ilgili mevzuat çerçevesinde izin verilebilecek olan benzer şans oyunlarını içeren lisans bir bütün olarak özelleştirilecek. İhalede nihai teklifler 15 Nisan 2009'da alınacak ve kısa sürede ihale tamamlanacak.

Türkiye, şans oyunları ihalesinden 4 milyar dolar gelir bekliyor. Maliye Bakanı Kemal Unakıtan'ın 2009 yılı bütçesini sunarken verdiği bilgilere göre, hükümet bu yıl özelleştirmeden 15,5 milyar liralık gelir bekliyor.

Hedeflenen özelleştirme gelirinin yaklaşık 3 milyar liralık kısmı Ankara ve Sakarya elektrik dağıtım şirketlerinin özelleştirilmesinden elde edildi bile. Şans oyunları özelleştirmesi de yapıldığı takdirde bu yıl beklenen gelir

fazlasıyla aşılabılır. Çünkü geçen yıldan kalan liman, doğalgaz ve elektrik dağıtım özelleştirmelerinin tamamlanması halinde bir 5,7 milyar dolarlık gelir daha sağlanacak. Köprü ve otoyol özelleştirmeleri de yapılırsa özelleştirme gelirleri yıl hedefini çok geride bırakabilecek.

Şans oyunları özelleştirmesine beş grubun katılması Türkiye ekonomisine duyulan güveni gösteriyor. Yaşadığımız dünya ekonomik krizinde Türkiye’den başka özelleştirme yapabilen bir ülke daha yok. Türkiye’nin şirketlerine talep olması, Türkiye’nin global krizde diğer ülkelere göre ayrıştığını açıkça gösteriyor.

Türkiye ekonomisi dünya krizine rağmen diğer ülkelere göre oldukça iyi durumda. Türkiye’yi ağır koşullar öne süren IMF ile müzakeresiz anlaşma yapmaya zorlayanlar, özelleştirme ihalelerine gelen tekliflere bir göz atmalılar. Türkiye ekonomisini niye olduğundan kötü göstermeye çalıştıklarını bir düşünmeliler.

Şans oyunları özelleştirmesine ön yeterlilik için başvuru yapanlar

1. İtalyan Lottomatika-Doğan Şirketler Grubu
2. Yunan Intralot S.A.-Çukurova Grubu
3. Yunan OPAP S.A.-Doğuş, Alarko, Fina Grubu
4. Avusturya Lotterien Gesellschaft m.b.H.
5. Şans Oyunları Yatırım Holding A.Ş.-(Bilkent Holding-Turkcell)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Merkez doları 2 lira yapabilir

Süleyman Yaşar 19.02.2009

Merkez Bankası Para Politikası Kurulu bugün toplanıp faizler üzerinde karar verecek. Piyasada beklenti gecelik borçlanma faiz oranlarında yarım puanlık bir indirim olabileceği yönünde olsa da, Merkez Bankası, Avrupa Merkez Bankası’nı örnek alıp faiz oranlarını değiştirmeyebilir. Merkez Bankası faiz oranlarını indirdiği takdirde Türk parasının değer kaybı daha da hızlanacak.

Yalnız şu noktaya dikkat etmek gerekir. Merkez Bankası’nın döviz rezervleri Eylül 2008’den bu yana sürekli azaldı. Bundan böyle Merkez Bankası’nın amacı döviz rezervlerini korumak olabilir. Bunun için de faiz indirimi politikası uygulamalar ve Türk parasının değerini düşürür.

Merkez Bankası Türk parasına değer kaybettirme politikası uygulayacağını işaretlerini zaten bir süredir veriyor.

Merkez Bankası’nın Eylül 2008’de 76,5 milyar dolar olan brüt döviz rezervleri 10 milyar dolar azalarak 66,5 milyar dolara geriledi. İşte bu nedenle Merkez Bankası döviz fiyatlarını yüksek tutarak döviz alımını engellemeye çalışıyor. Oysa 2008 yılının ekim ayında döviz satışı yaparak döviz kurlarını düşürmeye çalışmıştı. Herhalde IMF’den bir uyarı geldi ki, Merkez Bankası piyasalara müdahaleyi ancak iki gün sürdürebildi ve döviz satışını durdurdu, Türk parasının değer kaybetmesine izin verdi. Böylece tam aksi bir uygulama devreye girdi, döviz rezervlerinin korunmasına yönelik politika ağırlık kazandı.

Merkez Bankası'nın enflasyon hedefine gelince... Bizim Merkez Bankamız yıllardır enflasyonun parasal faktörlerden ziyade, döviz kurları ve KİT fiyatlarına bağlı olarak arttığını ileri sürer. Bu nedenle, 'yüksek faiz-düşük kur' politikasıyla döviz fiyatlarını düşük tutup enflasyonu önleyeceğini düşünür.

Yaşadığımız dünya ekonomik krizi nedeniyle petrol ve emtia fiyatları gerilediği için artık Merkez Bankası, Türk parasının değer kaybetmesinden korkmuyor. Çünkü petrol ve emtia fiyatlarındaki gerilemeler Türk parasının değerindeki gerilemeden çok daha hızlı gerçekleşiyor. Dolayısıyla liradaki değer kaybı enflasyonu arttıran bir etki yapamıyor. Ayrıca toplam talepte yaşanan gerilemeler de fiyatların yukarı gitmesini önüyor. Bu nedenle Merkez Bankası kendini rahat hissediyor.

Peki, Merkez Bankası'nın döviz rezervlerini koruma amaçlı politikası döviz kurlarını nereye götürür? Döviz piyasalarında iki gündür dolar/TL paritesi 1 lira 68 kuruş sınırını aştı. Bu nedenle artık teknik olarak dolar/TL paritesi 1 lira 85 kuruşa kadar çıkabilecek bir bant içerisine girdi. Önümüzdeki üç ay içerisinde de 2 lirayı aşma ihtimali ortaya çıktı.

Bugün yaşanmakta olan krizde bankalar yüksek faizle topladıkları mevduatı, batır düşüncesiyle kredi olarak piyasaya vermekten korktukları için, bu mevduatı likit olarak bekletip Merkez Bankası'nda gecelik olarak değerlendiriyorlar. Gecelik faizler daha da gerilediği takdirde bankaların zararı büyüyecek.

Eğer Merkez Bankası bugün gecelik borçlanma faizlerinde indirimde giderse, bankalar daha fazla zarar etmemek için, ellerinde biriken nakit parayı döviz alımına yöneltebilirler. Diğer para birimleri karşısında değer kazandığı için özellikle dolar alımı artar ve Türk parasındaki değer kaybı hızlanabilir. Bütün bu gelişmelere hazırlıklı olmak gerekiyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye'yi tarım kurtarır

Süleyman Yaşar 20.02.2009

Dünya nüfusu 2030 yılında bir buçuk milyar artarak sekiz milyar kişiye çıkacak. Nüfusun artışı beslenmede kalori ihtiyacını da yüzde elli oranında yükseltecek.

Gıdaya olan gereksinimin önümüzdeki yıllarda böylesine hızlı bir oranda artacak olması, dünyada tarıma ve gıdaya yapılan yatırımları şimdiden tetikledi. Artan gıda ihtiyacı nedeniyle pek çok ülke tarımsal yatırımlara ağırlık vermeye başladı. Türkiye ise anlaşılmaz bir biçimde hâlâ tarımı verimsiz bir sektör olarak görüyor. Dünyadaki trendin aksine tarımsal destekler ve tarıma yatırımlar Türkiye'de gün geçtikçe azalıyor.

Hükümet 2009 yılı Bütçesi'nde de tarım desteklerini geçen yıla göre azalttı. Tarıma verilen destek tutarı 2008 bütçesinde 5,9 milyar lirayken, 2009 bütçesinde 5,5 milyar liraya geriledi. Oysa bu yıl yağışların iyi olması hububat ve hayvancılığı olumlu etkileyecek. İyi koşullardan hareketle tarım sektörünün bu yıl yüzde 6-7 oranında büyümesi bekleniyor. Eğer bu oranda bir büyüme gerçekleşirse, tarım 2009'da genel ekonomik büyümeye yüzde bir oranında destek sağlayacak. Böylece kriz nedeniyle imalat ve konut sektöründe azalan istihdam, tarım sektörünün katkısıyla artacak.

Hatırlanırsa, 2007 yılında tarım sektöründe kuraklık nedeniyle yaşanan yüzde 6.9 oranında daralma Türkiye ekonomisini zor duruma düşürmüştü. Geçen yılın ikinci üç ayında yine kuraklık nedeniyle tarım sektörü yüzde 3,1 oranında küçülmüştü. 2008'in henüz açıklanmayan büyüme oranını tarımdaki bu gerileme olumsuz etkileyecek. İşte bu nedenle 2009 yılında tarım sektörü, ekonominin büyümesi açısından büyük önem taşıyor. Ekonomiyi krizde canlı tutmak için tarım sektörünün desteklenmesi şart. Ama bazıları tarımı daha baştan 'verimsiz' diye suçlayıp gözden çıkartıyorlar ve dünyadaki gelişmelerin tersine gidiyorlar.

Peki, tarım sektörü iddia edildiği gibi verimsiz mi?

ABD ve Avrupa Birliği kendi tarım sektörlerine toplam 370 milyar dolar devlet yardımı yapıyorlar. Gelişmiş ülkeler, kendi tarımlarını sürekli desteklerken, gelişmekte olan ülkelerin tarım kesimini verimsiz gösteriyorlar. Oysa devlet yardımları kaldırılınca, Türkiye ve diğer gelişmekte olan ülkeler tarımda ABD ve AB'ye göre çok daha verimliler. Ama nedense bu gerçek gözardı ediliyor.

Geçen hafta yapılan YASED-Finans Dünyası Dergisi'nin toplantısında konuşan Danone-Tikveşli grubunun yetkilisi, Kırklareli köylerinde kurdukları 40 tane süt toplama merkezleriyle süt verimini yüzde 67 artırdıklarını, veteriner hekim ve ilaç giderlerini de yüzde 25 oranında düşürdüklerini söyledi. Eskiden süt, tek tek evlerden toplanırken, Danone-Tişveşli'nin kurduğu yeni sistemde köylü ineğini köy meydanındaki soğuk hava depolu süt toplama merkezine her sabah getiriyor, süt orada sağılıyor, veteriner hekim hayvanı muayene ediyor, gerekirse ilacını veriyor ve böylece verim artıyor. İşte devlet bu özel gayretleri, uygulamaları destekleyip bütün ülkeye yaymak zorunda.

Devlet tarım ve tarımsal sanayi ile uğraşan şirketlere ve tarım sektörüne yatırım yapmış olan Yaşar Holding, Koç Holding, Doğan Holding ve diğer şirketlerle yakın temasta olmalı. Bu şirketlerin devletin elindeki tarım çiftliklerinden yararlanmasını sağlamalı. Halen devletin 38 tane tarım işletmesi var. Bu işletmelerden 14'ü kiralanmış olup 24'ü hâlâ devletin elinde. Bunlardan sadece Ceylanpınar tarım işletmesi bazı Avrupa ülkelerindekinden daha büyük araziye sahip. Bu işletmelerde, devlete ve üniversitelere araştırma, hayvan ıslahı ve ürün geliştirmede kullanacakları belirli alan ayırdıktan sonra kalan kısım yeterli sermayesi olan özel şirketlere hemen kiralanmalı.

Tarıma yönelik bu ilgisizlik de gösteriyor ki, bu ülkede insanlar karınları acıkınca tarımı hatırlıyorlar. Ama hatırladıklarında da iş işten geçmiş oluyor. Baştan sağma tedbirlerle tarım sektörü asla yürümez. Süte tarım desteği olarak 'prim' verip, süt fabrikası ve süt toplama sistemine destek vermezsen, üretilen süt şimdi olduğu gibi köylünün elinde kalır ve süt veren hayvanlar tek tek kesilir.

Küresel ekonomide tarımsal üretim ve gıda imalatı öne geçti. Yaşanan ekonomik krizde metal, kimyasal üretim, enerjide fiyatlar ortalama yüzde 50 düşerken gıda fiyatları sadece yüzde 11 oranında geriledi. Bu da bize gıda üretimine her zaman talebin olduğunu gösteriyor.

Dünya ekonomik krizinden en az etkilenen sektör gıda olduğuna göre, bu alana acilen yönelmek gerekiyor. Hükümet, tarım ve gıda sektörü için 'verimsiz' diyenlerin sözlerini dinlerse Türkiye büyük bir fırsatı kaçırarak. Çünkü yanı başımızdaki Ortadoğu ülkelerinin geçen yıl gıda ithalatı 25 milyar dolara ulaştı. Türkiye 2012'de 50 milyar dolarlık gıda ürünü ihracatı yapabilir. Çünkü krizin ardından yeniden şekillenecek dünya ekonomisinde tarımın önemi artacak.

Hükümet hatasını düzeltip hemen tarım ve tarım sanayiine desteği arttırıp sektördeki engelleri kaldırmalı. İşi gücü bırakıp tarım sektörünün sorunlarını hemen çözmeli.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bedelli askerlikten 7,5 milyar dolar gelebilir

Süleyman Yaşar 23.02.2009

Dünyada pek çok ülke zorunlu askerlik uygulamasını kaldırdı. Askerliği, gönüllü olanlara profesyonel olarak yaptırıyorlar. Türkiye de artık profesyonel askerlik uygulamasına geçmeye hazırlanıyor. Geçen hafta basında bunun işaretleri verildi.

Gazetelerde çıkan haberlere göre, askerî birliklerin büyük kısmı uzman çavuşlardan oluşturulacak. Zaten şu gerçek, artık akli başında herkes tarafından kabul görüyor. İstemeyen vatandaşlara askerlik yaptırarak o ordudan verim almak mümkün değil.

Nitekim zorunlu askerlik sisteminin verimsizliğini Milli Savunma Bakanı Vecdi Gönül de geçenlerde ortaya koydu. Kendisine Meclis'te sorulan bir soru üzerine, Türkiye'de 1 milyon tecilli, yoklama kaçağı ve bakaya olduğunu açıkladı.

Bu 1 milyon kişinin 400 bininin yoklama kaçağı olduğu ileri sürülüyor. Bazı gençler işlerini kaybedecekleri korkusuyla veya vicdani ret gibi sebeplerle askere gitmeyi istemiyorlar. Askerlik yapmama karşılığında bir bedel ödemeye hazırlar. Halen 150 bin kişinin bedelli askerlik beklediği ve bu nedenle askerliğini tecil ettirdiği söyleniyor.

Yeri gelmişken, Türkiye'de askerlikle ilgili bir raporu da hatırlatmakta fayda var. Maliye Bakanlığı, arşivinde bulunan Osmanlı Maliyesi Hakkında İngiliz Raporları'nı, Marmara Üniversitesi Maliye Bölümü'ne tercüme ettirerek 2000 yılında bir kitap halinde getirdi.

Bu raporlardan biri de, Türkiye'deki vergileme hakkında Britanya Büyükelçilik Sekreteri Barron'un 1 Aralık 1869'da hazırladığı rapor. Baron, raporunda, Türkiye'de askerlik uygulamasıyla ilgili çarpıcı tespitlerde bulunuyor.

"Bize göre zorunlu askerlik, köleliğin şekil değiştirmiş halidir. Özgür emeğin üstün verimliliği, sivil hayatta olduğu gibi askeriyede de geçerli olmalıdır. Bu prensibe göre kurulacak gönüllü ordu aynı sayıdaki zorunlu orduya nazaran çok daha etkindir. Bugünkü Türk ordusu aşağı yukarı 120 bin kişilik en iyi teçhizata sahip olmasına rağmen özellikle gelişmiş silahları kullanmada eğitimsiz ve yetersizdir. 80 bin kişilik iyi seçilmiş, iyi para ödenmiş, iyi eğitilmiş savaş yeteneği haiz gönüllü bir ordunun kurulması şu anda yapılmakta olan askerlik hizmetlerine nazaran çok daha verimli ve çok daha az maliyetli olabilecektir" diyor ve şunu öneriyor:

"Devletin bu insanlara harcayacağı para, ülkenin sanayisine aktarılıp ülkeyi zenginleştirebilir. Daha küçük ve etkin orduya ulaşmak için katlanılan ek maliyet köle askerliğin ağır vergisinden azade kalan insanlar vasıtasıyla sağlanır."

Britanya Büyükelçilik sekreteri, zorunlu askerliğin Türkiye için verimli olmadığını bundan 140 yıl önce belirtiyor.

Bu raporların şimdi tekrar okunmasında fayda var.

Gelelim bedelli askerliğin günümüzdeki uygulanmasına... Eğer bedelli askerlik yasası hemen çıkarılıp, bu arada yaş sınırlaması da kaldırılırsa, 500 bin kişinin bedelli askerlikten yararlanacağı hesap ediliyor.

Şöyle düşünelim. Eğer askerlik bedeli için adam başı 15 bin dolar alınarak bu kişilerin askerlik yükümlülüğünü yerine getirmesi sağlanırsa bedelli askerlikten yaklaşık 7,5 milyar dolar gelir elde edilebilir. Tabii, "bu kadar parayı kim ödeyecek" sorusu aklınıza gelebilir. Bu para ödenebilir, çünkü 2008 yılının son üç ayındaki ödemeler bilançosunun net hata ve noksan kalemi yastık altından 12,5 milyar doların çıktığını gösteriyor. Demek ki vatandaşta para var. Yaşanmakta olan dünya krizinde devletin azalan vergi gelirlerinin bir kısmı bedelli askerlik uygulaması yoluyla giderilebilir.

Bedelli askerliğin tek getirisi devlete vergi geliri ve orduda verimlilik değil. Ayrıca çevremizde küçük işletme sahibi çok sayıda genç insan var. Bunlar askere gittiklerinde 15 ay gibi bir süre işlerinden uzak kalıyorlar. Bu kadar uzun süre sahipsiz kalan işletmeleri kapanıyor. Zorunlu askerlik yüzünden Türkiye'deki işsizler ordusuna yenileri katılıyor. Hiç olmazsa bedelli askerlik bunu önleyebilir. İş sahibi olabilmiş şanslı gençlerimiz askerlik yüzünden işsiz kalmazlar ve iş hayatlarını kesintisiz sürdürürler.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Obama'dan OYAK'a darbe

Süleyman Yaşar 24.02.2009

Amerikan çelik üreticileri, Türkiye'den geçen yılın son üç ayında gerçekleşen çelik ürünleri ithalatında damping yapıldığı şüphesine kapıldılar.

Türkiye'nin ABD'ye çelik ihracatı, 2008'in son üç ayında, yılın ilk dokuz aylık toplam ihracatına göre yüzde 21 oranında arttı. Türkiye'nin ABD'ye çelik ürünleri ihracatındaki bu hızlı artışı durdurmak için Başkan Barack Obama'nın yeni ekonomik planında Türkiye'ye karşı koruma önlemleri alındı.

The Wall Street Journal'ın hafta sonu nüshasında yer alan haberde, U.S. Steel Corp., Nucor Corp. ve AK Steel Holding Corp., Türk ve diğer ülke firmalarına karşı ithalatta ilave gümrük vergisi istiyorlar. Böylece hem Amerikan çelik pazarındaki paylarını arttırmayı amaçlıyorlar hem de yaşanan bu global durgunlukta yerli üreticileri kollayacak tedbirlerin alınmasını istiyorlar.

Amerikan çelik firmalarının yoğun baskısı üzerine ABD bundan böyle kamu yatırımlarında ithal demir ve çelik ürünleri kullanamayacak. Böylece Çin, Türkiye, Rusya, Güney Kore, Meksika, Kanada, Ukrayna ve Brezilya'nın ABD'ye yaptığı çelik ihracatı azalacak.

Oysa Türkiye son yıllarda ABD dahil, dünya pazarlarına demir ve çelik satışında önemli bir yol kat etti. 2008 yılında demir ve çelik ihracatı Türkiye'nin tüm ihraç malları içinde ikinci sıraya yükseldi. Türkiye 2008'de 14,9 milyar dolarlık demir ve çelik ihracatının yanı sıra 5,7 milyar dolarlık çelik eşya ihracatı yaptı. Böylece toplam demir ve çelik mamulleri ihracatı geçen yıl 20,6 milyar dolara yükseldi ve otomotiv ürünleri ihracatının ardından genel ihracat sıralamasında ikinci sıraya oturdu.

Türkiye’de en büyük demir ve çelik üreticilerine gelince, bunlardan en büyüğü Ordu Yardımlaşma Kurumu (OYAK). Tek başına OYAK, Erdemir, İsdemir ve Çelbor gibi çelik ve mamul madde üreten üç tesise birden sahip. OYAK’a ait bu demir ve çelik fabrikaları Avrupa’nın 8. büyük tesisini oluşturuyorlar.

Bu arada OYAK dışındaki diğer Türk demir-çelik firmaları da üretimde oldukça güçlüler. Bu firmalardan bir kısmı Erdemir ve İsdemir’den aldıkları ürünleri nihai tüketim maddesi haline getirip ihraç ediyorlar. Bu firmaların ihracatı düşünce Erdemir ve İsdemir’in de doğal olarak satış gelirleri azalıyor.

Anlaşılan OYAK’ın üyelerine mektup yazarak, gelirlerinin 2009’da yüzde 30 azalacağını duyurmasının nedenlerinden biri de Amerikan Başkanı Obama’nın yukarıda açıkladığımız korumacı ekonomi planı. Yeni Amerikan yönetiminin kendi üreticilerini korumaya yönelik ekonomi planı Türkiye’yi epey zarara uğrattıyor. Ancak bu zarar Türkiye’yle sınırlı kalmayabilir.

Yeni Amerikan yönetiminin kendi demir-çelik üreticisini korumaya yönelik ekonomi programı, dünya krizini daha da derinleştirebilir. Kendi tarım üreticilerine 300 milyar dolar civarında devlet yardımı yapan ABD, gelişmekte olan ülkelerin tarım sektörlerini bugüne dek hep olumsuz etkiledi. Zira daha ucuza üreten fakir ülkelere tarım ürünleri ithalatını adeta yasakladı.

Şimdi aynısını demir ve çelikte yapıyor. Aldığı koruma tedbirleriyle ABD, zaten iyice daralmış olan dünya ticaretini bu gidişle daha da daraltacak. Gene olan bize olacak. Bizim son yıllarda gelişen demir-çelik endüstrisine ve ihracatına Amerikan darbesi vurulacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye ekonomisi niye iyi

Süleyman Yaşar 25.02.2009

Amerikan mali krizi, fakirlerin aldığı konut kredilerini geri ödeyememeleri nedeniyle çıktı. Mali kriz önce Amerika’dan Avrupa Birliği’nin en gelişmiş ülkelerine sıçradı. Şimdi de birliğin yeni üyeleri sayılan eski sosyalist ülkeleri zor duruma düşürdü.

Avrupa Birliği’nin yeni üyeleri eski sosyalistler, aldıkları kredi borçlarını ödeyemeyince Avrupa’nın zenginlerini yeni bir krize daha soktular. Avrupa’yı sarsan bu ikinci kredi krizi dalgası şöyle gelişti:

Soğuk savaşın bitip, duvarın yıkılmasının ardından eski sosyalist ülkeler piyasa ekonomisine geçtiler ve pek çok bankayı özelleştirdiler. Bu bankaları Avusturya, İsviçre ve İtalyan bankacıları satın aldı. Daha sonra bu bankalar Macarlara, Bulgarlara, Polonyalılara, Letonyalılara, Çeklere, Romanyalılara konut kredisi ve tüketici kredisi verdiler.

Yedi ay öncesine kadar bu krediler, faizi düşük olan İsviçre Frankı üzerinden verildi. Ama krizin ardından İsviçre Frankı değerlenip Doğu Avrupa ülkelerinin paraları aşırı değer kaybedince, tüketiciler aldıkları kredileri geri ödeyememeye başladılar. Krediler geri gelmeyince, Avusturya, İtalya ve İsviçre bankacılık sistemi büyük bir tehlikeyle karşı karşıya kaldı.

Bunun üzerine Avrupa'nın zenginleri, yeni AB üyelerinin batık kredilerini tahsil edebilmek için IMF'yle yoğun müzakerelere başladılar. Şimdi IMF'den tek istekleri var, eski sosyalistleri kurtarması. IMF bu işi çözmek için gelişmiş ülkelerden 500 milyar dolar ek kaynak talep ediyor. Avrupa'nın zenginleri bu ek kaynağı toplamak için şimdi yoğun bir çaba içindeler. Çünkü AB'nin yeni üyeleri iflas ederse bu ülkelerin enkazını kaldırmak çok zor olacak.

Gelelim Türkiye'ye... Bazıları Türkiye ekonomisini olduğundan kötü gösterip sanki dünya krizini Türkiye çıkarmış havasını yaratıyorlar. İşsizlik arttıkça adeta seviniyorlar. Oysa Türkiye ekonomisi, Doğu Avrupa ülkelerine göre oldukça iyi durumda. Bulgaristan'ın cari açığının ulusal gelire oranı yüzde 25, Litvanya, Letonya ve Romanya'da bu oran yüzde 15. Üstelik bu ülkelerin bütçe açıkları ve devlet borçları da oldukça yüksek. Türkiye'nin bütçe açığı küçük, cari açığı ise ulusal gelirin yüzde 5'inin altına doğru iniyor. Devlet borçları da ödenebilir düzeyde bulunuyor.

Peki, Türkiye'de Doğu Avrupa ülkelerinde yaşanan sorunlar niye yaşanmıyor? Çünkü Türkiye'de yabancı para cinsinden konut kredisi ve tüketici kredisi pek kullanılmadı. Üstelik Türkiye'de ailelerin bankalara borçları da diğer ülkelere göre oldukça düşük. Bu nedenle Türkiye bankacılar için riskli değil. Dolayısıyla IMF'nin acilen ilgileneceği ülkeler arasında Türkiye yok.

Zaten Türkiye'yi dünya krizinin merkezi gibi göstermeye çalışanlara IMF de inanmıyor olmalı ki, müzakereleri sadece hükümet değil, IMF de yavaştan alıyor. Bize göre, Türkiye'yi diğer ülkelere göre oldukça sağlam bulan IMF, Türkiye ekonomisinin kendi programıyla yürüyebileceğini düşünüyor. Ne dersiniz?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF 11 Eylül saldırılarını Türkiye'de sorguluyor

Süleyman Yaşar 26.02.2009

Türkiye kayıtdışı ekonomisi büyük olan ülkeler arasında sayılıyor. Bu ülkede her yıl 240 milyar dolarlık ekonomik faaliyet kayda alınamıyor ve vergilendirilemiyor. Eğer bu tutarda bir ekonomik faaliyet vergilendirilebilse, devlet 57 milyar dolar ilave gelir sağlayacak ve böylece sağlık hizmetsiz ve okulsuz çocuk kalmayacak. Toplumda gelir dağılımı düzelecek, fakirlik azalacak. İnsanlar refah seviyesi çok daha yüksek bir ülkede yaşayacak.

Friedrich Schneider'in OECD ülkeleri arasında yaptığı araştırmaya göre, Türkiye, yüzde 32,1 oranındaki kayıtdışı ekonomisiyle OECD ülkeleri arasında birinci geliyor. Türkiye'yi, Yunanistan yüzde 28,6, İtalya yüzde 27,0, Belçika 23,2, Portekiz 22,6 ve İspanya yüzde 22,6 oranındaki kayıtdışı ekonomileriyle izliyor. En az kayıtdışı ekonomisi olan ülke ise yüzde 8,8 ile İsviçre oluyor.

Peki, 'kayıtdışı' denilen ekonomi nedir?

Devletten gizlenen, kayda alınmayan ya da alınamayan gelirlere 'kayıtdışı ekonomik faaliyet' adı veriliyor. Kayıtdışı faaliyetlerin bir kısmını suç olan işlemler oluşturuyor ve tabiatıyla bunların önüne geçilmesi gerekiyor. Zaten yasadışı mal ve hizmet üretimi sonucunda oluşan bu kayıtdışı ekonomiye 'suç ekonomisi' deniyor.

Türkiye’de kayıtdışı ekonomi içinde suç ekonomisinin boyutlarının oldukça yüksek olduğu öteden beri biliniyor. Son IMF’yle yapılan destek kredisi görüşmelerinde bu konu da Türk heyetinin önüne getirildi. IMF, Türkiye’nin vergi sistemine “nereden buldun” sorusunu koymasını istedi.

IMF aslında bu talebinde haklı. Çünkü artan terör eylemlerinin finansmanı dünyanın her yerinde ‘suç ekonomisi’ tarafından yapılıyor.

11 Eylül 2001 saldırılarının ardından IMF, bu yüzden görevleri arasına kayıtdışı ekonomiyi önlemeyi de soktu. Ülkelerde kayıtdışı ekonomiyi ve kara parayı takip işini de üstlendi. Bugün IMF, üyesi olan 185 ülkeye kayıtdışı ekonomi ve kara para trafiği için önlem almaları konusunda teknik destek veriyor. Ayrıca yaptığı her türlü anlaşmada, kayıtdışı ekonominin önlenmesini bir koşul olarak öne sürüyor.

IMF’nin bu haklı talebini Türkiye de yerine getirmek zorunda. Zaten Maliye Bakanlığı, kayıtdışı ekonominin önlenmesi ve kara paranın takip edilmesi konusunda yeni bir strateji planı hazırladı ve bakanlık örgütünü halen bu plan doğrultusunda yeniden yapılandırıyor. Yani Türkiye kayıtdışı ekonominin suç ekonomisiyle ilgili kısmı konusunda üzerine düşeni yapmaya çalışıyor.

Peki, IMF kayıtdışı ekonominin ve kara paranın takibi konusunda üzerine düşeni yapıyor mu? Bu konuda IMF’nin görevini iyi yaptığı söylenemez. Her şeyden önce terör için kullanılan silahlar zengin Batılı ülkelerde imal ediliyor. Bu silahların terör örgütlerince satın alınmasının finansmanı da yine zengin ülkelerin bankaları tarafından yapılıyor ve bu gerçek yıllardır belgeleniyor.

En son olarak gene 12 Ocak 2009 tarihli *Financial Times* ve *The Wall Street Journal* gazetelerinde haberleri çıktı. ABD’li şirketler, soykırım yapan Sudan’a ve küresel teröre destek verdiği iddia edilen İran’a yıllarca silah satmışlar. Bu silahların paraları da Avrupa’nın en büyük dokuz bankası tarafından yıllarca ABD’deki silah satan firmalara transfer edilmiş. Ama bu işi yapan Amerikan firmaları nedense takip edilmiyor ve bir türlü bulunmuyor.

IMF, dünyada terörün finansmanını önlemek istiyorsa ve kayıtdışı ekonomiyle mücadele etmekte gerçekten samimiye önce işe zengin ülkelere başlamalı. Zengin ülkelere ses çıkarmayıp, gerekli önlemleri almaya çalıştığı halde Türkiye’yi sıkıştırmak, hele hele yaşanmakta olan bu dünya krizi ortamında hiç mi hiç kabul edilebilir bir uygulama olmuyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Merkez vatandaşı yanıltıyor mu

Süleyman Yaşar 27.02.2009

Merkez Bankası, 2003 yılından sonra yüksek faiz düşük kur politikasıyla sıcak parayı Türkiye’ye çekmeye çalıştı. Bunda da başarılı oldu. Sıcak paranın gelişyle Türk parası döviz karşısında değer kazandı. Böylece ithal mallar ucuzladı ve sonuçta enflasyon düştü.

Enflasyonun düşmesi ve nominal faizlerin yüksek tutulması ise reel faizleri artırdı. Türkiye bankada ve tahvilde

parası olana son yıllarda oldukça yüksek bir reel faiz ödemesi yaptı.

Aslında bir ülkenin, ekonominin reel büyüme hızından daha yüksek bir reel faiz ödemesi hiç de akılcı değildir. Çünkü vergi gelirleri reel büyüme hızına paralel olarak artar ve bu yüzden de devlet borçlarının ödenmesinde bir süre sonra sorun çıkar. Zira faizler kadar hızlı artmayan vergi gelirleri devlet borçlarının ödenmesine yetmez.

Merkez Bankası, yakın zamana kadar sürekli olarak “kamu maliyesi disiplin altına alınsın” diye önerirken, aslında izlediği yüksek faiz politikasının devlet borçlarını sürekli artırdığını, kaynak dağılımını bozduğunu, aşırı değerli liranın Türkiye’nin rekabet gücünü azalttığını ve işsizliği artırdığını hiç dikkate almadı.

Ayrıca hatasını örtmek için bir de sürekli verimlilik artışından söz etti. Merkez Bankası’na göre, verimlilik artırılırsa sorunlar çözülecekti. Verimlilikten gerçekte kast edilen ise ücretlerin düşürülmesiydi. Aynı üretimin daha düşük ücret karşılığında gerçekleştirilmesiydi. Merkez Bankası’na göre verimlilik artışı, aynı ücret karşılığında daha fazla üretimin yapılması değildi.

Enflasyonun altında kalan ücret artışlarıyla verimliliğin artırıldığı zannedildi. Ama elde edilmek istenen sonuç elde edilemedi. Merkez Bankası’nın söylediğinin tersine, enflasyon hedeflenenin iki katına çıktı. Eğer verimlilik artsaydı enflasyon hedeflenenin iki katına çıkmazdı.

Merkez Bankası’nın özetlemeye çalıştığımız hatalı para politikasının sonucunda Türkiye’de işsizlik arttı. Dışarıdan daha düşük faizle borçlanan özel sektör kapasitesinin üzerinde dış borç aldı. Cari açık yükseldi. Türk Lirası aşırı değerlendirilerek ithalat ucuzladı ve ihracat kârlı olmaktan çıktı. İçeride üretim azaldı, para üretime, fabrikalara değil betona, iş merkezlerine, rezidanslara yatırıldı.

Merkez Bankası, ancak 15 Eylül 2008’de Lehman Brothers yatırım bankasının iflasıyla dünya mali krizi derinleşince, izlediği “yüksek faiz düşük kur” politikasının iflas ettiğini kavradı. Geçmişteki kerametini kendisinde değil dünya ekonomisindeki para bolluğundan kaynaklandığını anladı. Tam altı yıl değerli Türk parasının faydalarını anlatan ve Türk parasının Japon Yeni gibi sürekli değerlendirileceğini söyleyen Merkez Bankası birdenbire değersiz Türk parasını savunmaya başladı.

Oysa Merkez Bankası tasarruf sahiplerine sürekli Türk parası üzerinden tasarruf etmelerini tavsiye etmişti. Yabancı para ile tasarruf edenlerin kaybettiğini ileri sürmüştü. Oysa şimdi Merkez Bankası beklenmedik bir hızla Türk parasının faizlerini düşürüp, liraya değer kaybettiriyor. Reel faizler hızla azalıyor.

İzlenen bu politika iktisadi açıdan doğru. Çünkü, Türk parası rekabet gücü kazanıyor, ithalat azalıyor, cari açık daralıyor, böylece Türkiye ekonomisinin kırılganlıklardan arınıyor. Ama Merkez Bankası’nın açıklamalarına inanarak liranın sürekli değerli kalacağını düşünen vatandaş ise kaybediyor.

Merkez Bankası sadece vatandaşları yanıltmadı. Bankacıları da şüpheye düşürdü. Garanti Bankası Genel Müdürü Ergun Özen de Merkez Bankası’nın ne yaptığını pek anlayamamış olacak ki, önceki gün, “yüksek reel faiz, kuvvetli yerel para birimi modeli 2009 için geçerli değil. O modele 2010 yılında geri dönecek miyiz bilmiyorum. Bakacağız... Eğer dönmeyeceksek, kur çok daha yukarı gidebilir” diyerek bankacıların şaşkınlığını dile getirdi.

Merkez Bankası bir an önce ne yaptığını ve ne yapacağını vatandaşlara bildirmeli. Eğer izlediği politikayı değiştiriyorsa bunu açıkça söylemeli. Çünkü bağımsız bir Merkez Bankası siyasi iktidara karşı bağımsız olur.

Vatandaşa karşı bağımsız olmaz. Vatandaşın tasarruflarını korumak Merkez Bankası'nın temel görevidir. Merkez, görevini unutmamalı.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Varlık Barışı'ndan 7 milyar dolar gelebilir

Süleyman Yaşar 02.03.2009

Son yedi yıllık dönemde Türk özel sektörü 196 milyar dolar dış borç yaptı. Özel şirketlerin bu 196 milyar dolarlık dış borcunun 43,1 milyar doları kısa vadeli borç olarak görünüyor kayıtlarda. Bazı çevreler böylesine yüklü bir borcun geri ödenemeyeceğini ileri sürüyorlar.

Özellikle borçlu olan bazı işadamları özel sektörün dış borcunun büyüklüğüne her fırsatta dikkat çekip hükümetin hemen IMF ile anlaşma imzalamasını ve ondan alınacak borç paranın kendilerine verilmesini istiyorlar.

Oysa özel sektörün dış borçları ayrıntılı analiz edildiğinde, söylenenden çok farklı bir durum karşımıza çıkıyor. Geçen yılın son üç ayında ve 2009 yılının ilk iki ayında özel şirketler toplam 17,4 milyar dolar tutarında bir dış borcu hiç de sorun yaşamadan geri ödediler.

Peki, özel sektör bu dış borçlarını bu kadar rahatlıkla nasıl ödeyebiliyor? Bakın... Sistem şöyle işliyor... Türk vatandaşlarının yurtdışı bankalarda 150 milyar dolar parasının olduğu tahmin ediliyor. Yurtdışındaki bu paranın 75 milyar doları, şirket sahipleri tarafından yurtdışına çıkarılıp gene kendi şirketlerine 'dış kredi' olarak verdikleri paralardan oluşuyor.

Şirket patronlarının kendi paralarını kendi şirketlerine kredi olarak sokmalarına bankacılar, "back to back" kredi adını veriyorlar. Yurtdışında bir bankaya yatırılan para, küçük bir komisyon karşılığında Türkiye'deki şirkete kredi olarak veriliyor. Türk şirketlerin dış borçlarının önemli bir kısmı aslında kendi patronlarına olan bu 'back to back' borçlardan oluşuyor işte!..

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Başkanı Tevfik Bilgin geçen hafta Active Academy'de yaptığı konuşmada, "Türkiye'de bankalardan kredi alamayacak durumdaki bazı işadamları yurtdışına olan borçlarını sorunsuz ödeyebiliyorlar" diyerek bu tuhaflığa dikkat çekti. Bankacılıkla ilgili bilgilere sahip Bilgin'in bu sözleri, özel şirket dış borçlarının aslında patronların kendi şirketlerine verdikleri krediler olduğu görüşünü güçlendiriyor.

Gelelim kısaca "Carlık Barışı" olarak isimlendirilen 5811 sayılı Bazı Varlıkların Milli Ekonomiye Kazandırılması Hakkında Kanun'dan yararlanacak yurtdışından gelecek paranın tutarına?

Bugün, Varlık Barışı'ndan yararlanmak isteyenler için son başvuru günü. Türk vatandaşlarının yurtdışında bulunan 150 milyar dolarının yarısı back to back kredi olarak kullanıldığı düşünülürse, kalan 75 milyar doların yaklaşık yüzde 8'lik kısmının Varlık Barışı'ndan yararlanmak üzere Türkiye'ye getirileceği tahmin ediliyor.

Buna bir de yurtdışındaki varlıklar içinde yer alan gayrimenkul beyanları eklenirse, Türkiye ekonomisine girecek

para çok daha fazla olacak. Nitekim bankacılar, Varlık Barışı'ndan yararlanmak için beyan edilecek varlık tutarının 7-7,5 milyar dolara ulaşmasını bekliyorlar. Global kriz ortamında böyle bir taze paranın ekonomiye girmesi Türkiye için gerçekten çok iyi bir fırsat olacak. Türkiye'nin bu yıl yapacağı dış borç ödemeleriyle ilgili endişelenmeye hiç gerek kalmayacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Commerzbank Türkiye analizi yanlışlarla dolu

Süleyman Yaşar 03.03.2009

Almanya'nın en büyük bankalarından Commerzbank'tan Ulrich Leuchtmann'ın *Finacial Times* gazetesinde geçen cuma günü Türkiye ekonomisi üzerine bir analizi yayınlandı. Leuchtmann, Türk hükümetinin bütçe açığını ve cari açığı arttırarak ateşle oynadığını ileri sürüyor.

Commerzbank iktisatçısının yaptığı bu analiz hafta sonunda Türk gazetelerinde çok geniş yer buldu. Ancak önemli bir nokta eksik kaldı. O da, Ulrich Leuchtmann'ın analizinde kullandığı verilere hiç dikkat edilmedi. Leuchtmann'ın Türkiye ekonomisi hakkındaki olumsuz görüşleri olduğu gibi yansıtıldı. Oysa Leuchtmann'ın analizini dayandırdığı veriler yanlış.

Ulrich Leuchtmann Türkiye'nin cari açığının arttığını ileri sürüyor. Oysa Türkiye'nin cari açığı 2008 yılının ekim ayından beri sürekli daralıyor. Çünkü, hem Türk parasının değer kaybetmesi ithalatı değer olarak azaltıyor, hem de emtia ve enerji fiyatlarının gerilemesi ithalatı miktar olarak geriletıyor. Böylece cari açık altı ay öncesine göre hızla küçülüyor.

Ayrıca Commerzbank iktisatçısı, Türkiye'nin dış borçlarının ulusal gelire oranının yüzde 36 olduğunu ve bunun çok yüksek olduğunu belirtiyor. Bu da yanlış. Türkiye'nin dış borçlarının ulusal gelire oranı Leuchtmann'ın ileri sürdüğü gibi yüzde 36 değil yüzde 26 düzeyinde bulunuyor.

Ulrich Leuchtmann hükümetin bütçe harcamalarını kısmasını da istiyor. Oysa bütçe harcamalarının kısılması yaşanan global krizde Türkiye ekonomisini çok fazla daraltacağı için işsizliği hızla arttıracak ve sosyal barışı bozacaktır.

Commerzbank iktisatçısının Türkiye ekonomisi hakkındaki bu olumsuz açıklaması, Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurumu Başkanı Tevfik Bilgin'in Türk vatandaşlarının bir orta Avrupa ülkesi bankasında 60 milyar dolarının olduğunun tahmin edildiğine dair yaptığı açıklamadan hemen sonra gelmesi düşündürücüdür.

Varlık barışı yoluyla Türk vatandaşlarının paralarının Türkiye'ye getirilmeye çalışılması, anlaşılan Commerzbank'ı da tedirgin etmiş. Çünkü Commerzbank iktisatçısının aceleyle yaptığı analizde kullandığı verilerin böylesine hatalı olması başka türlü açıklanamaz. Yanlış rakamlardan yola çıkan ekonomik analizlerin sonucunun yanlış olacağını henüz İktisat'a yeni başlamış bir öğrenci bile bilir.

Commerzbank iktisatçısı, Avrupa Birliği'nin Macaristan, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Bulgaristan, Romanya, Letonya gibi yeni üyelerinde konut ve tüketici kredisi geri ödemelerinin yapılamaması nedeniyle son günlerde ortaya çıkan mali krize dikkat çekerek, Türkiye'nin bu ülkelerdeki olumsuz gelişmelerden etkileneceğini ileri

sürseydi belki bir parça haklı olabilirdi. Ama Türkiye'nin henüz bozulmamış temel ekonomik göstergelerini çarpıtarak olumsuz yorum yapması Türkiye ekonomisi için gerçekten bir haksızlıktır.

Türkiye ekonomisinin, bazı Avrupa bankalarındaki iktisatçıların son dönemde ileri sürdükleri gibi dış borç ödemelerinde bir sorun yoktur. Devletin kısa vadeli dış borcu halen 3,1 milyar dolar tutarında bulunuyor ki, bu miktarda bir borcun ödenmesinde herhangi bir aksamadan bile söz edilemez.

Özel sektör dış borçlarına gelince... Bunun da 43,1 milyar dolarlık kısmı kısa vadeli borç ve bu borçların da ödenmesinde bir sorun yok. Çünkü özel sektör borçlarının kısa vadeli olan kısmını karşılayacak para firmaların döviz tevdiat hesaplarında mevcut. Dolayısıyla doğru verilere dayanmayan ekonomik analizlere inanmamak ve daha da ötesi bu analizlerin kasıtlı yapıldığından kuşkulananmak gerekiyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Biber arttı ıspanak düştü

Süleyman Yaşar 04.03.2009

Türkiye genelinde şubat ayında tüketici fiyatları bir önceki aya göre yüzde 0,34 oranında geriledi, üretici fiyatları ise yüzde 1,17 oranında yükseldi.

Antalya toptancı halinden alınan fiyatlara göre şubat ayında, geçen yılın aynı dönemine göre sebze fiyatları yüzde 6,6 ile yüzde 115 arasında arttı. Sebze fiyatlarının yükselmesinde havaların soğuk geçmesi ve ihracat artışının etkisi oldu.

Şubat ayında sebze fiyatlarında en çok artış patlıcan fiyatlarında yaşandı. Geçen yılın aynı dönemine göre patlıcan fiyatları yüzde 115 oranında yükseldi. Ayrıca geçen yılın aynı dönemine göre karnabahar fiyatları yüzde 108,3, sivri biber yüzde 78,5, domates yüzde 16,6 oranında arttı.

Fiyatı düşen sebzelere gelince... Şubat ayında geçen yılın aynı dönemine göre ıspanak fiyatı yüzde 30, kıvrıkcık marul yüzde 33 oranında geriledi.

İstanbul Ticaret Odası'nın hazırladığı geçinme endeksi verilerine göre ise İstanbul'da şubat ayında fiyatlar yüzde 0,08 oranında yükseldi. Yıl başından şubat ayı sonuna kadar İstanbul'da fiyatlar 2008'in aynı dönemine göre yüzde 0,49 oranında geriledi. İstanbul'da 12 aylık ortalamalara göre fiyatlar yüzde 12,60 oranında yükseldi. Fiyatlardaki yıllık değişim ise yüzde 10,29 oranında artış kaydetti.

İstanbul'da gıda grubunda, makarna, bisküvi, kırmızı et, tavuk eti, beyaz peynir, çikolata, biber ve domates fiyatları yükselirken, pirinç, tereyağı, kaşar peyniri, yumurta, kuru fasulye, ıspanak, toz şeker ve salça fiyatları geriledi.

İstanbul'da şubat ayında ulaştırma bilet ücretlerinde artış yaşanmadı. Buna karşın çocuk giyim fiyatları artarken, erkek giyim fiyatları geriledi.

Ev eşyası grubunda da buzdolabı ve çamaşır makinesi fiyatları düştü. Evlerde kullanılan sabun, deterjan

fiyatlarında artış oldu.

İstanbul'da şubat ayında fiyatların geçen yılın aynı dönemine göre artışı piyasalarda bazı ürünlere olan talebin yükseldiğini bize gösteriyor. Bunun yanında dayanıklı tüketim mallarının fiyatlarındaki gerilemeler özellikle Avrupa pazarına olan ihracatın gerilemesiyle iç piyasada fiyatların düşmesine neden oluyor.

İstanbul'da yıllık fiyatların yüzde 10,29 oranında artmasına ve 2009 yılı ocak ayında fiyatların gerilemesine karşın şubat ayında fiyatların tekrar yükselmesi ekonomik durgunluk döneminde bir iyiye işaret olarak değerlendirilebilir. Çünkü şubat ayında İstanbul'da fiyatların artması deflasyon ve ekonomik durgunluğun birarada yaşandığı kötü deflasyona gidilmediğinin bir göstergesi oluyor. Bu nedenle ekonomide geleceğe ilişkin olumlu beklentilerimizi sürdürmek için nedenimiz var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Varlık barışından yararlanmayan sorun yaşayacak

Süleyman Yaşar 05.03.2009

Varlık barışı adı altında yastıkaltı ve yurtdışında bulunan para, döviz, altın ve taşınmazlardan 13,5 milyar liranın "varlık barışı"yla ekonomiye kazandırıldığı dün gazetelerde yer aldı. Açıklanan bu rakam vergi dairelerine 2 Mart 2009 tarihi itibarıyla beyan edilen miktarı gösteriyor.

Banka ve aracı kurumlar ise kendilerine bildirilen varlıklara ilişkin olarak hazırlayacakları beyannameleri henüz vermediler. Bankalardaki beyannamelerin de alınmasıyla varlık barışından ekonomiye kazandırılacak tutarın 17 milyar liraya ulaşacağı ileri sürülüyor.

Varlık barışının ne olduğuna gelince... Dünya ekonomik krizinin derinleşmesi karşısında Amerikan Hazinesi, Amerikan vatandaşlarına ABD dışında tuttıkları mevduatın ABD'ye getirilmesi halinde gelir vergisi indirimi yapacağını açıkladı. Bunun üzerine diğer ülkeler de benzeri kararlar aldılar. Türkiye de dünya ekonomik krizinde ABD'yi takip eden ülkeler arasında yer aldı.

TBMM, 13 Kasım 2008 tarihinde bir yasa çıkararak, yurtdışında bulunan para, altın, döviz ve taşınmazların ekonomiye kazandırılması için bu değerlerden yüzde 2 oranında vergi alınarak bu kayıtdışı varlıkların kaynağının sorulmayacağını ve geçmişe doğru vergi yürütülmeyeceğini taahhüt etti. Ayrıca yurtdışında bulunan ve kayda alınmayan servetlerinde şirket varlıkları içine konması halinde yine benzeri hükümlerin uygulanacağını açıkladı.

Yapılan yasal düzenleme basında yer alan rakamlara göre amacına ulaştı. Yaşanan dünya ekonomik krizinde 10 milyar dolar civarında bir kaynağın ekonomiye kazandırılması iyi oldu. Ayrıca 600 milyon lira tutarında ilave vergi gelirinin sağlanması da kamu maliyesi için olumlu bir gelişme.

Peki, varlık barışından yararlanmayanlar ileride ne yapacaklar? Avrupa Birliği müzakere sürecinde Türk vergi mevzuatı AB vergi mevzuatına uyum sağladığı her aşamada Türk vatandaşları yurtdışında tuttıkları kayıtdışı paralar ve gayrimenkuller nedeniyle sorun yaşayacaklar.

Yurtdışında para, menkul ve gayrimenkul varlık bulunduranların bunları beyan edip kayda aldirmalarında fayda var. Aksi takdirde AB mevzuatı artık bu tür kayıtdışı işlemlere izin vermeyecek. İşte bu nedenle, Türkiye ekonomisinin imkânlarıyla yaratılmış kaynakların başka ülkelere ekonomik fayda sağlayacağına, Türkiye'ye destek vermesinde hepimizin çıkarı bulunuyor. Yeni bir yasal düzenleme yapılarak varlık barışını kaçıranlara ileride sorun yaşamamaları için ek bir imkân daha tanınması iyi olabilir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kaybedenlerin derneği TÜSİAD

Süleyman Yaşar 06.03.2009

Türk Sanayici ve İşadamları Derneği (TÜSİAD), Türkiye'nin sivilleşmesi için zamanında ulusalcı ve milliyetçi çevrelerden gelen bütün eleştirileri göğüsleyip cesur demokratikleşme raporları hazırlatmış, Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne girmesi için tam destek vermiş ve Avrupa Birliği yolunda ilerlemesi için de hükümete baskı yapmış bir kuruluş. Ama büyük patronların kuruluşuna son dönemde bir haller olmaya başladı. TÜSİAD, yakın geçmişle artık iyice çelişkiye düştü.

Önce IMF'yle yapılacak anlaşma konusunda hükümet ile TÜSİAD arasında tartışma çıktı. TÜSİAD, IMF'yle hemen anlaşma yapıp alınacak borcun iş dünyasına verilmesini istedi. Hükümet ise haklı olarak, kamu maliyesinde sorun olmadığını belirtti ve IMF'nin anlaşma için öne sürdüğü 'vergilerin yükseltilmesi ve kamu harcamalarının azaltılması' koşullarının yaşanan dünya krizinde mantıklı olmadığını ileri sürdü.

Buna rağmen TÜSİAD tatmin olmadı. Hükümete yerine getirmesi için bir süredir bastırdığı 'vergi indirimi ve devlet desteği' yönündeki kendi talepleri, IMF'nin Türkiye'den istekleriyle çeliştiği halde TÜSİAD bu tutarsızlığa da aldırmadı. IMF ile hemen anlaşma yapılmasında ısrar etmeye devam etti.

Hatta ısrarını öyle tırmandırdı ki, önceki gün yaptığı Ankara ziyaretinde IMF'yle acil anlaşma konusunda kendisine yeni destekler aradı. Ve TÜSİAD, tarihinde ilk kez MHP'yi ziyaret etti. Oysa 2007'deki genel seçimler öncesinde parti liderlerinin seçim programlarını işadamlarına anlatması için düzenlediği toplantılar, TÜSİAD'ın MHP ile aralarını açmıştı.

Toplantıya davet edilen MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, halktan önce TÜSİAD'ın önüne çıkmayı sert bir dille reddetmişti. Seçim bildirgesini öncelikle halka ilan etmenin doğru olacağını söyleyip, TÜSİAD'ın davetine hemen uyan ve programını vatandaştan önce TÜSİAD'a sunan parti liderlerine de kızmıştı. Hatta Devlet Bahçeli düzenlenecek toplantının yeri ve saatinin TÜSİAD tarafından tek taraflı belirlenmesine de büyük tepki göstermişti ve TÜSİAD'la görüşmemişti.

İşte bütün bu atışmaları unutan TÜSİAD, MHP'den ve sürekli devletçi olmakla eleştirdiği CHP'den destek istemek zorunda kalan bir işadamları derneğine dönüştü. Hatta onlarla aynı fikirleri savunduğunu açıkladı.

Peki, TÜSİAD niçin bu noktaya geldi? Daha doğrusu bu noktaya geriledi? Geriledi, çünkü TÜSİAD bugüne dek seçilmiş hükümetlere hep söz geçiren vazgeçilmez bir elit zümre olarak kendini gördü. Geçmişte pek çok bürokrat atamasına karıştı. Her defasında da istediğini yaptırdı. Ama şimdi yaptıramıyor, zira iktidardaki AKP Hükümeti yükselen Anadolu sermayesinden destek alıyor. Bürokratların atanmasında da TÜSİAD'a danışmıyor.

Çünkü Türkiye ve güçler dengesi değişti. Türkiye'deki ilk 500 büyük şirket arasına artık Anadolu'dan gıda, tekstil, kâğıt, ziynet eşyası, ambalaj, mobilya, orman ürünleri ve temizlik eşyası üzerine çalışan şirketler girdi. Anadolu'nun sermaye gücü ve yeni zenginleri İstanbul burjuvazisine tam anlamıyla alternatif oldu.

TÜSİAD ise değişimi kabullenip yeni zenginleri içine alacağına, onları dışladı. Sonuçta da kendisi dünyadaki yeni dalganın dışında kalmaya başladı ve kaybetme sürecine girdi.

TÜSİAD hâlâ IMF ile anlaşma yapmayı kurtuluş olarak görüyor. Ve aynı IMF gibi hükümetin yerel yönetimlere bütçeden kaynak aktarmasını mali disiplini bozan eylem olarak eleştiriyor. Peki aynı TÜSİAD kamu harcamalarını gereksiz arttıran ve ödemeler dengesini bozan silah alımlarına niye karşı çıkmıyor? Hadi IMF, 'gelişmekte olan ülkeler silah alsın ki gelişmiş zengin ülkelerin ödemeler bilançosu bozulmasın' düşüncesiyle davranıyor, TÜSİAD niye Türkiye ekonomisi için hiç akılcı olmayan bu düşüncüyü açığa çıkarmıyor?

TÜSİAD, bu görüşlerini değiştirmemezse... Türkiye'nin yeni dinamiklerine göre kendini yenilemeyip, gelişmekte olan ekonomilerin izlediği küresel yolu anlamazsa ve 'rant kollama' aşamasından 'rekabetçi üretim' aşamasına denk düşen fikirleri kavramazsa kaybetmeye devam edecek ve bugünlerini de arar hale gelecek. Bizden uyarması...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dolar niçin yükselecek

Süleyman Yaşar 09.03.2009

Dünya mali krizi Amerika'da başladı ve diğer ülkelere hızla yayıldı. Kriz, Amerikan ekonomisinde çıkmasına rağmen, Amerikan Doları diğer ülke para birimleri karşısında genelde değer kazandı.

Amerikan Doları 2008 yılının yaz aylarında Avrupa para birimi avro karşısında en düşük değerine ulaşmıştı. Krizle birlikte avro/dolar paritesi 1.60 düzeyine kadar tırmandı.

Lehman Brothers yatırım bankasının iflasının ardından dünya mali krizi yeni bir boyut kazanıp derinleşmeye başlayınca, avro/dolar paritesi hızla Amerikan Doları lehine gelişti. Krizi çıkaran ülke olmasına rağmen dolardaki bu hızlı değer artışı, aslında Amerikan Hazinesi'ne olan güveni gösterdi. Hatta dolar faizinin yüzde yarım oranına kadar indirilmesi bile dolara olan talebi azaltmadı.

Peki, niçin Amerikan Doları krize rağmen değer kazandı?

Değer kazandı, çünkü ellerindeki varlıkları satanlar dolar dışında bir para birimine yönelemediler ve yönelemezler de... Diğer para birimleri varlık satışlarıyla oluşan para talebini karşılayacak hacimde değiller. Ayrıca ünlü iktisatçı Milton Friedman'a göre, bir paranın rezerv para birimi olması için ardında güçlü bir devlet ve güçlü bir ordu bulunması şart. İşte bu özelliklere sahip olması nedeniyle Amerikan Doları mali ve ekonomik kriz ortamında bile güçlenmeye devam ediyor.

Türk parasına gelince... Türk Lirası, 2008 yılının ağustos ayına göre cuma günü Amerikan Doları karşısında

yüzde 54,6 oranında değer kaybederek 1 lira 79 kuruşu aştı. Türk parasının değer kaybında Amerikan Doları'nın dünyada değerlenmesinin yanı sıra Merkez Bankası'nın uyguladığı faiz politikası da etkili oldu. Merkez, altı ay önceki söylemlerinin aksine gecelik faizleri piyasa beklentilerinin çok üzerinde düşürerek yüzde 11,5 seviyesine gerilettili.

Merkez'in böylesine hızlı faiz indirimine gitmesi, bu güne kadar Türk parasına güvenip yatırım yapanları şaşırttı. Çünkü Merkez Bankası Başkanı her konuşmasında Türk parası dışında yatırım yapanların zararlı çıkacağını söylemişti. Ama son altı ay içinde öyle olmadı, Türk parasına yatırım yapanlar kaybetti. Diğer bir deyişle Türk parasıyla yatırım yapanlar yanıltıldı.

Yalnız Merkez Bankası, faizleri hızla düşürürken bir noktayı unuttu. Türkiye'nin dolar cinsinden yüzde 6,8 faiz oranıyla ihraç ettiği Eurobond faizleri yüzde 10,3'e yükseldi. Türkiye Hazinesi'nin dolara verdiği faizle Merkez'in Türk parası faizi neredeyse eşitlendi.

Peki, bu durumda yatırımcı Türk parasını tercih eder mi? Hayır etmez. Çünkü bizim Merkez Bankası kendisini Amerikan Merkez Bankası zannedip faizleri şaşırtıcı bir biçimde hızla indirdiği için dolar ve Türk parası faizlerinin birbirine yaklaşması kısa vadede Türk parasına daha da değer kaybettirecek.

Türk parası Amerikan Doları karşısında bu hızla değer kaybetmeye devam ettiği takdirde, teknik analizcilere göre, dolar karşısında önce '1 lira 80 kuruş - 1 lira 86 kuruş bandına' girecek. Ardından bu bant içindeki bekleme süresi ve artışına göre '2 lira - 2 lira 25 kuruş bandı' içinde hareket edecek.

Tabii şunu da unutmamak gerekir. Merkez Bankası 2006 yılında olduğu gibi birdenbire fikir değiştirip faizleri yükseltir veya diğer faktörler Türk parasını olumlu etkilerse, Türk parası teknik analizcilerin görüşlerinin aksine değer de kazanabilir. Zira dalgalı kur rejiminde kur riskini yatırımcı yüklenir. Bu yüzden herkes yüklenebileceği kadar kur riskini üzerine almalı. Yoksa yükselecek diye dolar alan kısa sürede bataabilir de...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Doları kim yükseltiyor, Merkez'in hükümete kastı mı var

Süleyman Yaşar 10.03.2009

Gelişmekte olan piyasalarda en hızlı faiz indirimini bizim Merkez Bankası yaptı. Dört ay öncesine kadar dünyada en yüksek faizi veren Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası şimdi faizleri hızla indirerek döviz rezervleri bize göre çok daha iyi olan Rusya ve Brezilya'dan bile daha düşük faiz vermeye başladı.

Faizlerdeki bu hızlı düşüş Türk parasına da hızla değer kaybettiriyor. Çünkü Hazine'nin dolar üzerinden ihraç ettiği eurobond faizleri ile Türk parası faizleri neredeyse eşitlendi. Bunu gören yatırımcı artık Türk parasında durmayıp döviz alımlarına başladı. Böylece son iki hafta içinde Türk parası yüzde 8,3 oranında değer kaybederek dün öğle saatlerinde bankalar arası piyasada bir Amerikan Doları 1 lira 82 kuruşun üzerine çıktı. Dövizin yükselişinin ardından Merkez Bankası bugünden başlayarak 50 milyon dolar tutarında döviz ihaleleri yapacağını, gerekirse doğrudan döviz satarak piyasalara müdahale edeceğini dün duyurdu. Bakalım dövize yapılacak müdahaleler faizlerdeki hızlı indirim hatasını nasıl telafi edecek?

Faizlerin hızla indirilmesinin nedenini Merkez Bankası başkanı bir politika değişikliği olarak açıklıyor. Başkan, geçen hafta Boğaziçi Üniversitesi'nde yaptığı konuşmada, "Bankamız kanununun 4. maddesinde, 'banka, fiyat istikrarını sağlama amacı ile çalışmamak kaydıyla hükümetin büyüme ve istihdam politikalarını destekler,' şeklinde açık bir hüküm bulunmaktadır. Bu hüküm, içinden geçtiğimiz bu gibi dönemlerde kullanılmak üzere oluşturulmuştur. Nitekim, son dört aylık dönemde politika faizlerinde gerçekleştirdiğimiz 5,25 baz puanlık indirim bu çerçevede değerlendirilmelidir" dedi.

Oysa Başkan, Merkez Bankası'nı daha önce yüksek faiz-düşük kur politikası izleyerek Türkiye'de kaynak dağılımını bozmakla, döviz kazandırıcı yatırımların yapılmasını önlemekle ve istihdamın artışını engellemekle eleştirenlere, "tek hedefimiz fiyat istikrarıdır" cevabını veriyordu. O zaman Merkez Bankası Kanunu'ndaki büyüme ve istihdam politikalarının desteklenmesi hükmünü dikkate almıyordu. Şimdi alması ise doğrusu kuşku uyandırıyor.

Amerikan Doları'nın dün 1 lira 82 kuruşu aşması yerel seçimlerde iktidar partisini zorlayacak. Dün *Taraf*'ta Neşe Düzel'e konuşan Türkiye'nin önde gelen kamuoyu araştırmacılarından Adil Gür, "Cumhuriyet boyunca askerî darbeler ve post modern darbeler dışında seçim sonuçlarını belirleyen önemli şey daima ekonomi oldu" diyor. Gür'e göre yerel seçimler öncesinde Türk parasının değerinin hızla gerilemesi AKP'ye önemli ölçüde oy kaybettirecek.

Peki, iktidar partisine yerel seçimlerde oy kaybettirecek bu politikanın sorumlusu kim? Merkez Bankası... Çünkü faizlerin son dört ay içerisinde piyasa beklentilerinin çok üzerinde hızla indirilmesi Türk parasını cazip olmaktan çıkardı. Böylece liranın değer kaybı hızlandı. 19 Mart 2009'da yapılacak Para Politikası Kurulu toplantısında da Merkez Bankası başkanı faiz indirimine gidileceğinden bahsediyor. Bir faiz indirimi daha yapıldığı takdirde Türk parası dolar karşısında çökebilir.

Hükümet yerel seçimlerde hüsrana uğramak istemiyorsa bir an önce Merkez Bankası ile görüşmeli. Çünkü bir kamu kurumunun bağımsız olması, istediğini yapabilir anlamına gelmiyor. Merkez Bankası, izlediği garip faiz politikasıyla hükümetin kamu maliyesinde ve bankacılık sektöründe elde ettiği başarıların hepsini bir anda yok edebilir. Dikkatli olmakta fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Devlet kimi kurtarmalı

Süleyman Yaşar 11.03.2009

Dünyanın her yerinde benzer şeyler yaşanıyor. Mali krizi nedeniyle zor duruma düşen şirketlerin sahipleri önce hisselerini kendi devletlerine satmak için büyük uğraş veriyorlar. Hisselerini devlete satamayacaklarını anladıkları takdirde de bu defa devletten kendilerini kurtarmaları için para talep ediyorlar.

Rusya Devlet Başkanı Dmitry Medvedev'in iktisat başyardımcısı Arkady Dvorkovich, *The Wall Street Journal* gazetesine önceki gün bu konuda konuştu. Rus devletinin tutumunu, "Aşırı borçlanarak dünya krizinde zor duruma düşen işadamlarını devlet artık kurtarmayacak" diye açıkladı. Dvorkovich, "devletten yardım isteyen işadamları, altı ay önce kolay kazandıkları paraları bugünleri düşünmeden savurganca harcadılar, onları kurtararak tekrar aynı savurganlığı yaşamak istemiyoruz" dedi.

Rusya Devlet Başkanı Medvedev ve Başbakan Viladimir Putin de bugünleri düşünmeden hesapsızca borçlanan işadamlarının kurtarılmasına karşı çıkıyorlar. İşadamlarının yaşanan ekonomik krizde diğer vatandaşlardan farklı olmadıklarını söylüyorlar. Kurtarma operasyonlarının vatandaşların hepsini kapsayarak yapılmasının doğru olduğunu savunuyorlar. Anlayacağınız Medvedev ve Putin 1990'lı yılların başında yapılan özelleştirmelerle birdenbire Rusya'nın en zenginleri olan 'oligarkların' kurtarılmasına karşılar.

Türkiye'ye gelince... Bizde de Rus oligarklarının yaptığı gibi bugünleri düşünmeden aşırı borçlanan ve şimdi zora giren işadamları var ve bizimkiler devletten yardım talep ediyorlar.

IMF ile hemen anlaşma yapılarak alınacak borç paranın kendilerine verilmesini istiyorlar. Bu nedenle ekonomide açıklanan olumsuz verileri abartarak kamuoyuna sunuyorlar. Sanayi üretimindeki düşüşü sanki sırf Türkiye'de sanayi üretimi düşmüş gibi gösteriyorlar. Kapasite kullanım oranındaki gerilemeyi sadece Türkiye'de kapasite kullanım oranı gerilemiş gibi ilan ediyorlar. Böyle yaparak Türkiye'yi yaşanan dünya mali ve ekonomik krizinin adeta merkezi gibi gösteriyorlar.

Oysa sanayi üretimi 2008'in aralık ayında Japonya'da yüzde 30,8, İspanya'da yüzde 23,6, Macaristan'da yüzde 23,3 oranında, 2009 yılının ocak ayında ise Güney Kore'de yüzde 25,6, Singapur'da yüzde 29,1, Tayvan'da yüzde 43,1, Tayland'da yüzde 21,3 oranında geriledi.

Türkiye ekonomisini olduğundan daha kötü göstererek devlet yardımı almaya çalışan işadamlarının niyetlerinin ne olduğunu artık anlamak lazım. Rusya'nın kurduğu 'anti-kriz timi' Türkiye'de de kurulabilir.

Bu anti-kriz timi devlet yardımı yapılacak ve devletçe kurtarılabilecek ana sektörleri belirler. Eğer IMF'den kredi alınırsa bu kaynaklar bir takvim ve plan çerçevesinde vatandaşın lehine olacak şekilde kullanılır.

Aksi takdirde, sorumsuzca borçlananlar her zaman olduğu gibi bu krizde de hesapsızlıklarını vatandaşa ödetecekler ve bu krizden daha kârlı çıkacaklar. Krizin tüm bedelini vatandaşın ödemesine izin vermemeliyiz. Rusya'nın yaptığını biz de yapabilmeliyiz.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye ekonomisi niçin iyi

Süleyman Yaşar 12.03.2009

Dünyanın en büyük yirmi ekonomisi içinde Türkiye'nin kamu finansman dengesi en iyi düzeyde bulunuyor. G-20 tarafından yapılan analizlere göre, Türkiye genel kamu dengesini koruyabilen ülkelerin başında geliyor.

Türkiye'nin kamu finansman dengesinin tutarlı olması Türkiye ekonomisini olduğundan kötü göstermeye çalışanlar için iyi bir haber değil. Çünkü onlar Türkiye'de kamu finansman dengelerinin bozulduğunu ısrarla savunuyorlar. Oysa Türkiye'nin bütçe açığı ve kamu borç yükü Avrupa Birliği mali kriterlerinin çok altında seyrediyor. Bütçe açığının ulusal gelire oranı halen yüzde 1,7 civarında. Yaşanan dünya ekonomik krizinde Türkiye bütçe açığını yüzde 3'e kadar korkmadan çıkarabilir. Kamu borç yükünü de arttırabilir. Çünkü diğer ülkelerle karşılaştırıldığında Merkez Bankası'nın üzerinde hükümetten gelen bir "para bas" talebi yok. Bu

nedenle Türkiye ekonomisinin kamu maliyesi sürdürülebilir durumda.

Küresel ekonomide diğer bir kırılganlık göstergesi olan cari işlemler dengesine gelince... 2009 yılının ocak ayı cari işlemler dengesi verileri beklentilerin aksine 291 milyon dolar fazla vererek Türkiye'nin ocak ayında ürettiğinden daha az harcadığını bize gösterdi. Daha önceki aylarda, sürekli, ürettiğinden fazla harcayan Türkiye ekonomisi kırılgan bir yapıdaydı. Geçen yılın ocak ayında cari işlemler dengesi 4,1 milyar dolar açık vermişti. Cari açık nedeniyle ortaya çıkan kırılganlığın kalktığı ve ayağını yorganına göre uzatan bir ekonominin devreye girdiğini ileri sürebiliriz.

Ayrıca 2009 yılının ilk ayında ödemeler dengesinin net hata ve noksan kaleminde 1,7 milyar dolarlık bir varlığın Türkiye ekonomisine kazandırıldığı görülüyor. Bunun bir anlamda yastık altında tutulan dövizlerin ekonomik yaşama dönmesi olduğu ileri sürülebilir. Böylece geçtiğimiz dört ay içinde yastık altında bulunan 14,2 milyar dolar tutarında dövizin ekonomiye kazandırıldığını söyleyebiliriz.

Henüz 2009 yılı şubat ayı bütçe uygulama sonuçları açıklanmadı. Bu rakamlar açıklandığında bütçe açığında geçen yılın aynı dönemine göre önemli bir artış olabilir. Fakat cari açığın kapanarak cari fazlaya dönüşmesi artık bütçe borçlanma imkânlarının da arttığını bize gösteriyor. Karamsar olmaya gerek yok. Türkiye ekonomisi diğer ekonomilere göre iyi durumda. Krizin merkezi de Türkiye değil. Bankaların, fonların battığı ülkeler krizin merkezi bu ayırımı yapmakta fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bankalarımız Dubai'den daha sağlam

Süleyman Yaşar 13.03.2009

Devlet Bakanı Mehmet Şimşek dün G-20 toplantısı için Londra'ya gitmeden önce Türkiye ekonomisinin son durumunu değerlendirdi.

Bakan Şimşek'e göre son günlerde yaşanan kur hareketi ve Türk parasının değer kaybetmesi Doğu Avrupa ülkelerindeki olumsuz gelişmelerden ve General Motors'un zarar açıklamalarından kaynaklandı. Yaşananlar Türkiye ekonomisinin iç dinamiklerine bağlı bir bozulmaya dayanmıyor. Bakan Şimşek'e göre Türkiye ekonomisinin risk primi düşük ve bankacılık sektörü Dubai'den daha sağlam.

IMF konusuna gelince... Bakan Şimşek, 12 Eylül'de Lehman Brothers yatırım bankasının iflasının ardından IMF'nin taleplerini değiştirdiğini söyledi. Daha önce Türkiye'nin kamu maliyesinde kaynağa ihtiyacı olmadığını ileri süren IMF, 12 Eylül den sonra fikir değiştirdi ve kamu maliyesinde vergi artışı ve harcama kısıntısı talep etti. Bakana göre IMF ile üç konuda müzakereler sürüyor. Bir, krize karşı alınacak tedbir paketinin büyüklüğü, iki, gelir idaresinin bağımsızlığı, üç, çapraz vergi denetimi. Bu konulardan gelir idaresinin bağımsızlığı ve çapraz vergi denetimi konusunda IMF yumuşadı. Ama tedbir paketinin büyüklüğü konusunda henüz bir kesinlik yok. Çünkü, dünya ekonomisindeki gelişmeler tedbir paketinin büyüklüğünü değiştiriyor.

Ayrıca bakan Şimşek, yerel seçimler sonrasında Türkiye ekonomisindeki iç belirsizlikler azalacağı için ekonominin daha iyi olacağını belirtti. Ve yerel seçim sonrası bazılarının "kriz olacak" beklentilerinin gerçekleşmeyeceğini ifade etti. Bakan Şimşek dış belirsizliklere karşı da Türkiye ekonomisinin bu dünya krizine

36 ay dayanacak güçte olduğunu ileri sürdü.

Mehmet Şimşek, IMF ile Londra’da gayri resmî görüşme yapabileceğini de belirtti. Anlaşılan Türkiye ekonomisinin lehine olacak koşullarda bir IMF anlaşması için sıkı çalışma yürütülüyor. IMF anlaşması olmasa da Türkiye’nin herkesi ikna edecek bir orta vadeli ekonomik plan hazırlamasında fayda var.

Cumartesi günü yapılacak G-20 toplantısında, Türkiye, zengin ülkelerin bir fon oluşturarak geliştirmekte olan ülkelere aktarılması talebini destekleyecek. Eğer böyle fon oluşturulursa dünyada toplam talep artacak ve kriz kısa sürede sona erebilecek. Aksi takdirde zengin ülkelerin şimdiki tutumları krizi çözecek yönde gelişmiyor.

Bakan Şimşek, G-20 içinde Türkiye’nin etkinliğini artırmak için çalıştıklarını da belirtti. Bakan’a göre Türkiye kurulacak küresel bir mali izleme komitesinde aktif görev almalı. Bakan Türkiye’nin bu taleplerini yerine getirebilmek için yoğun temaslarda bulunacağını belirtti. Anlaşılan dünya ekonomik krizinden Türkiye küresel düzeyde önemli görevler üstlenerek çıkacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF Türkiye’nin isteklerini kabul edecek mi

Süleyman Yaşar 16.03.2009

Hafta sonu Londra’da yapılan dünyanın gelişmiş ve geliştirmekte olan en büyük yirmi ekonomisinin maliye bakanları ve merkez bankası başkanları toplantısında alınan kararlar Türkiye’nin elini iyice güçlendirdi.

G-20 toplantısında altı başlıkta toplanabilecek kararlar alındı. Birincisi, korumacılığa karşı durulacak, serbest ticaret ve serbest yatırımın devamı sağlanacak. İki, banka borçları yeniden yapılandırılacak. Üç, ülkeler ekonomik büyümeyi ve istihdamı destekleyen ekonomik paketler açmayı sürdürecekle. Açılan bu paketleri IMF izleyecek. Dört, düşük faiz politikası sürecek. Beş, geliştirmekte olan ülkelere yardım edilecek. Altı, IMF’nin ihtiyaç duyduğu fon desteği sağlanacak.

G-20 toplantısında alınan bu kararlar Türkiye’den de destek gördü. Özellikle büyümeyi ve istihdamı yükselten ekonomik iyileştirme paketlerinin açılması IMF ile Türkiye arasındaki anlaşmazlığa da bir nokta koyuyor. Çünkü, Devlet Bakanı Mehmet Şimşek’in belirttiğine göre, IMF, önlem paketinin büyüklüğü ve bütçe rakamlarını görüşürken, Türkiye’nin ekonomik büyümeye yönelik taleplerini dikkate alacak. G-20’nin bu yönde aldığı son kararlar da artık Türkiye’nin IMF’yle nisan ayı içinde anlaşma yapacağını kesinleştirdiğini gösteriyor.

IMF anlaşmasının yapılması Türkiye ekonomisi için bazı kesimlerin ısrarla sürdürdüğü olumsuz havayı ortadan kaldıracak. Türkiye ekonomisini olduğundan kötü göstermeye çalışan kriz lobisi böylece bir dayanağını daha kaybedecek. Ayrıca yerel seçimlerin ardından Türkiye’deki iç belirsizliklerin ortadan kalkması da Türkiye ekonomisini olumlu etkileyecek.

Türkiye ekonomisini olduğundan kötü gösterenlerin kamuoyuna duyurmak istemedikleri bir haber var. Onların üstünü örttükleri bu olumlu gelişmeyi biz söyleyelim.

Geçtiğimiz hafta Hazine Müsteşarlığı’nın yayınladığı bültende, Türkiye’ye uluslararası doğrudan sermaye

girişleri 2009 yılı ocak ayında geçen yılın aynı dönemine göre 22 milyon dolar artarak 872 milyon dolar oldu. Yaşanan küresel mali ve ekonomik krizine rağmen Türkiye'ye gelen uluslararası doğrudan sermaye girişindeki artış, dünyanın Türkiye ekonomisine olan güveni gösteriyor.

Uluslararası doğrudan yatırımlar toplamında, sadece gayrimenkul alımları için gelen yabancı para girişinde bir gerileme olmuş. Geçen yıl ocak ayında yabancılar gayrimenkul alımı için 279 milyon dolar getirmişken, bu yıl ocak ayında yabancılar 220 milyon dolarlık gayrimenkul alımı yapmışlar. Yabancıların gayrimenkul yatırımındaki parasal tutar gerilemesi, inşaat maliyet fiyatlarındaki düşüşün bir sonucu olarak da yorumlanabilir.

Anlayacağınız Türkiye ekonomisinde olaylar kriz lobisinin ileri sürdüğü gibi pek öyle olumsuz gelişmiyor. Yabancı sermaye gelmeye devam ediyor ve Türkiye ekonomisi son günlerde Doğu Avrupa ülkelerinden gelen sert dış şoklara da direnç gösteriyor.

Yerel seçimlerin ardından eğer IMF'den kredi alınırsa, bu kredinin kriz lobisine kaptırılmaması şart. Alınacak kredinin rekabet ortamında çalışan işletmelere aktarılması ve düşük gelir gruplarının desteklenmesinde kullanılması gerekiyor. Çünkü alınacak kredi kriz lobisine kaptırılmazsa, Türkiye ekonomisinin dünya krizinin olumsuz etkilerini kısa sürede azaltması mümkün olacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF de köy boşalttı, işsizlik arttı

Süleyman Yaşar 17.03.2009

Türkiye'de işsizlik sorunu her geçen gün daha da derinleşiyor. İstihdam edilenlerin sayısında artış olmasına rağmen dün açıklanan yeni rakamlara göre, işsizlik yüzde 13,6'ya yükseldi. Bu yüksek işsizlik oranının önümüzdeki aylarda biraz daha artarak yüzde 15'i de geçeceği anlaşıyor. Ekonomide yeni iş alanları yaratılmasına rağmen işgücüne yeni katılanlara iş bulmak bu daralan ekonomik koşullarda oldukça zor görünüyor.

Türkiye'de artan işsizliği sadece yaşanan dünya ekonomik kriziyle açıklamak mümkün değil. Bu ülkede altı yıldır uygulanan 'yüksek faiz- düşük kur' politikası, işsizliğin yüksek oranda seyretmesinde büyük rol oynadı. Türkiye ekonomisi 2002-2007 yılları arasında ortalama yüzde 6,8 oranında büyüdü ama bu büyüme 'yüksek faiz- düşük kur' politikasının yol açtığı kalitesiz bir büyüme oldu, istihdam yaratmadı.

2002 yılından bugüne dek işsizlik oranı yüzde 9,9 oranının altına bir türlü inmedi. Çünkü ucuz ithalat ve katma değeri düşük içerideki üretim, istihdamı yeterince arttıramadı. Bunun böyle olacağı belliydi.

Zira düşük kur politikası nedeniyle bu ülkede ihracata dönük yatırımlar kârlı olmaktan çıktı. Lüks gayrimenkul ve dış ticarete konu olmayan alanlara yatırım yapıldı ve ekonomik kaynaklar israf edildi. Öyle ki, gayrimenkul sektörünün dış borcu 24,5 milyar dolara ulaştı.

Tabii Türkiye'de işsizliğin artmasında, son beş yıl içinde köylerden şehirlere gelen iki milyon kişinin önemli payı oldu. Köylerin boşalmasının işsizlikteki etkisini rakamlar açıkça koyuyor. İstihdamın tarım kesimindeki payı yüzde 34,9'dan yüzde 26,4 oranına geriledi. Ücretsiz olarak aile içinde çalışanların oranı da yüzde 20,9'dan

yüzde 14,1'e indi. Böylece tarımda tutunamayan nüfus, şehirlerde işsizliği iyice büyüttü.

Son beş yılda tarımdan şehirlere göçün en önemli nedeni, IMF'nin 1999 yılı stand-by anlaşmasında, Türkiye'yi 'ürün desteğinden vazgeçirip arazinin dekar başına büyüklüğüne göre destek politikasını' dayatması oldu.

Türkiye'nin bazı tarımsal ürünleri üretmemesi şartıyla dekar başına verilen destek sonucunda pek çok aile arazisini ortakçıya devredip şehirlere göç etti. Yapılan yanlış anlaşılıp tekrar ürün desteğine dönüldü ama artık iş işten geçmişti.

Zengin ülkelerin tarım sübvansiyonlarına ve ithalat kotalarıyla yüksek gümrük uygulamalarına hiç ses çıkarmayan IMF, gelişmekte olan ülkelerin tarımsal üretimini ise zengin ülkeler lehine düpedüz baltaladı.

Alternatif yakıt olan 'biyodizel' üretimi tarımda yeni bir trend başlatınca, bütün ülkeler tarımın önemini tekrar anladılar. Tarımsal alanlarda gıda üretimi yapılan bölümün azalması ve dünya nüfusunun önemli bir oranının küreselleşmenin getirdiği imkânlarla zenginleşmesi yüksek kalorili gıda tüketimini arttırdı.

Artık tarımsal ürünler ve tarıma dayalı gıda sanayii dünyada yeni yükselen değer haline geldi. Türkiye ancak şimdi bu gerçeği görmeye başladı. Sürekli küçümşenen ve verimsiz olarak gösterilen tarım sektöründe 'verimin' neye göre belirlendiği de doğrusu bir sır olarak kaldı.

Zengin ülkelerin kendi üreticilerine verdikleri devlet yardımları hiç dikkate alınmadan yapılan Türkiye'deki tarımın verimliliğiyle ilgili hesapların aslında hiçbir anlamının olmadığı yaşanan dünya krizinde açıkça görüldü. Hatta zengin ülkelerin kendi tarım üreticilerine yaptıkları devlet yardımlarının dünya ekonomik krizinin önemli bir nedeni olduğu da ortaya çıktı.

Çünkü zengin ülkelerin, gelişmekte olan ülkelerin tarım ve gıda ürünlerine karşı uyguladıkları 'korumacılık tedbirleri ve rekabeti bozucu önlemler' zenginlerin kendi bütçelerini bozdu. Zengin ülkelerin rekabeti bozan önlemleri kaldırmamaları halinde dünya ekonomik krizinin düzelmesi de zor görünüyor.

Gelelim Türkiye'de artan işsizliğin çözümüne... Hükümet GAP'a geçen yıldan itibaren önem vermeye başladı. Ama bunun yetmeyeceği görülmeli ve tarıma yapılan devlet yardımları hızla arttırılmalı.

Tarıma dayalı endüstri, gerekirse kamu-özel ortaklığı yöntemiyle harekete geçirilmeli. IMF ile yapılacak stand-by anlaşmasında, kamu harcamalarının azaltılmasına ve vergilerin arttırılmasına kesinlikle izin verilmemeli. Hükümet bugüne dek bu yönde kararlı bir tavır izledi, bu tavrını asla değiştirmemeli.

Bütçe açıkları önümüzdeki beş yıllık zaman dilimine göre hedeflenmeli. Bu yıl yüksek bütçe açığı vermekten korkulmamalı. Kamuya sözleşmeli öğretmen ve diğer eksiği duyulan personel alımı çoğaltılmalı. Çünkü kriz dönemlerinde mali disiplini geçici olarak bozmak şart. Aksi takdirde kriz derinleşir. Sorunlar çözülemez hale gelir.

Biz bunu daha yeni yaşadık. Hatırlayalım... Türkiye'de 2001 krizi, IMF'nin Merkez Bankası'ndan parasal disipline uymasını istemesi nedeniyle birdenbire derinleşmişti. Merkez Bankası para piyasalarını fonlamamıştı. Oysa şimdi yaşanan küresel mali krizde dünyadaki bütün merkez bankaları son para verici olarak piyasaları adeta nakde boğdular.

Unutmayalım... İktisatta önemli olan insanın refahıdır. Kriz dönemlerinde ne kadar doğru olduğu belli olmayan mali disiplin uğruna insanları işsiz bırakamayız.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bedelli askerlik bir kriz önlemidir

Süleyman Yaşar 18.03.2009

Milli Savunma Bakanı Vecdi Gönül önceki gün bedelli askerliğin gündemlerinde olmadığını açıkladı. Bedelli askerlik konusunun kanunla düzenlendiğine dikkat çeken Vecdi Gönül, bedelli askerliğin çıkabilmesi için asker ihtiyacından fazla müracaat ve celp olması gerektiğini söyledi. Yani Bakan'a göre, askere gitmek isteyenlerin sayısı çok olursa bedelli askerlik çıkabilir.

Milli Savunma Bakanı Vecdi Gönül, geçen yıl Meclis'te bir soruya verdiği cevapta ise Türkiye'de tam bir milyon tecilli, yoklama kaçağı ve bakaya olduğunu açıklamıştı. Bir milyonun 400 bininin de 'yoklama kaçağı' olduğunun tahmin edildiğini söylemişti.

Aslında herkes bu kabarık rakamların nedenini biliyor. Bazı gençler işlerini kaybedecekleri korkusuyla veya vicdani ret gibi sebeplerle askere gitmeyi istemiyorlar. Askerlik yapmama karşılığında bir bedel ödemeye hazırlar. Halen 150 bin kişinin bedelli askerlik kararının çıkmasını beklediği ve bu nedenle askerliğini tecil ettirdiği söyleniyor.

Bedelli askerliğin çıkabilmesi için askerlik ihtiyacından fazla müracaat ve celp olması gerektiğini söyleyen Bakan Vecdi Gönül'e o zaman sormak gerekiyor.

Eğer yoklama kaçağı, bakaya veya tecilli bir milyon genç askere gitmek istese, bunları askere alacak kapasite var mı Türkiye'de? Veya ilave bir milyon askere ihtiyaç var mı bu ülkede? Olmadığı açık. Bu durumda bedel ödeyerek askerlik hizmetini yapmak isteyenlere niye bu imkân tanınmıyor?

Yaşanmakta olan dünya ekonomik krizinde ülkeler durmadan ekonomik paketler açıyorlar. Bu kriz paketlerinin toplam değeri 14 trilyon dolara ulaştı. Hükümetler bu parayı ülkelerinde ekonomisini canlandırıp, vatandaşların işlerini kaybetmelerini önlemek için gözden çıkarıyorlar.

Biz ise askere gidince işini kaybedecek ya da işyerini kapatmak zorunda kalacak ve bu yüzden yanında çalışanları da işsiz bırakacak olan gençlere bu ekonomik krizde bir 'bedelli askerlik' imkânını bile tanımayı çok görüyoruz. Oysa bedelli askerlik Türkiye'nin ekonomik krize karşı alması gereken önemli önlemlerden biridir.

Aksi takdirde işini kaybeden bu gençlere devlet 'işsizlik sigortası' uygulaması nedeniyle para ödemek zorunda kalacak. Hükümet bütün bu ekonomik kayıpları dikkate alıp, ekonomik krize karşı alacağı önlemlerin arasına bedelli askerlik düzenlemesini de katmalıdır.

İşsizliğin iyice tırmandığı Türkiye'de artık şu gerçek gözardı edilmemelidir. Zorunlu askerlik yüzünden işsizler ordusuna her geçen gün yenileri katılıyor. Hiç olmazsa bedelli askerlik bunu önleyebilir. İş sahibi olabilmiş şanslı gençlerimiz askerlik yüzünden işsiz kalmazlar ve iş hayatlarını kesintisiz sürdürürler.

Üstelik bedelli askerlik nedeniyle devletin elde edeceği geliri de hafife almamak gerekir. Eğer 500 bin kişi 15 bin dolar ödeyerek bedelli askerlik yaparsa, bundan 7,5 milyar dolar gelir elde etmek mümkün.

Milli Savunma Bakanı Vecdi Gönül önceki günkü açıklamasında bir de bedelli askerlikle ilgili bir yasanın bulunduğunu ve bu yasanın bedelli askerlik konusunun nasıl gündeme gelebileceğini düzenlediğini söyledi.

Sayın Bakan'a hatırlatalım. Yasalar değiştirilebilir. Eğer bu yasa ekonomik krizde işsizliği arttırıyorsa, uygulamakta ısrarın anlamı nedir? Böyle bir ekonomik krizde işsizliği artıran bir yasanın hemen değiştirilmesi gerekir. Yasaları değiştirmek de siyasetçinin görevidir.

Siyasetçinin başlıca işi, ihtiyaç duyulan yasal düzenlemeleri yapmaktır. Mevcut yasalar sorunları çözseydi ve toplumsal gelişmeye engel olmasaydı zaten siyasetçiye de pek ihtiyaç kalmazdı. Siyasetçinin işi, içinde yaşadığı çağla ve vatandaşıyla inatlaşmak değildir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Amerikalılar da paralarını yurtdışına kaçırmış

Süleyman Yaşar 19.03.2009

Türk vatandaşlarının yurtdışındaki bankalarda 150 milyar dolarının bulunduğu tahmin ediliyor. Bu paranın yarısının yani 75 milyar dolarının, şirket patronlarının kendi şirketlerine yurtdışından açtıkları krediler olduğu düşünülüyor. Bu kredilere "back to back" kredi adı veriliyor.

Türk özel sektörünün dış borçlarıyla ilgili rakamları önce şöyle bir sıralayalım ve sonra bu borçların geri ödenmesinde tehlikeli bir durum olup olmadığına bakalım.

Türk şirketlerinin yurtdışından aldığı kredilerin toplamı 196 milyar dolar. Başta da altını çizdiğimiz gibi bu kredilerin 75 milyar dolarlık kısmı şirketlerin kendi patronları tarafından verilmiş olan dış borçlar. Ayrıca Türk şirketlerinin 196 milyar dolarlık toplam dış borçlarının sadece 45 milyar doları kısa vadeli borçlar.

Bu borç yapısı ortaya çıktığından beri Türkiye'nin dış borçlarıyla ilgili felaket senaryoları yazarların sesi de epey kısıldı zaten. Çünkü özel şirketlerin borç geri ödemelerinde bir sorun çıkmayacağı iyice anlaşıldı. Üstelik Türk şirketlerinin bankalarda 60 milyar dolar tutarında da döviz mevduat hesabı olduğu da düşünülürse, kısa vadede geri ödenecek 45 milyar dolarlık dış borcu karşılayacak olan para, bu şirketlerin patronlarında fazlasıyla var.

Türkiye'nin borç ödemesine ilişkin kuşkuları ortadan kaldıran yurtdışı hesap hareketlerine benzer bir gelişme son olarak ABD'de de ortaya çıkarıldı. Amerikan Hazinesi'nin tahminine göre, Amerikalıların kendi ülkeleri dışındaki bankalarda ve vergi cennetlerinde 11,5 trilyon doları var.

Neredeyse Amerikan ulusal gelirine yaklaşan bu yurtdışı tasarruflar, İsviçre, Andorra, Singapur, Lihtenştayn ve Hong Kong gibi ülkelerde gizli hesaplarda tutuluyor.

Bu hesaplar dikkate alındığında, ABD'nin dünya krizinde artan iç ve dış borçlarını bu paralarla finanse ettiğini söylemek herhalde yanlış olmaz. Çünkü, bütçe açığı sürekli yükselen ve tasarruf eğilimi düşük olan ABD'nin her ay 45-50 milyar dolar tutarında yabancı sermaye girişi sağlaması başka türlü açıklanamaz.

Amerikalıların ülkeleri dışında tuttıkları paralar hesaba katıldığında, Türkiye gibi ABD'nin de yaşanan bu küresel krizi kolayca finans ederek atlatacağını düşünmek gerçekçi bir yaklaşım olabilir. İşte yeni ortaya çıkan bütün bu rakamlar sonucunda krizin öyle bazılarının beklediği gibi çok uzun sürmeyeceğini söyleyebiliriz. Kaldı ki dün açıklanan ABD konut verileri yeni konut yapımının beklenmedik bir biçimde arttığını da gösteriyor.

Konut sektöründeki bu olumlu gelişme ABD ekonomisinin iyiye gidişinde bir başlangıç olabilir. Dünya ekonomisinin dörtte birini oluşturan ABD ekonomisindeki olumlu gelişmeler küresel ekonomiyi de destekleyecektir. İşte bu nedenle Türkiye ekonomisi için de olumlu düşünmekte fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Eczacıbaşı söyledi Amerika yaptı

Süleyman Yaşar 20.03.2009

Amerikan Merkez Bankası ekonomiyi durgunluktan çıkarmak için Amerikan Hazinesi'nden bono ve tahvil satın almaya karar verdi. Bu hamleyi daha basit olarak anlatırsak, Amerikan Merkez Bankası karşılıksız dolar basmaya karar verdi.

Zira bir merkez bankası hazineden bono ve tahvil satın almaya başlarsa, bu, para basmak anlamına gelir. Bu basılan parayla da devlet daha fazla kamu harcaması yapma imkânına kavuşur.

Merkez bankalarının para basarak kamu harcamalarını arttırmaları istenen bir durum değildir. Çünkü böyle para basınca enflasyon artar.

Ama Amerikan Merkez Bankası bu tabuyu kırdı ve Hazine'yi doğrudan fonlamaya başladı.

Amerikan Merkez Bankası, önceki gün aldığı karara göre, 1,2 trilyon dolarlık hazine bonosu ve tahvil satın alacak. Söz konusu tahviller, konut kredisi şirketleri olan Fannie Mae ve Freddie Mac'in garantisindeki tahviller olacak. Böylece uzun vadeli faizler düşecek, konut sektörü ve diğer yatırım alanları kârlı hale geldiği için yeni yatırımlar başlayacak. Alınan bu karar doların değerini de düşüreceği için Amerikan malları ucuzlayacak, düşük değerli dolar ABD'nin ihracatının artmasına destek verecek.

Gelelim Türkiye'ye... İşadamı Bülent Eczacıbaşı 16 martta basına yaptığı açıklamada, "tabuları kiralım, para arzını genişletelim" diyerek, Amerikan Merkez Bankası'nın kararından üç gün önce bizim Merkez Bankası'na çağrıda bulundu.

Eczacıbaşı'nın çağrısının bizim Merkez Bankası tarafından anlaşılıp anlaşılmadığı meçhul olsa da, Eczacıbaşı'nın mesajının içeriği şöyleydi...

"Talep düşüklüğü her krizin nedenidir. Krizin temelinde talep düşüklüğü var. Bu talep düşüklüğü bazen çok

ciddi sonuçlara yol açıyor. Bundan nasıl çıkılacağı konusu çok önemli. Türkiye'nin yıllarını ziyan edecek, ülkeyi resesyona sokacak, içinden çıkılması çok zor bir ekonomik durgunluk içinde bırakacak bir durum söz konusuysa, bunun nasıl ortadan kaldırılabilceği konusunda fikir oluşturulmalı ve ekonomiyi yönetenler toplanmalı. Merkez Bankası ile nasıl bir işbirliği sağlanabilir tartışılmalı.

Bu çözümler bizim ezberimizin dışına çıkan çözümler olabilecektir. Bu konuda esnek olunmalı. İnandırıcı gerekçeler ortaya konursa, iş dünyası bu çözümleri tabii ki destekler. Enflasyon sorun olmaktan çıkıyor. Parasal genişleme tabu olmasın. Bu tabudan biraz uzaklaşmak gerektiğini düşünüyorum. Ben tabuların tartışılması gerektiğini düşünüyorum" dedi.

Bülent Eczacıbaşı'nın bu önerisi, gerçekten bir tabunun kırılmasıdır. Büyük sorunları tabuları kırmadan çözmek zaten mümkün değildir.

Bizim Merkez Bankası da 'karşılıksız para basmak enflasyonu arttırır' tabusunu kırıp Amerikan Merkez Bankası gibi Hazine'yi doğrudan fonlamaya başlayabilir. Böylece Hazine piyasadan borçlanmayıp Merkez Bankası'ndan fonlanacağı için piyasada faizler hızla düşer. Ellerindeki parayı devlete satamayan bankalar, kredi faizlerini hemen düşürüp reel kesime kredi kullandırmaya başlarlar. Diğer kurumsal yatırımcılar da 'nakitte kalmanın' zararlı olduğu görüp, varlık ve emtia alımına girerler. Ayrıca ucuzlayan Türk lirası da ihracatı da destekler.

Kriz dönemlerinde ezberlerin bozulması ve tabuların kırılması şart. Aksi takdirde arkasında üç kuşaklık bir tecrübe taşıyan işadamı Bülent Eczacıbaşı'nın dediği olur ve Türkiye, içinden çıkılması çok zor olacak bir ekonomik durgunluğa girilebilir.

Bu yüzden Amerikan Merkez Bankası'nın yaptığını bizim Merkez Bankası'nın da yapmasında büyük fayda var. İş dünyası da bu fikre sıcak baktığına göre, ekonomi yönetiminin konuyu hiç vakit kaybetmeden değerlendirmesi gerekiyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mehmet Şimşek döviz ihtiyacını açıkladı

Süleyman Yaşar 23.03.2009

Dünya ekonomik krizi başladı başlayalı, Türkiye'nin döviz açığı üzerine sürekli spekülasyon yapılıyor. Türkiye'nin döviz ihtiyacı olduğundan fazla gösterilerek, ekonominin bu yılı çıkaramayacağı kuşkusu yaygınlaştırılıyor.

Özellikle Deutsche Bank ve Commerzbank gibi bazı bankalar brüt ve net döviz açığı ayrımını yapmaksızın kamuoyuna yönelik açıklamalarında Türkiye'nin döviz açığını abartıyorlar. Bu tanımsız açıklamalar, Türkiye'de döviz piyasalarının oynaklığını artırıyor.

Gerçek ne dersiniz... Türkiye'de döviz açığı söylendiği gibi yüksek değil.

Hazineden sorumlu Devlet Bakanı Mehmet Şimşek'e göre, Türkiye'nin brüt döviz ihtiyacı 2009 yılı için yaklaşık 100 milyar dolar olacak. Bakan Şimşek, bu brüt döviz ihtiyacı hesabını yaparken kısa ve uzun vadeli borçların

anapara ve faiz ödemelerinden bu yıla düşen tutarları ve cari açığı dikkate alıyor. Cari açığın bu yıl 10 milyar dolar olacağını düşünüyor. Kalan 90 milyar dolar tutarındaki döviz ihtiyacı ise dış borç anapara ve faizlerinden oluşuyor.

Türkiye'nin net döviz ihtiyacına gelince... Bakan Şimşek, net döviz ihtiyacının 2009'da 20 milyar dolar olacağını tahmin ediyor. Ayrıca özel sektör borçlarının bir kısmının Türkiye'deki bankaların yurtdışı şubelerinden kullandırılmış olması da borçların yenilenmesinde önemli bir avantaj oluşturuyor.

Anlaşılan bazılarının ısrarla iddia ettiği gibi, Türkiye'nin dış borçlarını çevirmesinde bir sorun yok. Zaten yerel seçimler sonrasında IMF ile destek kredisi anlaşması yapılırsa, alınacak kredi tutarı 20 ile 30 milyar dolar arasında olacak. Bu da Türkiye'nin net döviz açığını karşılayacak.

Bakan Mehmet Şimşek'e göre, IMF ile destek kredisi anlaşması acil bir ihtiyaç değil ama vatandaş psikolojik olarak rahatlatmak için IMF ile yerel seçimlerden sonra masaya oturulacak.

Ayrıca Bakan Şimşek'e göre, bazılarının iddia ettiği gibi krize karşı alınan tedbirlerde geç kalınmadı. Merkez Bankası, geçen yılın ekim ve kasım aylarında bankalara gerekli döviz ve Türk parası likiditesini sağladı. Bankaların ellerindeki senetleri aldı ve para verdi. Bir de 2008'in ikinci yarısında kamu altyapı harcamaları arttırılarak toplam talebin gerilemesi engellendi. Eğer kamu harcamaları arttırılmasaydı, şimdi durum daha vahim olurdu.

Bakan Şimşek, "Rusya'nın yaptıklarını biz yapsaydık, döviz rezervlerimizi kaybederdik. Rusya krize karşı parasının değerini korumaya kalktı ve rezervleri 220 milyar dolar eridi. Ayrıca hem rublenin değerini koruyamadı hem de hisse senedi fiyatları hızla düştü. İşte bu nedenle bizim planımız çok daha gerçekçi" diyor.

Öyle anlaşıyor ki, yılbaşından itibaren alınan tedbirler tüketici ve yatırımcı güvenini artırıyor. Ayrıca son dönemde faizlerin gerilemesine rağmen Türk parası değer yitirmiyor, aksine değer kazanıyor. Bu da tabii ekonomiyle ilgili bir diğer olumlu gösterge oluyor. Ne diyelim? Türkiye ekonomisini olduğundan kötü göstermeye çalışanlara şimdilik maalesef iyi haber yok.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

"TÜSİAD'a ihtiyacımız yok"

Süleyman Yaşar 24.03.2009

Dünya ekonomik krizinin Türkiye'de yarattığı dış şoklara rağmen Anadolu'daki işadamları rekabet ortamında çalışmaya devam ediyorlar. İstanbul'daki işadamları gibi devletten yardım da istemiyorlar. Hükümetten, 'IMF ile anlaşın, ondan 30 milyar dolar alın ve bize verin' gibi bir talepleri de yok.

Anadolu'daki işadamları yerli, yabancı bankalardan almış oldukları kredileri kendileri ödüyorlar. Ankara'da siyasi kararlar çıkartıp kazanç sağlamaya dayalı rant kollama alışkanlıkları yok. Bürokrasiye kendi adamlarını yerleştirme gibi isteklerde de bulunmuyorlar. Onlar, Ankara'ya değil, dünyaya gözlerini dikip rekabet içinde çalışıyorlar. Zaten bunun sonuçları da ortada.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bu yılın ilk iki ayında ihracat, 2008'in aynı dönemine göre yüzde altı oranında arttı. Hatta bu yılın ilk iki ayında Gaziantep Serbest Bölgesi'ne yeni yatırım için gelen yabancı sermaye bile var. Irak menşeli Nice International Şirketi Gaziantep Serbest Bölgesi'nde 20 milyon dolarlık bir yatırım yaparak beyaz eşya üretecek ve 200 kişiye istihdam sağlayacak. Üretimini tamamını da Irak'a ihraç edecek.

Güneydoğu'nun sanayi merkezi Gaziantep'ten geçen yıl dünyanın her yerine toplam 4,6 milyar dolar tutarında ihracat yapıldı. Irak, Suriye, Türkî Cumhuriyetler, Suudi Arabistan, İtalya ve ABD ise başlıca ihracat pazarları oldu.

Gaziantep'li işadamları bu yatırımları, üretimleri, ihracatları yaparken baskı grubu oluşturmak için özel bir dernek kurmamışlar. Sadece yaklaşık 10 yıl önce TÜSİAD'a üye olmak için başvurmuşlar ama TÜSİAD onları kabul etmemiş.

Gaziantep'in ünlü sanayicisi Abdülkadir Konukoğlu, "On yıl önce TÜSİAD'a üye olmak için müracaat ettik, bizi almadılar. Anadolu'dan hiçbir iş adamını TÜSİAD'a kabul etmediler. Şimdi TÜSİAD bize ısrarla 'gelin üye olun' diyor. Biz gitmiyoruz. Bizim TÜSİAD'a ihtiyacımız yok" diyor.

TÜSİAD Genel Sekreteri Zafer A. Yavan, geçtiğimiz günlerde gene bu köşede, Anadolu'lu işadamlarının TÜSİAD'a alınmadığına ilişkin yaptığım bir eleştiriye açıklama göndermiş.

Yavan, açıklamasında, "TÜSİAD, tüzüğü ve tüzük ekinde bulunan "İş Etiği" ilkeleri bağlamında ve cari Dernekler Kanunu çerçevesinde, tüm girişimcilere açık bir örgüttür. Hiç şüphesiz, ilgili tüzük bağlamında, her başvuru titizlikle incelenerek, Yönetim Kurulu kararı kapasitesinde karara bağlanmaktadır" diyor.

Peki, on yıl önce Anadolu'dan TÜSİAD'a üye olmak için müracaat eden işadamlarının "iş etikleri" mi yoktu da, onların başvuruları kabul edilmedi? Şimdi herhalde iş etiğini öğrendikleri için onları üyeliğe davet ediyorsunuz. Onlar da herhalde şimdi sizin iş etiğinizi beğenmedikleri için gelip size üye olmuyorlar.

TÜSİAD'ın iş etiğine gelince... Türkiye'de içi boşaltılan bankaların sahipleri ve sorumluları arasında, basında çıkan haberlere göre TÜSİAD üyeleri de vardı. İş etiğini ilk sıraya alan TÜSİAD, umarız bankalarının içini boşaltıp borçlarını vatandaşın sırtına yükleyen sorumluların TÜSİAD üyeliklerine son vermiştir.

Gelelim Anadolu sermayesi ile İstanbul sermayesinin çatışmasına...

Artık İstanbul sermayesi tek başına Türkiye'yi temsil edemiyor. Türkiye'nin dünyadaki yeni temsilcileri, Anadolu'nun küresel piyasalarda rekabet edebilen işadamları bundan böyle.

İstanbul sermayesi bu değişimi kabul edip kendisine çeki düzen vermezse, bir zamanlar Bülent Ecevit'ten ve Turgut Özal'dan özür dilediği gibi yine özür dilemek zorunda kalabilir.

1970'li yılların sonunda TÜSİAD, gazetelere tam sayfa ilanlar verip dönemin başbakanı Bülent Ecevit'e karşı savaş açarak onu iktidardan niye indirmişti? Hatırlatalım. Bülent Ecevit, onlara "defter tutun stok bildirimini yapın" dediği için!..

İstanbul'un yarısı ay sonunu getiremiyor

Süleyman Yaşar 25.03.2009

İstanbul halkının yarısı ay sonunu getiremiyor ve borçla yaşamını sürdürüyor. İnsanlar, akraba ve tanıdıklarından, 'tüketici kredisi' adı altında bankalardan ve kredi kartlarından borçlanıyorlar.

Aslında bütün dünyada 'kredi kartı', alışveriş karşılığında bir ödeme aracı olmasına rağmen, bizde bir borçlanma kartına dönüşmüş durumda. Kredi kartıyla borçlanan vatandaşların sayısı oldukça fazla.

İstanbululların yüzde 10'u kredi kartı borçlarını hiç ödeyemiyor. Kredi kartı borcunun asgari tutarını ödeyebilenler yüzde 28,5, asgari tutardan fazla ödeyenler yüzde 26,1 oranında bulunuyor. İstanbululların ancak yüzde 35,4'ü kredi kartı borcunun tamamını ödeyebiliyor.

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nin yaptığı ve CHP İstanbul Milletvekili Prof. Esfender Korkmaz başkanlığında Mezunlar Vakfı'nın finanse ettiği "Ekonomik Krizin Toplumsal Etkileri İstanbul Araştırması" başlıklı çalışmada, İstanbul'un 18 ilçesinde 1066 kişiyle görüşüldü. Araştırmanın sonuçlarına göre, İstanbul'da ay sonunu getiremeyenler ya borçlanıyor ya da harcamalarını kısıyor.

Harcamalarda ilk kısıntı kıyafet ve ayakkabı alımında uygulanıyor. İstanbululların yüzde 24,4'ü krizde giyim kuşamını kısmış. İstanbullar harcamalarında ikinci sırada kısıntıyı boğazlarından yapıyorlar. Araştırmaya göre, bakkal ve pazar harcamalarını kısıntıların oranı yüzde 23,1 düzeyinde bulunuyor. İstanbululların yüzde 9,6'sı ısınma, elektrik ve su kullanımını azaltıyor.

Araştırmanın diğer çapıcı sonuçları da şöyle... Ekonomik kriz denince halkın yüzde 59,8'inin aklına işsizlik, yoksulluk ve geçim sıkıntısı geliyor. İstanbul halkının yüzde 86,9'u ekonomik krizden etkilendiğini düşünüyor.

Halkın yüzde 90'a yaklaşan bir oranı krizden etkilenmesine rağmen ancak yüzde 47,4'ü ekonomik krizin çıkmasından dünya ekonomisini yönetenleri sorumlu tutuyor. Krizden hükümeti sorumlu tutanların oranı yüzde 24,9'da kalıyor. "Krizden hepimiz sorumluyuz" diyenler yüzde 10,7'yi, "krizden Türkiye'deki işadamları sorumlu" diyenler de 9,3 oranını oluşturuyor.

Araştırmada dikkat çeken bir diğer sonuç ise krizin etkilerinin ne zaman azalacağı sorusuna verilen cevapta görülüyor. İstanbul'da her beş kişiden biri Türkiye ekonomisinin sürekli krizde olduğuna inanıyor. Buna rağmen İstanbulullar gelecekte umunu kesmiyor. Yüzde 47 gelecekte umutlu olduğunu, yüzde 30 ise umutsuz olduğunu belirtiyor. Hatta İstanbul'daki işsizlerin yüzde 78'i krize rağmen, krizden sonra ve geçici olarak iş bulacağı umudunu taşıyor. Öyle anlaşıyor ki, İstanbulullar gelecek için pek de öyle kötümser değiller.

İstanbuldaki işsizlerin iş bulma beklentisi

Krizden çıkıldığında iş bulacağına inananlar	% 30,8
Kriz olsa da iş bulma umudu olanlar	% 26,2
Krizden önce de umudum yoktu şimdi de yok diyenler	% 21,8

Ancak geçici işler bulabileceğime inanıyorum diyenler % 21,2

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Eğitim ödenekleri savunmayı geçince ne oldu?

Süleyman Yaşar 26.03.2009

Bir ekonomide sürdürülebilir yüksek büyüme hızını tutturabilmek için eğitime yatırımın mutlaka artması gerekiyor. Çünkü bir ülkenin büyüme hızı, teknolojik gelişme ve sermaye birikimindeki artışın yanı sıra emeğin kalitesiyle ve miktarıyla da çok yakından ilgili. Hatta ekonomik büyümeye dair yeni bilimsel yaklaşım, emek faktörünü sermayeden çok daha önemli kabul ediyor. Zira bilgi toplumunda bilginin üretimi, ekonomik gelişmenin temel dinamiğini oluşturuyor.

Yeni ekonomik büyüme yaklaşımına göre, emeğin becerisi için yapılan yatırımlar, pozitif dışsallıklar yaratarak diğer firmalara fayda sağlıyor. Bir firmanın kazandığı yeni deneyimler, diğer firmalara da yayılıyor. Buna bilgi taşması deniyor.

Böylece bilginin taşmasıyla pozitif dışsallık ortaya çıkıyor ve sonuçta emeğin ekonomik büyümeye katkısı sermayeninkinden çok daha fazla oluyor. Ve, ekonomik büyüme hızlanıyor.

Bu görüşe dayanak olarak San Francisco yakınlarındaki bilgisayar ve yazılım üretim merkezi Silikon Vadisi örnek olarak gösteriliyor.

Türkiye’de eğitim yatırımlarına gelince... Türkiye, AKP hükümetleri dönemine kadar eğitime fazla bir yatırım yapamadı. Bütçelerde Milli Eğitim Bakanlığı’nın ödenekleri hep Milli Savunma Bakanlığı’nın ödeneklerinin gerisinde kaldı. Ama Cumhuriyetin 81’inci yılında farklı bir gelişme oldu. Cumhuriyet döneminde ilk defa 2004 yılı Bütçesi’nde Milli Eğitim Bakanlığı’nın ödenekleri Savunma Bakanlığı’nın ödeneklerini geçti.

Ardından gelen yıllarda da eğitime ayrılan ödenekler savunma ödeneklerinin önünde gerçekleşti. 2009 yılı bütçesinde Milli Eğitim Bakanlığı’nın bütçesi 27,8 milyar lira oldu. Buna karşılık Savunma Bakanlığı’nın bütçesi 14,5 milyar lirada kaldı.

Başbakan Tayyip Erdoğan’ın basında yer alan açıklamalarına göre son altı yılda ilköğretim okulları ve liselere 850 bin bilgisayar kuruldu. Böylece Anadolu’da bilgisayarsız okul pek kalmadı.

Peki, eğitim ödeneklerinin savunma ödeneklerini aşması Türkiye’yi hangi yönde dönüştürüyor? Ülkede hangi değişimlere yol açıyor?

Her şeyden önce eğitime yatırım Anadolu sermayesini güçlendirdi. Artık Anadolu’da da her alanda ve her kademedede iyi eğitim almış elemanlar yetişmeye başladı. İyi eğitimle, Anadolu’nun bağrından da bilgisayar kullanmayı bilen, dünyayla iletişim kuran, sadece bilgisi değil yaratıcılığı da artan, daha iyi üreten ve yöneten bireyler çıktı. Türkiye’de kaliteli eğitim İstanbul ve Ankara’nın tekelinde olmaktan kurtuldu.

Cumhuriyet tarihinde ilk defa AKP'nin eğitim harcamalarını savunma harcamalarının üzerine çıkarmasının ekonomik sonuçları henüz tartışılmadı. Eğitime yatırımın yarattığı pozitif dışsallıklar anlaşıldıkça ve ortaya çıktıkça, bugün İstanbul dışı dış mücadele veren Anadolu sermayesinin İstanbul'a karşı hızla güçlenmekte olduğu görülecek.

Bu gelişme bazılarının asabını bozacak ama Anadolu sermayesi yakın bir gelecekte İstanbul sermayesini çok geride bırakacak. Anadolu'nun insanını hâlâ ordu için hazır köylü taburları olarak görenler, karşılarında geleceğin yöneticileri ve patronları olarak bilgi düzeyi yüksek çok kalabalık bir gençlik kitlesi görmeye hazırlanmalılar. Anadolu sermayesine, 2004'ten bu yana eğitime yapılan yatırımların bir sonucu olarak da bakmalılar. Anadolu'da çoğalan zenginliğin bir nedeni de eğitimdeki artış çünkü. Anadolu sermayesinin ve Anadolu insanının gücü eğitime ayrılan daha fazla kaynakla hızla artıyor. Bunu Türkiye'nin muktedirlerinin görmemesi mümkün değil.

Ergenekon Davası'nda son yıllardaki darbe girişimleri ve planları bir bir ortaya dökülüyor. Savunma Bakanlığı ödeneklerinin Milli Eğitim Bakanlığı ödeneklerinin gerisinde kalması da acaba darbecilerin sinirlerini bozmuş, onları daha da tetiklemiş olmasın? Çünkü darbe planlarının eğitim bütçesinin savunma bütçesini geçtiği dönemde yoğunlaşması dikkat çekiyor. Bu ülkede silaha harcanan paranın bilgisayara ve eğitime harcanan paradan az olmasına bazıları hiç alışık değiller de...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Krizin ilacı seçim, Obama, IMF ve yağmur

Süleyman Yaşar 27.03.2009

Türkiye ekonomisi gelecek haftadan itibaren daha iyi olacak. Çünkü yerel seçimlerin tamamlanmasıyla içerideki belirsizlik ortadan kalkacak. Yatırımcılar ve tüketiciler seçim sonuçlarını gördükten sonra harcama kararlarını verecekler.

Ayrıca nisan ayı, üreticilere siparişlerin verildiği ay olduğundan imalat sanayiinde de hareket başlayacak. Bir de turizm mevsimi açılacağı için nisan ayında bu sektörde de durgunluk yerini canlanmaya bırakacak.

Yerel seçimlerin hemen ardından Amerika'nın yeni başkanı Barack Obama'nın ilk resmî ziyaretini Türkiye'ye yapması ve IMF'den gelen anlaşma sinyalleri Türkiye ekonomisi hakkındaki olumlu beklentileri arttıracak.

Obama'nın ziyaretinin ardından IMF ile masaya oturularak yatırımcı ve tüketici üzerindeki olumsuz psikolojik baskının ortadan kaldırılması, ekonominin canlandırılmasına katkı yapacak. Bütün bunların etkisiyle Türkiye ekonomisi hakkında dış kaynaklı olumsuz beklentiler de kırılacak.

Anadolu esnafının sıkıntısına gelince... Son iki yıldır esnafın sıkıntısı arttı. Ancak bu sıkıntının nedeni dünya ekonomik krizinin dış şoklarından kaynaklanmadı. Esnaf kırsal kesimin geliri azaldığı için zor duruma düştü.

Türkiye'de tarım kesiminde son iki yıldır kuraklık nedeniyle üretim çok azaldı. Güneydoğu Anadolu'da ve İç Anadolu'da yaşanan kuraklık Türkiye'nin ekonomik büyüme hızını da düşürdü. Tarım kesimi 2007 yılında yüzde 6,9 oranında küçüldü. 2008'de de tarım kesimi yılın ilk yarısında kuraklık nedeniyle yüzde bir oranında geriledi.

2008 yılının son üç aylık ekonomik büyüme verileri de bu ayın 31'inde açıklanacak. Türkiye ekonomisinin 2008 yılının son üç aylık döneminde yüzde beş oranında küçülmesi bekleniyor. 2008 yılının son üç ayında özellikle sanayi ve hizmetler kesimindeki gerilemeye rağmen tarım kesiminin küçük de olsa büyüyeceği tahmin ediliyor.

2009 yılında ise yağışların çok iyi gitmesi tarım kesimindeki büyümeyi arttıracak.

Tarım Bakanlığı bütçesinin yüzde 55'i bu yılın ilk iki ayında harcandı. Yapılan harcamalar çiftçiye önemli bir destek sağladı. Ayrıca borçlarının da ertelenmesi mali gerilimleri azalttı.

Tarım kesiminin 2009'da yüzde yedi-sekiz oranında büyüyeceği öngörülüyor. Hatta tarımın yüzde 10 oranında büyüyeceğini ileri sürenler bile var. Tarımın büyümesi, kırsal kesimin gelirini çoğaltacağı için bu yıl Anadolu esnafının yüzü gülecek.

Anlayacağınız, seçim sürecinden çıkılması, Başkan Obama'nın Türkiye'yi ziyareti, IMF'nin hükümetin isteklerine olumlu yaklaşması ve yağın yağmurlar ekonomiyi iyileştirecek. Zaten ekonomik krizler genellikle kışın çıkar, yazın da krizin etkisi geçer. Bu da bir kriz ve aynı kural bu krizde de niye geçerli olmasın? Yeter ki felaketten çıkar uman kesim artık biraz insafli olsun!

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Satamıyorsan fiyatı indir

Süleyman Yaşar 30.03.2009

Dünya mali krizi Kuzey Amerika'da başladı ardından diğer zengin ülkelere sıçradı. Gelişmişlerin dünyası büyük deprem geçirdi, Amerika ve Avrupa'nın sarsılmaz sanılan bankaları iflas etti. Yatırım fonları çöktü.

Amerikalılar ve Avrupalılar hayat boyu biriktirdikleri paralarını kaybettiler. Tasarrufunu türev mali ürünlere yatıran zengin ülke İzlanda bile battı.

Türkiye'de ise dünya mali krizi ancak 2008'in 15 Eylül günü yatırım bankası Lehman Brothers'ın iflasıyla hissedildi. Çünkü Türkiye'deki bazı zenginler Lehman Brothers'a para yatırmışlardı. Onlar da paralarını orada batırdılar.

Bunun üzerine basında büyük bir gürültü çıkararak batırdıkları paraları Ankara'dan geri istediler. Hükümeti IMF'yle anlaşmaya zorlayarak 35 milyar dolar IMF'den borçlanmasını ve kendilerine vermesini talep ettiler. Oysa Türkiye'de gelişmiş dünyadaki gibi bir kriz yaşanmamış, banka ya da bir fon iflas etmemişti.

Bu açık gerçeğe rağmen, yurtdışında para batıranların oluşturdukları 'kriz lobisi', basında öyle bir gürültü çıkardı ki, krizin merkezini Türkiye gibi gösterip Türkiye'deki tüketiciyi korkuttu.

Kriz lobisinin korkutmaları sonucunda tüketiciler alımlarını azalttı. Toplam iç talep daraldı. Pek çok firmanın satışları geriledi. Özellikle dış pazarın da daralmasıyla, Türkiye'nin ihracatı son beş ayda yüzde 25,7 oranında geriledi.

İhracat yapamayan otomotivciler, elektronikçiler, mobilyacılar ve beyaz eşya üreticileri iç pazara yönelmek istediler. Kriz lobisinin yarattığı gürültüyle daralan iç talebin harekete geçirilmesi için devletten yardım istediler.

Hükümet, bu yardım talebi üzerine otomobil, mobilya ve beyaz eşya ürünlerinde dolaylı vergileri yani KDV ve ÖTV'yi indirdi. Dolaylı vergilerin indirilmesiyle satışlar birden arttı, hatta Honda ve Polo marka otomobillere ithalat talebi bile geldi. Neredeyse Avrupa'nın otomobil pazarı Türk tüketicisinin talebiyle canlanmaya başladı. Türkiye'de otomobil stoklarının eridiği yetkililer tarafından belirtildi.

Bütün bu uzun anlatımdan çıkaracağımız kısa sonuç şu "malımı satamıyorum" diye feryat edenler, devlet vergisinden vazgeçince mallarını hızla satıyorlar. Bu onlar için iyi de acaba vatandaş için uzun vadede iyi mi? Çünkü "malımı satamıyorum" diye veryansın edenler, nedense kendi maliyetlerini indirmeye hiç yanaşmıyorlar. Fedakârlığı sadece devletten bekliyorlar.

Dün basında yer alan Sanayi Bakanı Zafer Çağlayan'ın açıklamasına göre, üretici ve perakendeciler bakın ne yapıyorlarmış? Dolaylı vergileri indirilen ürünlerde önce fiyatı arttırıyorlarmış, sonra devletin vazgeçtiği dolaylı vergiyi fiyattan düşüyorlarmış. Yani devletin vazgeçtiği vergiyi kendi ceplerine atıyorlarmış.

Peki, bunu yapanların, batırdığı paraları Ankara'dan isteyen 'kriz lobisi'nden ne farkı var? Hani malını satmıyordun? Demek ki sorun mal satamamak değil. Amaç her zamanki gibi kriz ortamından yararlanmak ve devletin vazgeçtiği vergiyi çalmak.

Bu yaşanan da bize gösteriyor ki, Türkiye'de yaşanan kriz Amerika ve Avrupa'daki gibi bir kriz değil. Oralarda pek çok firma malını satamayınca fiyat indirimine gitti. Bizde ise fiyat indirimine giden pek yok. Oysa malını veya hizmetini satamıyorsan fiyatını indirmen gerekiyor. Bu, iki kere iki kadar çıplak bir gerçek.

Ama bizde "kriz var" diye bağırırlar fiyatlarını indirmedikleri gibi devletin kriz nedeniyle vazgeçtiği vergi alacağını da cebe indirmekle meşguller.

Bu nasıl kriz, kimin krizi gerçekten anlamak zor? Herhalde Türkiye'de bazı sözde işadamlarının sözde ekonomik krizi var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hükümet krizde önemli bir tedbiri unuttu

Süleyman Yaşar 31.03.2009

Dünya mali krizi Amerika'da başladı ve hızla Avrupa'ya yayıldı. Zengin ülkelerde hiç batmayacağı düşünülen pek çok banka ve yatırım fonu iflas etti.

Finans kesimindeki bu büyük krizde yaşanan kayıplar, reel kesimde hem talep gerilemesine hem de firmaların finansman bulmalarının zorlaşmasına yol açtı.

Bütün bunların sonucunda ABD ve Avrupa'nın zengin ülkeleri bir yandan gelişmekte olan ülkelere

ithalatlarını azalttılar. Bir yandan da gelişmekte olan ülkelere doğrudan sermaye yatırımlarını da durdurdular. Böylece gelişmiş ülkelerin krizi gelişmekte olan ülkeleri de etkisi altına aldı ve onlarda da talep daralmasına ve finansman sıkışmasına neden oldu.

Bu dünya krizini aşabilmek için gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler benzer önlemler aldılar. Öncelikle hükümetler, piyasalardaki talep gerilemesini durdurmak için kamu harcamalarını arttıran ve vergileri azaltan cüretkâr ekonomik paketler açıkladılar.

Öyle ki küresel mali kriz çerçevesinde ülkelerin açtıkları paketlerin toplam büyüklüğü 14,1 trilyon dolara ulaştı. Sadece ABD'nin ve Britanya'nın mali krize karşı açıkladıkları ekonomik önlem paketlerinin tutarı sırasıyla 5,3 trilyon ve 1,9 trilyon dolarları buldu.

Türkiye ekonomisi ise küresel mali krizden özellikle ihracat yaptığı pazarlardaki daralma nedeniyle etkilendi. İhracat son beş ayda yüzde 25,7 oranında geriledi.

Küresel mali krizin etkilerini hafifletmek için diğer ülkeler gibi Türkiye de birbirini izleyen beş ayrı aşamada toplam 40 milyar lirayı aşan ekonomiye destek tedbirleri açıkladı.

Türkiye, likidite desteğiyle başladığı kriz tedbirlerine, vergi, üretim, ihracat ve finansman destekleriyle devam etti. Bu başlıklar altında ekonomiye toplam 53 kalemde destek sağladı. Ama AKP hükümeti nedense çok önemli bir desteği atladı. İhracatta vergi iadelerinin zamanında ödenmesinin sağlanması gerektiğini önemsemedi. Oysa gözden kaçırılan bu destek Türkiye'nin ihracatında çok önemli bir rol oynuyor.

Eğer bugün Türkiye'de ihracatçı sıkıntı içindeyse, bunun önemli bir nedeni yaptığı ihracatın KDV iadelerini bir türlü zamanında alamamasıdır. İhracatçının bu sorunu, Türkiye'nin ihracatının daraldığı kritik bir dönemde yaşıyor olması ise vahim bir durumdur.

İhracatı desteklemek ancak ihracatta vergi iadelerinin ihracat yapana zamanında ödenmesiyle mümkündür. Bugüne dek açılan beş pakette de 'ihracatta KDV iadelerinin' unutulmuş olması, krizle mücadelede en önemli destek kaleminin devreye girmesini engelliyor.

Hükümet harekete geçmeli ve ihracatçının en büyük sorunu olan vergi iadelerinin hızla ödenmesini sağlamalı. Bunun için gerekli tedbir hemen alınmalı. Aksi takdirde ihracatı ve üretimi destekleyen tedbirler eksik kalacak ve Türkiye'nin ihracatı bu küresel kriz ortamında daha da sıkışacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hükümet niye oy kaybetti

Süleyman Yaşar 01.04.2009

Merkez Bankası'nın son dönemde Türk parasının değeriyle ilgili yaptığı garip hamleler hükümetin yerel seçimlerde oy kaybetmesine neden oldu.

Ayrıca ekonomideki daralma da oylara olumsuz yansdı tabii. Dün açıklanan verilere göre 2008 yılının son üç

ayında Türkiye ekonomisi dünya ekonomik krizinin dış şoklarıyla 2007 yılının aynı dönemine göre yüzde 6,2 oranında daraldı. Ve bu daralma nedeniyle Türkiye ekonomisi 2008 yılında ancak yüzde 1,1 oranında büyüebildi.

Geçen yıl Türkiye’de ekonomik büyümenin gerilemesinde ilk dokuz aylık dönemde AKP için açılan kapatma davasının yatırımcı üzerinde yarattığı olumsuz beklenti, tarım kesiminde yaşanan kuraklık ve Merkez Bankası’nın yaz aylarında yaptığı 1,5 puanlık faiz artışının da etkili olduğu ileri sürülebilir. Zaten son altı ay dünyada ekonomik krizin olumsuz etkilerinin yaşandığı dönem oldu. Ekonomideki daralmanın seçimlerde iktidar partisinin oylarına olumsuz yansımaları doğal bir gelişme olarak değerlendirilmeli.

Gelelim Merkez Bankası’nın Türk parasının değeriyle ilgili son dönemdeki garip hamlelerine... Amerikan Doları’nın 9 mart pazartesi günü 1 lira 82 kuruşu aşmasının, yerel seçimlerde iktidar partisini zorlayacağını söylemiştik. Ayrıca *Taraf*’ta Neşe Düzel’e konuşan ve geçmiş seçimlerin olduğu gibi bu seçimlerin de sonucunu bilen Türkiye’nin önde gelen kamuoyu araştırmacılarından Adil Gür o günlerde aynen şunu söylemişti. “Cumhuriyet boyunca askerî darbeler ve post modern darbeler dışında seçim sonuçlarını belirleyen önemli şey daima ekonomi oldu.”

Gür’e göre, yerel seçimler öncesinde Türk parasının değerinin hızla gerilemesi AKP’ye önemli ölçüde oy kaybettirecekti. Adil Gür’ün dediği çıktı ve AKP önceki seçimlere göre önemli ölçüde oy kaybına uğradı. AKP’nin 2002 yerel seçimlerinde yüzde 42, 2007 genel seçimlerinde yüzde 47 oranında olan oyları yüzde 39’a düştü. Bu yerel seçimlere Türk parası değer kaybederken giren AKP, daha önceki yerel ve genel seçimlere hep Türk parası değerlendirirken girdi ve oylarını iki seçimde de yükseltti.

Peki, iktidar partisine yerel seçimlerde oy kaybettiren bu politikanın en önemli sorumlusu kim? Tabii ki Merkez Bankası... Faizleri son beş ay içinde piyasaya beklentilerinin çok üzerinde hızla indiren o.

Faizlerin çok hızlı düşürülmesi, Türk parasını cazip olmaktan çıkardı. Böylece üzerindeki koruma kalkını kalkınca liranın değer kaybı hızlandı. Türk parası Amerikan Doları karşısında 1 lira 82 kuruşu aştı. Merkez Bankası, liradaki değer kaybını ancak döviz satışı yaparak durdurabildi.

O zaman sorulması gereken soru şu? Merkez Bankası niçin Türk parasının dolar karşısında 1 lira 82 kuruşa kadar değer kaybetmesine seyirci kaldı? Madem müdahale edecekti daha önce niye müdahale etmedi? Oysa liradaki hızlı düşüşe daha o zaman müdahalede bulunulması çok daha yerinde olurdu ama Merkez bunu yapmadı. Döviz kuruna müdahaleyi geciktirince, yatırımcının ekonomi yönetimine güveni azaldı.

Bir ülkenin ekonomik, siyasal ve finansal açıdan gergin olup olmadığını ya da ne ölçüde gergin olduğunu o ülkedeki döviz kurunun seviyesi gösterir. Ne dersiniz, Türkiye’de acaba bu gerginlik 9 Mart 2009’da en üst noktaya mı çıkmıştı?

Sanmıyoruz. Çünkü öyle olsaydı, Merkez Bankası’nın müdahalesi Türk Lirası’na birden bire değer kazandırmazdı. Öyle aşırı bir talep sonucunda dolar bir lira 82 kuruşu fırlamış olsaydı, Merkez Bankası’nın 50 milyon dolarlık satışıyla gergin geri bir lira 65 kuruşa geri gelmezdi.

Dolayısıyla Türk parasının değerinde geline bir lira 82 kuruşluk en düşük değerin bir manipülasyon olduğu böylece ortaya çıktı. O halde Türk parasının aşırı dalgalanmasında tamamen Merkez Bankası’nın inisiyatifi etkili oldu.

Yerel seçimlerde oy kaybına uğrayan AKP hükümeti Merkez'in bu tutumunun ve gerçekleştirdiği tuhaf hamlelerin nedenini araştırmalı. Merkez'in keyfi tutumu sadece siyasi iktidara değil pek çok yatırımcıya da parasal zarar veriyor zira.

Artık Merkez Bankası'nın bağımsızlığı ile keyfilikliğini ayıracak ölçüler geliştirilmeli. Aksi takdirde, bizde yeni bağımsızlık kazanmış ekonomik kurumların gelişim süreci özellikle yatırımcılar açısından çok can sıkıcı olaylar yaratacak bu gidişle.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

TOBB niye kriz tedbiri almıyor

Süleyman Yaşar 02.04.2009

Hükümetin yerel seçimlerde yüzde 38 oranında oy almasını büyük bir yenilgi olarak göstermeye çalışanlar var. Sanki yerel seçimlere giren partiler arasında yüzde 39 oy alan varmış da AKP geride kalmış gibi bir hava yaratılıyor. Oysa yerel seçimlere girip ikinci olan CHP yüzde 23, üçüncü olan MHP yüzde 16 oranında oy aldı.

Süleyman Demirel 1991 yılında yapılan genel seçimlerde yüzde 26 oranında oy alıp Erdal İnönü'yle koalisyon hükümeti kurduğunda başbakanlık binasında üç ay davul çaldırmış ve tebrikleri kabul etmişti. Bir süre sonra da yüzde 26'lık oya dayanarak Cumhurbaşkanı olmuştu.

"Yerel seçimde çöktü" denilen AKP Hükümeti'nin ise arkasında genel seçimlerde aldığı yüzde 47 oranında ve yerel seçimlerde aldığı yüzde 38 oranında oy var. Demokrasilerde bu önemli bir destektir. Bu nedenle hükümet kesinlikle kriz lobisine ve Hazine parasına göz dikenlere fırsat vermemeli. Zira AKP'nin yerel seçimdeki oy kaybını fırsat bilen kriz lobisi tekrar sahneye çıktı.

Yerel seçim sonrası medyada yapılan değerlendirmelerde, AKP Hükümeti'nin oylarının düşmesinin nedeni, bazıları tarafından, hükümetin dünya ekonomik krizine karşı tedbir almakta gecikmesine bağlanıyor.

Oysa AKP Hükümeti, Türkiye'de ABD ve Avrupa'da yaşandığı gibi bir banka ve yatırım fonu batmamasına rağmen, 2008'in ekim ayından beri toplam değeri 40 milyar lira (25 milyar dolar) tutan beş ayrı ekonomik önlem paketini uygulamaya koydu. Ekonomisi Türkiye'den yüzde 50 daha büyük olan Hindistan'ın dünya ekonomik krizinin olumsuz etkilerine karşı açıkladığı paket ise ancak 25 milyar dolar tutarında oldu.

Üstelik krize karşı altıncı önlem paketinin de yolda olduğu ve üç yıllık yeni programla birlikte açıklanacağı duyuruldu. Başbakan Yardımcısı Nazım Ekren'in verdiği bilgiye göre, altıncı kriz paketiyle, Kredi Garanti Fonu'na Hazine'den bir milyar lira aktarılacakmış. Diğer bir deyişle, özel şirketlerin bankalardan kredi alması için devlet hazinesi kefil olacak.

Söz konusu Kredi Garanti Fonu'nu Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) yönetiyor. TOBB ve bazı işveren sendikaları ile işçi sendikalarının banka hesaplarında 20 milyar dolar parası olduğunu Tekstil İşverenleri Sendikası Başkanı Halit Narin bir süre önce kriz tartışmaları sırasında açıklamıştı.

Halit Narin bu paraların yaşanan dünya ekonomik krizinde TOBB ve sendikalar tarafından üyelerine kullandırılmasını istedi ve bu isteğinde ısrarcı oldu ama TOBB'dan hep olumsuz cevaplar aldı.

Şimdi bakan Nazım Erken, odaların Kredi Garanti Fonu'na Hazine ile birlikte destek vermesini istiyor. Bakalım ne olacak? diye beklerken TOBB'dan dün cevap geldi. TOBB Ekren'e "biz fon'a katkı yapmayacağız" dedi. O halde vatandaşın parası da TOBB'a Kredi Garanti Fonu'na koşulsuz verilmemeli. Hazine bir milyar liralık desteğini TOBB'un katılım şartına bağlamalı. Çünkü Kredi Garanti Fonu'nun yüzde 50,99 oranındaki hissesi TOBB'un mülkiyetinde.

Aslında gerçekleri konuşmanın tam zamanı. Çünkü ne olup bittiğini tüm çıplaklığıyla kriz döneminde konuşmayacaksa, ne zaman konuşacağız?

Gerçek şu ki, TOBB ve sendikalar, krizi bahane edip Hazine'den para almayı amaçlıyorlar. Üyelerinden topladıkları paraları ise kriz döneminde bile üyelerine kredi olarak vermekten kaçınıyorlar. Üyelere ait 20 milyar doların kendilerine sağladığı güçle iktidarlarını sürdürüyorlar.

Hükümeti, küresel krize karşı tedbir almakta geç kalmakla suçlayan odalar ve sendikalar acaba bugüne kadar niye kendi üyeleri için krize karşı hiçbir koruyucu paket açmadılar?

Ayrıca hükümeti krize karşı tedbir almakta geciktiği için eleştirenlerin arasında Lehman Brothers yatırım bankasında para batıranlar da var. Bunlar, yurtdışında batırdıkları paranın karşılanması için hemen IMF'den borç para alınıp kendilerine verilmesini istiyorlar.

Hükümet onlara para vermeye yanaşmadığı için de konuyu saptırıp, hükümetin krize karşı önlem almakta geciktiğini ileri sürüyorlar. Hükümet dışarıda batırdıkları parayı onlara geri vermekte gerçekten gecikti!

Dünya ekonomik krizini bahane edip Hazine'den para koparmaya çalışan bu kesim yerel seçimlerde hükümeti alabildiğine başarısız göstermeye çalışıyor. Çünkü hükümeti zayıf anında yakalayıp, vatandaşın ödediği vergileri kendi kasalarına aktarmayı planlıyorlar.

Hükümet kesinlikle buna izin vermemeli. Hazine kaynakları onlara değil, düşük gelir gruplarına aktarılmalı ve küresel kriz nedeniyle daralan piyasalarda toplam talep artırılmalı. Bundan hem tüketici hem de gerçek üretici yararlanır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Amerikan sosyalizmi

Süleyman Yaşar 03.04.2009

Almanya Başbakanı Angela Merkel dünya mali krizinin Avrupa'da başlamadığına dikkat çekiyor ve bu nedenle de krizin mali yükünün büyük kısmının ABD tarafından karşılanmasını istiyor.

Merkel'e göre, hedge fonlar ve türev ürünler sıkı denetim altına alınmalı. Dış ticarete korumacı tedbirler kaldırılmalı. Off-shore bankacılık yasaklanmalı. Vergi cennetleri yeni düzenlemelere tâbi tutulmalı.

Ayrıca Angela Merkel, G-20 liderlerinin Londra toplantısından uygulanabilirliği olan kararların çıkmasını da istiyor. Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy de Merkel'in bu görüşlerine destek veriyor.

Dün Londra'daki G-20 toplantısında Sarkozy, ABD'yi de içine alan, büyük ekonomileri ve uluslararası finansal kuruluşlarını denetleyecek global bir bağımsız kuruluşun hemen kurulmasını istedi. ABD ise böyle bir küresel denetim kuruluşunun varlığına karşı çıkıyor. Global hâkimiyeti elinden kaçıracağını düşünüyor.

Amerika küresel egemenliğini sürdürmekte ısrarlı davranıyor ama, Amerikan yönetiminin ABD'de ortaya çıkan mali krizi yönetmekte bile pek başarılı olmadığı gözlerden kaçmıyor.

Washington, ekonomik krize eski gözlüklerle bakıyor, büyük harcama paketleriyle krize çözüm bulmaya çalışıyor, şirket kurtarma operasyonları yapıyor. Krizi şirket kurtarmalarıyla aşma yöntemi ne var ki beraberinde ahlaki zafiyetleri de getiriyor.

Bu durumda, yatırımcılar ve şirket yöneticileri yaptıklarıyla ilgili hiçbir sorumluk üstlenmiyorlar. Onların yanlış yatırım kararları ve açgözlülükleri sonucunda ortaya çıkan zararlar devlet bütçesinden karşılanıyor. Hatta iflas ettirdikleri şirketlerden başarı primleri bile alıyorlar. Bu paraları da devlete ödetiyorlar. Yapılan bu büyük kurtarma harcamaları nedeniyle ortaya çıkan bütçe açıkları da orta ve dar gelirli sınıfların üstüne yükleniyor.

Amerikan yönetiminin yatırımcılardan hiçbir hesap sormadan ve onlara hiçbir sorumluluk yüklemekten yaptığı bu kurtarma uygulamalarını Nobel ödüllü iktisatçı Joseph E. Stiglitz "Amerikan sosyalizmi" olarak isimlendiriyor. Stiglitz, yapılan kurtarma operasyonlarını, "şirket zararları sosyalleştiriliyor. Kârlar özelleştiriliyor" diyerek alaycı bir üslupla eleştiriyor.

İktisatçı Stiglitz, ABD bütçesinde kurtarma operasyonları nedeniyle oluşan açığın kapatılmasının dünyada yeni dengesizliklere yol açacağını ileri sürüyor. Çünkü Amerika'nın yaptığı faiz indirimleri enflasyonu yükseltecek, yükselen enflasyon nedeniyle Çin ve diğer gelişmekte olan ülkeler düşük faizli Amerikan bonolarını almaktan kaçınacaklar. Böylece Amerikan Doları rezerv para birimi olma özelliğini kaybedecek.

Bütün bunların sonucunda da varılan nokta şu... Önümüzdeki kısa dönemde rezerv para birimi için yeni bir düzenleme yapılmadığı takdirde dünya para sistemi sıkıntıya girebilir.

Stiglitz, Birleşmiş Milletler'in yönetiminde oluşturulacak yeni rezerv para sisteminin IMF'nin para birimi olan "özel çekme hakkı" tarafından desteklenebileceği ve rezervlerin özel çekme hakkı üzerinden tutulmasının soruna çözüm getireceği görüşünü savunuyor.

Anlaşılan "şirket zararlarını vatandaşa ödeten, şirket kârlarını küçük bir kesimin hesaplarına aktaran" Amerikan sosyalizmi başımıza yeni sorunlar açacak. Bu sorunlar, piyasa ekonomisinin işleyişiyle soru işaretlerini büyütecek.

"Piyasalar ne derse o olur" diyenler için kötü bir gidişat tabii bu. Galiba bundan böyle piyasalar ne derse o olmayacak.

Tekeller, oligopoller, dışsallıklar, simetrik olmayan bilgi türünden piyasa yetersizliklerini dikkate almayan bir kapitalist sistemin, varlığını devam ettirebilmesi artık çok zor görünüyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hazineyi soymak isteyenler kim

Süleyman Yaşar 06.04.2009

Amerikan konut sektöründen başlayıp dünyaya yayılan mali kriz şiddetini 15 Eylül 2008’de arttırdı. Çünkü dünyanın en büyük yatırım bankası Lehman Brothers her nedense kurtarılmadı ve kriz birdenbire derinleşti.

Pek çok yatırımcı Lehman Brothers yatırım bankasının batışıyla para kaybetti. Türkiye’den de bazı zenginler Lehman Brothers’ın iflasından etkilendi, yatırım yaptıkları araçlar bir anda dondu kaldı.

Lehman Brothers yatırım bankasının iflasıyla para kaybeden bazı zenginler paralarını sanki Türkiye’de kaybetmişler gibi bir ortam yarattılar. Zararlarını Ankara’dan talep ettiler. Hükümetin hemen IMF ile anlaşma yaparak 35 milyar dolar borç almasını ve kendilerine vermesini istediler. Hükümet, kriz lobisinin taleplerini karşılamayınca bu defa yurtdışındaki bazı bankaların ekonomistlerini konuşturarak, Türkiye’nin 2009 yılında döviz ihtiyacını gideremeyeceğini ve ülke olarak batacağını iddia ettiler.

Kriz lobisinin yarattığı bu kaotik ortam, Türkiye’de faizleri birdenbire 13 puan arttırdı. Bazı tahvillerin faizi yüzde 17’den yüzde 30’a kadar çıktı. Faizler daha sonra gene aynı hızla indi. Böylece kriz lobisini oluşturanlar, Hazine bonusu ve devlet tahvil faizlerindeki bu oynaklıktan dolayı kısa sürede büyük tutarlarda haksız kazanç elde ettiler.

Kriz lobisinin Türkiye ekonomisini olduğundan kötü göstermesinden yatırımcı ve tüketici korktu. Türkiye’de toplam talep daraldı, piyasalar sıkıştı. Böyle bir ortamda, dünya krizinin dış şokları da Türkiye ekonomisi üzerindeki etkisini daha sert göstermeye başladı. Kriz lobisi susmadı ve IMF ile anlaşma yapılmazsa ekonominin daha da kötüye gideceği düşüncesini medya yoluyla vatandaşın kafasına yerleştirmeye çalıştı. Bunda da kısmen başarılı oldu.

Hükümet yaratılan bu olumsuz psikolojiyi kırmak için IMF ile görüşmelere başladı. Ama IMF’nin ‘vergilerin arttırılması ve harcamaların kısılması’na yönelik yaşanan ekonomik krizle tutarsız istekleri haklı olarak kabul edilmedi. Bunun üzerine kriz lobisi hükümetin önlem almakta geciktiğini ileri sürdü. Oysa hükümet Türkiye’de çıkmayan bu krizin dış şoklarına karşı gereken para ve maliye politikası tedbirlerini aldı.

Merkez Bankası para piyasalarında ortaya çıkan döviz ve Türk parası sıkışıklığını giderdi. Bankalar arasında borçlanmalara garanti verildi. Döviz mevduatı munzam karşılıkları azaltılarak bankalara hemen 3 milyar dolar ilave kaynak sağlandı. Vergi borçları ertelendi. Varlık Barışı adı altında yurtdışındaki mevduatın ülke ekonomine kazandırılması için yasal düzenleme yapıldı. Kamu harcamaları hızla arttırıldı. Üretimi azalan işletmelerin çalışanlarına ücret desteği verildi.

Anlayacağınız talebin daralmasıyla ortaya çıkan sorunların giderilmesi için irili ufaklı toplamı 40 milyar liraya ulaşan pek çok tedbir alındı. Ama hükümet çok temel bir konuda farklı davrandı. Hükümet, yaşanan bu krizde eski alışkanlıkların tekrarına izin vermedi. Hazine’den haksız çıkar sağlamak isteyenlerin taleplerini yerine getirmedi. Kriz lobisinin iç ve dış borçlarının Hazine tarafından ödenmesi isteğine, “Nasıl borçlandıysanız

ödeyin. Sorumsuzca aldığınız borçlarınızı paşa paşa ödeyin” dedi.

Gelelim kriz lobisinin çok istediği IMF anlaşmasına...

Başbakan Tayyip Erdoğan, G-20 toplantısından dönüşünde, IMF ile anlaşma konusunda pürüz kalmadığını ve görüşmelere kısa sürede başlanacağını belirtti. IMF ile hemen anlaşma yapmaya aslında Türkiye ekonomisinin ihtiyacı yok. Çünkü kamu kesiminin ödemeler bilançosunda sorun yaratabilecek bir dış borcu yok.

Özel sektörün dış borçlarının bir kısmının da patronların kendi şirketlerine yurtdışındaki kendi paralarından verdikleri krediler olduğu biliniyor. Bu nedenle özel sektörün de döviz borçlarının geri ödenmesinde bir sıkıntı söz konusu değil. Zaten bu açıkça görülüyor. Yaratılan bunca olumsuz beklentiye rağmen son altı aydır özel sektör her ay 4 milyar dolarlık dış borcunu rahatlıkla ödüyor.

O halde IMF anlaşması niçin yapılacak?

Hükümet kriz lobisinin vatandaş üzerinde yarattığı olumsuz psikolojiyi ortadan kaldırmak için IMF ile anlaşacak. Başbakan Erdoğan “Kriz veya felaket tellallığı yapanlar, IMF ile anlaşmaya varmamız halinde bir beklenti içine de girmesinler. Bu kadar açık konuşuyorum. Bunu açık konuşmak zorundayım. Çünkü bu işin bu şekilde beklentisini doğuranlar, farklı bir havayı, atmosferi estiriyorlar. Bu, ülkemiz için doğru değil, ülkemizin geleceği için doğru değil” dedi.

Başbakanın bu kararlılığını sürdürmesi gerekiyor. IMF’den alınacak borcun taksitlerini vatandaş ödeyecek. Ayrıca IMF’den alınacak bu borcun nerelerde kullanılacağını da artık herkes sıkı takip etmeli. Alınacak borç kesinlikle kriz lobisinin hesaplarına aktarılmamalı.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Krizde en çok avukatlar kazanıyor

Süleyman Yaşar 07.04.2009

Amerika’da başlayıp daha sonra Avrupa’nın zengin ülkelerine yayılan mali kriz pek çok iş kolunu olumsuz etkiliyor. En çok etkilenen iş kolları da gelişmekte olan ülkelerin ihracat sektörleri oluyor. Krizin bedelini de en çok bu sektörlerde çalışanlar ödüyor.

Zengin ülkeler, etkisini derinleştiren ‘mali-ekonomik kriz’ sonucunda tüketim taleplerini azaltınca, özellikle tekstil, otomotiv, elektronik, beyaz eşya gibi sektörlerde çalışanlar işlerini kaybediyorlar. Çünkü Türkiye, Hindistan, Çin, Brezilya gibi gelişmekte olan ülkeler küresel ekonominin tekstil, otomotiv, elektronik ve beyaz eşya üretiminin büyük bir kısmını gerçekleştiriyorlar.

Örneğin, Hindistan’da ayda 50 sterline çalışan terziler tekstil ihracatının azalmasıyla işlerini kaybediyorlar. Günde bir sterline terzilik yapabilmek için fabrika kapılarında iş bekliyorlar.

Hindistan’da en çok iş kaybı bu sıralarda tekstilde yaşanıyor. Fakat tekstildeki bu gerilemeye rağmen, Hindistan ekonomisi bu yıl yüzde 6 oranında büyüyecek. Çünkü büyük bir iç pazara sahip. Hindistan’da inşaat ve diğer iç

tüketime yönelik sektörlerde pek fazla durgunluk yok. Sonuçta bu ülkede dünya ekonomik krizine rağmen işsizlik oranı yüzde 6,8 civarında bulunuyor.

Öte yandan Brezilya da Hindistan gibi zengin ülkelerin taleplerinin azalmasıyla ihracat sektörü olumsuz etkilenen ülkeler arasında yer alıyor. Özellikle tekstil ve otomotiv iş kollarında çalışanlar işsizlikle karşı karşıya bulunuyor. Fakat Brezilya Cumhurbaşkanı Luiz Inacio Lula da Silva geçen hafta G-20 toplantısı için geldiği Londra'da, ekonomik krize rağmen 20 milyon insanı fakirlikten kurtardıklarını ve her yıl asgari ücreti arttırdıklarını söyledi. Brezilya'da fakirlerin artık daha az fakir olduğunu ileri sürdü.

Dünyanın en büyük ekonomilerinden Çin ise dünya ekonomik krizinde, büyüme hızı en az gerileyen ülke konumunda. Krizin yarattığı ihracattaki daralma nedeniyle ortaya çıkan işsizliğe rağmen, Çin Başbakanı Wen Jiabao'ya göre, bu yıl Çin ekonomisi bütün iddiaların aksine yüzde 8 oranında büyüyecek.

Hindistan, Çin ve Brezilya'da krizi böyle yaşarlarken peki Türkiye'de ne oldu?

Onlar gibi Türkiye'nin de dünya krizi nedeniyle daralan pazarlar karşısında ihracatı azaldı, otomotiv ve tekstil iş kollarında istihdam kaybına uğradı. İşsizliğin bir miktar daha artması bekleniyor. Ama G-20 kararlarının ardından dünya ekonomisinde eğer bir canlanma yaşanırsa, Türkiye ekonomisinin yılın ikinci yarısında olumlu bir gelişme içine gireceğini de şimdiden söyleyebiliriz.

Gelelim bu krizde en çok kazananlara...

Dünya ekonomik krizinde işleri en çok artanlar avukatlar oldu. Avukatların kazançları diğer iş kollarına göre katlanarak yükseliyor. Çünkü kriz dönemlerinde şirket iflas ve birleşmelerinin yüzde 400 oranında arttığı ileri sürülüyor. Bu nedenle avukatlara çok sayıda yeni davalar çıkıyor. Ayrıca ödenemeyen çek ve senetlerin takibi ve tahsili, teminatların paraya çevrilmesi türünden işler de krizde hızla çoğaldığı için avukatlara olan talep giderek artıyor.

Bu dünya ekonomik krizinde gelişmekte olan ülkeler arasında en çok Hintli avukatlar para kazanıyor. Çünkü iyi İngilizce bilmeleri nedeniyle mali krizin çıktığı ABD ve Avrupa'nın zengin ülkelerindeki şirketlere ve bankalara Hindistan'dan ucuz hukuki danışmanlık hizmeti veriyorlar ve milyonlarca dolar kazanıyorlar. Ne diyelim, ekonomik krizde herkes üzülmüyor sevinen iş kolları da var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

CHP bedelliye sahip çıksın

Süleyman Yaşar 08.04.2009

Çok sayıda genç çok haklı nedenlerle bedelli askerliğin çıkmasını bekliyor. Çoğu iş kurmuş, yanında eleman çalıştırıyor. Kimi evlenmiş, kimi bekâr, annesine, babasına, eşine, çocuğuna bakıyor. Bu gençler sadece kendilerini ayakta tutmuyorlar, ayrıca diğer ailelerin de yaşamlarını sürdürebilmeleri için onlara istihdam

sağlıyorlar.

Bedelli askerlikle ilgili mailini aldığım bir genç işadami bakın neler anlatıyor:

"Ben 31 yaşındayım. İşyerim var. 2002 yılından beri yanımda 35'e yakın personel çalıştırıyorum. Bu çalışanların çoğu beyazyakalı. Nitelikli elemanlar. Şu anda, yerime bakabilecek ve işleri idare edebilecek birisi yok. On beş ay gibi çok uzun bir zaman askere gidersem, ortada iş namına bir şey kalmaz ve daha da borçlanırım. Bu devirde işlerin nasıl yürüdüğünü ve idarenin ne denli zor olduğunu sizler daha iyi bilirsiniz.

Biz askerlikten kaçmıyoruz. Ama biz kendi yerimizde çalışarak devlete daha büyük katkılar sağlamak istiyoruz. Benim şahsım adıma geçen seneki devlete katkım 200 bin lira oldu. Bu katkı küçümsenecek bir katkı değil bence. Ve sağladığımız istihdam da cabası. Artık psikolojim bozuldu, evde huzurum kaçıyor. Geceleri askerlik psikolojisinden uyuyamıyorum, işlerim aksıyor. Bunun üzerine bir de askere gidersem, işler ne olur tahmin bile edemiyorum artık."

Bir diğeri ise;

"Pek çoğumuz birkaç çocuk sahibi olacak kadar yaşlandı. Bizlerden artık çok iyi birer işadami, birer yönetici olur. Bedelli istiyoruz, çünkü artık pek çoğumuz birer yasa kaçağı haline getirildik. Bizler önlenemeyen nedenlerle askerlik görevini ertelemekten başka yanlış olan hiç bir şey yapmadık. Ama şu anda birer kaçak gibi yaşıyoruz. Bu süreç bizleri delirtiyor. Artık buna bir son verilmesini istiyoruz. Biz savaşta temelli... Barışta bedelli istiyoruz."

Anlaşılır gibi değil... Meclis'te bu ülkenin vatandaşlarının **550** temsilcisi var ama kimse bu yakıcı meseleye el atmıyor. Sonuçta bedelli askerlik, çözülmesi gereken çok önemli bir sorun olarak yıllardır öylece ortada duruyor.

Demokrasilerin en basit kuralını hatırlatmak gerekmez ama, bir ülkede sorunları çözmek siyasilerin görevidir. Fakat siyasiler, bedelli askerlik yasasını çıkarıp pek çok vatandaşın askerlik sorununu çözmek ve ekonomiye yeni kaynak yaratmaktan çekiniyorlar.

Cumhuriyet Halk Partisi Milletvekili Şevket Köse bedelli askerlikle ilgili bir soru önergesi verdi. Şevket Köse, Milli Savunma Bakanı Vecdi Gönül'ün yanıtlaması istemiyle TBMM Başkanlığı'na sunduğu soru önergesinde, bugüne kadar kaç kez ve hangi tarihlerde bedelli askerlik için yasa çıkarıldığını öğrenmek istedi.

Çıkarılan bedelli askerliklerin ekonomiye ne kadar katkı sağladığını da bilmek isteyen Köse, "Önümüzdeki süreçte, bedelli askerlik çıkarılmasına ilişkin herhangi bir yasal düzenleme yapılması hükümetinizce düşünülmekte midir," diye sordu. Sorduğu sorunun basına yansıdığı kadarıyla CHP Milletvekili Şevket Köse'nin bedelli askerlik yasasının çıkarılmasını isteyip istemediği belli değil.

CHP ana muhalefet partisi olarak, devleti vatandaşa tercih eden her konuda iktidar partisiyle aynı fikirde olmak zorunda değil. Bedelli askerlik bu ülkede pek çok gencin ve ailelerinin beklentisi. Bu nedenle AKP'nin aksine CHP, bedelli askerliğin çıkarılması için bir kanun teklifi vermeli. Böyle ne istediği belli olmayan soru önergeleriyle muhalefet yapmamalı.

Son yerel seçimlerde, İstanbul örgütünün estirdiği rüzgârla değişim işaretleri veren ve halka gitmeyi ve hakla

buluşmayı sonunda gündemine alan CHP, bedelli askerliği çıkararak önce bu ülkenin 'unutulmuş' gençleriyle el sıkışmalı.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Barack Obama'nın farkı

Süleyman Yaşar 09.04.2009

Türkiye'yi ziyaretinin ardından Irak'a geçen ABD Başkanı Barack Obama, Amerikan askerlerine on sekiz ay içinde Irak'tan çekileceklerini duyurdu. Artık Iraklıların ülkeleri için sorumluluk üstlenmelerinin zamanının geldiğini söyledi. Amerikan askerlerinin Irak'tan çekilmesi stratejik olmaktan çok ekonomik gerekçelere dayanıyor.

Çetin Altan'ın yıllar öncesinden kapitalizm için öngördüğü dönüşüm şimdi en somut haliyle apaçık yaşıyor. Kapitalist sistemde artık savaşarak ekonomiyi canlandırma dönemi sona eriyor. Çünkü savaş için yapılan silahlanma harcamaları orta ve uzun vadede bütçe dengesini bozuyor. Bütçe açıklarının kapatmak için gerçekleştirilen borçlanmalar ve bu borçları geri ödemek için konulan yüksek vergiler ekonomik büyüme hızını olumsuz etkiliyor. Kısacası ekonomileri çok kırılgan bir hale getiriyor.

Amerika'da Başkan George Bush döneminde silah imalatı hızla arttırıldı. Pek çok silah firmasına uzun vadeli silah üretim projeleri ihale edildi. Soğuk savaş döneminin stratejisi uygulanarak Rusya ve Çin'e karşı aşırı silahlanmaya yönelik projeler uygulamaya kondu.

Barack Obama yönetimi şimdi bu projeleri gözden geçiriyor ve üretilen silah sayısını azaltıyor. ABD Savunma Bakanı Robert Gates, 2010 yılı bütçesinde Pentagon harcamalarının yüzde 4 oranında artışla 534 milyar dolar olacağını duyurdu. Bütçedeki bu artış Bush döneminde yapılan anlaşmalar nedeniyle zorunlu olarak ortaya çıkıyor olsa da, silahlanma harcamaları artık küçülecek.

Obama döneminde büyük hacimli savaş gemilerinin siparişleri azaltılacak. Lockheed firmasına ısmarlanan 143 milyar dolarlık F-22 Raptor uçakları yerine artık daha ekonomik olan F-35 uçaklarının üretimine ağırlık verilecek. Böylece Avrupalı şirketler de F-35 uçaklarının üretimine katılıp ABD'nin maliyetini azaltacaklar. Ayrıca Rusya ve Çin'e karşı silahlanma politikası terk edilerek 'haydut devletlere' karşı savaşacak askerlerin korunmasına yönelik robot ve sensörlü silahlara ağırlık verilecek.

Bush döneminin yüklü silah alımlarına alışmış olan Amerikan silah firmaları yapılan kısıntılardan ve azalan siparişlerden dolayı rahatsız. Silah şirketlerinin lobicileri "ABD'nin güvenlik riskini gözardı edemeyeceğini ve bu nedenle her şeyin satın alınabileceği büyük savunma bütçesine ihtiyaç olduğunu" belirtiyorlar. Buna karşın yeni ABD yönetimi düşük maliyetli silahların alınmasında kararlı.

Amerikan Başkanı Barack Obama, silah şirketi lobileri karşısında başarılı olursa silaha giden paralar artık çevreyi kirletmeyen yeşil enerji üretimine aktarılacak. Kamu harcamaları eğitim ve sağlık alanlarına yönltilecek böylece sağlıklı meslek sahibi insanlar yetiştirilip dünyada fakirlik azaltılacak.

Başkan Obama'nın barış isteyen tutumu bazılarınca yadırganabilir. ABD ekonomisinin savaş olmaksızın

yaşayamayacağını düşünebilirler. Ama ekonomik gerçekler artık savaşı kârlı olmaktan çıkardı. Çetin Altan haklı çıktı. Barışın savaştan daha kârlı olduğu bir döneme Obama'yla önemli bir adım attı yeryüzü.

Amerikan ekonomisinde savaş nasıl kârlı olmaktan çıktı dersiniz... Savaşta elde edilen haksız kazançların gizlendiği vergi cennetleri ve off-shore bankalardan yapılan riskli mali işlemler, yaşanan son mali-ekonomik krizin çıkmasında önemli rol oynadı. Kontrolsüz sermaye ve kontrolsüz piyasalar kapitalizmin sürdürülmesini engellemeye başladı. Oysa kapitalizmin sürdürülebilmesi için şeffaf bir mali sisteme ihtiyaç var.

G-20 toplantısının ardından yayınlanan deklarasyonda "Finansal İstikrar Kurulu" adında yeni bir küresel organizasyon oluşturulmasına karar verildi. Bu kurul mali sistemi küresel olarak denetleyecek ve riskli işlemleri takip edecek. Artık mali sistem denetim altına alınacağı için haksız kazançlar en aza inecek.

İşte Barack Obama'nın getireceği farklı düzen bu. Başarırsa herkes kazanacak, başaramazsa insanlık zarar edecek ve haksız kazançlar, kapitalist sistem daha büyük bir krizle sarsılıncaya dek bir süre daha devam edecek.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF istediğimiz kadar döviz verecek

Süleyman Yaşar 10.04.2009

Hazine'den sorumlu Devlet Bakanı Mehmet Şimşek dün İstanbul'da ekonomi yazarlarıyla yaptığı toplantıda IMF ile mayıs ayının ilk haftasında stand-by anlaşmasının imzalanabileceğini söyledi.

Bakan Şimşek, geçen hafta Londra'da yapılan G-20 zirvesinde Başbakan Tayyip Erdoğan ile birlikte IMF başkanı ve başkan yardımcısı ile görüştüklerini ve Türkiye'nin üç yıllık dış finansman ihtiyacının IMF tarafından karşılanması için prensipte anlaştıklarını açıkladı. Bakan Şimşek'in bu açıklaması üzerine Başbakan Tayyip Erdoğan'ın Londra'da bir kez daha "kriz Türkiye'yi teğet geçecek" demesinin nedeni de böylece anlaşılmış oldu.

IMF ile varılan prensip anlaşmasına göre, yaşanan dünya ekonomik krizinde Türkiye IMF'den açık çek almış durumda. ABD Başkanı Barack Obama'nın Türkiye'ye verdiği önem doğrultusunda, Türkiye'nin dünya ekonomik krizine karşı ekonomik olarak korunması da bu çerçevede dikkate alınmış oluyor.

IMF ile yapılacak stand-by anlaşması için, makro ekonomik çerçeve, mali çerçeve ve yapısal reformlar önümüzdeki üç yıl için tekrar gözden geçiriliyor. Bu çalışmalar bitirildiğinde IMF heyeti Türkiye'ye davet edilecek. Yeni yapılacak ekonomik programda Türkiye, 2009 yılında bütçe gelirlerindeki düşüşü, dünya ekonomik krizi nedeniyle telafi etmeyecek. Hatta 2009'da faiz dışı fazla ayrılmasından da vazgeçilebilecek. Ancak 2010 ve 2011 yılları için devlet borcunun makul bir seviyeye çekilmesi mali kural olarak benimsenecek.

Dün Devlet Bakanı Mehmet Şimşek, Türkiye'de teşvik sistemini kökünden değiştireceklerini ve bölgelere ekonomik özelliklerine göre teşvik vereceklerini açıkladı. Ayrıca hangi sektörler cari açığın büyümesine etki yapıyorsa, o sektörlerde yerli üretimi arttırmak için bölge farkı gözetmeden belirli bir limitin üstündeki yatırımlar desteklenecek. Örneğin petrokimya, ilaç ve benzeri alanlar cari açığın yükselmesine yol açıyor.

İçeride bu tesislerin kurulmasına yoğun destek sağlanacak.

Bakan Şimşek, teşviklerle bağlantılı olarak Avrupa Birliği'nin özellikle kurulmasını istediği bağımsız Devlet Yardımları İdaresi'nin de hızla hayata geçirileceğini açıkladı.

Bakan Mehmet Şimşek'in dünkü açıklamalarına göre, Türkiye ekonomisi dünya ekonomik krizine karşı IMF tarafından koruma altına alınmış durumda.

Bundan sonra Türkiye ekonomisinin dış şokları daha yumuşak algılayacağını ileri sürebiliriz. Ayrıca teşvik sisteminin kökünden değiştirilerek cari açığın küçülmesine yardım edecek sektörlerle devlet yardımlarının yönlendirilmesiyle Türkiye ekonomisinin orta ve uzun vadede kırılganlığı azalacak. Türkiye ekonomisini olduğundan kötü göstermeye çalışanlara ne yazık ki istedikleri kriz haberleri gene yok.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Soygun nasıl yapılıyor

Süleyman Yaşar 13.04.2009

Merkez Bankası geçen cuma günü 2009 yılının ilk iki ayını gösteren ödemeler dengesi gelişmelerini yayınladı. Yılın ilk ayında cari işlemler hesabı 597 milyon dolar fazla verdi. Geçen yılın aynı döneminde cari açık 8 milyar dolar tutarındaydı.

Cari açığın fazlaya dönüşmesinde ithal edilen petrol ve diğer enerji ürünlerinin fiyatlarındaki gerilemenin önemli rolü var. Ama cari açığın fazlaya dönüşmesinin asıl nedeni olarak Türkiye'nin artık ürettiğinden daha az tükettiğini ileri sürebiliriz. Ürettiğinden daha az tüketmek iyi bir şey midir? Evet, ayağınızı yorganınıza göre uzatıyorsanız anlamına gelir. Kredi imkânlarınız olsa bile size bağımsızlık sağlar.

Cari açık, Türkiye'de bazılarının söylediği gibi büyümeyi destekleyen bir unsur da değildi. Türkiye, ulusal gelirinin neredeyse yüzde sekizine yakın oranında cari açık vermesine rağmen 2003-2007 yılları arasında ortalama yüzde 6,2 oranında büyüdü. Ve yüksek cari açık işsizliğe de çare olmadı. İşsizlik oranı yüzde 9,2'nin altına gerileyemedi. Buna karşın Çin, Malezya, Singapur cari fazla vererek aynı dönemde yüzde 7'nin üzerinde ortalama büyüme hızına ulaştılar. İşte bu nedenle cari fazla vererek de yüksek büyüme hızına ulaşmanın mümkün olduğunu gösterdiler.

Cari açığın fazlaya dönüşmesi Türkiye'nin dış şoklara karşı kırılganlığını azalttı. Türkiye harcamalarını artık dış borç yaparak karşılamıyor. Cari fazla vermenin de sakıncaları var tabii... Kaynaklarınızı etkin kullanamamak gibi bir sorun çıkarıyor ortaya. Ama yaşanan küresel krizde cari fazla vermek ekonomiyi dış şoklara karşı korunaklı hale getiriyor.

Türkiye'yi dış şoklara karşı kırılganlıktan kurtaran ikinci etken ise Türk parasının değer kaybı. Türk parasının değer kaybetmesi ihracata rekabet gücü kazandırdığı için önemli bir teşvik unsuru. Türk parası değer kaybetmesine rağmen hâlâ yüksek değerli. Liranın bir miktar daha değer kaybetmesinde Türkiye'nin küresel piyasalarda rekabet gücü kazanması için fayda var.

Türkiye ekonomisine güven veren üçüncü etken ise bankacılık kesiminin sermayesinin yeterli olması. Yaşanan dünya ekonomik krizinde Türkiye’de bankaların iflas etmemesi kamu maliyesine büyük bir güç sağladı. Aksi takdirde batan bankaları devlet kurtaracak ve çok yüksek düzeyli kamu finansman açıkları oluşacaktı.

Anlayacağınız cari açığı olmayan, döviz kuru ihracatı destekleyen ve bankaları sağlam olan Türkiye geçmişe göre daha iyi durumda.

Türkiye ekonomisinin notu uluslararası ekonomik derecelendirme kriterleri dikkate alındığında şimdi hemen yükseltilmeli. Uluslararası derecelendirme kuruluşları niçin Türkiye’nin notunu yükseltmiyorlar? Niye hâlâ ekonomileri iflas etmiş Doğu Avrupa ülkeleriyle aynı kategoriye koyup Türkiye’yi belirsiz ve spekülatif notunda tutuyorlar? Derecelendirme kuruluşları bu soruların cevabını vermeli. Türkiye’de bu soruları derecelendirme kuruluşlarına sormalı ve sessiz kalmamalı. Çünkü düşük not bize olması gerekenden çok daha fazla faiz ödetiyor. Bu soyguna göz yummamalıyız.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ekonomi yönetimi karamsar

Süleyman Yaşar 14.04.2009

Dün Avrupa Birliği Katılım Öncesi Ekonomik Programı açıklandı. Program hedefleri IMF ile yapılacak destek kredisi görüşmelerinde de kullanılacak. Açıklanan Programa göre Türkiye ekonomisi 2009 yılında yüzde 3,6 oranında daralacak.

Türkiye ekonomisinin yüzde 3,6 oranında daralmasını hedeflemek ekonomi yönetiminin olumsuz beklenti içine girdiğini gösteriyor. Oysa ekonomiyi yönetenlerin pek fazla olumsuz beklenti içine girmemesi gerekirdi. Çünkü IMF’nin en son yaptığı tahminlere göre gelişmekte olan ülkeler 2009 yılında yüzde 1,5 ile yüzde 2,5 arasında büyüyecekler. Gelişmiş ekonomiler ise 2009 yılında yüzde 3 ile yüzde 3,5 arasında daralacak. Herhalde ekonomi yönetimi, Türkiye’yi gelişmiş ülke kategorisinde değerlendirip, Türkiye ekonomisinin, gelişmiş ülke ekonomilerinin ortalamasından daha fazla daralacağını tahmin etti.

AB Katılım Öncesi Programı’nda diğer değişkenlerin aldığı değerler ise yüzde 3,6 oranında daralacak bir ekonomiye işaret etmiyor. Çünkü cari açığın ulusal gelire oranının yüzde 1,9 oranında hedeflenmesi, ihracatın 104 milyar dolar olarak ön görülmesi ve bütçe açığının ulusal gelirin yüzde 5’ine çıkartılması büyümeyi destekleyecek değişkenler olarak görülebilir.

Dün açıklanan rakamlar ekonomi yönetiminin 2009 yılını kayıp bir yıl olarak kabul ettiğini bize gösteriyor. Daha yılın dördüncü ayında yılı kaybettiğini düşünmek iyi bir gelişme değil. Belki mayıs ayında açıklanacak orta vadeli programda daha olumlu bir bakış açısı ortaya konarak ekonomiye dinamizm kazandırılabilir. Hükümetin karamsarlıktan kurtulup ekonomiye yeniden olumlu bir tasarım yapması şart.

AB katılım Öncesi Ekonomik Programı_

Yıllar	2009	2010	2011
--------	------	------	------

Büyüme hızı (%)	-3,6	3,3	4,5
Enflasyon (%)	6,9	6,5	5,5
İhracat (Milyar \$)	104	111	120
Bütçe açığı/GSYİH	0.0500	0.0375	0.0350
Kamu borcu/GSYİH	0.43	0.44	0.43
Cari açık/GSYİH	-0.019	-0.038	-0.040

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bütçeyi kriz lobisi bozdu

Süleyman Yaşar 15.04.2009

Maliye Bakanlığı, dün, mart ayı merkezî yönetim bütçe gerçekleştirmelerini açıkladı. Son rakamlara göre, bütçe açığı geçen yıla kıyasla üç buçuk kat arttı.

Bu önemli bir artış. Bütçe niye birden böyle büyük bir açık verdi?

Bize göre, 2009 yılının ilk üç ayında bütçe açığının büyümesinde, krizden dolayı vergi tahsilatının azalmasından ziyade faiz, sağlık ve sosyal güvenlik ödemelerinde yaşanan önemli artışlar rol oynadı.

Dikkat ederseniz, kamuoyunda hep mahalli idarelere seçim öncesinde yapılan ödemeler tartışılmıştı. Mahalli idarelere para aktarılması istenmişti. Para aktarılsa, bütçe dengesinin bozulacağı ileri sürülmüştü. Mahalli idarelere para aktarımıyla ilgili olarak ortaya atılan bu tartışma aslında bir tuzaktı. Çünkü amaç, yükselen faiz ödemelerinin üstünü örtmek ve böylece dikkatleri başka yöne çekmekti.

Peki, niye mahalli idareler hedef alındı? Çünkü kriz lobisi, 15 Eylül 2008'de Lehman Brothers yatırım bankasının iflasının ardından medyada çıkarttığı gürültüyle faizleri yaklaşık 10 puan yükseltti. Bunun Hazine'ye olan yükü tam 4,5 milyar lira oldu. Oysa mahalli idarelere verilen para 4 milyar lira tutarındaydı, yani yüksek faize giden paranın altındaydı.

Üstelik mahalli idarelere merkezî yönetim tarafından para verilmesi de zorunluydu. Çünkü mahalli idarelerin gelirlerini düzenleyen yasa hükümleri daha önce yargı organlarınca iptal edilmişti. Vatandaşa hizmet götürmeleri için merkezî yönetimin desteğine ihtiyaçları vardı.

Tuzak da buradaydı işte! Yasanın iptali ve mahalli idarelerin gelirsiz bırakılmaları görmezden gelinerek, mahalli idareler bütçe açığını yaratan karadelikler gibi gösterildi ve bütçeye asıl hasarı veren faiz ödemelerindeki artışlar böylece gözlerden kaçırıldı.

2009 yılının ilk üç ayındaki bütçe gelişmelerinin bir özelliği de, birincil açık olarak isimlendirilen 'konvansiyonel açık' ile 'faiz ödemeleri' arasındaki farkın negatife dönmesi oldu.

Anlayacağınız, bütçe artık faiz dışı fazla vermiyor, açık veriyor! Birincil bütçe dengesinin açık vermesi, maliye

politikasının sürdürülebilirliği açısından olumsuz bir gelişme. Bu olumsuz gelişmeye, 'kriz lobisi' faiz ödemelerini arttırarak neden oldu. Diğer bir deyişle, küresel krizde yurtdışında kaybettiği paraların bir kısmını Hazine'den bu yolla tahsil etti.

Gelelim bundan sonra yaşanacak gelişmelere...

2009 yılında Türkiye'nin ulusal geliri, tahminlere göre, 960 milyar lira olacak. Bütçe açığının ulusal gelire oranı yüzde 5 olarak hesap edildiği düşünülürse, bu yılın bütçe açığı 48 milyar liraya ulaşacak. Bu açığın finansmanı için Hazine'nin daha fazla borçlanması gerekecek ve bu da faizleri yükseltecek. Yükselen faizler ise Türk parasını değerlendirecek.

Böylece gene rantıye kazanacak, gerçek yatırımcı ve işadamı ise gene zarara uğrayacak. Kriz lobisi, çok yakında ekonomiyi övmeye başlarsa hiç şaşırmayın. Ama şunu anlayın, onlar iyiye, ekonomi kötüdür.

Merkezî Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri (milyar lira)*

	2008	2009
Bütçe giderleri	51,5	66,4
Faiz dışı giderler	37,8	48,3
Faiz giderleri	13,7	18,0
Bütçe gelirleri	47,1	47,2
Vergi gelirleri	40,2	38,1
Bütçe dengesi	-4,3	-10,3
Faiz dışı denge	9,3	-1,0

*Kaynak: Maliye Bakanlığı (Ocak-Mart dönemi)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

AK Partili işadamından Başbakan'a mektup

Süleyman Yaşar 16.04.2009

Makro ekonomiyi yönetenler ne olduysa birdenbire karamsarlığa kapılıp 2009 yılını daha dördüncü ay bitmeden 'kayıp yıl' ilan ettiler. Beklentilerini olumlu tutmaları gerekiyordu.

Tabii Ankara'nın kapıldığı bu olumsuzluk hemen mikro ekonomiye de yansdı. İşadamları, mikro ekonomide de işlerin iyi gitmediğini seslendirmeye başladılar. Dün TÜİK işsizlik oranının Ocak 2009 döneminde yüzde 15,5'e çıktığını duyurdu. İşsizlik oranının artışı mikro ekonomiden kaynaklanan olumsuzluklar da önemli rol oynuyor.

İşadamı Naci Çelik, Başbakan Tayip Erdoğan'ı mikro ekonomide yaşanan olaylardan haberdar etmek için yazdığı mektubun bir kopyasını da bana gönderdi. Başbakan'ın eline geçmeyeceğini düşündüğü için bu mektubu bu köşede yayınlamamı rica etti.

AK Parti'yi destekleyen bir işadaminin, AK Parti'nin uygulamalarına olan isyanını dile getiren mektubunu kısaltarak yayınlıyorum.

"58 yaşında bir işadamıyım. Ak Parti'yi destekliyorum. Ama iyi bir *Taraf* okuruyum. *Taraf* gazetesi, benim medar-ı iftiharım.

Türkiye ekonomisinin, 2001 yılında yaşadığı krizi örtülü bir şekilde yaşamaya devam ettiğine inananlardanım. Benim bu tespitimi, bana göre, Sayın Başbakan da teyit etmektedir.

Şöyle ki: Sayın Başbakan, Ankara'daki bir toplantıda, belediye başkan adaylarını halka tanıtırken ve daha birçok yerde 'Bizden önceki yönetimlerin 10'a yaptırdıkları işleri, biz 2'ye, hatta 1'e yaptırıyoruz' demişti ve demektedir.

Sayın Başbakan doğru söylüyor. Ancak Sayın Başbakan, bunu ne pahasına başardığının, zannediyorum farkında değil. Bu firmalar, 2001 yılından beri sürekli zarar ettikleri için sürekli bankalara yüklenmiş ve öz kaynaklarını bankalara kaptırmak zorunda kalmışlardır. Türk bankacılığının ayakta kalmasının temel sebebi de bana göre budur.

Ak Parti'ye mensup, vizyonsuz bilhassa belediye başkan ve bürokratları, firmalara büyük tenzilatlarla iş yaptırmayı maharet zannediyor. Firmaların yaptıkları işlerin hak edişlerini zamanında ödemiyorlar.

Eskiden mahalli idareler, kamu kurumları hep zarar eder, işçilerinin maaşlarını bile ödeyemezlerdi. Şimdi ise kamuya iş yapan, hizmet satan firmalar zarar ediyor, öz kaynaklarını tüketerek ayakta kalmaya çalışıyor.

Türkiye'de sadece bankalar, bazı büyük tekeller, noterler, TOBB, sanayi ve ticaret odaları, ihracatçı birlikleri ve avukatlık ofisleri para kazanıyor.

Ben aynı zamanda üretiminin yarısını ihracat yapan bir KOBİ'yim. İşletmemi, sözde bir KOBİ bankası olan Halkbank'a rehin vermek için banka benden 2500 lira ekspertiz ücreti istedi. Yalvar yakar 2000 liraya anlaştık. 650 lira notere, 750 lira da Ticaret Odası'na tescil ücreti ödeyerek işletmemi rehin verdim. TOBB on binlerce üreticiden her yıl 160 lira barkod ücreti alıyor. Ticaret ve sanayi odaları, ihracatçı birlikleri, patent veya marka tescil kurumları üye veya müşterilerinden aidat veya ücret değil, adeta haraç topluyor.

Eximbank ve benzeri devlet bankaları, trilyonlarca cirosu olan tuzu kuru firmalara kredi veriyor. Yani bu bankalardan, gerçek ihtiyaç sahibi firma veya KOBİ'ler asla yararlanamıyor.

Devlet memurları, devletin art niyetli kişilere karşı çıkarttığı yasa ve yönetmeliklerden hareketle, devletin üç kuruşluk alacağını tahsil etmek için, işini ayakta tutabilmek uğruna canhıraş mücadele veren iyi niyetli firmalara, üçkâğıtçı muamelesi yaparak, elektriğini, suyunu kesmekte, alacaklarına ve menkullerine hacizler yağdırmaktadır.

Bankalar, bilhassa Halkbank, kullandığı kredileri geri ödemekte sıkıntı çeken KOBİ veya firmaların üzerine, dört bir koldan saldırarak, çalışma masalarına, bilgisayarlarına varıncaya kadar, hacizler koyuyor ve KOBİ'leri kımlıdayamaz hale getirip, sonra da borcunu öde diyor. Allah aşkına sorarım size, bu şartlar altında Türkiye de istihdam artar mı?

Millet son seçimlerde tekrar karanlık güçlerin kucağına düşmemek ve bilhassa siyasi istikrar uğruna son kez Ak Parti'ye avans vermiştir. İyi de etmiştir. Eğer hükümet aklını başına toplamaz, esnaf, KOBİ veya firmalara yolunacak kaz muamelesi yapmaya devam ederse, millet, gelecek seçimlerde Ergenekon tutuklusu Tuncay Özkan'ın partisini bile Ak Parti'ye tercih etmekte bir sakınca görmeyecektir."

Naci Çelik

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bankalar kendilerine kredi veriyorlar

Süleyman Yaşar 17.04.2009

Türkiye'deki bankaların toplulaştırılmış bilançolarını Merkez Bankası önceki gün yayınladı. Yayınlanan bilançolara göre bankalar mevduatlarını arttırmışlar ama vatandaşa ve şirketlere verdikleri kredileri arttırmayıp kendilerine kredi vermişler.

Merkez Bankası'nın yayınladığı verilere göre, 2008 yılının haziran ayında bankalarda 386,5 milyar lira tutarında mevduat bulunurken 2009 yılının ocak ayında mevduat tutarı yüzde 11,6 oranında artarak 431,4 milyar liraya ulaşmış. Aynı dönemde banka kredileri 290,7 milyar liradan 298,5 milyar liraya yükselerek sadece yüzde 2,6 oranında artmış.

Banka kredilerinin mevduata oranı ise geçtiğimiz yedi ay içinde yüzde 75,2'den yüzde 69,1'e gerilemiş. Bu veriler bize bankaların topladıkları mevduatı krediye çevirmekte çok zayıf kaldıklarını gösteriyor. Ayrıca bankalar para ticareti yapan kuruluşlar olarak aldıkları borçları da krediye çevirdikleri düşünüldüğünde mevduat ve aldıkları borçların toplam tutarına göre verdikleri kredi oranı yüzde 59,9'a geriliyor. Bankaların kredi vermekten kaçınmaları Türkiye'de son dönemde ekonominin daralmasında, bankaların rolü olduğunu açıkça bize gösteriyor.

Bankalar, kaynakları ve kredileri yayınlanan son yedi aylık veriler incelendiğinde "güneşte şemsiye veren, yağmurda geri alan kuruluşlar" olarak görünüyor. Zorunlu karşılıkların indirilmesini ısrarla talep eden bankalar, hükümetin yabancı mevduat zorunlu karşılıklarını indirmesiyle ortaya çıkan 4 milyar lirayı bile kendi aralarındaki fonlamalarda kullanmışlar.

Bankalar, kriz döneminde kredilerini azaltmaları konusunda yapılan eleştirilere, kredi talep eden şirketlerin riskli yapılarını ileri sürerek kendilerini savunabilirler. Hatta kredi vermek istedikleri şirketlerin kredi talep etmediğini, kredi vermek istemedikleri riskli şirketlerin kredi talep ettiğini söyleyebilirler. Bu savunmalarında haklı olabilirler. Ama pek çok faktoring şirketinin ve ikrazatçının bankalardan fonlandığı hatta bağlantılı olduğu açık bir gerçek. Öyleyse bu savunma pek masum bir savunma olarak kabul edilemez.

Bankaların yayınlanan son yedi aylık verilerine göre kendi aralarında borçlanmaları 14,7 milyar lira artarak, 62 milyar liradan 76,7 milyar liraya çıkmış. Aynı dönemde vatandaşa ve reel sektöre verdikleri krediler sadece 7,8 milyar lira artmış. Böyle bankacılık olur mu? Maalesef bizde böyle oluyor.

Bankalar pek çok küçük ve orta ölçekli şirketin kredilerini yaşanan mali ve ekonomik kriz koşullarında

yenilemeyerek, küçük şirketleri, faktoring kuruluşları ve ikrazatçının yüksek faizli kredilerine mahkûm ettiler. Böylece çok sayıda işadınının yüksek faiz ödemesine neden oldular. Çok yüksek faizle kredi kullanmaya zorlanan işadamları iflas ederse bu iflaslardan bankalar da sorumlu olacaklar. Çünkü mevcut kredileri yenilemeyerek ve işleyen kredileri geri çağırarak kendi kendilerine kredi vermeleri, pek kabul edilebilecek bir para ticareti olamaz. Herhalde bu garip oyuna kısa sürede son verirler.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ekonomik kriz hangi ülkelerde hükümetleri düşürecek

Süleyman Yaşar 20.04.2009

Amerikan mali krizi Avrupa ekonomilerini zor duruma düşürdü. Almanya Başbakanı Angela Merkel'in "bu krizi biz çıkarmadık" diye ABD'yi suçlaması sorunları çözmiyor. Çünkü global krizden en fazla Avrupalı ülkeler etkileniyor.

Özellikle Avrupa Para Birliği'ne üye olan ülkeler, Almanya'nın aşırı değerli avroya kayıtsız kalması nedeniyle son beş yıldır sıkıntı içindeydi. Üretimde verimlilikleri Almanya ile aynı seviyede olmayan İrlanda, İspanya, İtalya, Yunanistan ve Fransa, Avrupa para birimi avronun aşırı değerli olması nedeniyle rekabet güçlerini kaybettiler.

Ayrıca bu ülkelerin Almanya ile eşit verimlilikte olmayan çalışanlarına Almanya seviyesinde ücret ve maaş ödemesi bütçe açıklarını da arttırdı. Böylece ekonomik sorunlar global krizin çok öncesinde birikti. Amerika'dan gelen kriz, ekonomisi ihracata dayalı olan Almanya'yı da olumsuz etkileyince Avrupa ekonomileri birden çöktü.

Almanya'nın ekonomisi düzelmeden Batı Avrupa, Orta Avrupa, Baltık ve Balkan ülkeleri ekonomilerinin düzelmesi pek mümkün gözükmüyor. Avrupa ekonomisinde zaten önceden var olan kötü gidiş, Amerika'dan gelen mali krizin etkisiyle Avrupa'da siyasi istikrarı sarsıyor ve hükümetleri düşürüyor.

Avrupa'da 2009 yılının ilk çeyreğinde Macaristan, Çek Cumhuriyeti ve Litvanya'da ekonomik krizin etkisiyle hükümetler düştü. ABD'de faaliyet gösteren önemli bir stratejik araştırma kuruluşuna göre, 2009'un ikinci çeyreğinde Yunanistan, Letonya, Estonya, Britanya, Bulgaristan, Romanya, İspanya ve Danimarka'da da hükümetler düşebilir. Çünkü bu ülkelerin ekonomik gidişatı iyi değil. Özellikle Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin başlarını suyun üzerinde tutabilmeleri için IMF desteğine ihtiyaçları var. Garip bir tesadüf ama IMF'den yakın dönemde destek alan Macaristan, Çek Cumhuriyeti ve Letonya'da hükümetlerin değiştiği dikkati çekiyor.

Türkiye'ye gelince... Türkiye, Avrupa'nın sallanan ekonomilerinden farklı özelliklere sahip. Anadolu sermayesinin son yirmi yıldır güçlenmesi ve Türkiye'nin Ortadoğu ile komşu olması, Orta Asya, Kuzey Afrika pazarlarına da ulaşması, ihracatın aniden kesilmesini önüyor. Ayrıca Türkiye'de vatandaşın borçluluk oranının Avrupa ülkelerine göre düşük olması da global finansal strese karşı ekonominin direnme gücünü artırıyor. Bu arada global faizlerin düşmesi, ithal edilen enerji ve emtia fiyatlarındaki gerileme, Türkiye ekonomisine destek veriyor.

Global mali-ekonomik krizde Türkiye'den sermayenin çıkması, ihracatın azalması ve Türk parasının değer kaybetmesine rağmen özel sektörün dış borçlarının geri ödenmesinde 2008'ün eylül ayından bu güne

herhangi bir problem yaşanmadı. Çünkü alınan dış borçlar Türkiye ekonomisinin kendi kaynaklarıyla Türkiye'ye verilen borçlar olduğu için geri ödemesi zorluk çıkmadan yapılabilir.

Kamu maliyesinin dış borcunun az ve bankacılık sisteminin sermayesinin yeterli olması da Türkiye'nin bir diğer önemli avantajı. Sıraladığımız bütün bu faktörler nedeniyle Türkiye, Avrupa'nın diğer ülkelerinden ayrışıyor.

Bazıları Türkiye'nin global ekonomik krizde finansal strese niçin dayanıklı kaldığını bir türlü anlayamıyorlar ya da anlamak istemiyorlar. Ünlü iktisatçı Paul Krugman'a, söylemediği halde, Türkiye'yi iflas edecek ülkeler arasında saydırıyorlar. Sonra da yaptıkları ortaya çıkıyor. Krugman, ben böyle bir şey söylemedim diye açıklama yapıyor.

Amerikan Dışişleri Bakanlığı sitesinde yayınlanan dış basınla konuşma tutanaklarında, ne Avusturyalı bir gazetecinin kendi ülkesiyle ilgili Krugman'a sorduğu soruda, ne de Krugman'ın verdiği cevapta Türkiye'nin adı geçiyor.

Bu sahte haberi yapanların daha pek çok benzeri haber yapacakları anlaşılıyor. Ama görünen o ki, ekonomide olaylar Türkiye'nin aleyhine gelişmiyor. Bu nedenle ABD'li önemli stratejik araştırma kuruluşu 2009'un ikinci yarısında sallantıda olan hükümetler arasında Türkiye'yi saymıyor. Hatta Türkiye'nin öneminin arttığını ve güçlü duruma geldiğini ileri sürüyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

TÜSİAD vergi denetimine niye karşı

Süleyman Yaşar 21.04.2009

Türk Sanayici ve İş Adamları Derneği (TÜSİAD) önceki gün vergi denetimi uygulamalarına ilişkin bir açıklama yaptı.

Hakikaten ülkemizde vergi denetimi öteden beri sorunlu bir alan olarak bilinir. Türkiye'de vergi açısından denetlenmesi gereken mükelleflerin denetlenmediği ve denetim yüzdesinin küçük olduğu söylenir.

Ama TÜSİAD'ın açıklamasında ileri sürdüğünün tam tersine bu ülkede vergi denetimi hep küçük ve orta büyüklükteki şirket ve mükellefler için sorun oldu. Çünkü bu güne dek büyük mükelleflere pek vergi denetimi uygulanmadı.

Vergi denetimi daima Anadolu'daki küçük ve orta büyüklükteki şirketlere yapıldı. Vergi denetim elemanlarının yaz ve kış turne programları Anadolu'nun çeşitli illerinin rahat çalışılacak koşullarına göre ayarlandı. Ve hâlâ da öyle. Peki, TÜSİAD'ın itirazı neye? Niye TÜSİAD şimdi vergi denetimiyle ilgili bir açıklama yaptı? Vergi denetimi değişiyor da ondan...

Türkiye, Avrupa Birliği ile tam üyelik müzakerelerine başlayınca, vergi uygulamalarında AB müktesebatına uyum çerçevesinde büyük mükelleflerin AB ülkelerinde olduğu gibi genel vergi uygulaması dışına çıkarılması gerekti. Bu nedenle, "Büyük Mükellef Vergi Daireleri" kuruldu. Çünkü verginin kolay toplanması ve denetimi ulusal gelirden yaratılan paya göre yapılmalıydı. Aksi takdirde büyük mükellefin tüm vergi mükellefleriyle aynı

kategoride ele alınması, verginin ekonomik olma özelliğini ortadan kaldırıyordu.

Türkiye’de büyük mükellefler ulusal gelirin büyük bir kısmını yaratıyor. TÜSİAD açıklamasında, Türkiye’de kayıtdışı ekonominin büyüklüğünün yüzde 40 olduğunu, bu nedenle mevcut kayıtlı kesimin üzerindeki denetimin arttırılmasının anlamsız olacağını ileri sürüyor. Peki, ulusal gelirin küçük bir yüzdesini yaratan küçük üreticiler nasıl yüzde 40 oranında kayıtdışı ekonomi oluşturuyor, bunu anlamak pek mümkün değil. TÜSİAD’da bu sorunun cevabı da vardır herhalde.

Gelelim Büyük Mükellef Vergi Daireleri’nin kuruluş gerekçesine...

Maliye Bakanlığı gerekçe olarak şunu söylüyor: “Türkiye’de gelir içindeki en büyük pay, sadece kendi vergisini ödeyenden değil, aynı zamanda stopaj sistemi aracılığıyla diğer mükelleflerin de vergisini ödeyen nispeten az sayıdaki mükelleflerden oluşmaktadır. Bu nedenle nispeten az sayıdaki bu mükellef grubunun kontrolü ile vergilerin ana kaynakları üzerinde daha sıkı bir kontrol sağlayarak gelir tahsilatlarında önemli bir artış sağlanacak.”

TÜSİAD büyük mükelleflerin denetlenmesine karşı çıkıyor ama, vergi uygulamasında büyük mükellefin denetlenmesi vergi teorisine göre işin aslıdır. Vergi teorisinde “büyük mükellefi denetle” ilkesi büyük harflerle yer alır.

Çünkü büyük mükellef denetlenince stopaj yoluyla diğer mükellefin vergisini de kontrol altına almak mümkün olduğu için küçük mükellefin kayıtdışına çıkma ve vergi kaçırma imkânı iyice azalır. TÜSİAD’ın çok yakındığı kayıtdışı ekonomi böylece azalır. Demokrasinin temeli olan vergi tabanı genişler. Herkes vergisini ödemeye başlar ve ödediği için de seçerek başa getirdiklerinden hesap sorar, uygulamalarda saydamlık, şeffaflık ister. TÜSİAD buna niye karşı çıkıyor?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye stand-by yapmasın

Süleyman Yaşar 22.04.2009

Uluslararası Para Fonu (IMF) bahar toplantıları 25-26 Nisan 2009’da Washington, DC’de yapılacak. Pek çok ülkenin ekonomi bakanları, merkez bankası başkanları ve bankacılar bu toplantılara katılacaklar. Toplantılara katılanlar global ekonomik gelişmeler hakkında görüşlerini açıklayacaklar. IMF yetkilileri de global ekonominin büyüme hızı tahminlerini yenileyecekler. Beklentiler IMF’nin yeni çalışmalarının sonuçlarına göre global büyüme hızını düşüreceği yönünde geliyor. IMF Başkanı da zaten global ekonomik büyümenin aşağı yönlü revize edileceğini söyledi.

IMF’nin global ekonomik krizde yaptığı yeni uygulamalara gelince... IMF son iki hafta içinde Polonya, Meksika ve Kolombiya’ya “esnek kredi” hattından 77,9 milyar dolar kullandırmayı kabul etti.

Esnek kredi hattı, IMF’nin yeni uygulamaya koyduğu bir kredi yöntemi. Eğer bir ülkenin temel ekonomik göstergeleri iyi ve gidişatında öyle pek de kötü bir durum yoksa bu ülkelere bir yıl vadeyle esnek kredi verip o ülkelerin global krizde uğradığı olumsuz etkiler giderilmeye çalışılıyor. Örneğin Meksika global krizin

başlangıcında, ABD Merkez Bankası'ndan aldığı borcun ödenmesi için esnek krediye ilk başvuran ülke oldu ve IMF'den 47 milyar dolar talep etti ve aldı.

Esnek krediye ikinci talep Polonya'dan geldi, Polonya, yaşanan dünya ekonomik krizine karşı koymak amacıyla 20,5 milyar dolar aldı. Kolombiya ise esnek krediden yararlanan üçüncü ülke oldu. Kolombiya mevcut ekonomi politikasını sürdürebilmek için esnek kredi hattından 10,4 milyar dolar aldı. Esnek kredilerin vadesi bir yıl oluyor ve IMF bu ülkelere bir program dayatmıyor.

Gelelim Türkiye'nin IMF ile yapacağı görüşmelere... IMF bahar toplantılarına Türk heyeti Hazine'den sorumlu Devlet Bakanı Mehmet Şimşek başkanlığında katılacak. IMF bahar toplantılarında Türkiye ile IMF görüşmelerinin son tartışmaları yapılacak ve mayıs ayının ilk haftasında belki de taraflar anlaşmaya nihai şeklini vermiş olacaklar.

Türkiye, IMF ile üç yıllık stand-by anlaşması yapmak istiyor veya IMF böyle bir anlaşmayı uygun buluyor. Oysa stand-by anlaşması yerine Türkiye esnek krediden faydalanmayı istese ekonomimiz için daha iyi olabilir. Çünkü IMF'nin stand-by anlaşmasında önereceği sıkı koşullar, dünya ekonomisindeki ani değişimlere cevap verecek manevra alanını bize sağlamayacak. IMF, Türkiye ekonomisini üç yıllığına sıkı bir programın içine sokacak.

Türkiye'nin ekonomik göstergeleri Polonya, Meksika ve Kolombiya'dan daha kötü değil. Polonya AB üyesi, Meksika NAFTA üyesi olduğu için güçlü çapalara bağlandıkları ileri sürülebilir.

Türkiye de AB'ye tam üye değil ama Gümrük Birliği'ne üye olmuş bir ülke. Dolayısıyla Türkiye'nin de gözardı edilemeyecek güçlü bir çapası var. Bu nedenle Türkiye de piyasaların beklentilerini yerine getirmek ve yatırımcıların psikolojisini düzeltmek için esnek kredi hattından faydalanarak bir yıllık kredi alabilir. Böylece IMF'nin bazen akıl almaz hatalara neden olan üç yıllık stand-by koşullarının içine girmez. Türkiye'nin IMF'den alacağı kredinin niteliğini bir kez daha gözden geçirmesinde fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İhracatımıza kim tuzak kuruyor

Süleyman Yaşar 23.04.2009

Türkiye, yaşanan dünya ekonomik krizinde Avrupa pazarının daralmasıyla ihracatta önemli tutarlarda kayba uğradı. Yitirilen pazarların yerini komşu ülkelerin, Ortadoğu ve Orta Asya pazarlarının alması beklenirken şimdi Türkiye onları da kaybetmeye başladı.

İşadamları, komşumuz Irak'a geçişte kullanılan Habur sınır kapısındaki beklemeler nedeniyle büyük zarara uğradığımızı bildiriyorlar. İsminin açıklanmasını istemeyen bir işadamı ilgili bakanlara gönderdiği mektubun bir örneğini bana da gönderdi. İşadamı, "Yerel seçimler öncesinde Habur sınır kapısının açık ve geçişlerin seri olarak üç-dört saat içinde yapıldığını" belirtiyor. Yerel seçimlerin ardından ne olduysa birdenbire Habur sınır kapısından geçişler yavaşlatılmış. Araç giriş ve çıkışlarında 12-15 günlük beklemeler başlamış. Araçlar Habur sınır kapısında giriş çıkış için beklerken bu defa ihraç mallarını taşıyacak kamyon sıkıntısı ortaya çıkmış. Peki, bunun sonucunda ne olmuş diye sormamız abes. Tabii satılmış mallar gönderilemez olmuş.

Satılmış mallarını göndermek isteyenler ise kamyon sıkıntısı nedeniyle yüksek nakliye bedeli ödemeye başlamışlar. Nakliye bedeli artınca peki ne olmuş? Dibimizdeki Irak'a ihracat kârlı olmaktan çıkmış. Irak pazarına Pakistan'dan mal göndermenin nakliye bedeli, geçmişte olduğu gibi Türkiye'den daha ucuza gelmeye başlamış. Bu nedenle işadamları artık Irak'tan yeni sipariş alamıyorlar.

Irak, Türkiye'nin komşusu ve büyük bir pazar. Dünya ekonomik krizinden de pek fazla etkilenmedi. Bu nedenle Irak pazarının talebinde bir daralma yok. Üstelik pek çok ülke Irak'a ihracat yapabilmek için yoğun bir faaliyet içinde. En ufak fiyat oynamalarında Iraklı ithalatçılar komşu ülke yerine diğer ülkelere yöneliyorlar. İşte bu nedenle Habur kapısının hızlı çalıştırarak, taşıma maliyetlerinin düşürülmesi gerekiyor. Bütün bu uygulamalara akıl erdirmek mümkün değil. Aksi takdirde Irak pazarı kaybedilecek.

Narenciye mevsiminde gene tuhaf! bir biçimde Habur sınır kapısına aynı sorun yaşatılmış. Dört yol-Zaho arasında bir TIR'ın nakliye bedeli 4300 dolara çıkmış. Aynı nakliye bedeli ile Pakistan firmaları da Irak'a narenciye satmışlar. Dört yol'dan Irak'a, eğer siz Pakistan ile aynı nakliye bedeliyle mal satarsanız rekabet etmeniz asla mümkün olmaz.

"Fabrikaların vardiya azalttığı, işçi çıkardığı, pazar bulamadığı bir dönemde kendi elimizle kendi pazarımızı kaybediyoruz" diye çaresizce yakınan işadamların mektubu üzerine, işsizlik gibi çok tehlikeli bir sorunun hızla yayıldığı bu ülkede Ankara hangi akılla bütün bunları yapıyor diye doğrusu insan isyan ediyor.

Nitekim işadamları da yaşanan ekonomik krize dikkat çekerek mektubunu bitiriyor:

"Bu ekonomik kriz döneminde kamyon kuyrukları işlerimizi aksatıyor. Hükümetten ihracatçılarımızın bu sorununa acilen çözüm bulmasını istiyoruz. Gümrükte bekleyen kamyonların araç plakaları da gümrük sistemine girilince görülüyormuş. İlgililer herhalde yaşanan ekonomik kriz ortamında soruna bir çözüm bulurlar."

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Devletin toplam istihdam içindeki payı çok düşük

Süleyman Yaşar 24.04.2009

Amerika'dan gelen mali kriz, Avrupa'nın zengin ülkelerini ABD'ye göre çok daha fazla etkiledi. Zengin Avrupalılar menkul kıymet yatırımlarının büyük bir kısmını kaybettiler. Krizle yaşanan ekonomik kayıplar doğal olarak Avrupalıların mal taleplerini azalttı. Avrupa ülkelerinde talebin gerilemesinin etkisi bize de geldi ve Türkiye'nin Avrupa'ya olan ihracatını olumsuz etkiledi.

Avrupa'ya yapılan ihracat geriledikçe şimdi Türkiye'de istihdam kayıpları yaşanıyor. Firmalar eleman çıkarmaya devam ediyor. Yeni istihdam alanlarının açılması ise mümkün olmuyor.

Zaten işsizlik sorununu piyasa mekanizmasının doğasına bırakırsanız kısa vadede çözülmesi mümkün olmaz. Bu nedenle ekonomik kriz dönemlerinde işsizliğin çözümünün tek yolu kamunun piyasaya müdahalesinden geçer.

Nitekim yaşanan global ekonomik kriz sürecinde pek çok ülke kamu harcamalarını hızla arttırarak istihdam yaratmaya çalışıyor ya da doğrudan kamu istihdamını arttırarak işsizlik sorununa çözüm getiriyor.

Türkiye’de de hükümet global ekonomik krizin istihdama olumsuz etkilerini gidermek için kamuda 500 bin kişiye geçici istihdam sağlayacak bir proje üzerinde çalıştığını açıkladı. Aslına bakarsanız Türkiye’de kamu kesiminde geçici olarak değil kadrolu olarak çok sayıda personele ihtiyaç var.

Türkiye’de 1 milyon 150 bin çocuk okul çağı geldiği halde okula gidemiyor. Bu çocukları okula alıp eğitmek devletin görevi. Devlet bu görevini yeterli sayıda öğretmen ve derslik olmadığı için yerine getiremiyor. Peki, bu sorun nasıl halledilecek?

“Eskiden de böyleydi” denip, okula gidemeyen çocukların yaşadığı sorun ötelenecek mi? İşte fırsat! Devlet öğretmen ve derslik açığını hemen kapatıp ekonomik krizde toplam talebi yükseltebilir.

Ayrıca sağlık, iç güvenlik ve teknik hizmetler yönünden de kamu yeterli ve kaliteli hizmet veremiyor. Bu alanlarda da personel sayısının arttırılması şart. Hükümet bu krizde istihdamı ve toplam talebi arttırmak için bu fırsatı da kullanabilir.

Gelelim bazı ezberlere... Türkiye de pek çok kişi devlet memuru sayısının çok yüksek olduğu yönünde bir kanaate sahip. Oysa Türkiye’de toplam istihdam içerisinde devletin payı çok düşük!

OECD’nin yaptığı araştırmalara göre, Finlandiya’da toplam istihdam içerisinde devletin payı yüzde 24, Fransa’da yüzde 22, ABD’de yüzde 15, İspanya’da yüzde 15, Portekiz’de yüzde 15 oranında. Türkiye’de ise devlet’in toplam istihdam içindeki payı yüzde 9 oranında bulunuyor. Bu oran diğer ülkelere göre oldukça geride.

Türkiye’de kamu hizmetlerinin niçin yeterli ve kaliteli olarak görülemediğinin bir nedenini de bu düşük rakamlar oluşturuyor zaten.

Artık kamu istihdamının fazla olduğu konusunda ezberlerin bozulması şart. Türkiye’de kamu hizmetlerinin görülmesi için elemana ihtiyacı var.

Tartışma konusu olan bir konu daha açıklığı kavuşmalı. O da şu... Bir süredir devlet kuruluşlarına Kamu Personeli Seçme Sınavı ile eleman alınıyor. Bu genel sınava binlerce genç katılıyor. Sınav, personel seçiminde adam kayırmayı en aza indiriyor ve kaliteli personelin işe alınmasını sağlıyor. Böylece işini iyi yapabilecek elemanların kamuda istihdamı mümkün oluyor. Bu da unutulmamalı.

Toplam istihdam içerisinde devlet payları*

Finlandiya	yüzde 24
Fransa	yüzde 22
Kanada	yüzde 17
ABD	yüzde 15
İspanya	yüzde 15
İrlanda	yüzde 15

Belçika	yüzde 15
Portekiz	yüzde 15
Almanya	yüzde 12
Türkiye	yüzde 9
Güney Kore	yüzde 4

*Kaynak OECD

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF tahvilleri satışa çıktı

Süleyman Yaşar 27.04.2009

Uluslararası Para Fonu (IMF)'nin dün Washington'daki bahar toplantısında fona para bulmak için tahvil çıkarılmasına karar verildi. Böylece IMF 64 yıllık tarihinde ilk defa tahvil çıkartacak.

Üç hafta önce Londra'da yapılan G-20 ülkeleri devlet başkanları ve başbakanları, dünya mali krizi nedeniyle donmuş kredi piyasalarını canlandırmak için IMF kaynaklarının acilen 500 milyar dolar arttırılmasına karar vermişlerdi. Ama IMF, zengin ülkelerden ancak 325 milyar dolar toplayabildi. Kalan kısmın ise tahvil ihracı yoluyla gelişmekte olan ülkelere toplanmasına karar verildi.

IMF'nin ihraç edeceği tahvillerin 40 milyar dolarlık kısmının Çin, 10 milyar dolarlık kısmının ise Hindistan tarafından satın alınacağı söyleniyor. Ayrıca Brezilya ve Rusya'nın da IMF tahvili satın alması bekleniyor. Aslında Türkiye'nin de IMF tahvili satın alan ülkeler arasında yer alması gerekirdi. Ama bizim kriz lobisi buna izin vermedi.

Kriz lobisi, Lehman Brothers yatırım bankasının batışının ardından yurtdışında kaybettiği paraları sanki Türkiye'de kaybetmiş gibi bir hava yaratınca Türkiye ekonomisi kötümser bekleyişler içine girdi. Böylece Türkiye ekonomisi hem dünya krizinden etkilendi, hem de kriz lobisinin içeride yarattığı olumsuz havadan büyük darbe aldı. Bir yanda dünya ekonomisindeki daralma nedeniyle Türkiye'nin üretimine dış talep geriledi, diğer yanda da kriz lobisi yüzünden iç talep düştü. IMF'den kredi alınmazsa Türkiye ekonomisinin iflas edeceği görüşü kamuoyuna benimsetildi.

Bugün gelinen noktada, IMF'den kredi gelmediği takdirde Türkiye ekonomisinin psikolojik olarak düzelme ihtimali artık çok zayıf. Kısa bir süre öncesine kadar Türkiye IMF'den tahvil alacağı bir konumdayken, şimdi kriz lobisinin büyük gayretleri sonucunda kredi talep etmek zorunda kalan bir noktaya sürüklendi.

Türkiye'nin IMF'den "esnek kredi" kullanması halinde kredi maliyetinin piyasa koşullarından yüksek olacağı belirtiliyor. Dolayısıyla Türkiye maliyeti çok daha düşük olan stand-by kredisi kullanmayı istiyor. Ama IMF, orta vadeli stand-by kredilerini dünya mali krizinde 'bankaları batan ülkelere!' bankacılık sistemlerini güçlendirmeleri için veriyor.

Peki, Türkiye'de banka battı mı? Hayır. O halde stand-by kredisini biz niye ve nasıl alacağız? Nerede kullanacağız? Bunun cevabı açık ve net olarak verilemiyor. Nasıl verilsin ki? Çünkü bu parayı kriz lobisi istiyor.

Eğer IMF'den alınan borç para, kriz lobisinin şirketlerine verilirse, 2001'de bankalarının içini boşaltanlara ödendiği gibi bu defa da şirketlerinin içini boşaltanlara verilecek. Ve vatandaş yıllarca bu sorumsuz kişilerin borçlarını ödeyecek.

Kriz lobisinin kendilerine havadan para verilmesi için eylül ayında başlattığı "35 milyar dolar IMF'den borç alın, bize verin" yaygarasının yarattığı sonuçlar Türkiye ekonomisi için gerçekten ağır oldu. Yurtdışında kaybettikleri parayı sanki Türkiye'de kaybetmiş gibi yapanlar Türkiye'nin dünyadaki kredibilitesini iyice düşürdüler.

Halbuki böyle bir yaygara olmasaydı, Türkiye şimdi çok daha ucuz maliyetle dış piyasalardan borçlanabilirdi. Aynı kuldarda yer aldığı Rusya, Çin, Hindistan, Brezilya gibi Türkiye de IMF tahvillerini satın alabilirdi ve bütün dünyaya güçlü bir ekonomi olduğunu gösterebilirdi. Ama birileri maalesef buna izin vermediler.

Hindistan, Çin, Rusya, Brezilya dünya krizi karşısında soğukkanlı durdular ve kazandılar. Bizim kriz lobisi ise kendi ülkesinin içini karıştırdı ve Türkiye'ye gene büyük bir bedel ödetti.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye ne zaman durgunluktan çıkabilir

Süleyman Yaşar 28.04.2009

Amerikan ekonomisinde mali krizin ardından gelen ekonomik durgunluğun 18 ay süreceği tahmin ediliyordu. Eğer bu tahmin tutarsa, dünyanın en büyük ekonomisi 2009 yılının haziran ayından itibaren durgunluktan çıkmaya başlayacak. Onun durgunluktan çıkması dünya ekonomisinde de yeni bir başlangıç olacak.

Bu arada bazı ülkeler kendi çabalarıyla ve yönetimleriyle ekonomilerini durgunluğa sokmamayı başarıyorlar.

Mesela Güney Kore ekonomisi, 2008 yılının ekim-aralık döneminde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 5,1 oranında küçüldü. Bu küçülmenin ardından para birimi won hızla devalüe edildi ve kamu harcamalarının istihdam yaratan alanlara yönlendirilmesi sağlandı. Faiz hadlerinin de hızla indirilmesiyle 2009 yılının ocak-mart döneminde ekonomi yüzde 0,1 oranında büyüyerek durgunluğa sürüklenmedi.

Bilindiği gibi, bir ekonomi, iki çeyrek üst üste yani altı ay boyunca küçüldüğü takdirde, o ekonominin durgunluğa girdiği kabul ediliyor.

Peki, Güney Kore, ekonomisini durgunluktan kurtarmak için kamu harcamalarını nasıl yönlendirdi?

Güney Kore ekonomi yönetimi, dünya ekonomik krizi nedeniyle dış talep gerileyince, iç talebi arttırmak için kamu harcamalarını hemen yoğun emek kullanan inşaat sektörüne yöneltti. Kamunun inşaat ve tamirat işleri derhal devreye sokuldu ve kamu harcamalarının 37 milyar dolar arttırılmasına karar verildi. Hızla yapılan bu harcamalar iç talebin düşmesini önledi.

Güney Kore'nin durgunluğa girmemesinde işadamlarının olumlu bekleyişleri de önemli bir rol oynadı. En son 1998 krizinin ardından durgunluğa giren Güney Koreli iş dünyası geçmişteki bu kriz tecrübesinden yararlandı

ve olumsuz bekleyişler içine girmeyerek toplumun psikolojisini bozmadı.

Gelelim Türkiye'ye... Bizde bazı işadamları anında bir kriz lobisi oluşturup devletin kendilerine para vermesini, aksi takdirde dış borçlarını ödeyemeyeceklerini söylediler.

Oysa dünya mali krizinin derinleştiği 2008 eylül ayından bu güne kadar geçen sekiz aylık sürede her ay yaklaşık 4 milyar dolarlık borç servislerini sorun çıkmadan yapıyorlar. Bundan da anlaşılıyor ki, çıkarılan gürültü tamamen korkutma amaçlıymış.

Ayrıca aynı lobi, hükümetin iş dünyasını desteklemek amacıyla işçi sigorta primlerini indirmesini, çalışanlara destek amaçlı yaptığı harcamaları ve yerel yönetimlere yöneltilen harcamaları 'bütçe açık veriyor' diyerek eleştirmeye başladı. Daha doğrusu, Türkiye'de dünya ekonomik krizine karşı yapılan mücadeleyi, bazı işadamları, siyasi iktidarı zor durumda bırakarak yıpratma mücadelesine çevirdiler. Hâl böyle olunca, alınan ekonomik önlemler etkisini tam olarak gösteremedi tabii.

Bugün Türkiye ekonomisinde acil olarak yapılması gerekenlere gelince...

Hükümet hemen yüksek istihdam sağlayan tekstil ve gıda sektörlerine destek vermeli. Bununla beraber kamu sektörüne eleman alımını hızlandırarak eğitim, sağlık ve adalet türünden temel kamu hizmetlerindeki boş kadroları doldurmalı. Çevre ve altyapı hizmetleri gibi kamu harcamalarını arttıran programlar derhal devreye sokulmalı.

Türkiye, Güney Kore'den farklı olarak 2008'in son üç ayında yüzde 6,1 küçüldü ve 2009'un ilk üç ayında da henüz rakamlar açıklanmadı ama gene küçülecek. Dolayısıyla Türkiye ekonomik durgunluğa girmiş bir ülke olarak tanımlanacak.

Bu olumsuzluğa rağmen 2009 yılının nisan-haziran döneminde ekonomide daralma gene de önlenabilir. Hazirandan sonra Amerikan ekonomisinden gelecek olumlu sinyaller ekonominin gerilemesini durdurabilir. Önümüzde Güney Kore örneğini iyi değerlendirirsek, 2009 Türkiye ekonomisi için kayıp bir yıl olmayabilir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Domuz gribi ekonomiyi nasıl etkiler

Süleyman Yaşar 29.04.2009

Meksika'da çıkan domuz gribi 152 kişinin ölümüne neden oldu. Adından da anlaşılacağı gibi domuzlardan kaynaklandığı tahmin edilen virüs, insandan insana hapsirik, öksürük hatta el teması yoluyla bulaşabiliyor.

Hastalığın hızla yayılma ihtimali çok yüksek. Rusya Viroloji Enstitüsü'ne göre, grip bir haftada bütün dünyaya yayılabilir. Dehşet verici bu tahminlere karşılık, bu gribin aşısını bulmak altı aydan önce mümkün değil.

Domuz gribi vakalarına şimdiye dek ABD, İsrail, Yeni Zelanda, İspanya, Fransa, Brezilya'da rastlandı. Meksikalılara vize uygulamayan Japonya derhal vize uygulaması başlattı. Dünyada en fazla domuz eti tüketen Çin ise Meksika ve ABD'den domuz eti ve diğer ürünlerin ithalatını durdurdu. Rusya da Meksika'dan et

ithalatına yasak getirdi.

Meksika kaynaklı domuz gribinin yayılması ihtimali ilk önce havayolu ve turizm sektörünü olumsuz etkiledi. Hisse senedi borsalarında havayolu ve turizm şirketlerinin hisse senetlerinin değeri düşmeye başladı. Buna karşın ilaç üreten şirketlerin hisse senetlerinin değeri arttı.

Hastalığın ortaya çıkmasının ardından, Meksika Pesosu dünya para birimleri karşısında yüzde 3 değer kaybederken, ABD Doları ve Japon Yeni değer kazandı. Emtia piyasalarında ise dün petrol ve bakır fiyatlarında risk algılamasına bağlı olarak gerilemeler görüldü.

Öyle anlaşıyor ki, domuz gribi bir endişe kaynağı olarak hisse senedi ve emtia piyasalarında bazı sektörlerde epey fiyat düşüşlerine neden olacak. Bazı yatırımcılar bu ortamı bir alım fırsatı olarak değerlendirebilirler. Ama gribin hızla yayılması hisse senedi ve emtia fiyatlarını daha da geriye götürebilir.

Gribin Türkiye'ye etkilerine gelince... Türkiye'de henüz domuz gribi vakasına domuz popülasyonunun az olması nedeniyle rastlanmadığı belirtiliyor. Ama bu hastalığın bir kez domuzdan insana geçtikten sonra insandan insana hemen bulaştığı gerçeği atlanıyor. Artık grip domuz gribi olmaktan çıkıyor insan gribi haline geliyor. Bu da küresel dünyanın diğer ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de riskleri artırıyor.

Türkiye'nin de derhal koruyucu sağlık tedbiri almasında fayda var. Ama Sağlık Bakanlığı'ndan domuz gribine karşı alınacak pratik tedbirler konusunda hâlâ bir açıklama yapılmadı.

Oysa domuz gribinin Türkiye ekonomisine muhtemel olumsuz etkileri turizm ve ulaştırma sektörlerinde ortaya çıkabilir. Hastalık endişe kaynağı olmaya devam ettikçe yeni başlayacak turizm sezonu bundan kötü etkilenecek.

Turist ve yolcu sayısında azalma Türkiye'nin beklenen döviz gelirlerini azaltacağı için yaz aylarında Türk parasında beklenen değer kazanma süreci tersine dönebilir. Beklenenin aksine Türk parası değer kaybedebilir.

'Burası nüfusunun yüzde 99'u Müslüman olan bir ülke. Biz domuz yemiyoruz. Bize bir şey olmaz' demek, önlem almamak anlamına geleceğinden, bir süre sonra geriye dönüp baktığımızda, dünyanın artık iyice küçüldüğü bugünkü küresel çağda, domuz gribinden en çok olumsuz etkilenen ülkelerden biri olarak Türkiye'yi görebiliriz. Domuz gribini, dış güçlerin Türkiye'ye oyunu olarak açıklamakta da zorlanabiliriz.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Obama'nın ekonomide ilk 100 günü

Süleyman Yaşar 30.04.2009

Amerikan Başkanı Barack Obama görevi devir aldıktan sonraki ilk yüz günlük çalışma dönemini tamamladı. Başkan Obama, ilk yüz gün içinde ABD'nin barış dönemindeki en büyük kamu harcama planını uygulamaya geçirdi. Ve, ekonomik krizden çıkış için 787 milyar dolar tutarında harcama yapmayı taahhüt etti. Buna rağmen 2009'un ocak-mart döneminde ABD ekonomisi yüzde 6,1 oranında daraldı. Beklentiler ekonomideki daralmanın yüzde 4,6 düzeyinde olacağı şeklindeydi.

Söz konusu harcama planı uyarınca, ulaştırma alanında yeni yolların ve köprülerin yapımına hemen başlandı. Bunun yanı sıra, kamu kesiminde istihdamın korunması ve arttırılması için hiçbir harcamadan kaçınılmadı. Ekonomik kriz nedeniyle işsiz kalanlara ve düşük gelir gruplarına 82 milyar dolar tutarında parasal destek verildi.

Yapılan bütün bu ilave harcamalar sonucunda Amerikan devletinin 2009 yılı bütçe açığının 1,75 trilyon dolar olacağı tahmin ediliyor.

Göreve hızlı başlayan Başkan Obama'nın ilk yüz gününde bankacılık ve finans sisteminin rehabilitasyonu için de önemli adımlar atıldı. Bir Kamu-Özel Ortaklığı Fonu kuruldu ve bankalardaki zehirli varlıklar bu Fon tarafından satın alındı. Bu kurtarma modeli, finans piyasalarında olumlu etki yarattı.

Ayrıca otomobil üreten firmalar için destek programları hazırlandı. Batmakta olan otomotiv şirketlerini kurtarmak için devletten yardım alan ve sonra da bu kurtarma paralarını sanki çok başarılılarmış gibi şirketin yöneticilerine prim olarak ödeyen firmaların profesyonellerine işten el çektiler. General Motors ve Chrysler şirketlerine yeni yöneticiler atandı ve yeniden yapılandırma planı çerçevesinde bunlara devlet yardımının sürdürülmesi kararı alındı. Böylece Amerikan otomobil sanayinde sağlıklı bir yapının kurulması için ortam hazırlandı.

Obama'nın ilk yüz gününde, Amerikan konut sektöründe de bir canlanma yaşandı. Alınan önlemler sonucunda, 2009'un şubat ayında ABD'de konut inşaatı geçen yılın şubat ayına göre yüzde 22 oranında büyüdü. Ama buna rağmen halen ikinci el konut fiyatlarında gerileme devam ediyor. Konut fiyatlarındaki düşüşün sürmesi, konut satışlarında artış sağlıyor. Krizin ilk patladığı yer olan ABD konut sektörüne genel olarak bakıldığında, geçen aylara göre bu sektörün çok daha canlı olduğu görülüyor.

Gelelim Başkan Obama'nın ilk yüz gününde dünyadaki fakirlerin durumuna...

Başkan Obama 20 Ocak 2009'da görevi devir alırken yaptığı konuşmada yeryüzünün yoksullarına şöyle seslenmişti:

"Fakir ülkelerin halklarına sesleniyorum, tarlalarınızı geliştirmek ve temiz sularınızı akıtmak; açlıktan bitkin düşmüş bedenlerinizi beslemek ve yine aç beyinlerinizi doyurmak için sizinle birlikte çalışacağımıza yemin ediyoruz. Ve, bizim gibi göreceli olarak daha bolluk içinde olan uluslara diyorum ki, kendi sınırlarımız dışında kalanların çektikleri acılara kayıtsız kalmayı; ya da sonuçlarına aldırmaksızın dünyanın kaynaklarını tüketmeyi daha fazla sürdüremeyeceğiz. Dünya değiştiği için, bizim de onunla birlikte değişmemiz gerekiyor."

Ne yazık ki Obama, Beyaz Saray'daki ilk yüz gününde bu sözlerini yerine getireceğine dair bir işaret vermedi. Fakir ülkelerin halklarının karınlarını doyuracak bir program henüz hazırlanmadı.

Dünya Bankası Başkanı Robert Zoellick ise geçen hafta sonunda yaptığı açıklamada, yaşanmakta olan dünya ekonomik krizinin ilave 53 milyon insanı daha açlıkla karşı karşıya bırakacağını açıkladı. Ve zengin ülkeleri aç insanlara daha fazla yardım etmeye çağırdı.

Yeryüzünün süper gücünü yöneten Amerikan Başkanı'nın sadece kendi ülkesine ve toplumuna değil, yeryüzüne ve dünya toplumlarına karşı da bir sorumluluğu olduğu düşünülürse, Obama henüz dünyanın

açlarına ve yoksullarına karşı olan görevine başlamış değil.

Oysa bugün dünyayı sarsan mali kriz ABD’de ortaya çıktı ve bütün ülkelere yayıldı. Özellikle fakir ülkeler bu krizden büyük zarar görüyor. Bu ülkelerde yoksulluk ve açlık giderek artıyor. ABD hem bir süper güç olarak hem de krizin kaynağı olarak dünyadaki fakir ve aç insanlara yardım etmek zorunda. Başkan Obama kendi ülkesindeki işsiz ve fakirlere göreve başladığı ilk yüz gün içinde sadece 82 milyar dolar dağıttı. Başkan Obama’nın ilk yüz günü fakirlere para dağıtmasına rağmen ekonomideki daralma nedeniyle ABD ekonomisi için pek iyi geçmedi. Ama fakir ülke halkları için ilk yüz günün Amerikalılardan daha kötü geçtiğini söyleyebiliriz.

Başkan Obama, konuşmasında verdiği sözü tutarak hemen diğer ülkelerin fakir insanlarına da yardım etmek zorunda. Aksi takdirde kendisinden büyük beklentileri olan dünyayı hayal kırıklığına uğratabilir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Üç başkanın üç konuşması

Süleyman Yaşar 01.05.2009

Hafta içinde önce TÜSİAD başkanı konuştu ve IMF ile anlaşma yapılmasını istediğini tekrar söyledi. Türk Sanayici ve İş Adamları Derneği (TÜSİAD) Başkanı’na göre artan bütçe açığını kontrol edebilmek için IMF ile anlaşma yapılması zorunlu. Aksi takdirde Türkiye ekonomisi bozulacaktı.

Halbuki şu anda Türkiye ekonomisinin sorunu bütçe açıkları ve kamu borçlarından kaynaklanmıyor. Sorun, küresel mali kriz nedeniyle iç ve dış talebin daralması sonucunda firmaların üretim ve satış gelirlerinin azalmasından ve buna bağlı olarak finansman akışının zorlanmasından kaynaklanıyor.

Geçmişte yüksek oranda borçlanan özel sektör firmaları iç ve dış borçlarını ödemekte zorlanıyorlar. Son dönemde kamu bütçesinin açık vermesine de, özel sektörün zor durumda kalması nedeniyle yapılan devlet yardımları ve düşürülen vergiler yol açtı.

Bu gerçeği gördükten sonra, TÜSİAD’ın asıl istediğinin IMF ile anlaşma yapıp, alınacak paranın özel sektör firma borçlarının karşılanması amacıyla kullanılması olduğunu hemen söyleyebiliriz. Ama her nasılsa sorun sanki kamu maliyesindeymiş gibi gösterilip, geçmişte özel firmaların yaptığı sorumsuzca borçlanmanın bedeli, vatandaşın sırtına yüklenmek isteniyor.

Haftanın ikinci konuşmacısı Genelkurmay Başkanı’nın söylediklerine gelince...

Genelkurmay Başkanı, konuşmasında bir soru üzerine, bedelli askerliğin çıkmayacağını söyledi. Hatırlatmakta fayda var. Demokrasilerde askere kimlerin, hangi süreyle alınacağı, ekonomik kriz dönemlerinde askerlik hizmetinin nasıl yerine getirileceği Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin yetki ve görevleri arasındadır. Bu konuşma aynen Gelir İdaresi Başkanı’nın kimlerden nasıl vergi alınacağına veya alınmayacağına karar vermesine benziyor.

Bir ülkede askerlik, yurttaşlar için vergi benzeri bir konu ve yükümlülük olduğu için bu görevi kimin, ne kadar

süreyle hangi biçimde yerine getireceğine Meclis karar verir.

Hafta içinde son konuşan başkan da, Genelkurmay Başkanı gibi konuşkanlığını yadırgamamız gerekirken, gene sık sık konuşmasına alıştığımız Merkez Bankası Başkanı oldu.

Başkan dün Enflasyon Raporu'nu açıklarken yaptığı açıklamasında, mali disiplinin kalitesinin arttırılmasını ve verimlilik artışının devamının sağlanmasını istedi. Ayrıca 2009 bütçesinde sapma olacağını belirtti. IMF ile vergi idaresinin bağımsızlığı ve çapraz denetim konularında anlaşmaya varıldığını açıkladı.

Bütün bu konuşmalar Merkez Bankası'nın üzerine vazife olan işler değil. IMF ile görüşmeleri yürüten Hazine Müsteşarlığı... Mali disiplini sağlayacak olan birimler ise gene Hazine Müsteşarlığı ve Maliye Bakanlığı... Bu nedenle bu konularda açıklamaları ilgili birimlerin yapması doğrudur.

Düne kadar, 'benim fiyat istikrarının sağlanmasından başka bir görev ve sorumluluğum yok' diyen Merkez Bankası'nın, şimdi ekonomi yönetimine ilişkin her konuda görüş beyan etmesi doğrusu çok yanlış.

Merkez Bankası, mali disiplinin kalitesinin arttırılmasını başka birimlerden isteyeceğine, bizzat kendisi kaliteli bir kur yönetimi yaparak üzerine düşen görevi yerine getirirse, ekonomi için çok daha hayırlı olur. Çünkü kaliteli bir kur yönetimi, yanlış oluşan ekonomik kaynak dağılımını düzeltir, mali disiplinin kalitesini ve verimliliği arttırır. Merkez Bankası görevini yaparak, ülkenin ekonomisinin gelişmesine böylece katkıda bulunur.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni bakana yeni enerji piyasası kurulacak

Süleyman Yaşar 04.05.2009

Başbakan Tayyip Erdoğan yeni kabineyi açıklarken Enerji Bakanlığı'yla ilgili önemli bir konuya değindi. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun (EPDK) petrol ve enerji olarak ikiye ayrılacağını açıkladı.

Enerji piyasasında yapılacak bu yeni düzenlemeden anlaşıldığına göre, doğalgaz, petrol ve sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) ayrı bir piyasa regülatörü altında toplanacak. Elektrik ise ayrı bir regülatör olacak.

Dünya örneklerine baktığımızda, elektrik, doğalgaz ve petrol, başlangıçta ayrı regülatörler olarak kurulmuşlar ve ancak zaman içinde birleştirilip tek bir 'enerji piyasası düzenleyicisi' olarak aynı çatı altında toplanmışlar.

Türkiye'de ise önce elektrik piyasası 2001 yılında regüle edildi, ardından doğalgaz ve petrol piyasaları EPDK'ya bağlanarak enerji konusu yamalı bir bohçaya dönüştürüldü. Şimdi ortaya yönetimi zor bir yapı çıkınca, EPDK iki ayrı kuruma ayrılmaya çalışılıyor.

Enerji piyasasında yaşanan bir diğer sorun da, Rekabet Kurumu'nun enerji alanına müdahale etmesinden kaynaklanıyor.

Bütün dünyada 'doğal tekel ve eksik rekabet' yapısının egemen olduğu enerji piyasalarına, enerji regülatörleri dışında rekabet regülatörleri hiçbir şekilde devreye giremez. Ama nedense Türkiye'de Rekabet Kurumu enerji

alanına da el atarak işlerin çok başlı bir hale gelmesine yol açıyor. Yeni yapılacak düzenlemede herhalde bu anlamsız yapı da ortadan kaldırılır. Dünyada olduğu gibi her sektörün kendi regülatörü, rekabeti sağlamakla ve tüketiciyi korumakla görevlendirilir.

Ayrıca enerji piyasasında yapılacak yeni düzenlemede, iki önemli nokta hedef olarak alınmalı. Birinci hedef karbon emisyonunu düşürmek olmalı. Çünkü atmosfere salınan karbondioksitin üçte ikisi enerji üretimi sırasında ortaya çıkıyor. Bu nedenle yeni düzenlemede mutlaka temiz enerji üretimi desteklenmeli. İkinci hedef ise enerji arz güvenliğini ve düşük maliyetli enerji teminini gerçekleştirmek olmalı.

Bunun için de Türkiye’de her ailenin mali gücünün yeteceği bir ısınma sistemi kurulmalı.

Türkiye’de bugüne dek enerji regülatörü, enerji fiyatlamasında etkin olamadı ve vatandaş enerji fiyat uygulamalarından hep şikayetçi oldu. Oysa Britanya’da enerji fiyatları daima tüketici fiyatlarındaki artışların yüzde üç altında gerçekleşti. Britanya’da bunu Gaz ve Elektrik Piyasası Kurulu sağladı.

Yeni oluşturulacak regülatörler, Britanya örneğinde olduğu gibi bizde de enerji fiyatlarını sürekli izleyen ve düzenleyen organizasyonlar olmalı. Fiyat düzenlemeleri, regülatörlerin görevleri içinde yer almalı. Yoksa bizdeki gibi fiyatları başıboş bırakan bir enerji regülasyonu, bürokratik bir fazlalıktan başka bir sonuç yaratmaz, vatandaşa da pahalılıktan başka bir şey getirmez.

***

Habur açıklaması...

Bu arada önceki hafta Habur sınır kapısıyla ilgili yazdığımız yazıya Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı Habur Gümrük ve Muhafaza Başmüdürlüğü’nden bir açıklama geldi. Söz konusu yazıda, bir işadınının Habur Sınır Kapısı’nın yerel seçimler öncesi seri çalıştığı ancak seçimler sonrasında geçişlerin yavaşladığı ve ihracatın olumsuz etkilendiği belirtiliyordu. Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı Habur Gümrük ve Muhafaza Başmüdürlüğü gönderdiği yazılı açıklamada, durumun işadınının anlattığı gibi olmadığını söylüyor. Başmüdür Vekili’nin ihracatımızda sorun olmadığını belirten memnuniyet verici açıklaması şöyle:

“Konu hakkında kayıtlarımızda yapılan tetkikte, seçimden önce 2009 Mart ayında günlük ortalama 3.592 adet taşıtın giriş ve çıkış işleminin yapılarak 31 günde 111.362 taşıtın işlem gördüğü, bununla birlikte seçimden sonra günlük ortalama 3.992 taşıtın giriş ve çıkış işleminin yapılarak 2009 Nisan ayında 29 günde 115.781 taşıtın giriş çıkış işlemlerinin gerçekleştirildiği tespit edilmiş olup, dolayısıyla haberde iddia edilen aksine 12-15 günlük bekleme söz konusu olmadığı gibi, seçimlerden sonra artan iş yoğunluğu nedeniyle, 12/12 saat nöbet-istirahat çalışma sistemine geçilerek işlemlerin süresi daha da hızlandırılarak, işlemler beklenmeksizin gününbirlik yapılmaktadır.

Kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi adına, Basın Kanunu’nun 14. ve 19. maddesi gereğince bu tekzip metninin haberin yayınlanmış olduğu sayfa ve sütuna aynı karakter ve büyüklükte ve aynı renk ve puntolarla yayınlanmasını talep ederiz. Rifat Bolat Başmüdür V.”

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Devlet kapitalizmine mi dönüyoruz?

Süleyman Yaşar 05.05.2009

Amerikan konut sektöründe başlayıp dünyaya yayılan mali krizin ekonomik krize dönüşmesi serbest piyasa doktrininin uygulama alanını daraltacak.

ABD, Avrupa ve diğer gelişmiş ülkelerde yaşanan mali krizin ardından başlayan durgunluğun giderilmesi için yapılan kamu harcamaları ve ekonomilerin restorasyonu amacıyla devletlerin müdahaleci elinin ortaya çıkması pek çok gelişmekte olan ülkenin uygulamaya çalıştıkları serbest piyasa doktrini hakkında kuşku yarattı.

Türkiye, Rusya, Çin, Hindistan ve Brezilya gibi gelişmekte olan ülkeler serbest piyasa doktrinini hayata geçirmeye çalışan başlıca ülkeler arasında sayılıyordu. Bu ülkelerde petrol, rafineri, elektrik üretimi, iletimi, dağıtımı, maden üretimi hep devletin elindeydi. Devlet şirketlerinin özelleştirilmesi düşünülüyordu. Bir kısmı özelleştirildi ama pek çok şirket hâlâ devletin elinde.

Yaşanan dünya ekonomik krizinin ardından artık gelişmekte olan ülkeler serbest piyasa doktrinine kuşku duymaya başladılar. Devlet şirketlerinin özelleştirilmesi bundan sonra artık askıya alınacak gibi görünüyor.

Devlet sahip olduğu şirketleri özel sektöre devretmeyi riskli gördüğü için şirketleri kendisi yönetmeye devam edecek. Hatta özel sektörün elinde kriz nedeniyle batan şirketler devlet tarafından kurtarılıp işletilecek, belki de yeni devlet şirketleri kurulacak. Böylece yargı, güvenlik, diplomasi gibi tam kamusal ve eğitim, sağlık gibi yarı kamusal malları üreten devletten özel mal ve hizmetleri de ağırlıklı olarak üreten devletin görev yaptığı ekonomik sisteme dönecek.

Devlet özel mal ve hizmet üreten pek çok fabrika ve bankanın tekrar sahibi olacak, elindeki şirketleri de özelleştirmeyecek. İşte buna devlet kapitalizmine dönüş diyebiliriz.

Türkiye’de de dünya ekonomik kriziyle birlikte Ziraat ve Halk Bankalarının özelleştirilmesi hemen durdurulmuştu. Hükümet bu ortamda bankaları özelleştirmeyeceğini açıkladı. Türkiye’de özelleştirme yapıldı serbest piyasa ekonomisine geçildi demek zaten mümkün değil. Ekonomiye şöyle bir bakıldığında çaydan şekere, kömürden hava yollarına, doğalgazdan tarım çiftliklerine kadar hâlâ her şey devletin elinde. Diğer gelişmekte olan ülkelerde de benzeri uygulamalar geçerli.

Rusya, pek çok enerji şirketinin özelleştirilen hisselerini krizden önce devletleştirmişti. Çin, Brezilya, Hindistan petrol ve doğalgaz gibi enerji şirketlerini devlet mülkiyetinde tutuyor. Ayrıca Suudi Arabistan ve Körfez Ülkelerinde petrol ve doğalgaz şirketleri devlete ait. Bundan sonra artık bu şirketlerin özelleştirilmeleri mümkün değil.

Peki devlet kapitalizmi ne gibi sorunları karşımıza çıkartacak? Bundan sonra ekonomide kaynaklar politikacının isteklerine göre dağılacak. Şirketler politikacıların tercihlerine göre yönetilecek. İşadınının yerini bürokrat alacak. Yolsuzluk ve rüşvet artacak. Liyakat ve çalışkanlık, yerini adam kayırma ve politikacıya yakın durmaya bırakacak.

Serbest piyasa ekonomisini uygulayan gelişmiş ülkelerde iyi regüle edilmemiş eksik rekabet piyasaları ve aç gözlü işadamları, gelişmekte olan ülkelere kötü örnek oldular. Bundan sonra devlet kapitalizminin sorunları bizi

bekliyor. Devlet kapitalizminin yeniden canlanmasıyla siyasi düzeyde güçlü ve otoriter politikacı tipi geri gelecek. Gelişmekte olan ülkelerde demokrasiye geçiş yavaşlayacak.

Peki, "İsveç ve Norveç örneğinde olduğu gibi devletin ağırlıklı olduğu bir ekonomide demokrasi ve insan haklarına saygılı bir siyasi yapı geliştirmekte olan ülkelerde kurulabilir mi" sorusu akla gelebilir. Bu da mümkün bir yol. Eğer geliştirmekte olan ülkeler bu modeli hedef alıp uygulamaya yönelirlerse küresel regülatörlerin de olduğu belki daha tutarlı bir dünya ekonomisi ve siyasi sisteminin yolu açılabilir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başbakan felaket tellallarına cevap verdi

Süleyman Yaşar 06.05.2009

Başbakan Tayyip Erdoğan, Ak Parti Grubu'na dün yaptığı konuşmada, Türkiye ekonomisini olduğundan kötü göstererek "şahsi menfaat" temin etmek isteyenlere çok açık cevap verdi. Dünya mali krizinin derinleşmeye başladığı 12 Eylül 2008 tarihinden bugüne dek 60'a yakın ekonomik tedbirin alındığını ve bunların hepsinin uygulamaya konduğunu belirtti.

Son günlerde yetkili kurumlardan peş peşe gelen rakamlara göre, tüketicinin, Türkiye ekonomisine olan güveni artıyor. Ayrıca işsizlik maaşı başvurularında da azalma başladı. Ama buna rağmen bazı çevreler, ekonomide yaşanan bu olumlu gelişmeleri görmemekte ısrar ediyorlar. Hatta işi ekonomiyi sabote etmeye kadar götürüyorlar. Bunun en son örneği kısa önce yaşandı ve Nobel ödüllü iktisatçı Paul Krugman'a, söylemediği sözler kasıtlı olarak söyletildi.

Dünkü konuşmasında Başbakan Erdoğan da bazı çevrelerin ekonomiyi sabote etme gayretlerine Krugman örneğiyle dikkat çekti Nobel ödüllü iktisatçı Krugman'ın söylemediği halde söylediği ileri sürülen ve daha sonra Krugman tarafından yalanlanan "Türkiye iflas edecek ülkeler arasında" ifadesine değindi. Kriz lobisinin amacının adeta ekonomiyi çökertmek olduğunu ileri sürdü.

Erdoğan, kriz tedbirlerinde hükümetin geç kaldığı eleştirilerini de haksız bulduğunu belirtti. Bazı kesimlerin uygulanması mümkün olmayan taleplerini hükümetin doğal olarak dikkate almayacağını söyledi. Doğrusu, başbakan bu konuda haklı. Çünkü bazı ekonomik çevreler hem kriz nedeniyle devlet yardımı istiyorlar hem de 'bütçe açıldı, önlem alın' diye hükümete feryat ediyorlar. Kendilerinin yardım isteklerinin devlet harcamalarını artırdığını ve bütçe açığının da bu kaban devlet harcamalarından kaynaklandığını sanki bilmiyorlar.

Türkiye ekonomisini olduğundan kötü gösteren ve ABD'de çıkan mali krizi sanki Türkiye'de çıkmış gibi topluma algılatmaya çalışan felaket tellallarının dünya ekonomisinde ve Türkiye ekonomisinde düzelmenin başladığını görmelerinde fayda var. 'Hazine'den ne koparırsak kâr anlayışını' bir an önce terk etmeleri gerekiyor. Çünkü Başbakan Erdoğan'ın geçmiş dönemlerin politikacılarından farklı olarak dün yaptığı konuşmada, İstanbul'da oluşturulan kriz lobilerine teslim olmayacağı artık açıkça ortaya çıktı.

Başbakan, ekonomiyi belirlediği hedeflere ulaştırmakta kararlı görünüyor. Dünkü konuşmasında kriz sonrası dönem için sıraladığı hedefler de şunlar. 1 trilyon dolarlık ulusal gelir... 500 milyar dolar ihracat... Ve, dünyanın ilk 10 ekonomisi içinde yer alan Türkiye...

Bu hedeflere kilitlenebilmek için de öncelikle başbakanın 'krizcilere' taviz vermemesi ve Hazine'nin parasını kriz lobisine kaptırmaması şart. Bu şartın yerine getirilip getirilmeyeceği çok yakında anlaşılacak. IMF'den alınacak borcun nasıl, nerede harcanacağı ve kimlere kullandırılacağı hükümetin krizcilere taviz verip vermeyeceğinin aynası olacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye'nin önemi niye artıyor?

Süleyman Yaşar 07.05.2009

Dünya ekonomik krizi Türkiye'nin önüne yeni fırsatlar çıkarıyor. Rusya, dünya ekonomik krizi öncesinde petrol ve doğalgaz fiyatları hızla yükselirken, Orta Asya ülkelerinin petrol ve doğalgaz üretimlerini uzun vadeli satın alma anlaşmalarıyla kendine bağlamıştı.

Yaşanan dünya ekonomik krizinin etkisiyle petrol ve doğalgaz fiyatlarının hızla geriledi ve Rusya yaptığı bütün bu uzun vadeli satın alma anlaşmalarını tek tek askıya almaya başladı. Rusya'nın sözleşmeleri bozan bu tavrı, özellikle Türkmenistan için büyük hayal kırıklığına neden oldu. Rusya'nın tutumundan şikâyet eden Türkmen yetkililer, Avrupa Birliği ülkelerine gaz satmak için harekete geçtiler. Bu hamle de Türkiye'ye yaradı.

Çünkü Türkmenistan doğalgazının güvenli olarak Avrupa'ya akabilmesi ancak Türkiye üzerinden mümkün olabiliyor. Dolayısıyla Türkmen gazının da Türkiye üzerinden geçirilmesi Türkiye için yeni bir kazanç kapısı olacak. Fakat bu geçişle ilgili bazı sorunlar var. Rusya, Türkmen gazının Hazar Denizi üzerinden akıtılmasına karşı çıkıyor. Azerbaycan da Rusya gibi düşünüyor. Eğer bu sorun çözülemezse, Türkmen gazının İran üzerinden Türkiye'ye geçirilmesi gündeme gelecek. O zaman da Amerika, Türkmen gazının İran'dan geçişine karşı çıkacak.

Amerikan yönetimi Türkmen gazının İran üzerinden Türkiye'ye gelmesini istemiyor. Hangi yolla olursa olsun, Türkmen gazının Türkiye'ye getirilmesinin sağlanması halinde, Türkiye'nin mevcut gaz iletim alt yapısı az sayıda pompa istasyonu kurularak yılda 10 milyar metre küp doğalgazın Avrupa'ya iletilmesine hemen imkân veriyor. Türkmen gazının Türkiye üzerinden akıtılması, Rusya'dan Batı hattıyla Türkiye'ye gelen ve iki yıl sonra bitecek olan doğalgaz anlaşmasının yenilenmemesi durumunda da Türkiye'nin doğalgaz ihtiyacının karşılanmasına yardım edecek.

Ayrıca Türkmenistan gazının Hazar Denizi üzerinden aktarımının gerçekleşmesi, başka dış politika hamlelerini de gerektiriyor. Azerbaycan, Ermenistan ile Türkiye'nin arasındaki gerginliklerin de ortadan kalkmasını zorunlu kılıyor. Zira gaz boru hattının uzun bir yol takip ederek Gürcistan yerine, Azerbaycan'dan Ermenistan'a geçerek Türkiye'ye ulaşması, maliyeti önemli miktarda düşürüyor.

Dün *The Wall Street Journal* gazetesinde yer alan bir haberde, Avrupa Komisyonu Başkanı Jose Manuel Barroso'nun geçen ay Bulgaristan'da yapılan enerji zirvesinde, Türkiye üzerinden geçerek Avrupa'ya yıllık 30-33 milyar metreküp doğalgaz taşıyacak olan Nabucco Projesi'nin işlerlik kazanması için, AB ülkelerinden gaz alım taahhüdünde bulunmalarını istediği bildirildi. Bu taahhütler verilirse, Nabucco Projesi'nin Türkmen gazını da içine alacak şekilde güçlendirilmesi mümkün olacak.

Böylece Türkiye üzerinden doğalgaz akışının artması, Türkiye-İtalya gaz boru hattının hayata geçirilmesini de sağlayacak. Şu anda Türkiye doğalgaz boru hattı Yunanistan'a bağlandığı için, Yunanistan yoluyla İtalya'ya boru hattıyla doğalgaz akışını sağlamak epey kolaylaştı. Bu hattan yıllık 10 milyar metreküp gaz geçişi sağlanabiliyor. Bu durumda gazın iki milyar metreküpü Yunanistan'a, sekiz milyar metreküpü İtalya'ya verilebilecek.

Bütün bu gelişmelerin kısa özeti şu... Yaşanan dünya ekonomik krizinin enerji fiyatlarını geriletici etkisi ve Rusya'nın doğalgaz akışını bir silah olarak kullanmaya yönelik tutumu, Türkiye'nin enerji geçiş ülkesi olarak önemini arttırıyor. Türkiye önüne çıkan bu fırsatları iyi değerlendirirse, Türkiye pekala 2014 yılında gaz akıtmaya başlaması planlanan Nabucco Projesiyle eş zamanlı olarak Avrupa Birliği'ne tam üye olabilir. Bu olasılık halen geçerli. Yeter ki Türkiye'nin bu hedefi gerçekleştirme ve dünya birinci ligine çıkma niyeti olsun.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Milli Piyango özelleştirilemedi

Süleyman Yaşar 08.05.2009

Dün yapılan şans oyunları özelleştirilmesine iki ortak girişim grubu katıldı. Ortak girişim grupları DAF (Doğuş Holding, Fina Holding, Alarko Holding ve OPAP S.A) ile Şans Oyunları (Turkcell iştiraki Turkcell ve Tepe Grubu) olarak ihaleye katıldı. Yeterlilik aldığı halde Intralot, Doğan Grubu-Lottomatica S.P.A. ve Österreichische Lotterien grupları ihaleye katılmadan çekildiler.

Şans oyunlarının özelleştirilmesi için dün yapılan ihale maalesef iptalle sonuçlandı. Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın yaptığı açıklamada "İhale Komisyonu Başkanı'nın açıklamış olduğu başlangıç fiyatı üzerine katılımcılar daha önce kapalı zarfla vermiş oldukları tekliflerin geçerli olduklarını ifade ederek artırım yapmamışlardır. Bunun üzerine İhale Komisyonu ihalenin iptaline karar vermiştir" denildi.

Şans oyunları ihalesinde İhale Komisyonu Başkanı açık arttırmanın başlangıç fiyatını 1 milyar 622 milyon dolar olarak açıkladı. Bu tutar her halde İdare'nin danışmanı olan yatırım bankası tarafından belirlendi. Fakat bu başlangıç fiyatının 1 milyar 622 milyon dolar tutarının 22 milyon dolarlık kısmını anlamak güç. Bu 22 milyon doların nereden ortaya çıktığı belki İdare tarafından ileride açıklanır.

Şans oyunları ihalesine katılan iki ortak girişim grubunun İdare'nin belirlediği başlangıç fiyatına yaklaşıp yaklaşmayacağına gelince... Şans oyunları ihalesini kazanacak ortak girişim grubu her ay hâsılâtın yüzde 3'ünü devlete verecek. Ayrıca yıllık hâsılât tutarını taahhüt edecek ve bu tutarın altına düştüğü takdirde aradaki farkı kendisi tamamlayacak. Şans oyunlarından elde edilen hâsılâtın en az yüzde 40'ı ve en fazla yüzde 59'u ikramiye olarak ödenecek. Lisans alan ortak girişim grubu hâsılâtın en fazla yüzde 17'sini diğer gelirlerin ise yüzde 20'sini alabilecek. Bu koşullar altında on yıllığına alınan lisans için 1 milyar 622 milyar doları gözden çıkarmak biraz zor.

Anlaşılan şans oyunları işletmecileri için çizilen bu ağır koşullar nedeniyle katılımcılar her halde fiyat yükseltmekte tereddütlü davrandılar. Ama Türkiye şans oyunlarında önemli bir potansiyele sahip. Yunanistan'da kişi başına 430 dolarlık şans oyunu oynanıyor. Türkiye'de ise bu tutar sadece 15 dolar.

Türkiye’de kişi başına şans oyunları tutarını ileride arttırmak mümkün olduğu için İdare’nin belirlediği fiyatın pek de fazla olmadığını söyleyebiliriz.

Yaşanan dünya ekonomik krizine rağmen Türkiye’de şans oyunları özelleştirmesinin talep görmesi bile iyi bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Bu talepler Türkiye ekonomisine olan güveni gösteriyor. Dünyada sadece Türkiye’de özelleştirme ihalesine talep gelmesi büyük bir başarı. Özelleştirme İdaresi vakit geçirmeden şans oyunları ihalesini yeniden duyurmalı ve kısa sürede yeni katılımcılarla birlikte yeni teklifler almalı.

Bu yıl Yeşilirmak, Çoruh ve Osmangazi elektrik dağıtım bölgelerinin özelleştirilmesi yapılacak. Ayrıca 2009 yılında otoyol ve köprü özelleştirilmeleri de tamamlanırsa yapılanlar Türkiye ekonomisi için yaşanan dünya ekonomik krizinde beklenmeyen büyük bir başarı olabilir. Özelleştirme uygulamalarını hızlandırmakta fayda var. Çünkü Türkiye ekonomisi felaket tellallarına rağmen iyi gidiyor.

2009 yılında yapılan ve geçen yıldan bekleyen özelleştirme uygulamaları (Milyon \$)_

<u>Şirket</u>	<u>Tahakkuk eden tutar</u>	<u>Tahsil edilen tutar</u>
İzmir Limanı	1.275	-
Derince Limanı	195	-
Ankara Gaz Dağıtım	1.610	-
Bandırma Limanı	175	-
Samsun Limanı	125	-
Başkent Elektrik Dağıtım	1.225	1.225
Sakarya Elektrik Dağıtım	600	600
Meram Elektrik Dağıtım	440	-
Aras Elektrik Dağıtım	128	-
Toplam	5.773	1.825

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

500 bin kişi ne zaman işe başlayacak?

Süleyman Yaşar 11.05.2009

Türkiye’de ocak ayında işsiz sayısı, 2008 yılının ocak ayına göre 1 milyon 59 bin kişi arttı ve 3 milyon 650 bin kişiye yükseldi. İşsizlik oranı yüzde 15,5 oldu. Genç nüfusta ise işsizlik oranı yüzde 27,9’a çıkarak, daha önce görülmemiş bir düzeye ulaştı.

Türkiye’nin en büyük sancılarından biri haline gelen işsizlik sorununu çözmek için acilen ne yapılmalı peki?

İşsizliğin hızla yükseldiği kriz dönemlerinde istihdamın arttırılması için devletin hemen devreye girmesi gerekir. AK Parti hükümeti, dünya mali krizin derinleştiği 2008 yılının eylül ayından bu güne dek 60’a yakın tedbir aldı

almasına ama, bazı sektörlerde olanlar olmuştu.

Daha önceki yıllarda izlenen 'yüksek faiz - düşük kur' politikası nedeniyle rekabet gücünü iyice kaybeden yoğun istihdam sağlayan sektörler, bütün tedbirlere rağmen dünya mali krizinin dış şoklarıyla iyice küçüldüler. Kriz sürecinde değer yitiren Türk parasının yerli sanayi üretimine imkân tanınması ve yerli ürünlerin rekabet gücünü arttırması zaman aldığından, bu süreçte işsizlik doğal olarak arttı.

Giderek artan işsizlik karşısında çözüm arayan hükümet, bir ay kadar önce 500 bin kişinin kamuya alınacağını duyurdu. Geçici kamu hizmetlerinin görülmesi için alınacak 500 bin kişi hem mesleki eğitime tâbi tutulacak hem de asgari ücretten maaş olarak altı ay ya da dokuz ay süreyle istihdam edilecek. Henüz bu düşüncenin nasıl hayata geçirileceği konusunda kesin açıklama yapılmadı ama, hükümetin açacağı 6. ve 7. paketlerde bu projenin hayata geçirilmesi bekleniyor.

Türkiye'de kamu kesiminde 'geçici' işlerin yanında, 'sürekli' kamu hizmetlerinde de kalite ve yeterliliğin ele alınması gerekiyor. Yaşanan bu ekonomik kriz ortamında, asli ve sürekli kamu hizmetlerinden olan ve yarı kamusal alan olarak tanımlanan eğitim ve sağlık türünden hizmetler üzerinde özellikle yoğunlaşılmalı.

Halen 190 bin öğrenci okul çağı geldiği halde ilköğretime başlayamıyor. Bu öğrencilerin 157 binini kızlar, 33 binini erkekler oluşturuyor. İlköğretim zorunlu olduğuna göre, bu hizmeti devlet zaten erteleyemez. Devletin görevi, bu çocukları derhal okula başlatmak olmalı. Zorunlu eğitim hizmetinin görülmesi için yapılacak harcama ne kadar tutuyorsa devlet bundan kaçınamaz. Devlet, eğitimi, birkaç zenginin himmetine ve gönlünden ne koparsa yöntemine bırakamaz.

Bazıları, devlete eleman almayı, devleti büyütmek olarak değerlendiriyor ve devlete yeni eleman alınmasına karşı çıkıyorlar. Özellikle de maaşların parasal kaynağını sorguluyorlar. Kamu personel ücretlerinden çok daha büyük paralar ödenen faiz harcamalarını ise nedense sorgulamıyorlar. Türkiye'de ilköğretimde öğretmen başına 26,7 öğrenci düşerken, AB ülkelerinde her bir öğretmene 14,5 öğrenci düştüğünü görmek istemiyorlar.

Ayrıca önemli bir rakamı daha belirtmekte fayda var, Türkiye'de kamu eğitim harcamalarının ulusal gelire oranı yüzde 3,3. AB ülkelerinde ise bu oran yüzde 5. Bu rakam bize, AB ülkelerinde bile ilköğretim hizmetini özel sektöre yaptırmamanın mümkün olmadığını gösteriyor.

Okul öncesi eğitime gelince... Türkiye'de okul öncesi eğitimde okullaşma oranı yüzde 29,9 düzeyinde. AB ülkelerinde bu oran yüzde 86,8. Okul öncesi eğitimi tüm Türkiye'de özel sektöre gördürme hayali içinde olanlar gelişmiş dünyanın rakamlarına bakıp, artık ayaklarını yere basmalılar.

Devlete eleman alınmasına karşı çıkanların cevaplamaları gereken daha pek çok soru var. Peki devlet hastanelerinin yeni doğan ünitesinde kapasite yetersizliği ve hemşire yokluğu nedeniyle ölen bebeklerin sorununu nasıl çözeceğiz?

Bu sorun kamunun sorunudur ve kamu harcamasıyla devlete asli ve sürekli eleman alınarak ancak çözülebilir. Özel sektöre bu sorunu çözdürtemezsiniz. Çünkü özel sektör yaygın olarak bu hizmeti veremez.

Üstelik sanılanın aksine, Türkiye'nin toplam istihdamında kamunun payı yüksek değil. Hatta Türkiye yüzde 9'luk kamu istihdamı oranıyla en düşük ülkeler arasında yer alıyor. Kamu istihdamının toplam istihdam içindeki payı ABD'de yüzde 15, İspanya'da yüzde 15, Portekiz'de yüzde 15, Almanya'da yüzde 12, Fransa'da yüzde 22,

Finlandiya'da yüzde 24 oranında bulunuyor. Bizim de artık ezberlerimizi bozup kamu hizmetlerinin kaliteli ve yeterli görülmesini sağlamamız ve şimdiki gibi lüzum olduğunda, kamu personel sayısını arttırmamız gerekiyor.

Kafalarda takılı yanlış düşüncelerle, binlerce gencimizi 'kamu personel sayımız artacak, bütçe açığı yükselecek' korkusuyla işsiz bırakamayız. Kamu bütçe açığının yükseleceğini düşünenler, aslında kriz lobisinin 2008'in son aylarında faizleri nasıl haksız biçimde arttırıp rant sağladıklarını sorgulamalıdır.

Hükümet vakit geçirmeden kamu hizmetlerinin yeterli ve kaliteli görülmesi için kamuya personel alımına başlamalı. Aksi takdirde artan genç işsiz sayısı önümüzdeki birkaç yıl içinde bütçeye çok daha fazla maliyet getirecek. Bu işsiz gençlerin, sosyal hayata maliyetini ise hiç birimiz düşünmek bile istemeyiz değil mi?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Krizin bitmesini istemeyenler var

Süleyman Yaşar 12.05.2009

Geçen hafta cuma günü mart ayı sanayi üretim endeksi açıklandı. Endekse göre, bu yıl mart ayında sanayi üretimi, geçen yılın mart ayına göre yüzde 20,9 azaldı. Ancak bu yılın şubat ayına göre sanayi üretimi yüzde 13,4 oranında arttı.

Sanayi üretim endeksinde yaşanan bu aylık olumlu gelişmenin ardından dün de imalat sanayii kapasite kullanım oranları açıklandı. İmalat sanayii kapasite kullanım oranları da sanayi üretimi rakamlarındaki seyri izledi. 2009 Mart ayı kapasite kullanımı geçen yılın martına göre yüzde 14,9 oranında azalırken, 2009 Şubatı'na göre yüzde 2,1 arttı.

Sanayide geçtiğimiz mart ayında hem kapasite kullanımı hem de üretim miktarı bir önceki aya göre yükseldi. İşyerlerinde üretim, nisan ayında da mart ayına göre yüzde 8,5 oranında arttı. Üretimdeki bu artışa ilave olarak nisanda satış miktarları da bir önceki aya göre yüzde 10,9 oranında tırmanışa geçti.

İmalat sanayii üretim miktarlarının ve kapasite kullanım oranlarının, bir önceki yılın aynı aylarına göre düşerken, bu yılın bir ayına göre artmış olması, geçtiğimiz nisan ayı ile birlikte siparişlerin yükselmesine bağlanabilir. Siparişlerdeki bu canlanmayla birlikte yaşanan sanayi üretimindeki ve satışındaki artışlar, dünya ekonomik krizinin sürdüğü bu sıkışık ortamda Türkiye ekonomisi için olumlu bir gelişme. Bu gelişmelere bakarak, krizin Türkiye ekonomisi üzerindeki etkisinin azalmaya başladığını ileri sürebiliriz.

İmalat sanayiinde aylık olarak bu olumlu gelişmeler yaşanırken, ne yazık ki sanayideki bu iyi havayı kamuoyuna yansıtmak istemeyen bazı sanayiciler var. Bunu nasıl mı yapıyorlar? Açıklayalım...

Türkiye imalat sanayii katma değerini yaratan firmaların yüzde 40'ı İstanbul Sanayi Odası'na üye. Bunlar, İSO bünyesinde 56 farklı meslek komitesinde temsil ediliyorlar. Bu meslek komitelerinin çeşitli görevlerinin yanında bir önemli görevi de üyelerin üretim ve satış rakamlarını tespit edip, veri üreten merkezlere bildirmek ve kamuya duyurmak.

Meslek komitelerine genellikle beş firma temsilcisi seçiliyor ve en büyük firmaların temsilcileri komiteye başkanlık yapıyor. Üyelerin üretim, satış ve kapasite kullanım oranları sanayi komitelerine gelip nihai değerlendirme yapılırken, meslek komitesinin en büyük firma temsilcisi sonuçlar iyi olduğu halde, diğer temsilcilere dönerek, 'Raporumuza, işler, bu ay da kötü gitti diye yazalım da, ülkeye kriz bitti havası yayılmasın' diyor ve tutanağı olumsuz yönde düzenliyor.

Gerçek ise tamamen farklı. İmalat sanayiinde, pek çok sektörde belirtilenden çok daha büyük bir canlanma yaşanıyor. Türkiye ekonomisindeki bu canlanmayı IMF de doğruluyor.

IMF, yayınladığı Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkeleri raporunda, krizden en az bu bölgenin etkilendiğini belirtiyor. Bölge ekonomilerinin 2009'da reel olarak yüzde 2,6 oranında büyüyeceğine dikkat çekiyor. Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkeleri, Türkiye'nin ihraç pazarları olduğundan, bu bölgelerdeki olumlu ekonomik gelişmeler Türkiye ekonomisini de dolaylı olarak olumlu etkiliyor.

Ne var ki kriz lobisi pes etmiyor. Her yerde faaliyetini sürdürüyor. Onların amacı, Türkiye ekonomisini krizle ilgili olarak uyarmak değil. Türkiye'nin düzelmesini ve krizi en hafif şekilde geçirmesini sağlamak hiç değil. Onların amacı, ekonomiyi sürekli kötü gösterip hükümeti ekonomiden sıkıştırmak ve siyasi olarak itibar kaybetmesini sağlamak.

Geçmişte Türkiye'de hükümetler ekonomiden sıkıştılar ve gittiler. Ama AK Parti hükümeti geçmişte kolayca devirdikleri hükümetlere benzemiyor. Ekonomide aldığı tedbirlere bakıldığında, bu lobiye teslim olacak gibi gözüküyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bazı bankacılar hükümete tuzak kuruyorlar

Süleyman Yaşar 13.05.2009

Başbakan Tayyip Erdoğan özel firmalara kredi vermedikleri için bankalara çatınca, bankacılar da kendilerine göre Türkiye ekonomisi için riskler yaratmaya başladılar.

Şimdi bankacılara göre en büyük risk bütçe açığıymış. Bütçe açığı büyük olursa ekonomi kötü olurmuş. Bunu söyleyen bankacılar herhalde Avrupa ülkelerinde ortalama bütçe açığının ulusal gelirlere oranının yüzde 6'yı aştığıyla ilgilenmiyorlar.

Türkiye'de 2009 yılı için bütçe açığı hedefi ulusal gelirin yüzde 5'i olarak tahmin edildi. Bu açık miktarı ekonomik krizin ardından gelen durgunluk döneminde normal. Açığın oluşmasındaki neden ise bankaların da içinde bulunduğu ekonomik durgunluk nedeniyle özel sektöre verilen devlet yardımları ve yapılan vergi indirimleri.

Devlet yardımını talep ederken ve alırken, vergi indiriminden, vergi ertelemesinden yararlanırken ses çıkarmayan bankacılar ve özel sektörün temsilcileri, bütçe açığı büyüyünce, kendilerinin bu işte hiçbir payı yokmuşçasına bu açığı risk olarak önünüze getirip koyuyorlar. Bütçe açığını kapatmak için borçlanan Hazine'den yüksek faiz istiyorlar.

Üstelik şu anda hiçbir ülkede bütçe açığı yükseliyor gerekçesiyle devletten yüksek reel faiz isteyen bankacı da yok. Ama maalesef bizde bazı banka sözcüleri ve onların destekçileri hiçbir şeyle yetinmiyorlar. Onların amaçları, olmayan riskleri yaratıp devlet hazinesini boşaltmak.

Şu anda Hazine'ye kredi veren bankalar yüzde 7 reel faiz alıyorlar. Onlara sormak gerekiyor. Dünyanın hangi ülkesinde bu kadar yüksek reel faiz var? Dünyanın hiçbir ülkesinde yok. Doların ve avronun reel faizleri negatif dünyada.

Bizim bankacıların Türkiye için risk olarak gösterdiklerine gelince...

Bütçe açığı ve IMF anlaşmasının hâlâ yapılmamış olması büyük bir riskmiş. Peki, geçen yılın aynı dönemlerinde cari açığın büyüklüğü ve aşırı değerli Türk parası risk değil miydi? O zaman niye ses çıkarmadınız? Türkiye ekonomisini bir çıkmaza götüren 'yüksek faiz-düşük kur' politikasına niye alkış tuttunuz? Şimdi hem cari açık kapandı hem de Türk parası rekabet gücü kazandı. Geçen yılın aynı dönemine göre, Türkiye ekonomisi küresel risk standartları açısından çok daha sağlam durumda. Hazine'nin risk primini yükseltecek bir ortam asla yok.

Peki, bazı bankacıların ve onların destekçileri ne istiyor? İstedikleri patronlarının kârlarını arttırmak. Bunun için durup dururken Türkiye ekonomisi için olmayan riskleri yaratıyorlar. Bütçe açığının büyüdüğünü söyleyip TBMM'ye ek bütçe getirilmesini, IMF'den borç para alınıp kendilerine verilmesini istiyorlar. Bu talepleri aslında AK Parti hükümetine kurulan birer tuzak. Çünkü bütçe ödeneklerinde henüz bir aşılma olmadı. Borçlanma sınırı ise 2009'un tümünü kapsıyor ve bu nedenle yılın ilk yarısı bitmeden ek bütçe yapmak hükümet için hata olur.

IMF anlaşması ise Türkiye'ye yeni bir borç yükü altına sokacak. Bu borcun bankalara ve büyük şirketlere verilmesinin ekonomiye hiçbir faydası olmaz. Eğer IMF'den borç alınırsa, bu paranın, kesinlikle düşük gelir gruplarının rehabilitasyonu ve KOBİ'lerin desteklenmesi için kullanılması gerekir.

Olmayan riskler yaratıp Hazine'yi soymak isteyen bazı açığız bankacılara meydanı boş bırakmamak şart. Çünkü bu sorun hükümetin ötesinde vatandaşın sorunu. Hazine, yüksek reel faizlerle boşaltılınca, bu paraları yine vatandaş vergileriyle yerine koyacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Krizde ne yiyoruz, ne içiyoruz

Süleyman Yaşar 14.05.2009

Türkiye toplumunun krizde nasıl beslendiğiyle ilgili ilginç sonuçlar ortaya çıkıyor. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) araştırmasına göre, vatandaş meyve olarak en çok üzüm ve elma yiyor. Öyle ki, 2007/2008 yılında Türkiye'de kişi başına 29,5 kilogram üzüm, 26 kilogram da elma tüketilmiş.

Tahıla gelince, vatandaş en çok buğday yiyor. Gene aynı dönemde kişi başına 25 kilogram buğday tüketilmiş. Buğdayın ardından pirinç geliyor. O da işi başına 10,6 kilogramı buluyor.

Türkiye'de meyveler arasında portakal 17 kilogramla üzüm ve elmanın ardından üçüncü sırayı alıyor. Muz

tüketimi ise kişi başına 5,5 kilogram. Tüketilen muz miktarının yüzde 56,3'ü ithal ediliyor. Kalan kısmı ise Türkiye'de yetiştiriliyor.

Diğer meyvelerde kendine yeterlilik derecesi oldukça yüksek. Üzümün kendine yeterlilik derecesi yüzde 138,1, kayısının yüzde 802,1, incirin yüzde 572,1, fındığın yüzde 993,2, Antep fıstığının yüzde 100 oranında bulunuyor.

Türkiye bir fındık ülkesi olmasına rağmen, fındık tüketimi oldukça düşük. Kişi başına yılda bir kilogram bile fındık tüketilmiyor. Bu rakam 700 gramda kalıyor.

Turunçgillere bakıldığında, bu grupta yer alan meyvelerin tamamında kendine yeterlilik söz konusu. Mandalina, limon ve greyfurtta yeterlilik dereceleri sırasıyla yüzde 159,2, yüzde 157,8 ve yüzde 832,6 olarak tahmin ediliyor. Bu ürün grubunda ihracatın yüzde 28'i AB üyesi ülkelere, yüzde 72'si de AB üyesi olmayan ülkelere yapılmış.

Çay üretiminde ise kendine yeterlilik derecesi yüzde 99,5. Çayın kalan kısmı ithal ediliyor. Kişi başına çay tüketimi 13,5 kilogram civarında bulunuyor. ÇAYKUR'un sektör raporuna göre, Türkiye, dünyada kişi başına çay tüketiminde dördüncü ülke. Lipton firması yetkilileri ise, Türkiye'yi çay tüketiminde dünyada ikinci ülke olarak gösteriyorlar.

Açıklanan veriler dünya mali-ekonomik krizinin yaşandığı döneme denk düştüğü için, çay üretici firmalarının yetkilileri, yaşanan dünya ekonomik krizi nedeniyle çay tüketiminin arttığını ve ailelerin dışarıya çıkarak para harcamak yerine evde oturarak sürekli çay içtiklerini belirtiyorlar. Nüfusun yüzde 96'sı her gün çay içiyor. Kişi başına günde 3,8 fincan çay tüketiliyor. Türkiye'de sudan sonra en çok çay içildiği belirtiliyor.

Ürünlerin kişi başına tüketim miktarları (Kilogram)

Üzüm	29,5
Elma	26,0
Portakal	25,0
Çay	13,5
Muz	5,5
Kiraz	4,5
Ceviz	3,5
Antep fıstığı	1,5
Kayısı	1,0
Fındık	0,7
İncir	0,5
Greyfurt	0,3

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Günde yarım yumurta yiyebiliyoruz

Süleyman Yaşar 15.05.2009

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) dün hayvancılıkla ilgili üretim rakamlarını açıkladı. Kırmızı et üretimi büyük oranda geriledi, beyaz et üretimi küçük bir oranda arttı. Yumurta üretiminde de artış var.

TÜİK'in yaptığı araştırmaya göre 2008 yılında kırmızı et üretimi, 2007 yılına göre yüzde 16,18 oranında azalarak 482.458 tona geriledi. 2008 yılında sığır etinde yüzde 14,20, koyun etinde yüzde 17,69, keçi etinde yüzde 43,02 ve manda etinde yüzde 32,90 oranında azalış olurken deve etinde yüzde 27,27 oranında yükseliş gerçekleşti. Fert başına düşen kırmızı et üretim miktarı 2008'de 6,7 kilogram oldu.

Kırmızı et üretimindeki bu gerilemeye karşın 2008 yılında beyaz et üretimi bir önceki yıla göre yüzde 2,11 oranında artarak 1.123.132 tona ulaştı. Beyaz et üretiminin yüzde 96,84'ü tavuk etinden, yüzde 3,6'sı hindi etinden oluşuyor. Fert başına beyaz et üretimi ise 2008'de 15,5 kilograma ulaştı. Tavuk yumurtası üretiminde de artış oldu. Tavuk yumurtası üretimi 2008 yılında bir önceki yıla göre yüzde 3,66 oranında artarak 13,2 milyar adede yükseldi.

TÜİK'in dün açıkladığı hayvansal üretim rakamları bize yılda fert başına 184, günde yarım yumurta düştüğünü gösteriyor. Bu verilere göre Türkiye'de kişi başına yumurta üretimi ile tüketimi paralel bir seyir izliyor. AB ülkelerinde kişi başına ortalama yumurta tüketimi yılda 250 adet, Amerika'da 270 adet, İsrail'de 300 adet, Japonya'da 330 adet civarında bulunuyor.

Türkiye'de bal üretiminde ise 2008 yılında bir önceki yıla göre yüzde 10,05 oranında artış gerçekleşti. Bal üretimi 2008 yılında 81.364 tona yükseldi. Kişi başına bal üretim miktarı 1,13 kilogram oldu.

TÜİK'in açıkladığı rakamlara bakınca üretime paralel olarak Türkiye'nin özellikle et tüketiminde AB ülkelerinin oldukça gerisinde olduğunu söyleyebiliriz. AB ülkelerinde yılda ortalama kişi başına 88 kilogram et tüketilirken Türkiye'de kişi başına et tüketimi 22,4 kilogramda kalıyor. Bu rakamlar bize hayvancılık alanında geriye düştüğümüzü gösteriyor.

Dünya ekonomisinde tarım ve hayvancılık önem kazanırken bizim bu sektörde gerilemeye izin vermemiz büyük hata. Hükümet bir an önce tarım ve hayvancılığın sorunlarını ilk sıraya alıp gerekli desteği vermeli.

2008 yılı kişi başına hayvansal gıda üretimi

Süt	171,2 litre
Kırmızı et	6,7 kilogram
Beyaz et	15,7 kilogram
Bal	1,13 kilogram
Tavuk yumurtası	184 adet

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bankalar nasıl kâr etti

Süleyman Yaşar 18.05.2009

Bankalar bu yılın ilk üç aylık döneminin bilançolarını açıkladılar. Bankalar, 2009 yılının ocak-mart döneminde ekonomide daralma olmasına rağmen faiz gelirlerini ve buna paralel olarak geçen yılın aynı dönemine göre kârlarını arttırdılar.

İmalat sanayinde kapasite kullanım oranları ve üretimde yaşanan gerilemelere rağmen bankaların faiz gelirlerinin artışı ortaya önemli bir çelişki çıkartıyor. Kriz nedeniyle iş ve yatırım imkânları daraldığı için kredi kullanamayan bir reel sektör varken banka faiz gelirleri niçin arttı? Bu sorunun cevabını şöyle verebiliriz. Verilen kredi miktarı artmazken bankaların faiz gelirlerini arttırmaları yüksek faiz elde etmelerinden kaynaklanıyor. Ayrıca düşürülen mevduat faizlerine rağmen kredi faizlerinin düşürülmemesi bankaların kârlarını yükseltiyor.

Bankalar, mevduat faizleri yüzde 11'lere gerilemişken hâlâ yüzde 25 faiz oranıyla kredi kullandırıyorlar. İşte bu nedenle bankaların aldıkları yüksek faizler reel kesimden bankacılık kesimine haksız kaynak transferi olarak değerlendirilebilir.

Başbakan Tayyip Erdoğan'ın bankaları eleştirerek yaşanan ekonomik krizde mevduat faizleri gerilediği halde kredi faizlerini arttıran bankalar için "Finans sektörü üzerine düşen görevi yerine getirmiyor. Sadece bariyer oluşturmaya devam ediyor" tespitini yapması haklı. Ama kamu bankalarında da özel bankalara benzer gelişmeler var. Bu konuda hükümetin kamu bankalarını yönlendirmesi gerekiyor. Özel bankalar gibi kamu bankaları da faiz gelirlerini, faizleri, yükselterek arttırmışlar. Oysa kamu bankaları ekonomik kriz sürecinde piyasaları regüle etmek için kullanılabilirdi. Bu görevi yapmayacaklarsa zaten kamu bankaları niçin var? Krizde regülatör görevini yapmayan Ziraat, Halk ve Vakıfbank hemen özelleştirilmeli. Devlet mülkiyetinde banka kalmamalı. Eğer devletin bankası varsa, devlet bankaları, özel bankalardan farklı davranarak krizlerde reel kesimin ayakta kalmasına destek vermeli.

Türkiye'deki bankaların ekonomik krizde kârlarını arttırmalarını nasıl açıkladıklarına gelince... Geçen yılın aynı dönemine göre verdikleri kredi miktarı artmadığı halde kârları yükselen bankalar, kâr artışlarının nedenlerini açıklarken, yüksek kârlarını, faaliyet giderlerini kontrol ederek ve tasarrufa özen göstererek sağladıklarını ileri sürüyorlar.

Anlaşılan bankalar, kriz öncesinde tasarrufa ve gider kontrolüne hiç dikkat etmemişler. Kriz öncesi ortakların elde edecekleri temettüleri har vurup harman savurarak yok etmişler. Ama tam dünya krizi dış şok olarak Türkiye'yi etkileince, bankalar, hemen giderlerini kontrol altına almışlar.

Bankalar, bu krizde elde ettikleri yüksek kârları açıklarken, "Dünya mali krizi nedeniyle Türkiye'de olmayan riskleri yaratıp faizleri yükselttik, sanayicinin, vatandaşın ceplerini boşalttık" diyemeyeceklerine göre, "giderleri azalttık, tasarruf ettik" diyorlar.

Bankaların yüksek kârın nedenini gösteren açıklamalarından şunları anlamalıyız. Bankacılar, reel sektörün aksine krizde daha az yemeğe çıkmışlar, daha az çiçek göndermişler, gün ışığı varken israf olmasın diyerek lambaları söndürmüşler. Gelen evrak zarflarını ters yüz edip tekrar kullanmışlar, şefinin hoşlanmadığı bazı genç bankacıların işine son vermişler. Böylece giderlerini azaltıp kârlarını çoğaltmışlar. Keşke krizden yakınıp kârlarının azaldığını hatta zarar ettiklerini açıklayan reel sektör firmaları da bankaları örnek alıp bu tasarruf tedbirlerini uygulasaydı. Belki onlarda çok yüksek kârlar elde ederlerdi. Bankaların yüksek faizlerinden yakınmazlardı. Ne dersiniz?

Bankaların faiz gelirleri ve kârları (bin lira)

Ocak-mart dönemi	Faiz gelirleri		Kârları	
	2008	2009	2008	2009
İş Bankası	2.436.744	2.747.496	1.047.932	1.340 876
Garanti Bankası	2.050.565	2.766.710	453.264	650.763
Akbank	2.339.400	2.628.983	640.190	618.167
Yapı Kredi	1.555.784	1.898.368	498.100	493.146
Halk Bankası	1.510.794	1.829.862	300.669	364.855
Vakıflar Bankası	1.487.100	1.710.080	196.397	294.214

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ekonomide durgunluk sona erdi mi?

Süleyman Yaşar 19.05.2009

Amerikan ekonomisinde durgunluğun sona erdiği ileri sürüldü. Ulusal Ekonomik Analiz Bürosu Konjonktür Gelişmeleri Komitesi'nin yedi kişilik kadrosunda bulunan Northwestern Üniversitesi'nden Prof. Robert J. Gordon'a göre Amerikan ekonomisinde durgunluk sona erdi.

Amerikan ekonomisinde durgunluk, işsizlik oranı, bordrolu istihdam sayısı ve endüstriyel üretimdeki gelişmeler dikkate alınarak değerlendiriliyor. Prof. Gordon ise ekonomik durgunluğu incelerken bu üç değişkeni dikkate almıyor, sadece işsizlik ödeneği başvurularına bakarak zaman serileri oluşturuyor ve bu serileri analiz ediyor.

Prof. Gordon, Amerikan ekonomisinde durgunluğun artık sona erdiğini ileri sürerken Amerikan işsizlik ödenek taleplerini inceliyor. İşsizlik ödenek taleplerinin dört haftalık hareketli ortalamalarının en tepe noktasından aşağı doğru indiğini gösteriyor. Amerikan ekonomisinde dört haftalık hareketli ortalamalara göre işsizlik ödeneği talepleri 25 Nisan 2009'da 638 bin 250 kişiydi, 9 mayısta bu rakam 623 bin 500 kişiye geriledi. Gordon'a göre 1969-1970 ve 1981-1982 ekonomik durgunluklarında da dört haftalık işsizlik başvuruları hareketli ortalamaları bugünküne benzer bir seyir izleyerek durgunluktan çıkmıştı.

İşsizlik ödeneği başvurularında Amerikan ekonomisine benzer bir gelişme Türkiye'de de görülüyor. İŞKUR verilerine göre 2009 yılının şubat ve mart aylarında işsizlik ödenek taleplerinde gerileme oldu. Ocak ayında 78 bin 577 kişi olan işsizlik ödeneği başvurusu, şubat ayında 69 bin 677 kişiye, mart ayında ise 62 bin 97 kişiye geriledi. Türkiye'de işsizlik ödeneği başvurularının gerilemesi ekonomide olumlu gelişmeler olduğunu bize gösteriyor.

Tekrar Amerikan ekonomisine dönersek, Amerikan ekonomisinde işsizlik ödeneği başvurularındaki azalma dünya ekonomisi içinde iyi bir gelişme. Çünkü Amerikan ekonomisi dünya toplam talebinin yüzde 25'ini yaratıyor.

Amerikan ekonomisinde artık canlanmanın başlayacağına işaret eden bir başka değerlendirme ise durgunluk

dönemlerinin süresiyle ilgili. Ekonomik krizlerin ardından gelen durgunluk dönemlerinin daha önceki krizlerden edinilen tecrübelerle göre 16 ya da 18 ay sürdüğü ileri sürülüyor. Bu görüşler dikkate alınırsa ABD’de ekonomik durgunluğa, 2007 yılının aralık ayında girildiği kabul edildiğinden 2009 yılının haziran ayında 18 aylık süre doluyor. Eğer bu geleneksel tahmin tutarsa, 2009 yılının haziran ayının ardından Amerikan ekonomisindeki hareketlenmeye paralel olarak dünya ekonomisi de durgunluktan çıkmaya başlayacak. Zaten Türkiye ekonomisindeki verilerde artık ekonomide canlanmayı işaret ediyor. Bakalım felaket tellalları bundan sonra ne bahaneler bulacaklar.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hani ekonomi batacaktı

Süleyman Yaşar 20.05.2009

Lehman Brothers yatırım bankasının 15 Eylül 2008’de iflasının ardından yurtdışında para batıran bazı işadamları hemen Türkiye’de bir kriz lobisi oluşturup IMF ile derhal anlaşma yapılmasını istediler.

Onlara göre, eğer IMF’yle anlaşma imzalanıp 35 milyar dolar borç alınmazsa ve bu para hemen kendilerine verilmezse Türkiye ekonomisi üç ay bile dayanamayacaktı ve 2008 yılının sonunu getiremeyecekti. Çünkü kriz lobicilerine göre, dış borçların ödenmesi mümkün değildi.

Kriz lobisinin ortaya çıkardığı, ‘batarız, beraberimizde Türkiye ekonomisini de batırırız’ gürültüsünün ardından tam dokuz ay geçti. Ne dedikleri gibi Türkiye ekonomisi battı ne de dış borçların ödenmesinde bir kriz çıktı.

Aksine çok fazla borçlu olduğu ileri sürülen özel firmalar, her ay anapara ve faizleri dört milyar doları bulan dış borçlarını aksatmadan ödediler. Zaten kısa süre sonra özel sektörün dış borçlarının bir kısmının, şirketlerin sahiplerinin kendi şirketlerine verdikleri “back to back” krediler olduğu anlaşıldı. Eğer böyle olmasaydı, her ay yaklaşık dört milyar dolar borcun böyle tıkr tıkr ödenmesi mümkün olamazdı.

Peki, kriz lobisi niçin dünya ekonomik krizini sanki Türkiye’de çıkmış bir kriz havasına soktu? Bu sorunun cevabı aslında hiç de karmaşık değil.

Çünkü onların amacı geçmiş kriz dönemlerinde olduğu gibi borçlarını devletin sırtına yüklemektir. Ama AK Parti hükümeti, kamu maliyesi ve bankacılık sistemindeki sürdürülebilir yapıya güvenerek kriz lobisinin tuzağına düşmedi.

Hükümet, kriz lobisinin tuzağına düşmeyince, bu defa dış basında Türkiye ekonomisi hakkında olumsuz haberler yayımlatma yolu denendi. Yurtdışındaki bazı bankalara, Türkiye’nin 2009 yılında 120 milyar dolar döviz ihtiyacı olduğuna ilişkin asılsız beyanatlar verildi. Ardından bazı dünyaca ünlü iktisatçılara söylemedikleri sözler söyletildi, bu sözler Türkçeye tercüme edilerek, “Türkiye ekonomisinin iflas edecek ülkeler arasında olduğu” asılsız haberleri iç medyada da çıkartıldı.

Bütün kriz çıkarma gayretlerine ve dünya ekonomisindeki büyük daralmaya rağmen, Türkiye, yaşanan şiddetli küresel kriz ortamında fazla hasar almadan bu günlere geldi. Kriz lobisi, Türkiye ekonomisinin bu olumlu gidişinden rahatsız olduğu için, şimdi de IMF ile anlaşma yapılmazsa, bunun ekonomimiz için iyi olmayacağı

görüşünü sürekli olarak basında işlemeye başladı.

Oysa felaket tellallarının bütün çabalarına rağmen ekonomide açıklanan rakamlar oldukça umut verici. Önceki gün yayınlanan tüketici güven endeksi, geçen mart ayına göre yüzde 8 oranında artarak nisan 2009'da 80,75 oldu.

Tüketici güven endeksi, 2008 yılının kasım ayında yüzde 68,88 düzeyindeydi. Bu olumlu gelişme tüketicinin ekonomi hakkında iyimserliğinin arttığını bize gösteriyor.

Ayrıca işsizlik ödeneği talebinde de bir gerileme var. Ocak ayında 78 bin 577 kişi olan işsizlik ödeneği başvurusu, şubat ayında 69 bin 677 kişiye, mart ayında ise 62 bin 97 kişiye geriledi.

Büyük sorun olarak gösterilen özel sektör kısa vadeli dış borçlarına gelince...

Özel sektörün kısa vadeli dış borçları 2008 yılı sonunda 45,6 milyar dolardı. Nisan 2009'da kısa özel sektörün kısa vadeli borçları 37,2 milyar dolara geriledi. Önümüzdeki 12 ay içinde bu borçların ödenmesinde de ortada herhangi bir sorun görünmüyor. Özel sektör her ay 3,1 milyar dolar dış borcu zorlanmadan ödeyebilir.

Ekonominin en son rakamları da gösteriyor ki, hükümet, sağlam durup Hazine'yi kriz lobisine soydurmadiğı takdirde, Türkiye ekonomisi sürdürülebilir durumda. Kimse endişelenmesin.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Velev ki IMF anlaşması imzalandı

Süleyman Yaşar 21.05.2009

Dünya ekonomisindeki büyük daralmaya rağmen Türkiye, yaşanan şiddetli kriz ortamında fazla hasar almadan bugünlere geldi. Kriz sonrası durgunluk dönemi artık tüm ülkelerde aşılacak üzere. Petrol fiyatları ve emtia fiyatları yükseliyor. Bu fiyat yükselişleri talepte bir artış olduğunu bize gösteriyor.

Dünya ekonomisinden canlanma belirtileriyle ilgili iyi haberler gelirken, Türkiye ekonomisinin gündeminde IMF ile yapılacak anlaşma var. Bu konu tam bir yıldır ekonomi gündeminin en önemli konularından biri olarak tartışılıyor ve Türkiye, sekiz buçuk yıllık kesintisiz IMF anlaşmasının ardından tam bir yıldır IMF olmadan yaşıyor.

Peki, IMF ile anlaşma yaparsak ne olacak? Şunlar olacak...

IMF'nin finansal modeline göre düşük enflasyon ve sürdürülebilir bir ödemeler dengesi hedeflenecek. Bu iki değişkene bağlı olarak büyüme hızı ve paranın devir sürati projeksiyonu yapılacak.

IMF'nin finansal modelinde hedeflenen iki değişken olan 'düşük enflasyon ve ödemeler dengesi açığının azaltılması' arzusu zaten dünya ekonomik krizi nedeniyle Türkiye'de kendiliğinden gerçekleşti.

Türkiye ekonomisi küresel finansal riskler açısından dokuz ay öncesine göre çok daha sağlam hale geldi. Türk

parası rekabet gücü kazandı, cari açık azaldı. Bundan sonra Türkiye ekonomisinin büyümeye ve istihdam yaratmaya ihtiyacı var.

Türkiye'nin göstergeleri buyken ve artık ekonomik büyüme ve istihdam yaratmaya ihtiyacı varken bazı kesimler ısrarla, IMF ile anlaşma olmadan Türkiye ekonomisinin yönetilemeyeceğini ileri sürüyorlar.

IMF'yi hükümetin popülist politikalarını denetleyecek olan tek merci olarak görüyorlar. Yerel yönetimlere kaynak aktarımını israf olarak gören bu kesime göre, hükümetin bu israfını ancak IMF önleyebilirmiş. Bütçe hakkını kullanmayan halkımızın bütçe hakkını IMF kullanacakmış. Oysa merkezî hükümet yerel yönetimlere kaynak aktarmak zorunda. Çünkü yerel yönetimlerin kendi mali kaynaklarını sağlamalarına ilişkin yasal düzenlemeleri eski Cumhurbaşkanı A. Necdet Sezer veto etmişti ve bu düzenlemeler hâlâ yapılamadı.

Yine hatırlanacaktır Türkiye 2001 yılında bankacılık krizine girdiğinde Bankalar Kanunu yoktu. Çünkü A. Necdet Sezer'in başkanlığını yaptığı Anayasa Mahkemesi, Bankalar Kanunu'nu iptal etmişti. Bankaların sahipleri tarafından soyulmasında bu yasal boşluk önemli rol oynamıştı!

Yerel yönetimlere para aktarmanın hesabını IMF'nin hükümete sormasını isteyenlere şu soruyu sormak gerekiyor:

IMF önce, kriz lobisinin gürültüsüyle artan faizlerin, 2009'un ilk aylarında bütçeye getirdiği yaklaşık beş milyar liralık yükün hesabını sorsa daha iyi olmaz mı?

Ödenen haksız yüksek faizleri görmezden gelip, IMF'den yerel yönetimlere aktarılan dört milyar liranın hesabını sorması isteniyor. Kriz lobisi sözcülerine göre, yerel yönetime verilen para israf oluyor. Peki, Türkiye ekonomisi için olmayan riskleri yaratarak faizleri yükseltip bütçeyi soymak israf olmuyor mu?

IMF ile kayıtsız şartsız anlaşma talep edenler, önce IMF'nin silah alımlarına" karşı vatandaş adına bütçe hakkını kullanmasını istemeliler. Belki o zaman biraz inandırıcı olabilirler.

Eğer IMF ile anlaşma yapılacaksa, büyümeyi ve istihdam artışını hedefleyen yeni bir model gerekli. Türkiye, IMF ile anlaşarak borç para alacaksa, alınan borç, gelir dağılımını düzeltici sağlık ve eğitim gibi yatırım niteliği taşıyan alanlara harcanmalı. Kamuda yetersiz olan öğretmen ve sağlık personelinin sayısı arttırılmalı. Derslik ve hastane sayısı yeterli hale getirilmeli.

Eğitim çağına gelmiş çocukların okula gitmesi bazı kişilerin himmetine bırakılmamalı. Devlet, zorunlu temel eğitimi geciktirmeden sağlamalı. Kamu hizmetlerinin kalitesi AB ölçülerine getirilmeli.

Sağlık Bakanı Recep Akdağ, 24 Eylül 2008'de devlet hastanelerinde ölen 13 bebeğin ardından, "Gelişmiş AB ülkelerinde her 100 bin kişiye 730-740 hemşire düşerken Türkiye'de ise her 100 bin kişiye 130 hemşire düşüyor. Beş kat daha az hemşiremiz var" demişti.

'Türkiye'de kamu personeli sayısı fazla! Personel sayısı artarsa devlet büyür!' türünden ezberlerler artık bozulmalı. IMF'den alınacak borç para, kamu hizmetlerinin yeterli ve kaliteli verilmesinde kullanılmadığı takdirde Türkiye'nin dış borçlarını arttırmaktan başka bir hiçbir işe yaramayacak ve vatandaşa yeni yükler bindirecek.

Memura yok faize var

Süleyman Yaşar 22.05.2009

Yaşanan dünya ekonomik krizinde para politikasının kısa dönemde etkin olmadığı görüldü. Amerikan Merkez Bankası'nın öncülüğünde dünya merkez bankalarının hızla faiz indirmelerine rağmen ekonomik durgunluk giderilemedi. Yaşanan ekonomik kriz maliye politikasının önemini ortaya koydu. Toplam talebi arttırarak durgunluktan çıkmak için kamu harcamalarını arttırmak ve bütçe açığını yükseltmek şart.

Peki, Türkiye'de daralan toplam talebi çoğaltmak için kamu harcamaları nasıl arttırılmalı? Ülkemizde başta sağlık ve eğitim gibi yarı kamusal hizmetler yeterli ve kaliteli olarak görülemiyor. Türkiye'de çalışan doktor sayısı 108 bin, hemşire sayısı ise 92 bin 500.

OECD verilerine göre AB ülkelerinde 100 bin kişiye 340 doktor düşerken ülkemizde 100 bin kişiye 152 doktor düşüyor. Hemşirelik hizmetlerinde ise açık, doktordan daha fazla düzeyde. AB ülkelerinde yüz bin kişiye 730-740 bin hemşire düşerken Türkiye'de 100 bin kişiye 129 hemşire düşüyor. Kaliteli ve yeterli sağlık hizmeti verebilmek için kamunun istihdam ettiği doktor ve hemşire sayısını arttırmak gerekiyor. Yaşanan ekonomik durgunlukta kamu personel sayısını arttırarak yapılacak maaş ödemeleriyle toplam talep yükseltilebilir. Çünkü kamu harcamaları ihtiyaç duyulan alanlara yapılmalı. Bazı zengin işadamlarının cebine para koyarak ekonomik durgunluk giderilemez.

Sağlık Bakanı Recep Akdağ, 24 Eylül 2008'de bir devlet hastanesinde 24 saat içinde ölen 13 bebek için yaptığı açıklamada hemşire sayısının yetersizliğinden yakılarak her yıl devlet sağlık kurumlarına 20 bin yeni hemşire alındığı takdirde ancak 2023 yılında hemşire açığının kapatılabileceğini belirtti.

Hemşire yetiştirmek ve istihdam etmek devletin görevi. Ama bazı kişiler devlet memuru sayısının Türkiye'de fazla olduğunu ileri sürüp yeni personel alımının israf olduğunu söylüyorlar. Halbuki toplam istihdam içerisinde OECD ülkeleri arasında en az kamu personeli istihdam eden ülke Türkiye. Toplam istihdam içinde kamu istihdamının payı Türkiye'de yüzde 9, Finlandiya'da yüzde 24, ABD'de yüzde 15, Fransa'da yüzde 22 oranında bulunuyor. Türkiye diğer ülkelerle mukayese edilince kamu istihdamının oldukça düşük olduğu görülüyor.

İhtiyaç duyulan kamu hizmetlerinin görülmesi için devlet memuru istihdamına karşı çıkanların devletin personel harcamaları ile faiz ödemelerini karşılaştırmalarında fayda var.

Bütçe'den 2009 yılının ocak-nisan döneminde devlet personeline 16 milyar lira ödenirken faizlere 18 milyar lira harlandı. Türkiye için olmayan riskler yaratılıp faizler yükseltilerek devletin hazinesi yılın ilk dört ayında adeta boşaltıldı. Faizlere ödenen tutarları görmezden gelip, kamu hizmetlerinin yeterli ve kaliteli görülmesine pay ayrılmasını istemeyenler doktora, hemşireye, öğretmene yok, faize var diyerek Türkiye'nin geleceğini tehlikeye atıyorlar.

Toplam istihdam içerisinde devlet payları*

Finlandiya   yüzde 24

Fransa	yüzde 22
Kanada	yüzde 17
ABD	yüzde 15
İspanya	yüzde 15
İrlanda	yüzde 15
Belçika	yüzde 15
Portekiz	yüzde 15
Almanya	yüzde 12
Türkiye	yüzde 9
Güney Kore	yüzde 4

*Kaynak OECD

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dolar ne olacak

Süleyman Yaşar 25.05.2009

Amerikan Doları hızla değer kaybediyor. Bazı iktisatçılara göre, doların değer kaybetmesini Amerikan ekonomi yönetimi istiyor. Zira ekonomik durgunluğu gidermek için doların değerinin düşmesi gerekiyor.

Onlara göre planlanan şu... Düşük değerli dolar, Amerikan mallarının fiyatlarını cazip hale getirip ihracatı arttıracak ve Amerikan ekonomisine daha fazla sermaye girişi sağlayacak. Böylece Amerikan ekonomisinin durgunluktan çıkacak.

Bazı döviz uzmanları ise böyle düşünmüyorlar. Onlara göre, Britanya'dan sonra ABD'nin de kamu borçlarındaki artış nedeniyle ülke notunun düşürüleceği ihtimalinin ortaya çıkması, doları, diğer para birimleri karşısında zayıflatıyor.

Ekonomistler, Amerikan Doları'nın değer kaybedişini iki farklı nedene dayanarak açıklarken, doların düşmesi aslında dünya ekonomisinde hisse senedi ve emtia alımlarının hızlandığı bir döneme denk düşüyor. 2009 yılının mart ayının ilk haftasından bu güne hisse senedi ve emtia fiyatları artarken dolar değer kaybetmeye başladı.

Amerikan Doları son altı haftada Avrupa para birimi avro karşısında yüzde 10, sterlin karşısında yüzde 8,8, Japon Yeni karşısında yüzde 3, Avustralya Doları karşısında yüzde 20, Türk Lirası karşısında yüzde 14, Brezilya Reali karşısında yüzde 15, Güney Afrika Randı karşısında yüzde 16 değer kaybetti.

Amerikan Doları'na karşı gelişmekte olan ülke paraları ile emtia ve petrol üretiminden kazanç sağlayan ülkelerin para birimlerinin değerlendirilmesi bize dünya ekonomisinde yatırımcının risk iştahının arttığını gösteriyor.

Amerikan Doları'nın hızla değer kazanması 2008 yılının eylül ayında Lehman Brothers yatırım bankasının iflas etmesiyle başladı. Pek çok yatırımcı ellerinde tuttıkları yatırım araçlarını satıp Amerikan Hazine Bonosu talep

ederek doların değerini yükseltti. Ama artık o günler geride kaldı şimdi yatırımcılar hisse senedi ve emtia piyasasına yönelerek dolardan vazgeçiyorlar. Ekonomik durgunluktan çıkış için zaten Amerikan yönetimi de doların değer kaybetmesini istiyor.

Amerikan Doları'nın değer kaybetmesi özellikle dolar rezervi yüksek ülkeleri olumsuz etkiliyor. Çin, Japonya ve Rusya toplam 3 trilyon dolar civarında rezerv tutuyorlar. Bu ülkelerin dolar rezervlerinin hızla değer kaybetmesi özellikle Çin ve Rusya'nın asabını bozuyor. Bu iki ülke yeni para birimlerine geçmeyi gündeme getiriyorlar. Fakat bu hemen mümkün değil. Çin, 2020'de rembinbinin dünya rezerv para birimleri içinde yüzde 3 ağırlığa sahip olacağını tahmin ediyor. Doların hızla değer kaybı ülkelerin dış ticaretlerinde kendi ulusal para birimlerini kullanmalarının da yolunu açıyor. Brezilya ve Çin dış ticaretlerinde kendi para birimlerini kullanmaya başlamayı planlıyorlar.

Peki, şimdi dolar alınır mı? Döviz uzmanlarına göre kısa vadede Amerikan Doları değer kaybedecek. Bu nedenle avro, yen, Avustralya Doları ve Kanada Doları gibi sağlam paralarda likit kalınmasını yatırımcılara tavsiye ediyorlar.

Amerikan Doları'nın değer kaybı*

Avustralya Doları	% 20
Güney Afrika Randı	% 16
Brezilya Reali	% 15
Türk Lirası	% 14
Avro	% 10
Sterlin	% 8,8
Yen	% 3

* 2009 mart ayının ilk haftasından bugüne

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Özal ekonomiyi IMF'siz yönetmişti

Süleyman Yaşar 26.05.2009

Türkiye'de devlet son sekiz yıl içinde borçlarını hızla ödedi. Devlet borçlarının ulusal gelire oranı AB ölçülerinin altına indi. IMF devlet borçlarının ödenmesi için Türkiye'ye dünyanın en yüksek faiz dışı fazlasını ayırttı. Bu nedenle devlet alt yapıya yatırım yapamadı. Özelleştirme gelirlerinin tamamı borç ödemesinde kullanıldı.

Peki, Türkiye bütün bunları yaptı sonunda eline ne geçti? Hiçbir şey. Türkiye'de işsizlik had safhaya ulaştı. Türkiye'nin kredi derecelendirme notu yükseltilmedi. Türkiye eskisi gibi en yüksek reel faiz oranlarından borçlandırıldı. Bu anlamsız yüksek faizleri Merkez Bankası ve onun destekçisi bir avuç rantiyeli büyük başarı diye herkese yutturdu.

Geçen hafta Standart and Poors (S&P) derecelendirme şirketi Britanya'nın üç A olan orta vadeli kamu

borçlanma notunu istikrarlıdan negatife çevirmek için inceleme başlattığını duyurdu. Britanya'nın devlet borçları ulusal gelirinin yüzde 100'üne ulaştı. Bütçe açığı ise ulusal gelirin yüzde 12,5'ine ulaştı. Bu olumsuz koşullara rağmen Britanya'nın notu hâlâ üç A düzeyinde tutuluyor. S&P sadece bu notun görünümünü değiştirmek için analiz yapacağına ilişkin Britanya'ya uyarıda bulunuyor.

Yunanistan, İtalya ve Belçika'da ise devlet borçları ulusal gelirlerinin yüzde 100'ünü aşmasına rağmen bu ülkelerin kredi derecelendirme notlarında bir değişiklik olmuyor.

Gelelim Türkiye'ye... Türkiye'nin 2001 yılında devlet borcunun ulusal gelire oranı yüzde 96 iken bu borç seviyesi 2008'de yüzde 38'e indirildi. Bütçe açığının ulusal gelire oranını yüzde 19'dan yüzde 1,8'e geriletildi. Türkiye'nin notu devamlı BB-'de kaldı. Ne demek BB- kredi notu? BB-, Türkiye'nin devlet kâğıtlarını alırsanız ödenemeyebilir anlamına geliyor. Oysa bugüne kadar Türkiye, devlet borçlarına hiç itiraz etmedi ve ödenmemiş borcu da kalmadı. Buna rağmen Türkiye dünyanın en yüksek reel faiz oranlarıyla borçlandırıldı. Oysa Turgut Özal Türkiye ekonomisini IMF'siz yönetmiş ve Türkiye'nin kredi notunu BBB+ yapmıştı.

Son sekiz yıl içerisinde özelleştirme ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu varlık satışlarından elde edilen 50 milyar dolar borç ödemelerinde kullanıldı. Oysa dünya mali krizi öncesi dünyada bol para olmasına rağmen borç vadeleri uzatılmayarak gereksiz biçimde kamu borçları ödendi. Türkiye'nin borç yükü düşürüldü. Türkiye bütçesinden ayırılan faiz dışı fazla yüzde 6,5'a kadar çıkarıldı. Türkiye'den istenen yüksek faiz dışı fazla uygulamasının dünyada eşi benzeri yok.

Ayırılan aşırı faiz dışı fazla nedeniyle Türkiye altyapıya yatırım yapamadı. Okula gidemeyen çocuk sayısı yükseldi. Hastanelere hemşire alınamadı. İşsizlik son sekiz yılda yüzde 9,8'in altına indirilemedi. Ve dünya mali krizinin etkisiyle işsizlik yüzde 16,4'e kadar yükseldi.

Geçen dokuz yıldır IMF ile anlaşmalı olmamıza rağmen Türkiye'nin kredi notunun bütün olumlu gelişmeler dikkate alınarak yükseltilmemesi ve yüksek faizlerle borçlanmamız IMF'yi de sorgulamamızı gerektiriyor. Devlet borçları ulusal gelirinin yüzde 100'üne ulaşan Britanya sadece uyarılıyor. Borçları ulusal gelirlerini aşan Yunanistan, Belçika, İtalya'ya uyarı bile yok. O halde biz niye sıkıntıya girip borçlarımızı hızla ödedik? Bunu birisinin çıkıp vatandaşa açıklamasında fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF'ye TBMM karar versin

Süleyman Yaşar 27.05.2009

Dünya mali krizi Türkiye'deki bazı zenginlere yurtdışında para kaybettirdi. Bunun üzerine 2008'in eylül ayında oluşan kriz lobisi sanki kriz Türkiye'de çıkmış gibi medyada bir görüntü oluşturarak paralarını Ankara'dan istedi.

Kriz lobisi hükümetin hemen IMF ile anlaşıp 35 milyar dolar borç para alıp kendilerine vermesini, aksi takdirde

Türkiye'nin dış borçlarını ödeyemeyeceğini ileri sürdü. Kriz lobisi 2008 yılı sonunda ekonominin iflas edeceğini belirtti. Hatta bazıları kendi şirketlerine kredi vermek amacıyla açılan "back to back" krediler için bankalara yatırdıkları paraları garantiye almak amacıyla devletin mevduata tam güvence vermesini istediler. Aksi takdirde ortada banka kalmayacağını hepsinin batacağını söylediler. Bu söylediklerinin bir tanesi bile gerçekleşmedi. Özel sektör her ay beş milyar dolar civarındaki dış borçlarını sorun çıkmadan ödüyor. Mevduata tam güvence verilmediği için de hiçbir banka batmadı. Bankalar kârlı çalışmaya devam ediyorlar.

Anlaşılan bütün bu kötümser senaryolar ekonomiyi IMF yönetimine aktarmak için yapıldı. Çünkü, siyasette seçimle gelen iktidarlara güvenmeyip asker gelsin diyenler, ekonomi yönetiminde de seçimle gelen hükümetlere güvenmiyorlar. Ekonomimizi IMF'nin yönetmesini istiyorlar. Oysa IMF'nin finansal modeli Türkiye ekonomisinin sorunlarını çözmek için uygun bir model değil. Çünkü IMF düşük enflasyon ve sürdürülebilir bir ödemeler dengesi üzerine modelini inşa ediyor. Halbuki Türkiye'nin şu anda ihtiyacı ekonomik büyüme ve istihdam artışı. Çünkü enflasyon zaten düşüyor, ödemeler dengesi açığı konjonktürel olarak kapanıyor. İşte bu nedenle IMF ile yapılacak klasik bir stand-by anlaşması Türkiye ekonomisine faydadan çok zarar verecek. Türkiye'nin dış borçlarını arttırmaktan başka bir işe yaramayacak.

Kriz lobisinin ısrarla IMF anlaşmasını istemesi IMF'den alınacak borcun kendilerine aktarılması düşüncesinden kaynaklanıyor. Eğer IMF ile anlaşma yapıp destek kredisi alınırsa bu paranın kesinlikle kriz lobisinin şirketlerine aktarılması engellenmeli. Alınacak para gelir dağılımını düzeltmek amacıyla kamu alt yapısının geliştirilmesi için kullanılmalı. IMF'den alınacak paranın kullanımı ve IMF politikalarının uygulanması için de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin onayı alınmalı. Aksi takdirde halkın iradesi olmadan izlenecek bir ekonomi politikası Türkiye'yi çıkılması zor bir kısılcın içine sokacak.

Amerika'da yaşanan mali krizde zor duruma düşen şirketlere ne kadar yardım yapılacağına parlamento karar verdi. Yardımın miktarı ve şirketlerin özel durumları Temsilciler Meclisi ve Senato tarafından ele alındı ve tartışılıp onaylandı.

Peki, Türkiye'de 2001 krizinin ardından yapılan 72 milyar dolarlık banka kurtarma operasyonlarında TBMM'nin izni alındı mı? Hayır. IMF'den alınan borçlar vatandaşın onayı olmadan içi boşaltılan bankalara dağıtıldı. Bu borçları vatandaş vergileriyle ödemeye devam ediyor. İşte muhtemel böyle bir keyfi para kullanımını önlemek için eğer IMF ile anlaşma yapılacaksa TBMM'nin izni kesinlikle alınmalı.

Hükümetin popülist politikalarını gelip IMF denetlesin diyenler önce TBMM'den IMF anlaşmasının izninin alınmasına bakalım ne diyecekler? Onlar gerçekten bütçe hakkının kullanılmasını istiyorlarsa IMF anlaşması kesinlikle TBMM'nin iznine bağlanmalı. IMF'den alınacak borcun kullanım alanları da çıkarılacak yasa ile ayrıntılı olarak belirlenmeli. Böylece kriz lobisinin Hazine'yi boşaltması engellenebilir. TBMM'nin izni alınmadan yapılacak bir IMF anlaşması Anayasa'ya aykırı olacaktır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

2,5 milyondan fazla tavuk katledilmiş

Süleyman Yaşar 28.05.2009

2006-2008 yılları arasında 2,5 milyon tavuk 'kuş gribi' bahane edilerek devlet tarafından bedeli ödenerek itlaf edilmiş. Öldürülen tavuk sayısının, bedeli ödenmeyenler de dikkate alındığında, 2,5 milyondan çok daha fazla olduğu tahmin ediliyor.

Devlet Planlama Müsteşarlığı uzmanlarından Dr. Yurdakul Saçlı'nın yaptığı Türkiye'de Tarım İstatistikleri başlıklı çalışma, Türkiye İstatistik Kurumu'nun tarımsal üretim ve değerlerinin hatalı olduğunu gösteriyor.

Tarımsal üretimin 2008 yılı değeri 67 milyar lira olacakken, bu değer, TÜİK tarafından 60 milyar lira olarak hesaplanmış. Bu hatalı hesap nedeniyle tarımsal üretim yüzde 11 oranında eksik görünüyor. Ayrıca tarımsal üretim içinde hayvansal üretimin payının da yüzde 30 değil yüzde 38 olması gerekiyor.

Dr. Saçlı, TÜİK rakamlarının yanlış olduğunu, üretilen et miktarıyla elde edilen deri miktarlarını karşılaştırarak ortaya koyuyor. TÜİK istatistiklerinin çelişkili olduğuna dikkat çekiyor. Böylece tarım kesiminin olduğundan küçük gösterilerek yeterli arz olmadığı gerekçesiyle ithalata kapı açıldığını ileri sürüyor.

Dr. Saçlı, çalışmasında tavukçuluğa da değiniyor. Köylerde yetiştirilen tavuklar, tavuk gribi nedeniyle itlaf edilmiş. Türkiye'de yaklaşık 48 milyon tavuk bulunduğu tahmin ediliyor. Dr. Saçlı'nın çalışmasında verdiği rakamlara göre, tazminat ödenerek itlaf edilen tavuk sayısı Türkiye toplam tavuk sayısının yaklaşık yüzde 5,2'sine ulaşıyor.

Bu kadar çok sayıda tavuğun kuş gribi nedeniyle itlaf edilmesi biraz tuhaf! Çünkü yapılan tavuk itlafalarının tümü köylerde yetiştirilen ve organik tavuk üretimi olarak değerlendirilen tavukları kapsıyor.

Köylerde yapılan köy tavukçuluğu ya da organik tavuk üretimi, endüstriyel tavuk üretiminin en büyük rakibi. Pek çok tüketici organik olduğu için köy tavuğunu ve yumurtasını daha yüksek fiyattan talep ediyor. Bu nedenle tavuk çiftlikleri köy tavukçuğuna karşı çıkıyorlar.

Kuş gribi nedeniyle yapılan köy tavuğu katliamının ardından tavuk arzının azalmasıyla tavuk eti ve yumurta fiyatlarındaki artış, doğrusu kuşkuya düşürüyor.

Acaba tavuk çiftlikleri 'kuş gribi' bahanesiyle milyonlarca tavuğu katlettirip kendi kazançlarını mı arttırdılar? Ya da birileri tavuk çiftliklerini mi kurtardı? Bu soruların cevabını araştırmak gerekiyor. Ayrıca hangi ülke kuş gribi nedeniyle bu kadar çok sayıda tavuğunu itlaf etmiş, bu kıyaslamalı bilgilerin de mutlaka kamuoyuna açıklanması, katledilen tavuk sayısı gözönüne alındığında artık şart oluyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Şimdi konut alınır mı?

Süleyman Yaşar 29.05.2009

Amerikan ekonomisinde tüketici güveninin hızla artmasına rağmen konut fiyatları beklenenin üzerinde geriledi. Standard and Poor's Case Shiller konut fiyat endeksi, 2009 yılının mart ayında geçen yılın aynı ayına göre yüzde 18,7 oranında düştü. Konut fiyatlarında mart ayında yaşanan gerileme, bir önceki aya göre ise yüzde 2,2 oldu.

Bazı konut uzmanları, fiyat düşüşlerinin nedenini, konut sahiplerinin düşük fiyatlardan daha güzel mutfağı, ilave yatak odası ve manzarası olan yeni konut almak amacıyla oturdukları konutları hızla satmalarına bağlıyorlar. Yeni konut almak amacıyla yapılan konut satışlarının fiyatları hızla düşürdüğünü ileri sürüyorlar.

ABD'de bazı metropollerde konut fiyatları hızla ucuzlarken, bazılarında pek de öyle büyük bir fiyat gerilemesi görülüyor. New York'ta konut fiyatları 2000 yılına göre hâlâ yüzde 74 oranında daha yüksekte seyrediyor. ABD'de konut fiyatlarının 2000-2006 yılları arasında yüzde 80 oranında arttığı dikkate alınırsa, New York'ta konut fiyatlarında önemli bir gerileme olmadığı görülüyor.

Konut uzmanları, fiyatların ABD'de ne zaman yükselişe geçeceğine dair ellerinde görünür bir veri bulunmadığını söylüyorlar. "Konutun ne zaman değerleneceğini bilebilmemiz için, önce konut fiyatlarının nerede dip yaptığını görmemiz gerekir" diyorlar. Bu arada, konut kesimindeki sorunun, konut arzı bolluğundan ve konut kredilerindeki sıkışıklıktan kaynaklandığını söyleyen uzmanlar da var.

Türkiye'ye gelince... Türkiye'de 2008 kasımına kadar, Merkez Bankası'nın izlediği yüksek faiz düşük kur politikasının döviz kazandırıcı yatırımları kârlı olmaktan çıkarması nedeniyle pek çok firma konut sektörüne yatırım yaptı. Dolayısıyla konut arzı çok arttı.

Konut sektöründe konut arzının fazla olması ve konut kredi faizlerinin hâlâ yüksekte seyretmesi nedeniyle bugün bizde konut sektörü hâlâ sıkıntı içinde. Ama bankaların verdikleri kredilere bakıldığında, 2009 yılı mart ayında ferdi konut kredilerinin tutarı geçen yılın aynı ayına göre arttı. Konut sektörü için bu iyi bir haber tabii.

2008 yılının mart ayında ferdi konut kredileri 31,9 milyar lira tutarındaydı. 2009 yılının mart ayında ferdi konut kredilerinin tutarı 36,6 milyar liraya çıkarak 4,7 milyar lira arttı. Ayrıca inşaat sektörüne verilen krediler de aynı dönemde 22 milyar liradan 28,3 milyar liraya yükseldi.

Banka kredilerindeki bu artış yönünde yaşanan gelişme bize konut sektöründe, ekonomik durgunluğa rağmen ferdi kredilerde yüzde 14,7, inşaat kredilerinde yüzde 28,6 oranında bir tırmanma olduğunu gösteriyor. Henüz nisan ve mayıs aylarının verileri açıklanmamasına rağmen bankalardan gelen haberler olumlu.

Pek çok banka yetkilisi, konut kredisi talep edenlerin sayısının nisan ve mayıs aylarında yükseldiğini bildiriyorlar. Alınacak yeni teşvik tedbirleriyle eğer emek yoğun çalışan konut türünden sektörler desteklenirse, konut alımları hızla artabilir. Nitekim getirilecek teşvik tedbirleri içerisinde konut sektörüyle ilgili desteklerin de olacağı belirtiliyor.

Bu yönde kararlar alınırsa, konut piyasasında olumlu gelişmeler olabilir. Şimdi yapılacak şey, teşvik tedbirlerini bekleyip gördükten sonra konuta yatırım yapmak.

IMF'yi Ergenekon istiyor

Süleyman Yaşar 01.06.2009

Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) görevi, dünya ticaretinin sürdürülebilmesi için, ülkelerin bozulan dış ödemeler dengelerini düzelterip, ulusal ve uluslararası refahın bozulmasını önlemek. Eğer bir ülkenin dış ödemeler dengesinde bozulma varsa, IMF fon kaynaklarından borç vererek ödemelerini yapamayan ülkeye yardım ediyor.

Türkiye'nin IMF'yle acilen anlaşma yapmasını isteyenlere gelince, doğrusu gösterdikleri gerekçeler, Türkiye'nin ekonomik gerçekleriyle uyuşmuyor. Bir kere, Türkiye'nin ödemeler dengesinde şu anda bir sorun yok. İhracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 74,9'a çıktı. Cari açık neredeyse kapandı. Türkiye'nin döviz gelirleri, döviz giderlerini karşılıyor.

Ayrıca emtia fiyatları düştüğü için ithal ürünlerin neden olduğu enflasyon da yok. Enflasyon oranı tahminlerin üzerinde geriledi. Türk parası bir miktar değer kaybettiği için rekabet gücü kazandı. Yanlış kaynak dağılımına neden olan ve döviz kazandırıcı olmayan yatırımlar artık yapılmıyor. Türkiye ekonomisi küresel kırılganlık ölçüleri açısından dokuz ay öncesine göre oldukça iyi durumda.

Peki, IMF'yi isteyenlerin asıl amacı ne? Onlar, siyaseti askerin, ekonomiyi de IMF'nin yönetmesini istiyorlar. Seçilmiş iktidarlara güvenmiyorlar. Türkiye'de kazandıkları paraları, başkalarının seçtikleri siyasetçilerin yönettikleri ülkelere gönderiyor. Oralardan da Türkiye'deki şirketlerine borç veriyorlar. IMF'yle Türkiye'nin anlaşma yapmasını istiyorlar, çünkü ekonominin zorda olduğunu ancak böyle topluma gösterebiliyorlar ve hükümetin direncini kırmak istiyorlar.

Hükümet ise bu oyunu bozmakta biraz geç kalıyor. Ekonomik durgunluğu gidermek için kamuya eleman alma ve böylece ekonomide harcama yaratma konusunda hâlâ karar veremedi. Kamuya 500 bin kişinin alınacağını planlandığı duyuruldu ama henüz ortada bir icraat yok.

Ekonomi yönetiminin bir hatası da Hazine'nin borçlanması bankalardan yaptırması oldu. Bu uygulama, özel sektörün, para ve sermaye piyasalarında kullanacağı kaynak miktarını azaltıyor. Dolayısıyla kredi faizlerini yükseltiyor.

Oysa ekonomik durgunluk dönemlerinde, Hazine'nin geçici bir süre Merkez Bankası'ndan borçlanmasında hiçbir mahsur yok. Hükümetin bu konuda anlamsız bir korkusu var. Eğer Hazine, Merkez Bankası'ndan borçlanırsa, Türk parasının değer kaybedeceğinden endişe ediyor. Bu kaygı da yersiz.

Türkiye ekonomisinin sağlıklı işleyebilmesi için zaten Türk parasının değer kazanmaması gerekiyor. Oysa son günlerde tam tersi oluyor, Türk parası ekonominin aleyhine anlamsız biçimde değer kazanıyor. Türk parasının değer kazanması, ithalatı cazip hale getirirken, ihracatı azaltıyor. Böylece Türkiye'de üretmek kârlı olmaktan çıkıyor ve işsizlik artıyor. Bu türden bir gelişme sadece Türkiye ekonomisi için değil siyasi iktidarlar için de hiç istenmeyen bir durum olmalı.

Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in tespitlerine göre, dünya ekonomik krizi 36'aydan fazla sürmediği takdirde

Türkiye ekonomisi bu krize dayanır. İşte bu nedenle, Türkiye IMF'ye ihtiyaç duymadan ekonomisini 2010 yılının ağustos ayına kadar rahat bir şekilde yönetebilir.

IMF'yle hemen anlaşma yapılıns diyenlerin planına gelince...

Onlar, "IMF'den para alınıp bize verilsin" diyen bir kısım rant kollayıcı işadınının yanı sıra bir de Ergenekon zihniyetiyle uyuşan bazı çevreler. Bu Ergenekoncu zihniyet, hükümetin bütçeyi yönetmesini engelleyerek yaşanacak bir ekonomik krizde tökezlemesini istiyorlar.

Onlara göre, IMF gelip bütçe yönetimini eline almalı. Seçimle gelen hükümet icraat yapamamalı. Böylece ekonomik durgunluğa karşı maliye politikasının devreye sokulması önlenerek işsizlik en üst noktasına çıkmalı. İşsizlikle yaratılacak sosyal kargaşa sonucunda hükümet görevi bırakmak zorunda kalmalı. Hükümeti düşürme planı bu.

IMF'yle 'kayıtsız şartsız hemen anlaşma yapın' diyenler arasında, demokrasiye inancı olmayan, Türkiye'ye demokrasinin gereksiz olduğunu, askerî vesayeti savunan bazı kişiler var. Son dönemde bu kişiler yine ortalıkta dolaşmaya başladı, aman dikkat!

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Küreselleşme Amerika'yı vurdu

Süleyman Yaşar 02.06.2009

Dünyanın ikinci büyük otomobil üreticisi General Motors, tasfiyeden kurtulmak için iflas koruma başvurusunda bulundu. İflas koruma başvurusunun ardından Amerikan devleti General Motors'a 30 milyar dolar verecek. Şirketin yüzde 60'ı Amerikan devletine ait olacak. Böylece Amerika tarihinde ilk defa devletin otomobil fabrikası olacak.

General Motors, dünyanın en büyük otomotiv fabrikasıydı. Küreselleşmeyle birlikte 1980'li yılların başından itibaren pazar payını kaybetmeye başladı. Geçen yıl Japon otomotiv şirketi Toyota, General Motors'dan daha fazla araç satarak bu alanda Amerikan şirketinin 77 yıllık hâkimiyetine son verdi. Çünkü Toyota düşük maliyetli otomobil üreterek piyasa talebini kendisine yöneltmeyi başardı.

Küreselleşme fikrinin ABD'de çıktığı ve Amerikan devletinin bir sömürü aracı olduğu sürekli ileri sürüldü. Küreselleşme karşıtları, küreselleşmenin gelişmekte olan ülkeleri fakirleştireceğini söylediler. Ama olaylar farklı gelişmeye başladı. Küreselleşme sayesinde pek çok gelişmekte olan ülke kalkınma hızlarını arttırdı. Sermaye hareketlerinin serbestleşmesi az gelişmiş ülkelere sermaye akımını hızlandırdı ve refah düzeyini arttırdı.

Doğrudan sermaye yatırımlarının katkısıyla Çin'de 200 milyon insan düşük gelir grubundan orta gelir grubuna yükseldi. Hindistan, küreselleşme sayesinde dünyaya entelektüel sermaye ihraç eder duruma geldi.

Türkiye, 1980 yılında 2,5 milyar dolar olan ihracatını 2008 yılında 132 milyar dolara çıkarttı. 1980 yılında Ankara'da oturacak konut yoktu. Kiralık konut bulmak mümkün değildi bugün Ankara'da bol miktarda sağlıklı konut var. 1970'li yıllarda ve 1980'lerin başında Türkiye'de telefonla konuşmak mümkün değildi şimdi herkesin iki tane cep telefonu var. Dünya ile anında iletişim kurmak mümkün.

Anlaşılan küreselleşme gelişmekte olan ülkelere yaradı. Gelişmiş ülkelerin şirketleri son yaşanan mali krizde serbest piyasa ekonomisinin tuzağına düştüler. Piyasalar küresel düzeyde serbest olunca Amerikan şirketleri ve diğer gelişmiş ülke şirketleri rekabet güçlerini kaybettiler. Amerikan şirketleri devletin çatısı altında toplanmaya başladı. Amerikan ekonomisi artık güç kaybediyor. Amerika dünyayı sömürüyor derken dünyanın diğer ülkeleri Amerika'yı sömürecek herhalde bundan sonra! Emekçilerin sermayedarı sömürmesi gibi. Sömüreceğim diye yola çıkıp sömürölmek de var. Küreselleşmenin yönü gelişmekte olan ülkelerin lehine işliyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Benzin tek taşıtı olana çok pahalı

Süleyman Yaşar 03.06.2009

Ne ilginçtir! Türkiye'de akaryakıt fiyatları dünya fiyatları düşerken aynı oranda düşmez. Ama dünyada petrol fiyatları artışa geçtiği zaman akaryakıt fiyatları hızla yükselir. Bu garip durumun sorgulanmasına da kimse izin vermez.

Petrol dağıtan şirketler, yaptıkları bu temelsiz ve anlamsız fiyat artışlarını, 'vergi arttı, döviz kuru yükseldi' gibi bahanelerle geçiştirirler. Sonuçta olan vatandaşa olur, cebi haksız yere boşaltılır.

Türkiye'de geçen bir ay içinde akaryakıt fiyatlarına tam dört defa zam geldi. 95 oktan kurşunsuz benzinin litre fiyatı dün 3 lira 23 kuruştan satıldı. Oysa fiyatların bu şekilde hızla artışına neden olacak bir olay ortada yok.

Ham petrolün varili 2008'in temmuz ayında 150 dolara yaklaşmıştı Türkiye'de 95 oktan kurşunsuz benzinin litresi 3 lira 60 kuruştı. Dün ham petrolün varili 67 dolar civarındaydı bu defa aynı benzinin litresi 3 lira 23 kuruş oldu.

Aslına bakarsanız, akaryakıt fiyatlarındaki artışının asıl nedeni keyfi fiyatlandırmalardan kaynaklanıyor. Çünkü petrol dağıtım şirketleri kâr marjlarını serbest olarak belirliyorlar.

Bayi transferlerine büyük paralar harcayan dağıtım şirketleri, maliyetlerini fiyatlarına zam yaparak karşılıyorlar. Dağıtım şirketleri yüksek oranda kâr elde etmek için bayi komisyonunu da düşük tutuyorlar. Bayilere de yüzde 2 oranında komisyon verip asıl büyük kâr payını kendileri alıyorlar.

Bu 'keyfi fiyatlama' da nereden çıktı diyebilirsiniz? Bakın, sistem şöyle işliyor.

Akaryakıt dağıtım şirketleri, çok sayıda taşıt aracı olan tüketicilere kendi bayilerinden alışveriş yaptıkları

takdirde yüzde 8-10'a kadar ulaşan fiyat indirimleri yapıyorlar. Akaryakıt dağıtım şirketleri yüzde 8-10 indirimli akaryakıt satıp hâlâ kâr edebildiklerine göre, bu durumda tek aracı olan vatandaşın suçu ne? Tek aracı olan vatandaş niye pahalı akaryakıt tüketmek zorunda kalıyor?

Vatandaş, enerji tekellerine karşı koruması için kurulan Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, akaryakıt fiyatlarındaki bu anlamsız fiyat artışlarını yeni fark etti. Fiyatların yanlış belirlendiğini ortaya çıkardı.

EPDK bir duyuru yaptı ve akaryakıt dağıtım şirketlerini, erişilebilir en yakın dünya serbest piyasa oluşumunu dikkate alarak fiyatlarını belirlemeye davet etti. EPDK, dağıtım lisansı olan şirketlere fiyatlarını düzeltmeleri için 20 Haziran 2009'a kadar süre tanıdı. Aksi takdirde tavan fiyat belirleyeceğini belirtti. EPDK'nın duyurusu "Akşam yemeğinden sonra günaydın" gibi.

Kurşunsuz 95 oktan benzinin litre fiyatlarının gelişimi*

Tarih	Fiyat (TL)
1 Ocak 2008	3,14
1 Temmuz 2008	3,60
1 Ocak 2009	2,79
1 Şubat 2009	2,95
1 Mart 2009	2,89
1 Nisan 2009	3,07
1 Mayıs 2009	3,01
1 Haziran 2009	3,23

*İşlem hacmi en yüksek 8 dağıtıcı firmanın fiyatları

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Enflasyon düşüyor işsizlik artıyor

Süleyman Yaşar 04.06.2009

Avrupa ve ABD'de işsizlik oranları neredeyse eşitlendi. Avro bölgesinde işsizlik oranı nisan ayında yüzde 9,2 oldu. Amerikan ekonomisinde de son yapılan tahminlere göre işsizlik oranı yüzde 9,2 olacak.

Avrupa ve ABD ilk defa işsizlik oranında olduğu gibi enflasyon oranında da birbirlerini yakaladılar. Avro bölgesi olarak adlandırılan 16 ülkenin enflasyon oranı sıfıra geriledi. Amerikan ekonomisinde de enflasyon yüzde 1'in altına gerileyerek yüzde 0,7 oldu.

Avrupa ve ABD'de yaşananlar bize enflasyon geriledikçe işsizliğin arttığını gösteriyor. Enflasyonun gerilemesi ile işsizliğin artacağı iktisatçılar tarafından bilinir. Enflasyonun uzun dönemde işsizliği arttırdığını ileri süren iktisatçılar da vardı. Ama kısa ve orta vadede gelişmiş ülkelerde enflasyonun gerilemesinin işsizliği arttırdığına

şahit oluyoruz.

Türkiye ekonomisine gelince... Dün mayıs ayı enflasyon rakamları açıklandı. Tüketici fiyatları mayıs ayında yüzde 0,64 oranında yükseldi. Yıllık enflasyon yüzde 5,24'e geriledi. Üretici fiyatları ise mayıs ayında yüzde 0,05 azalarak, yıllık yüzde 2,46 oranında geriledi. Dün açıklanan rakamlar deflasyonist bir süreci bize gösteriyor. Türkiye'de fiyatlar geriledikçe işsizlik artıyor.

İşsizliğe çare bulmak için parasal genişlemeye ihtiyaç duyan Avrupa Merkez Bankası mayıs ayında önemli bir karar aldı. Avrupa Merkez Bankası 60 milyar avroluk düşük riskli özel sektör şirket bonolarını ve tahvillerini alacağını açıkladı. Çok tutucu davranan Avrupa Merkez Bankası'nın böyle bir karar alması Türkiye'ye de örnek olmalı.

Peki, Türkiye yaşanan bu deflasyonist süreçte ne yapmalı? Merkez Bankası, küçük, orta ölçekli ve büyük güvenilir firmaların ihraç edecekleri bono ve tahvilleri satın alabilir. Özellikle ihracat yapan firmaların Avrupa pazarının daralması nedeniyle içine girdikleri finansman sıkıntısı bu yöntemle bir ölçüde giderilebilir. Borçlanma senetleri alınacak firmalar için işçi çıkarmama koşulu da getirilebilir. İstihdam kayıplarını önlemek için "maliye politikası"na ilave olarak "para politikası" da böylece destek verebilir. Bankaların sıkışıklıktan faydalanarak yüksek faizli kredi kullandırma fırsatı da ortadan kaldırılır.

Avrupa Merkez Bankası'nın uygulamaları önümüzde duruyor, incelemekte fayda var. Ayrıca Hazine'nin Merkez Bankası'ndan borçlanmasından da çekinilmemesi gerekiyor. Durgunluk dönemlerinde para basmak sorun çıkarmaz. Aksi takdirde bankalar faizleri arttıracakları için durgunluk daha da derinleşebilir. Artık ezberleri bozmak gerekiyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

TÜSİAD Erke Dönergeci'nin peşinde

Süleyman Yaşar 08.06.2009

Amerika'da başlayıp dünyayı etkisi altına alan mali krizin ardından toplam talebin gerilemesiyle ekonomik durgunluk ortaya çıktı. Satılamayan mallar ve duran üretim bütün ülkelerde işsizliği arttırdı.

Ekonomik durgunluğun sadece para politikası tedbirleriyle giderilemeyeceği gözle görülen bir gerçektir. Bu nedenle IMF, G-20 ülkeleri ve diğer ülkelerin ekonomi yönetimleri, küresel durgunlukla mücadele için maliye politikası araçlarının devreye sokulmasına karar verdiler.

Böylece ülkelerde kamu harcamaları arttırıldı, vergiler azaltıldı. ABD'de bütçe açığının ulusal gelire oranı yüzde 13,2'ye yükseldi. Avrupa ülkelerinde de bütçe açığının ulusal gelirlerine oranı yüzde 6'yı aştı.

Kısacası, ekonomik açıdan doğru olan yapıldı. Ekonomik durgunluğun giderilmesi için en güvenli ve kesin önlem bütçe açığının merkez bankası kaynaklarıyla kapatılmasıdır. Böyle bir durumda, borçlanmanın toplam

talep üzerinde kısıtlayıcı etkisi olmaz. Çünkü bankalardan alınan borçlar atıl para depolarından karşılanmazsa, başkalarına verilen kredilerde kesintiye neden olur. Oysa devletler, merkez bankalarına borçlanırsa gelecek yıllarda finansman yükü yaratacak olan borç yükü altına da girmiş olmazlar. ABD, Avrupa, Japonya ve pek çok ülke ekonomik durgunluğu gidermek için merkez bankası kaynaklarını kullandılar. Merkez bankalarına büyük tutarlarda borçlandılar.

Türkiye'ye gelince... Türkiye, yaşanan dünya ekonomik krizinde ihraç pazarlarının daralması nedeniyle imalat sanayiinde istihdam kaybına uğradı. İşsizlik yüzde 16,1'e yükseldi.

Dış talebin azalması sonucunda ortaya çıkan bu olumsuzluğu gidermek için iç talebin canlandırılması şart. İşte bu nedenle kamu harcamalarının arttırılması ve vergilerin azaltılması gerekiyor. Hükümet de öyle yapıyor ve genişletici bir maliye politikası uyguluyor.

Hükümet, 2008 yılının ekim ayından itibaren yerel yönetimlere kaynak aktararak kamu harcamalarını arttırıyor. İşveren sosyal güvenlik primlerinin 5 puanını devlet ödüyor. Vergi barışı yaparak ve vergileri indirerek harcanabilir geliri arttırmaya çalışıyor. Yapılan harcama artışları ve vergi indirimlerine rağmen hükümet, Merkez Bankası'ndan borçlanmıyor. Sadece bankalar sistemine borçlanarak bütçe açığını kapatmaya çalışıyor.

Hükümetin izlediği bu temkinli borçlanmaya rağmen bazı kesimler rahatsız olduklarını belirtiyorlar. Onlar, yaşanan bu ekonomik durgunluk döneminde hem tüketimin, hem tasarrufun artmasını hem de bütçenin açık vermemesini istiyorlar.

Nitekim TÜSİAD, geçen hafta başbakan tarafından açıklanan ve 500 bin kişiye istihdam sağlamayı hedefleyen "teşvik tedbirleri"nin neden olacağı bütçe açığından tedirgin olduğunu açıkladı.

Peki, TÜSİAD olarak hem mallarınızın satılmasını istiyorsunuz, hem vergilerin indirilmesini talep ediyorsunuz, hem de kendi payınıza düşen sosyal güvenlik primlerinin devlet tarafından ödenmesi konusunda ısrarcı davranıyorsunuz. Bütün bunların ardından da bütçenin açık vermemesini istiyorsunuz. Lütfen söyler misiniz, bu nasıl olacak? Siz de pekâlâ biliyorsunuz ki, böyle bir denklemin ancak "Erke Dönergeci" mümkün kılabilir.

Biliyorsunuz, Erke adında bir firma, "Bilimsel Düşüncenin Gücü" sloganıyla basında büyük bir reklam kampanyası yapmıştı. "Erke Dönergeci" adıyla enerji tüketmeden, bedava elektrik üreten bir teknoloji bulunduğunu iddia etmişti. Bazı emekli paşaların da katıldığı toplantıda bu buluşla ilgili sorular 'gizlilik' gerekçesiyle yanıtsız bırakılmıştı.

Anlaşılan TÜSİAD da ekonomide böyle bir buluşun peşinde. Hem tüketim artacak, hem tasarruflar artacak, hem ekonomik durgunluktan çıkılacak hem de bütçe açık vermeyecek. Eğer Erke Dönergeci enerji tüketmeden enerji üretilabiliyorsa, ekonomide de kamu harcamaları arttırılarak ve vergiler indirilerek denk bütçe sağlanabilir. Hatta TÜSİAD endişelenmesin diye konvansiyonel bütçe fazlası bile verilebilir. Neden olmasın? TÜSİAD da sivil paşalardan bir takım oluşturup makro ekonomi yönetimi için bulduğu Erke Dönergeci'ni kamuoyuna anlatmalı.

Bu kriz gençleri vurdu

Süleyman Yaşar 09.06.2009

Amerikan ekonomisinde hafta sonunda açıklanan veriler, kriz nedeniyle yaşanan istihdam kayıplarında bir azalma olduğunu gösterdi. Büyük mağazalar ve restoranlar eleman almaya başladı.

İstihdam hacmi her ay ortalama 73 bin daralırken, geçen ay Amerika'da sadece yedi bin kişi işini kaybetti. Bu gelişmeler, Amerikan ekonomisindeki olumlu gidişi bize gösteriyor.

Bu sevindirici sinyallerin bir nedeni de, bütün dünya krizlerinin ardından yaşanmış olan 18 aylık durgunluk süresinin artık doluyor olması. Bundan sonra eğer olaylar daha önce yaşanan krizlerdeki gibi gelişirse, Amerikan ekonomisi toparlanmaya başlayacak. Krizlerin ardından gelen 18 aylık durgunluk dönemi, bu küresel kriz için 2009'un haziran ayında doluyor. Anlayacağınız bu ay, dünya ekonomik durgunluğunun son ayı!

Amerikan ekonomisinde konut sektöründe ortaya çıkan ve bütün ülkelere yayılan ve artık yıkıcı etkisi hafiflemeye başlayan bu mali krizin bir önemli özelliği daha var. Bu kriz gençleri vurdu! Bu krizde gençler işlerini kaybetti!

ABD'de, çalışan 20 yaşın altındaki her beş gençten biri işini kaybetti ve Amerika'da işsizlik oranı 1983 yılından beri ilk defa yüzde 9,4'e yükseldi. Bu hızlı işsizlik artışından en çok erkekler nasibini aldı. Kadınlara göre erkekler yüzde 2,5 oranında daha fazla iş kaybettiler.

Bunun nedeni, inşaat, finans, otomotiv, metal ve makine sanayilerinde yaşanan daralmaya bağlanıyor. Bu sektörlerde genellikle genç erkek işçi çalıştırıldığı için, kadınlara oranla erkeklerin iş kayıpları daha fazla oldu. General Motors ve Chrysler'in içinde bulunduğu kriz nedeniyle ABD'de genç erkek işsiz sayısının yaz aylarında daha da artması bekleniyor.

Türkiye'deki işsizliğe gelince... Türkiye finans sektöründe bir kriz yaşamamasına rağmen, dünya mali krizinin dış talebi daraltması, Türkiye'nin ihracatını azalttı. Türkiye'de imalat sanayii daha çok ihracata dayalı üretim yaptığından, ihracatın azalması, imalat sanayiinde istihdam kayıplarına neden oldu. Türkiye'de de imalat sanayiinde çalışan genç erkek işçiler işlerini kaybettiler!

Dolayısıyla genç işsizlerin oranı adeta patladı. Genç işsizlerin genel istihdam içindeki oranı, 2009 şubat ayında genel işsizlik oranı olan yüzde 16,1'in de çok üzerine çıkarak yüzde 28,6'ya yükseldi. Geçen yılın aynı döneminde genç işsizlik oranı yüzde 21,5 civarındaydı.

Bu kriz köy şehir demeden bütün gençleri ezdi geçti. Şehirlerde de, kırdaki da genç işsizlerin oranı hızla çoğaldı. Türkiye'de şehirlerde genç işsizlik 2008 yılının şubat ayında yüzde 22,8'di. 2009 yılının şubatında bu oran yüzde 30,1'e fırladı. Kırsal kesimdeki artış da 6,8 puan oldu ve 2009 şubatının kırdaki genç işsizler oranı yüzde 24,9'a yükseldi.

Aslında bu küresel krizde Türkiye'de de Amerika'dakine benzer bazı işsizlik durumları yaşandı. ABD'de olduğu gibi Türkiye'de de genç erkeklerin işlerini kaybetmesi, kadınların işgücüne katılma oranını arttırdı. İşlerini

kaybeden kocalarının yerine bu kez kadınlar iş talebinde bulundular. Kadınların iş gücüne katılma talebi, ciddi bir geçim sorununun yaşandığını ortaya koydu.

Peki, artan genç işsizlerin sorunu nasıl çözülecek?

Hükümet bu kritik sorunu çözmek için, açıkladığı yeni teşvik paketini bir an önce hayata geçirmeli. Kamu hizmetlerinde çalıştırılacak 120 bin kişi hemen işe başlatılmalı. Meslek edindirilecek 200 bin kişi acilen eğitime alınmalı ve ücretleri ödenmeli. Özel sektörde paralı staj gecikmeden uygulamaya konmalı.

Güney Kore bizdekine benzer tedbirleri bu yıl başında aldı ve çoktan yürürlüğe koydu. Böylece ekonomisindeki daralmayı önledi. Hatta Güney Kore ekonomisi yılın ilk üç ayında büyüdü.

Bizde ise bazıları, liberalizmle ilgili ezberlediklerinden vazgeçemediklerinden, bu önlemlerin liberalizmle çatışacağı yanılgısına düştüler. Dünyanın diğer serbest piyasa ekonomisindeki benzer önlemlerle bu ülkede işsizlikle mücadele edilmesine tuhaf itirazlarda bulundular.

Üstelik böyle bir kriz ortamında, bazı baskı grupları hâlâ kamu maliyesindeki dengeden söz ettiği için hükümet istihdamı arttıracak maliye politikası tedbirlerini almakta iyice tereddüt etti.

Neticede, hem hükümetin yavaşlığından hem de muhalefetin kısırlığından ötürü bizde işsizlikle mücadelede çok geç kalındı.

Oysa Türkiye'nin en yakıcı ve en tehlikeli sorunu gençlerin işsizliğidir. Bunu kimse gözden kaçırmamalı ve gündemi değiştirmemelidir. Ekonomideki işsizlik sorunu çözüm yoluna girmeden siyasi sorunların çözümü de mümkün olmaz. Bu unutulmamalıdır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Teşviklerde eksik olan ne?

Süleyman Yaşar 11.06.2009

Geçen hafta açıklanan yeni ekonomik teşvikler, sistematik olarak bölgesel, sektörel ve büyük projeler olarak üç ana başlık altında toplandı. Yapılan bu sistematik ayırım, devlet yardımlarının doğru kullanımı ve denetimi açısından faydalı olacak. Ama henüz devlet yardımlarının toplam tutarının ne olduğunu tam olarak bilemiyoruz.

Çünkü, şu anda Türkiye'de 13 ayrı birim devlet yardımı yapıyor ve bu yardımların toplam tutarını Hazine Müsteşarlığı, derleyip, toplayıp ortaya çıkartmıyor. Eğer bağımsız bir 'devlet yardımları idaresi' kurulursa bundan sonra yeni sistematik yapı içinde devlet yardımlarını doğru olarak hesaplamak mümkün olabilecek.

Ayrıca yeni teşvik sisteminin ekonomik durgunlukta istihdama yönelik getirdiği devlet destekleri de yerinde

alınmış kararlar olarak görünüyor. Alınan tedbirler 500 bin kişiye yeni iş olanağı sağlayacak. Böylece ekonomik durgunluğun ortaya çıkardığı işsizlik kısmen telafi edilebilecek.

Teşvik sisteminin, getirdiği olumlu tedbirler yanında bazı konuları da gözden kaçırdığı ya da ertelediği görülüyor. Gözden kaçan konulardan biri finans sektörü. Teşvik tedbirlerinde finans kuruluşlarına sanki üvey evlat muamelesi yapılmış. Devlet desteği verilecek büyük projeler içinde finans sektörü yok. Oysa AK Parti hükümeti İstanbul'un finans merkezi olması için elinden geleni yapacağını sürekli belirtiyor. Eğer İstanbul, finans merkezi yapılmak isteniyorsa, finans kuruluşlarının İstanbul'da sektörel olarak kümelenmesini desteklemek için muhakkak teşvik edilmesi gerekiyor.

Yaşanan dünya mali krizinde, Türkiye'de bankacılık ve finans sektörünün sağlam kaldığını gördük ve ilk defa karşılaştığımız bu duruma sevindik. Türkiye'nin yaşanan büyük krize rağmen güvenli bir liman olduğunu belirttik. Ama Baltık ülkeleri ve Doğu Avrupa ülkelerine Batılı bankaların verdiği kredilerden dolayı üstlendikleri riskler ortaya çıkınca hepimiz şaşırдық.

Türkiye ile mukayese edildiğinde küçük bir il düzeyinde olan devletlere, Avrupalı bankalar, 50 milyar avro kredi vermişler. Verilen bu krediler şimdi geri ödenemiyor. Pekala, biz bu kredileri kullanır ve geri ödemesini de yapabiliriz. Baltık ülkelerinde batan bu paralar Türkiye'de istihdamı arttıracak yatırımlara dönüşebilirdi. Bunu biz niye yapamadık? Çünkü İstanbul'un finans merkezi olması için gereken destekler bir türlü verilemedi.

Yeni teşvik sisteminde de finans kuruluşlarının İstanbul'da kümelenmeleri için devlet, yerli ve yabancı finans kuruluşlarına İstanbul'da yatırım yeri tahsisi yapabilir. Vakit geçirmeden finans sektörü "büyük proje yatırımları" kapsamın alınabilir.

Finans sektörü bu krizde sağlam kaldı diye üvey evlat muamelesi yapmak yanlış. İstanbul finans merkezi yapılmak isteniyorsa hemen harekete geçmeli. Dünyaya, finans kuruluşları için yer tahsisi ve büyük proje desteği verileceği duyurulmalı. Eğer Amerikan kaynaklı krizde bankalarımız sağlam kaldıysa bunun en önemli nedenlerinden biri yabancı bankaların yerli bankaları satın alması ya da ortak olmasıdır. Aksi takdirde bankacılık sistemimizin yaşanan bu krizde sermaye yeterliliğini sağlaması mümkün olamazdı. Bu gerçeği unutmayalım ve yabancı banka düşmanlığı yapmayalım.

Baltık ülkelere ve Doğu Avrupa ülkelere İsveç, İsviçre, Alman ve Avusturya bankalarının verdiği krediler bize yol göstermeli. Bu bankaların kredilerini kriz bitip dünya ekonomisi düzeldiğinde biz kullanabiliriz. "Bakın Baltık ülkeleri ve Doğu Avrupa ülkeleri paranızı batırdılar. Bize getirin biz batırmayız" diyebiliriz. Çünkü bu krizde Türkiye'de bankaların paraları batmadı. Finansal sistem hasar görmedi.

Şimdi Avrupalı bankalara İstanbul'da yatırım yeri tahsisi yapıp sektörel kümelenmelerini sağlamak şart. Diğer ülkelerde para batıran bankalara kötü günlerinde alternatif imkânlar sunarak onları Türkiye'ye davet etmek gerekiyor. Fazla maliyeti de yok. Hemen uygulamakta fayda var.

Döviz yastık altına dönüyor

Süleyman Yaşar 12.06.2009

Ödemeler bilançosu nisan ayı rakamları önceki gün açıklandı. Açıklanan rakamlara göre nisan ayında döviz tekrar yastık altına girmeye başladı.

Oysa son altı ay boyunca özel sektörün yurtdışında ve yastık altında tuttuğu 18,1 milyar dolar ekonomiye kazandırıldı. Gelen bu dövizler Türkiye ekonomisinin yaşanan dünya mali krizinde rahat nefes almasını sağladı. Ama nisan 2009'da trafik tam tersine döndü, döviz çıkışı başladı. Küçük bir tutar olsa da bir ayda 145 milyon dolar ekonomiden çekildi.

Bu olumsuz gelişme, nisan ayından itibaren Türk parasının değer kazanmaya başlamasına bağlanabilir. Çünkü şubat 2009'da 1 lira 68 kuruş, mart ayında 1 lira 70 kuruş olan Amerikan Doları, nisan ayının ortasından itibaren 1 lira 58 kuruşa geriledi. Şubat ve mart aylarında net hata ve noksan kaleminden Türkiye'ye giren döviz tutarları, 2 milyar dolar üzerinde seyrederken, nisan ayında dövizin yönü tersine döndü ve yurtdışına çıkış başladı.

Ödemeler bilançosunda yer alan net hata ve noksan kalemi, hatadan çok, özel sektörün yurtdışında ve yastık altında tuttuğu dövizleri Türk parasının değer kaybetmesine ve kazanmasına paralel olarak yurtiçine getirmeleri ya da götürmeleri sonucunda oluşuyor. Bunu yapılan çeşitli araştırmalar ortaya çıkardı. Döviz mevduat hesaplarındaki gelişme ile net hata ve noksan kalemi arasında paralel bir seyir olduğu da teyit edildi. Türkiye'nin net hata ve noksan kalemindeki son gelişmeler de bu görüşü doğruluyor.

Peki, Türkiye'ye net hata ve noksan kaleminden döviz girişinin durması ekonomiyi nasıl etkileyecek?

Bu kritik sorunun cevabı da kritik. Dövizin yastık altına kayması, Türk parasının aşırı değerlenme eğiliminde olduğunu gösteriyor. Bu durumda Türkiye rekabet gücünü kaybedebilir. İhracat azalır, ithalat artar. Yastık altında döviz tutma eğilimi ve para ikamesi devalüasyon beklentisini arttıracığı için faizleri de yukarıya doğru tırmandırabilir. İşte bu nedenle ekonomi yönetiminin Türk parasının değerlenmesine izin vermemesi gerekiyor.

Değerli lira cazip gelebilir ama Türkiye'de üretimi kârlı olmaktan çıkartıyor. Bu gerçeği unutmayalım. Bizim üretime ve istihdama ihtiyacımız var. Bugün Türkiye'nin en büyük sorunu büyüyen işsizlik rakamıdır. İşsizliğin bir ülke için sadece ekonomik bir sorun olmadığını, işsiz erkeklerin, bir ülkenin siyasetini altüst ettiğini ve milliyetçi, içe kapanmacı, otoriter uçlara taşıdığını unutmayalım.

Yastık altından çıkan ve giren döviz miktarı (Milyon \$)

Ekim 2008	7.658
Kasım 2008	1.538
Aralık 2008	2.972
Ocak 2009	1.126
Şubat 2009	2.656
Mart 2009	2.228
Nisan 2009	- 145

Toplam 18.033

Kaynak: TCMB

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Koç, niye IMF'yi istiyormuş?

Süleyman Yaşar 15.06.2009

Türkiye’de bugüne dek IMF ile yapılmış olan anlaşmaları sonuna dek sürdürüp tamamlayan tek hükümet, AK Parti hükümeti oldu.

Önceki hükümetler, IMF ile anlaşma imzaladılar ama ekonomide durum biraz düzelince hemen yaptıkları anlaşmayı bozdular. Bu ülkede IMF’yle anlaşma imzalayıp sonradan bozmak adeta bir alışkanlık haline gelmişti. Bu alışkanlık bazılarının düşüncelerinde hâlâ sürüyor.

Öyle ki, çok akıllı, çok yaratıcı bir fikirmiş gibi hükümete bunu ciddi ciddi öneriyorlar. “IMF ile anlaşalım, piyasa oyuncularının beklentisini karşılayalım, sonra nasıl olsa bir bahane bulup anlaşmayı bozarız” diyorlar. IMF ile anlaşmayı piyasalarda bir gösteriş unsuru olarak değerlendiriyorlar. ‘IMF ile anlaşmanız var mı diyenlere, var diyebilmek’ adına, Türkiye’ye son tahlilde büyük zarar verecek böyle kurnazlıkların peşine düşüyorlar.

Türkiye IMF ile 1961’den beri tam 18 defa destek kredisi anlaşması yaptı. Bu anlaşmalardan sadece 17. ve 18. anlaşma tamamlanabildi. Tamamlanan bu son iki anlaşma dokuz yıl sürdü. Dokuz yıl süren bu anlaşmaların sonunda Türkiye ekonomisi sürdürülebilir bir kamu maliyesine kavuşmasına kavuştu ama...

IMF anlaşması döneminde, Türk parası rekabet gücünü kaybetti, özel sektör aşırı borçlandı, cari açık kritik sınırı aştı ve en önemlisi ülkede işsizlik arttı.

Anlayacağınız, ekonomide kamu kesimi düzelirken, işsizlik sorunu çözülmek bir yana, daha da büyüdü. Hükümet, IMF ile çalıştığı dönemde işsizlik sorununun çözülemediğini görünce, IMF ile yapılacak 19. destek kredisi anlaşması için yeni bir model arayışına girdi. İşsizliği azaltacak bir model üzerine anlaşmak için IMF ile müzakerelere başladı. Müzakereler hâlâ sürüyor. Müzakereler sürdükçe tabii yorumlar da çoğalıyor.

Koç Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Rahmi Koç, Koç Üniversitesi’nin hafta sonunda yapılan mezuniyet töreninde IMF ile anlaşmanın mutlaka yapılması gerektiğini dile getirerek, “Oradan alacağımız birkaç milyar dolar değildir. Onun vereceği yeşil ışıktır mühim olan. Bu, Türkiye’ye gelecek doğrudan yatırımları teşvik edecektir. Neredeyse bir teminat olacaktır” dedi.

Rahmi Koç, IMF’nin web sitesine girip son dokuz ay içinde IMF’nin destek kredisi anlaşması yaptığı,

Ermenistan, Belarus, Kosta Rika, El Salvador, Gabon, Gürcistan, Guatemala, Macaristan, İzlanda, Letonya, Moğolistan, Pakistan, Romanya, Sırbistan, Şeyşeller ve Ukrayna'dan oluşan 16 ülkenin halini görse herhalde böyle konuşmazdı.

Bu ülkelerin yanında yer almak piyasalara yeşil ışık yakmaz. Tam tersine kırmızı ışık yakar. Bu ülkeler arasında sayılmak, doğrudan yabancı sermaye yatırımlarına teminat olmaz.

Rahmi Koç bir işadamı. Acaba IMF ile destek kredisi anlaşması yapmış olan bu 16 ülkeye gidip şimdi kendisi yatırım yapar mı? İşadamları kendilerine bu soruyu sormadıkça, kendi ülkeleri ve insanları için böyle önerilerde bulunmamalılar. Ama ne var ki, bizde zenginler değişimden çok korkarlar.

Bu ülkede 1984 yılına kadar döviz alımı ve satımı devletin izniyle olurdu. Döviz isteyenler, şimdiki Hazine Müsteşarlığı'nın Banka ve Kambiyo Genel Müdürlüğü'ne gelirler, sabahın erken saatinde uzun kuyruklar oluşturlardı. Kendilerine sıra geldiğinde niye döviz istedikleri sorulur ve istekleri uygun görülürse, Hazine, Merkez Bankası'na "bu kişiye döviz verin" diye bir mektup yazardı. Uygunluk mektubunu alan çok sevinir, hatta bazen havalara sıçrardı.

Turgut Özal, kambiyo rejimini değiştirip döviz alım ve satımını serbest bıraktığında pek çok zengin iş adamı "döviz rezervi kalmayacak, ülke batacak" diye feryat etmişti. Hiç öyle olmadı. Hatta tam tersi yaşandı. Merkez Bankası'nın döviz rezervleri 1983 yılında 2 milyar dolar tutarındayken, döviz alımı ve satımının serbest bırakılmasının hemen ardından 1984 yılında Merkez'in döviz rezervleri yüzde 70 oranında artarak 3,4 milyar dolara yükseldi.

Türkiye, bu tür hikâyeleri ve felaket senaryoları çok bol olan bir ülke. IMF anlaşması için telaşa kapılmaya gerek yok. Turgut Özal da ekonomiyi IMF'siz yönetmişti ve Türkiye'nin kredi notunu BBB + 'ya yükseltmişti.

Bu ülkenin ekonomisi dokuz yıl boyunca IMF ile anlaşmalı olarak yönetildi ve Türkiye'nin kredi notu hiç BB -'nin üzerine çıkmadı.

Ne dersiniz? Belki IMF'siz daha iyi olabiliriz. Zaten bir yıldır da IMF yok.

Hatırlayın... 2008'in eylül ayında bazıları, "yıl sonuna çıkamayız" diye gene feryat etmişti. Ama hiç öyle dedikleri gibi olmadı. 2008 yılı bitti, 2009'un haziran ayı geldi, özel sektör hâlâ her ay 4-5 milyar dolarlık dış borç servisini sektirmeden ödüyor. Ortada döviz sıkıntısı falan yok. Ne dersiniz? IMF'siz daha iyi olamaz mıyız?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Akbank genel müdürü niye değişti

Süleyman Yaşar 16.06.2009

Akbank, Türkiye'nin aktif büyüklüğü açısından dördüncü bankası olarak gösteriliyor. Hazine tarafından 'piyasa yapıcısı' olarak görevlendirilen bankalar arasında yer alıyor.

Akbank'ın genel müdürü geçen hafta birdenbire değiştirildi. Yapılan bu genel müdür değişikliği, Akbank'ın 2008 yılının kasım ayında yaptığı işten çıkarmalara bağlanıyor.

2008 yılının kasım ayında, Akbank'ın 1724 personelini işten çıkardığı haberi basında yer almıştı. Türkiye'de bankaların durumu oldukça iyi olmasına rağmen, Akbank'ın çok sayıda personelini aniden işten çıkarması iş dünyasının moralini bozmuştu. Akbank'ın bu tutumu, küresel mali krizin Türkiye'de olumsuz algılanmasını derinleştirmişti. Pek çok yatırımcı Akbank'ın bu aceleci tavrından etkilenip Türkiye'de bankacılık kesiminin sürdürülebilirliği konusunda şüpheyne düşmüştü.

Akbank yönetimi, işten çıkarmaların, performans değerlendirmeleri ve emeklilik nedeniyle olduğunu açıklamış olsa da, uygulamanın tam da ekonomik krizin derinleştiği bir döneme denk gelmesi, hükümet ve ekonomi bürokrasisi tarafından pek iyi karşılanmamıştı. İmalat sanayinde ihracat azalması nedeniyle artan istihdam kaybına bir de bu türden işsizler eklenince işsiz sayısı hızla arttı.

Dün açıklanan işsizlik verilerine göre 2009 yılının mart döneminde işsizlik azaldı. TÜİK'in açıklamasında, şubat döneminde yüzde 16,1 olan işsizlik oranı mart döneminde gerileyerek yüzde 15,8 oldu. İşsiz sayısı ise geçen yılın aynı dönemine göre 1 milyon 244 bin kişi artarak 3 milyon 776 bin kişiye yükseldi. İşsizlik oranının yüzde 15'i geçmesinde Akbank gibi bazı şirketlerin zorunlu nedenlere dayanmadan personel çıkartarak krizi fırsata çevirme arzularının da rolü olduğu ileri sürülebilir.

Akbank'ın personel azaltmasının ardından aylar geçti ve krizin şiddeti giderek azaldı. Bankacılık kesimi, kriz süresince dış şoklara karşı sağlam durarak bütün stres testlerini başarıyla atlattı. Bankacılık kesiminin kriz karşısındaki bu sağlam duruşu, Akbank'ın personel azaltmasının yersizliğini ortaya çıkardı. 15 Eylül 2008'de Lehman Brothers yatırım bankasının batışının ardından paniğe kapılmayan ve Akbank dışında personel azaltmasına gitmeyen bankacılık kesimi, Türkiye'nin yatırımcılar için dünyada güvenilir bir liman olduğunu da gösterdi.

İşte Akbank'ın yaptığı bu yönetim hatasını birinin ödemesi gerekiyordu. O kişi de genel müdür oldu.

Akbank'ta yaşananlar profesyonel yöneticilere ders niteliğinde bir örnek olmalı. Personel indirimi şirketlerde daima sorun çıkarır. Şirketin sermayedarı kârını arttırmak için personelin sayısını azaltır. Ama ardından tepkiler oluşur. Tepkileri gidermek için de yöneticiler feda edilir.

Bu nedenle şirket sermayedarı personel indirimi istediğinde profesyonel yönetici bu isteğe her koşulda itiraz etmeli. Çünkü personel indiriminin ardından, şirketten kendisinin de gideceğini bilmeli.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dış borçlar 35 milyar dolar azalacak

Süleyman Yaşar 17.06.2009

Türkiye’de yıllardır sürdürülen bir hata önceki gün düzeltildi. Nihayet döviz geliri olmayan şirketlerin yurtiçindeki bankalardan döviz kredisi kullanmalarına izin verildi.

Başbakan Yardımcısı Ali Babacan önceki gün düzenlediği basın toplantısında artık Türkiye’de yerleşik şirketlerin döviz kazançları olmasa da Türkiye’deki bankalardan döviz kredisi kullanabileceklerini açıkladı.

Türkiye’de döviz geliri olmayan şirketlerin yurtiçinde faaliyet gösteren bankalardan döviz kredisi kullanması yasaktı. Sadece dövizle endeksli kredi kullanabiliyorlardı. Yıllardır uygulanan bu anlamsız yasak nedeniyle şirketler, daha ucuz olan döviz kredisini kullanabilmek için yurtdışında döviz mevduatı tutuyorlardı.

Sırf bu anlamsız yasak yüzünden, Türkiye’de yerleşik şirketlerin yurtdışında tuttuğu mevduatın bilinen tutarı 33,1 milyar dolara ulaştı. Kısacası bu, Türkiye’deki mevduatın yurtdışına kayması demekti. Böylece Türkiye kendi kaynaklarını 1930’dan kalma bir kambiyo rejimi uygulaması nedeniyle dışarıya transfer ediyordu.

Anlayacağınız “Türk parasının değerini koruyalım” derken Türkiye’nin döviz mevduatını koruyamadılar ve döviz yurtdışına kaçtı. Bu güne kadar bunca hükümet geldi geçti, tek bir kişi çıkıp da bu yanlış uygulamaya “dur” diyemedi. Ancak bir süredir yaşanan dünya mali krizinde, Türkiye’deki özel sektörün tuhaf bir hızla artan dış borçları ülke ekonomisi için “kredibilite sorunu” yaratınca bu çok gecikmiş karar bugün alınabildi.

Başbakan Yardımcısı Ali Babacan’ın önceki günkü açıklamasına göre, Türk özel sektörünün dış borçları 139 milyar dolara ulaştı. Bu borcun 35 milyar doları Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların yurtdışı şubelerinden alındı. Üstelik bu borç tutarı sadece Türkiye’de faaliyet gösteren bankalardan alınan kredilerin bilinen rakamları. Bir de bilinmeyen krediler var ki... O da, yurtdışı bankalarda, özel şirketlerin yatırdıkları mevduat karşılığı aldıkları “back to back” krediler! Eğer bu krediler tespit edilebilirse, özel sektörün dış borçlarının önemli bir kısmının kendinin kendisine verdiği krediler olduğu ortaya çıkacak. Böylece özel sektör borçlarının pek çoğunun “gerçek bir dış borç” olmadığı görülecek.

Üstelik bu ülkede bir klişeye daha veda edilecek. Türkiye’de bazı kesimlerce sık sık tekrarlanan, tekrarlandığı için de değişmez bir gerçekmiş gibi kabul gören “tasarrufların yetersizliği” görüşünün öyle pek de doğru olmadığı artık anlaşılacak.

Aslında küresel ekonominin koşullarına uygun olmayan bir “kambiyo rejiminin” ülke ekonomisinin kaynaklarını nasıl yok ettiği Türkiye’de yapılan uygulamayla iyice açığa çıktı.

Hatadan sonunda dönüldü ama Türkiye ekonomisi bu süreçte haksız olarak kırılgan gösterildi. Ve bunun da bedelini ağır ödedi. Bu yüzden krediler Türkiye’ye yüksek faizle verildi.

“Paramı koruyacağım” diye yola çıkıp “para kaptırmak” diye buna denir işte. Nihayet birileri cesaret edip bu yerleşik sisteme dokundu ve hatayı düzeltebildi.

Gelelim şirketlerin dışında “gerçek kişilerin” döviz kredisi kullanımına...

Önceki gün açıklanan kambiyo rejiminde yapılan düzenlemeler içinde gerçek kişilerin döviz kredisi ve dövizle endeksli kredi kullanımının yasaklanması var. Bu doğru bir karar değil.

Bu kararın alınmasının gerekçesi olarak vatandaşın kur riskinden korunması gösteriliyor ama, vatandaşın hangi para biriminden kredi kullanıp kullanmayacağına kendi serbest iradesiyle karar vermesi gerekir. Aksine ekonomik alternatiflere yasaklar getirmek riskleri arttırabilir. Hükümet bu kararını gözden geçirmeli ve bu yasağı yürürlüğe koymamalı.

Bir yasak kaldırırken, yeni bir yasak getirmemeli. Biliyorsunuz bu ülkede yasak getirmek kolaydır, sonra onu kaldırmak 80 yıl alır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Döviz mevduat hesabı yasaklanacak mı?

Süleyman Yaşar 18.06.2009

Merkez Bankası önceki gün gecelik faiz oranlarını beklenenin üzerinde düşürdü. Ama Merkez'in aldığı bu karar özellikle tüketici kredisi faiz oranlarını geriletemeyecek. Çünkü faiz indirimine paralel olarak kambiyo rejiminde yapılan yeni düzenlemeler kredi faiz oranlarının gerilemesini engelleyecek.

Merkez Bankası önceki gün gecelik borçlanma faiz oranlarını yüzde 9,25'den yüzde 8,75'e, borç verme faiz oranlarını ise yüzde 11,75'den yüzde 11,25'e gerilettiler. Bu kararın amacı paranın maliyetini ucuzlatıp bankaların kredi faiz oranlarını düşürmesini sağlamaktır. Ama pazartesi günü Başbakan Yardımcısı Ali Babacan'ın kambiyo rejiminde tüketicilerin dövizle endeksli kredi kullanma olanağını kaldırdıklarını açıkladı. Ve daha önceden var olan döviz kredisi kullanma yasağı ile birleşince bu iki yasak kredi faizlerindeki gerilemeyi engelleyecek. Çünkü döviz kredisi ve dövizle endeksli kredi kullanamayan tüketici tek alternatif olan Türk parasına mahkûm olacak. Bu kısıtlama bankaların kredi faizlerini düşürmesini önleyecek.

Konut kredisi alacak bir tüketiciyi ele alalım. Konut alırken Amerikan Doları kredisi ya da dolara endeksli kredi kullanırsa aylık faiz oranı ortalama yüzde 0,73, Türk parası olarak kredi kullanırsa aylık faiz oranı yüzde 1,30 olarak veriliyor. Türk parası üzerinden kullanılan kredinin maliyeti neredeyse döviz kredisinin maliyetinin iki katına yakın. Bu durumda tüketici mecburen Türk parası kredisi kullanacağı için kredi faiz oranının düşmesi mümkün olamayacak. Oysa tüketici, ABD Doları üzerinden kredi kullandığı takdirde dolar 1 lira 72 kuruşu aşmadığı takdirde kârlı olabilecek.

Dövizle endeksli kredi kullanımının yasaklanmasının gerekçesi tüketiciyi koruma olarak açıklandı. Ama bu koruma kararı aslında ekonomide seçme özgürlüğünü kısıtlıyor.

Bankada 50 bin dolar döviz mevduatı hesabı olan bir tüketiciyi ele alalım. Bu tüketici bankaya gidip 50 bin dolar döviz kredisi veya dövizle endeksli kredi talebinde bulursa, banka bu talebi yerine getiremeyecek. Halbuki tüketici kendisini döviz mevduatı olduğu için ileride oluşacak kur risklerine karşı garantiye almış durumda. Buna rağmen yüksek faizle Türk parası üzerinden kredi kullanmaya mecbur kalması haksızlık olmayacak mı? Bu sorunun cevabını herhalde bu yeni düzenlemeyi yapanlar düşünmüşlerdir.

Düşünmemişlerse büyük bir hata yapmadan hemen bu karardan vazgeçip tüketicilerin de döviz ve dövize endeksli kredi kullanımının yolunu açmalılar. Merkez Bankası yurtiçi yatırım talebinin gerilediğini ileri sürüyor ve faiz indirimi yapıyor. Yurtiçi yatırım talebini arttırmak için finansman araçlarını azaltmak yerine arttırmak gerekiyor. Biz tam tersini yapıyoruz.

Döviz kazancı olmayan şirketlere yurtiçinde döviz kredi kullanma imkânı getirilirken, tüketici kredilerinde dövize endeksli krediyi yasaklamak ve döviz kredisi vermemek eşitlik ilkesine de aykırı. Yatırımcının karar verme özgürlüğü "korumak" amacıyla da olsa kısıtlanamaz. Bu kararın ardından gerçek kişilerin döviz mevduatı tutması yasaklanacak mı acaba? Dövize endeksli kredi yasağı bu soruyu akla getiriyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Para polisi geldi

Süleyman Yaşar 19.06.2009

Amerikan Başkanı Barack Obama, finansal sistemin sürdürülebilmesi için önceki gün yeni kararlar aldı. Yeni düzenlemeler, finansal piyasalara devlet kontrolünü daha doğrusu "para polisini" getiriyor.

Başkan Obama, *The Wall Street Journal*'a yaptığı açıklamada, "Türev ürünlerin mali sistemde büyük bir risk yarattığını, bu nedenle türev ürünleri kayda alıp düzenleyeceklerini" söyledi. Obama, bankalar ve büyük finans kuruluşlarının aşırı risk almasını önlemek için devlet tarafından izleneceğini belirtti. Ayrıca tüketicilerin, kredi kartı kullananların ve ipotekli kredi kullananların borçları konusunda, korunmaları için yeni bir kurum oluşturulacağını, söyledi.

Amerikan Başkanı Barack Obama'nın finans piyasalarını düzenleme ve denetleme için hazırladığı tasarıya ilk tepki, fon yöneticisi George Soros'tan geldi. Soros, çok fazla devlet müdahalesine karşı olduğunu belirtti. Çünkü bağımsız kurumların bürokrasiyi arttırdığını ve politikacıyı işin içine karıştırdığını ileri sürdü.

Piyasalara yapılan devlet kontrolünün politik ve bürokratik etkinsizlik yaratacağını George Soros'tan önce dile getiren iktisatçılardan en önemlisi George Stigler'dir. Stigler, devletin düzenlemelerinin gerçek yaşamın yanlış algılanmasına dayanabileceğini, bu nedenle uygulanmasının oldukça zor olduğunu ileri sürer. Bazı devlet kontrollerinin, şirketleri, profesyonelleri ve baskı gruplarını koruyacağını söyler. George Stigler, günlük yaşamda, piyasa yetersizliklerinin derecesinin, Amerikan ekonomisinde politik yetersizliklerin ortaya çıkaracağı aksaklıklardan daha küçük olduğunu ileri sürer. Piyasalara devlet müdahalesinin sonuçları üzerine çalışan Stigler, piyasa, kamu düzenlemeleri ve nedenleri üzerine yaptığı çalışmalardan dolayı 1982 yılında Nobel İktisat Ödülü'nü almıştı.

George Soros'un kamu müdahalesine karşı çıkmasına rağmen Başkan Obama'nın da güçlü dayanakları var. Obama'ya göre, geçen yıl yaşanan mali krize, sorumsuzluk kültürü, aşırı yüksek ücretler ve vizyonsuzluk yol açtı.

Obama serbest piyasa ekonomisine kuvvetle inandığını fakat sistemin kötüye kullanılmasını önlemek için hükümetlerin ileri görüşlü olmasının hayati önem taşıdığını da belirtti.

Yaşanan mali krizin ardından Başkan Obama'nın finansal piyasaların devlet denetimine alınması kararlarını desteklemekten başka çare yok. Çünkü, 2008'in temmuz ayında Çin'de yapılacak 15 günlük olimpiyatı gerekçe gösterip ham petrolün varil fiyatını bir anda 90 dolardan 147 dolara çıkaran bir piyasa kendi başına bırakılamaz. Bu tür yapay fiyatların oluşturulması, Başkan Obama'nın söylediği gibi sorumsuzluk kültürü ve vizyonsuzlukla açıklanabilir. İşte bu sorumsuzluk kültürü ve açgözlü şirket yöneticileri sonunda piyasalara polisi getirdi. Şimdi polisi piyasalardan çıkarmak uzun bir zaman alacak.

Bakalım polis, piyasaların yetersizliklerini çözebilecek mi?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF'den Lipsky'nin tutarsız konuşması

Süleyman Yaşar 22.06.2009

IMF Birinci Başkan Yardımcısı John Lipsky, TÜSİAD'ın geçen hafta Bodrum'da yaptığı Yüksek İstişare Konseyi toplantısına katıldı. Lipsky'nin bu toplantıda yaptığı konuşma metni aynı gün IMF web sitesinde yayınlandı.

John Lipsky, IMF web sitesinde yayınlanan konuşmasında, önce dünya ekonomisinde krizin ardından yaşanan ekonomik durgunluktan çıkılması için alınan önlemleri açıklıyor ve Türkiye ekonomisi hakkında görüşlerini belirtiyor.

Lipsky, dünya ekonomisinin durgunluktan çıkması için G-20 ülkelerinin 2009'da GSYİH'nın yüzde 2'si, 2010'da ise yüzde 1,5'i oranında kamu harcamalarını arttırma kararı aldıklarını söylüyor. Yapılan ilave kamu harcamalarının ekonomik durgunluğu ancak 2010'da gidereceğini belirtiyor. 2010'a kadar üretim azalmasının ve istihdam azalmasının devam edebileceğini ileri sürüyor. Lipsky, para politikasının da maliye politikasına destek vererek durgunluk giderilene kadar faizlerin merkez bankaları tarafından düşük tutulacağını belirtiyor.

Gelelim Lipsky'nin Türkiye ekonomisi hakkındaki görüşlerine... Lipsky'ye göre, 15 Eylül 2008'den sonra derinleşen dünya mali krizinde, Türkiye ekonomisi enflasyon hedeflemesi ve dalgalı kur rejimi sayesinde krizin dış şoklarını yumuşattı. Türk parasının değerindeki ve faizlerdeki oynaklığa rağmen bankacılık sektörü sağlam kaldı. Bankaların ortalama sermaye yeterlilik oranı yüzde 18'in üzerinde seyrediyor, bankaların yeterli sermayesi ekonomiye güven veriyor. Lipsky, Türkiye ekonomisinin krize karşı sağlam durmasında 2008 Mayıs ayına kadar izlenen yaklaşık dokuz yıllık IMF programının etkisi olduğunu belirtiyor.

Türkiye ekonomisinin krize karşı sağlam durmasında IMF programının etkisi olduğunu söyleyen Lipsky, konuşmasının başka bir yerinde "Türkiye'de hane halkının tuttuğu döviz mevduatının döviz kurundaki oynaklığa karşı sigorta görevini gördüğünü, döviz kurunun bu sayede istikrar kazandığını" belirtiyor.

Demek ki, vatandaşlar, tavsiye edilenin aksini yapıp tasarruflarını döviz mevduat hesabında tutmasalardı, döviz kurunun istikrar kazanması mümkün olmayacak ve Türkiye ekonomisi şiddetli bir krizin içine girecekti.

Lipsky'nin bu ifadesi, derin bir krizden "Türkiye ekonomisinin vatandaşın kendi tercihleri sayesinde kurtulduğunu" bize gösteriyor. Çünkü, IMF "tasarrufunuzu döviz mevduat hesabında tutun önerisinde" bulunmamıştı.

Ayrıca Lipsky, konuşmasında, kayıtdışı ekonomi, genç işsizlik ve bölgesel eşitsizlikler konusunda hiçbir öneri getirmiyor, sadece konuşmasının bir yerinde, "dün bu konuları konuştuk," diyor. Böyle bir IMF yönetimine ekonomimizi teslim etmek ne kadar doğru olur? Gelin siz karar verin.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Benzin kaç lira olmalı

Süleyman Yaşar 23.06.2009

Dünya ham petrol fiyatları gerilerken bizim ülkemizde akaryakıt fiyatları aynı hızla gerilemez ama artarken vakit geçirmeden hızla fiyatlar yükseltilir. Akaryakıt fiyat ayarlamalarının nedeni bugüne kadar net bir şekilde bir türlü açıklanamadı.

Nihayet 28 Mayıs 2009'da akaryakıt fiyatlarının dağıtım firmaları tarafından keyfi olarak belirlendiği Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'na tespit edildi. EPDK bir duyuru yaparak akaryakıt dağıtım şirketlerini en yakın erişilebilir dünya serbest piyasa oluşumunu dikkate alarak fiyatlarını belirlemeye davet etti.

EPDK'nın yaptığı fiyat indirimi davetinin ardından dağıtım firmaları bu daveti dikkate almayarak fiyat artırımını tercih ettiler. Dağıtım firmaları 2009 yılı mayıs ayından 20 Haziran 2009'a kadar tam yedi defa fiyat artırımını yaptılar.

EPDK, dağıtım lisansı olan şirketlere fiyatlarını düzeltmeleri için 20 Haziran 2009'a kadar süre tanımıştı. Fiyatlar indirilmediği takdirde tavan fiyat belirleyeceğini belirtmişti. EPDK'nın tanıdığı süre cumartesi günü doldu. Dağıtım şirketleri 95 oktan kurşunsuz benzinin litre fiyatlarını 3 lira 24 kuruştan aşağı indirmediler. Olması gereken fiyat bu değil.

Vatandaşın kullandığı 95 oktan kurşunsuz benzinin fiyatı 2 lira 92 kuruş olmalı. Çünkü akaryakıt dağıtım firmaları çok araçlı tüketicilere yüzde 10'a ulaşan indirimler yapıyorlar. Bu oranda indirim yaparak kâr elde ettiklerine göre akaryakıt fiyatlarının yapılan indirim kadar gerilemesi gerekiyor.

Açıklanan akaryakıt fiyatları tüketiciyi koruyan fiyatlar değil. Serbest piyasa isteyeninin istediğini yapabileceği piyasa değildir. Kuralları vardır. İşte bu nedenle tüketiciyi korumak ve piyasayı kontrol etmekle görevli EPDK'nın gerçek fiyatı dikte ettirmesi gerekiyor. Aksi takdirde tüketici mağdur olmaya devam edecek.

Kurşunsuz 95 oktan benzinin litre fiyatlarının gelişimi*

Tarih	Fiyat (TL)
1 Ocak 2008	3,14
1 Temmuz 2008	3,60
1 Ocak 2009	2,79
1 Şubat 2009	2,95
1 Mart 2009	2,89
1 Nisan 2009	3,07
1 Mayıs 2009	3,01
1 Haziran 2009	3,23
18 Haziran 2009	3,27
19 Haziran 2009	3,25
22 Haziran 2009	3,24

*İşlem hacmi en yüksek 8 dağıtıcı firmanın fiyatları

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Devlet borçları azaldı

Süleyman Yaşar 24.06.2009

Son günlerde bazı çevreler kamu borçlarının hızla arttığını ileri sürüyorlar. Oysa önceki gün Hazine Müsteşarlığı'nın açıkladığı toplam devlet borçları Amerikan Doları olarak azaldı.

Toplam devlet borçları, 2008 yılının mayıs ayında 287,2 milyar dolar tutuyordu. 2009 yılı mayıs ayında 267,9 milyar dolara gerileyerek 19,3 milyar dolar azaldı. Devlet borçlarının dolar cinsinden azalması, Türk parasının dolar karşısında değer kaybetmesi nedeniyle ortaya çıktı.

Devlet borçlarının dolar cinsinden gerilemesine karşın, borcun, ulusal gelire oranında artış olduğu ileri sürülebilir. Devlet borçlarının ulusal gelire oranı ekonomideki küçülme nedeniyle borç miktarı aynı tutarda kalsa bile artar. Ama bu görüşe karşı, devlet dış borçlarının geçen bir yıl içinde 70,6 milyar dolardan 71,2 milyar dolara yükselerek sadece 600 milyon dolar tutarında arttığını söyleyebiliriz.

Dış borçlanmada bu küçük artış bize devletin dış borçlanmaya pek fazla ihtiyacı olmadığını, iç borçlanma ile ihtiyaçlarını karşıladığını gösteriyor. Özel sektörün kredi talebi azaldığı için devletin borçlanması bankaların zarar etmesini önüyor. Devlet borçlanmasa bankalar ellerindeki fazla para nedeniyle zarar edecek.

Devletin iç borç yapması bir kolaylığı beraberinde getiriyor. Türkiye, dalgalı kur rejimi uyguladığı için hızlı bir

sıcak para çıkışıyla karşı karşıya kalındığında, devlet borçları, döviz rezervleri için risk oluşturmuyor.

Ayrıca çok tehlikeli bir ekonomik ortama girilirse devlet borçlarının yüzde 73,4'ü iç borç olduğu için borç faizlerini operasyonel bütçe açığı yoluyla kapatmak mümkün olabiliyor. İşte bu nedenle devlet borçlarının seviyesi ve bileşimi teknik olarak yüksek risk taşıyor. Unutmadan IMF'ye olan borçların devlet borçlarının yüzde 2,5'ini oluşturduğunu belirtelim. Yeni bir IMF kredisi alınırsa IMF'ye olan borçlar kamu borç yükünü daha da arttıracak. Kamu borç yükü arttı diyerek korku yayanlar aynı zamanda IMF'den borç alınmasını da istedikleri için düştükleri çelişkiyi göstermekte fayda var.

Özel sektör borçlarına gelince... Reel sektörün 132 milyar dolarlık borcunun 35 milyar dolarlık kısmı Türkiye'deki bankaların yurtdışı şubelerinden alınmış. Ayrıca Bahreyn, Malta ve Cayman Adaları gibi vergi cenneti olan ülkelerden de 33 milyar dolar borç kullanılmış. Bu borçların Türk işadamlarının kendi kendilerine verdikleri borçlar olduğu açık bir gerçek. Çünkü, dünya mali krizinin derinleştiği 2008 eylül ayının ortasından bugüne kadar geçen 10 aylık sürede mali krize rağmen her ay 4-5 milyar dolar tutarında borç servisini özel sektör zorlanmadan ödeyebiliyor. Bu da bize özel sektör kuruluşlarının dış borçlarını ödeyebileceğini gösteriyor.

Peki, devlet borçları konusunda sorun var diyenler ne istiyorlar? Onların istekleri Ak Parti hükümetini sıkıştırıp görevden uzaklaştırmak. Bu nedenle bütçe açığını ve devlet borçlarını koz olarak kullanmaya çalışıyorlar ama yaptıkları hesap doğru değil. Çünkü, bütçe konvansiyonel olarak açık verse de, birincil bütçe açığı yok. Yani konvansiyonel açıktan faiz ödemeleri çıkartıldığında bütçe açık değil aksine fazla veriyor. Birincil bütçe dengesindeki fazla 2009 yılının ilk beş ayında 5,4 milyar lira oldu. Birincil bütçe açığı olmadığına göre maliye politikası sürdürülebilir durumda. Öyle bazılarının söylediği gibi bütçede önemli bir sorun yok.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bankaya var, fakire yok

Süleyman Yaşar 26.06.2009

Amerikan konut sektöründe başlayan finansal kriz Avrupa'ya sıçrayarak küresel bir krize dönüştü. Mali kriz merkezden çevreye doğru hızla yayılınca gelişmekte olan ülkelerle fakir ülkeler üretim ve istihdam kaybına uğradılar.

Fakir ülkelerde finansal krizden en olumsuz etkilenen çocuklar oluyor. Refah kaybı nedeniyle aileler çocuklarını okula gönderemiyor ve bu, uzun dönemde ülke ekonomisinde sürdürülebilir büyüme sorununu gündeme getiriyor. Finansal krizin ortaya çıkışında hiçbir suçu olmayan fakir ülkeler sonuçta zengin ülkelerin yarattığı krizde en ağır faturayı ödemek zorunda kalıyorlar.

Birleşmiş Milletler, 24 ve 25 Haziran 2009 tarihinde krizin fakir ülkelere yaptığı olumsuz etkileri görüşmek üzere New York'ta bir zirve düzenledi. Bu zirveye gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler birlikte katıldılar. Yapılan toplantılarda ilk tespitlerine göre, zor durumdaki ülkelerin bankalarına son bir yıl içinde 18 trilyon dolar

kurtarma yardımı yapıldı. Bu tutar, gelişmekte olan ülkelere elli yılda yapılan toplam yardım tutarı olan 2 trilyon doların dokuz katına ulaşıyor. Anlayacağınız, açlıktan ölen çocuklara verilmeyen paralar, bankalara sorgusuz sualsiz dağıtılıyor.

Zengin ülkelerin fakir ülkelere karşı acımasız tutumu yeni değil. Zengin ülkeler 1970 yılında ulusal gelirlerinin yüzde 0,07'sini fakirlere yardım olarak vereceklerini taahhüt etmişlerdi. Ama verdikleri sözü bir türlü yerine getirmediler.

BBC'ye açıklama yapan Birleşmiş Milletler Bin Yıl Hedefleri Kampanyası'nın direktörü Salil Shetty'ye göre, aslında sorun, hükümetlerin sözlerini tutmamalarından kaynaklanıyor.

Dünya liderleri, 2000 yılında Birleşmiş Milletler zirvesi için biraraya geldiklerinde, yoksullukla mücadele için kendilerine 2015 yılına kadar gerçekleştirilmek üzere hedefler belirlemişlerdi.

Bu hedefler, çocuk ölümlerinin üçte iki oranında, doğum sırasında hayatını kaybeden kadınların sayısının da dörtte üç oranında azaltılması, kız ve erkek çocukların tamamının temel eğitim hizmetlerinden yararlanması ve AIDS başta olmak üzere ölümcül hastalıkların yayılmasının durdurulması türünden temel sosyal ve sağlık ihtiyaçları olarak belirlenmişti.

Yine yoksul ülkelere sağlanan yardımların arttırılması; dünya ticaretinde yoksulların lehine olacak serbestleştirme kararlarının alınması ve yoksulluğun yarı yarıya azaltılması bu hedeflerden bazılarıydı.

Birleşmiş Milletler yetkilisi Salil Shetty "yoksullukla mücadele adımlarından en önemlisi, yoksul ülkelerin, küresel ekonomik krize ilişkin tartışmalarda söz sahibi kılınması olacaktır," diyor ve ardından hemen ekliyor, "şu anda, önde gelen uluslararası mali kuruluşlarda ve mali konularda karar alma mekanizmalarında yoksul ülkelerin neredeyse hiç söz hakkı yok. Dolayısıyla, yoksullar da, karar alma mekanizmalarının parçası olamadığı sürece, herhangi bir şey değişmeyecektir."

BM Genel Sekreteri Ban-Ki-moon ise toplantıda yaptığı konuşmasında bu krizin etkilerinin uzun süreli olacağını belirtti. Ban-Ki-moon "Eğitim, çevreyle uyumlu yeşil gelişme, çiftçilere yardım, AIDS ve veremle mücadele yardımları mali kriz nedeniyle aksadı. Bu aksama uzun dönemde dünyayı tehdit edecek" dedi.

Ban-Ki-moon gerçeği söylüyor. Yaşanan mali krizin olumsuz etkileri küresel olduğuna göre krizin çözümünün de küresel olması gerekiyor. Bireysel ya da ulusal düzeyde alınacak önlemlerle bu krizlerin çıkmasını önlemek gerçekten de mümkün olamayacak.

Bu nedenle krize karşı küresel bir "mali izleme ve denetim" in yapılması gerekiyor. Kıyı bankacılığı ve vergi cennetlerini kontrol altına almak şart. Kayıtdışı varlıklar ve silah ticaretinin sınırsız kârlarıyla biriken paralar, kıyı bankaları ve vergi cennetlerinde aşırı risk üstlenen saldırgan fonların elinde tehlikeli bir finansal silaha dönüşüyor.

Piyasalarda gerçek talep yokken aşırı risk alan bu fonların spekülasyon nedeniyle gıda ve emtia fiyatlarını üç ya da dört kat arttırmaları en çok yoksul ülkelere zarar veriyor. Ayrıca zengin ülkelerin tarım ürünleri ithalatında yüksek gümrük duvarları ve sübvansiyonlarla yaptığı korumacılık da fakir ülkelerin tarımını vuruyor.

Küresel ekonomik sistem bu şekliyle sürdürülebilir olmaktan çıkıyor. Tek çare, yoksulların sorunlarını dinleyen ve karar mekanizmalarına katılmalarını sağlayan küresel bir demokratik çözümden geçiyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mardin krize meydan okuyor

Süleyman Yaşar 29.06.2009

Amerikan kaynaklı ekonomik kriz bütün dünyayı derinden etkiledi. Türkiye bankacılık sektörünün ve kamu maliyesinin sağlam olması nedeniyle krizin dış şoklarını yumuşattı. Böylece ekonomik hasar diğer ülkelere göre daha az oldu.

Türkiye’de bazı iller ise dünya ekonomik krizine rağmen ekonomisini canlı tutmayı başardı. Bu illerden Gaziantep ve Mardin ihracatını arttırdı. Mardin’in 2008’de ihracatı 450 milyon dolara ulaştı. Bu ihracatın yarısı Mardin Çimento Fabrikası tarafından yapılıyor. İhracatın bir kısmını ise Mardinli işadamlarının Gaziantep’ten yaptığı ihracat oluşturuyor. Ama yine de ihracatta artış olması önemli bir gelişme.

Hafta sonunda “Mardin’de değişim ve gelecek arayışı” konulu uluslararası sempozyumda Mardin Valisi Hasan Duruer, Mardin’i beş yıl içinde bir turizm merkezi yapmayı planladıklarını açıkladı. Şehirde geniş çaplı bir restorasyon başlatılmış. Büyük otellerin yanında 50 butik otel kurarak yatak sayısını 1200’den 10 bine çıkaracaklarını söyledi. Şu sıralar Mardin’de kalacak yatak bulmak zor. Çünkü turist sayısı hızla artıyor.

Tarımsal çalışmalara gelince... Vali Duruer’e göre Mardin’de 1 milyon 180 bin dekar sulanabilir arazi var. Bu arazilerin ancak 180 bin dönümü sulanabiliyor. Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamında bu arazilerin sulu tarıma açılması ayrı bir ekonomik kazanç olacak.

Ayrıca Nusaybin sınır kapısının bu yıl içinde açılacak olması Mardin’de ticareti canlandıracak. Mardin Valisi’ne göre Irak ve Suriye ile sınırların kalkması da ileride mümkün olabilecek. Böylece Mardin GAP bölgesi önemli bir turizm ve ticaret merkezine dönüşecek. Bütün bu olumlu gelişmelere rağmen Mardin’de turizm projesi ile çelişen bir olay yaşanmış. Evlerinde yüzyıllardır şarap üreten Süryanilerin şarap üretimi engelleniyor. Yeni çıkan bir yasa evde belli bir miktarın üzerinde şarap üretimini yasaklamış. Bu yasakta büyük firmaların etkisi olduğu söyleniyor. Evlerinde şarap üreten Süryani vatandaşlara hemen şarap üretim lisansı verileceğine evlerinde ürettikleri şaraplara el konup mahkemeye verilmeleri Mardin’in turizm merkezi olma projesine uymuyor. Bu garip gelişkinin bir an önce giderilmesi gerekiyor.

Mardin’in ekonomik kalkınmasında önemli sorunlardan biri de köyden kente göç. Kırsal kesimden kente gelenlerin adapte olmaları için kente aidiyet projesi hayata geçirilmeye çalışılıyor. Belediye Başkanı Mehmet Beşir Ayanoğlu bu projenin gerçekleşmesi için kapı kapı dolaşıyor. Avrupa Birliği’ne başvurup yeterli mali desteği almak için çalışıyor.

Mardin’in eğitim sorunu da büyük. 24 bin kız çocuğu orta öğretime gidemiyor. Yeterli derslik ve öğretmen yok.

IMF ile anlaşma yapılırsa alınacak destek kredisinin Mardin ve benzeri şehirlerin eğitim probleminin çözümünde kullanılması şart. Aksi takdirde alınan borç para belli kesimlerin cebine gidecek ve geçmişte olduğu gibi dış borçları arttırmaktan başka bir işe yaramayacak.

IMF gelsin bütçe hakkını kullansın, bütçeyi kontrol etsin diyenler acaba eğitim açığının nasıl kapatılacağını düşündüler mi? Eğitim açığı uzun dönemde kalkınma hızını düşürür. Ülke ekonomisine bütçe açığından daha büyük zarar verir. Eğitim açığını bütçe açığının önüne koymadığımız takdirde GAP bölgesinin kalkınması çok uzun zaman alabilir. İstanbul'daki piyasa oyuncularının bu konuyu dikkate almalarında yarar var. Aksi takdirde sadece oyuncu olarak kalabilirler.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tüpgaz ve otogaza tavan fiyat konmalı

Süleyman Yaşar 30.06.2009

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) akaryakıt fiyatlarının en yakın erişilebilir dünya serbest piyasa oluşumu dikkate alınmadan belirlendiğini tespit etti. Ve dağıtım firmalarının keyfi olarak belirledikleri fiyatları indirmeye çağırdı. Ama akaryakıt dağıtım firmaları bu çağrıya uymadılar. Üstelik düzenleyici kurumun uyarısını dikkate almayarak fiyat artırımına gittiler.

Akaryakıt dağıtım firmalarının bu umursamaz tavrı üzerine EPDK, 95 oktanlık benzinin bayi satış fiyatının tavanını 3 lira 5 kuruş olarak belirledi. Böylece 95 oktanlık benzinin litresi 19 kuruş ucuzladı.

Dağıtıcı firmaların benzinde uyguladığı bu keyfi fiyat belirlemesi otogaz ve evlerde kullanılan tüpgaz fiyatlarında da yaşanıyor.

Otogaz ve tüpgaz fiyatlarında tavan fiyat uygulamasından 2005 yılında vazgeçildi.

Tavan fiyat uygulamasından vazgeçilene kadar otogazda ton başına 150 dolar, tüpgazda ise ton başına 250 dolar kâr tavanı uygulaması vardı. Bu uygulama kaldırılmasaydı bugün evlerde kullanılan 12 kilogramlık tüpgazın fiyatı 32 lira olacaktı. Halbuki şimdi İstanbul da 12 kilogramlık tüpgaz 42 liradan satılıyor. Tavan fiyat uygulaması yapılsaydı vatandaşın 12 kilogramlık tüpgazı yüzde 24 oranında daha ucuza kullanması mümkün olacaktı.

Otogaza gelince... Otogazda tavan fiyat uygulaması yapılsaydı bir litre otogaz tüketiciye 1 lira 36 kuruştan satılacaktı. Oysa bugün İstanbul da otogazın litresi 1 lira 64 kuruştan satılıyor. Anlayacağınız otogaz fiyatı yüzde 17 oranında yüksekten satılıyor.

Otogaz ve tüpgaz fiyatları tavan fiyat uygulaması dikkate alınarak incelendiği takdirde vatandaşın ceplerinin adeta boşaltıldığı görülüyor.

Benzin satış fiyatlarında keyfî fiyat belirlemesi yapan dağıtıcı firmaları hizaya getirmek için tavan fiyat uygulaması yapan EPDK'nın otogaz ve tüpgaz için de tavan fiyat uygulamasına geçmesinde fayda var. Çünkü tekel ve oligopollerin bulunduğu piyasalarda fiyatlar bağımsız denetleyici kurul tarafından belirlenir. Serbest fiyatlama uygulaması bu türden piyasalarda tüketicinin sömürülmesine neden oluyor. Buna bir hukuk devletinde kimse izin veremez.

Tüketicinin korunması için benzin fiyatlarında olduğu gibi otogaz ve tüpgaz fiyatlarında da hemen tavan fiyat uygulamasına geçilmeli.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dolar hesabıyla yüzde 29 küçüldük

Süleyman Yaşar 01.07.2009

Türkiye ekonomisi yılın ilk üç ayında geçen yılın aynı dönemine göre reel olarak yüzde 13,8 oranında küçüldü. Oysa vatandaş Türkiye'de hesabını genellikle dolar olarak yapar. Dolar olarak hesap edildiğinde yaptığımız üretimin toplam değerinde geçen yılın ilk üç ayına göre cari fiyatlarla yüzde 29 oranında gerileme var.

Türkiye, 2008 yılının ilk üç ayında cari fiyatlarla 180 milyar dolarlık üretim yapmıştı. 2009'un ilk üç ayında ise 127,8 milyar dolarlık üretim yapabildi. Bunun nedeni dünya ekonomisinin daralmasının yanında Türk parasındaki değer kaybından kaynaklanıyor. Yüksek reel faiz nedeniyle 2003 yılından başlayıp 2008 yılının eylül ayına kadar aşırı değerlenen Türk parası ekonomide kaynak dağılımını bozdu ve hatalı yatırımların yapılmasına neden oldu. Anlayacağınız kriz lobisinin alkışladığı yüksek faiz- düşük kur politikası büyüme hızında şimdi yaşanan büyük gerilemeyi hazırladı.

Gelişmekte olan ülkelerden doğru kur politikası izleyenlere baktığımızda ekonomik durgunluğa rağmen 2009 yılının ilk üç ayında Çin yüzde 6,1, Hindistan yüzde 5,8, Güney Kore yüzde 0,01 oranında büyüdü.

Türkiye ekonomisinin reel olarak küçülmesine gelince... Reel olarak gayri safi yurt içi hâsıla (GSYİH)'nın hesaplanmasında 1998 yılı fiyatları kullanılıyor. 1998 yılı fiyatları dikkate alındığında Türkiye ekonomisi, geçen yılın aynı dönemine göre 2009 yılının ilk üç ayında yüzde 13,8 oranında küçülerek 21 milyar 141 milyon liralık üretim yapmış. Geçen yılın aynı döneminde üretim tutarı 24 milyar 518 liraydı. Bu üretim gerilemesi fiyat olarak hesaplandığı için üretimde fizikî gerilemenin yanında üretimde kullanılan girdi fiyatlarındaki gerilemenin de etkisi olduğunu unutmamak gerekiyor. Çünkü dünya ekonomik krizi nedeniyle enerji ve emtia fiyatlarındaki gerileme büyüme hızını nominal olarak azaltıcı yönde etkiliyor.

Türkiye ekonomisinin yılın ilk üç ayında beklenenin üzerinde daralmasında, Türkiye'nin dış ticaret yaptığı başlıca ülkelere Rusya'nın aynı dönemde yüzde 30,3, Almanya'nın ise yüzde 14,4 oranında küçülmesinin önemli rolü olduğunu söyleyebiliriz.

Ekonominin beklenenin üzerinde küçülmesinin nedenlerinde bir diğeri kriz lobisinin yarattığı kötümserlik

olarak ileri sürülebilir. Kriz lobisinin medya kanalıyla yaydığı olumsuz dalgalar iç talebin daralmasında yüksek katkılı etkenlerden biri oldu. İç tüketim canlı tutulabilseydi ekonomik daralma bu kadar yüksek olmayabilirdi. Kriz lobisinin bütün eleştirilerine rağmen hükümetin kamu harcamalarında yaptığı artışlar ekonomik daralmanın daha fazla olmasını engelledi. Diğer ülkelere baktığımızda Türkiye'nin durumunun çok da kötü olmadığını söyleyebiliriz.

2009 yılı ilk üç ayında reel büyüme hızları

Ülke Büyüme hızı (yüzde)

Rusya	-30,3
Meksika	-21,5
Hong Kong	-16,1
Malezya	-15,1
Singapur	-14,6
Almanya	-14,4
Japonya	-14,2
Türkiye	-13,8
İtalya	-10,1
Britanya	-7,3
ABD	-5,5
Brezilya	-3,3
Çin	6,1
Hindistan	5,8
Güney Kore	0,01

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Madoff'ta parası batan Türkler

Süleyman Yaşar 02.07.2009

Bernard Madoff, finans kariyerine 22 yaşında, yaz tatilinde yaptığı bahçe bakımı gibi işlerden kazandığı 5 bin dolarla başlamıştı.1960'ta Bernard L. Madoff Investment Securities şirketini kurdu.

Borsadaki alıcı ve satıcıları tanıştıran bu aracı kurum kısa zamanda çok ünlendi; Madoff, Nasdaq borsası başkanı oldu. Çok yüksek kâr oranları verdiği için son 16 yılda hakkında sekiz kez soruşturma açıldı ancak bir şey bulunamadı.

Müşterilerin, küresel finans krizin ardından hesaplarından 7 milyar dolar çekmek istemesi Madoff'un sonunu getiren olay oldu. Madoff talep edilen parayı ödeyemedi. Hesaplar incelendiğinde Madoff'un bir saadet zinciri kurduğu, topladığı paraları güvenilir alanlara yatırmadığı ortaya çıktı. Önceki müşterilerin faiz ve anapalarını

sonra gelen müşterilerin paralarıyla ödediği anlaşıldı.

Müşteriler, Madoff'un yatırım şirketinde 65 milyar dolar kaybetti. Madoff'ta 13 bin 567 kişinin parası vardı. Parası batanlardan sadece 10 kişi mahkemeye gidip ifade verdi. Diğerleri mahkemeye gitmekten çekindiler. Çünkü, yapılan yargılamada, çok yüksek faiz verdiği için Madoff'un tercih edildiği bu nedenle müşterilerinde hatalı olduğu belirtildi. Buna rağmen Madoff, 150 yıl hapse mahkûm edildi. Bu ceza, ENRON şirketinde yapılan yolsuzluklar için verilen cezanın 6 katı oldu.

Madoff'a para yatıran 13 bin 567 kişinin arasında pek çok Türk var. Mağdurların paralarını alabilmeleri için Madoff'un malvarlığının tasfiye edilmesi gerekiyor.

BBC'nin haberine göre, mahkeme, geçen hafta Madoff'a 171 milyar dolarlık mal varlığını ve eşi Ruth Madoff'un kendisine ait olduğunu söylediği 80 milyon dolarlık malvarlığını yetkililere devretmesi emri vermişti.

Savcılığa göre bu rakamlar, yıllar boyunca Madoff'un yatırım şirketinin hesaplarına girip çıkan miktarlara bakılarak elde edildi. Ancak gerçek hayatta, bu boyutta bir fonun varolduğu sanılmıyor. Bu nedenle de müşterilerin paralarını geri alabilecekleri kuşkulu.

Madofflar şimdi Manhattan'daki 7 milyon dolarlık dairelerini, Palm Beach'teki 11 milyon dolarlık malikânelerini, Montauk'taki 4 milyon dolarlık evlerini ve 2,2 milyon dolar değerindeki evlerini satmak zorunda kalacak. Bu miktar para müşterilerin mağduriyetini gidermek için yetersiz. Lehman Brothers mağdurları gibi Madoff mağduru Türkler de paralarını Ankara'dan isterlerse yeni bir kriz dalgası yaşayabiliriz.

Anlaşılan Barton Biggs gibi, ABD'de kriz çıkmayacağını ileri süren ve kriz çıkınca uzun süre yazı yazamayan riskli fon yöneticileri herhalde yurtdışında para batıranların mağduriyetini gidermek için "Ankara'nın yardıma ihtiyacı var, ancak bunu kabul etmiyor" şeklinde yazılar yazıyor. Böylece hükümetin IMF'den borç para alıp, mağduriyetleri gidermesi hesaplanıyor olabilir. Bu günlerde daha dikkatli olmakta fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dolar ne olacak

Süleyman Yaşar 03.07.2009

Amerikan Doları'nın artık rezerv para birimi olarak kullanılması sürekli tartışılıyor. Çin, doların yerine bölgesel veya küresel yeni bir para biriminin oluşturulmasını istiyor. Ama Çin bu söylemiyle tutarlı uygulamalar yapmıyor. Çin'in söylediği ile yaptığı tamamen farklı.

Geçen üç ay içerisinde Amerikan Hazinesi, Amerika dışında 174 milyar dolarlık hazine bonusu sattı. Bu hazine bonolarının büyük bir kısmını Çin satın aldı. Çin'in yüksek tutarda Amerikan Hazine Bonosu satın alması doları desteklediğini bize gösteriyor. Eğer Çin, doların rezerv para olmasını engellemek isteseydi Amerikan Hazine Bonosu satın almazdı. Bu nedenle Çin'in söyledikleriyle uyguladıkları arasındaki farkı görmek şart. Aksi takdirde

doların değeri hakkında yanıltıcı sonuçlara ulaşılabilir.

Peki, Çin neden dolar için söylemde ve eylemde farklılaşıyor? Çünkü Çin'in elinde yüklü miktarda Amerikan Hazine Bonosu var. Çin, elinde tuttuğu Amerikan bonolarının getirisini makul bir seviyede tutmak zorunda. Aksi takdirde büyük ekonomik zararlara uğrayabilir. İşte bu nedenle Çin, Amerikan Hazine Bonolarına sürekli talep yaratarak getirisinin düşmesini önüyor. Çin orta vadede bu politikasını sürdürmek zorunda. O halde Amerikan Doları'nın bir süre daha rezerv para olma özelliği sürecek.

Amerikan Doları istikrarsız bir para birimi olursa Çin bu durumdan zararlı çıkacak. Çin, kendi parası yuanın değerini de Amerikan Doları'na bağladığı için istikrarlı Amerikan Doları Çin'in ihracatını desteklemeye devam edecek.

Çin'in izlediği örtülü olarak doları destekleme politikası nedeniyle euro/dolar paritesinde de oynaklık beklememek gerekiyor. Euro/dolar paritesinin kısa vadede 1.43 direnç ve 1.38 destek bölgeleri arasında dalgalanacağını söyleyebiliriz. Anlayacağınız Amerikan Doları'nın geleceği Çin'in elinde. Çin, büyük bir zararı göze almadan Amerikan Doları'nın tahtından inmesi mümkün görünmüyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ekonomiyi zenginler bilerek küçülttü

Süleyman Yaşar 06.07.2009

Türkiye ekonomisi 2009 yılının ilk üç ayında yüzde 13,8 oranında daraldı. Ekonomik daralmanın nedeni imalat sanayindeki gerilemeden kaynaklanıyor. İmalat sanayinden kaynaklanan bu gerileme diğer verilerle karşılaştırıldığında pek anlamlı görünmüyor.

Türkiye'de 2009 yılının ilk üç ayında elektrik tüketimi geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 6 oranında azalarak 47,8 milyar kilovatsaat oldu. Sanayide ve ulaşımda en çok kullanılan yakıt olan motorin tüketimi ise 2009'da geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 5,1 oranında daraldı. İki önemli üretim girdisinde daralmanın daha düşük olmasına rağmen imalat sanayindeki daralmanın çok fazla olması yapay bir gerileme olabilir. Çünkü İstanbul Sanayi Odası alt komisyon toplantılarında imalat sanayiindeki daralmalar kasıtlı olarak olduğundan fazla gösterildi.

Peki, kasıtlı olarak imalat sanayiinde yüksek gerileme göstermenin nedeni nedir? Rakamları çarpıtmanın nedeni iktidar mücadelesi. Çünkü, İstanbul sermayesi iktidarın ellerinden kayıp gittiğini görüyor. Bu nedenle Ak Parti hükümetini hemen iktidardan uzaklaştırmak istiyor. Ekonominin hızla daralması ve işsizliğin artması iktidarı sıkıştırmak için İstanbul zenginlerinin en önemli kozu.

Zenginler irtica korkusu yaratıp siyasette askerin, bütçe de açık korkusu yaratıp ekonomide IMF'nin gelmesini istiyorlar. Zenginler, seçilmiş iktidarların bütçeyi yönetip Anadolu sermayesine ve yerel yönetimlere kaynak aktarmasına karşılar. Bütçenin nimetlerinden kendileri faydalanmak istiyorlar.

Yılın ilk üç ayında ekonomideki daralmanın yapay olması ihtimalini kuvvetlendiren bir diğer gösterge ise bankacılık kesiminin 2009'un ilk üç ayında yüzde 10,8 oranında büyümesi. Bankacılık kesiminde bu kadar büyük bir genişleme imalat sanayiindeki daralma rakamının yapay olabileceği kuşkusunu akla getiriyor.

Ayrıca şaşırtıcı bir örnek vermekte fayda var. 2008 yılının ilk üç ayında TÜPRAŞ'ın satış hâsılatı 6 milyar liraydı. 2009 yılının ilk üç ayında satış hâsılatı 3,4 milyar lira oldu. Satış hâsılatındaki bu gerileme miktar gerilemesi yanında ham petrol fiyatlarındaki gerilemeden de etkilendi. Çünkü, 2008'in ilk üç ayında ham petrol varil fiyatı ortalama 96,90 dolardan, 2009'un ilk üç ayında ortalama 44,40 dolara geriledi. Fakat TÜPRAŞ'ın satış hâsılatındaki bu gerilemeye rağmen TÜPRAŞ 2008'de yüzde 6,45 olan brüt kâr marjını, yüzde 6,72'ye çıkarttı. Aynı zamanda TÜPRAŞ'ın rafineri marjı varil başına tarihinin en yüksek seviyesine ulaşarak 2009'un ilk üç ayında 9,32 dolara yükseldi. Oysa Akdeniz rafinerileri marjı aynı dönemde varil başına 3,44 dolar oldu. Böyle bir ekonomik daralma keşke herkesin başına gelse.

Peki, zenginler kârları arttığı halde niye medyada kriz gürültüsü yaratıyorlar? Anlayacağınız ortada ekonomik durgunluğun ötesinde bir iktidar mücadelesi var. Büyük zenginler, iktidarı Anadolu'dan gelen yeni zenginlerle paylaşmak istemiyorlar. Başörtüsüyle jeep kullananlar, zenginlerin okuduğu okullara girmek isteyen Anadolu'nun yeni zenginlerinin başı örtülü çocukları büyük zenginleri kızdırıyor. İşte bu nedenle onların amacı Ak Parti iktidarını en kısa sürede görevden uzaklaştırmak, böylece Anadolu sermayesinin iktidara ortak olmasını engellemek.

AB reformları geciktiği için hükümeti eleştiren TUSİAD, hükümet AB'ye uyum amacıyla darbe teşebbüsünde bulunan askerlerin sivil yargıda yargılanmalarını sağlayacak yasayı çıkarınca bu defa yasayı çok hızlı çıkarıldığı için eleştirdi.

Hükümetin bir an önce gitmesini isteyen zenginler, Ak Parti hükümetini devirmek için ekonomik daralmayı bile yapay olarak yüksek göstermekten çekinmiyorlar. Onlar işsizliği arttırıp sosyal kaos yaratmayı planlayıp işyerlerinde pek çok çalışanın işine son veriyorlar. İhtiyaçları olsa bile sırf işsizlik yüksek görünsün diyerek yeni eleman almıyorlar. Ekonomik büyümenin gerilemesi, işsizliğin artışı hep büyük zenginlerin lehine. Çünkü ekonomi küçülse bile onlar kârlarını arttırıyorlar. Bir de seçimle gelen hükümetin yerine siyasette askeri, ekonomide IMF'yi koyabilirlerse eski düzeni sürdürmekte hiç zorlanmayacaklar.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Devlet yeni bir Telekom kurmalı

Süleyman Yaşar 07.07.2009

Eğer bir ülkede bir 'doğal tekeli' özelleştiriliyorsa, bu doğal tekelin tepesinde mutlaka tüketiciyi koruyacak bir regülatör olmalıdır.

Böyle bir regülatör bulunmayacaksa, o alanda özelleştirme kesinlikle yapılmamalıdır. Çünkü bir devlet tekeli

'regülatörsüz' özelleştirildiğinde, o tekel 'özel tekele' dönüşür ve tüketici bu özel tekel karşısında tamamen korumasız kalır ve çok büyük haksızlıklara uğrar.

Konuya genel bir açıklamayla girdik. Çünkü Türkiye'de yanlış yöntemle yapılan özelleştirmelerde bu durum genelleşmeye başladı.

Türk Telekom 2005 yılında özelleştirildi. Bu arada, telekomünikasyon alanında tüketiciyi korumak amacıyla Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu kuruldu. Ama bu kurum ne yapacağını bilemediği için tüketiciyi tekele karşı koruyacağına, tekeli tüketiciye karşı korumakla meşgul oldu.

Bugün Telekom, hem kendisini denetleyen bir kurum olmadığından hem de piyasada bir rakibi bulunmadığından hizmet verirken alabildiğine keyfi davranıyor ve dünyanın en yüksek fiyatlarını tüketiciye dayatıyor. Şeklen var olan regülatör kurum ise tekel konumundaki şirketin yaptıklarını onaylamak dışında hiçbir iş yapmıyor.

Telekom'un bu doğal tekel konumunun yol açtığı keyfiliklere gelince...

Telekom devletin yönetimindeyken, tüketicinin telefon bağlantı talepleri hemen yerine getirilirdi. Özelleştirildikten sonra bir telefon ancak yedi gün sonra bağlanabiliyor. İnternet bağlantısını sağlamak için ise bazen 10 gün beklemeniz gerekiyor. Üstelik bu gecikmeyle ilgili olarak başvuru yapacak bir birim yok.

Telekom'u aradığınızda karşınıza sizi oradan oraya nakleden bir elektronik sistem çıkıyor. Personele ulaştığınızda lakayt ve sorumsuzca davranıp sizi bilinmeyen numaralara yönlendiriyorlar. Hatta o bilinmeyen numaraları aramanızı ve oradan Telekom'un yetkililerine ulaşmanızı öneriyorlar. Anlayacağınız Telekom'daki bilinmeyişi yine Telekom'a soruyorsunuz ve cevap alamıyorsunuz.

Telekom şirketinin yöneticilerine ulaşmak ise mümkün değil. Şirkette tüketicinin ulaşacağı bir şikâyet mercii yok. Şirketin internet sayfasında da genel müdürlüğün iletişim numaraları yok.

Şirket şeffaflıktan uzak adeta dışa kapalı esrarengiz bir mafya benzeri örgütlenmeye gitmiş. Çünkü şirket "bu hizmeti ben böyle sunarım alırsan al, almazsan alma. Parasını da anında öde. Ödemezsen hattı hemen keserim. Şikâyet dinlemem" mantığıyla yönetiliyor.

Halbuki Telekom devlet yönetiminde olsaydı en azından hizmetin neden geciktiğini ve kalitesizliğini soracağınız bir birimi muhakkak karşınızda bulurdunuz. Ama böyle bir birime ulaşmak, bir insan sesi duymak özel Telekomda mümkün değil.

O halde ne yapılmalı?

Tüketiciyi özel tekelden korumak için en uygun çözüm piyasada rekabet yaratmaktır. Ve bunun için devlet derhal yeni bir Telekom şirketi kurmalıdır.

Şirketin nasıl kurulacağını da hemen belirteyim. Telekom altyapısı devlete ait. Özelleştirilen şirket, bu altyapıyı sadece belli bir süre için kiraladı. Devlet, tekel konumundaki Telekom'un tüketiciye kaliteli ve yeterli hizmeti vermediğini ileri sürüp kiraladığı hatların bir kısmını kendisi kullanabilir.

Devletin özelleştirme sonrası aynı alanda yeni bir şirket kurmasına gelebilecek itirazlara karşı, mevcut şirketin keyfiliği, kalitesiz hizmeti ve mafya tipi örgütlenmesi gerekçeleri ileri sürülebilir. Buna da kimse karşı çıkamaz. Çünkü bu sabit telefon ve internet kullanan herkesin her gün karşılaştığı tüketicileri mağdur eden bir durum.

Özel tekelden kurtulmak amacıyla devlet yeni bir Telekom şirketi kurduğunda, piyasa tekelci yapıdan iki şirketli düopol yapısına geçeceği için, mevcut şirket ya kendisine çekidüzen verir ya da hâsılatı azalacağı için zarar etmeye başlar. Bunun sonucunda da şirketin başındaki başarısız yöneticiler gider yerlerine şirketi iyi yöneten yeni yöneticiler gelir. Şeffaflık ve hizmet kalitesi artar. Özelleştirmelerin de amacı zaten bu değil midir?

Aksi takdirde Telekom tekel olarak kaldığı sürece tüketici sömürülmeye devam edecek. Her türlü hizmet ve fiyat kendisine dayatılacak. Vatandaş devlet tekellerinden çok çekti. Ondan çok daha vahşi olan özel tekellerden çekmesin bir de... Böyle yanlış özelleştirme uygulamalarına dur diyecek kimse yok mu?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hapisteki çocuklar ve ekonomik büyüme

Süleyman Yaşar 08.07.2009

Bir ülke ekonomisinin sürdürülebilir yüksek büyüme hızına ulaşabilmesi için insan kaynaklarının kalite ve miktar olarak artması gerekiyor.

Çünkü ekonomik büyümenin itici gücü artık sermaye değil. Çoktandır onun yerini kaliteli emek aldı. Ekonomik büyüme için sermayenin ağırlık taşıdığını ileri süren büyüme modelleri de önemini iyice yitirdi.

Kaliteli emeğin öne çıktığı yeni büyüme modellerinde, özellikle “gençlerin eğitimi” sürdürülebilir büyümenin temel faktörü oluyor. Mesela Güney Kore, yüksek oranlı sürdürülebilir büyümenin tutturulmasında eğitimin rolünü gösteren iyi bir örnek teşkil ediyor. Güney Kore’de 1960’lı yıllarda 18 yaş üzerinde yüzde 25 olan lise mezunu sayısı 1980’li yıllarda yüzde 75 oranına ulaşmıştı. Şimdi pek çok iktisatçı, Güney Kore mucizesinde bu hızla yükselen eğitim seviyesinin önemli rol oynadığını belirtiyor.

Gelelim Türkiye’ye... Türkiye’de eğitim, en sorunlu sektör. Yetersiz bütçe imkânları nedeniyle zorunlu eğitim bile tam olarak verilemiyor. Okullaşma çağına geldiği halde bir milyon 180 bin çocuk hâlâ okula gidemiyor.

Okullaşamayan bu çocuklar, bir müddet sonra karşımıza ekonomik büyümenin önünde bir engel olarak çıkıyor. Eğitim kurumlarında öğrenci olması gereken çocuklar hapisanelerde birer çocuk mahkûm olarak karşımıza çıkıyor.

Son günlerde Türkiye’de çocukların karşılaştığı ciddi bir mesele var. Bazı çocuklar eylemlere katıldıkları gerekçesiyle Terörle Mücadele Kanunu (TMK) hükümleri gereğince hapisteler.

Kamuoyunun ilgisinden uzakta kalan hapisteki bu çocukların imdadına “Çocuklar İçin Adalet Çağrıcıları”

yetişiyor. Onlar, Türkiye’de, bugün binlerce çocuğun “yetişkin” şartlarında tutuklanıp yargıldıklarını ve cezalandırıldıklarını fark eden ve bu hususta hassasiyet geliştirip vicdanları doğrultusunda biraraya gelen ve gittikçe büyüyen bireylerden müteşekkil sivil bir platformu olarak çalışıyorlar.

Türkiye, Birleşmiş Milletler ocuk Hakları Sözleşmesi’ni ilk imzalayan ülkelerden biri olmasına ve 23 Nisan’ı, resmî “ocuk Bayramı” ilan etmiş tek ülke olmasına rağmen, 15-18 yaş arası yüzlerce ocuk bu sözleşmeye aykırı olarak bugün Adana, Antalya, Batman, Bursa, Diyarbakır, Gaziantep, Hakkâri, Hatay, İstanbul, İzmir, Mardin, Mersin, Siirt, şırnak ve Van’da, Terörle Mücadele Kanunu sebebiyle yetişkin koşullarında sorgulanıyor, yargılanıyor, haklarında 30 seneleri aşan cezalar istenebiliyor, hapsediliyor. 12-15 yaş grubu çocuklar ocuk ağır ceza mahkemeleri olan yerlerde, o mahkemelerde yargılanmalarına rağmen yine bu yaş grubu çocuklar da TMK kapsamında cezalandırılıyor.

TMK mağduru çocuklar, eğitimlerine devam edemiyor, pedagojik yardım alamıyor, duruşmalara kelepçeli getirilip götürülüyor, büyüme çağında yetersiz besleniyor, hijyenik olmayan koşullarda yaşıyor, bazıları aileleriyle bile grştrlmyor, yetişkinlerle aynı koğuşta kalıyor.

Bu ocuklar, ister bu eylemlere, Johan Huizinga’nın *Homo Ludens*’de anlattığı gibi içgüdüsel bir oyun olarak girmiş olsunlar, ister bazı teşekküllerin, hatta bizzat ailelerinin yönlendirmesiyle bu eylemleri yapmış olsunlar, bu durum, devletin ve toplumun onlara dair mesuliyetini ortadan kaldırmaz.

Onları cezalandırılacak suçlular olarak görüp bu doğrultuda muamele ve işlemde bulunmak, onları gelecekte toplum dışı, toplum karşıtı yetişkinler, hatta “teröristler” haline getirmekten öte bir işe yaramaz... İşte bu nedenle, sorunu çözüp, hapishanedeki bu çocukların eğitimlerine devam etmelerini sağlamak şart.

Aksi takdirde Türkiye, çocuklarını okula değil hapse gönderen, meslek sahibi zgr bireyler yerine onlardan mesleksiz çaresiz insanlar devşiren bir ülke olacak. Çocuklarını okullarda değil zindanlarda büyüten bir ülke ne siyasal ne toplumsal ne de ekonomik olarak aydınlığa çıkabilir. Bugünün dünyasında ülkeler, insan sermayelerini eğiterek yüksek büyüme hızlarına ulaşırlarken Türkiye insan sermayesini yok ederek savrulur gider. 2009 yılının ilk üç ayında yüzde 13,8 oranında daralan Türkiye ekonomisini bir de hapisteki çocukları ele alarak değerlendirmekte fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sanayi retimi azaldı mı, arttı mı?

Süleyman Yaşar 09.07.2009

Dn aylık sanayi üretimindeki gelişmeler açıklandı. Geçen yılın mayıs ayına göre sanayi üretimi yüzde 17,4 oranında daraldı. Yaşanan gerileme bazılarını çok memnun etmiş gibi görünüyor.

Televizyonlarda “biz söylemiştik ekonomide durum çok kötü” yorumlarını yapanlar dn sevinçliydi. Ama durum hiç de onların söylediği gibi kötü değil. Çünkü krizlerin ardından gelen ekonomik durgunluk dönemlerinde

Üretim ve tüketim rakamlarını bir önceki yıl verileriyle karşılaştırmak pek anlamlı olmuyor. Enflasyon hedeflemesi rejiminde, hedef enflasyon rakamını tutturalabilmek için geçmiş yılın enflasyon rakamıyla baēlantıyı nasıl kopartıp dikkate almamak gerekiyorsa, durgunluk dönemi üretim göstergelerinde de aynı geçmiş yıl rakamlarından ayrışmak gerekiyor. İçinde bulunulan dönemin retimiiyle bir önceki ayın üretimini karşılaştırmak anlamlı oluyor.

Sanayi retimindeki gelişmeleri bir önceki aya göre deēerlendirdiēimizde Türkiye’de sanayi rimi artıyor.

Aylık sanayi üretiminin artışında olumlu büyümeyi gösteren en önemli rakam sermaye malı imalatında yaşanan gelişmeler. Sermaye malı imalatı 2009’un ocak ayında yüzde 27,1 oranında gerilemesine raēmen takip eden aylarda pozitif gelişme gösterdi. Mayıs ayında sermaye malı imalatı nisan ayına göre yüzde 10,7 oranında arttı. Ayrıca motorlu kara taşıtı üretiminde yüzde 12,5, mobilyada yüzde 10,2, radyo-TV retiminde yüzde 8,7, gıda ve içecek üretiminde yüzde 7,7 oranında bir önceki aya göre artış var. Mayıs ayında sadece basın-yayın, sigara ve tekstil imalatında bir önceki aya göre gerileme oldu. Basın-yayın yüzde 1,2, sigara rimi yüzde 11,3, tekstil rimi ise yüzde 1,9 oranında geriledi.

rimi yükselen ve gerileyen sektörlere baktıēımızda ekonomide durum bazılarının ileri srdē gibi kötü deēil. Aylık sanayi rimi genel olarak bir önceki aya göre arttıēı sürece kötümser olmaya gerek yok.

Aylık sanayi üretiminde bir önceki aya göre gelişmeler

	ocak	şubat	mart	nisan	mayıs
2008	-1,1	-1,3	9,1	-1,4	3,7
2009	-5,3	-4,4	13,5	1,4	5,0

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv baēlantısı)

G-8 kararları ne anlama geliyor

Süleyman Yaşar 10.07.2009

En gelişmiş sekiz ülkenin katılımıyla ortaya çıkan G-8, ABD, Almanya, İtalya, Fransa, Kanada, Japonya, Rusya ve Britanya’dan oluşuyor. G-8 olarak isimlendirilen birlik 1970 yılında G-6 olarak kuruldu daha sonra Kanada ve Rusya birliēe katıldı.

G-8’ler her üç ayda bir toplanarak dünyanın ekonomik ve siyasi sorunlarını görüşüyorlar. 2009 yılının ilk G-8 toplantısı nisan ayı başında Londra’da yapıldı. Yılın ikinci toplantısı İtalya’nın L’Aquila kentinde 8-10 temmuz arasında yapılıyor.

L’Aquila’da yapılan toplantıda ilk iki günde G-8’lerin en önemli kararı küresel iklim deēiřikliēi üzerinde oldu. Küresel ısınmanın önüne geçmek için radikal kararlar alındı. Küresel ısınmanın endüstri öncesi dönemin iki

derece üstüne çıkmaması için karbondioksit emisyonunun 2050 yılına kadar yüzde 80 azaltılmasına karar verildi. Bu konuda Avrupa ülkeleri kararlı davrandı ve ABD'ye baskı yaptı. Çünkü daha önce karbondioksit emisyonunun 2050 yılına kadar yüzde 50 azaltılması kararı alınmıştı.

Karbondioksit emisyonunun azaltılması endüstriyel üretimin rüzgâr ve biyoenerji aracılığı ile yapılması anlamına geliyor. Pek çok ülke yeşil enerjiye dönüşümü maliyetli bulduğu için karbondioksit emisyonunun azalmasını bir türlü kabul etmiyordu. ABD küresel ısınmanın önüne geçecek kararları engelliyordu. Çünkü, ABD atmosfere en çok karbondioksit emisyonu bırakan ülke. ABD, karbondioksit emisyonunun azaltılmasının endüstriyel gelişmesini engelleyeceğini düşünüyor. G-8 zirvesinde belki de üzerinde anlaşmaya varılan en önemli konu küresel ısınmanın önüne geçmek için alınan bu kararlar oldu.

G-8 zirvesinde diğer önemli karar ise küresel ticaret üzerine alındı. G-8'ler dün her türlü korumacılığı ret ettiğini açıkladı. Korumacılık devam ettiği sürece küresel ekonomide durgunluktan çıkış uzun bir süre alacak. Hatta yeni krizlerin nedeni olacak. Çünkü gelişmiş ülkelerin aldığı korumacılık tedbirleri ekonomik krizlerin asıl nedenini oluşturuyor.

ABD ve Avrupa ülkelerinin kendi çiftçilerine yaptıkları devlet yardımları ve tarım ürünlerine uyguladıkları yüksek gümrük duvarları dünya ticaretini olumsuz etkiliyor. Gelişmekte olan ülkeler sanayi mamullerine yüksek gümrük vergisi uygulamıyorlar. Buna rağmen gelişmiş ülkeler kendi tarım sektörlerini yüksek gümrük vergileriyle koruyunca gelişmekte olan ülkelerin dış ticareti açık veriyor. Ortaya çıkan dış ticaret açıkları gelişmekte olan ülkelerin dış borçlarını arttırıyor. Böylece mali sistem kırılganlaşıyor ve finansal krizlere zemin hazırlanıyor.

G-8 zirvesinde iklim değişiklikleri ve korumacılığın reddi üzerine alınan bu iki önemli karar dışında, vergi kaçakçılığı ve işsizlik konuları öne çıktı. Vergi kaçağının önlenmesi için küresel tedbirler önerildi. İşsizliğin giderilmesi için her ülkenin maliye politikası yoluyla iç talebini canlı tutması istendi. Ayrıca, dünya ekonomisinde toparlanma sinyallerine rağmen hâlâ kırılganlıkların devam ettiği vurgulandı.

G-8 zirvesinde alınan bu kararlara önce sekiz zengin ülkenin uyması gerekiyor. Küresel ısınmanın önüne geçmek için ABD'nin karbon salınımını azaltması şart. Bunun anlamı endüstriyel üretimi yavaşlatmak oluyor. Peki, ABD bunu yapacak mı? Avrupa ve ABD tarım ürünlerine uyguladıkları devlet yardımlarını ve yüksek gümrük duvarlarını kaldıracak mı? Aksi takdirde alınan bu kararlar eskisi gibi kâğıt üzerinde kalacağı benziyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye'yi tarım kurtaracak

Süleyman Yaşar 13.07.2009

Tarım ve Köyişleri Bakanı Mehmet Mehdi Eker dün İstanbul'da bir grup gazeteciye "tarımda dev adım" olarak isimlendirdiği Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modelini tanıttı. Yeni modele göre, Türkiye 30 tarımsal havzaya ayrılıyor. Her havzada hangi ürünün daha verimli yetişebileceği tespit edilmiş ve geleceğe yönelik

talep tahminleri yapılmış.

Tarımda yeni model Türkiye'nin ekonomik gelişmesine büyük destek sağlayacak. Bakan Eker'e göre halen prim desteği ödenen 16 üründe planlama öncesi toplam 35,3 milyon ton üretim ve 23,4 milyar liralık üretim değeri elde edilirken, yeni model ile aynı alanda üretim 42,4 milyon tona ve üretim değeri 28,9 milyar liraya çıkacak. Anlayacağınız çiftçinin cebine 5,3 milyar lira daha fazla para girecek, refah artacak.

Son beş yıl içinde tarım alanında yapılanlara gelince... Hayvancılığa verilen destekler arttırılınca, Türkiye'de süt verimi son beş yılda yüzde 47 oranında arttı. Süt üretimi 8,5 milyon tondan 12,5 milyon tona çıktı. Kapanan Et ve Balık Kurumu'nun tekrar faaliyete geçmesiyle Doğu ve Güneydoğu'da hayvancılık canlandı. Erzurum, Diyarbakır, Van, Ağrı ve Bingöl et kombinaları çalışmaya başladı. Kombinalar, köylüye hayvan yetiştirmesi için kredi veriyor ve yetişen hayvanı satın alıyor. Özelleştirildikten sonra arsaları yağma edilerek kapanan 18 et kombinasyonunun gerice yörelerde olanların faaliyete geçmesi için de çalışmalara devam ediliyor.

Yaşanan dünya ekonomik krizinin ardından Türkiye tarım ve hayvancılığın önemini anladı. Türkiye'de devlet, tarımdan bir dönem desteğini çekmişti. Devlet, tarımı ve hayvancılığı özel sektöre bırakmaya çalıştı ama işler iyi gitmedi. Çünkü gelişmemiş bölgelerde özel sektör tarıma dayalı sanayide başarılı olamadı. Pek çok işadama devletten satın aldığı tesisi çalıştıramadı. Bu tür özelleştirme uygulamaları bize gelişmemiş bölgelerde özelleştirmenin etkili bir yöntem olmadığını gösterdi.

Yapılan başarısız özelleştirme örneklerine bakarak Tarım Bakanı Eker, ÇAYKUR'u özelleştirme programlarında olmadığını dün açıkladı. Ekonomide durgunluk yaşanırken tarımsal destekleri sürdüreceklerini söyledi.

Doğrudan devlet desteği olarak bu yıl çiftçiye 5 milyar lira nakdi yardım verilecek. Devlet yardımları, tarımsal takvime uygun olarak verildiğinden öyle söylendiği gibi bütçede ödenek sıkıntısı da yaratmıyor. 2009'un ilk altı ayında çiftçiye 3,9 milyar lira nakdi destek yapıldı. Kalan 1,1 milyar lira yılın ikinci yarısındaki yardımlara yetiyor. Kriz nedeniyle sadece Toprak Mahsulleri Ofisi hububat alımlarında kullanmak için dünya mali piyasalarından daha az borçlanabilecek. Belki TMO'nun yeterli borçlanamaması bütçeye ilave bir yük getirebilir.

Bakan Eker, dün fındık konusuna da değindi. Yarın fındık alımı konusunda nasıl bir strateji izleyeceklerini açıklayacak. Bakan, fındık alımında yeni bir yöntem uygulayacaklarını söyledi ama açıklamayı salı gününe bıraktı. Fındık üreticisini mağdur etmeyecek bir fiyat politikası izlenir, herhalde. Fındık üreticisine verilecek iyi bir fiyat toplam talebin yükseltilmesinde rol oynayabilir. Ekonomik durgunluk dönemlerinde toplam talebi çoğaltmak için kamu harcamalarını arttırmakta fayda var. Gelir dağılımında adaleti sağlamak için de tarımsal üreticiyi desteklemek şart.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Nabucco niye stratejik değil

Süleyman Yaşar 14.07.2009

Türkiye’de stratejik kelimesi çok sık kullanılır. Bir projeye karşıt olanlar da taraftar olanlar da işin stratejikliğine vurgu yaparlar. Bir tesis özelleştirilirken özelleştirmeye karşı çıkanlar tesisin stratejik olduğunu ve bu nedenle özelleştirilmemesini isterler.

Bir zamanlar uçaklara çay, kahve ve sandviç hazırlayan USAŞ’ın özelleştirmesini engellemek için mahkemelere giden Süleyman Demirel - Erdal İnönü ikilisi, USAŞ’ın stratejik bir tesis olduğunu ileri sürüp mahkemelerden iptal kararları aldırtmıştı.

Türkiye’de yeni bir proje yapılırken o projeye önem kazandırmak isteyenler de stratejik sıfatını çok kullanırlar. Türkiye üzerinden Avrupa’ya doğalgaz taşıyacak Nabucco projesi de stratejik olarak tanımlanıyor. Halbuki Nabucco stratejik bir proje değil. Tamamen ticari bir proje. Projeye ticari yönden bakıldığında Türkiye ekonomisine faydalı olacağı görülüyor. Ama kalkıp ticari bir projeyi stratejik olarak sunarsanız, sizin bu projeyi politik bir koz olarak kullanabileceğiniz düşünülür ki, o zaman Türkiye çevresini tedirgin eder ve komşularıyla bu kez Nabucco projesi yüzünden durduk yerde problemler yaşar.

Nabucco niçin stratejik değil? Stratejik değil çünkü doğalgaz öyle bir meta ki, boru hattından taşınmadığı takdirde sıvılaştırılarak kara yolu veya deniz yoluyla da kolayca taşınabiliyor. Avrupa, sıvılaştırılmış doğalgazı deniz yoluyla sorun yaşamadan temin edebilir. Nabucco projesi, bir otoyol gibi düşünülüp üzerinden isteyenin geçebileceği bir yatırım olarak değerlendirilirse Türkiye ekonomik olarak bundan büyük fayda sağlar.

Gelelim Nabucco projesinin hikâyesine... Nabucco projesini kamuoyuna sunulduğu gibi siyasetçiler ve diplomatlar başlatmadı. Nabucco projesinin mimarları, BOTAŞ’da Stratejik Planlama Dairesi’nde çalışan Cenk Pala, Emre Engür ve Şakir Arıkan isimli üç genç bürokrat. Bu üç bürokrat 2002 yılında Bulgaristan’a, Romanya’ya, Macaristan’a ve Avusturya’ya gidip böyle bir projenin ticari önemini anlatıyorlar. Karşılarındaki bürokratları ikna ediyorlar. Projenin ismini de Viyana’da toplantıların ardından gittikleri Nabucco operasından etkilenip koyuyorlar. Anlayacağınız Nabucco projesi BOTAŞ’ın bürokratlarının ve kurumsal çalışmasının bir başarısı olarak gerçekleşiyor.

Hükümetler arasında anlaşması dün Ankara’da imzalanan Nabucco projesinin inşaatına 2011 yılında başlanacak ve 2014 yılında bitirilecek. Projenin uzunluğu 3 bin 300 kilometre olacak. Bunun 2 bin kilometresi Türkiye’den geçecek. Yılda 30-33 milyar metreküp doğalgaz taşınacak.

Boru hattı Türkiye’ye 4,5 milyar avro yatırım getirecek. Hattın yapımında Türkiye’de 5-15 bin kişiye istihdam sağlanacak. Nabucco, çok iyi bir ticari proje. Nabucco için bu günden başlanarak yapılacak harcamalar, ekonomik durgunluktan çıkışta Türkiye’ye önemli bir destek olacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yabancı sermaye kriz lobisinin peşine takılmadı

Süleyman Yaşar 15.07.2009

Amerika'da başlayıp dünyaya yayılan mali krizi Türkiye'de bazı zenginler AK Parti hükümetini devirmek için kullanmak istediler. Kriz lobisi oluşturdular. Yurtdışından gelen mali krizi derinleştirmek için ellerinden geleni yaptılar. Ama olmadı, Türkiye'de kriz onların istedikleri gibi derinleşemedi. Yabancı sermaye payı büyüyen bankacılık sektörünün sağlam olması Türkiye'de krizin derinleşmesini engelledi. Böylece banka kurtarma operasyonlarına yol açılmadığı için kamu maliyesi sağlam kalabildi.

Büyük zenginler ödeyemeyeceklerini ileri sürdükleri dış borçlarını da 2008 eylül ayından beri ödüyorlar. Her ay 4-5 milyar dolarlık dış borç servisini kolayca yapıyorlar. Çünkü dış borçları yurtdışında tuttukları kendi kaynaklarından yaptılar. "Back to back" kredi adı verilen yöntemi kullandıkları için kendi kendilerine olan borçları mecburen ödüyorlar.

Türkiye'de büyük zenginler siyasette askerî vesayet ve ekonomide IMF kontrolünde yürüttükleri iktidarlarını sürdürebilmek amacıyla Anadolu sermayesine karşı açtıkları savaşı da kaybettiler. Anadolu sermayesi büyümeye devam ediyor. Dünya ekonomisindeki daralmaya rağmen Anadolu sermayesi ihracatını arttırıyor. Ortadoğu ve Kuzey Afrika pazarına açılan Anadolu sermayesi bu arada krize rağmen yatırımlarını da durdurmuyor.

Anadolu sermayesinin küresel krize karşı verdiği savaşa katılan yabancı sermayeli şirketler de var. Geçen hafta eleştirdiğimiz TÜRK TELEKOM gönderdiği verilere göre özelleştirme sonrasında epeyce yol almış. Türk Telekom 2008 yılında 1,8 milyar lira tutarında yeni yatırım yapmış. 2009'da ise 2 milyar lira tutarında yatırım yapıyor. Ayrıca 2009 yılında 1000 tane yeni mezun mühendis Türk Telekom'da işe alınıyor.

Türk Telekom'un internet abonesi sayısı özelleştirmenin yapıldığı 2005 yılında 1,4 milyon düzeyindeydi. Bugün 6,1 milyon internet abone sayısına ulaşılmış. En düşük internet hızı 8 kat yükselmiş ve limitsiz internet paketinin fiyatı 229 liradan bugün 29 liraya gerilemiş. 2009 yılının ilk üç ayında ekonomik krize rağmen Türk Telekom gelirlerini geçen yılın aynı dönemine göre 2009'da yüzde 3,5 oranında arttırmış.

Türk Telekom sosyal sorumluluk projeleri kapsamında da yeni projelere girişmiş. Türk Telekom 35 ilde toplam 55 okul inşa ediyor. Yapılan spor tesisi ve diğer imkânlar ile toplam bina sayısı 78'i buluyor ve tüm bu tesislerde 40 bin öğrenciye eğitim imkânı sağlanıyor. Ayrıca bölgeler arasında bilgisayar ve internete erişim arasında farklılıkların giderilmesi adına 1000'e yakın ilçeye Türkiye'nin dört bir yanında ücretsiz internet hizmeti veren internet evleri kuruluyor. Bunlar özelleştirme sonrasında Türk Telekom'un başarıları.

Bazı zenginlerin Ak Parti'yi iktidardan düşürmek için açtıkları ekonomiyi kötü gösterme kampanyasına karşı duran şirketlerden biri de ACTERA GROUP. Actera, 2009 yılı başından bu güne kadar tam 175 milyon dolar tutarında yatırım yapmış. Actera, GZM Gıda Servis şirketini, CanWest Grubu'na ait Süper FM, Metro FM, Joy ve Joy Türk FM ve Türkiye'de faaliyet gösteren Lehman Brothers Varlık Yönetimi şirketini satın almış.

Yaşanan ekonomik krizde Türkiye'de yapılan bu yatırımlar bazı zenginlerin Ak Parti hükümetini düşürmek için yaptıkları ekonomiyi kötüleme kampanyasını boşa çıkartıyor. Yakın zamanda gelen ekonomik veriler büyük zenginlerin girdikleri bu anlamsız mücadeleyi kaybettiklerini gösteriyor. Türkiye'deki zenginlerin artık seçilmiş hükümetlere güvenmeleri gerekiyor. Çünkü Anadolu sermayesi ve yabancı yatırımcılar seçilmiş hükümetlere güveniyor. Bunun bir göstergesi de İMKB'de yabancı yatırımcı ve yerli yatırımcı pay oranları. 2001 krizinde İMKB'de yabancı payı yüzde 65'ten yüzde 35'e gerilemişti. 2008 krizinde ise yabancı payı yüzde 72,5'ten yüzde 62,5'e geriledi. Bu da bize yabancı yatırımcıların 2008 krizinde Türkiye'yi terk etmediklerini gösteriyor.

Elimizdeki verilere göre demokratik bir Türkiye'de askerî vesayet ve IMF kontrolünde bütçe kaynaklarının

bundan sonra sadece büyük zenginlere aktarılması devri sona eriyor. Eski zenginlerin yeni düzene alışmaları şart.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

TÜSİAD ile hükümetin arası niye bozuldu

Süleyman Yaşar 16.07.2009

Ak Parti, 2002'deki seçimlerde ezici bir oy oranıyla iktidara gelince, büyük patronların kulübü TÜSİAD beklemediği bir gelişmeyle karşı karşıya kaldı. TÜSİAD, konumunu güçlendirmek için AK Parti'yle bir uzlaşma zemini aradı ve yeni hükümetle bir tür pazarlığa oturdu.

Anlatılanlara bakılırsa, TÜSİAD ile hükümet arasında varılan mutabakat çok ilginçti. TÜSİAD, yersiz irtica suçlamalarından bunalan AK Parti hükümetini irtica suçlamalarına karşı kamuoyunda koruyacak, AK Parti hükümeti ise bunun karşılığında Avrupa Birliği reformlarını aksatmadan yürütecekti.

Mutabık kalınan bu iki genel konu 2006 yılına kadar aksamadan sürdürüldü. AK Parti hükümeti, AB müzakere sürecinin başlamasını sağladı. TÜSİAD ise AK Parti hakkındaki irtica suçlamalarını elinden geldiği kadar bertaraf etti. Tarafların bu uyumu Merkez Bankası'na yeni başkan atanmasına kadar sürdü.

AK Parti görev süresi dolan Merkez Bankası Başkanı Süreyya Serdengeçti'nin yerine TÜSİAD'ın onayını almadan Adnan Büyükdeniz'i Merkez Bankası'na başkan olarak önerdi. Bu isim hakkında kamuoyunda birdenbire olumsuz bir hava estirildi. Dönemin cumhurbaşkanı, Adnan Büyükdeniz'in atanması için Köşk'e gönderilen bakanlar kurulu kararını veto etti. Ayrıca Merkez Bankası başkan yardımcılığına atanan Mehmet Şimşek'in kararnamesini de geri çevirdi. Böylece Merkez Bankası'na başkan ataması kilitlendi.

Atamanın kilitlenmesinde Merkez Bankası eski üst yöneticilerinin de rolü vardı. Zenginler kulübü TÜSİAD'ı, Merkez Bankası başkanlığı konusunda eski çalışanlar da etkiliyordu. Çünkü Merkez Bankası'nın başına dışarıdan atanacak bir başkan istenmiyordu. Bunun nedeni Merkez Bankası çalışanlarının kurduğu vakfın yönetimine dışarıdan gelecek bir başkanın yapacağı müdahale korkusuydu.

Vakıf, Merkez Bankası'ndan emekli bazı üst düzey yöneticilere 10 bin ile 30 bin lira arasında aylık emekli maaşı ödeyebilen bir kuruluş. Bu ödemelerin yapıldığı kaynağın nasıl oluştuğu pek bilinmiyor.

Milliyet gazetesinin 5 Mayıs 2009 tarihli nüshasında, Maliye Bakanlığı gelirler kontrolörlerinin vergi incelemelerinde Merkez Bankası Vakfı'nda 1 milyar 881 milyon lira gelir kaçağı bulunduğu yazıldı. Döviz ve menkul kıymet alım-satımı yaptığı ileri sürülen bu vakıf, kamu çalışanları arasında haksız uygulamalara da neden oluyor. Her kamu kurumu bu şekilde vakıf kurduğu takdirde, içerden bilgi edinenlerin ticaret alanına dönüşebilir.

Örneğin Özelleştirme İdaresi veya Hazine Müsteşarlığı çalışanları böyle bir vakıf kurup menkul kıymet alım-

satımı yapsalar, büyük boyutlarda para kazanmaları mümkündür. Merkez Bankası Çalışanları Vakfı herhalde böyle işlemler yapmıyordur.

Merkez Bankası'na başkan atanması sürecine tekrar dönersek... Atamanın uzaması bankanın kredibilite sorununu da beraberinde getirince, Merkez Bankası başkanlığı için içeriden yetişen bir aday üzerinde acilen karar alındı ve başkanlığa banka içerisinden Durmuş Yılmaz atandı.

Göreve yeni atanan başkanın ilk icraatı, faizleri arttırmak oldu. Dışarıdan gelen dalga sonucunda Türk parası değer kaybedince, yeni başkan 2006 yılının mayıs ve haziran aylarında faizleri anında dört puan arttırdı. Bu faiz artışı rantıye kesime büyük getiri sağladı. Atanan yeni başkan böylece rantıye kesimine hemen güven vermiş oldu.

Başkanın icraatları kriz döneminde de pek tutarlı değildi. 2008 yılının yaz aylarında meydana gelen ekonomik sıkışmaya rağmen Merkez Bankası faizleri 1,5 puan arttırdı.

2008'in kasım ayında dünyada kriz derinleştğinde, Türkiye'de Merkez Bankası politika faizlerini hâlâ yüzde 16,75 seviyesinde tutmaya devam etti. Bu yüksek faiz politikası ekonominin daralmasında önemli rol oynadı. Ayrıca 2009 yılı yerel seçimleri öncesinde dolar kurunun seçimlere iki hafta kala 1 lira 82 kuruşa kadar yükselmesi de şaşırtıcı bir gelişmeydi. Merkez Bankası'nın dolar kurunun bu seviyeye çıkışını seyretmesi, seçim öncesinde tüm ekonomiyi 10 gün süreyle kilitledi. Ardından Merkez Bankası'nın 50 milyon dolarlık döviz satışlarıyla dolar kurunun hızla gevşemesi akıllarda soru işaretleri bıraktı. Anlayacağınız o gün bugündür, yaptığı açıklamaları ve icraatları Türkiye ekonomisiyle pek uyumlu olmayan bir Merkez Bankası yönetimi var.

Hükümet ve zenginler kulübü TÜSİAD arasındaki mutabakat işte böyle ilk olarak Merkez Bankası'na başkan atama sürecinde bozuldu, gerilen TÜSİAD'ın AB'yle ilgili tutumuna da yansdı. İş TÜSİAD'ın AB'ye üyelik için yapılan reformlara karşı çıkmasına kadar vardı.

AB'yle müzakere sürecinde hükümetin hızlanmasını isteyen zenginler kulübü, bu kez hükümetin hızından rahatsız oldu. TÜSİAD sonunda AB'nin ısrarla istediği askerî ve sivil yargının AB normlarına uyumlu hale getirilmesine bile karşı çıktı. Anlayacağınız TÜSİAD ekonomiyi bir kenara bırakıp iyice siyasete yöneldi.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Akaryakıtta vergi artışı haksız kazancı önledi

Süleyman Yaşar 17.07.2009

Akaryakıt üzerindeki özel tüketim vergisi arttırıldı. Yapılan bu vergi artışının 2011 yılına kadar bütçeye sekiz milyar lira ilave gelir sağlayacağı tahmin ediliyor. Hükümetin vergi olarak alacağı bu para akaryakıtta tavan fiyat konmasaydı haksız kazanç olarak dağıtım şirketlerinin cebine girecekti. Akaryakıt üzerinden alınacak ilave bu verginin bütçeye gelir olarak kazandırılması bütçe dengesinin sağlanmasında önemli bir kaynak olacak.

Akaryakıta yapılan vergi artışını vatandaşlar haklı olarak kızıp eleştirebilirler. Çünkü vergiyi onlar ödeyecek. Ama bugüne kadar, bütçede açık var önlem alınmıyor diyenlerin kızması anlamsız. Çünkü dün gazetelerde akaryakıtta vergi artışını en çok eleştirenler bütçe açığından şikâyetçi olanlardı. Halbuki bu artış onların "mali disiplinden sapıldı" eleştirilerine dayanılarak yapıldığı için memnun olmaları gerekiyordu. Hükümet vergi artışı yapmadan mali disiplini sağlayamazdı.

Mali disiplinin bozulduğunu ileri sürenlerin 2009 yılının ilk altı ayında hangi kalemlerde geçen yıla göre en çok gider artışı olduğuna bakmaları gerekiyor. Bütçe giderlerinde bu yılın ilk altı ayında geçen yıla göre en çok artış faiz ödemelerinde yaşandı.

Hazine, 2008 yılının ilk yarısında 20,7 milyar lira faiz ödedi. 2009 yılının ilk yarısında ödenen faiz tutarı 27,2 milyar liraya yükseldi. Bu yılın ilk yarısında küresel düzeyde faizlerin gerilemesine rağmen Hazine'nin faize ödediği fazladan 6,5 milyar lira kriz lobisinin cebine gitti. Çünkü kriz lobisi Amerika'da çıkan mali krizi bahane edip Türkiye'de herhangi bir banka batmadığı halde krizi Türkiye'de çıkmış gibi gösterip faizlerin yaklaşık 13 puan artmasına neden oldu. Çıkarılan gürtlü nedeniyle Türkiye'de Hazine'nin faiz giderleri, dünyada faizler sifıra doğru giderken yükseldi. Bütçe disiplininin bozulduğunu ileri sürenlerin, faiz ödemelerindeki bu anlamsız artışı görmeyip, yerel yönetimlere aktarılan paralara eleştiri getirmeleri bütçe disiplinine objektif yaklaşmadıklarını gösteriyor.

Kriz lobisinin moralini bozacak haberlere gelince... Tüketici güven endeksi 2009 yılının haziran ayında mayıs ayına göre yüzde 2,39 puan artış göstererek 83,28'den 85,27'ye yükseldi. Amerika'da bilgisayar chip imalatçısı INTEL'in satışlarının ve buna bağlı olarak kârının artması borsalara alım getirdi. Dünya borsalarında hisse senedi fiyatları yükseldi.

Ayrıca Çin ekonomisinin yılın ikinci çeyreğinde beklenenin üzerinde büyümesi Asya borsalarının canlanmasına neden oldu. Çin, 2009 yılının ikinci üç ayında geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 7,9 oranında büyüdü. Yılın ilk üç ayında da Çin ekonomisi yüzde 6,1 oranında büyümüştü. 2009'da Çin ekonomisinin yüzde 8 oranında büyümesi bekleniyor. Bu beklenti IMF beklentisinin yarım puan üzerinde. IMF en son tahmininde Çin ekonomisinin bu yıl yüzde 7,5 oranında büyüyeceğini ileri sürüyor. Çin ekonomisinin tahminlerin üzerinde büyümesi dünya ekonomik büyümesini yükselteceği için Türkiye ekonomisini de bu gelişmelerden olumlu etkilenecek.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Modern makro iktisat çöpe mi gidiyor?

Süleyman Yaşar 20.07.2009

Geçen iki yıl içinde yaşananlar modern makro iktisat ilmine olan güveni azalttı. İktisatçılar yaşanan krizin nedeni ve tedavisi konusunda halkı aydınlatamadılar.

Londra'da yayınlanan *The Economist* dergisi son sayısında makro ekonomi biliminde nelerin yanlış gittiğini

sorguladı. *The Economist*'in incelemesine göre makro ekonomistler modellerinde sermaye piyasalarının hep mükemmel çalıştığını varsaydılar. Finans kesimi onlar için önemli bir değişken değil sadece bir peçeydi. Columbia Üniversitesi'nden Perry Mehrling "Ekonomistler materyalisttir. Onlar için bir torba buğday bir oda dolusu tahvilden daha önemlidir. Şairin söylediği gibi iktisatçılar için 'bir ödeme vaadi ne yemektir ne de elbise'" diyor. Mehrling haklı, pek çok makro ekonomik modelde bankaların bulunmayışı bugün yaşanan ekonomik krizin niçin çıktığını ve tedavisini bize tam olarak açıklayamıyor.

Dünya'da çok sayıda Merkez Bankası'nın kullandığı "Dinamik Şansa Dayalı Genel Denge Modeli" (DŞGM) yaşadığımız finansal kriz hakkında bize pek bir şey söyleyemiyor. Enflasyon hedeflemesi doktrini uygulayan Kanada, Britanya, Yeni Zelanda ve Türkiye gibi çok sayıda ülkenin kullandığı DŞGM'nin krizi açıklayıcı ve giderici bir haritası yok.

Uygulanan DŞGM'ye göre Amerika'da çıkan krizin ilk aylarında makro iktisatçılar Amerikan Merkez Bankası'nın ve diğer Merkez Bankalarının gücüne inandılar. Meşhur bir akademik iktisatçı ve aynı zamanda Amerikan Merkez Bankası yöneticilerinden Frederich Mishkin, Merkez Bankası politika faizlerinin indirilmesiyle krizin giderilebileceğini ileri sürdü. Onun bu sözlerinin ardından Amerikan Merkez Bankası faizleri 5 puan indirerek 0-0,25 oranına getirdi. Fakat bu faiz indirimleri sistemin ayağa kalkmasına yardım edemedi. Para politikasına olan inanç sarsıldı.

Mishkin'in ardından bu defa Keynes'in takipçileri olan Paul Krugman ve Richard Kahn, devlet harcamalarının arttırılarak ekonominin canlandırılacağını ileri sürdüler. Ama bu konuda da ekonomistler aynı fikirde değil. Robert Lucas, kamu harcamalarının artması yönünde karar alan ABD Başkanı Barack Obama'nın danışmanlarının yaptıklarına "basit iktisat" diyor.

Son günlerde herkes varlık fiyatlarının nasıl balon yaptığını ve bu balonun ne zaman, niye söndüğünün bilgisine ihtiyaç duyuyor. Ama iktisatçılar henüz bu sorulara doyurucu cevaplar veremiyorlar. Anlayacağınız Paul Krugman'ın deyimiyle makro ekonomi "karanlık çağını" yaşıyor.

Makro ekonomik modellerin yaşanan krizi açıklamakta yetersiz kalması nedeniyle Avrupa'da pek çok insan, iktisatçıların öne sürdüğü ekonomik liberalizminin çöktüğüne inanıyor artık.

Avrupalılar "politikacıların" ekonomiyi daha iyi yöneteceğini düşünüyorlar. Aslında bu çok tehlikeli bir düşünce. Çünkü ekonomiye politikacının aşırı müdahalesi temel hak ve özgürlükleri kısıtlayabilir. Politikacının devlet aracılığı ile ekonomiye daha çok müdahale etmesi yolsuzluk, hırsızlık, adam kayırma, israf ve verimsizliği beraberinde getirir. Bu nedenle ekonomiye politikacının aşırı müdahalesine kapı açarken dikkatli olmak gerekiyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dolar kaç lira olmalı?

Süleyman Yaşar 21.07.2009

Bir ülkenin parasının değerini o ülke çalışanlarının emek verimliliği belirler. Emek verimliliğinin belirlediği döviz kuru, ülke para birimlerinin gerçek değişim oranını gösterir.

Emek verimliliği mukayese edilerek bulunan döviz kuruna reel kur adı verilir.

Reel kur, emek verimliliği dışında kirli hesaplama yöntemi ve Big Mac yöntemi olarak isimlendirilen iki pratik yöntemle de hesaplanabilir. Reel kur enflasyondan arındırılmış kur olarak da açıklanabilir. Kirli hesaplama yöntemine göre, iki ülke para biriminin reel kuru doğru olarak yansıttığı kabul edilen geçmişteki bir dönem başlangıç noktası alınarak, sonrasında ülkelerde oluşan enflasyonlar arındırılıp reel kur bulunur.

Big Mac yöntemine göre reel kur hesabında ise Big Mac hamburgerin fiyatları kullanılır. Big Mac bütün dünyada satıldığı için standart bir satın alma gücü paritesi olarak kabul edilir. Big Mac'in maliyeti bütün ülkelerde dolar olarak ifade edilebildiğinden ABD'de Big Mac hamburgeri satış fiyatı bir gösterge olarak alınır.

The Economist dergisi her altı ayda bir Big Mac endeksini yayımlıyor. Derginin son sayısında yayımlanan Big Mac endeksine göre, Türkiye'de satılan Big Mac hamburgerin fiyatının ABD'ye göre yüzde 2 oranında yüksek olduğu ileri sürülüyor. ABD'de 3 dolar 57 cent'ten satılan Big Mac hamburgeri Türkiye'de 3 dolar 65 cent'ten satılıyor. Bu hesaba göre Türk Lirası'nın reel kurunun ABD Doları karşısında 1 lira 58 kuruş olması gerekiyor.

Türk Lirası dün ABD Doları karşısında 1 lira 51 kuruştan satılıyordu. Piyasadaki alım-satım kuruna nominal kur diyoruz. ABD Doları karşısında Türk Lirası'nın nominal kuru ile reel kuru arasındaki fark 70 kuruş civarında bulunuyor.

Türkiye'de Big Mac hamburgerin ABD'ye göre 70 kuruş pahalı olması ne anlama geliyor? Türkiye'ye gelen ABD'li turist hamburgerin kendi ülkesinden daha pahalı satıldığını görünce bu hamburgeri almaz. Hatta pahalı hamburger nedeniyle Türkiye'ye gelen turist sayısı azalır. İşte bu nedenle Türk parasının değer kazanması öyle söylendiği gibi iyi bir gelişme değildir. Bir ülkenin parasının değeri ihracatını ve turizmini destekleyen düzeyde olmalıdır. Aksi takdirde döviz gelirleri azalır, döviz giderleri artar.

Hamburger standardı

Ülke	Big Mac fiyatı \$	Dolara karşı değerli (+) / değersiz (-)
ABD	3,57	-
Arjantin	3,02	-15
Çin	1,83	-49
Endonezya	2,05	-43
Güney Kore	2,59	-28
Mısır	2,33	-35
Britanya	3,69	+3
Macaristan	3,62	+1
Malezya	1,88	-47
Meksika	2,39	-33
Polonya	2,41	-33

Rusya	2,04	-43
Suudi Arabistan	2,93	-18
Türkiye	3,65	+2

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İGDAŞ kaçta satılacak?

Süleyman Yaşar 22.07.2009

Türkiye’de son altı yılda özelleştirme uygulamaları önemli mesafe kat etti. Türk Telekom, Tüpraş, Petkim gibi büyük devlet şirketleri özel sektöre devir edildi. Son altı yılda yapılan özelleştirmelerden 50 milyar dolar tutarında gelir elde edildi. Bu gelirin 32,5 milyar doları Özelleştirme İdaresi’nin portföyünden, kalan 17,5 milyar doları ise Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu bünyesindeki şirket ve varlık satışlarından kazanıldı.

2009 yılında ise özelleştirme uygulamaları yaşanan dünya mali krizi nedeniyle planlandığı gibi sürdürülemedi. Ama dünya ekonomisindeki durgunluğa rağmen 2009 yılının ilk yarısında Başkent Elektrik Dağıtım A.Ş. ve Sakarya Elektrik Dağıtım A.Ş’nin özelleştirilmesinden 1,8 milyar dolar gelir elde edildi. Beklenen fiyat alınamadığı için ve alıcıların taahhütlerini yerine getirememeleri nedeniyle 2009’un ilk altı ayında şans oyunları ve Ankara Gaz şirketlerinin özelleştirme ihaleleri iptal edildi. Yapılan iptallerin ardından Özelleştirme İdaresi’nin, Çoruh, Yeşilırmak ve Osmangazi elektrik dağıtım şirketlerinin özelleştirilmesi için yaptığı duyurulara ön yeterlilik alabilmek için 52 şirket başvuru yaptı. Mali kriz sonrası yaşanan ekonomik durgunluk dikkate alındığında elektrik dağıtım şirketlerine gelen ön yeterlilik başvuruları Türkiye ekonomisine olan güveni gösteriyor.

Özelleştirme İdaresi’nin elektrik dağıtım şirketlerine yönelik özelleştirme uygulamalarına olan yüksek katılımın ardından İstanbul Belediyesi, İstanbul Gaz Dağıtım Şirketi (İGDAŞ) ve İstanbul Deniz Otobüsleri (İDO) şirketinin özelleştirme kararlarını aldı. Böylece Türkiye’nin iki büyük şirketi özelleştirme uygulama sürecine girdi. Bu şirketlerden İGDAŞ’ın doğal tekel olması ve fazla sayıda aboneye hitap etmesi nedeniyle tüketicinin korunması açısından özelleştirilmesinde dikkate edilmesi gereken konular var.

İGDAŞ’ın özelleştirilmesinde Ankara Gaz’da yapılan hataların tekrar edilememesi gerekiyor. Bu nedenle İGDAŞ’ın özelleştirmesinde ilk aşamada halka arz yönteminin kullanılmasında fayda var. Aksi takdirde blok satış yöntemi İGDAŞ özelleştirmesini kilitleyebilir. Çünkü İGDAŞ’ın değeri 6-8 milyar dolar civarında bir bant içerisine oturuyor. Bu fiyatı alabilmek şu sıralar mümkün olmayabilir. Ama kısmi halka arzlar yaparak şirketi kontrol edecek hisselerin fiyatı zamanla yükseltilebilir. Ayrıca İstanbul halkının İGDAŞ’a ortak olması sağlanarak mülkiyet tabana yayılır. Böylece doğal tekel ile tüketici arasında tutarlı bir ilişki kurulması mümkün olur. İstanbul’da tüketiciler İGDAŞ’ın alacağı kararlara hissedar olarak da katılabilirler.

İGDAŞ’ın şu anda 4 milyon 58 bin abonesi var. Bu abonelerin hemen tamamı İGDAŞ’ın hem tüketicisi hem de ortağı olabilirler. Kolay yolu seçip blok satışa yönelmeden zor olanı deneyip halka arzda direktmekte fayda var. Kolay olan yöntem Ankara Gaz’da denendi ve başarısız oldu, işler uzadı. İstanbul Belediyesi, zor olanı deneyip

başarıya ulaşabilir. Böylece halkın şirketi halkın olur.

2009 yılında yapılan ve geçen yıldan bekleyen özelleştirme uygulamaları (Milyon \$)

Şirket	Tahakkuk eden tutar	Tahsil edilen tutar
İzmir Limanı	1.275	-
Derince Limanı	195	-
Ankara Gaz Dağıtım	1.610	-
Bandırma Limanı	175	-
Samsun Limanı	125	-
Başkent Elektrik Dağıtım	1.225	1.225
Sakarya Elektrik Dağıtım	600	600
Meram Elektrik Dağıtım	440	-
Aras Elektrik Dağıtım	128	-
Toplam	5.773	1.825

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye'ye yakında Körfez'den para gelecek

Süleyman Yaşar 23.07.2009

Yaşanan büyük mali krizlerin ardından gelen ekonomik durgunluk dönemleri genellikle 18 ay sürer. Amerikan konut sektöründe başlayıp dünyaya yayılan krizin ardından ekonomik durgunluğa ABD'de 2007 yılının aralık ayında girildi ve 18 aylık süre 2009 yılının haziran ayında doldu.

Ekonomik durgunluğun süresinin dolmasının ardından Amerikan ekonomisinden iyi haberler gelmeye başladı. 2009 yılının ikinci yarısında şirket kârlarının arttığını görüyoruz. Özellikle Goldman Sachs gibi büyük finans kuruluşlarının yılın ikinci çeyreğinde beklenenin üzerinde 3,4 milyar dolar kâr açıklaması ekonomide toparlanmanın başladığını bize gösteriyor.

Amerikan Merkez Bankası Başkanı Ben Bernanke, önceki gün yaptığı altı aylık değerlendirmede ekonomide riskler olmakla birlikte toparlanmanın hızlandığını belirtti. Bernanke, amaçlarının maksimum istihdam ve fiyat istikrarı olduğunu belirtti. İşsizliği sorun olmaktan çıkarana kadar düşük faizlerin devam edeceğini belirtti.

Bernanke, ABD'de yüzde 9,5 olan işsizlik oranının 2011 yılına kadar yüksek oranda seyredeceğini ileri sürdü. Devlet borçlarının ulusal gelire olan oranının yüzde 40'dan 2010'da yüzde 60'a çıkacağını söyledi. Ama bütün bunlara rağmen Bernanke, enflasyon tedirginliği duyan finans piyasalarına da güvence verdi. Gerekirse faizleri arttırabileceğini belirtti.

Amerikan ekonomisinden iyi haberler gelirken Çin ekonomisi de 2009 yılının nisan, mayıs ve haziran aylarında beklenenin üzerinde büyüdü. Çin'in büyüme hızı yılın ikinci çeyreğinde yüzde 7,9 oldu.

Amerikan ve Çin ekonomisinden gelen iyi haberler diğer ülkeleri de harekete geçirdi. Krizden sağlam çıkan Körfez Ülkeleri ham petrolün varil fiyatının 60 doların üzerine çıkmasıyla moral buldular. Şimdi biriken paralarını yatırmak için güvenli ülke arıyorlar. Ellerindeki paraları yatıramadıkları takdirde onlar da zarara uğrayabilirler. İşte bu nedenle krizde büyük darbe alan ülkelere kıyasla Türkiye Körfez sermayesi için en güvenli ülke olarak görülüyor. Önümüzdeki iki hafta içinde Körfez sermayesinin Türkiye'de yapacağı önemli yatırımlar ve vereceği borçlar kamuoyuna açıklanabilir.

Körfez sermayesinin Türkiye'ye yönelmesi döviz arzını arttıracak için döviz fiyatlarının gerilemesine neden olabilir. Türkiye'de döviz açığı beklentilerinin aksine döviz bolluğu yaşanabilir. Türkiye için bazılarının ileri sürdüğü gibi ekonomik kriz sinyali yok. Aksine ekonomide olumlu gelişme sinyalleri var. Türkiye'nin döviz ihtiyacı nedeniyle eylül ayında kriz bekleyenler yanılacaklar.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hisse senedi fiyatları niçin hızla arttı?

Süleyman Yaşar 24.07.2009

Dünya borsalarında hisse senedi fiyatları hızla artmaya başladı. Hisse senedi fiyat artışlarının nedeni durgunluk döneminin sona ermesi ve dünya ekonomisinde başlayan toparlanma olarak gösterilebilir.

Hisse senedi fiyatlarının hızlı artışının diğer bir nedeni de Çin'in izlediği rezervleri çeşitleme politikasına bağlanabilir.

Çin, 2 milyar 132 milyon dolar rezervini elinde tutuyor. Çin, rezervlerini Amerikan Doları'nın riskinden korumak amacıyla çeşitlemek için uzun vadeli yatırımlara yöneliyor. Özellikle metal üreten şirketlerin hisse senetlerini satın alıyor. Yapılan hisse senedi yatırımları Amerikan şirketlerinin hisseleri olduğu gibi gelişmekte olan ülke şirketlerini de kapsıyor. Çin'in izlediği bu uzun vadeli yatırım politikası için Çin Başbakanı Wen Jiabao "uzun vadeli şirket reel varlıklarına yatırımın, kısa vadeli finansal varlıklara yapılan yatırımlardan daha akılcı" olduğunu söylüyor. İzlenen bu yeni politika temel malları üreten şirketlerin hisse senedi fiyatlarını yükseltiyor. En son açıklanan veriler Çin'in temel malları üreten Amerikan şirketlerinin hisse senetlerine yoğun yatırım yaptığını gösteriyor.

Çin, uzun dönemli hisse yatırımlarını yaparken Amerikan Doları'nın riskine karşı metal ithalatını da arttırıyor. Çin, 2009 yılının haziran ayında bakır ithalatını bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 173 oranında arttırdı. İzlenen bu politika yatırım yapılan şirket hisselerinin fiyatlarını da yukarıya çekiyor.

Çin'in izlediği uzun vadeli yatırım politikası nedeniyle temel mal üreten şirket hisseleri bu yıl yüzde 32,3

oranında yükseldi. *Financial Times* yazarı John Authers bu politikanın reel politik olarak okunması gerektiğini ve tutarlı bir yatırım stratejisi olduğunu ileri sürüyor.

Anlayacağınız hisse senedi fiyatlarının son dönemde hızla yükselmesinde Çin'in izlediği yeni yatırım stratejisinin etkisi olduğunu söyleyebiliriz.

Ayrıca IMF'nin Çin ekonomisine ilişkin açıkladığı en son rakamlar da olumlu. IMF, küresel krizden olumsuz etkilenmesine rağmen Çin ekonomisinin 2009 yılında yüzde 7,5 oranında büyüyeceğini tahmin ediyor. Çin'de bu yıl işsizlik oranı yüzde 4,4, enflasyon oranı ise yüzde 0,1 olacak. Çin ekonomisindeki olumlu gelişmeler ve izlediği yeni yatırım stratejisi dünya ekonomisini de olumlu etkileyeceği için küresel ekonomide toparlanmanın hızlı olacağını söyleyebiliriz.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Marx ve Keynes'ten sonra kim?

Süleyman Yaşar 27.07.2009

İktisatçılar soldan sağa doğru sıralandığında en solda Karl Marx, en sağda da Milton Friedman yer alır. En solda yer alan Marx'ın ardından John Maynard Keynes, Keynes'in hemen peşinden Joseph Stiglitz gelir.

Ben Bernanke ve Alan Greenspan ise Milton Friedman'ın hemen önünde sağ görüşlü iktisatçılar arasında yer alırlar. Sağ görüşlü iki iktisatçı Greenspan ve Milton Friedman, Adam Smith'in de sağına düşerler.

Greenspan ve Friedman'ın görüşleri kabaca şöyledir. Onlar, ekonomide devlet müdahalesine karşı çıkıyorlar. Greenspan, piyasaların devlet tarafından düzenlenmesine itiraz etmesiyle tanınıyor. Friedman ise devletin sadece para arzını kontrol etmesini, başka hiçbir işe karışmamasını öneriyor.

Devletin fakirlerden yana tavır alıp ekonomiye müdahale etmesini isteyen Karl Marx'a gelince... O, ekonominin sağlıklı yönetilebilmesi için bankaların devlet mülkiyetinde olmasını öneriyor. Marx'ın ardından gelen sol görüşlü iktisatçı Keynes ise bankaların mülkiyetinin özel sektörde olmasını ama devlet tarafından regüle edilmesini istiyor.

Keynes'in hemen ardından gelen sol görüşlü iktisatçı Stiglitz ise piyasaların akıllı bilgisayar 'görünmeyen el'in iyi çalışmadığını söylüyor. Bu nedenle finans piyasaların sık sık devlete ihtiyacı olacağını, dolayısıyla devletin finans piyasalarını yakından izlemesi gerektiğini ileri sürüyor.

Finans piyasalarının devlet tarafından izlenmesini isteyen Joseph Stiglitz yeni dönemin kâhini olarak gösteriliyor. Pek çok devlet başkanı ve başbakan ekonomik görüşlerini dinlemek için Stiglitz'i yemeğe davet ediyor. Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy, Britanya Başbakanı Gordon Brown, Çin Başbakanı Wen Jiabao ve ABD Başkanı Barack Obama, Stiglitz ile yemek yiyip görüşlerini dinleyen aktif siyasetçiler.

Çin Başbakanı Wen Jiabao, Stiglitz'den çok etkilenmiş. Jiabao, Stiglitz'in ABD doları yerine yeni bir dünya parası teklifini çok beğenmiş. Stiglitz için fakirleri koruyan iktisatçı diyor.

Barack Obama da Stiglitz'den etkilenen siyasetçiler arasında yer alıyor. Obama, yeni açıkladığı sosyal güvenlik sisteminde özel sektör ve devletin birlikte yer alması fikrini, *Newsweek* yazarı Michael Hirsh'a, Stiglitz'den aldığını belirtiyor.

Joseph Stiglitz'in son dönemde dikkatleri üzerine toplamasının nedeni, yaşanan mali krizin nasıl ortaya çıkacağını yıllar öncesinden görmesi. Stiglitz, Nobel İktisat Ödülü'nü "eksik bilgi" üzerine yaptığı çalışmayla aldı. Eksik ya da asimetrik bilgi ekonomik ve ticari ilişkide bilen tarafa avantaj kazandırıyor, karşı tarafın sömürülmesine neden oluyor.

Stiglitz'e göre, Amerikan konut kredilerinden başlayan dünya mali krizi, fakir ve az bilgili insanların sömürülmesinden kaynaklandı. Konut kredisi pazarlayanlar ve türev ürün satanlar bu konularda bilgisi olmayan insanları sömürdüler. Hatta globalizasyon, bilgisiz insanların sömürülmesine yeni bir kapı açtı.

Stiglitz'e göre, sermaye hareketlerinin az gelişmiş ülkelerde serbest bırakılması çok hızlı yapıldı. Gelişmekte olan ülkeler henüz sıcak para girişlerine hazır değillerdi. Wall Street kurnazları, fakir insanların paralarını çaldılar. İşte bu nedenle Stiglitz çözümün ideolojinin ötesinde, devletin piyasaları iyi izlemesinden geçtiğini ileri sürüyor. Bilgisi az insanların sömürülmesini devletin izleme mekanizmasıyla önlemesini istiyor. Stiglitz, Obama'yı sömürüyü önlemek için Wall Street'le ilgili yeterli önlemler almadığı için eleştiriyor.

Yaptığı eleştiriler nedeniyle pek sevilmemekle birlikte, Washington Joseph Stiglitz'e yol gösterici olarak bakıyor. Stiglitz, Marx ve Keynes'in ardından geleceği okuyan solcu bir kâhin olarak görülüyor. Dünya ekonomisinin geleceği herhalde Stiglitz'in görüşlerine göre şekillenecek. Dünyayı anlamak için bundan böyle Joseph Stiglitz'i yakından izlemek gerekecek.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dövizi olan ne yapmalı?

Süleyman Yaşar 28.07.2009

Amerikan ekonomisinde mali krizin ardından süren 18 aylık durgunluk süresinin 2009'un haziran ayında sona ermesiyle yatırımcılar harekete geçti. Amerikan konut sektöründe yeni konut satışları temmuz ayında son dört ayın en üst seviyesine çıktı. Bloomberg'in dün açıkladığı verilere göre Amerikan konut sektöründe yeni konut satışında 2005 yılında başlayan daralma 2009'un temmuz ayında durdu.

Amerikan konut sektöründeki canlanmaya paralel olarak Avrupa, ABD ve Asya'da hisse senedi borsaları da hızla yükseliyor. Dünya borsalarında hisse senedi fiyatları son 12 gündür artıyor. Dün İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda İMKB 100 endeksi ilk seansta kritik seviye olan 40 bin endeks düzeyini aştı.

Hisse senedi piyasalarındaki alım eğilimine paralel olarak emtia fiyatları da artıyor. Özellikle Çin'in izlediği yeni yatırım stratejisi hisse fiyatlarını yükseltiyor. Çin'in emtia üreten şirket hisselerine yatırım yapması ve aynı anda emtia ithaline ağırlık vermesi hisse senedi ve emtia fiyatlarını birlikte yukarıya çekiyor. Petrol fiyatları da artış eğiliminde. Dün ham petrolün spot piyasada varili 70 doları aştı.

Amerikan yeni konut satışlarında 2005'ten beri ilk defa daralmanın durması, hisse senedi fiyatları ve emtia fiyatlarındaki artış Amerikan Doları'nın değerini diğer ülke para birimleri karşısında düşürüyor. Çünkü hisse senedi ve emtia alımına yönelenler dolar talebinin azalmasına neden oluyorlar. Hisse senedi ve emtia aldıkları için dolarları ellerinden çıkarıyorlar.

Ekonomik durgunluğun ardından yatırımcıların risk iştahının artması gelişmekte olan ülke para birimlerine talebi çoğaltıyor. Bu nedenle gelişmekte olan ülke para birimleri karşısında dolar hızla değer yitiriyor. Türk parası karşısında, dolar, son zirve seviyesi olan 1 lira 82 kuruştan 1 lira 47 kuruşa gerileyerek mart ayından bu yana yüzde 19 oranında değer kaybetti. Meksika Pesosu da mart ayından bu yana yüzde 18 oranında değer kazandı. Son sekiz ayda Güney Kore para birimi won dolar karşısında yüzde 22, Macar Fronti yüzde 25, Polonya Zlotisi yüzde 24, Güney Afrika para birimi zar yüzde 36 değer kazandı.

Dünya ekonomisinde durgunluk döneminin sona ermesi Türk parasına olan talebi de hızla arttırıyor. Özellikle Körfez Ülkeleri için Türkiye güvenilir bir liman. Körfez fonları Türkiye'ye yöneldiler, böylece Türkiye'ye sıcak para girişi başladı. Türk parası bu nedenle geçen bir hafta içinde hızla değer kazanarak Amerikan Doları karşısında kritik destek noktası 1 lira 50 kuruş seviyesinin altına inerek dün serbest piyasada 1 lira 47 kuruşta destek buldu.

Türk parası daha da değerlendirilebilir. Çünkü Merkez Bankası'nın dün yayınladığı 2009 yılı mart ayı reel kesim firmalarının döviz varlık ve borçları verilerine göre, reel kesim firmalarının kısa vadeli varlıkları 66 milyar dolar oldu. Buna karşın aynı kesimin kısa vadeli yükümlülükleri 71,3 milyar dolar civarında bulunuyor. Aradaki açık 5,3 milyar dolar gibi küçük bir rakama denk düşüyor.

Bazılarının, borç ödemelerinin vadesi gelince dolar yükselecek korkusunu doğrulayacak bir olasılık görünürde yok. Çünkü reel kesim firmalarının kısa vadeli döviz açığı çok küçük. Kamu kesiminin de kısa vadeli dış borcu çok az. Bu nedenle döviz cephesinde kısa vadede hızlı bir yükseliş ihtimali görünmüyor. Yeni yatırımlarda Türk parası tercih edilmeli. Döviz yatırım yapanların ise beklemesi gerekiyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Emeklilere az para veriyoruz

Süleyman Yaşar 29.07.2009

Türkiye'de bazı kesimler, sosyal güvenlik ve sağlık harcamalarının çok yüksek olduğunu ileri sürerler. Bu nedenle tasarrufları arttırmamız gerektiğini sürekli tekrarlarlar. Oysa mali krizlerin ardından gelen ekonomik durgunluk dönemlerinde tasarrufların artması hiç de iyi bir yol değildir. Durgun bir ekonomide harcamaların

değil de tasarrufların artması ülke ekonomisini daraltır, durgunluktan çıkışı daha da zorlaştırır. Bu yüzden bu dönemlerde tasarrufları arttırmanın aksine tüketimi çoğaltmak gerekir.

Amerikan ekonomisinde başlayıp dünyaya yayılan mali krizin ardından gelen ekonomik durgunluk döneminde, Asya ülkeleri aşırı tasarrufun 2008 krizini derinleştirdiğini gördüler. Asya ülkelerinin ihracatının durması büyük bir şaşkınlık yarattı. Bunun üzerine Çin, Güney Kore, Tayland, Hindistan hızla sosyal harcamaları arttırdı. Sağlık, sosyal güvenlik gibi sosyal refah harcamalarının kamu bütçelerindeki payı yükseldi. Pek çok kişi sosyal güvenlik kapsamına alındı. Bunun nedeni şu; insanlar şimdiki gelirlerine göre harcama yapmazlar. Gelecekteki gelirlerine göre paralarını harcarlar. Eğer insanları sosyal güvenlik kapsamına alırsanız gelecekleri güvence altına alındığı için harcamalarını arttırmazlar. Böylece ihracatın yavaşladığı ekonomik durgunluk dönemlerinde iç talep artışı yoluyla sanayi üretiminin yavaşlaması önlenir, işsizlik engellenir.

Birleşmiş Milletler'in verilerine göre Asya ülkelerinde yaşlıların ancak yüzde 30'u emekli maaşı alıyor. İşsizlik ödeneği güvencesinde olan gençlerin sayısı ise işsizlerin yüzde 20'si civarında. Bu düşük sosyal güvence oranlarını arttırmak için ilk olarak Çin harekete geçti. Çin hükümeti temel sağlık hizmetleri için 120 milyar dolarlık yatırım başlattı. Vietnam'da 45 milyon insan sosyal güvenlik sistemi kapsamına alındı. Tayland yeni bir ulusal sağlık programı başlattı. 1990'larda tasarrufları arttırma politikası izleyen Asya ülkeleri ulusal gelirlerinin yüzde 50'sini aşan tasarruf oranlarına ulaşmışlardı. Şimdi bu yüksek tasarruf oranlarının yanlış olduğunu gördüler. Sosyal refah harcamalarını arttırmaya, tasarrufları da azaltmaya başladılar.

Türkiye'de ise bazı ezberciler sosyal refah harcamalarının yüksek olduğunu ileri sürmeye devam ediyorlar. Oysa rakamlar diğer ülkelerle kıyaslandığında ezbercilerin söylediklerini doğrulamıyor. Türkiye'de sosyal harcamalar 2009 yılında ulusal gelirin yüzde 6,5'ine denk geliyor.

OECD ülkelerinde sosyal harcamaların ulusal gelirlere olan ortalama oranı yüzde 20,5 ile bizdeki oranın üç katı kadar. Bu oran, Avustralya'da yüzde 17,1, Japonya'da yüzde 16, Güney Kore'de yüzde 7,5, Çin'de yüzde 4,6, Hindistan'da yüzde 4, Malezya'da yüzde 3,9 oranında bulunuyor. Asya ülkelerinin sosyal harcama rakamları 2004 ve 2005 yıllarını kapsıyor, 2009'da bu oranların daha da yüksek seviyede olduğu unutulmamalı.

Türkiye'de sosyal refah harcamalarını arttırmak için önce emekli maaşlarının yükselmesi gerekiyor. Ardından işsizlik ödemeleri ve sağlık harcamalarında artışa gidilmeli. Sosyal harcamalarda Asya ülkelerinin bile gerisine düşmek, Türkiye için pek iyi olmayacak. Bu ülkede ezberleri her alanda bozmak, zamanı ve şartları anlamak gerekiyor. Artık 1990'larda değiliz. O yılların tasarrufları arttırılma anlayışı bugünlere uymuyor. Asya ülkelerinin yeni politikasına Türkiye'nin de katılmasında fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başbakan nasıl yanıltıldı?

Süleyman Yaşar 30.07.2009

Yerel seçimlerin ardından 2009'un mayıs ayında ekonominin tepesinde bazı değişiklikler oldu. Ekonomiden sorumlu Başbakan Yardımcısı Nazım Ekren görevden alındı, Hazine'den sorumlu Devlet Bakanı Mehmet Şimşek ise Maliye Bakanlığı'na kaydırıldı.

Nazım Ekren ve Mehmet Şimşek ikilisi ekonomiyi yönetirlerken küresel krize karşı pek çok önlem aldılar. 2008 yılının eylül ayından itibaren ekonominin krize karşı dayanıklı kalmasını sağlayan 40 milyar liralık altı tane paket açtılar. Böylece dış şokların Türkiye ekonomisi üzerindeki etkisini azalttılar. IMF ile anlaşma olmadan da Türkiye ekonomisinin sürdürülebilir olduğunu kanıtladılar.

İkili, 15 Eylül 2008'de iflas eden Lehman Brothers yatırım bankasının ardından ortalığı felaket senaryolarıyla karıştıran geleneksel kriz lobisinin mesnetsiz taleplerine karşı da sağlam durdular. Bunların, yurtdışında kaybettikleri paraları Ankara'dan istediklerini anladılar ve onlara bu paraları vermediler. Kriz lobisinin "IMF ile hemen anlaşma yapın ve 35 milyar dolar borçlanıp bize verin" söyleminin tuzağına da düşmediler. Ama bu sağlam duruşları karşılığında yerel seçimlerin sonunda kriz lobisinin oyunlarına kurban edildiler.

Zenginler cemaati, Hazine Bakanı Mehmet Şimşek'ten memnun değildi. Çünkü Kemal Derviş döneminde Devlet Planlama Teşkilatı'ndan Hazine'ye gelen ekipte yer alan Hazine Müsteşarı ve onun DPT'den getirdiği insanlar Mehmet Şimşek ile anlaşamıyordu. Oysa küresel ekonomiyi ve riskleri iyi bilen Mehmet Şimşek, Türkiye ekonomisini rantlardan arındırıp rekabete dayalı bir yapıya dönüştürme amacındaydı.

Böyle bir dönüşüm zenginler kulübünün işine gelmediği için, ekonominin tepesinde mevcut Hazine Müsteşarı değiştirileceğine sorumlu bakan değiştirilmeliydi. Ve nitekim bu oyun, Başbakan'ın Amerika seyahati sırasında uygulamaya kondu. Tayyip Erdoğan'la Hazine Müsteşarı'nın baş başa görüşebilmesi için özel bir toplantı ayarlanarak plan gerçekleştirildi. Böylece Hazine Bakanı Maliye Bakanlığı'na kaydırıldı. Hazine içinden yetişmeyen ve hazine işlemlerini bilmeyen statüko taraftarı DPT'li bürokrat ekibi ise Hazine'nin başında kaldı.

Peki, bu ekip Hazine'nin başında kaldı da ne oldu? Çok şey oldu...

100 bin kişinin kamuya geçici işçi olarak alınması dahil, 200 bin kişiye staj imkânı sağlayacak ve toplam 500 bin kişiye istihdam sağlayacak teşvik paketi yaklaşık iki aydır yürürlüğe sokulamadı. Çünkü bu paket zenginler kulübü tarafından benimsenmedi.

Son günlerde, bu direnç iyice arttı. Zenginler kulübünün etkisiyle, istihdama yönelik teşvikler sanki gündemden kaldırılmaya çalışılıyor. Hazine de bu isteği yerine getiriyor. Eğer istihdama yönelik teşvik tedbirleri uygulanmazsa, bu, AK Parti hükümeti için hiç de iyi sonuçlar vermeyecek. Çünkü ABD'nin, ekonomik durgunluğun ardından 2011 yılına kadar beş milyon yeni iş yaratmak için kamu harcaması yaptığı bir ekonomik dönem bu. Türkiye de aynı küresel yoldan yürümek ve istihdamı arttırmak için gerekli olan kamu harcamalarını yapmak zorunda. Hele hele AK Parti işsizlik yüzünden iktidardan gitmek istemiyorsa, vatandaş koruyan bu önlemleri uygulamak mecburiyetinde.

Ekonominin yönetiminden sorumlu yeni Başbakan Yardımcısı Ali Babacan'a gelince... Babacan daha önce finansman imkânları bol olan bir küresel ekonomide Hazine Bakanlığı yaptı. Bol sıcak parayla, istihdam yaratmayan, tam tersine kalitesiz bir büyüme ve yüksek cari açık yaratan, riskleri dikkate almayan bir ekonomi yönetimi onun döneminde ortaya çıktı. Yüksek faiz - düşük kur hedefleyen kolay para politikası uygulamasıyla başarılıymış gibi göründü. Ama dünya mali kriziyle birlikte izlenen bu politikanın başarılı olmadığı ortaya çıktı. Şimdi onun ekonomi yönetiminde yine ihracatı desteklemeyen bir kur politikasına doğru gidiş var.

Türk parası değeri leniyor. İhracatçı bundan rahatsız. Zenginler kulübü ise Türk parasının değeri lenmesinden memnun. Çünkü onlar rekabet istemiyorlar. Onlar yurtiçine üretim yapıyorlar. Dış ticarete konu olan mallar onların ilgi alanı içinde değil. Türk parasının değeri lenmesi işlerine geliyor. Dikkat ederseniz seslerini de kestiler. Artık eskisi gibi gürültü çıkarmıyorlar. Çünkü istemedikleri kişiler görevden alındı ya da yerleri değışti. Zenginler kulübü yine istediklerini yaptırdı. AK Parti'den ve Ali Babacan'dan çok memnunar.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bilinmeyen dövizler nereden geliyor

Süleyman Yaşar 31.07.2009

Geçtiğimiz sekiz ay içerisinde Türkiye'ye ödemeler bilançosunda hangi kaleme alınacağı bilinmeyen 19,2 milyar dolar girişı oldu.

Ortaya çıkan fazla dolarlar niteliğı belirlenemediğı için net hata ve noksan kaleminde beklemeye başladı. Niteliğı belirlenince bu dolarlar ilgili hesaplara aktarılacak. Çünkü net hata ve noksan, hesaplanabilen bir kalem değil. Toplam giren ve çıkan döviz kayıtları farkından oluşuyor. Net hata ve noksan hesabındaki fazla döviz miktarı bir anlamda cari açık tutarını da azaltıyor. Bunun anlamı şu, daha önceki yıllarda ürettiğinden fazla harcayan Türkiye son sekiz aydır ürettiğinden fazlasını harcamıyor. Ayağını yorganına göre uzatıyor. Döviz açıklarını sakladığı dövizleri getirerek kapatıyor.

Peki, net hata ve noksan hesabı Türkiye'de ne tür döviz girişlerinden oluşuyor?

Ödemeler bilançosunda yer alan net hata ve noksan hesabı, hatadan çok, özel sektörün yurtdışında ve yastık altında tuttuğı dövizleri Türk parasının değeri kaybetmesine ve kazanmasına paralel olarak yurtiçine getirmeleri ya da götürmeleri sonucunda oluşuyor. Bunu yapılan çeşitli araştırmalar ortaya çıkardı. Döviz mevduat hesaplarındaki gelişme ile net hata ve noksan kalemi arasında paralel bir seyir olduğu da teyit edildi. Türkiye'nin net hata ve noksan kalemindeki son gelişmeler de bu görüşü doğruluyor. 2008 yılı sonunda yurtdışındaki döviz mevduat hesaplarında yaklaşık 4 milyar dolar azalma olduğu önceki gün Merkez Bankası başkanı tarafından açıklandı.

Peki, son sekiz ayda net hata ve noksan kalemi niye arttı? Türkiye'de pek çok işadımı yaptığı ihracat nedeniyle elde ettiği dövizlerin bir kısmını yurtdışında döviz mevduat hesaplarında tutar. Daha sonra ihtiyacı olduğunda bu dövizleri Türkiye'ye getirir. Geçen sekiz ayda Türkiye'ye giren dövizlerin bir kısmı firmaların aldıkları borçları ödemeleri için getirildi. Kalan kısım ise döviz değeri lendiğı için yastık altından çıkartılıp satıldı. Böylece hangi hesapta yer alacağı henüz bilinmeyen dövizler net hata ve noksan hesabına yazıldı.

Şimdi bazı çevreler bu paraların hangi kaynaktan geldiğini sorguluyorlar. Oysa asıl sorgulanması gereken özel şirketlerin "back to back" adı verilen kendi sermayedarlarına olan borçlarıdır. Bu borçlar Türkiye'nin dış borçlarını olduğundan fazla gösteriyor. Firma borçlarındaki bu yapı düzelmeden net hata ve noksan kalemi

hep yüksek olacaktır. Ekonominin daralmasına ve ihracatın azalmasına rağmen özel şirketler borçlarını aksatmadan ödediklerine göre kaynağın net hata ve noksan hesabından giren dövizler olduğunu söyleyebiliriz.

Yastık altından çıkan ve giren döviz miktarı (Milyon \$)

Ekim 2008	7.658
Kasım 2008	1.538
Aralık 2008	2.972
Ocak 2009	1.126
Şubat 2009	2.656
Mart 2009	2.228
Nisan 2009	- 145
Mayıs 2009	1.218

Toplam   **19.251**

Kaynak: TCMB

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Plansız adam

Süleyman Yaşar 03.08.2009

Amerikan Merkez Bankası Başkanı Ben Bernanke'nin dört yıllık görev süresi 31 Ocak 2010'da dolacak. Yapılacak yeni atama nedeniyle ABD'de Merkez Bankası başkanlığına kimin getirileceği şimdiden tartışılmaya başlandı.

Amerikan Merkez Bankası başkanlığı herkesi yakından ilgilendiren bir makam. Çünkü, dolar, rezerv para olarak kaldıkça Amerikan Merkez Bankası Başkanı'nın alacağı kararlar dünyada pek çok insanın yatırım ve tasarruf kararlarını etkiliyor. Amerikan Merkez Bankası başkanlığına getirilecek kişi Türkiye için de önemli. Türkiye'de yerleşik kişilerin tasarruflarının yaklaşık yüzde 35'ini döviz olarak tuttukları için dolar hakkında alınan kararlar bizi de yakından ilgilendiriyor. Türkiye, dolarizasyon oranı Macaristan'dan sonra en yüksek ülke olarak biliniyor.

Amerikan Merkez Bankası başkanlığına atanacak kişi konusunda yapılan tartışmalara gelince... Milton Freidman'la beraber Amerikan parasal tarihini analiz eden ünlü Amerikalı iktisatçı Anna Jacobson Schwartz, geçen hafta *International Herald Tribune*'deki yazısında, Bernake'nin yeniden Merkez Bankası başkanlığına atanmasını istemiyor. Çünkü, Ben Bernanke'nin mali kriz döneminde yaptıklarından ve yapmadıklarından dolayı büyük günahları olduğunu ileri sürüyor. Schwartz'a göre Bernanke, kolay para politikası izleyerek sorunlu kuruluşlara ayırım yapmadan destek verdi. Para arzını hızla çoğalttı. Ayrıca kolay para politikası, yatırımcıların, her projenin finanse edilebileceği rüyasını görmelerine neden oldu.

Anna Jacobson Schwartz, Bernanke'nin şeffaflık konusunda çok konuştuğunu ama Bear Stearns kurtarılrken, Lehman Brothers'ın niçin öldürüldüğünü kimsenin hâlâ anlayamadığını ileri sürüyor. Bernanke'yi el yordamıyla icraatlarından dolayı "plansız adam" olarak değerlendiriyor ve tekrar aynı göreve atanmamasını istiyor.

Bernake'nin Merkez Bankası'na yeniden başkan atanmasını isteyen iktisatçılar da var. İktisatçı Nouriel Roubini, Bernanke'nin, aldığı radikal kararlarla, mali krizin ardından 2008-2009 yıllarının, büyük bir ekonomik durgunluğa dönüşmesini engellediğini ileri sürüyor. Bu türden radikal kararların Amerikan Merkez Bankası'nın kuruluş tarihi olan 1913'ten beri alınmadığını düşünüyor. Bernanke'nin büyük depresyonu iyi analiz ettiği çalışmaları olmasaydı durumun çok kötü olacağını söylüyor. Roubini'ye göre, Bernanke, Bear Stearns ve American International Group gibi finans kuruluşlarını kurtarmasaydı Amerikan çek ve senet piyasası çökecekti. Ayrıca, Amerikan Merkez Bankası'nın dünya merkez bankalarına ödünç para vermesi de küresel mali sistemi ayakta tuttu. Bernanke'nin 1,7 trilyon dolarlık hazine bonosu ve mortgage senedi satın almayı taahhüt etmesi ise piyasalara güven sağladı ve faizlerin gerilemesine neden oldu. Faizlerin gerilemesi ekonomiyi canlandırdı. Aksi takdirde kısa sürede ekonomik toparlanma olmayabilirdi.

Roubini'ye göre, Bernanke, aldığı radikal kararlarla dünya ekonomisini büyük bir durgunluk riskinden kurtardı. Sadece bu başarısı nedeniyle, o, tekrar başkanlık görevine atanmalı, diyor. Bakalım Amerikan Merkez Bankası'nın başında eski ABD Başkanı George W. Bush tarafından atanan Ben Bernanke kalacak mı? Yoksa Demokrat bir başkan mı atanacak? Başkan Barack Obama'nın ekonomi danışmanı Larry Summers Merkez Bankası başkanlığı için güçlü bir aday olarak gösteriliyor. Küresel ekonomiyi yakından ilgilendiren bu göreve kimin atanacağını altı ay sonra göreceğiz.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Özelleştirme İdaresi hemen halka arz yapmalı

Süleyman Yaşar 04.08.2009

Hisse senedi piyasalarında fiyatlar hızla yükseliyor. Piyasalarda unutulmaması gereken bir kural vardır, "hızla yükselen fiyatlar hızla düşerler."

Hızlı düşüşü önlemek için hisse senedi piyasalarında fiyat yükselişlerinin işlem hacimli olması gerekir. İşlem hacimlerinin de yapay olmaması gerçekten mal ve hizmet alımına yönelik olması gerekir.

Fiyatlar hacimli olarak yükselmiyorsa, hızla yükselen piyasalarda piyasa yapıcılarının hızlı fiyat yükselişlerini yönetmesi gerekiyor. Bu nedenle hisse senedi piyasalarındaki hızlı fiyat yükselişi dönemlerinde, hisse senedi arzını arttırmak için piyasa yapıcılarının hisse senedi satışı yapmaları bir ihtiyaç olarak ortaya çıkıyor. Aksi takdirde küçük yatırımcılar tasarruflarını kaybedip büyük zararlara uğruyorlar.

Türkiye'de de Özelleştirme İdaresi hisse senedi piyasalarında sorumlu bir "piyasa yapıcısı"dır. Çünkü, küçük tasarruf sahiplerine çok büyük tutarlarda hisse senedi satarak onların tasarruflarını değerlendirmekle görevlidir. Özelleştirme İdaresi, 1986 yılından beri 8,3 milyar dolar tutarında halka arz ve İMKB'de satış yaptı. Gerekliğinde

bu hisse senetlerinin bir kısmını geri satın alarak piyasaya likidite sağladı. İdarenin bu görevini son günlerde hızla yükselen hisse fiyatları nedeniyle hatırlaması gerekiyor. Çünkü İMKB’de işlem gören hisse senedi fiyatları, son bir ayda ortalama yüzde 12, yıl başına göre yüzde 65,7 oranında yükseldi.

Özelleştirme İdaresi’nin portföyünde hemen satılabilir durumda olan şirket hisseleri var. Bunlar sırasıyla, Türk Telekom’un yüzde 30, Halk Bankası’nın yüzde 74,98, Petkim’in yüzde 10,32 oranındaki hisseleri olarak sayılabilir. Ayrıca Başkent Gaz’ın yüzde 80 oranındaki hissesi Özelleştirme İdaresi’ne devredildi. Bu şirketlerin hisseleri hemen halka arz edilebilir.

Faizlerin hızlı düştüğü bir ortamda, hisse fiyatlarının yükseleceği açık bir gerçek olduğundan halka arz yoluyla, maliyetsiz finansman sağlamak tüm özel sektör şirketleri için de kullanılabilir bir yöntemdir.

Çin, geçen hafta 7,3 milyar dolar tutarında halka arz yaptı. Devlete ait bir konut firmasının hisse senetleri satıldı. Bu tür halka arzları Türkiye’de yapabilir. Çünkü, yaşanan dünya mali krizinde Türkiye’de banka ve aracı kurumlar hasar görmediği için hisse senedini arzı yapılmasında bir sakınca olamaz. Merkez Bankası’nın son açıklamalarının ardından Hazine bono ve tahvillerine yönelen mali kurumlar paralarının bir kısmını da çekinmeden hisse senetlerine yatırabilirler.

Merkez Bankası ile koordinasyonlu bir özelleştirme uygulaması hisse senetlerinin tabana yayılmasını sağlar. Aksi takdirde Merkez Bankası’nın faiz indirimleri yapacağını ve uzun süre faizleri arttırmayacağını söylemesi haksız kazançlara neden olacaktır. Ekonomi yönetimi bir bütündür. Faiz indirimleri yapılırken haksız kazançlara fırsat verilmemelidir. Merkez Bankası’nın döviz alımlarına yeniden başlayıp döviz piyasasına müdahalesi gerekiyorsa hisse senedi piyasasına da müdahale etmek gerekiyor. Bu nedenle Özelleştirme İdaresi’nin hisse senedi halka arzlarına başlamasında fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dünyada en pahalı suyu kullanıyoruz

Süleyman Yaşar 05.08.2009

İstanbul’da suya yapılan son zamların ardından, Türkiye, dünyada suyu en yüksek fiyattan tüketen ülkeler arasında ilk sırada yerini aldı. Konutlarda tüketilen suyun metreküpü İstanbul’da 3,4 dolara yükseldi. İşyerlerinde ise suyun metreküpü 4,4 dolar oldu.

Dünya su fiyatları sıralamasında Türkiye’den sonra Almanya 3 dolarlık su fiyatıyla ikinci sırada yer alıyor. Britanya 2,37, Fransa 2, Avustralya 1,82, İtalya 1,58, Kanada 1, Güney Afrika 1, ABD 0,74, Brezilya 0,65 ve Çin 0,65 dolarlık su fiyatlarıyla en pahalıdan ucuza doğru sıralanıyorlar.

Türkiye’de konutlar için arz edilen su fiyatları kullanılan metreküp miktarına göre artan oranlı tarife kullanılarak belirleniyor. İstanbul’da 1-10 metreküp su kullanan ailelere kullandıkları suyun metreküpü 2 lira 31 kuruşa satılıyor. Eğer su kullanım miktarı 10-20 metreküp arasında olursa 3 lira 47 kuruş, 20 metreküpün üzerinde

kullanılan su için 4 lira 62 kuruştan fiyatlandırma yapılıyor. İstanbul'da işyerlerine suyun metreküpü 5 lira 96 kuruştan satılıyor.

Türkiye'de üç büyük şehir su fiyatları açısından mukayese edilirse en ucuz su Ankara'da satılıyor. Ankara'da 0-10 metre küp su kullanan konutlara suyun metreküpü 1 lira 55, 11-20 metreküp su kullanan konutlara suyun metre küpü 5 lira 81 kuruştan veriliyor. Su bedelleri içinde atık su bedeli de yer alıyor. Bir metreküp su bedelinin 1 lira 3 kuruşu temiz su, 52 kuruşu atık su bedeli olarak tahsil ediliyor.

İzmir'de ise su fiyatları 0-13 metreküp su kullanan konutlara 1 lira 65 kuruştan veriliyor. Su kullanımı 14-20 metreküp arasında ise 4 lira 27 kuruştan satılıyor. 21-100 metreküp su kullanımında fiyatlar metreküp başına 6 lira 89 kuruşa yükseliyor. İzmir'de 101 metreküpü aşan su kullanımında suyun metreküp fiyatı 7 lira 5 kuruşa doğru çıkıyor.

Konutlarda 10 metreküp kadar su tüketiminde en yüksek fiyat İstanbul'da uygulanıyor. Az su tüketenler arasında fiyat karşılaştırması yapıldığında İstanbul düşük gelir grupları açısından en pahalı su kullandıran il olarak görünüyor.

Su kullanımında düşük gelir gruplarını ilgilendiren önemli bir konu da vergi adaletsizliğinden kaynaklanıyor. Su ve atık su üzerinden düşük ve yüksek gelir grubu ayrımı yapılmadan yüzde 8 oranında KDV alınıyor. Su üzerinden alınan KDV'nin düşük gelir grupları için düşürülmesi şart. Ayrıca su fiyatlarında, gelir dağılımındaki adaletsizliği gidermek için düşük gelir gruplarına devlet yardımı yapılmasında da fayda var. Çünkü dünyanın en pahalı suyunu satıyorsanız, düşük gelir gruplarına yüksek gelir grubuna uygulanan fiyattan su tükettirmeniz doğru olamaz. Su sağlık için tüketilmesi zorunlu bir mal olduğundan yerel yönetimlerin suyu bir kazanç kapısı olarak görmemesi gerekiyor. Şehir sularına yapılacak yatırımların maliyetlerinin bir kısmının merkezî yönetim tarafından karşılanması şart.

Dünyada suyun metreküp fiyatları (\$)

Türkiye	3,40
Almanya	3,01
Britanya	2,37
Fransa	2,00
Avustralya	1,82
İtalya	1,58
Kanada	1,02
Güney Afrika	1,02
ABD	0,74
Brezilya	0,65
Çin	0,31

Kaynak: De

Fransa Avrupa Birliği'ni dolandırmış

Süleyman Yaşar 06.08.2009

Fransa, 1992'den 2002 yılına kadar Avrupa Birliği fonlarından çiftçilerine 470 milyon dolar yasadışı yardım yapmış. Avrupa Komisyonu, Fransa'nın yaptığı bu yasadışı yardımı geri alması için karar aldı. Fransa Tarım Bakanı, AB Komisyonu kararını uygulayacağını ve 470 milyon doların çiftçilerden geri alınacağını bildirdi.

Çiftçilere verilen paraları geri almak oldukça zor. Çünkü 17 yıl öncesine kadar bu yasadışı ödemeleri alan çiftçilerin bir kısmı işten çekilmiş, kimisi ölmüş. Bu durumda paraların geri alınması da zorlaşıyor. Olan AB fonlarına olacak.

Fransa hükümetinin yasadışı ödenen bu paraların çiftçilerden geri alınacağını açıklaması üzerine, Fransız çiftçiler yollarda lastik yakarak ve domates dökerek aldıkları yardımların geri alınmasını önlemeye çalışıyorlar. Geçen cuma günü Fransız çiftçiler AB üyesi diğer ülkelerden ithal edilen malları protesto etmek için büyük bir gösteri yaptılar. İspanya'dan gelen gıda ve meyve kamyonlarını abluka altına alarak pazarlara girmesini engellediler.

Fransız çiftçiler İspanya ile mukayese edilmekten çok şikâyetçiler. Fransızlara göre İspanya'da işgücü ucuz bu nedenle karşılaştırma yapmanın yanlış olduğunu ileri sürüyorlar. Fransızlar, Belçika ve Hollandalılara da kızgınlar. Fransa'da domatesin kilosunu çiftçiler 50 centten satıyorlar. Belçika'dan Fransa'ya domatesin kilosu 30 cente geliyor. Ayrıca mali kriz nedeniyle Doğu Avrupa ülkelerine olan meyve ve sebze ihracatının azalması Fransız çiftçileri olumsuz etkiliyor.

Fransız çiftçisi AB yardımlarından 2007'de en yüksek tutarı almasına rağmen ülkelere yabancı ürünlerin girmesine karşılar. Fransız çiftçiler 2007'de tam 13,1 milyar dolar AB yardımı aldılar. İspanya 8,5, Almanya 8,1, İtalya 8,1, Britanya 5,8 ve Yunanlı çiftçiler 3,7 milyar dolar AB yardımı kullandılar.

Türkiye'deki çiftçilere gelince... Türkiye'de çiftçiler AB fonlarından yardım alamıyorlar. Devletin verdiği yardımlar ise yılda ancak iki milyar doları buluyor. Bu durumda Türkiye'deki çiftçilerin Avrupa ile rekabete girmesi zor. Bir de Fransa'nın yasadışı yollardan aldıkları yardımlarla kendi çiftçilerini desteklemesi haksız rekabeti daha da artırıyor. Türkiye'nin tarım ürünlerini rekabet edebilir hale getirebilmesi için daha fazla devlet desteği vermesi şart. Bu yüzden tarıma destek, tarım ürünlerine sübvansiyon tartışmalarını, girmeye çalıştığımız Avrupa Birliği'nin somut gerçeklerini de dikkate alarak yapmamız daha verimli ve etkili olur.

AB fonlarından 2007'de çiftçilere yardımlar (Milyar \$)

Fransa13,1
İspanya8,5
Almanya8,1
İtalya8,1
Britanya5,8
Yunanistan3,7

Not: Kırsal gelişme yardımları hariç
Kaynak: AB Komisyonu

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Faizler düşerken Türk parası niye değerleniyor

Süleyman Yaşar 07.08.2009

Faizler gerilediği halde Türk parası hızla değerleniyor. Türk parası son iki hafta içinde Amerikan Doları'na karşı yüzde 5 oranında değer kazandı.

Hazine tahvil faizlerinin yüzde 10'un altına inmesine rağmen döviz fiyatlarının azalması beklenen bir gelişme değildi. Çünkü faizlerin gerilemesiyle ülke parasının getirisi azalacağından, o ülke parasına olan talebin azalmasıyla değerinin düşeceği beklenir. Ama Türkiye'de durum farklı gelişti. Faizler inerken Türk parası değer kazanmaya devam etti.

Peki, Türk parası son iki hafta içinde niye değer kazandı? Bir ülke para biriminin nominal olarak değer kazanması reel faiz hadlerinin yanında sermaye girişinin miktarına da bağlıdır. Türkiye'ye 2009 yılının temmuz ayının ikinci yarısından itibaren yabancı sermaye girişi çoğaldı. Bu nedenle Türk parasına talep arttı ve Türk parası değerlenmeye başladı.

Türkiye'ye yabancı sermaye girişi özellikle Körfez fonlarından oluyor. Son altı ay içerisinde ham petrolün varili 30 dolardan 70 dolara yükseldi. Körfez fonları, petrol fiyatlarının artmasıyla mali kriz öncesindeki gibi yükselmeye başladı. Körfez fonlarının gideceği en güvenli liman Türkiye olduğu için fonlar Türkiye'deki şirket hisselerine yatırıma geliyorlar. Ayrıca Körfez bankalarından Türkiye'ye borç para girişleri de ilave döviz girişi sağlayıp Türk parasını değerlendiriyor. Çünkü Türk parasının reel faiz oranları diğer para birimlerine göre oldukça yüksek.

Türk parası daha fazla değerlenir mi? Dünya ekonomisindeki düzelme ve petrol fiyatlarındaki artışlar Türkiye'ye para girişini hızlandıracak. Eğer Merkez Bankası sert müdahaleler yapmazsa mevcut ekonomik koşullarda Türk parası değerlenmeye devam eder. Türk parasının değerlenmesi ihracat ve istihdam açısından iyi bir gelişme değil. Paranın değerlenmesi ithal ürünleri ucuzlatır, ihraç ürünlerini pahalı hale getirir. Böylece ihracata konu mal üretimi azalır ve emek istihdamı artmaz, işsizlik yüksek düzeyli seyreder. Türkiye'de ihracata konu olan mal üretimini arttırmak için liranın değerlenmesine izin vermemek gerekiyor.

Peki, Türk parasının reel kuru kaç lira olmalı? Reel kur, enflasyondan arındırılmış kur anlamına gelir. Merkez Bankası'nın TÜFE bazlı reel efektif kur endeksi Türk parasının enflasyondan arındırılmış değerini gösteriyor. 1995 yılını başlangıç kabul eden bu endekse göre Türk parası 1995 yılının ocak ayından 2009'un temmuz ayına kadar yüzde 67,2 oranında değerlenmiş.

Merkez Bankası'nın reel kur endeksine göre Türk parasının, Amerikan Doları karşısında 2 lira 42 kuruş, avro karşısında ise 3 lira 46 kuruş olması gerekiyor. Türk parasının piyasalarda nominal olarak bu seviyelere ulaşması mümkün değil. Ama ortada bir gerçek var. Son 14 yılda Türkiye'de olan enflasyon ve diğer ülkelerdeki enflasyon oranları netleştirilince Türk parası üzerinde enflasyon düzeltmesinin yapılmadığı ortaya çıkıyor. Türk parasındaki bu aşırı değerlenme kaynak dağılımını bozuyor. İhracata konu olan mal üretimini azaltıyor. İhracata konu olmayan alışveriş merkezi, rezidans, konut, kamu hizmet binası ve sübvansiyonlu mal üretimini çoğaltıyor. Zenginler bu işten rantlar yoluyla kârlı çıkıyor. Aniden yaşanan bir yüksek devalüasyon ise düşük gelir gruplarını perişan ediyor. İşte bu nedenle kur seviyesinin aşırı değerli olmamasında fayda var. Bundan sonra liranın değerlenmesini önlemek gerekiyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Konut mu altın mı almalı

Süleyman Yaşar 10.08.2009

Ekonomik durgunluk nedeniyle faizler hızla geriledi. Faizlerin gerilemesi, yatırımcıyı mevduat ve hazine kâğıtları gibi sabit getirili araçlar yerine kazancı yükselecek yeni yatırım araçları arayışına yönlendirdi. Faizlerin gerilemesiyle konut, altın, hisse senedi ve emtia türünden yatırımların kazanç beklentisi artmaya başladı.

Sabit getiriye alternatif yatırım araçlarından olan konutta kazanç beklentisinin çoğalması, faizlerin gerilemesi nedeniyle konut kredi maliyetlerinin ucuzlamasından kaynaklanıyor. Kredi maliyetinin gerilemesi, konuta talebi artırırken diğer yandan mevduat ve hazine kâğıtlarının faizlerindeki düşüşler yatırımcıyı konut sektörüne yönlendiriyor.

En son yayınlanan verilere göre ABD'de konut fiyatları 2006 yılının haziran ayından beri ilk defa 2009 yılının aynı ayında artış gösterdi. İktisatçılar konut fiyatlarının dipten döndüğünü ve artışa geçtiğini ileri sürüyorlar. ABD'de Royal Palm Beach'te beş odalı evler 260 bin dolardan satılıyor. Bu fiyatlar kriz öncesi dönemin yarı fiyatına eşit. Uzun vadeli konut kredi faizleri ise yüzde 5'in altında seyrediyor. Bu olumlu koşullar, ABD'de konut alımlarını canlandırıyor. Zaten tarım dışı işsizlik verilerinin de geçen cuma günü beklenenin altında gelmesi, ABD ekonomisinin artık canlandığını, talebin arttığını bize gösteriyor.

Küresel ekonomide faizlerin düşmesi, enflasyonist beklentileri çoğalttığı için "altına yatırım" da bir alternatif olarak ortaya çıkıyor. Altın fiyatlarının önümüzdeki dönemde hızla yükseleceğini söyleyenler olduğu gibi gerileyeceğini ileri süren uzmanlar da var. Altın fiyatlarının artmayacağını hatta gerileyeceğini ileri süren uzmanlara göre, geçen cuma günü bir ons 954 dolar olan altının önümüzdeki altı ayda pek fazla fiyat değişikliğine uğramayacağı, altının onsunun 934 dolara gerileyeceği ileri sürülüyor.

Türkiye'ye gelince... ABD'de konut fiyatlarının dipten dönmesi Türkiye'de de konut sektörünü olumlu etkiliyor. 2009 yılı ocak ayında 36,2 milyar lira olan toplam konut kredisi tutarı, 2009'un mayıs ayında 37,2 milyar liraya yükseldi.

Türkiye’de faizlerin tek haneye inmesi konut kredisi maliyetlerini düşüreceği için artık konut talebi yükselecek. Böylece, konut fiyatları İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlerde artmaya başlayacak. Faizden beklediği reel getiriye elde edemeyen yatırımcının konuta yönelmesinde fayda var. Altın fiyatları ise tahmincilere göre önümüzdeki altı ay içerisinde artmayacak.

Parası olanların hisse senedine yatırım yapması da bir alternatif. Ürün talebi artan ve fiyat/ kazanç oranı düşük olan şirket hisselerine yatırım yapılabilir. Emtia yatırımı ise amatör yatırımcılar için iyi bir seçenek değil. Önümüzdeki dönemde amatör yatırımcılar konut ve gayrimenkule yatırım yaparak kazanabilirler.

Altın fiyatlarındaki gelişme tahmini (Ons \$)

Tarih	Fiyat
Eylül 2009	895
Ekim 2009	885
Kasım 2009	891
Aralık 2009	909
Ocak 2010	921
Şubat 2010	934

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bütçede sorun var mı

Süleyman Yaşar 11.08.2009

Türkiye ekonomisini riskli göstermek isteyenler kamu bütçesinde açık olduğunu ileri sürmeye başladılar. Oysa kamu bütçesinde sorun yok. Çünkü diğer ülkelerle mukayese edildiğinde Türkiye’nin bütçesindeki açık küçük düzeyde. Avro bölgesindeki ülkelerin bütçe açığının ulusal gelirlerine oranı yüzde 6’yı geçti. Komşumuz Yunanistan’ın bütçe açığının ulusal gelirine oranı yüzde 6,2’yi buldu. ABD’nin bütçe açığının ulusal gelirine oranı yüzde 13,7, Rusya’nın yüzde 8 oldu.

Türkiye’de merkezî devlet bütçesi 2009’un ilk altı ayında 23,2 milyar lira konvansiyonel açık verdi. Ama 4 milyar lira faiz dışı fazla yaratıldı. Toplanan vergilerden 4 milyar lira harcanmayarak borçların hızlı ödenmesi için ilave kaynak yaratılıyor. Bu nedenle maliye politikası sürdürülebilir durumda. Çünkü, devlet borçlarını ödemeye muktedir. Borçları ödemek için para basmaya gerek duyulmuyor.

Devlet borçları ise diğer ülkelere göre düşük seviyede. İtalya’nın borç yükü yüzde 110, Yunanistan’ın yüzde 95 oranında. Türkiye’nin Avrupa Birliği tanımlı devlet borçları 403 milyar lira tutuyor. Borçların ulusal gelire oranının yani borç yükünün 2009 sonunda yüzde 43’e ulaşacağı tahmin ediliyor. Bu oran Maastricht Kriterleri’nde belirlenen yüzde 60 oranının altında.

Devlet borçlarının ulusal gelire oranı 2002 yılında yüzde 73,2 seviyesindeydi. 2008 yılında devlet borçlarının ulusal gelire oranı yüzde 39,5'e geriledi. 2009'da borç yükü artışını normal karşılamalı. Çünkü ekonomik durgunluk nedeniyle yapılan harcamaları karşılamak için daha fazla borçlanmak eleştirilecek bir konu olamaz. Zaten faizlerin gerilediği bir ortamda vergi almak yerine borçlanarak kamu harcaması yapmak tutarlı bir politikadır.

Kamunun fazla kaynak kullanıp özel sektöre gidecek fonları engellediği görüşü ise gerçekçi bir itiraz değil. Çünkü özel sektörün henüz yatırım talebi pek yok. Bankalar riskli gördükleri şirketlere de kredi kullandırmadıklarına göre kaynakların durgunluk döneminde kamuya yönelmesi normal bir gelişme.

Devlet iç borçlarının vade dağılımına gelince... Borçların vadesi 2009'da uzadı. Vadeler 31,7 aydan 32 aya çıktı. Vadelerin uzaması olumlu bir gelişme. Ayrıca 294 milyar lira olan devlet iç borçlarının yüzde 93,6'sını Türk parası, yüzde 6,3'ünü döviz cinsi, yüzde 0,1'ini dövize endeksli borçlar oluşturuyor. İç borçların yüzde 27,2'si kamu bankalarından alınmış. Bu nedenle herhangi bir sıkışıklık halinde borcun yenilenmesi kolayca yapılabilir.

Ekonomik gelişmelerin kamu maliyesine yapacağı etkiyi değerlendirirsek... Dün açıklanan haziran ayı sanayi üretimi verileri, Türkiye ekonomisinin durgunluktan çıkmaya başladığını gösteriyor. Sanayi üretimi geçen yılın aynı ayına göre yüzde 9,7 oranında gerilerken, bir önceki aya göre yüzde 7,3 oranında yükseldi.

Sanayi üretimindeki yükseliş vergi gelirlerini de arttıracak. Kamu maliyesi verileri olumlu gelişirken, ekonomik yönden zayıf bir devlet imajı oluşturmaya çalışanlara fırsat vermemek gerekiyor.

T

Türkiye'de kamu borç yükü

Yıllar	Borç yükü (%)
2002	73,7
2003	67,4
2004	59,2
2005	52,3
2006	46,1
2007	39,4
2008	39,5
2009	43,0*

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

*Tahmin

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Nükleer fiyatı 6 centin altında olmalı

Süleyman Yaşar 12.08.2009

Rusya Federasyonu Başbakanı Vladimir Putin'in Türkiye'yi ziyaretinde gündemdeki en önemli konulardan bir tanesi nükleer santral ihalesiydi. Putin, Ankara'da yaptığı konuşmada nükleer santrali en ucuz fiyatla yapacaklarını ileri sürdü.

Putin'in ziyaretinin ardından Enerji Bakanı Taner Yıldız, nükleer santral için görüşmeler sırasında Türkiye'nin fiyat, kamu hissesi, Rusların da başka noktalarda talepleri olduğunu söyledi.

Bakan Yıldız önceki gün yaptığı açıklamada "Makul noktada birleşilirse bu iş ortaya çıkar, birleşilemezse çıkamaz" yanıtı verdi. Hemen devamında nükleer santralin 15 yılı kamu alım garantisi olmak üzere 60 yılı kapsayan bir sürece dair olduğunu vurgulayan Yıldız, "İnce eleyip sık dokumamızın anlayışla karşılanacağını umuyorum" dedi.

İhaleyle ilgili incelemelerin ağustos ayında önemli bölümünün bitmesi gerektiğine işaret eden Yıldız, "Son bir ayda da karara bağlamalıyız" dedi.

Bakan Yıldız, nükleer santral ihalesinde sadece fiyata odaklanmadıklarını ancak görüşmelerin ana ekseninde fiyat bulunduğuna dikkat çekti. "Bu işin ekonomik, hukuki ve siyasi yanı da var. Sürecin bir miktar uzaması bu tür faktörlerden kaynaklanıyor" dedi.

Ancak Bakan Yıldız, ihale şartlarının, ihale yönetmeliğinin değişmesinin söz konusu olmadığını belirterek, kamu hissesinin yasa gereği şart olduğuna dikkat çekti. Değerlendirmenin ilgili kanun ve yönetmelik hükümlerine göre yapıldığını yineledi.

Nükleer santral ihalesiyle ilgili yapılan açıklamalara göre, Rus-Türk ortak girişim grubu, üreteceği elektriğin kilovat saat fiyatına ilk başta ortalama 21,16 cent teklif etti. Bu fiyat çok pahalı bulununca, konsorsiyum sözlü pazarlıklar sonucunda elektriğin kilovat saat fiyatını 13,4 cente kadar indirdi.

Rusya Federasyonu Başbakanı Putin'in ziyaretinin ardından fiyat daha da geriye çekilmek isteniyor. Enerji Bakanlığı, Türkiye Elektrik Ticaret AŞ'nin (TETAŞ) kilovat saat fiyatını 8-10 cente kadar indirmeyi düşündüğünü söylüyor.

Gerçek şu ki, nükleer elektrik üretiminde 8-10 cent bile çok pahalı bir fiyat OECD'nin 2010 yılı nükleer enerji üretimi projelerinin yüzde 10 iskonto oranı üzerinden yaptığı maliyet hesaplarına göre, ABD nükleer elektriğin kilovat saatini 4,65 cente, Fransa 3,93 cente, Güney Kore 3,38, Fransa 3,93 cente üretebilecek. Bu fiyatlara sermaye maliyeti, güvenlik, işletme maliyeti ve söküm bedelleri gibi tüm maliyet unsurları dahil üstelik.

Peki, Türkiye'de niye böyle pahalı teklifler veriliyor? Bunun tek bir nedeni var, o da, yatırım bedelini kısa sürede geri alıp yüksek kâr elde etmek.

Türkiye'de kurulacak nükleer santral 4800 megavat gücünde olacak. Santral Mersin Akkuyu'da kurulacak. Nükleer elektrik üretmek için bir megavatlık güç kaynağının kurulma maliyeti en çok 2 milyon dolar tutuyor. Kurulacak santral 4800 megavat olacağına göre, toplam maliyet 9,6 milyar dolara ulaşıyor.

Kurulacak 4800 megavatlık nükleer santral diğer santraller gibi bakımı sırasında durmuyor, sürekli çalışıyor. İşte

bu nedenle yılda 42 milyar kilovat saat elektrik üretiyor. Bu kadar üretimin konsorsiyumun ilk fiyat teklifi olan 21,16 cent üzerinden yıllık satış hâsılatı 8,8 milyar dolara denk düşüyor.

Teklifi veren konsorsiyum, neredeyse nükleer santralin yatırım bedelini, finansman ve işletme maliyetlerini de üzerine koyduğunuzda 20 ayda geri alıyor. Oysa devlet, kurulacak nükleer santralin ürettiği elektriği 15 yıl süreyle ihale fiyatından almayı kabul ediyor. Bu garantiye rağmen hâlâ fiyatın 13 cent düzeyinde tutulması kabul edilebilir bir durum değil.

Enerji Bakanlığı, kilovat saati 6 centin üzerinde olan elektrik fiyatını kabul etmemeli. Çünkü, yaşanan dünya ekonomik krizi koşullarında iş arayan pek çok firma var. Ayrıca faizler gerilediği için fiyatlar düştü. Türkiye'deki nükleer enerji santralini yapmak için üretilecek elektriğin kilovat saatini 6 centin altına indirecek firmalar mutlaka çıkacaktır. Dünya ortalamasının üzerindeki fiyattan nükleer enerji almak Türkiye ekonomisinin rekabet gücünü ortadan kaldırır. Dolayısıyla müzakereleri aceleye getirmeden ve alternatifleri değerlendirerek karar vermek gerekiyor.

Nükleer elektrik projeleri kilovat saat üretim maliyetleri *

Ülke	\$/cent
ABD	4,65
Almanya	3,93
Fransa	3,93
Finlandiya	4,12
Çek Cum.	3,17
Slovakya	4,55
Güney Kore	3,38
Hollanda	5,32
Romanya	4,93
Kanada	3,71
İsviçre	4,38

Kaynak: World Nuclear Association

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Pancarları söktük, şeker fiyatları rekor kırdı

Süleyman Yaşar 13.08.2009

Şeker, petrol gibi küresel bir mal olarak alınıp satılıyor. Dün, dünya borsalarında şekerin tonu 557 dolardan işlem gördü. Şeker, 1981 yılından beri küresel piyasalarda en yüksek fiyata ulaştı.

Şeker fiyatlarının yükselmenin nedeni, pancar üretiminde yaşanan azalmaya bağlanıyor. Pancar üretimindeki gerilemeyle birlikte şubat 2009'dan günümüze dünyada şeker fiyatları yaklaşık yüzde 69 oranında yükseldi.

Şeker üretimindeki gerileme, Brezilya'da şeker ham maddesinin etanol üretiminde kullanılması, Hindistan'da yaşanan kuraklık nedeniyle ortaya çıktı. Dünya'da en çok şeker tüketen Hindistan, muson yağmurları yeterli olamayınca pancar üretimi yapamadı. Hindistan şeker ithal etmeye başladı bu nedenle şeker piyasasında fiyatlar hızla yükseldi.

Türkiye'ye gelince... IMF, 2001 krizinin ardından pancar tarımına son vermemizi istedi. Pancar ekimine sınır getirildi. Pancar tarlalardan söküldü. Yıllarca pancar üreterek geçimini sağlayan üretici zor durumda kaldı. Türkiye şeker ithal etmeye başladı. Türkiye, 1998'de 2,8 milyon ton şeker üretiyor, 1,8 milyon ton şeker tüketiyordu. Türkiye 2008 yılında 1,7 milyon ton şeker üretti, aynı miktarda tüketti. Oysa Türkiye, IMF'nin isteğiyle pancar tarlalarını sökmeseydi şimdi yüksek fiyattan şeker ihraç eden bir ülke olacaktı.

Dünya şeker piyasalarına paralel olarak Türkiye'de şeker fiyatları, 2009 yılı başından beri hızla yükseldi. 2009 ocak ayının ilk haftasında tonu 371 dolardan satılan şekerin, ağustos ayında tonu 580 dolara çıktı. Yıl başından bugüne kadar şeker fiyatları yüzde 56 oranında arttı.

IMF'nin isteği ile pancar üretiminin azaltılması Türkiye'de istihdamı da olumsuz etkiledi. Pancar tarımı emek yoğun bir üretim alanı. Bir dekar pancar ekilen tarla 10 kişiye istihdam sağlıyor. Pancar ekiminin sınırlandırılması tarım kesiminde işsiz sayısını arttırdı. Son yıllarda köyden kente göçü hızlandırdı.

Pancar tarımının parasal yönden Türkiye ekonomisine katkısı ise oldukça yüksek tutarları buluyor. Pancar üretiminin Türkiye ekonomisine yıllık katma değeri yaklaşık 3 milyar dolar tutuyor.

Dünyada tarımsal alanlardan biyoyakıt üretimi ve iklim değişiklikleri nedeniyle gıda üretiminin diğer sektörlerle göre kârlılığı arttı. Bu nedenle Türkiye tarım ve gıda sektörlerine gereken önemi vermeli. Bu yılın ilk altı ayında Türkiye'ye imalat sanayinde doğrudan yabancı sermayenin, makine imalatının ardından en çok giriş yaptığı ikinci sektör "gıda imalatı" oldu. Yabancıların gördüğünü bizim de görmemiz şart. Tarım ve gıdaya yatırımı arttırmakta fayda var.

Türkiye'de 2009 yılı şeker fiyatları (Ton/\$)

Ocak	371
Şubat	450
Mart	454
Nisan	467
Mayıs	503
Haziran	500
Temmuz	521
Ağustos	580

Kaynak: Şeker Kurumu

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF anlaşması imzalanırsa dolar ne olur

Süleyman Yaşar 14.08.2009

Amerikan Merkez Bankası Açık Piyasa Komitesi'nin iki günlük toplantılarının ardından kısa vadeli faiz oranlarının arttırılmayacağı açıklandı. Bu açıklama üzerine doların diğer para birimleri karşısında yükseliş beklentisi zayıfladı. Ayrıca, Alman ekonomisinin de krizin başlangıcından bu yana 2009 yılının ikinci yarısında ilk defa büyümesi avronun değerini arttırdı.

Amerikan Merkez Bankası'na göre, Amerikan ekonomisi düzlüğe çıkıyor. Resesyon sona erdi. Ama ekonomik toparlanma yavaş olacak. İşsizlik, 2010 yılına kadar yüksek seyredecek. Bu nedenle kısa vadeli faiz oranları bir süre daha sıfır oranında tutulacak. Ekonomide canlanmayı sağlamak için Amerikan Merkez Bankası ekim ayına kadar 300 milyar dolar tutarında Hazine bonosu alacak. Bono alımının nedeni bütçe açığının finansmanının kolay olarak sağlanmasına yardım etmek olarak açıklanabilir. Böylece Amerikan Hazinesi faizler yükselmeden ucuz finansman bulacak.

Amerikan Merkez Bankası'nın açıkladığı bu strateji kısa vade de doların diğer para birimleri karşısında değerlenmeyeceğini gösteriyor. Döviz kuru tahmincilerine göre avro/dolar paritesi eylül, ekim ve kasım aylarında 1.44 civarında seyredecek. Aralık 2009'dan itibaren dolar değer kazanmaya başlayacak. 2010 yılının ilk aylarında dolar, avro karşısında değer kazanacak. Tahminlere göre, avro/dolar paritesi ocak 2010'da 1.37, şubat 2010'da 1.34'e gerileyecek.

Amerikan Doları'nın Türk parası karşısındaki değerine gelince... Vadeli işlemler borsasında ekim 2009 vadeli dolar satışı 1 lira 51 kuruş, aralık 2009 vadeli dolar satışı ise 1 lira 53 kuruşa yapılıyor. Vadeli işlemler piyasasında avro, ekim 2009 vadesi için 2 lira 16 kuruş, aralık 2009 için 2 lira 19 kuruştan satılıyor. Vadeli işlemler piyasasında döviz pariteleri bize önümüzdeki üç ay içerisinde dolar ve avronun değerinde önemli bir değişiklik olmayacağını gösteriyor.

Türk parası karşısında, dolar ve avronun değerini etkileyecek önemli beklenti ise IMF anlaşması. Dün Konya'da yapılan Ekonomik Koordinasyon Kurulu toplantısında Başbakan Yardımcısı Ali Babacan, Orta Vadeli Program'ın kısa süre sonra tamamlanacağını açıkladı. Orta Vadeli Program'ın ardından TBMM'ye sunulmak üzere hazırlanacak 2010 yılı bütçe tasarısı ile birlikte eğer eylül ya da ekim aylarında IMF ile bir destek kredisi anlaşması imzalanırsa dolar 1 lira 40 kuruşa, belki daha da altına gerileyebilir. Dolara bağlı olarak avro da aynı oranda gerileyecektir. Mevcut koşullarda beklenmeyen bir değişiklik olmadığı takdirde döviz yatırım yapmak riskli olabilir. Kısa vadede Türk parası yatırım araçlarında kalmakta fayda var.

Avro/dolar parite tahminleri

Eylül 2009   1.44

Ekim 2009	1.44
Kasım 2009	1.44
Aralık 2009	1.40
Ocak 2010	1.37
Şubat 2010	1.34

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hani ekonomi çökecekti

Süleyman Yaşar 17.08.2009

Amerikan konut sektöründe 2007 yılının ağustos ayında başlayıp bütün dünyaya yayılan mali kriz ikinci yılını doldurdu.

Dünya mali krizi Türkiye ekonomisini de olumsuz etkiledi. Ama mali krizin etkisi özellikle Avrupa ve Doğu Avrupa ülkelerine göre sınırlı oldu. Çünkü Türkiye’de bir banka veya finans kuruluşu batmadı. Kurtarma operasyonu yapılmadığı için kamu maliyesine ilave yükler gelmedi. Bütün bu olumlu gelişmelere karşın Türkiye’nin geleneksel kriz lobisi, 2008 yılının 15 eylülünde Lehman Brothers yatırım bankasının iflasının ardından medyada büyük bir gürültü çıkardı.

Kriz lobisi, IMF’den hemen 35 milyar dolar borç alıp kendilerine verilmesini istedi. Aksi takdirde dış borçlarını ödeyemeyeceklerini, 2008 yılının sonunu getiremeyeceklerini ileri sürdüler.

Kriz lobisinin amacı, Amerikan kaynaklı krizi bahane edip kendi borçlarını halka ödetmekti. Ama hükümet yıllardır tekrar ettikleri bu kurguya inanmayınca, sorumsuzca yaptıkları borçlarını aksatmadan ödediler. Son 11 ayda özel şirketler 37,8 milyar dolar dış borç ödemesi yaptı. Çünkü, kriz lobisinin ödeyemeyeceklerini ileri sürdükleri borçları aslında kendi paralarıyla kendi şirketlerine verdikleri “back to back” ya da bir cepten diğer cebe yapılan borçlanmalardı.

Türkiye ekonomisi, kriz lobisinin iddia ettiğinin aksine beklenenden daha iyi bir performans gösterdi. Çünkü kriz lobisinin amacı ekonomik değil hükümeti siyasi olarak zaafa uğratıp, güçsüz düşürmekti. Ama 2009 yılının ikinci çeyreğinde dünya ekonomisinde toparlanma başlayınca Türkiye’de kıtlığı çekileceği ileri sürülen döviz bollaştı. Döviz arzının artması nedeniyle döviz fiyatları hızla geriledi. Merkez Bankası döviz fiyatlarının daha fazla gerilemesini önlemek için alımlara başladı.

Döviz fiyatları düşerken, Türkiye’nin çok kolay dış ve iç borç bulması üzerine IMF’nin Türkiye temsilcisi Hossein Samiei, Türkiye ekonomisinin IMF fonlarına olan ihtiyacının azaldığını açıkladı. Bütün bu olumlu gelişmeler kriz lobisinin hoşuna gitmiyor ama gerçek bu. Türkiye ekonomisi maalesef bazılarının ileri sürdüğü gibi kötü durumda değil.

Özel sektörün dış borç servisleri (Milyon \$)

2008 Yılı

Ekim	2.259
Kasım	3.389
Aralık	4.790

2009 Yılı

Ocak	3.849
Şubat	3.181
Mart	3.198
Nisan	3.530
Mayıs	3.349
Haziran	3.978
Temmuz	3.065
Ağustos	3.261
Eylül	4.302
Ekim	4.146
Kasım	3.474
Aralık	3.845

Kaynak: TCMB

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İşsizliği devlet arttırıyor

Süleyman Yaşar 18.08.2009

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) dün mayıs ayı istihdam verilerini açıkladı. İşsizlik oranı geçen yılın aynı dönemine göre arttı ama bir önceki aya göre azalarak yüzde 13,6'ya geriledi. İşsizliliğin, bir önceki aya göre yüzde 1,3 oranında gerilemesinde tarımda istihdam artışının rolü var.

TÜİK'in verilerine göre Türkiye'nin nüfusu son bir yıl içinde 69 milyon 617 binden 70 milyon 435 bin kişiye yükseldi. Nüfus artışına paralel olarak işgücü sayısı 24 milyon 45 binden 24 milyon 837 bin kişi oldu. İşgücündeki artışa paralel olarak istihdam artacağına geriledi. Geçen yılın aynı döneminde Türkiye'de 21 milyon 842 bin kişi istihdam edilirken bu yılın mayıs ayında 21 milyon 455 bin kişi istihdam edildi. Nüfus artışına rağmen istihdamdaki azalma işsiz sayısını arttırdı. Bir de özellikle kadınların işgücüne katılım oranının artması işsiz sayısını mayıs 2009'da 3 milyon 382 bin kişiye çıkardı.

İşsizlik verilerinde geçen yılın aynı dönemine göre işsiz sayısı artarken 2009 yılı şubat ayından sonra işsiz sayısı ve işsizlik oranı gerilemeye başladı. Şubat ayında 3 milyon 802 bin kişiye çıkan işsiz sayısı, mayıs ayında 3

milyon 382 bin kişiye geriledi. Bu veriler bize Türkiye ekonomisinin istihdam yönünden olumlu bir gelişme içerisine girdiğini gösteriyor.

Yaşanan dünya mali krizinin ardından Türkiye ekonomisinin dış şoklara maruz kalarak işsizlik oranının artması aslında devlet tarafından önlenebilirdi. Çünkü pek çok ülke kriz nedeniyle kamu istihdamını arttırarak işsizlik oranını geriye çekti. Ama Türkiye’de devlet personel alımı yapmayarak işsizlik oranının yüksek seyretmesine neden oldu. Çünkü kamu istihdamı 2009 yılı başından beri sadece 25 bin 384 kişi artış gösterdi. Ve kamu personel sayısı 2 milyon 973 bin 845 kişiye ulaştı. Halbuki kamunun öğretmen açığı, sağlık personeli açığı, yargı mensubu açığı, iç güvenlik elemanı açığı karşılansaydı yıl başından bugüne en az 250 bin kişinin işe başlaması gerekiyordu. Ayrıca kriz nedeniyle açıklanan teşvik paketinin içinde yer alan 100 bin kişinin geçici işçi olarak kamuda istihdamı hâlâ sağlanamadı.

Mayıs ayından beri uygulanması beklenen istihdama yönelik teşvik tedbirlerinin hayata geçmemesi işsizliğin yüksek oranda seyretmesine neden oluyor. Özellikle üniversite eğitilmiş genç işsizlerin sayısının yüksek olması sosyal açıdan bir risk faktörü oluşturuyor. Hükümet, vakit geçirmeden kamuya ihtiyaç duyulan personeli istihdam etmeli. Kamu hizmetlerinin kaliteli olarak görülmesi ve toplam talebin artması için yeni personele ihtiyaç var.

Hükümet’in başarısına gelince... Türkiye, İspanya’dan sonra Avrupa’da işsizlik oranı en yüksek ülke olarak karşımıza çıkıyor. Bu tabloyu değiştirmek şart. Hatırlatmakta da fayda var. Bir hükümetin başarısı işsiz sayısına bağlı olarak ölçülüyor artık.

İstihdam verileri

İşsiz sayısı (bin kişi) **İşsizlik oranı** (%)

Ocak 2009	3.650	15,5
Şubat 2009	3.802	16,1
Mart 2009	3.776	15,8
Nisan 2009	3.618	14,9
Mayıs 2009	3.382	13,6

Kaynak: TÜİK

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İki Alman bankası Türkiye’den özür dilemeli

Süleyman Yaşar 19.08.2009

Amerikan kaynaklı krizin Avrupa'ya sıçramasının ardından Türkiye ekonomisi için içerde ve dışarda gerçek verilere dayanmayan pek çok olumsuz görüş dile getirildi.

Türkiye ekonomisi için özellikle Alman bankaları felaket senaryoları yazdılar. 2001 yılında yaşanan krizin, para piyasalarındaki tetikleyicilerinden olan Deutsche Bank, 2008 yılının kasım ayında *Washington Post* gazetesinde "Türkiye'nin 90 milyar dolara ihtiyacı olacağı" açıklamasını yaptı. Bu açıklama Türkiye ekonomisiyle ilgili derin bir kaygıyı dile getiriyordu.

Deutsche Bank'a göre Türkiye ekonomisi borçlarını ödeyemeyecek ve ağır bir ekonomik krizin altına girecekti. Halbuki Türkiye ekonomisinin döviz ihtiyacı dünya ekonomik krizinin etkisiyle azaldı. Ve Türkiye bu döviz ihtiyacını kolayca karşıladı.

Çünkü, Türkiye'nin bütçesinde büyük bir açık yoktu, bankacılık sektörü dış şoklara dayanıklıydı. Ayrıca Türkiye'de Fransa, Almanya ve Britanya'da olduğu gibi mortgage senedi ve türev ürün alıp batan banka da yoktu. Daha da ötesinde Türkiye'de tezgâh üstü adı verilen kayıtsız menkul kıymet alım-satımı yapılmıyordu. Hal böyleyken Türkiye ekonomisini olduğundan kötü göstermekten Deutsche Bank'ın ne çıkarı olabilirdi?

Yine Almanya'nın en büyük bankalarından Commerzbank'tan Ulrich Leuchtmann'ın *Financial Times* gazetesinde 2009 yılının başında Türkiye ekonomisi üzerine bir analizi yayımlandı. Leuchtmann, Türk hükümetinin bütçe açığını ve cari açığı arttırarak ateşle oynadığını ileri sürdü.

Commerzbank iktisatçısının yaptığı bu analiz, Türk gazetelerinde de çok geniş yer buldu. Ancak önemli bir nokta eksik kalmıştı. O da, Ulrich Leuchtmann'ın analizinde kullandığı verilere hiç dikkat edilmedi. Leuchtmann'ın Türkiye ekonomisi hakkındaki olumsuz görüşleri olduğu gibi Türkiye'ye yansıtıldı. Oysa Leuchtmann'ın analizini dayandırdığı veriler yanlıştı.

Ulrich Leuchtmann, Türkiye'nin cari açığının arttığını ileri sürüyordu. Tam aksine Türkiye'nin cari açığı 2008 yılının ekim ayından beri sürekli daraldı. Bir risk faktörü olmaktan çıktı. Ayrıca Commerzbank iktisatçısı, Türkiye'nin kamu borçlarının ulusal gelire oranının çok yüksek olduğunu belirtiyordu. Rakamlar onun söylediği gibi değildi. Türkiye'nin kamu borçlarının ulusal gelire oranı AB kriterleri olan yüzde 60'ın oldukça altında yüzde 42'ler seviyesinde seyrediyor.

Türkiye ekonomisi, yaşanan dünya ekonomik krize rağmen diğer ülkelere göre fazla hasar almadı. Güvenli bir liman olarak kaldı. Pek çok yatırımcı, parasını Türkiye'ye getiriyor. Merkez Bankası döviz fiyatlarının gerilemesini engellemek için döviz alımı yapıyor. Hazine, bu hafta başında yaptığı altı ay vadeli bono ihalesinde yüzde 8,56 basit faizle borçlandı. Yapılan bu düşük faizli borçlanma son 30 yılın en düşük borçlanma faiz oranı. Bu da bize Türkiye'de kamu maliyesine olan güveni gösteriyor. Hazine'nin borçlarını ödeyebileceğine yatırımcılar inanıyor.

Dış borçlara gelince... Türkiye'nin kısa vadeli dış borçlarının hemen tamamı özel sektöre ait. Çünkü devletin kısa vadeli dış borcu sadece üç milyar dolar. Özel sektör ise dış borçlarını son 11 aydır aksatmadan ödüyor. Anlayacağınız iki Alman bankasının Türkiye senaryoları tutmadı. Peki, bu iki Alman bankası Türkiye ekonomisi hakkında yaptıkları bu tutarsız açıklamalardan dolayı özür dilemeyecekler mi? Yoksa kasıtlı not veren derecelendirme kuruluşlarının yaptıkları gibi, fikir özgürlüğümüzü kullandık mı diyecekler? İki Alman bankasının Türkiye ekonomisiyle ilgili yaptıkları tutarsız açıklamalar nedeniyle zarara uğrattıkları yatırımcılara ve Türkiye'ye özür borçları var. Herhalde özür dilemekten çekinmezler.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bankaların, konut kredisinde faiz oyunu

Süleyman Yaşar 20.08.2009

Merkez Bankası, önceki gün gecelik faiz oranlarını yüzde 7,75'e indirdi. Böylece 2008 yılının ekim ayından beri gecelik faizlerde 9 puan indirim yapıldı.

Merkez Bankası Para Politikası Kurulu'na göre, son dönemde açıklanan veriler, iktisadi faaliyette gözlenmekte olan toparlanmanın yavaş ve kademeli olacağına işaret ediyor. Dış talep zayıf seyrini sürdürüyor, yurtiçi yatırım talebi geriliyor ve istihdam koşullarında belirgin bir iyileşme görülüyor.

Ayrıca, Merkez, iktisadi faaliyette belirgin bir toparlanma gerçekleşmemesi halinde kısa vadede ölçülü faiz indirimlerine devam edilmesinin gerekeceğini söylüyor. Merkez'in faizleri yüzde 7'ye hatta yüzde 6'ya kadar geriletmesi bekleniyor.

Peki, Merkez Bankası faiz indirimlerini niçin yapıyor? Merkez, paranın fiyatını ucuzlatıp vatandaşın bankalardan kredi kullanmasını sağlamak için faizleri azaltıyor. Amacı yurtiçi yatırım ve tüketim talebini arttırıp ekonomiyi canlandırmak ve buna bağlı olarak istihdamı arttırmak. Ama Merkez Bankası'nın bu çabasına karşılık bankalar kredi faiz oranlarını azaltmış gibi gösterip azaltmıyorlar.

Merkez'in faiz indiriminin ardından, dün İş Bankası, 12 ay vadeli konut kredisine faiz oranlarını yüzde 0,67'ye indirdiğini duyurdu. Yapılan bu faiz indirimini değerlendiren emlakçiler, konut kredi kullanımının artacağını, konut sektörünün canlanacağını ileri sürdüler. Yapılan faiz indirimi, emlakçilerin beklentilerini gerçekleştirmeye yeterli değil. Çünkü faiz indiriliyor ama yüksek komisyonlarla bankaların geliri arttırılıyor.

Aslında İş Bankası'nın yaptım dediği faiz indirimi gerçek bir maliyet azalması değil. Çünkü, İş Bankası 12 ay vadeli yüzde 0,67 faizle verdiği konut kredisinden yüzde 2 dosya parası, yüzde 2 komisyon istiyor. Böylece 12 ay vadeli konut kredisinin yıllık bileşik faizi yüzde 15,79'a ulaşıyor. Aylık faiz ise öyle söylendiği gibi yüzde 0,67 değil, yüzde 1,32 oluyor.

Merkez Bankası'nın yüzde 7,75 oranındaki gecelik politika faizleriyle İş Bankası'nın 12 aylık konut kredisine faizleri arasında bir doğrusal ilişki var mı? Yok. Çünkü, İş Bankası ve diğer bankalar, Merkez faiz indirdikçe mevduata verdikleri faizleri azaltıyorlar ama kredi faizlerini aynı şekilde geriletmiyorlar. Böylece iç talebin çoğalmasını ve ekonominin canlanmasını engelliyorlar. Belki de ekonomik durgunluğun sürmesi bankaların işine geliyor.

Gelelim konut alacak dar gelirliye... Bankalar, konut alıcısının yanıltılmasını önlemek için komisyon ve dosya parası adı altında aldıkları tüm maliyet unsurlarını aylık ve yıllık bir bütün olarak faizin içinde gösterirlerse çok iyi olacak. Böylece konut alıcısı doğru karar verecek. Aldanmayacak. Konut almaya gelmiş bir dar gelirliyi, kurumsal kimlik oluşturmuş bankaların yanıltması doğru değil. Bu yanıltan hemen vazgeçmek şart.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kürt açılımı ve klinik ekonomi

Süleyman Yaşar 21.08.2009

Amerikalı ünlü iktisatçı Jeffrey Sachs, bir ülkenin ekonomik sorunlarını tespit etmek ve bu sorunları tedavi etmek için o ülkeyi kliniğe götürmek gerektiğini ileri sürer. Bu ekonomik yaklaşıma da “klinik ekonomi” adını verir.

Kliniğe alınan bir ülke ekonomisinin yöneticilerine, bir doktorun klinikte hastaya sorduğu soruların sorulmasını önerir.

Nasıl bir klinikte hastaya önce, “Başka herhangi bir tedavi görüyor musunuz. Alerjiniz var mı. Daha önce hangi operasyonları geçirdiniz. Ailenizde genetik bir hastalık var mı,” soruları soruluyorsa, klinik ekonomide de benzeri soruların sorulması gerekiyor.

Jeffrey Sachs, ilk önce sorulması gereken bu soruları, “Ülke içinde güvenlik sağlanıyor mu? Ülke sınır güvenliğine sahip mi? Ülkede etnik, dinî ve kültürel bölünme var mı? Savaş, şiddet, terörizm ve göç sorunu sonucunda bir diaspora oluştu mu? Yolsuzluk ne kadar yaygın? Cinsiyet ayrımcılığı yapılıyor mu? İnsan, hayvan ve bitkilerde hangi yaygın hastalıklar görülüyor?” diye sıralıyor. Çünkü bir ülke ekonomisinin gelişebilmesi için kültürel engeller ve jeopolitik son derece önemli.

Buna göre, klinik ekonominin ilk soruları Türkiye ekonomisini yönetenlere sorulduğunda alınacak cevaplar, ekonomik gelişmeyi engelleyen klinik belirtilerin bulunduğunu gösteriyor. Klinikte belirlenen sorunları tedavi etmek ve ülke kalkınmasını hızlandırmak için önce etnik, dinî ve kültürel bölünmeyi önlemek gerekiyor. İşte Ak Parti hükümeti bu yönde önemli adımlar atıyor. Kürt açılımıyla etnik sorunun çözülmesi ve ardından Alevi çalıştayıyla Alevilerin şikâyet ve taleplerinin iyice netleştirilmesi, ruhban okulunun açılarak Ortodoks din adamı yetiştirilmesi meselesinin halli Türkiye ekonomisine önemli bir gelişme hızı sağlayacak.

Başbakan Tayyip Erdoğan’ın Didim Yat Limanı’nın açılışında yaptığı konuşma, Jeffrey Sachs’ın klinik ekonomide tespit ettiği hastalıkların tedavisini sağlayacak reçete gibiydi. Başbakan Erdoğan “Bu demokratik açılım başarıyla neticelendiği zaman, bununla beraber at başı yürüyen bilesiniz ki ekonomidir. Demokratik açılımı gerçekleştirdiğimizde, bilesiniz ki Türkiye ekonomisi de sıçrama yapacaktır” diyerek Kürt sorununun çözümünün ekonomiye büyük bir hamle yaptıracağını öne sürdü. Başbakan Erdoğan, “Güneydoğu ve Doğu, bu bölgelerde maalesef girişimci yatırımda bulunmamışsa, bulunamıyorsa, oradaki ne yazık ki demokratik açılımın, istikrarın, güvenin olamayışı sebebiyledir” dedi.

Peki, Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgelerinde niye yatırım yapılmıyor? Bugün Güneydoğu Anadolu’da pek çok sigorta şirketi, sigorta poliçesi kesmekten hâlâ kaçınıyor. Ya da çok yüksek prim istiyor. Yatırımın güvencesi sigortadır. Kürt açılımının ardından sigorta şirketleri Güney ve Doğu Anadolu için poliçe kesmeye başlayınca,

Türkiye ekonomisi sürdürülebilir yüksek kalkınma hızına ulaşacak.

Kürt açılımına bir de ekonomi gözüyle bakıldığında, Türkiye’de refahın artmasını isteyen herkesin hükümeti Kürt açılımı konusunda desteklemesi şart. Peki, zenginler kulübü hâlâ niye hükümetten ayrıntılı bir plan istiyor? Niye demokratik açılıma ayak sürüyor?

Herhalde Kürt açılımıyla Anadolu sermayesinin daha da güçleneceğinden büyük bir endişeye kapılıyorlar. Zira Doğu ve Güneydoğu’da fabrikalar çalışmaya başlayınca piyasada rekabetin artacağını ve yeni şartlarda rekabet edemeyeceklerini çok iyi biliyorlar. Açıkçası açılımın kendilerini kapatmasından korkuyorlar.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dolar tutmak kârlı mı?

Süleyman Yaşar 24.08.2009

Paranın tarifi henüz tam olarak yapılamadı. Para, bu nedenle fonksiyonlarıyla ifade ediliyor. Paranın üç ayrı fonksiyonu var. Para, bir değişim aracıdır, mal ve hizmetlerin değişimine aracılık eder. Para, bir değer ölçüsüdür, mal ve hizmetlerin değerini ölçer. Paranın üçüncü fonksiyonu ise bir değer saklama aracı olmasından gelir.

Nobel ödüllü iktisatçı Joseph Stiglitz, geçen hafta sonu Bangkok’ta yaptığı konuşmada Amerikan Doları’nın iyi bir değer ölçme birimi olmadığını ileri sürdü. Stiglitz’e göre, dolar paranın üç fonksiyonundan bir tanesi olan “değer ölçüsü” olma niteliğini kaybetti. Dolar, değer ölçü birimi olma özelliğini kaybetmesi yanında çok riskli bir para birimi. Çünkü dolar, 2009 mart ayından beri avro, Japon Yeni ve dört önemli para birimi karşısında yüzde 12 oranında değer yitirdi.

Stiglitz’e göre, Amerikan Merkez Bankası’nın faizleri sıfıra indirip 1.1 trilyon tutarında yeni dolar arz etmesi doların geleceği için risk yarattı. Dolar arzının çok fazla olması, varlık fiyatlarına, ABD’de yine balon yaptırabilir. Stiglitz, varlık fiyatlarında oluşacak yeni balonlara karşı Asya ülkelerinin kendilerini korumalarını istedi. Bu istek Türkiye dahil diğer gelişmekte olan ülkeler için de geçerli.

Peki, dolar arzının artması nedeniyle enflasyon ortaya çıkacak mı? ABD’nin bütçe açığı, artan borç yükü gelecekte enflasyon riskini yükseltiyor. Stiglitz, şu anda fiyatların düştüğünü, deflasyon aşamasında olduğunu ama deflasyonun ardından fiyatlar genel düzeyinin yükselişe geçeceğini ve enflasyon olacağını ileri sürüyor.

Türkiye’ye gelince... Amerikan Doları’nın mart ayından beri avro, Japon Yeni ve dört önemli para birimi karşısında değer kaybetmesi Türkiye’deki yatırımcıları da yakından ilgilendiriyor.

Geçen hafta hisse senedi ve emtia fiyatlarındaki yükselişin ardından Türk parası karşısında değer kaybeden dolar, haftanın son iki iş gününde 1 lira 50 kuruştan 1 lira 48 kuruşa kadar geriledi. Doların, Türk parası

karşısında 1 lira 40 kuruşa kadar gerilemesini bekleyenler var. Dolarla ödemesi olmayan yatırımcıların kısa vadede dolar tutması pek akılcı gözüküyor. Bu nedenle riskli bir para birimi olduğu ileri sürülen dolar yerine kısa vadede Türk parasında kalmakta fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dünya ekonomisini hangi liderler kurtardı?

Süleyman Yaşar 25.08.2009

Küresel ekonomi İkinci Dünya Savaşı'ndan beri yaşanan en büyük durgunluktan çıktı. Amerikan ekonomisinde konut satışları 2007 ağustosundan bu yana ilk defa yükseldi. Almanya'da servis sektörü bir yıldır ilk defa büyüdü. Japon ekonomisi 15 aydır küçülürken ilk defa son üç ayda büyüdü. Böylece küresel ekonomideki durgunluk korkusu artık sona erdi.

Dünya ekonomisinin durgunluktan büyümeye geçişinde, rekor düzeyde düşük faiz oranları ve trilyonlarca dolarlık kamu harcaması yapılması büyük rol oynadı. ABD'li ünlü iktisatçı Kenneth Rogof, artık dünya ekonomisinde sorun kalmadığını, sıkıntıların sona erdiğini ileri sürdü.

Peki, dünya ekonomisinin hızla toparlanmasına hangi liderler büyük katkı yaptı? Almanya Başbakanı Angela Merkel ve Japonya Başbakanı Taro Aso'nun toparlanmada büyük rolü var. Bu iki başbakanın küresel ekonomik durgunluktan çıkışta önemli rol oynamalarının nedeni yakında yeniden seçime girecek olmalarına bağlanabilir.

Dünya ekonomisinin durgunluktan çıkması için büyük katkı yapan Angela Merkel önümüzdeki ay genel seçimlere girecek. Bu nedenle Almanya başbakanı 85 milyar avro, yaklaşık 122 milyar dolar kamu harcaması yaptı. Merkel, seçimleri tekrar kazanabilmek için, Almanların eski arabalarını yenisiyle değiştirmesi için tüketicilere 2500 avro açıktan para ödedi. Ve bu sayede 2009'un ilk beş ayında Almanya'da yeni araba satışları yüzde 23 oranında arttı. Avrupa'nın en büyük ekonomisi Almanya'da yapılan bu harcamalar küresel ekonominin toparlanmasında önemli bir rol oynadı.

Japonya Başbakanı Taro Aso ise dünya ekonomisinin toparlanmasında önemli katkıları olan diğer bir başbakan olarak kayıtlara geçti. Çünkü, 2009 ağustos ayının 30'unda Japonya da parlamento seçimleri yapılacak. Taro Aso, seçimlere daralan bir ekonomiyle girmemek için tam 25 trilyon yen, yaklaşık 265 milyar dolar kamu harcaması yaptı. Bu harcamalar nedeniyle 2009'un ilk üç ayında yüzde 11,7 küçülen Japon ekonomisi, ikinci üç aylık dönemde yüzde 3,7 oranında büyüdü.

Anlayacağınız, Almanya ve Japonya başbakanlarının seçimlere girecek olması küresel ekonominin toparlanmasına önemli katkılar yaptı. Aksi takdirde ABD Başkanı Barack Obama'nın uygulamaya koyduğu ekonomiyi kurtarma planıyla tek başına küresel ekonomik durgunluğu gidermesi çok zor olacaktı.

Bu arada Çin'i de unutmamak gerekiyor. Eğer Çin çok yüksek olan cari işlemler fazlasını azaltmayıp, tasarruflarımı arttıracayım, daha az tüketeyeğim diyerek diretseydi, küresel ekonomi bundan olumsuz

etkilenirdi.

Küresel ekonominin durgunluktan çıkması için Çin Başbakanı Wen Jiabao "uzun vadeli şirket reel varlıklarına yatırımın, kısa vadeli finansal varlıklara yapılan yatırımlardan daha akılcı" olduğunu söyledi. Böylece Çin, izlediği yeni politika ile temel malları üreten şirketlerin hisse senetlerini satın alarak, hisse senedi fiyatlarını yükseltti. En son açıklanan verilere göre Çin'in temel malları üreten Amerikan şirketlerinin hisse senetlerine yoğun yatırım yaptığını gördük. Bu yeni politika küresel ekonominin durgunluktan büyümeye geçişine önemli katkı yaptı.

Türkiye ekonomisine gelince... Dünya ekonomisinin durgunluktan çıkışında G-20 ülkeleri arasında yer alan, Türkiye'nin de rolü büyük oldu. Şahsi menfaatleri için Türkiye ekonomisini çökertmeye çalışan "kriz lobisine" teslim olmayan ve onların dış borçlarını devir alıp halkın sırtına yüklemeyen Başbakan Tayyip Erdoğan, Türkiye ekonomisinin, dünya ekonomik krizinde ağır bir hasar almasını önledi. Böylece küresel krizde mali sektörleri çöken Avrupa ve Doğu Avrupa ülkelerinden krizin Ortadoğu ve Doğu Akdeniz ülkelerine sıçraması önlendi. Eğer Türkiye'nin mali sektörü çökseydi, Ortadoğu ve Doğu Akdeniz ülkelerinin mali sistemlerinin tamiri ek yükler getireceği için küresel ekonominin toparlanması zaman alabilirdi. Bu nedenle dünya ekonomisinin hızla toparlanmasında Türkiye Başbakanı'nın katkısının da büyük olduğunu söyleyebiliriz.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İlk faiz artışını İsrail yaptı

Süleyman Yaşar 26.08.2009

Dünya ekonomik durgunluk sürecinin sona ermesinin ardından, ilk faiz arttırımını İsrail Merkez Bankası yaptı.

Banka kısa vadeli politika faizlerini 0,50 puandan 0,75 puana yükseltti. İsrail Merkez Bankası, ekonomik durgunluk nedeniyle, 2008'in ekim ayından 2009'un mart ayına kadar 3,75 puan faiz indirimi yapmıştı.

İsrail Merkez Bankası'nın faizleri yükseltmesinde, İsrail'de enflasyon artışının rolü büyük oldu. İsrail'de yıllık enflasyon, hedef aralığı olarak belirlenen yüzde 1 ile 3 oranları arasındaki bölgeyi aşmış temmuz ayında yüzde 3,5 seviyesine ulaştı. Enflasyonu, ülkede durgunluğu gidermek için yapılan kamu harcamaları ve faiz indirimleri hızlandırdı.

"İsrail Merkez Bankasının faiz arttırımının dünya ekonomisi için ne önemi var" sorusu akla gelebilir.

Doğru, İsrail küçük bir ekonomi. İsrail'in dünya ekonomisi üzerinde hacim olarak pek önemli bir etkisi olamaz. Ama İsrail sembolik olarak önemli bir ekonomi. Çünkü, Avustralya, Güney Kore, Norveç, Çek Cumhuriyeti gibi ülkeler yüksek kamu harcamaları nedeniyle enflasyon tehlikesini hissettikleri için İsrail'in ardından faiz artışına gidebilirler. Ayrıca, İsrail Merkez Bankası'nın başkanlığını Stanley Fisher'in yaptığını da unutmamak gerekiyor.

Hatırlanacağı gibi Fisher, IMF eski başkan yardımcısı. Bu nedenle İsrail'in faiz arttırımına gitmesinin dünya ekonomisinin yorumlanması açısından başka bir anlamı da var. IMF'nin faiz arttırımı yapmayın uyarısına

rağmen Fisher'in faizleri yükseltmesi, eski başkan yardımcısının IMF ile para politikası konusunda ters düştüğünü de gösteriyor.

İsrail'in faiz arttırımı yapmasının diğer bir önemli etkisi ise küresel ekonomide ikinci bir durgunluk riski yaratması oluyor. İsrail'i örnek alabilecek benzeri ülkelerin, enflasyon olacak korkusuyla kamu harcamalarını kısarak faizleri arttırmaları ihtimali, dünya ekonomisinde ikinci bir durgunluk riskini ortaya çıkıyor.

Amerikalı ünlü iktisatçı Nouriel Roubini'nin çift dipli durgunluk tezi tam da İsrail'in faiz arttırımıyla uyuşuyor. Roubini'ye göre, eğer enflasyon korkusuyla ülkeler kamu harcamalarını kısarak, faizleri yükseltirlerse, 2009'un ikinci yarısında yeni bir ekonomik durgunluk yaşanabilir. Böylece durgunluktan tam çıkılırken ikinci bir durgunluk dönemine girilebilir.

Roubini'nin tezine karşı çıkan iktisatçılar da var. Onlara göre artık ikinci bir ekonomik durgunluğa girilmesi olası değil. Çünkü, ABD Merkez Bankası 2011 yılına kadar faizleri 0 ile 0,25 puan arasında tutacak. Avrupa Merkez Bankası ise faiz oranlarını 2010 yılına kadar yükseltmeyip yüzde 1 seviyesinde muhafaza edecek. İki büyük ekonominin politika faizlerini yükseltmemeleri çift dipli durgunluk görüşünü desteklemediği için Roubini'nin söylediklerinin gerçekleşmesi zor görünüyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bütçe açığı döviz rezervleriyle kapatılabilir

Süleyman Yaşar 27.08.2009

Ekonomiden sorumlu Başbakan Yardımcısı Ali Babacan, dün yaptığı açıklamada 2009 yılında bütçe açığının büyük olacağını söyledi. Bütçe açığı, AB Katılım Öncesi Programı'nda bu yıl 48 milyar lira olarak öngörülmüştü. Hazırlıkları devam eden Orta Vadeli Program'da ise bütçe açığının 48 milyar liranın üzerinde olacağı tahmin ediliyor.

Ekonomik durgunluk dönemlerinde, toplam talebi arttırmak için kamu harcamalarını arttırmak, vergileri azaltmak gerekiyor. Ortaya çıkan bütçe açığı ise orta vadede azaltılıyor. Türkiye'de de ekonomik durgunluk nedeniyle yapılan vergi indirimleri ve arttırılan kamu harcamaları bütçe açığını yükseltti.

Türkiye'nin 2009 yılında bütçe açığının ulusal gelire oranı yüzde 5,5'e yükseldi. Ama diğer ülkelerde bütçe açığının ulusal gelire oranı Türkiye'den daha yüksek düzeyde bulunuyor. ABD'de bütçe açığının ulusal gelirine oranı yüzde 13,7, Japonya'da yüzde 7,9, Britanya'da yüzde 14,4, Yunanistan'da yüzde 6,1, İspanya'da yüzde 10,3, Fransa'da yüzde 8,2, Güney Kore'de yüzde 5,4 düzeyinde seyir ediyor.

Dün yaptığı açıklamada Başbakan Yardımcısı Ali Babacan, bütçe açığı nedeniyle sermaye piyasasındaki kaynakların bir kısmının kamu tarafından kullanılacağını, bu nedenle özel sektörün borçlanma imkânlarının azalacağını ileri sürdü. Ayrıca, bazı kişilerin, kendilerine bütçe açığının finansmanı için para basmayı önerdiğini ama Merkez Bankası'nın bağımsız olduğunu böyle bir yola gidemeyeceklerini, artık para basma devrinin geride

kaldığını, söyledi.

Peki, bütçe açığını kapatmak için ne yapmalı? Bütçe açığı, dört yöntemle kapatılır. Bir, para basarak; iki, iç borçlanarak; üç, dış borçlanarak; dört, döviz rezervlerini kullanarak bütçe açığı kapatılabilir. Bu yöntemleri dengeli kullanmak gerekir. Fazla iç borç yaparsanız özel sektöre kaynak kalmaz faizler yükselir, yatırımlar durur, büyüme hızı geriler. Fazla para basarsanız enflasyon ortaya çıkar. Fazla dış borç alırsanız ve döviz rezervlerini fazla miktarda kullanırsanız ödemeler bilançosu olumsuz etkilenir. Ekonomide oluşacak olumsuz etkilerini önlemek için bütçe açığının finansmanında saydığımız bu dört yöntemi dengeli bir şekilde kullanmak gerekiyor.

Bütçe açığının kapatılmasında Türkiye’de bu güne kadar hiç kullanılmayan bir yöntemi deneyerek “döviz rezervlerinin” bir kısmını bütçe açığının finansmanında kullanmakta fayda var. Çünkü, Türkiye’nin döviz rezervleri, Merkez Bankası tarafından çok düşük faizlerle yurtdışında bankalarda tutuluyor ya da başka ülke menkul kıymetlerine yatırılıyor. Böylece döviz rezervlerimiz diğer ülkelerin ekonomilerine olumlu katkı yapıyor. Halbuki, Türkiye, döviz rezervlerinin yüzde 15’ini bütçe açığının finansmanında kullansa yurtiçinde kamunun dışlama etkisi ortaya çıkmaz. Faizler üzerinde yukarı yönlü baskı oluşmaz. Gereksiz dış borçlanma yapılmaz. Hükümet şu anda 67,8 milyar dolar olan döviz rezervlerinin yüzde 15’ini bütçe finansmanında kullanmak üzere bir karar alabilir. Böylece 10,1 milyar dolar karşılığına denk gelen 15 milyar lira bütçe açığının finansmanında kullanılabilir.

Türkiye’nin içinde bulunduğumuz dönemde çok fazla döviz rezervi tutmasının anlamı yok. Döviz rezervlerinin bütçe açığının finansmanında kullanılması alternatifini düşünmekte fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Aşırı kazançlara küresel vergi geliyor

Süleyman Yaşar 28.08.2009

Amerikan konut sektöründe başlayan ve bütün dünyaya yayılan mali krizin en önemli nedenlerinden biri olarak şirket yöneticilerinin aç gözlülüğü gösterilmişti.

Yapılan değerlendirmelere göre, profesyonel yöneticiler daha fazla prim alabilmek için çok riskli yatırımlara sorumsuzca giriştiler. Yüksek kârların yüksek risklerle paralel gittiğini adeta unuttular. Sonuçta, çok fazla kâr elde etmek için yapılan bu yatırımlar, çok büyük zararlara neden oldu. Mali kesimde yaşanan çöküş reel ekonomiye hemen yansınca da, dünya ekonomisi bir anda 50 milyon ilave işsizle ve onların sorunlarıyla karşı karşıya kaldı.

Son iki yılda ekonomide yaşanan olumsuzlukların tekrar etmemesi için önceki gün Londra’da finansal kontrolörler yeni bir öneri getirdiler. Bu yeni öneriye göre, finans kesiminde elde edilen yüksek ticari kârlardan, temettülerden ve yönetici primlerinden küresel bir vergi alınacak. Bu vergi, mali sistemin sanal olarak şişmesini önleyecek. Ve küresel vergi tahsilâtıyla oluşan gelirler bir fonda toplanacak. Bu fonda biriken paralar ileride

ortaya çıkabilecek küresel mali sorunların çözümünde kullanılacak.

Yapılan bu yeni küresel vergi önerisinin bir benzerini 2005 yılında Fransa Cumhurbaşkanı Jacques Chirac gündeme getirmişti. Ünlü iktisatçı James Tobin, sıcak para akışından gelişmekte olan ülke ekonomilerini korumak ve küresel ekonomik istikrarı sürdürmek için döviz alım ve satımı üzerinden yüzde 1 oranında vergi alınmasını önermişti.

Böylece sıcak paranın aniden bir ülkeye girmesi veya çıkması sonucunda oluşan hasarlar toplanan vergilerle giderilecekti. Fakat, Tobin'in bu vergi politikası tasarımı, Jacques Chirac'ın uygulayalım önerisine rağmen gerçekleşmedi. Ama yaşanan dünya mali-ekonomik krizinin ardından böyle bir vergiye ihtiyaç olduğu anlaşıldı. Herhalde Tobin vergisine benzer bir küresel vergi yakında yürürlüğe konacak.

Peki, küresel vergi nasıl uygulamaya geçirilecek? G-20 ülkeleri, 24-25 Eylül 2009'da dünya ekonomisinin sorunlarını tartışmak için Pittsburgh, Pennsylvania'da toplanacaklar. ABD Başkanı Barack Obama'nın başkanlığında yapılacak liderler toplantısında, küresel ekonomide istikrarı sağlayacak bir vergiyi uygulama kararı alınabilir.

Dünya ekonomisinin istikrarlı ve sürdürülebilir bir büyüme hızına ulaşabilmesi için aşırı kâr hırsının törpülenmesi gerekiyor. Adil bir dünya ticaretinin oluşturulması için açgözlü şirket yöneticilerinin kârlarına yeni vergilerle sınırlama koymak şart. Aksi takdirde küresel ekonomiyi sürdürebilmek mümkün olamayacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dolar/TL ne olacak?

Süleyman Yaşar 31.08.2009

Türkiye'de eylül aylarında döviz fiyatlarında yükselme beklenir. Ama bu yıl tahminler Türk parasının değer kazanacağı ya da değerinin aynı seviyelerde kalacağı yönünde yapılıyor.

Türkiye'ye ödemeler bilançosunun net hata ve noksan kaleminden gelen dövizler ve Körfez ülkelerinden yatırım ve borç olarak döviz girişinin artması dövizde yükseliş beklentilerini azalttı. Ayrıca Türkiye'deki şirketlerin dış borçlarının kendi kaynaklarından yapmış olmaları dövizle ödenecek borçlar konusunda şirketleri zorlamadı.

Eylül ayında dövizde spekülasyon yapmak isteyenler özellikle Orta Vadeli Mali Plan'ın henüz açıklanmamış olmasından dolayı kaygılarını belirtiyorlar. Halbuki Orta Vadeli Mali Plan'da yer alacak pek çok değişken daha önce açıklanan Katılım Öncesi Ekonomik Program'da belirtildi. Bu nedenle ekonomik değişkenlerin tahminlerinde çok büyük değişiklikler beklemek pek doğru değil. Ayrıca, dünya ekonomisinden kaynaklanan bir durgunluğun yaşandığı dönemde açık bir ekonomi olan Türkiye ekonomisi için yapılan orta vadeli tahminlerin ne kadar tutarlı olacağı tartışılabilir. Çünkü, gelişmiş ekonomilerin pek çoğunda üç aylık veriler tahminlerden oldukça farklı gerçekleşiyor. Örnek mi istersiniz? ABD'de konut satışlarında yaşanan hızlı yükselişi

gösterebiliriz. Hiç beklenmedik şekilde ABD’de konut satışları temmuz ayında bir önceki aya göre yüzde 10 oranında arttı. Dayanıklı tüketim malı talebi de yine temmuz ayında bir önceki aya göre yüzde 0,8 oranında yükseldi. Japonya, beklenmedik şekilde 2009’un ikinci çeyreğinde büyüdü. 2009’un ilk üç ayında yüzde 11,7 küçülen Japon ekonomisi, ikinci üç aylık dönemde yüzde 3,7 oranında büyüdü. Yılın ikinci çeyreğinde Fransa ve Almanya’da sanayi üretimi arttı. Bütün bunlar dünya ekonomisindeki olumsuz beklentilere rağmen gerçekleşti. İşte bu nedenle Orta Vadeli Mali Plan açıklanmadı diyerek riskleri arttırmak isteyenlerin öne sürdükleri görüşler pek akılcı değil. Kaldı ki, Orta Vadeli Mali Plan açıklansa bile bu kişiler gerçek olmayan yeni riskleri yapay olarak muhakkak yaratacaklar. Belki iktidar partisine kapatma davası açılacağına dair yeni söylentiler yayılabilir.

Türkiye ekonomisinin son bahar dönemindeki riskleri değerlendirildiğinde, Türk parasına değer kaybettirecek iç kaynaklı pek fazla belirsizlik yok. Hatta IMF ile yapılacak bir anlaşma ve ardından varlık barışı ile yurtdışından gelebilecek yeni dövizler Türk parasını değerlendirebilir. Çünkü, İsviçre bankalarının şeffaflaşması ve vergi anlaşmalarının devreye girmesi yurtdışında para tutmayı cazip olmaktan çıkarıyor.

Türk parasının değerinin seyrinde önemli rol oynayan avro/dolar paritesine gelince... Kur tahmincilerine göre avro/dolar paritesi kısa vadede dolar aleyhine gelişiyor. Kur tahmincileri 2009’un kasım ayında avro/dolar paritesinin 1.46’ya, aralık ayında 1.47’ye çıkacağını tahmin ediyorlar. Bu tahminler dikkate alındığında kısa vadede avro ve Türk parası tutmak, dolar tutmaktan daha akılcı görünüyor.

Avro/ABD Doları parite tahminleri

Eylül 2009	1.44
Ekim 2009	1.45
Kasım 2009	1.46
Aralık 2009	1.47
Ocak 2010	1.45
Şubat 2010	1.42
Mart 2010	1.40

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Özelleştirilen şirketler krize dayanıklı çıktı

Süleyman Yaşar 01.09.2009

Türkiye’de özelleştirme çalışmalarını, 1984 yılında dönemin başbakanı Turgut Özal başlattı. Önce hisse senedi alım satımı için ikincil piyasa olan İstanbul Menkul Kıymetler Borsası kuruldu. Ardından, özel şirketlerdeki kamu payları halka arz edilerek İMKB’de derinlik sağlandı. Böylece şirketlerin halka açılması ve faizsiz finansman bulması kolaylaştı. Yatırımcılar da hisse senetlerine yatırım yaparak tasarruflarına alternatif değerlendirme olanağı buldular.

Türkiye’de özelleştirmenin başladığı 1984 yılından beri kamunun ortak olduğu Arçelik, Coca Cola, TAT Konserve, Adana Çimento, Migros gibi pek çok iştirak hissesinin yanı sıra, Türkiye’nin büyük sanayi kuruluşlarıyla Telekom ve banka gibi alt yapı ve hizmet şirketleri de özel sektöre devredildi. Bu devirlerden 38,1 milyar dolar gelir elde edildi.

Yapılan özelleştirme uygulamalarında özellikle halka arz edilen şirketler yatırımcıyı zarar ettirmedi.

Bugüne gelirsek... Yaşanan dünya ekonomik krizine rağmen özelleştirilen kamu şirketleri ve iştiraklerinde 2009 yılının ilk altı aylık döneminde bilançosunu açıklayanlardan pek zarar eden şirket yok. Sadece Erdemir ve Afyon Çimento’nun geçen yılın ilk altı aylık dönemleri 2009’un ilk altı ayıyla kıyaslandığında zarar ettikleri görülüyor. Erdemir’in zararı, demir fiyatlarının düşmesi sonucunda stoklarındaki demirin değer kaybetmesinden kaynaklanıyor. Afyon Çimento ise inşaat sektöründeki genel daralmadan etkilenmiş görünüyor. Ama buna karşın Adana Çimento, Coca Cola, Tat Konserve, Arçelik, THY, PETKİM, TÜPRAŞ, TÜRK TELEKOM, HalkBank, Şekerbank, İş Bankası, Vakıfbank 2009’un ilk altı ayında krize rağmen kâr ettiler. Hatta bankacılık, gıda, petrokimya ve dayanıklı tüketim malları üretim ve ticaretini yapanlar krizde kârlarını arttırdılar.

2009’un ilk altı aylık bilanço rakamları bize özelleştirilen şirketlerin başarılı olduğunu gösteriyor. Devlet mülkiyetinde kalsaydı belki de bu şirketler krizde büyük zararlara uğrayacak ve kamu maliyesine yük olacaklardı. Krizde özelleştirmenin faydasını gördük. Dünyada yaşananın aksine bizde bu dönemde batan banka ve finans kuruluşu da olmadığı için Türkiye bu küresel krizi kolay atlattı diyebiliriz. İtiraz edenler olacak ama maalesef özelleştirilen şirketler iyi durumda ve ısrarla beklenildiği gibi bir ekonomik kriz de yok ortada.

Özelleştirilen bazı şirketlerin performansı

	2009/6	2008/6
İş Bankası	1.370	1.153
Vakıfbank	595	472
Şekerbank	103	86
POAŞ	144	130
Arçelik	257	134
Coca Cola	88	76
Pektim	40	-17
Erdemir	-197	822
TAT	15	4,2
TTKOM	821	1.025
TÜPRAŞ	332	715
Adana Çimento	48	74
THY	102	255
Afyon Çimento	-2,6	3,9
Halk Bank	787	641

Ekonomide yeni bir kriz çıkar mı?

Süleyman Yaşar 02.09.2009

Son günlerde dünya ekonomisinde yeni bir krizin çıkacağı korkusu var. Bu korkuyu ABD'li ünlü iktisatçı Nouriel Roubini başlattı. Roubini, dünya ekonomisinin çift dipli bir durgunluk yaşayacağını ileri sürüyor. Dünya ekonomisinin yeni bir durgunluğa girmesi ekonomide yeni bir kriz olarak algılanıyor.

Roubini'ye göre, gelişmiş ülkelerde yüksek bütçe açıkları nedeniyle enflasyon beklentisi artacak, bu nedenle bono ve tahvil faizleri yükselecek. Faizlerin yükselmesi yatırımları engelleyeceği için yeni bir durgunluk dönemine girilecek. Roubini, dünya ekonomisinin yeniden durgunluğa girmesinde, ekonomi yönetimlerinin enflasyon korkusuyla kamu harcamalarını azaltıp vergileri hızla arttırmasının da etkisi olacağını düşünüyor.

Petrol fiyatlarındaki spekülasyon da Roubini'ye göre ekonomik durgunluğa yeniden girişin nedenlerinden biri olacak. Roubini, petrol fiyatlarının hızlı arttığını ve spekülasyonlar sonucunda petrolün varilinin 100 doları bulacağını ileri sürüyor. Petrol fiyatlarındaki hızlı yükseliş ekonomide daraltıcı şok etkisi yapacak. Büyüme yavaşlayacak ve ekonomilerin toparlanmasının duracak.

Ünlü iktisatçı Roubini bunları söylerken, dünya ekonomisinde yeni bir durgunluk dönemine girilmesinin söz konusu olmadığını ileri süren iktisatçılar da var. Onlara göre Roubini'nin öne sürdüğü gibi petrol fiyatları hızla artmayacak. Ham petrolün varil fiyatı, eylül 2009'da 74 dolara ulaştıktan sonra, ekim ayından itibaren gerileyecek. Aralık 2009'da ham petrolün varili 52 dolar olacak. Roubini'nin petrolün varili 100 dolar olacak öngörüsü tutmayacak. Hatta 2010 yılının ocak ayında petrolün varilinin 43 dolar, 2010'un şubat ayında 49 dolar, mart 2010'da 61 dolar olacağı düşünülüyor.

Bu tahminlere göre, ham petrol fiyatlarının ekonomik büyümeyi duraklatması mümkün değil. Petrol fiyatlarındaki gelişme tahminleri ikinci bir ekonomik durgunluk görüşünü desteklemiyor. ABD'de konut satışlarının artması, Almanya'da ve Fransa'da imalat sanayinde yaşanan yükselişler, Japonya'da yılın ikinci üç ayında ekonomide büyümenin başlaması ekonomide ikinci bir durgunluk yaşanacağı tezini desteklemiyor.

Türkiye'ye gelince... Durgunluğa dair hiçbir işaret yok. Öyle ki, UND RO-RO'nun deniz yoluyla Avrupa'ya taşıdığı kamyon sayısında önemli bir artış var. Taşınan kamyon sayısının artması Türkiye'nin ihracatının canlanmaya başlayacağını gösteriyor. İhracatın canlanacak olması, imalat sanayi üretiminde ve istihdamda artış olacağına işaret ediyor. Maalesef kriz bekleyenlere gene iyi bir haber yok.

Ham petrol fiyat tahmini (varil/\$)

Eylül 2009	74
Ekim 2009	65
Kasım 2009	60
Aralık 2009	52
Ocak 2010	43

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Amerika şeker krizine giriyor

Süleyman Yaşar 03.09.2009

Amerikan gıda firmaları şeker bulmakta zorlanmaya başladılar. Eğer şeker ithalatı serbest bırakılmazsa ABD’de şeker kıtlığı başlayacak. Çünkü, ABD’de mısırdan etanol üretimi arttıkça şeker üretimi azalıyor. Şeker ithalatı kotaya bağlı olduğu için iç piyasada şeker bulmak sorun oluyor.

Şeker, sadece ABD’nin sorunu değil. Son bir yılda dünya piyasalarında şeker fiyatları hızla artıyor. Dünyanın en çok şeker üreten ülkesi Brezilya’nın şeker kamışından etanol üretimi, Hindistan’da muson yağmurlarının azalması şeker üretimini olumsuz etkiledi. Şeker üretiminin azalması fiyatları hızla yükseltiyor. Şeker fiyatları son bir yılda yüzde 95 oranında artarak borsalarda geçen hafta ton başına 578 dolardan işlem gördü ve son 28 yılın en yüksek fiyatına ulaştı.

Şeker arzının azalması ve şeker fiyatlarının yükselmesi Amerikan ekonomisi için diğer ekonomilere göre büyük bir tehdit oluşturuyor. Çünkü çikolata, çiklet, pasta, dondurma ve mısır gevreği üreten ünlü markalar ve Coca-Cola, Pepsi gibi içecek üreten firmaların hepsi ABD merkezli kuruluşlar. Şeker fiyatlarının artması ürün fiyatlarını da arttıracak için ünlü firmaların satışları düşecek, gelirleri azalacak. Satışların düşmesi firmaların eleman çıkarmasına neden olacak ve işsizlik artacak.

Amerikalı tahmincilere göre şeker arzı, ABD’de, 2010 yılı eylül ayında, bu güne göre yüzde 43 oranında düşecek. Şeker arzındaki bu gerileme ABD’nin şeker ithalatını arttıracak. ABD’nin ithalatının artması dünya şeker fiyatlarını daha da yukarıya çekecek.

Türkiye’ye gelince... Türkiye’de şeker üretimini Şeker Kurumu düzenliyor. Kurum yetkilileri, Türkiye’de şeker fiyatlarının dünya fiyatlarından etkilenmediğini ileri sürüyorlar. Şeker arzı yeterli diyorlar. Ama şeker fiyatları yılbaşından beri yüzde 67 oranında arttı, Türkiye’de şekerin tonu 371 dolardan 621 dolara çıktı. Dünya şeker piyasasındaki gelişmeler, Türkiye’de şeker üretiminin hammaddesi olan pancar üretiminin önemini ortaya koyuyor. 2001 yılı krizinin ardından kısıtlanan pancar üretimi bundan sonra nasıl planlanacak?

Pancar üretimi kısıtlı tutulduğu takdirde önümüzdeki yıllarda Türkiye’de şeker fiyatları hızla artacak. Türkiye’nin artık biyoyakıt üretimi nedeniyle daralan tarım alanlarını dikkate alan bir tarım politikası izlenmesinde fayda var. Çünkü Türkiye Ziraat Odaları Birliği’ne göre, tarımdan inşaat sektörüne geçen 1 milyon kişi kriz nedeniyle tarım sektörüne geri dönmüş. Eğer iyi bir tarım planlaması yapılırsa bu insanların tarım sektöründe istihdam imkânı var. Şeker pancarı tarımında dekar başına 10 kişi istihdam ediliyor. Bu imkânı kullanmakta fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Pahalı elektriğin nedeni yargı

Süleyman Yaşar 04.09.2009

Toptan elektrik fiyatlarına dün zam geldi. 1 Ekim 2009'dan itibaren toptan elektrik fiyatları yüzde 21,08 oranında zamli satılacak. Bu zammın ardından toptan olarak elektriğin kilovat saati 12,63 kuruştan 15,28 kuruşa yükseldi. Enerji Bakanı Taner Yıldız'a göre yapılan zam tüketicinin kullandığı elektrik fiyatlarını yüzde 10 oranında artıracak.

Peki, elektriğe zam gerekli mi? Bir KİT olan Türkiye Elektrik Ticaret ve Taahhüt A.Ş. (TETAŞ) için gerekli. Çünkü, sokak aydınlatma bedellerini, TETAŞ, Hazine'den alamıyor. Ayrıca kayıp ve kaçak oranları hâlâ çok yüksek düzeyde. Bazı evlerde kaçak elektrik kullanımı için ikinci bir elektrik şebekesi döşenmiş. Bedava elektrik kullanabilmek için bazıları ilave masraftan bile kaçınıyor.

Elektrik dağıtımında teknik kayıplarla birlikte kayıp ve kaçak oranı sisteme verilen elektriğin yüzde 25'ini buluyor. Bu nedenle maliyetler yükseliyor. Elektrik faturasını ödeyen vatandaş, elektrik hırsızının maliyetini de ödemek zorunda kalıyor. Yasalara uyan vatandaş zamli elektrik faturasını ödemezse TETAŞ yılı zararlar kapatacak. Elektrik fiyatlarında yapılacak artışın görünürdeki nedenleri bunlar.

Elektrik fiyatlarındaki artışın diğer nedenlerine gelince... Türkiye'de elektrik fiyatlarındaki artışın sebeplerinden bir tanesi, Yap-İşlet ve Yap-İşlet-Devret santrallerinden elde edilen haksız kazançlar. Yİ ve YİD yöntemiyle yapılan, yaklaşık 7000 megavat güçteki santrallere, devlet, ürettikleri elektrik için alım garantisi verdi. Bu santrallerin yatırım maliyetlerinin karşılanması amacıyla kilovat saati 16-17 cente elektrik alınıyor. Halbuki şu anda bu santrallerin yatırım bedelleri geri ödendi. Santrallerin üretim maliyetlerini sadece girdi bedelleri oluşturuyor. Ürettikleri elektriğin maliyeti düşmüş olmasına rağmen çok yüksek fiyattan "aşırı kâr" kamuya hâlâ elektrik satan firmalar var.

Ayrıca, elektrik alım garantisi verilmeden üretim yapan, 4500 megavat gücündeki özel sektör santralleri de elektrik maliyetini yükseltiyor. Aman zarar etmesin denilerek, bu santrallerin önerdikleri fiyattan elektrik alınıp vatandaşın kullanımına sunuluyor. Böylece özel sektörün kurduğu, rekabet içinde üretilmeyen elektriği yüksek fiyattan kullanıyoruz.

Elektrik fiyatlarındaki artışın diğer bir nedeni de "yargı kararlarıyla" bağlantılı. "Yargının elektrik maliyetiyle ne alakası var" sorusu akla gelebilir. Elektrik fiyatlarındaki artışla yargı kararlarının yakın bir ilişkisi var. Çünkü, Türkiye'de yargı, ithal kömüre dayalı olarak kurulacak elektrik santrallerinin yapım kararlarını çeşitli nedenlerle hep iptal etti. Böylece Türkiye de ucuz elektrik üretimi olanağı azaldı.

Peki, ithal kömüre dayalı elektriğin özelliği nedir? Benzeri ısı değerlerle mukayese edildiğinde, ithal kömürle, üretilen elektriğin megavat maliyeti 20 dolar tutuyor. Doğalgaz kullanılarak üretilen elektriğin megavat

maliyeti ise 60 dolar oluyor. Doğalgazla elde edilen elektrik, ithal kömüre göre üç kat daha pahalıya maloluyor. Eğer, yargı, ithal kömüre dayalı elektrik üretecek santral projelerini yıllardır iptal etmeseydi bu gün çok daha ucuza elektrik kullanabilecektik. "İthal kömürle, elektrik üretimi riskli, bu nedenle yargı izin vermemiş, iyi olmuş" diyebilirsiniz. Ama unutmayın, elektrik üretiminde kullanılan doğalgazın da tamamı ithal ediliyor. Anlayacağınız yargının da desteğiyle pahalı elektrik kullanmaya devam edeceğiz.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kriz bitti mi, bitmedi mi?

Süleyman Yaşar 07.09.2009

Amerika'da başlayıp dünyaya yayılan ekonomik krizin bitip bitmediği konusunda tartışma sürüyor.

Amerikan mali piyasaları, 2007 yılının ağustos ayında fakirlerin konut kredilerini geri ödeyememeleri nedeniyle krize girdi. Mali krizin ardından 2007 yılının aralık ayında Amerikan ekonomisinde durgunluk başladı. Ekonomik durgunluk 18 ay sürdükten sonra 2009'un haziran ayında sona erdi.

Amerikan Merkez Bankası Başkanı Ben Bernanke'ye göre kriz ve krizin ardından başlayan ekonomik durgunluk bitti. Çünkü, imalat sanayiinde üretim artmaya başladı. Amerikan konut sektöründe de canlanma var. ABD'de 2006 yılı haziran ayından beri ilk defa 2009'un haziran ayında stoktaki konut satışlarında artış oldu. Küresel ekonomideki gelişmeler de Bernanke'yi doğruluyor. Bu yıl Çin'de otomobil satışları yüzde 28 oranında artıyor. Çinli yetkililere göre, Çin'de geçen yıl 9,4 milyon otomobil satılmıştı, 2009'da 12 milyon otomobil satılacak.

Küresel ekonomide olumlu gelişmeler olurken, ekonomik krizin bitmediğini yeni bir durgunluk dönemine gireceğini söyleyen iktisatçılar var. Nouriel Roubini'ye göre, krizden çıktık düşüncesiyle kamu harcamaları azaltılır ve vergiler arttırılırsa 2009'un ikinci yarısında yeni bir ekonomik durgunluk yaşanabilir. Bu görüşü, hafta sonunda Londra'da toplanan G-20 Maliye Bakanları ve IMF Başkanı Dominik Strauss-Kahn da destekliyor.

IMF Başkanı'na göre, krizde üç dalga var. Birinci dalga finans krizi, ikinci dalga küresel kriz. Bu ikisini atlattık. Ama krizin üçüncü dalgası olan işsizlik hâlâ yükseliyor. ABD'de geçen haftanın son iş gününde açıklanan verilere göre işsizlik oranı 1983 yılından beri ilk defa yüzde 9,7 oranına ulaştı. ABD'de 14,9 milyon kişi işsiz. Krizin başlangıcından günümüze yaklaşık yedi milyon kişi işini kaybetti.

ABD'den Avrupa'ya gelirsek... Avrupa Birliği'ne üye 27 ülkede de işsizlik yüzde 9'a yükseldi. AB ülkelerinde 22 milyon işsiz var. Japonya'da ise işsizlik oranı yüzde 5,7 oldu. Japonya'da 3 milyon 590 bin kişi işsiz. İşsizliğin artışı Japonya'da geçen hafta siyasi iktidarın büyük bir yenilgiye uğramasına neden oldu. Üretim verileri olumlu gelişme gösterirken, işsizlik oranlarının yükselmeye devam etmesi krizin sürdüğü izlenimini veriyor. Ama işsizliğin artışı, firmaların ekonominin canlanmasıyla, kârlarını arttırma arzusunun rol oynadığı ileri sürülüyor. Çünkü Amerikan ekonomisinde verimlilik artıyor. Ayrıca, işsiz sayısındaki artış hızı da düşüyor. ABD'de yıl başında ayda 700 bin kişi işini kaybederken, temmuz ayında 216 bin kişi işini kaybetti. İşini kaybedenlerin sayısındaki azalma olumlu bir gelişme olarak kabul ediliyor.

Dünya ekonomisinde mali krizin sona ermesi ve imalat sanayiinde ortaya çıkan üretim artışları krizin bittiğini gösteriyor. Ama krizin getirdiği durgunluk bitti diyerek, hemen kamu harcamaları azaltılıp, vergiler arttırılırsa ekonomi tekrar durgunluğa girebilir. İşte bu nedenle IMF Başkanı Strauss-Kahn, G-20 toplantısının ardından, IMF'ye üye 186 ülkeye seslenerek "işsizlik oranları makul seviyelere çekilene kadar toplam talebi arttıran kamu harcamaları azaltılmamalı" diyor.

Türkiye'ye gelince... Türkiye'de bütçe açığını büyük bir risk olarak görenlerin IMF Başkanı'nı izlemelerinde fayda var. Ayrıca, hafta sonunda toplanan G-20 Maliye Bakanları, ülkelerin, tam olarak küresel ekonomik toparlanma sağlanıncaya kadar genişlemeci para ve maliye politikalarına, parasal istikrar unsurunu da gözeterek devam etmelerini benimsedi. O halde Türkiye'de bütçe açık diyerek gürültü çıkarmaya ne gerek var?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dolar ucuz para oldu

Süleyman Yaşar 08.09.2009

Amerikan Doları diğer ülke para birimleri karşısında değer kaybetmeye devam ediyor. Geçen cuma günü ABD'de tarım dışı işsiz sayısı beklenenin üzerinde açıklanınca dolar zayıfladı.

Peki, işsizlik verilerine bağlı olarak dolar niye zayıfladı? Amerikan tarım dışı işsiz sayısının beklenenin üzerinde açıklanması, dolar için faiz artışı beklentilerini ortadan kaldırdı. Çünkü, Amerikan ekonomisi yeni iş yaratmaya başlayıncaya kadar kısa vadeli dolar faizleri yüzde sıfır ile 0,25 aralığında kalmaya devam edecek. Dolar faizlerinde artış olmaması doların tasarruf aracı olarak kullanımını engelliyor. Bu nedenle dolar, özellikle avro ve gelişmekte olan ülke paraları karşısında değer kaybediyor.

Amerikan Doları, dün öğle saatlerinde avro karşısında 1.43 paritesini aştı. Beklentiler avro/dolar paritesinin 1.44 seviyesini geçeceği yönünde yoğunlaşıyor. Halbuki 2009 yılı başında avro/dolar paritesi 1.36 civarında bulunuyordu. Ve doların 2009'da değerli bir para birimi olarak kalacağı düşünülüyordu.

Amerikan Doları, sadece Avrupa para birimi avro karşısında değer kaybetmiyor. Dolar, gelişmekte olan ülke para birimleri karşısında da değer kaybediyor. Brezilya Reali, Güney Afrika Randı ve Türk parası, dolar karşısında değer kazanan para birimleri oldular. Türk parası, Amerikan Doları karşısında son iki iş gününde yüzde iki oranında değer kazanarak 1 lira 52 kuruştan 1 lira 48 kuruş seviyesine geriledi.

Peki, Amerikan Doları'ndaki bu gelişmeler nasıl değerlendiriliyor. Para ekonomistlerine göre, Amerikan Doları ucuz para oldu. Artık dolar borçlanıp, varlıklara yatırım yaparak kâr elde etmek mümkün. Pek çok küresel oyuncu, ucuz dolar borçlanıp, emtia, hisse senedi gibi varlıkları alıp- satarak kazanç sağlıyorlar. Amerikan Doları'nın içine düştüğü bu durum nedeniyle doların tanımı "taşıma para" (carry currency) oldu. Kriz öncesinde Japon Yeni borçlanarak diğer para birimlerine ve varlıklara yatırım yapanlar, şimdi Amerikan Doları'nı tercih ediyorlar.

Küresel ekonomiyi etkileyecek ani bir değişiklik olmadığı takdirde, kısa vadede dolar, diğer para birimleri karşısında zayıf konumunu devam ettirecek. Doların zayıf kalması Amerikan ekonomisini yönetenlerin de işine geliyor. Zayıf dolar, ABD'nin dış ticaret açığının kapanmasına ve ekonominin canlanmasına yardımcı oluyor. Dolara yatırım yapmayı düşünenlerin kısa vadede dikkatli olmasında fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sanayi üretimi artıyor mu, azalıyor mu?

Süleyman Yaşar 09.09.2009

Türkiye İstatistik Kurumu dün temmuz ayı sanayi üretim verilerini açıkladı. Sanayi üretimi temmuz ayında, geçen yılın aynı ayına göre yüzde 9,2 oranında geriledi. Ama bir önceki aya göre sanayi üretimi temmuzda yüzde 0,9 oranında arttı.

Sanayi üretiminin 2009'un temmuz ayında geçen yılın aynı ayına göre yüzde 9,2 oranında gerilemesinde, motorlu taşıt araçları ve diğer ulaşım araçları üretiminin azalması önemli bir etken oldu. Motorlu taşıt üretimi, temmuz ayında geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 27,3, diğer ulaşım araçları yüzde 36 oranında geriledi. Motorlu taşıt üretimindeki gerileme ihracatın azalması ve iç talebin yetersiz olmasından kaynaklanıyor. Motorlu taşıt üretiminin azalmasında haziran ayında arttırılan dolaylı vergilerin önemli bir rolü oldu. Vergilerin erken arttırılmasının bir hata olduğu şimdi ortaya çıkıyor.

Motorlu taşıt üretimindeki gerilemeye rağmen, radyo ve televizyon üretiminde temmuz ayında, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 36,5 oranında artış oldu. Tıbbi malzeme ve saat imalatında da yüzde 28,6 oranında yükseliş var.

Peki, sanayi üretimi nasıl bir gelişme içerisinde? Sanayi üretiminin, kriz dönemlerinde, bir önceki yıl verileriyle karşılaştırmak pek anlamlı olmuyor. Krizlerin ardından yaşanan ekonomik durgunluk dönemlerinde, aylık sanayi üretim verilerine bakmak üretimdeki gelişmenin hangi yönde olduğunu daha iyi gösteriyor. Türkiye'de sanayi üretim verileri, bir önceki ayın sanayi üretimine göre değerlendirildiğinde olumlu bir gelişme var. 2009 yılının mart ayından başlayarak sanayi üretimi son beş aydır yükseliyor. 2009'un şubat ayında bir önceki aya göre yüzde 4,4 gerileyen sanayi üretimi martta yüzde 13,5, nisanda yüzde 1,4, mayısta yüzde 5,1, haziranda yüzde 6,7, temmuzda yüzde 0,9 oranında arttı. Temmuz ayında artışın küçülmesinde, tütün ürünleri üretimindeki yüzde 5,5 oranında daralma etkili oldu. Sigara yasağının kapsamlı olarak temmuz ayında devreye girmesi, tütün mamulleri üretimini olumsuz etkiledi. Bu nedenle temmuz ayında sanayi üretiminde artış yüzde 1'in altında kaldı.

Sanayi üretimindeki aylık artışları, geçen yılın aylık üretim artışlarıyla karşılaştırsak, geçen yılın haziran ve temmuz aylarında sanayi üretiminde gerileme görülüyor. Sanayi üretimini bir de bu yönüyle ele aldığımızda, 2009 yılı aylık ayı sanayi üretim gelişmelerini geçen yıla göre olumlu olarak değerlendirebiliriz. Çünkü, AK Parti'yi kapatma davasının yarattığı gerginlik ve Merkez Bankası'nın anlamsız yüksek faiz politikası geçen yıl

sanayi üretimini olumsuz etkiledi. 2008'in ilk yedi ayında sanayi üretim verileri iki ay hariç, hep geriledi.

Veriler incelendiğinde, yurtiçi sanayi üretimindeki gelişmeler olumlu. Eğer dolaylı vergiler hızla yükseltilmezse, iç talep desteğiyle, sanayi üretimi artar. Ama önce mali disiplin diyenlere inanıp, dolaylı vergiler hızla yükseltilirse sanayi üretimi geriler. Vitrinde bekleyen, satılmayan malın vergi geliri olmaz. Aman dikkat.

Sanayi üretiminde aylık değişim oranları

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz
2008 Yılı	-1.1	-1.3	9.1	-1.4	3.7	-1.8	-0.3
2009 Yılı	-5.3	-4.4	13.5	1.4	5.1	6.7	0.9

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF, OECD raporunu okumalı

Süleyman Yaşar 10.09.2009

Dünya ekonomik krizi nedeniyle devletler kamu harcamalarını kısıyorlar. Kamu harcamalarında yapılan kısıntı en çok çocukları olumsuz etkiliyor.

Devletler, sıfır ile altı yaş arasındaki çocuklara yeterli harcamayı yapmadığı takdirde, çocuk, ailesinin gelir eşitsizliğinden doğan olumsuz etkiler nedeniyle ileriki yaşlarında kırılgan ve mutsuz oluyor. Bu sorunun önüne geçmek için altı yaşına kadar olan çocuklara yönelik devlet harcamalarının ekonomik kriz nedeniyle azaltılmaması gerekiyor. Hatta, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) , devletlerin, ilk altı yaş içindeki çocuklara çok fazla yatırım yapması gerektiğini ileri sürüyor. Çünkü, ilk altı yaş altındaki çocuklara kamu harcaması yeterli düzeyde yapılmadığı takdirde, bu eksik harcamaların maliyeti, toplum için ileride çok yüksek tutarlarda oluyor.

OECD, üyesi olan 30 ülkede yaptığı araştırmaya göre, 0-6 yaş arasındaki çocuklar için yapılan kamu harcamalarının ortalamasını 30 bin Amerikan Doları hesap etmiş.

OECD ülkeleri içinde 0-6 yaş arası çocuklara en az para harcayan ülke Türkiye. İkinci en az para harcayan ülke ise Meksika olarak gösteriliyor. Meksika'da ilk altı yaşına kadar olan çocuklara bu dönem içinde ancak beş bin dolar harcanıyor. Türkiye ise beş bin doların altında harcama yapıyor. Bu nedenle Türkiye'de her bin çocuktan 23,6'sı bir yaşını doldurmadan hayatını kaybediyor. Meksika'da ise her bin çocuktan 18,8'i, ilk yaş günü kutlanmadan hayata veda ediyor. OECD ülkeleri içinde çocuk ölümlerinin en az olduğu ülke binde iki çocukla İzlanda.

Peki, ilk altı yaşın içindeki çocuklara devlet nasıl yardım yapmalı? OECD Genel Sekreteri Angel Gurría'ya göre, devlet, ilk altı yaşın içindeki çocuklara sağlık, eğitim, konut, aile geliri ve okul yaşamının kalitesi için yardım

etmeli. Devlet bu yardımları okul öncesi çocuğun ailesine nakit para olarak yapmalı. Nakit paranın yanında, devlet, çocuğun ailesini, sağlıklı beslenme ve çocuğun sigara dumanından korunması için de eğitmeli.

OECD'ye göre, üye ülkelerin hemen hepsinde artık okul öncesi eğitim zorunlu. Ama okul öncesi zorunlu eğitim sistemi, çocukların, ailenin gelir farklılığından kaynaklanan eşitsizliklerini çözemiyor. Bu nedenle zorunlu eğitim harcamalarının yoksul aile çocuklarına yoğunlaştırılması gerekiyor. Anlayacağınız ben okul öncesi eğitimi zorunlu yaptım, okul bedava, çocukları getirin demekle sorun çözülmüyor.

Türkiye, OECD'nin 1 eylül 2009'da yayınladığı "Doing Better for Children" (Çocuklar için daha iyisini nasıl yapmalı) başlıklı Simon Chapple ve Dominic Richardson tarafından hazırlanan araştırmayı iyi incelemeli. Özellikle, IMF ile hemen anlaşma yapalım, kamu harcamalarını kısıtlım diyenler bu araştırmayı okumalı. Türkiye'ye sıkı mali disiplin öneren IMF de, OECD'nin çocuklarla ilgili araştırmasını dikkate almalı. Gerekirse IMF, Türkiye'ye 0-6 yaş arasındaki çocuklar için fakirlik yardımı yapmalı. IMF'nin böyle bir imkânı var. Çocuklara en az kamu harcaması yapan ülkeyiz, daha ne kadar kısıntı yapacağız?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ekonomi bu yıl ne kadar küçülür

Süleyman Yaşar 11.09.2009

Türkiye İstatistik Kurumu'nun dün açıkladığı verilere göre, Türkiye ekonomisi 2009 yılının nisan, mayıs ve haziran aylarında geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 7 oranında daraldı. Beklentiler, ekonominin yılın ikinci çeyreğinde yüzde 8,2 oranında daralacağı yönündeydi.

Türkiye ekonomisinde yüzde 7 oranındaki ikinci çeyrek daralması, yüzde 8,2 olan beklentilerden daha iyi gelmiş oldu. 2009'un nisan ayında devreye giren KDV ve ÖTV indirimlerinin ekonomi üzerinde olumlu etki yaptığı görülüyor. Dün açıklanan büyüme verileriyle birlikte Türkiye ekonomisi dokuz aydan beri küçülmeye devam ediyor. Ekonomide küçülme 2008 yılının ekim, kasım ve aralık aylarında yüzde 6,5 oranında olmuştu. Ardından 2009'un ocak, şubat ve mart aylarında ekonomi yüzde 14,3 oranında, nisan, mayıs ve haziran aylarında yüzde 7 oranında küçüldü.

IMF'nin yaptığı tahminlere göre, Türkiye ekonomisi, 2009 yılında yüzde 5,1 oranında küçülecek, 2010 yılında ise ekonomi yüzde 1,5 oranında büyüyecek. IMF'ye göre, Türkiye ekonomisi 2009'da gelişmekte olan ülkeler içerisinde Meksika ve Rusya'ya göre daha az küçülecek. Türkiye ekonomisinin gelişmekte olan ülkeler içerisinde Meksika ve Rusya'ya göre daha az küçülmesi, Türkiye ekonomisinin özel ve kamu finans kesiminin bu iki ülkeye göre daha sağlam olmasına bağlanabilir. Hemen belirtmekte fayda var, 2009'un ikinci çeyreğinde Rusya ekonomisi 10,9, Meksika ekonomisi yüzde 10,3 oranında küçüldü.

Türkiye için yapılan diğer büyüme tahminine gelince... Dün açıklanan Merkez Bankası Beklenti Anketi'ne göre, Türkiye ekonomisi 2009'da yüzde 5,2 oranında küçülecek, 2010'da ise yüzde 2,5 oranında büyüyecek. Yapılan her iki tahmin de Türkiye ekonomisinin gelişmekte olan ülke büyüme tahminlerinden önemli ölçüde saptığını

gösteriyor. Çünkü, IMF, gelişmekte olan ülkelerin 2009 yılı ortalama büyüme oranının yüzde 1,5 olacağını tahmin ediyor.

Gelişmekte olan ülkelerin ortalama yüzde 1,5 oranında büyümesine rağmen Türkiye ekonomisinin küçülmesi dikkat çekici. Bunun nedeni, Türkiye'nin yakın döneme kadar yüksek faiz- düşük kur politikası izlemesine bağlanabilir.

Merkez Bankası'nın izlediği, yüksek faiz-düşük kur politikasıyla aşırı dış kaynak kullanan Türkiye, dünya finans sistemindeki daralmayla birlikte bu kaynakları bulamadı. Zaten izlenen politika sürdürülebilir değildi. Aşırı değerlenen Türk parasının yüzde 30 oranında değer kaybetmesi ekonomiyi hızla küçülttü. Emtia fiyatlarındaki gerilemenin de nominal olarak ihracatı ve ithalatı daraltması bir önceki dönemlere göre büyüme rakamlarını "baz etkisiyle" azalttı. Bütün bunlara rağmen, Türkiye'de finans kesiminde iflasların yaşanmaması, bankaların batmaması, faizlerin gerilemesi ve döviz arzının yeterli olması Türkiye'de ekonomisini büyük bir krize girmekten kurtardı.

Peki, Türkiye ekonomisi bu yıl ne kadar küçülür? 2008 yılının son çeyreğinde ekonomi yüzde 6,5 oranında daraldı. Bu yılın son çeyreğinde, baz etkisiyle, ekonomi pozitif büyümeye geçebilir. İşte bu nedenle 2009'da Türkiye ekonomisi beklentilerin altında yüzde 4 oranında küçülebilir.

Ulusal Gelir Büyüme Tahminleri (%)*

Yıllar	2009	2010
Rusya	-6,5	1,5
Çin	7,5	8,5
Hindistan	5,4	6,5
Brezilya	-1,3	2,5
Meksika	-7,3	3,0
Türkiye	-5,1	1,5

* Kaynak: IMF

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye'de dolar niye değer kaybetmiyor

Süleyman Yaşar 14.09.2009

Amerikan Doları, gelişmiş ülke para birimlerine karşı hızla değer kaybetmeye başladı. Geçen haftanın son iş gününde dolar, Avrupa para birimi avro karşısında son dokuz ayın en düşük değerine ulaştı. Avro/dolar paritesi 1.46 seviyenin üzerine çıktı. Dolar, Japon Yeni ve İsviçre Frankı karşısında da erimeye devam ediyor.

Döviz uzmanları, ekim ayında, avro/dolar paritesinin 1.55 seviyesine ulaşacağını tahmin ediyorlar.

Peki, dolar, Türk parası karşısında niye değer kaybetmiyor? Beklentiler dolar karşısında Türk parasının değer kazanacağı yönündeydi. Ama Doğu Avrupa ülkelerinde yaşanan sorunlar Türk parasını da etkiliyor. Bu nedenle dolar, Türk parası karşısında değer kaybetmeden 1 lira 49 kuruş seviyesinde destek buluyor. Oysa mevcut koşullarda doların Türk parası karşısında 1 lira 45 kuruş seviyesine gerilemesi gerekiyordu.

Peki, Doğu Avrupa ekonomileri niye sorunlu? Doğu Avrupa bankacılık sisteminde, geri ödenemeyen krediler için henüz bir çözüm bulunamadı. Kullanılan kredilerin geri ödenememesi eski Doğu bloku ülkelerinin bankacılık sistemini zayıflatıyor. Sorunların çözülmeyle halının altına süpürülmesi, Doğu Avrupa ülkelerinin para birimlerine son günlerde yansımaya başladı.

Geçen hafta Polonya, Macaristan ve Çek bankaları hakkında verilen olumsuz derecelendirme raporları bölge bankalarının sağlıksız olduğunu bir kez daha gösterdi. Polonya, Macaristan ve Çek paraları bu raporlar üzerine diğer ülke para birimleri karşısında değer kaybetti. Önümüzdeki üç ay içerisinde Doğu Avrupa ülkelerinin ihraç ettiği menkul kıymetlerde ve para birimlerinde önemli kayıplar olabilir.

Peki, Doğu Avrupa ülkeleri, Türkiye'yi niye olumsuz etkiliyor? Çünkü, Türkiye, ekonomik değerlendirmelerde, Doğu Avrupa ülkeleri ile aynı kategoride yer alıyor. Türkiye'nin bankacılık sistemi sağlam. Buna rağmen son günlerde Türk parası karşısında Amerikan Doları'nın değer kaybetmemesi, Doğu Avrupa'dan yansıyan gerginlikten kaynaklanıyor.

Doğu Avrupa ülkelerindeki bankaların yetersiz mali yapıları, tüm gelişmekte olan ülkeleri olumsuz etkilediğinden, önümüzdeki üç ay için döviz alışverişlerinde dikkatli olmakta fayda var. Doğu Avrupa'dan gelmesi muhtemel dış şoklar, doları 1 lira 60 kuruş, avroyu ise 2 lira 50 kuruş seviyelerine yükseltebilir. Dövizle borçlanmamakta fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF 57 milyar lira istiyor

Süleyman Yaşar 15.09.2009

Geçen yıl 15 eylülde Lehman Brothers yatırım bankası iflas etti. Bazı zengin Türk yatırımcılar da Lehman'da para kaybettiler. Hemen bir kriz lobisi oluşturup sanki kriz Türkiye'de çıkmış gibi bir hava yarattılar. Kriz lobisi, hükümetin IMF ile anlaşıp 35 milyar dolar borç almasını ve bu parayla zararlarının karşılanmasını talep etti.

Hükümet, taleplerini kabul etmeyince, kriz lobisi, Türkiye ekonomisinin 2008 yılı sonunda batacağını ileri sürdü. Kriz lobisi medyada büyük bir gürültü çıkardı. Tüketiciyi ve yatırımcıyı korkuttu. İç talep hızla daraldı. Ama Türkiye ekonomisi batmadı. Hatta geçen yıla göre ekonominin kırılganlık göstergeleri daha iyi durumda. Çünkü cari açık küçüldü, döviz rezervleri arttı, reel kur ile nominal kur arasındaki açık kapandı. Bu arada IMF ile görüşmeler de devam etti. IMF ile görüşmelerde ortaya çıkan, vergi idaresinin bağımsızlığı, yerel yönetimlere

aktarılan kaynaklar ve nereden buldun konularındaki pürüzler ortadan kaldırıldı. Ama Ankara'dan gelen en son haberlere göre IMF, üç yıllık mali planda Türkiye bütçesinden ilave 57 milyar lira tasarruf yapılmasını istiyormuş. Bu ilave talep nedeniyle anlaşmazlık çıkmış.

Peki, IMF'nin kamu maliyesinde üç yıl içinde 57 milyar liralık ilave tasarruf istemesi haklı mı? Bu talep haklı değil. Çünkü, Türkiye, OECD'nin raporuna göre, 0-6 yaş arasındaki çocuklara 30 ülke içinde en az harcamayı yapıyor. Türkiye'de her yıl 0-1 yaş arasındaki bin çocuktan 23'ü hayatını kaybediyor. Böyle bir ortamda Türkiye'nin sağlık ve eğitime yönelik kamu harcamalarını azaltması sorunları daha da çoğaltarak, Türkiye'yi fakirleştirir.

IMF'nin istediği 57 milyar liralık tasarrufa bir de silah alımları açısından bakalım... IMF silah alımlarına ilişkin kamu harcamalarında hiçbir kısıtlama önermiyor. Sadece sosyal harcamaların kısılmasını istiyor. Niye? Çünkü silahları gelişmiş ülkeler satıyor. Silah harcamaları kısılrsa zengin ülkelerin ekonomileri zora girebilir. Bu da IMF'nin işine gelmiyor.

Gelelim hafta sonunda gündeme gelen füze savunma sistemine... Türkiye'ye füze savunma sistemi satılması için ABD Parlamentosu'na bilgi verilmiş. Türkiye'de kurulacak füze savunma sisteminin maliyeti 7,8 milyar dolar olarak hesap ediliyor. Yaklaşık 12 milyar lira tutuyor. Türkiye'nin böyle bir savunma sistemine ihtiyacı var mı? Varsa niye NATO karşılamıyor da vatandaşın böyle bir maliyeti üstlenmesi isteniyor. IMF'den borç para alıp, bu parayla Amerika'dan silah alacaksak bunun bize faydası olmaz. Türkiye'ye füze savunma sistemi satışı ABD Başkanı Barack Obama'nın barışçı olarak sunulan politikalarını da sorgulamamızı gerektiriyor. Silah satan bir Obama yönetimini nasıl barışçı olarak kabul edeceğiz? Bize birileri anlatmalı.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İstihdam ve bütçeden kriz lobisine iyi haber yok

Süleyman Yaşar 16.09.2009

Dün ekonomi için önemli iki gösterge açıklandı. İşsizlik oranı haziran döneminde bir önceki döneme göre geriledi. Bütçe ise 2009'un ocak-ağustos döneminde korkulacak seviyede açık vermedi.

Önce işsizlik rakamlarına bakalım... Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre mayıs döneminde 3 milyon 382 kişi olan işsiz sayısı, haziran döneminde 3 milyon 269 bin kişiye geriledi. Bir önceki yılın aynı dönemine göre işgücünün 875 bin kişi arttığı dikkate alınırsa, ekonominin istihdam yaratmaya devam ettiğini söyleyebiliriz. Şubat döneminde yüzde 16,1 olan işsizlik oranı, haziran döneminde yüzde 13'e geriledi. Bazılarının "işsizlik haziran döneminde yüzde 20'yi geçecek" öngörüsü gerçekleşmedi.

Bütçe rakamlarına gelirsek... Uzun süredir beklenen temmuz ve ağustos dönemi bütçe gerçekleştirmeleri dün açıklandı. Bütçe açığı öyle abartıldığı gibi büyük değil. Çünkü, 2009'un nisan ayında açıklanan "Katılım Öncesi Ekonomik Program"da belirtilen 48 milyar liralık konvansiyonel bütçe açığı rakamına uygun düşen bir bütçe açığı var. Ocak-ağustos döneminde, bütçe gelirleri 140,4 milyar lira, bütçe giderleri 171,7 milyar lira oldu.

Bütçe açığı 31,3 milyar liraya ulaştı. Bütçe açığında, sağlık, emeklilik ve sosyal yardım için yapılan harcamalar büyük bir yer tutuyor. Ekonomik durgunluk dönemlerinde, sosyal harcamaların yükselmesinin toplam talebin canlanması için faydalı olduğunu söyleyebiliriz.

“Peki, bütçe, ekonomik durgunluktan nasıl etkilendi” sorusuna gelince... Bütçe harcamaları geçen yılın ilk sekiz ayına göre, 2009’da yüzde 20 oranında artarken, bütçe gelirleri yüzde 4,4 oranında geriledi. Bütçe gelirlerinde ekonomide yaşanan durgunluk nedeniyle azalma oldu. Özellikle ithalatta alınan KDV 20,8 milyar liradan 16,2 milyar liraya geriledi. 2009’da 4,6 milyar lira azaldı. Bütçenin, sağlık, emeklilik ve sosyal harcamaları ise yılın ilk sekiz ayında 60 milyar liraya ulaştı. Geçen yılın aynı döneminde bu harcamalar 44 milyar liraydı. Ekonomik durgunluk nedeniyle sosyal güvenlik kurumuna ödenen primlerin azalması bütçeden yapılan transferleri arttırdı.

Gelelim maliye politikasının sürdürülebilirliğine... Yaşanan dünya ekonomik krizinin bütçe üzerinde yaptığı olumsuz etkiye rağmen, yılın ilk sekiz ayında 9,2 milyar lira faiz dışı fazla ayrıldı. Bu ortamda faiz dışı fazla ayrılabilmesi, borçların hızlı ödenebileceğini gösteriyor. Dolayısıyla maliye politikasında tehlike yok, sürdürülebilir durumda. Maalesef dün açıklanan veriler, siyasette askerî vesayet, ekonomide IMF’nin kontrolünü isteyen kriz lobisine iyi haberler vermiyor.

İstihdam verileri

	İşsiz sayısı (bin kişi)	İşsizlik oranı (yüzde)
Ocak 2009	3.650	15,5
Şubat 2009	3.802	16,1
Mart 2009	3.776	15,8
Nisan 2009	3.618	14,9
Mayıs 2009	3.382	13,6
Haziran 2009	3.269	13,0

Kaynak: TÜİK

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF olmazsa olmaz değil

Süleyman Yaşar 17.09.2009

Merakla beklenen Orta Vadeli Program dün açıklandı. Programa göre, Türkiye ekonomisi gelecek yıl büyümeye geçecek. Önümüzdeki üç yıl içinde 1 milyon 250 bin kişiye yeni iş yaratılacak. Başbakan Yardımcısı Ali Babacan, programı açıklarken, bir soru üzerine “Program kendi programımız, IMF olmazsa olmaz değil” dedi.

Babacan'ın IMF ile ilgili açıklaması, Türkiye'de seçilmiş iktidarın ilk defa kendine olan güvenini gösterdi. Böylece AK Parti hükümeti, siyasette askerî vesayet, ekonomide IMF'nin yönetimini isteyen kriz lobisine iyi bir cevap verdi.

Orta Vadeli Program'ın önemli ana başlıklarına gelince... Programa göre, ana başlıkların ilki, gelir vergisi, kurumlar vergisi ve katma değer vergilerinde artış yapılmayacak. Sadece maktu vergilerde enflasyon oranında ayarlamaya gidilecek. Programın vergilerle ilgili bu önerisi yerli ve yabancı yatırımcıya güven veriyor. Vergilerin arttırılmayacağı konusunda hükümetin taahhüdü, özellikle yabancı sermaye yatırımlarını arttıracak, döviz girişini hızlandıracak. Programın ikinci ana başlığına göre, 2011 yılında "mali kural" uygulamasına geçilecek. Böylece bütçe açığı ve kamu borç tutarı ulusal gelirin belirli bir oranı ile sınırlanacak. "Peki, bunun ne faydası olacak" sorusu akla gelebilir. Mali kural uygulaması Türkiye'nin risk primini azaltacak. Düşük faiz oranlarıyla borçlanma imkânı ortaya çıkacak. Böylece daha fazla yatırım için kaynak bulunabilecek.

Programın üçüncü ana başlığını, özelleştirme uygulamaları oluşturuyor. Elektrik dağıtımı ve şeker üretimi özel sektöre devredilecek. Limanların özel sektör tarafından yönetimi sağlanacak. Ziraat Bankası hisselerinin bir kısmı halka arz edilecek. Dördüncü ana başlık ise düşük gelir grupları için çok önemli. Kamu sağlık hizmetlerinin kalitesinden taviz verilmeyecek. Ve sağlık hizmetlerine erişimde sürat sağlanacak. Böylece düşük gelir gruplarının kamu sağlık hizmetlerinden faydalanmasına kısıntı getirilmemesi refah seviyesini yükseltecek.

"Peki, bu hazırlanan Orta Vadeli Program gerçekçi mi. Uygulanabilir mi" soruları hemen sorulabilir. Evet, program gerçekçi. Çünkü, dünya mali krizinde Türkiye'de bankaların batmaması dolayısıyla kamu maliyesine bankaların ilave yükler getirmemesi programın finansmanını kolaylaştırıyor. Önemli bir dış ya da iç şok olmadığı takdirde açıklanan program uygulanabilir özelliklere sahip. Türkiye, IMF olmadan da bu program ile ekonomisini yönetebilir.

Orta Vadeli Program Hedefleri

Yıllar	2009	2010	2011	2012
Büyüme (yüzde)	-6,0	3,5	4,0	5,0
Enflasyon (yüzde)	5,9	5,3	4,9	4,8
Cari açık (milyar \$)	11	18	22	28
İşsizlik oranı (yüzde)	14,8	14,6	14,2	13,3

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hükümet, doları kaç lira tahmin ediyor

Süleyman Yaşar 18.09.2009

IMF "Orta Vadeli Program"a destek verdiğini açıkladı. IMF, program hedeflerinin gerçekçi olduğunu belirtti. IMF'ye göre, programda, bütçe açığı ve devlet borçları için 2011 yılından itibaren "mali kural" konulması bütçe

hedeflerine güveni sağlayacak. Böylece Türkiye ekonomisinin risk primi azalacak, borçlanma faizleri düşecek ve borçlanma vadeleri uzayacak.

Peki, programa IMF'nin desteği ne anlama geliyor? Orta Vadeli Program'a IMF'nin destek vermesi, küresel piyasalarda Türkiye ile iş yapanlara "Türkiye'nin programına güvenin" anlamına geliyor. Türkiye ile IMF yetkililerinin sürdürdüğü destek kredisi görüşmeleri için de olumlu bir sinyal veriyor. Açıklanan programda, kurumlar vergisi, gelir vergisi ve katma değer vergisinde oran artışı yapılmayacağının belirtilmesi yabancı yatırımcılara Türkiye de yapacakları yatırımlar için önemli bir garanti oldu.

Ayrıca, programda, hızlı, adil, güvenli ve isabetli işleyen bir yargı sisteminin kurulmasının taahhüt edilmesi Türkiye'deki yatırımları arttıracak. Öngörülebilir bir yargı sisteminin, iç tasarrufları düşük olan Türkiye'ye daha fazla yabancı sermaye girişi sağlayacağını belirtmekte fayda var.

Orta Vadeli Program'da yatırımcıları yakından ilgilendiren dolar kuru tahminlerine gelince...

Hükümetin yaptığı tahmine göre, Amerikan Doları 2010 yılında ortalama 1 lira 60 kuruş, 2011 yılında 1 lira 67 kuruş, 2012 yılında 1 lira 69 kuruştan işlem görecektir. Programda, dolar/lira paritesi 2009 yılı için ortalama 1 lira 55 kuruş olarak kabul ediliyor. Programa göre, dolar/lira paritesi, tahmin edilen enflasyon oranları dikkate alındığında Türk parasının değerleneceğini bize gösteriyor.

Türk parasının değerlenecek olması ihracatçıyı olumsuz etkileyecek. Çünkü, Türk parasının, ihracatçıya, rekabet gücü sağlaması için her yıl Türkiye'de yaşanan enflasyon oranı kadar değer kaybetmesi gerçekçi bir tahmin olurdu. Ama böyle yapılmamış. Tahminlerde, Türk parası enflasyon oranı kadar değer kaybetmiyor. Herhalde, Merkez Bankası, diğer para birimlerine göre yüksek faiz politikasını devam ettirmek arzusunda. Öyleyse önümüzdeki üç yıllık dönemde Türk parası cinsinden yatırım araçlarında kalmakta fayda olduğunu söyleyebiliriz.

Kur ve enflasyon tahmini

Yıllar	2009	2010	2011	2012
Dolar/Türk parası	1.55	1.60	1.67	1.69
TÜFE Yıl sonu (%)	5,9	5,3	4,9	4,8

Kaynak: 2010-2012 Orta Vadeli Program

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF'den kim para istiyor

Süleyman Yaşar 21.09.2009

IMF’li mi IMF’siz mi tartışmalarına noktayı sonunda IMF Başkanı koydu. IMF Başkanı Dominique Strauss-Kahn, Türkiye’nin yardıma ihtiyacı olmadığını bizzat Türklerin kendilerine anlatmak zorunda kaldı. Hafta sonunda Türk gazetecilerle biraraya gelen IMF Başkanı Kahn, “Şu anda Türk ekonomisinin yardıma ihtiyacı olduğu yönünde işaret bulunmuyor. Türk hükümetiyle görüşmelere devam edeceğiz. Yardıma ihtiyaç duyduğu zaman biz destek için varız” dedi.

IMF Başkanı’nın açıklaması, özellikle içeride ısrarla iddia edildiği gibi Türkiye ekonomisinin kırılgan olmadığını gösteriyor. Gerçekten de Türkiye ekonomisinin şu anda IMF desteğine ihtiyacı yok. Açıklanan Orta Vadeli Program’a göre Türkiye cari açığını azaltıyor. Bu nedenle de ödemeler dengesinde problem yaşayan bir ülke konumundan çıkıyor.

Böyle bir ortamda IMF’den para almak ancak kamu maliyesine destek için olabilir. Ama bu yola gidildiği takdirde bu defa bazı ağır koşullar karşımıza çıkıyor. Bu nedenle belki de şu anda IMF’den kredi kullanmamak en akılcı yol olarak değerlendirilebilir. Çünkü, Türkiye, IMF’den destek kredisi aldığı takdirde öyle bazılarının söylediği gibi ucuz dış finansman bulmuş olmayacak.

Bu destek kredisinin Türkiye ekonomisine olumsuz yan etkileri olacak. Türkiye, IMF’den yardım alan Ukrayna, Macaristan, Pakistan, İzlanda gibi sorunlu ülkelerin kategorisine girecek. Böylece Türkiye, yükselen ekonomilerden Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin ile birlikte değerlendirilirken birdenbire risk primi çok yüksek ülkeler arasına girecek. Bu durumda Türkiye’nin mali piyasalardan borçlanırken ödeyeceği faizler yükselecek.

Peki, IMF’den kim para istiyor? IMF’den, zenginler kulübü TÜSİAD para alınmasını istiyor. TÜSİAD’ın amacı, Türkiye’nin eksik olan alt yapı yatırımlarını yapabilmek için IMF’den para temin etmek değil. Küresel krizde yurtdışında kaybettikleri paraları, IMF’den alınacak borçla tahsil etmek istiyorlar. Asıl amaçları borçlarını vatandaşın sırtına yüklemek. Bu nedenle TÜSİAD, Türkiye bütçesinin, seçilmiş hükümetler tarafından hazırlanıp uygulanmasına karşı çıkıyor. Onlar, seçilmiş hükümetleri dışlayan bir bütçe uygulaması istiyorlar. Geleneksel rant ekonomisinin devamı ancak ‘siyasette askerî vesayet, bütçede IMF denetimi’ yoluyla sağlandığı için, IMF’den para almak ve dolayısıyla bütçenin IMF tarafından denetimini sağlamak işlerine geliyor.

Hatırlayacaksınız, geçen hafta TÜSİAD, Orta Vadeli Program hakkında açıklama yaptı. Programın beklentileri karşılamadığını belirtti. Ama ilginçtir, bu beklentiler arasında ‘silah alımları azaltılsın, çocukların eğitime, sağlığına daha çok kaynak ayrılsın’ diye hiç bir öneri yoktu. TÜSİAD’ın Türkiye için iyi bir politika tasarımına sahip olduğunu kabul etmek mümkün değil. TÜSİAD sadece bazı zenginlerin arzularını belirtiyor.

Dolayısıyla, Türkiye’nin silah alımları için daha fazla harcama yapmasına itirazı olmayan, tasarruf olarak sadece eğitim ve sağlık harcamalarının kısılmasını isteyen bir olası IMF anlaşmasından, TÜSİAD’ın ısrarlarına ve bütün sıkıştırmalarına rağmen uzak durabilmek en iyisi.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ekonomik özgürlüklerden sınıfta kaldık

Kanadalı Fraser Enstitüsü'nün hazırladığı rapora göre, Türkiye, ekonomik özgürlükler sıralamasında 141 ülke arasında 88. sırada yer alıyor. Yapılan ekonomik özgürlükler sıralamasında Hong Kong birinci, Singapur ikinci, Yeni Zelanda üçüncü, İsviçre dördüncü, Şili beşinci, ABD altıncı, İrlanda yedinci geliyor.

Çin, Rusya ve Türkiye ise ekonomik özgürlüklerde sekseninci sıralarda diziliyorlar. Brezilya 111'inci, İran da 112'ncilikle sıralamanın daha da sonlarında da yer alıyorlar. Zimbabwe ise en sonda 141. sırada bulunuyor.

Fraser Enstitüsü'nün 2009'da yayımladığı bu rapor, 2007 yılı verilerine göre hazırlanmış. Raporda, Türkiye, emek piyasası ekonomik özgürlükleri kısıtladığı için en düşük notu alıyor. Çünkü emek piyasasında ücretin piyasa koşullarına göre belirlenmediği ve serbest rekabetin olmadığı ileri sürülüyor. Emek piyasasına aşırı devlet müdahalesinin bulunduğu belirtiliyor. Buna göre, Türkiye'de emek piyasası, ekonomik özgürlükler açısından, 141 ülke arasında 130. sırada bulunuyor.

Emek piyasasının ardından Türkiye'de iş yapmak için en çok sorun yaşanan alan olarak, krediye ulaşma zorluğu gösteriliyor. Türkiye'de alternatif para birimleri cinsinden kredi bulmanın zor olduğu, kambiyo mevzuatının buna izin vermediği belirtiliyor. Ayrıca Türkiye de iyi bir para politikası izlenmediği, enflasyonun ve faizlerin yüksek olduğu, bu nedenle girişimcilerin kredi bulmakta zorlandığı üzerinde duruluyor. Demek ki, Türkiye'de Merkez Bankası'nın 2008'in kasım ayına kadar izlediği yüksek faiz - düşük kur politikasının ekonomiye olumsuz etkilerini dile getiren Başbakan Tayyip Erdoğan'a hak vermek gerekiyor.

Uluslararası ticaret özgürlüğü açısından ise Türkiye 96. sırada yer alıyor. Buna göre, üretimde ve ticarete kullanılacak malların serbestçe getirilmesi ve kullanılması, Türkiye'de, çok fazla bürokratik işleme tâbi. Küresel piyasalardan mal temini yasal ve bürokratik sürece takılınca Türkiye'de iş yapmak zorlaşıyor.

Ekonomik özgürlükler açısından mülkiyet haklarının korunması ve yasal sisteme gelince... Türkiye, yasal sisteminin işleyişi ve mülkiyet haklarının korunması sıralamasında 141 ülke içinde 70. sırada yer alıyor. Devletin ekonomide kaynak dağılımına etkisi, üretimde kamu şirketlerinin ağırlığı ve gelir vergilerinin yüksekliği konusundaki sıralamada ise Türkiye 141 ülke arasında 21. sırada bulunuyor.

Türkiye'nin devlet ağırlıklı bir üretim yapmadığı ve özelleştirme uygulamalarının sonucunda ekonomide özel sektörün ağırlığının arttığı görülüyor. Ama gene de anlaşılan o ki, Fraser Enstitüsü'nün raporuna göre, Türkiye'de iş yapmak pek öyle kolay değil. Ekonomik özgürlükler kısıtlı.

Aşırı bürokratik müdahale var. Ekonomik yasalar henüz küresel gelişmelere ayak uyduramamış. Krediye ulaşmak, yurtdışından mal temin etmek kolay değil. Emek piyasasının sorunları, adalete erişim ve hukuki maliyetler oldukça yüksek. Bu saydığımız alanlarda, girişimciler için özgür hareket edecekleri alanlar yaratılamazsa işimiz zor. Güçlü ve rekabetçi bir ekonomi hedefinin lafta kalmaması için ekonomiyi düzenleyen mevzuatın bir an önce küresel gelişmelere uygun hale getirilmesi şart.

Merkez bankalarının sonu mu geldi

Süleyman Yaşar 23.09.2009

Gelişmekte olan ülkeler için bağımsız merkez bankası ve özelleştirme programı uygulamak kredibilite unsuru olarak kabul ediliyor. Eğer gelişmekte olan bir ülkenin merkez bankası politikacıların emirleriyle yönetiliyorsa, o ülkenin, kredi notu düşürülüyor. Özelleştirme uygulaması yapıp devletin ekonomideki rolü küçültülüyorsa yine not düşürülüyor. Böylece, ülke, kredi bulmakta zorluk çekiyor. Ama son günlerde gelişmiş bir ülke olan ABD’de “bağımsız merkez bankasına” karşı bir hareket başladı.

ABD Kongresi’nde filizlenen merkez bankasının denetlenmesi fikri bazı aktivistler tarafından ABD Merkez Bankası’nın kaldırılması noktasına kadar taşındı. Binlerce Amerikalının katıldığı protestocular, Amerikan Merkez Bankası’nın milyarlarca dolar basıp yaptığı son banka ve şirket kurtarma operasyonlarına karşı çıkıyorlar. Protestocular Amerikan Doları’nın sınırsız basılmasına karşılar. Doların, merkez bankasının elindeki altın miktarına ya da diğer mallara bağlı olarak basılmasını istiyorlar.

Amerikan Merkez Bankası’nı protesto eden aktivistlerin başında eski bir savaş karşıtı olan Isaiah Matos var. Matos, emtiaya bağlı bir paraya inandığını belirtiyor. *The Wall Street Journal*’a açıklama yapan Matos “Kolejde okurken altına bağlı paradan kâğıt paraya nasıl geçtiğimizi bir türlü anlayamadım” diyor. Hatırlanacaktır, 1970’lerin başında Kongre’nin kararıyla Amerikan Doları’nın altına olan bağlantısı kaldırılmıştı. Bu tarihten sonra Amerikan Merkez Bankası serbest dolar basımına geçmişti.

Peki, protestocular niye altına bağlı para istiyorlar? Çünkü, Amerikan Merkez Bankası’nın yaşanan son mali krizde milyarlarca dolar basarak piyasalara vermesi enflasyon korkusu yarattı. Doların değerinin korunamaması tasarruflarını dolar üzerinden tutanları tedirgin etti. Cumhuriyetçi parlamenter Ron Paul, Amerikan Merkez Bankası’nın kendi kendisini yıkacağını ileri sürüyor. Ona göre, Amerikan ekonomisi ve dolar şimdikinden daha kötü duruma düşecek. O halde ne yapmak gerekiyor?

Aktivistlere göre, Amerika’da “para politikası” Kongre’nin denetimi dışında. Öyleyse, Amerikan parası doların sağlığına kavuşabilmesi için bağımsız merkez bankası uygulamasından vazgeçilmeli. Kongre ve Senato merkez bankasının “para politikasını” denetlemeli. Ancak bu şekilde doların değerinin korunacağını ileri sürüyorlar.

Türkiye’ye gelince... Geçen hafta sonunda Başbakan Tayyip Erdoğan, Merkez Bankası’nın bağımsızlığından yakındı. Erdoğan “Davul benim boynumda tokmak onların elinde. Enflasyon yükselince suçlu ben oluyorum, düşünce onlar başarılı oluyorlar” dedi. Başbakan bu konuda haklı. Merkez Bankası, enflasyon hedefini tutturamayınca hükümete bir mektup yazıp işin içinden çıkıyor. Tutturulamayan enflasyon hedefinin bir yaptırımı yok. Ayrıca Merkez Bankası, TBMM tarafından da denetlenemiyor. Herhalde bizde de ABD benzeri sivil hareketler gelişmeye başlayacak. Çünkü, cebimizdeki paranın değeri geleceğimizin güvencesi. Bu nedenle enflasyonun ve faizlerin sorgulanması hepimizin görevi olmalı.

G20 toplantılarında neler tartışılmayacak

Süleyman Yaşar 24.09.2009

Dünyanın en büyük 20 ekonomisinin devlet başkanları ve başbakanları bugün Pittsburgh'da toplanacaklar. İki gün sürecek toplantılarda sanayileşmiş ülkeler küresel finansal düzenlemelere önem verecekler. Gelişmekte olan ülkeler ise IMF'nin kararlarındaki oylama ağırlığını değiştirmeye çalışacaklar.

Gelişmekte olan ülkelere özellikle Çin, IMF'nin yönetimine gelişmekte olan ülkelerin ağırlığını koymasını istiyor. Çünkü, Amerikan Doları'nın güven yitirmeye başlaması, dünya ticaretini zayıflatıyor. Bu nedenle, IMF'nin yönetimi, gelişmekte olan ülkelerin ağırlıklı olduğu bir yapıya geçerse, Çin'in kurmak istediği bölgesel para sistemlerinin hayata geçmesi kolaylaşacak.

Gelelim IMF'nin mevcut yönetim yapısına... Şu anda IMF'de sanayileşmiş ülkeler yüzde 57, gelişmekte olan ülkeler yüzde 43 oranında oy hakkına sahipler. Mevcut oy dağılımı, gelişmiş ülkelerin kararlarını IMF'ye uygulamaya yetiyor. Ama Pittsburgh zirvesinde oy ağırlığının yüzde 50-50 olarak belirlenmesi mümkün olabilecek. Böyle bir durumda gelişmekte olan ülkelerin IMF'ye parasal katkıları artacak. Yaşanan gelişmeler mali yönden ABD'nin de işine geliyor. Zaten, Çin, Hindistan, Rusya ve Brezilya, IMF tahvillerini alarak, IMF'ye mali katkıda bulunmuşlardı.

Peki, yapılan G20 zirvesinde neler tartışılmayacak? Dünya nüfusunun büyük bir kısmını yakından ilgilendiren, ücretler üzerinden alınan yüksek vergiler, G20 toplantılarının gündeminde yok. Silah satışlarının sınırlandırılması da gündemde yok.

Ayrıca, çocuk emeğinin sömürülmesinin önlenmesi, açlık sorununa çözüm bulunması, adaletli serbest ticaret gündemde yer almıyor. Zengin ülkeler korumacılığa devam ediyorlar, fakir ülkelerin gümrük vergilerini azaltmasında ısrar ediyorlar.

Diğer bir ilginç konu da toplantılara katılan liderlerin korunması. Pittsburgh'da liderlerin güvenliğini Irak'tan yeni dönmüş bir askerî birlik sağlıyor. G20 liderlerini, gündemlerine almadıkları konular nedeniyle protesto edecek aktivistlerin karşısına Irak'tan yeni dönmüş bir askerî birliğin çıkarılması, ABD yönetiminin Başkan Barack Obama döneminde de sertlikten vazgeçmeyeceğini gösteriyor.

Anlayacağınız G20 liderleri, Pittsburgh'da, zenginlerin, aşırı kazanç hırsıyla çıkardıkları mali sorunları, fakirlerin kaynaklarını kullanarak nasıl çözebileceklerini tartışacaklar. Yapılan toplantılarda, açlığa, çocuk emeğinin sömürülmesine, emek üzerindeki yüksek vergilere karşı yeni bir çözüm yok.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dünya Bankası'na göre Türkiye'nin en önemli riski ne

Ekim ayı başında IMF ve Dünya Bankası'nın yıllık toplantıları İstanbul'da yapılacak. Toplantı öncesinde Dünya Bankası, Türkiye hakkında değerlendirmeler yaptı.

Dünya Bankası'na göre, Türkiye, son yıllarda fakirlikle mücadelede önemli bir mesafe kat etti. Türkiye'de, 2003 yılında fakirler, nüfusun yüzde 28'ini oluştururken, 2006 yılında bu oran yüzde 18'e geriledi. Böylece Türkiye'de yedi milyon insan fakirlikten kurtuldu. Türkiye'de üç yıl içinde fakirlikle mücadelede önemli başarı elde edildi. Ama bu yeterli değil. Dünya Bankası'na göre Türkiye'de günde bir dolar ve altında gelirle geçinmek zorunda kalan 10 bin kişi var. Çok fakir olan bu kişilerin sorunlarının bir an önce çözülmesi gerekiyor

Türkiye'nin risklerine gelince... Dünya Bankası, Türkiye'nin dört tane önemli riski olduğunu ileri sürüyor. Bunlardan birincisi doğal afet riski olarak belirtiliyor. Türkiye nüfusunun yüzde 80'i deprem, su baskını ve toprak kayması olasılığı yüksek bölgelerde yaşıyor. Ve doğal afet ihtimali yüksek bölgeler, ulusal gelirin yüzde 83'ünü üretiyorlar. Dünya Bankası verilerine göre, doğal afetlerden en çok yaşananın depremler olduğu kaydediliyor. 1992'den günümüze, Türkiye'de, beş şiddetinin üzerinde 130 deprem yaşandı. 1999'da yaşanan İzmit depreminin finansal maliyeti ise 2,2 milyar dolar olarak hesaplanıyor.

Türkiye'nin diğer riskleri ise; politik risk, dış ekonomik kırılganlıklar ve proje uygulama riskleri olarak sıralanıyor. Politik risklerin genel seçimler ve cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ardından azaldığı belirtiliyor. Anayasa değişikliği ve Irak sınırındaki yüksek tansiyonun AB çapası ile yumuşadığı belirtiliyor.

Doğrudan ekonomik risk olarak, cari açık ve düzensiz yabancı sermaye akımlarının kırılganlık yarattığı ileri sürülüyor. Ama istikrarlı bir ekonomik program uygulamasının bu riskleri azalttığı söyleniyor.

Dünya Bankası'na göre diğer bir risk ise Türkiye de proje uygulamalarından kaynaklanıyor. Yetersiz kurumsal yapı, projelerin hayata geçirilmesini zorlaştırıyor. Ayrıca güvensizlik ve yolsuzluklar ekonomik kaynakların israfına neden oluyor.

Yapılan risk sıralaması içerisinde en önem verilen riskli alan Dünya Bankası'na göre doğal afet riski olarak karşımıza çıkıyor. Anlayacağınız doğal afet riski çok yüksek bir ülkeyiz.

Yüksek doğal afet riski, yabancı yatırımcıları, Türkiye'ye yatırım yapmaktan caydırıyor. Ayrıca, doğal afet riski, yatırım maliyetlerini yükselttiği için yerli girişimcilerin ellerindeki sermayeleri de yetersiz hale getiriyor.

Peki, doğal afet riskine karşı nasıl bir çözüm bulmalı? Türkiye'nin doğal afet risklerini azaltan bir kamu yatırım programını uygulamaya koymasında fayda var. Böyle bir program Türkiye ekonomisini daha cazip hale getirir. Ve yaşanan ekonomik durgunluk döneminde istihdamı da artırır. Aksi takdirde Türkiye'nin yüksek bir sürdürülebilir büyüme hızına ulaşması oldukça zor. Dünya Bankası'nın Türkiye'nin risk derecelendirmesini dikkate almamızda fayda var.

Yeni finansal kriz ne zaman çıkar

Süleyman Yaşar 28.09.2009

Uluslararası Para Fonu (IMF) İstanbul Toplantıları için hazırladığı, dünya ekonomisine bakış raporunda, 1870 yılından beri sekiz büyük uluslararası finansal kriz yaşandığını belirtiyor. Yaşanan finansal krizler, dünya ekonomisini yüzde 28 ile yüzde 10 arasında daraltıyor.

IMF'nin tespitlerine göre, dünyanın yaşadığı ilk büyük finansal kriz 1873 yılında Almanya ve Avusturya hisse senedi piyasasında çıktı. Sermaye girişinin azalması nedeniyle Almanya ve Avusturya'da hisse senedi borsaları çöktü. Almanya ve Avusturya'da çıkan bu mali krizin Osmanlı İmparatorluğu'nun başına patladığını söyleyebiliriz. Krizin ardından sıkışan Avrupa bankaları ve bankerleri, kendilerini kurtarmak için Düyun-u Umumiye İdaresi'ni kurarak Osmanlı'nın mali bağımsızlığını ortadan kaldırdılar.

İkinci küresel finansal kriz, 1890 yılında Latin Amerika ülkelerinin, başta Arjantin olmak üzere aldığı borçları ödeyememesi nedeniyle ortaya çıktı. Tahsil edilemeyen borçlar, Londra merkezli Baring Brothers Bankası'nı batmanın eşiğine getirdi. Pek çok yatırımcı zarara uğradı.

Küresel finansal krizlerin üçüncüsü, 1907 yılında ABD'de bakır fiyatlarının düşmesiyle yaşanan panik sonucu ortaya çıktı. Latin Amerika, Avrupa ve Asya bu krizden olumsuz etkilendi.

Dördüncü finansal kriz, 1929 yılında New York borsasının çöküşüyle başladı. İzlenen sıkı para politikası krizi derinleştirdi. Krizin ardından gelişmiş ülke ekonomileri yüzde 28, gelişmekte olan ülkelerin ekonomileri yüzde 21 oranında daraldı.

Finansal krizlerin beşincisi, 1981-82 Latin Amerika ülkelerinin iç ve dış borçlarını ödeyememeleri nedeniyle ortaya çıktı. Pek çok Amerikan ve Avrupa bankası verdikleri borçları alamadıkları için zarara uğradılar.

Altıncı finansal kriz, 1991-92 yıllarında, Japonya ve İskandinav ülkelerinde gayrimenkul ve hisse senedi fiyatlarının balon yapması ve ardından balonun sönmesiyle ortaya çıktı. Bu krizin ardından Japon bankaları hâlâ sorunlarını çözemedi.

Finansal krizlerin yedincisi, 1997-98 yıllarında, Asya ve Rusya'dan büyük tutarda sermaye çıkışından kaynaklandı. Asya ve Rusya ekonomileri altüst oldu. Rusya borçlarını ödemeyeceğini duyurdu.

Sekizinci finansal kriz, 2007-2008'de Amerikan konut fiyatlarında oluşan balonun sönmesi ve konut sektörüne dayalı olarak çıkarılan menkul kıymetlerin sorunlu hale gelmesiyle ortaya çıktı. Halen durgunluğunu yaşadığımız bu krizde bankalar 1,6 trilyon dolar zarar etti. Bankalara, yaklaşık 2 trilyon dolarlık nakit devlet yardımı yapıldı. ABD'de yedi milyon, dünya'da 50 milyon yeni işsiz ortaya çıktı.

Gelelim dokuzuncu finansal krizin ne zaman çıkacağına? Son 29 yıl içinde finansal krizlerin sık tekrarlanmaya başladığını görüyoruz. Eğer bankaların riskli kredi işlemleri kontrol altına alınmazsa, yeni bir krizle yakında karşılaşabiliriz. Çünkü, G-20 liderlerinin Pittsburgh'da yaptığı zirveden, banka yöneticilerinin aşırı kâr hırsını törpüleyecek, riskli kredileri kontrol altına alabilecek acil kararlar maalesef çıkmadı. G-20 zirvesinde "Krizi unut, istikrarlı bankacılık sistemini ve güçlü küresel ekonomiyi kur" sloganı atıldı. Tabii, bu slogan finansal krizleri önlemek için yeterli değil.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Angela Merkel yeni Thatcher mı

Süleyman Yaşar 29.09.2009

Almanya Başbakanı Angela Merkel liderliğindeki Hristiyan Birlik partileri, oyların yüzde 34'ünü alarak seçimi kazandılar. Merkel'in yeni koalisyon ortağının, oylarını yüzde 50 arttıran liberal eğilimli Hür Demokrat Parti olacağı ileri sürülüyor.

Hür Demokratlarla koalisyon yaptığı takdirde Angela Merkel'in ilk işi vergileri azaltmak olacak. Seçim propagandalarında gelir vergisini azaltacağını ve emek piyasasını serbestleştireceğini söyleyen Merkel'in bu önerisi "arz yönlü iktisat" politikasını yeniden tartışmaya açtı.

Angela Merkel'in girişimci yanlı ekonomik politika tasarımıyla yeni Margaret Thatcher olacağını ileri süren iktisatçılar var. Britanya'da üç dönem başbakanlık yapan Thatcher arz yönlü iktisat politikasını hayata geçiren siyasetçiler arasındaydı.

Peki, nedir arz yönlü iktisat? Arz yönlü iktisat taraftarlarına göre "vergiler" ekonomik davranışların temel teşvik edici unsuru olarak kabul ediliyor. İki ayrı arz yönlü iktisatçı grubu var. Radikal grubun liderliğini Arthur Laffer yapıyor. Radikallere göre, vergi oranlarındaki indirim çalışma gücünü teşvik eder. Böylece toplam vergi gelirleri artar. Ayrıca vergi indirimleri üretimi arttırdığı için enflasyonu da düşürür. İlimli arz yönlü iktisatçıların lideri ise Harvard Üniversitesinden Martin Feldstein'dir. Onlara göre, vergi teşvikleri, tasarruflar ve yatırımlar üzerine kaydırılarak ekonomik büyüme hızlandırılır. Böylece istihdamın ve refahın artacağını ileri sürerler.

Anlaşılan Angela Merkel, vergi indirimleri yoluyla ekonomik davranışları teşvik etmeyi düşündüğü için "arz yanlı iktisat" politikası uygulayacağı ileri sürülüyor. Peki, Angela Merkel vergileri nasıl azaltacak? Angela Merkel, ilk aşamada Almanya'da yüzde 14 olan birinci dilim gelir vergisi oranını yüzde 12'ye indirecek. Ve birinci vergi dilimini de 8 bin avro düşürerek 60 bin avrodan 52 bin avroya geriletecek. Azalan vergiler nedeniyle, 15 milyar avro, Alman vatandaşlarının cebinde kalacak. Azalan vergiler, çarpan etkisiyle Alman ulusal gelirini yaklaşık 60 milyar avro yükseltecek. Böylece, artan gelir yaşanan durgunluk döneminde ekonomiye ilave talep yaratacak.

Angela Merkel'in uygulayacağı yeni gelir vergisi tarifesi Türkiye ile karşılaştırsak bizde uygulanan gelir vergisi tarifesinin çok yüksek olduğu ortaya çıkıyor.

Türkiye'de gelir vergisi ilk dilimi, 2009 yılı için 8 bin 700 lira, bu ilk dilimden yüzde 15 oranında vergi alınıyor. Oysa Almanya'da ilk dilim 52 bin avro olacak, bu tutardan yüzde 12 vergi alınacak. Bizde gelir vergisi tarifesinin en üst dilimi 50 bin lirayı geçince yüzde 35 vergi oranı uygulanıyor.

Almanya ile yaptığımız mukayesede Türkiye'de gelir vergisi tarifesinin adeta gelir elde edeni cezalandırdığı

görülüyor. İşte bu nedenle, Angela Merkel'in sadece Türkiye'nin AB üyeliğine karşı çıkması öne çıkartılıp, onun "vergi politikası" gözardı edilmemeli. Merkel'in yeni vergi politikası iyi incelenmeli. Çünkü Avrupa'da, 8 bin 700 liralık gelire yüzde 15 vergi uygulayan Türkiye'den başka ülke kalmadı. Bunları kim dile getirecek? Muhalefet partileri ne iş yaparlar? Sağda ya da solda olsun, muhalefet partilerinin, çağın dışında kalan gelir vergisi tarifelerini gündeme getirmeleri şart.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye'yi IMF mi soydu

Süleyman Yaşar 30.09.2009

IMF ve Dünya Bankası, İstanbul'da yapacağı toplantılara Türk-İş, DİSK ve KESK'i oturumlara katılmaları için davet etmiş. Ama çalışanları temsil eden bizim sendikalarımız bu daveti reddetmişler.

Anadolu Ajansı'nın haberine göre, sendikalar, IMF ve Dünya Bankası'nın davetine, "Bizden aldıklarınızı geri veriniz ve geldiğiniz yere gidiniz" başlıklı bir ret mektubuyla cevap vermişler.

Sendikalar yazdıkları mektupta, IMF ve Dünya Bankası'nı 20. yüzyılda inşa edilmiş "küresel zorbalar" olarak tanımlamışlar ve bu örgütlerin sadece sermayenin ve iktidarların sesi olduğunu ifade etmişler. Ayrıca, "Davetsiz olarak bulunduğunuz bu ülkenin halkları, sizleri ve temsil ettiğiniz ideolojiyi, hiç bitmeyen istikrar programlarınızla, yıllarca emekçilerin alın teriyle üretilmiş kamusal varlıkları talan eden özelleştirmelerinizle, reform olarak direttiğiniz ve her seferinde budadığınız sosyal haklarla çok iyi bilmektedir" diyerek de eleştirmişler.

Peki, her şey dedikleri gibiye Türkiye tam dokuz yıl boyunca IMF programını niye uyguladı? Türkiye IMF programını uyguladı çünkü... Kamu ve özel bankaların içi boşaltılmıştı. Kamu maliyesini politikacılarımız ve bürokratlarımız sürdürülemez hale getirmişlerdi. Bunun üzerine dönemin başbakanı Bülent Ecevit "Gelin bize yardım edin" diyerek, IMF'yi çağırdı.

Sendikalar, şimdi IMF ve Dünya Bankası'na "Bizden aldıklarınızı geri verin" diyor. Halbuki bizden alan IMF değil. Sizce kim dersiniz? Süleyman Demirel ve Erdal İnönü... Bizden alanlar onlar. 1991 seçimlerinde iktidara gelmek için "Kim ne veriyorsa beş lira fazlasını vereceğim" diyen onlar. Emeklilik yaşını kadınlarda 38'e erkeklerde 42'ye indirip sosyal güvenlik sistemini bozan onlar.

Anlayacağınız, yaptıkları popülizmle kamu maliyesini raydan çıkarıp, bütçe açığını ulusal gelirin yüzde 20'sine yükselten, bizim kendi politikacılarımızdı. IMF'nin ve Dünya Bankası'nın uzmanları değil. Kamu bankalarından aldıkları kredileri geri ödemeyen ve kendi bankalarını soyanlar da bizim işadamlarımızdı. Kendi politikacı ve işadamlarının yaptığı soygunları görmezden gelip IMF ve Dünya Bankası'nı suçlamak doğrusu çok kolay bir çözüm oluyor.

O halde ne yapılmalı? Türkiye'deki çalışanların temsilcisi olarak sendikalar, IMF ve Dünya Bankası'nın davetini

kabul edip önümüzdeki günlerde İstanbul'da yapılacak olan toplantılara katılmalı. Davete cevaben yazdıkları ret mektubunu geri çekmeliler. Sendikalar gidip IMF ve Dünya Bankası toplantılarında, emeğin üzerindeki yüksek vergilerin kaldırılmasını, çocuk emeği üzerindeki sömürünün sona erdirilmesini, ücretlerde ırk ve cinsiyet ayrımcılığı yapılmasının önlenmesini talep etmeliler. Türkiye'de kriz lobisinin kendi şirketlerini soyup borçlarını halkın sırtına yüklemek istediğini dile getirmeliler. Bu nedenle, kriz lobisinin, aslında IMF'den 35 milyar dolar alınıp, bu paranın kendilerine verilmesini talep ettiklerini IMF'ye söylemeliler.

Sendikalar, Türkiye'de etkili bir zenginler kulübünün bulunduğunu, onların, siyasette askerî vesayeti, ekonomide sürekli IMF'nin yönetimini isteyerek böylece Ankara'nın kararlarıyla para kazandıklarını, rekabetçi bir ortamda çalışmak istemediklerini, açıklamalılar. Gerçekten emek üzerindeki sömürünün kaldırılmasını istiyorlarsa, sendikaların, seslerini dünyaya duyuracakları en büyük imkân önlerinde duruyor. 6 ve 7 ekimde gidin kendi ülkenizde anlatın bunları IMF'ye.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kriz lobisi Türkiye'nin risk primini arttırdı

Süleyman Yaşar 01.10.2009

IMF'nin hazırladığı küresel istikrar raporu dün İstanbul'da açıklandı. Rapora göre, son altı ayda dünyada finansal istikrar arttı, makro ekonomik riskler ve mali piyasalardaki riskler ise azaldı. Son altı ayda sadece bir tek risk türü arttı. O da 'risk iştahı' olarak tanımlanan, girişimcilerin yatırım yapma arzuları yükseldi.

IMF'nin küresel finansal raporunun Türkiye'yi ilgilendiren kısmına gelince... IMF raporuna göre, 2008 yılının 15 eylül tarihinde iflas eden Lehman Brothers yatırım bankasının iflasından Avrupa'da en çok Rusya ve Türkiye olumsuz etkilendi.

Lehman Brothers'ın iflasının ardından Rusya'nın borçlarını ödeyememe risk primini 10 puan, Türkiye'nin borçlarını ödeyememe risk primini de 6 puan arttırdı. Lehman Brothers'ın batışından en çok Rusya ve Türkiye olumsuz etkilenirken, Çek Cumhuriyeti ve Polonya en az olumsuz etkilenen ülkeler oldu.

IMF'nin finansal istikrar raporuna göre, dünyada toplam banka zararları mevcut ve potansiyel olarak 2,8 trilyon dolar civarında hesaplanıyor. Hal böyle olunca, Türkiye'de bir banka veya finansal kuruluş batmamasına rağmen niçin Türkiye Avrupa'da en çok olumsuz etkilenen iki ülkeden biri oldu?

Çünkü kriz lobicileri, Lehman Brothers'da ve diğer yurtdışı bankalarda batırdıkları paraları Ankara'dan almak için öyle bir gürültü çıkardılar ki, bu kriz çılgınlıkları Türkiye ekonomisini tüm dünyaya çok kötü tanıttı. Halbuki durum onların söylediği gibi değildi. Türkiye'de kamu maliyesinde sorun yoktu ve kamu borç yükü makul ölçülerdeydi. Sorun, kendilerindeydi.

Neyse AK Parti hükümeti, kriz lobisinin asıl amacını anlayıp taviz vermedi de Türkiye toplumu büyük bir bedel ödemekten kurtuldu. Yoksa kriz lobisi, kendi kendisine olan borçlarını eskiden olduğu gibi halkın sırtına

yüklemek arzusundaydı. Bunu yapamadı...

Kriz lobisinin IMF'den alınıp kendilerine verilmesini istediği 35 milyar doları hükümet IMF'den kredi olarak almayınca, kriz lobisi borçlarını aksatmadan ödedi. Yani Türkiye ekonomisi kriz lobisinin iddia ettiği gibi borçlarını ödeyemediği için 2008 yılı sonunda batmadı. Güvenilir bir ekonomi olarak yoluna devam etti. Ama IMF'nin de raporunda tesbit ettiği gibi, kriz lobisi Türkiye ekonomisinin risk primini yükseltti.

Aslında lobi, hükümeti düşürmek amacıyla Türkiye ekonomisini batırmaya çalıştı. Yabancı basında Türkiye ekonomisinin dış borçlarını ödeyemeyeceğine ilişkin haberler yayımlattı. Türkiye'nin risk priminin artması, Türkiye'de yatırımları ve yabancı sermaye girişini azalttı ve ülkede işsizlik arttı. Türkiye'de para kazanarak zengin olmuş bu insanların Türkiye ekonomisini zor duruma sokarak para kazanma arzuları 1 milyon insanı işsiz bıraktı.

Gelelim Türkiye'nin ekonomik durumuna...

IMF'nin dün açıkladığı küresel finansal istikrar raporuna göre, Türkiye G-20 ülkeleri içinde en güvenilir mali göstergelere sahip ülke. IMF'ye göre G-20'nin ortalama kamu borç yükü 2014 yılında yüzde 115 olacak. Oysa Türkiye'nin borç yükü yüzde 50'nin altında kalacak. Yine G-20'nin ortalama bütçe açığının ulusal gelire oranı 2009-2010'da yüzde 8,5-10 oranında olacak. Halbuki Türkiye'de bu oran yüzde 6,6'yı geçmeyecek.

IMF Başkanı Dominique Strauss Kahn'ın, niye "Türkiye'nin IMF yardımına ihtiyacı yok" dediği şimdi daha iyi anlaşılıyor. Çünkü Türkiye, G-20 içinde mukayese edildiğinde sorunsuz bir mali yapıya sahip. O halde Türkiye ekonomisini kötü göstererek para kazanma çabalarına bir son verelim artık. Bu yüzden yüz binlerce insanı işsiz bırakmak en hafif ifadeyle büyük bir insafsızlık oluyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sosyalist IMF başkanına niye ayakkabı attılar

Süleyman Yaşar 02.10.2009

IMF Başkanı Dominique Strauss Kahn, dün Bilgi Üniversitesi'nde konuşurken bir öğrenci tarafından kendisine ayakkabı atıldı. Tarihin ve değişimin bir şakası bu.

IMF Başkanı Kahn aslında eski bir komünist. Üstelik öğrenciyken "komünist öğrenciler birliğinde" aktivist olarak yer aldı. Daha sonra Fransa Sosyalist Partisi'ne üye oldu. Fransa'da sosyalist hükümetlerde bakan olarak görev aldı.

Kahn, 1998 yılında ekonomi bakanıyken, Fransız Telekom'u halka arz etti. İzlediği başarılı ekonomi politikasıyla işsizliği azalttı. Onun ekonomi bakanlığı döneminde, Fransa, 1968'den beri en düşük işsizlik seviyesine ulaştı. Anlayacağınız başarılı bir sosyalist politikacıydı Kahn. Sosyalist Cumhurbaşkanı adaylığını Segole Royel'e karşı kaybedince, IMF başkanlığına getirildi.

Peki, sosyalist olan IMF Başkanı Kahn'a niye ayakkabı fırlatıldı? Çünkü protesto olarak ayakkabıyı atan genç Türkiye'de işsizliğin ve yoksulluğun nedeni olarak IMF'yi görüyor. Zira hem Türkiye tarihinin en büyük ekonomik sarsıntılarında biri olan 2001 krizi IMF programı uygulanırken çıktı, hem de son dokuz yıldır IMF programını uygulayan Türkiye'de işsizlik sorunu hâlâ çözülemedi.

Uygulanan yüksek faiz ve düşük kur politikası, istihdam sağlayacak yatırımları azalttı. Yüksek faizler nedeniyle gelen sıcak para cari açığı arttırdı. Ve yüksek tutulan faiz dışı fazla kamuda yatırım yapacak kaynak bırakmadı. Özelleştirmelerden elde edilen gelirler IMF'nin arzusu üzerine borç ödemelerinde kullanıldı.

Halbuki dünyada kriz öncesinde para bol ve ucuzdu. Türkiye borçlarının vadesini uzatabilirdi. Ama IMF'nin baskılarıyla özelleştirmelerden elde edilen 38 milyar dolar, yüksek faizlere daha doğrusu zengin ülkelerin cebine gitti. Kamu kesimi eğitime, sağlığa ve altyapıya yeterli yatırımı yapamadı. Genç işsizlerin oranı yüzde 25'in üzerine çıktı.

İşte bu nedenle ümitsizce ayakkabısını fırlatan genç her şeyden IMF'yi suçlu buluyor. Ama üniversite ayakkabı atılacak yer değil. Fikirlerin tartışıldığı bir mekân üniversite. Protestocu genç, eski sosyalist Kahn'a Türkiye'deki ümitsiz ve işsiz gençleri hatırlatıp gelişmiş ülkelerin gelişmekte olan ülkelerin gençleriyle ilgili bir politika üretip üretmediğiyle ilgili tokat gibi bir soru sorabilirdi. Ama yapmadı.

Peki, Türkiye'de hâlâ IMF'yi kim istiyor? IMF Başkanı Kahn, Türkiye'nin IMF'ye ihtiyacı olmadığını açıkladı. AK Parti hükümeti de politik müdahaleler içerdiği gerekçesiyle IMF önerilerini kabul etmiyor. Ayrıca Türkiye devletinin IMF'ye ihtiyacı da yok. Çünkü devletin ekonomisi iyi. Dış borcu çok az ve döviz ihtiyacı yok.

IMF'den kredi almayı, kendi şirketine borç veren bazı işadamları istiyor. Onlar geçmiş hükümetler döneminde olduğu gibi bir kriz lobisi oluşturmuşlar. Krizde kaybettikleri paraları ve kendi şirketlerine verdikleri borçları vatandaşın sırtına yüklemek istiyorlar. Hükümet, bu ayrıcalığı onlara tanımadığı için Türkiye ekonomisini kötü durumda gösterip hükümeti devirmek istiyorlar.

Amaçları, 'siyasette askerî vesayet, ekonomide IMF yönetimi' yoluyla, seçilmiş hükümeti saf dışı bırakıp rantlarla zengin olmayı sürekli kılmak. Ama artık işler değişmişe benziyor. Hükümet onlara taviz vermiyor.

Gençler üniversitelerine gelen IMF başkanına ayakkabı atacaklarına Türkiye'de IMF'den kredi isteyen kriz lobisi olduğunu söyleyebilirlerdi. Lobinin kullanımı için kredi vermemelerini, bu lobinin Türkiye ekonomisini sürekli kötü göstererek para kazandığını IMF başkanına hatırlatabilirlerdi. Ona, Türkiye'ye verilen IMF kredilerinin bugüne kadar kimler tarafından nerelere kullanıldığını sorabilirlerdi. Ama sormadılar.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

TÜSİAD, IMF başkanına ters düştü

Süleyman Yaşar 05.10.2009

Medya ayakkabı fırlatmayı ön plana çıkarınca, IMF Başkanı Dominique Strauss Kahn'ın küresel ekonominin ve finansal çerçevenin yeniden yapılanmasında "üç temel prensibi" açıklayan konuşması gazetelerde yer almadı. Halbuki IMF Başkanı Kahn, 2 ekim cuma günü, Merkez Bankası Başkanı Durmuş Yılmaz'ın davetlisi olarak yaptığı konuşmada, IMF'nin yeni görevleri üzerine önemli açıklamalarda bulundu.

IMF Başkanı Kahn, dünya ekonomisinin yeniden yapılandırılmasında önemli olan üç temel prensibi şöyle açıkladı: Bir, krizin çözülmesi için uluslararası işbirliği yapılmalı. İki, finansal istikrar için regülasyon ve izleme küresel düzeyde olmalı. Üç, istikrarlı bir para sistemi ve son para verici görevini yerine getiren, sistemin sigortası olacak kurumsal yapının oluşturulmasının şart olduğunu belirtti.

IMF Başkanı Kahn'a göre, üç temel prensip çerçevesinde, kriz çözülene kadar ülkeler ekonomiyi daraltıcı politikalardan kaçınmalılar. İstikrar için alınan önlemleri kriz bitene kadar durdurmamalılar. Ayrıca krizleri önlemek için, finansal sinyalizasyon sistemi kurularak, riskler önceden haber alınmalı.

Kahn'a göre, istikrarlı bir para sisteminin kurulması için sıcak para çıkışlarında ülkelerin şoka girmesini önleyecek bir fon oluşturulması gerekiyor. Halen ülkelerin elinde 8 milyar dolar rezerv bulunduğunu belirten IMF Başkanı Kahn, bu paranın bir kısmının finansal şokları önlemek için kullanılabileceğini ileri sürdü. Anlaşılan İstanbul Toplantıları'ndan, IMF başkanının belirttiği bu üç prensibi dikkate alan kararların çıkması muhtemel. Böylece IMF'nin kriz sonrası finansal mimaride önemli bir rol oynayacağı söylenebilir.

IMF başkanının konuşmasında Türkiye'yi de yakından ilgilendiren bir konu vardı. Dominique Strauss Kahn, devlet düzenlemelerinin ve izlemesinin öne çıkmasıyla "en iyi özel sektör bilir" mottosunun artık zaman aşımına uğradığını ileri sürdü. Böylece Kahn, her şeyi biz iyi biliriz diyerek IMF'den para alınmasını isteyen TÜSİAD'a da ters düştü.

Kahn konuşmasında, şirketlerden ziyade işsiz kalan emekçiye ve ailesine devletlerin yardım yapmasını önerdi. Önlem alınmazsa, krizin etkisiyle ortaya çıkan işsizlik ve fakirliğin önümüzdeki yıl ciddi sosyal problemler çıkarabileceğini ileri sürdü.

Anlayacağınız Kahn, TÜSİAD'ın, "parayı bize verin krizden ancak böyle çıkarız" tezini onaylamadı. Paranın işçiye ve fakirlere verilmesini istedi. Oysa borçlarını vatandaşın sırtına yüklemek isteyen bizdeki kriz lobisinin Lehman Brothers bankasının batışının ardından ilk işi işçi çıkarmak olmuştur. Herhangi bir mali sorunu olmayan büyük bir banka, geçen yılın ekim ayında durup dururken 1720 kişinin işine son verip piyasaları germişti.

IMF başkanı, bizim zenginler kulübüyle sadece paranın kime verileceği konusunda ters düşmedi. Kahn, "Türkiye'nin IMF'ye ihtiyacı yok" diyerek zenginler kulübünün Türkiye için yazdığı felaket senaryolarını da fırlatıp bir köşeye attı. İşte IMF Başkanı Dominique Strauss Kahn'ın bu görüşleri nedense Türk basınında yer almadı. Neden acaba?

TÜSİAD, IMF başkanına ters düştü

Süleyman Yaşar 05.10.2009

Medya ayak kabı fırlatmayı ön plana çıkarınca, IMF Başkanı Dominique Strauss Kahn'ın küresel ekonominin ve finansal çerçevenin yeniden yapılanmasında "üç temel prensibi" açıklayan konuşması gazetelerde yer almadı. Halbuki IMF Başkanı Kahn, 2 ekim cuma günü, Merkez Bankası Başkanı Durmuş Yılmaz'ın davetlisi olarak yaptığı konuşmada, IMF'nin yeni görevleri üzerine önemli açıklamalarda bulundu.

IMF Başkanı Kahn, dünya ekonomisinin yeniden yapılandırılmasında önemli olan üç temel prensibi şöyle açıkladı: Bir, krizin çözülmesi için uluslararası işbirliği yapılmalı. İki, finansal istikrar için regülasyon ve izleme küresel düzeyde olmalı. Üç, istikrarlı bir para sistemi ve son para verici görevini yerine getiren, sistemin sigortası olacak kurumsal yapının oluşturulmasının şart olduğunu belirtti.

IMF Başkanı Kahn'a göre, üç temel prensip çerçevesinde, kriz çözülene kadar ülkeler ekonomiyi daraltıcı politikalardan kaçınmalılar. İstikrar için alınan önlemleri kriz bitene kadar durdurmamalılar. Ayrıca krizleri önlemek için, finansal sinyalizasyon sistemi kurularak, riskler önceden haber alınmalı.

Kahn'a göre, istikrarlı bir para sisteminin kurulması için sıcak para çıkışlarında ülkelerin şoka girmesini önleyecek bir fon oluşturulması gerekiyor. Halen ülkelerin elinde 8 trilyon dolar rezerv bulunduğunu belirten IMF Başkanı Kahn, bu paranın bir kısmının finansal şokları önlemek için kullanılabileceğini ileri sürdü. Anlaşılan İstanbul Toplantıları'ndan, IMF başkanının belirttiği bu üç prensibi dikkate alan kararların çıkması muhtemel. Böylece IMF'nin kriz sonrası finansal mimaride önemli bir rol oynayacağı söylenebilir.

IMF başkanının konuşmasında Türkiye'yi de yakından ilgilendiren bir konu vardı. Dominique Strauss Kahn, devlet düzenlemelerinin ve izlemesinin öne çıkmasıyla "en iyi özel sektör bilir" mottosunun artık zaman aşımına uğradığını ileri sürdü. Böylece Kahn, her şeyi biz iyi biliriz diyerek IMF'den para alınmasını isteyen TÜSİAD'a da ters düştü.

Kahn konuşmasında, şirketlerden ziyade işsiz kalan emekçiye ve ailesine devletlerin yardım yapmasını önerdi. Önlem alınmazsa, krizin etkisiyle ortaya çıkan işsizlik ve fakirliğin önümüzdeki yıl ciddi sosyal problemler çıkarabileceğini ileri sürdü.

Anlayacağınız Kahn, TÜSİAD'ın, "parayı bize verin krizden ancak böyle çıkarız" tezini onaylamadı. Paranın işçiye ve fakirlere verilmesini istedi. Oysa borçlarını vatandaşın sırtına yüklemek isteyen bizdeki kriz lobisinin Lehman Brothers bankasının batışının ardından ilk işi işçi çıkarmak olmuştu. Herhangi bir mali sorunu olmayan büyük bir banka, geçen yılın ekim ayında durup dururken 1720 kişinin işine son verip piyasaları germişti.

IMF başkanı, bizim zenginler kulübüyle sadece paranın kime verileceği konusunda ters düşmedi. Kahn, "Türkiye'nin IMF'ye ihtiyacı yok" diyerek zenginler kulübünün Türkiye için yazdığı felaket senaryolarını da fırlatıp bir köşeye attı. İşte IMF Başkanı Dominique Strauss Kahn'ın bu görüşleri nedense Türk basınında yer almadı. Neden acaba?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dünya Bankası başına yine asker mi atanacak

Süleyman Yaşar 06.10.2009

IMF ve Dünya Bankası'nın yönetiminde ağırlığın gelişmiş ülkelerden gelişmekte olan ülkelere kayacağı ileri sürülüyor. Yaşanan dünya mali krizinin ardından gelişmiş ülkelerin güç kaybettiği, artık gücün Çin, Rusya, Hindistan, Brezilya ve Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelere doğru kaydığı yorumları yapılıyor.

Peki, İstanbul'da yapılan toplantılarda IMF ve Dünya Bankası'nın yönetim yapısıyla ilgili bu doğrultuda kararlar alınacak mı? Dünya Bankası'nın ve IMF'nin yönetiminde ağırlık gelişmiş ülkelerden gelişmekte olan ülkelere geçecek mi?

Bize göre, Dünya Bankası'nın ve IMF'nin yönetimlerinde güç dengesini birdenbire değiştirecek kararların hemen alınması biraz zor görünüyor. Çünkü başta ABD olmak üzere gelişmiş ülkeler, bu iki kurumda ağırlıklarını korumak arzusundalar. IMF'nin yönetiminde ülkelerin kota ağırlığına göre değişim olsa da, yönetim yüzde 52 ağırlıkla yine gelişmiş ülkelerde olacak.

Gelişmiş ülkelerin yönetiminde olan IMF ve Dünya Bankası'nın performanslarına gelince... Bu iki kuruluşun da geçmişte pek öyle başarılı oldukları söylenemez. Çünkü IMF'nin tek tip reçeteleri ve zenginlerin gelişmekte olan ülkelere verdikleri borçların jandarmalığını yapması iyi sonuçlar vermedi. Eğer bu iki kuruluş iyi yönetilseydi, gerçek şu ki, dünya ekonomisi son 29 yıl içinde dört tane büyük ekonomik kriz yaşamazdı.

Ayrıca Dünya Bankası, fakir ülkelerin yaşadığı açlığa ve hastalıklara da çözüm bulamadı. Kalkınma projeleri iyi organize edilemediği için dünyada açlık arttı. IMF Başkanı Dominique Strauss Kahn'ın belirttiğine göre, dünyada 90 milyon insan çok fakir durumda. Karınlarını doyurmaya yetecek gelirleri yok. Hal böyleyken Dünya Bankası'nın başarılı olduğunu söyleyemeyiz.

Peki, Dünya Bankası niye başarılı olamadı? Nobel Ödüllü iktisatçı Joseph Stiglitz, Dünya Bankası'nın başarısızlığını açıklarken, Amerikan politikacıları için mesleki yeterliliğin önemli olmadığını ileri sürüyor. Amerikalı politikacıların, Dünya Bankası'nın başına bankacılık ve kalkınma ekonomisi uzmanlığı olmayan kişileri atadıklarını belirtiyor.

Stiglitz, iki örnek veriyor. Robert MacNamara ve Paul Wolfowitz. Dünya Bankası Başkanlığı'na atanan bu iki kişinin de Dünya Bankası'nın başına gelmeden önce ABD Savunma Bakanlığı yaptıklarını, tecrübelerinin askerlik ve savaş olduğunu belirtiyor. Hatırlanacaktır, Robert MacNamara Vietnam Savaşı'nın, Paul Wolfowitz de Irak Savaşı'nın savunma bakanlarıdır. Stiglitz, çok isabetli bir yaklaşımla, askerî alanda tecrübeleri olan bu kişilerin Dünya Bankası'nda ne yaptıklarını sorguluyor.

Peki, İstanbul toplantılarında IMF ve Dünya Bankası üzerindeki Amerikan hegemonyası kalkacak mı? Kalktığında ne olacak? Yeni bir kaos mu ortaya çıkacak? İstanbul toplantılarının ardından bu sorular hep cevap bekliyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF başkanına göre köşeyi döndük

Süleyman Yaşar 07.10.2009

IMF-Dünya Bankası zirvesinin açılış konuşmasını dün Başbakan Tayyip Erdoğan yaptı. Erdoğan, son yedi yılda, Türkiye’de demokratikleşme ve ekonomide büyük başarı kazanıldığını belirtti. Türkiye’nin Maastrich Kriterleri’nin beş koşulundan iki tanesini gerçekleştirdiğini söyledi. Gerçekten Türkiye, bütçe açığını, ulusal gelirinin yüzde 3’ünün altına indirdi. Kamu borç yükünü, ulusal gelirinin yüzde 38’ine kadar gerilettil. Böylece kamu maliyesinde uzun yıllar gerçekleştirilemeyen istikrar oranlarına ulaşıldı. Bu oranlara ulaşılırken, devletin vatandaşa olan borçları da ödendi.

Yıllardır ödenemeyen tasarrufu teşvik kesintileri ve konut edindirme yardımları sahiplerine geri verildi. Daha önce hiçbir hükümetin cesaret edemediği sosyal güvenlik ve sağlık reformu da bu arada AK Parti hükümeti tarafından yapıldı.

Peki, bu yapılanlar büyük bir başarı mı? Evet, 1990’lı yıllarda koalisyon hükümetlerinin Türkiye’nin kamu maliyesini ve ekonomisini nasıl çökttikleri hatırlanacak olursa AK Parti hükümetlerinin başarısı görmezden gelinemez.

Zirvenin açılışında dün IMF Başkanı Dominique Strauss Kahn da önemli açıklamalar yaptı. Kahn, bir yıl önce karşılaştığımızda Lehman Brothers bankasının batışının ardından dünya ekonomisi serbest düşüşe geçmişti. Şimdi, “Zannedersem köşeyi döndük” dedi. Tabii, krizin henüz sona ermediğini ama IMF tahminlerine göre 2009’da yüzde 1 oranında küçülecek olan dünya ekonomisinin, 2010’da yüzde 3 oranında büyüyeceğini ileri sürdü.

Başbakan Tayyip Erdoğan’ın Türkiye ekonomisi , IMF Başkanı Dominique Strauss Kahn’ın dünya ekonomisi için olumlu gelişmeleri belirtmelerine rağmen Türkiye’de hâlâ bazı kesimler kötümser hava yaymaya devam ediyorlar.

Türkiye’de kriz lobisi ekonomideki olumlu gelişmelerden hiç memnun değil. Hatta IMF başkanına bile sinirleniyorlar herhalde. Çünkü, zenginler kulübü, dünya ekonomisi iyiye doğru gidiyor diyen IMF başkanına destek açıklaması yapmıyor. Halbuki eskiden hemen destek verirdi.

Anlaşılan, IMF Başkanı Kahn “Türkiye’nin IMF’ye ihtiyacı yok” dedi ve bizim zenginler kulübünü kızdırdı. Zenginler kulübü, Lehman Brothers’da kaybettikleri paraları IMF’den alınacak borçla Ankara’dan tahsil edemeyeceklerini anlayınca IMF’den uzak duruyorlar. Yakında IMF’yi kötülemeye başlarsa hiç şaşırmayın.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İstanbul'da '11 Eylül'ün bedelini ödeyin' kararları çıktı

Süleyman Yaşar 08.10.2009

İstanbul'da yapılan IMF-Dünya Bankası zirvesi dün sona erdi. Zirveden çıkan kararlar gelişmiş ülkelere herhangi bir yaptırım getirmedi.

Halbuki, yaşanan son mali kriz, 11 Eylül 2001 saldırılarının ardından Amerikalıların uğradıkları travmadan kurtulmaları için faizlerin hızla indirilmesi nedeniyle çıktı.

Amerikan Merkez Bankası, 11 Eylül 2001 saldırılarının hemen ardından kısa vadeli politika faizlerini hızla düşürdü. Paranın fiyatı olan faizlerin düşmesi, paranın ucuzlaması anlamına geldiği için pek çok yatırımcı ucuz faizle borçlanıp konut aldı. Alınan konutların borç senetleri bankalar tarafından tekrar satıldı. Böylece bir dolarlık konut kredisi alacağından 10 dolarlık yeni kredi üretildi. Satın alma gücü hızla çoğalınca petrol, demir, çimento, bakır gibi emtia fiyatları da hızla yükselmeye başladı. Bu arada spekülasyon fiyat hareketleri, ucuz krediler nedeniyle çoğalınca, Amerikan Merkez Bankası enflasyon endişesine kapıldı. Ve hızla düşürülen faizler hızla arttırıldı.

ABD'de 2004 yılında yüzde 1'e kadar gerileyen kısa vadeli politika faizleri, 2006 yılında yüzde 5,25'e yükseltildi. Faizler kısa sürede hızla yükselince pek çok dar gelirli, konut edinmek için aldıkları borçları ödeyemediler. Borçlar ödenemeyince, bu alacaklara dayanarak çıkarılan menkul kıymetler hızla değer kaybetti. Bankalar ve pek çok finans kuruluşu iflas etti. Amerika'da konut kredilerine bağlı olarak çıkarılan menkul kıymetler bütün dünyada satıldığından, önce zengin Avrupa ülkeleri, ardından diğer ülkeler Amerikan mali krizinden olumsuz etkilendi. Mali kriz kısa sürede reel ekonomiyi de etkisi altına aldı ve dünya ekonomisi durgunluğa girdi. Satılamayan mallar nedeniyle üretim geriledi, işsizlik hızla çoğaldı.

Peki, ekonomik durgunluğun çözülmesi için İstanbul'da hangi kararlar alındı? Hemen belirtelim, işsizliği ve açılığı önlemek için silah alımlarını azaltın, böylece tasarruf edilen paralarla emek yoğun yatırımlar yapın kararları çıkmadı. Peki, ne çıktı? Zirveden, gelişmekte olan ülkelerin ortaklık kotalarının IMF'de yüzde 5, Dünya Bankası'nda ise yüzde 3 oranında arttırılması kararı çıktı.

Bundan sonra gelişmekte olan ülkeler IMF ve Dünya Bankası'na daha fazla katılım payı ödeyecekler. Ama bu iki kurumun yönetiminde yine gelişmiş ülkelerin ağırlığı sürecektir. Gelişmiş ülkeler, IMF ve Dünya Bankası yönetiminde yüzde 52 oranında ağırlığa sahip olarak yollarına devam edecekler.

Zirvede alınan diğer önemli karara gelince... IMF yönetiminde bir sigorta fonu oluşturulacak. Bu fondan sıcak para çıkışı nedeniyle zarara uğrayan ülkeye hemen para verilecek. Böylece krizin diğer ülkelere olası olumsuz etkileri önlenecek.

Peki, oluşturulacak fon için para nereden bulunacak? IMF Başkanı Dominique Strauss Kahn'a göre 1990 yılında ülkelerin döviz rezervleri 2 trilyon dolardı. Şimdi ülkelerin döviz rezervleri 8 trilyon dolara ulaştı. IMF Başkanı

Kahn, kurulacak sigorta fonunu oluşturmak için bahsettiği bu ülke dvız rezervlerini kullanmak istiyor.

Peki, dvız rezervlerini hangi ülkeler tutuyor? Dvız rezervlerini, olası spekülatif ataklara karşı Türkiye ve diğer gelişmekte olan ülkeler tutuyorlar. Türkiye'nin 70 milyar dolar dvız rezervi var. Gelişmekte olan ülkelere kullandırılmayıp, rezerv olarak ayırttırılan dvızler, bundan sonra IMF tarafından kullanılacak. Böylece, gelişmiş lkeler, IMF'nin mali yükünden kurtulmuş olacaklar. Anlayacağınız, ABD, 11 Eylül saldırılarının bedelini fakirlere detecek.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Putin 5500 şirketi zelleştirecek

Süleyman Yaşar 09.10.2009

Rusya Başbakanı Vladimir Putin, büyük bir zelleştirme programının başlatılmasına karar verdi.

Aynı Putin, 2000-2008 yılları arasında ise petrol, havacılık, gemi yapımı ve nano teknoloji şirketlerini devlet mülkiyeti altında holdingleştirmişti.

Bu nedenle pek çok yabancı yatırımcı, "Rusya piyasa ekonomisinden ayrılıyor mu" sorusunu sormuştu. Ama açıklanan yeni zelleştirme programı, Putin'in piyasa ekonomisine bağlı kalacağını gösteriyor. Hatta Putin, yabancı yatırımcılara hitaben yaptığı konuşmasında, "Rusya serbest piyasa ekonomisinden ayrılmayacak, geriye dönüş yok," diyerek güven bile tazeledi.

Hatırlanacaktır Rusya, Boris Yeltsin'in yönetiminde, 1992-1994 yılları arasında tam 25 bin irili ufaklı devlet şirketini özelleştirerek şok terapi yoluyla piyasa ekonomisine geçmişti. Yapılan bu hızlı özelleştirmeler sonucunda yeni zenginler ya da oligarklar türemiş ve bunlar büyük bir politik güç haline gelip Rusya'nın yönetimini ele geçirmeye çalışmışlardı.

Yeltsin'in ardından devlet başkanlığı görevini devir alan Vladimir Putin, iktidar mücadelesine giren oligarkların bir kısmını tasfiye ederek, bunların zelleştirme programından aldıkları şirketlerinin bir bölümüne el koymuştu.

Peki, yapılan kısmi devletleştirmelerin ardından şimdi Rusya nasıl bir zelleştirme programı uygulayacak?

Rusya'nın yeni zelleştirme programına göre, 2010 yılında 450 devlet şirketi zelleştirilecek. Başbakan Putin, yeni zelleştirme programının kapsamını oldukça geniş tutmuş. Petrol şirketi Rostneft'ten bir devlet tekeli olan demiryolları şirketi Russian Railways'e kadar pek çok şirket satılacak. Limanlar ve tersaneler zelleştirilecek. Böylece yabancı yatırımcılar tekrar Rusya'ya geri dönecek. Yabancı sermayenin gelişi Rusya ekonomisini canlandırarak.

Rusya'nın yeni zelleştirme programının Türkiye'ye etkisine gelince...

Rusya'da yapılacak büyük çaplı özelleştirmeler Türkiye ekonomisini de olumlu etkileyecek. Çünkü, özelleşen Rus şirketlerinin en yakın ticari ortakları Türkiye'deki şirketler olacak. Böylece Türkiye'deki bankalar dahil pek çok sektör yeni bir genişleme sürecine girecek.

Hatta Rusya'daki yeni özelleştirme dalgası İstanbul'un finans merkezi olmasına da katkı yapacak. Çünkü, Türkiye'de çok sayıda yabancı bankanın bulunması ve Türk bankacılık sisteminin dünya mali krizinden yara almadan çıkması özelleştirme uygulamalarının finansmanının İstanbul'dan yapılmasını sağlayacak.

Rusya'dan gelen özelleştirme haberleri Türkiye için olumlu. Maalesef bizdeki 'kriz lobisi'ne yine iyi bir haber yok.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Merkez Bankası'nı kim yönetiyor

Süleyman Yaşar 12.10.2009

Amerikan Merkez Bankası'nın batan finans kuruluşlarını kurtarmasının ardından merkez bankalarının bağımsızlığı yeniden tartışılmaya başlandı. Pek çok Amerikalının, trilyonlarca dolar basıp piyasalara veren Amerikan Merkez Bankası'nın bu yetkiyi kimden aldığını sorgulaması ABD'de yeni bir hareket başlattı. ABD Merkez Bankası'nın sorgulanmasını isteyenler "paramızın kıymetini, hesap vermeyen bir merkez bankasına teslim edemeyiz" diyorlar.

Türkiye'de de ABD'dekine benzer gelişmeler var. Merkez Bankası'nın bağımsızlığı bizde de sorgulanmaya başladı. Merkez Bankası ile hükümet arasındaki ilk çatışma, Merkez Bankası Başkanlığı seçiminde ortaya çıktı. Eski başkan yeniden atanmayınca, AK Parti hükümetinin gösterdiği adaylar kamuoyunda tek tek yıpratıldı. Bunun üzerine hükümet, Merkez Bankası eski yönetiminin ve zenginler kulübünün onay verdiği içerden bir kişiyi başkanlığa getirmek zorunda kaldı.

Başkanlık atamasının ardından hükümet ile ilk çelişki Merkez Bankası'nın İstanbul'a taşınacağı açıklamasıyla ortaya çıktı. Merkez Bankası, böyle bir taşınmanın olamayacağını açıkladı. Halbuki seçilmiş bir hükümetin Merkez Bankası yasasını değiştirerek taşınmayı gerçekleştirmesi mümkün olduğu halde, Merkez Bankası'nın karşı çıkması garip bir direniş olarak kayıtlara geçti.

Merkez Bankası'nın, taşınma konusunda direniş gösterirken, izlediği para politikasında başarılı olduğunu söylemek de mümkün değil. Çünkü, Merkez'in izlediği yüksek faiz - düşük kur politikası Türkiye'de kaynak dağılımını bozdu. Dış ticarete konu olmayan mal üretimini arttırdı. Böylece istihdam artacağı yerde azaldı. Ayrıca, emtia fiyatlarının yükseldiği bir dönemde apar topar enflasyon hedeflemesine geçilmesi, enflasyon hedefini bir türlü tutturamayan Merkez Bankası'nın güvenilirliğini sorgulanır hale getirdi.

Bir de ekonomik durgunluk döneminde faiz arttırmaya devam eden ve 2008 yılının ekim ayında politika faizlerini yüzde 16,75 oranında tutan bir Merkez Bankası ne yapacağı belli olmayan bir kuruluş olarak

görmeye başlandı. Yüksek faiz politikasıyla rantıyeyi besleyen Merkez'in birdenbire hızla faizleri indirmesi bu defa rantıyeye müthiş bir bono ve tahvil getirisi sağladı. Merkez Bankası kararlarının ortaya çıkardığı haksız kazançlar, Türkiye'de de Merkez'in bağımsızlığının sorgulanmasına neden oldu.

Hafta sonu uluslararası haber kanalı CNBC televizyonuna demeç veren Başbakan Tayyip Erdoğan, Merkez Bankası hakkında sorulan soruyu cevaplarken, Merkez Bankası'nın yaptığı hatalı icraatların hesabının seçilmiş hükümet tarafından verildiğini söyledi. Enflasyon düzenlemelerinin Merkez Bankası'nca yapıldığına dikkat çeken Başbakan, eğer bunlar yanlış olursa, Merkez Bankası'nın hesap vermeyeceğini, halkın, bunun hesabını seçilmiş politikacıdan soracağını belirtti.

Başbakan doğru söylüyor. Çünkü Merkez Bankası Kanunu'na göre, tutmayan enflasyon hedefleri için Merkez'in hiçbir sorumluluğu yok. Merkez, bağımsız ama sorumsuz bir kuruluş.

Peki, bu kuruluşu kim yönetiyor? Başbakan da şikâyetçi olduğuna göre, seçilmişlerin iradesini yansıtmayan bir yönetim var.

Anlaşılan vatandaş Merkez'in kararlarından memnun değil. Halk kendisini daha da fakirleştiren Merkez'in kararlarına tepkili. Öyleyse 'bağımsız ama sorumsuz' olan Merkez Bankası'nın bağımsızlığının artık sorgulanması gerektiği gündeme geliyor. İlk sorulacak soru şu: Bu banka halkın bankası mı? Yoksa bazı zenginlerin bankası mı?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Otoriteyi övene Nobel İktisat ödülü verildi

Süleyman Yaşar 13.10.2009

2009 yılı Nobel İktisat ödülleri dün açıklandı. Indiana Üniversitesi'nden Elinor Ostrom ve Berkeley Üniversitesi'nden Oliver E. Williamson Nobel İktisat ödülünü paylaştılar.

Nobel İktisat ödülünü alan ilk kadın olan Ostrom, kamu mallarının kullanılmasında bölgesel geleneklere göre yapılan yönetimin daha faydalı olacağını kanıtlayan çalışmalarıyla ödüle layık görüldü.

Ostrom, kamu mallarının en iyi nasıl kullanılacağını araştırırken, Nepal'de çelik ve beton kullanılarak yapılan büyük barajların kısa sürede faydasız hale geldiğini ve bölge ekonomisine zarar verdiğini ileri sürüyor. Buna karşın geleneksel yöntemlerle, tahta ve toprakla yapılan küçük barajların daha kullanışlı ve ekonomik olduğunu belirtiyor. Ostrom, bir diğer örneği ise Orta Asya'daki otlaklardan veriyor. Otlakların merkezî devlet kararlarıyla yönetilmesinin, otlakların aşırı kullanımına yol açtığını ve kullanılamaz hale geldiğini söylüyor. Merkezî devlet tarafından verilen kararlarla yapılan devletleştirme ve özelleştirmelerin Rusya ve Çin'de yüzyıllardır kullanılan otlakları yok ettiğini, hayvancılığın zarar gördüğünü belirtiyor.

Nobel İktisat ödülünü alan diğer iktisatçı Williamson ise, büyük firmaların, anlaşmazlıkların çözümünde

piyasadan daha ucuza sorunları giderdiğini ileri sürüyor. Ona göre büyük bir firma içerisinde çalışan, iki kişi arasında anlaşmazlık çıkarsa, anlaşmazlığın hiyerarşi içinde amir tarafından hemen çözüleceğini, halbuki anlaşmazlığın çözümünün piyasaya bırakılması halinde tarafların anlaşana kadar tartışmaların süreceğini ve sonucun maliyetli olacağını ileri sürüyor. Ve piyasanın eşit ilişkisine karşı hiyerarşiyi savunuyor. Williamson ucuz çözüm getirdiği için otoriter organizasyonları savunuyor.

Peki, piyasaya karşı hiyerarşiyi savunan bu çalışmaya niye Nobel İktisat ödülü verildi? Herhalde yaşanan son finansal krizde, piyasalar suçlandığı için Nobel İktisat jürisi, çözümün otoriteden geçtiğini düşündü ve piyasaların maliyetli çözümler getirdiğine karar verdi. Anlayacağınız finansal krizin ardından otoriter yapılara övgü başladı. Piyasaların karşısına ucuz çözüm budur diyerek hiyerarşinin çıkarılması özgürlükleri yok edebilir. Bu tür hiyerarşik çözüm önerilerine karşı uyanık olmakta fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dolar serseri para mı oldu

Süleyman Yaşar 14.10.2009

Amerikan Doları'nın değer kaybetmesi, bazı uzmanlara göre dolar arzındaki fazlalığa bağlanıyor. Ekonomik durgunluktan çıkmak amacıyla Amerikan Merkez Bankası'nın hesapsızca bastığı dolarların küresel talebi aştığı ileri sürülüyor. Çünkü bir para biriminin değerinin arz ve talebe göre belirlendiği kabul edilirse, demek ki dolar değer kaybettiğine göre arzında bir fazlalık var.

Peki, dolar arzı ve talebi ne zaman dengeye gelecek? Amerikan Merkez Bankası'nın işsizlik azalana kadar faiz arttırmayacağını söylemesi, doların geleceğini belirsizleştiriyor. Dolar tutmak riskli hale geliyor. Bu nedenle bazı iktisatçılar doları "serseri para" olarak değerlendiriyorlar.

Amerikan Başkanı Barack Obama ise doların değerindeki gerilemeyi, ABD bütçe açığının yükselmesi, faiz hadlerinin neredeyse sıfıra yaklaşması ve ekonomideki yavaş büyümeye bağlıyor.

Başkan Obama'nın öne sürdüğü nedenlere rağmen, küresel ekonomik durgunluktan hızla çıkabilmek için Amerikan Doları'nın değer kaybetmesini istemeyenler de var. Özellikle Güney Kore, Tayvan, Tayland ve Filipinler Merkez Bankaları geçen hafta doların daha fazla değer kaybetmemesi için piyasalara, dolar alarak, müdahale ettiler. Ayrıca, geçen hafta, Avrupa Merkez Bankası Başkanı Jean-Claude Trichet, içinde bulunduğumuz dönemde güçlü doların önemine vurgu yaptı. Çünkü zayıf dolar, emtia fiyatlarının artışına neden olarak ekonomik durgunluktan çıkışı yavaşlatabilir. Görünen başka bir tehlike ise gelecek aylarda, dolardaki değer kaybının sürmesi ve buna bağlı olarak petrol ve diğer emtia fiyatlarının hızla artacağı yönündeki beklentiler.

Doların geleceği için olumsuz beklentiler sadece emtia fiyatlarında belirsizliğe yol açmıyor. Dolardaki oynaklık yatırım kararlarını da etkiliyor. Gelişmekte olan ülke paralarının değer kazanması, onların, ihracatını engelliyor ve bu ülkelerde dış ticarete konu olmayan malların üretimini çoğaltarak işsizliği artırıyor.

Peki, Amerikan Doları'ndaki bu oynaklık bir panik yaratır mı? Yatırımcılara göre, ABD'nin bütçe açığı nedeniyle salınan yüksek vergiler, kamu borçlarının artışı, dış ticarete alınan korumacılık önlemleri, enerji üretimindeki yeni kısıtlamalar, Amerika'da yatırımların karlılığını azaltıyor. Bu nedenle Amerika'ya yabancı sermaye akımı azalabilir. Dolayısıyla dolar talebi azalacağından, dolar, yatırımcılar için riskli bir para haline gelebilir. ABD yönetimi eğer saydığımız olumsuz koşulları değiştirecek düzenlemeler yapmadığı takdirde orta vadede bir dolar paniği yaşanabilir.

Bazı gözlemciler, Amerikan Doları'nın değerindeki günlük değişmelerin, Amerikan ekonomi yönetimine verilen günlük küresel oyları gösterdiğini ileri sürüyorlar. Her gün dolar değer kaybettiği için Amerikan ekonomi yönetimine olan güvenin azaldığı ortada. İşte bu nedenle, ABD ekonomi yönetiminin doların başıboş bir para birimi olmadığını göstermesi şart.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Devlet piyasanın yarı fiyatına et satıyor ama kime

Süleyman Yaşar 15.10.2009

Kırmızı et fiyatları son günlerde hızla yükseldi. Fiyatlardaki artışın nedeni, izlenen hayvancılık politikasındaki tutarsızlığa bağlanıyor.

Ankara Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanı Faik Yavuz, dün yaptığı açıklamada, et fiyatlarındaki yükselmeye, dış talepteki artıştan çok, küçükbaş hayvan sayısındaki azalmanın neden olduğunu belirtti.

Peki, küçükbaş hayvan sayısı niye azaldı? Faik Yavuz'a göre, küçükbaş hayvan sayısındaki azalmanın nedeni, insanların devlet politikasına güvenlerini kaybetmeleri. Devlet hayvancılık sektörüne yönelik açıkladığı politikalarında istikrarlı değil. Açıklanan politikalar altı ayda bir değiştiriliyor. Bu nedenle besiciler uzun süreli yatırıma giremiyorlar. Ayrıca, göç, meraların azalması, kuraklığın etkisiyle maliyetler yükseldi. Para kazanamayan besici, elindeki hayvanları satmak zorunda kaldı. Böylece azalan hayvan sayısı şimdi et fiyatlarının yükselmesinde önemli bir rol oynuyor. Fiyatları makul seviyelerde tutabilmek için küçükbaş hayvan sayısını arttırmak da hemen mümkün değil.

Et arzını hemen arttırmak mümkün olmadığına göre yükselen kırmızı et fiyatları karşısında tüketici ne yapacak? Bir devlet kuruluşu olan Et ve Balık Kurumu'nda et fiyatları piyasaya göre oldukça düşük. Dün geçerli olan fiyatlara göre, kuzu pirzolasının kilogramı İstanbul'da marketlerde 33 liradan satılırken, Et ve Balık Kurumunda 25 liradan satılıyordu. Devlet, kırmızı eti, piyasa fiyatının yaklaşık yüzde 25 altında tüketiciye sunabiliyor. Beyaz et fiyatlarında ise devlet, piyasanın neredeyse üçte biri fiyatından ürünlerini tüketiciye ulaştırabiliyor. Ama Et ve Balık Kurumu'nun kapasitesi çok küçük ve satış noktaları yaygın değil, dolayısıyla piyasaya yeterli miktarda kırmızı et ve beyaz et sunması zor. Bu koşullarda, düşük gelir gruplarındaki çocukların sağlığı için devletin et fiyatlarını regüle etmesi beklenemez.

O halde kırmızı et arzındaki sorun nasıl çözülecek? Her şeyden önce Güneydoğu ve Doğu Anadolu'da hayvancılık kredilerinin hızla arttırılması gerekiyor. Besicilik yeniden cazip hale getirilmeli. Hükümet bu konuda önemli adımlar attı. Kapatılan Et ve Balık Kurumu'nu tekrar faaliyete geçirdi. Ama bu yeterli değil. Verilen besici kredilerinin hacmi oldukça düşük. Krediler çoğaltılmalı. Ayrıca, arzda daralma var düşüncesiyle kesinlikle et ve et ürünü ithalatına gidilmemeli. Üretici korunmalı.

Peki, Türkiye hayvancılıkta niye geriledi? IMF ve Dünya Bankası'nın Türkiye tarımı ve hayvancılığı hakkındaki önerileri küresel gelişmelerle uyuşmadı. Türkiye yanıltıldı. Pek çok üretici hayvancılığı bıraktı. Ardından, dünyada tarım alanlarının biyoyakıt kullanımına açılması, insan ve hayvan gıdası üretimini azalttığı için, gıda ürünleri değerli hale geldi. Biz bu yeni gelişmeye hazırlıksız yakalandık. İşte bu nedenle Türkiye tecrübeli olduğu ve istihdamının büyük kısmını sağladığı tarım ve hayvancılığa önem vermeli. Aksi takdirde Türkiye en iyi bildiği işi yapamaz hale gelebilir.

Kırmızı ve beyaz et fiyatları (Kg / TL)

Ürün	Devlet	Piyasa
Dana biftek	22.50	29.00
Dana kuşbaşı	18.75	26.00
Kuzu pirzola	25.00	33.00
Kuzu eti	20.00	26.00
Tavuk but	6.10	9.20
Tavuk göğüs	4.95	17.70

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ticaret Kanunu'nu kim engelliyor

Süleyman Yaşar 16.10.2009

Avrupa Birliği Komisyonu'nun hazırladığı 2009 Yılı Türkiye İlerleme Raporu açıklandı. Rapora göre, Türkiye, AB müktesebatına uyumda, 'ekonomi, ticaret ve mali' alanlarda olumlu ilerleme gösterirken, bazı alanlarda hiçbir ilerleme kaydetmiyor. Özellikle devlet yardımlarının ve ticaret yasasının AB müktesebatına uyumu sürekli erteleniyor.

AB Komisyonu, ticareti ve devlet yardımlarını düzenleyen yasalarla ilgili engellemeleri bu yılki raporunda birlikte ele alıyor. Bu iki yasasının ekonomiye getireceği şeffaflığın ülkede rekabeti sağlayacağına dikkat çekerek, bu alanda yasal düzenlemelerin hızla yapılmasını istiyor. Aksi takdirde, Türkiye'nin, rekabeti bozan devlet yardımları nedeniyle Gümrük Birliği içerisinde sorunlar çıkaracağını ileri sürüyor. Devlet yardımı alan şirketlerin ekonomide gri alanlar yarattığını belirtiyor.

Türkiye’de AB’ye uyumlu “yeni Ticaret Kanunu” yürürlüğe girerse neler olacak dersiniz... Ekonomide adeta bir devrim olacak... Çünkü, AB müktesebatına uyumlu yeni kanun gereğince şirketler, aldıkları devlet yardımlarını bilanço ve gelir tablolarında gösterecekler.

Böylece kimin ne kadar devletten para aldığı ortaya çıkacak. Devletten alınanlar sadece nakit destekler olmadığı için diğer ayni destekler de hesaplara yansıtılacak. Devletten alınan arsalar, ucuz kullanılan su, ucuz elektrik, devlet tarafından ödenen sosyal güvenlik primleri, alınan vergi iadeleri, ertelenen vergiler bütün bunlar şirket hesaplarında detaylı olarak görünebilecek. Dolayısıyla şirket hesapları şeffaflaşacak. Böylece kimin devletten ne aldığı bu ülkenin tarihinde ilk kez kesin olarak ortaya çıkacak.

Bu durumda sorulması gereken soru şu oluyor. Hükümetin hazırlayıp TBMM’ye gönderdiği AB müktesebatına uyumlu yeni Ticaret Kanunu’nu üç yıldır kimler TBMM’de bekletiyor?

Bu sorunun cevabı açık. Devlet yardımlarından yararlanıp rekabeti bozan ve bu haksızlıktan kazanç sağlayan şirketler yeni Ticaret Kanunu’nun yürürlüğe girmesini engelliyor. Bu şirketlerin pek çoğu “kriz lobisi”nin şirketleri. Bunlar devletten sürekli yardım talep ediyorlar. Serbest piyasada eşit koşullarda rekabet etmeyip, Ankara’nın kararlarıyla para kazanmayı alışkanlık haline getirmişler.

Bunlar, kendi firmalarına verdikleri borçların geri ödenmesini bile devlete yaptırmak istiyorlar. Hatırlanacaktır, bu amaçla IMF’den 35 milyar dolar borç alınıp, kendilerine verilmesini, aksi takdirde 2008 yılı sonunda Türkiye ekonomisinin döviz bulamayıp batacağını ileri sürdüler. Ama Türkiye ekonomisi onların ileri sürdüğü gibi batmadı, bu ülke döviz sıkıntısı yerine döviz bolluğu yaşamaya başladı.

Milletin temsilcileri, kriz lobisinin engellemelerine bir son vermek zorundalar. Bunun da yolu, bekleyen AB müktesebatına uyumlu Ticaret Kanunu’nu hemen yürürlüğe koymaktan geçiyor. “Kimin, ne kadar?” devlet yardımı aldığını, vergisini ödeyen vatandaş artık bilmek istiyor. Böylece kimin rekabet ortamında çalışarak kazandığını, kimin devlete yakın durarak zenginleştiğini vatandaş açıkça görecek.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hani döviz bulamayacaktık

Süleyman Yaşar 19.10.2009

Bir kesim!, “Türkiye döviz bulamayıp batacak” diyerek tam bir yıl önce herkesi korkuttu. Ama Türkiye ekonomisi onların söylediğinin aksine olumlu yönde gelişti ve şimdi Türkiye bir yılda öyle bir yere geldi ki, döviz bolluğundan ne yapacağını şaşırdı.

Bu bolluk yüzünden Türk parasının döviz karşısında değerlenmesi bir türlü önlenemiyor. İhracatçılar da haklı olarak Türk parasının değerlenmesinden şikâyet ediyor. Doların 1 lira 50 kuruşun altına inmesini istemiyorlar. Ama Amerikan Doları 1 lira 45 kuruş civarında dolaşmaya başladı bile.

İhracatçılar Türk parasının rekabet gücü kazanması için Merkez Bankası'nın döviz alımlarını günlük 50 milyon dolardan, 100 veya 200 milyon dolara çıkarmasını istiyorlar. Merkez Bankası bu isteği yerine getirir mi?

Belki getirebilir. Ama Merkez'in döviz rezervleri geçen yılın aynı dönemine göre yükseldi. Daha fazla döviz alırsa, bunun Türkiye ekonomisine bir katkısı olmayacak. O da gidip ABD Hazine bonosu alacak.

İhracatçılara gelince... Onlar, Merkez'in daha fazla döviz alarak piyasadaki Türk parası miktarını arttırmasının iyi olacağını ileri sürüyorlar. "Böyle bir yol izlendiği takdirde, faiz indirimleri ve mevduat munzam karşılık azaltmalarından daha etkili olabilir" diyorlar.

Anlayacağınız 'döviz bolluğundan' Merkez Bankası da sıkışmış durumda... Geçen yılın ekim ayında Merkez Bankası'nın döviz rezervleri 72 milyar dolar tutuyordu, şimdi 74,3 milyar dolara çıktı. Yaşanan ekonomik krize rağmen Merkez Bankası'nın döviz rezervleri artıyor.

Döviz mevduatı hesapları cephesinde de aynı eğilim yaşanıyor. Vatandaşın yurtiçi ve yurtdışı bankalardaki döviz mevduat hesapları artıyor. 2009'un şubat ayında, yurtiçi ve yurtdışı bankalardaki döviz mevduat hesapları 115,7 milyar dolardan 100,6 milyar dolara gerilemişti. Şimdi tekrar 120,5 milyar dolara yükseldi.

Bu da gösteriyor ki, vatandaş, yüksek fiyattan dövizini sattı, ucuza döviz alıp yerine koydu. Yani krizde dünyanın pek çok ülkesinde insanlar para kaybederken Türkiye'de krizden vatandaşlar para kazandılar.

Ayrıca 'ödenemeyecek' denen özel sektör borçları sorun çıkmadan ödeniyor. Hatta özel sektör yeni dış kredi bulmakta oldukça da başarılı gözüküyor. Reel sektörün kısa vadeli dış kredilerinde küçük de olsa artış var. Reel sektör dış kredileri 2009'un temmuz ayında 20,5 milyar dolar tutarındayken ağustosta 20,6 milyar dolara yükseldi. Demek ki dış kredi bulmakta zorlanmayan bir özel teşebbüs var. Kamunun kısa vadeli dış borçları ise 3,2 milyar dolardan 2,7 milyar dolara geriledi. Yani devlet döviz bol olduğu için kısa vadeli borçlarını ödeyip kapatıyor.

Peki, tam bir yıl önce "Türkiye döviz bulamayacak ve batacak" diye ortalığı velveleye verenler, vatandaş paniğe sürükleyenler şimdi neredeler? Herhalde Türkiye ekonomisini kötülemek için döviz bolluğuna da bir mazeret bulurlar. Ama artık gerçekler ortaya çıktı. Onları dinleyenler, şöyle durup bir düşünüyorlar!

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF anlaşması iyi mi olurdu

Süleyman Yaşar 20.10.2009

Kriz lobisi, Lehman Brothers yatırım bankasının iflasının ardından kaybettiği paraları Ankara'dan tahsil etmek istedi. Onlar hemen IMF'den 35 milyar dolar alınıp, dış borçlarının ödenmesi için kendilerine verilmesini talep ettiler. Ankara, geçmişte sürekli yerine getirilen bu isteği reddedince, kriz lobisi, Türkiye ekonomisini kötülemeye başladı. Ama onlar kötüledikçe Türkiye ekonomisi iyileşti.

Birdenbire gelen dış şok ve kriz lobisinin yarattığı karamsarlıkla sebepsiz işten çıkarılanların artışı nedeniyle 2009'un şubat ayında yüzde 16,1'e çıkan işsizlik oranı en son verilere göre yüzde 12,8'e geriledi. Halbuki bir kesim!.. "İşsizlik yüzde 20'ye çıkacak" diyerek karamsar bir tablo çiziyordu. Olaylar onların ileri sürdüğü gibi gelişmedi.

Hatta Türkiye ekonomisi, diğer ülkelerle mukayese edildiğinde oldukça iyi gidiyor. Çünkü yaşanan dünya mali krizinin ardından emtia fiyatlarının gerilemesiyle Türkiye'nin cari açığı küçüldü. Artık, ürettiğimizden çok fazlasını harcamıyoruz. İhracatın, ithalatı karşılama oranı yükseldi. Dış ticaret hadleri, petrol ve enerji fiyatlarındaki gerilemeye paralel olarak Türkiye lehine gelişti. Döviz kurları bir yıl öncesine göre ihracatı destekler seviyelere geldi. Ayrıca bankaların sermayelerinin yeterli olması ve zehirli varlıkların banka bilançolarında yer almaması mali kesimi güçlendirdi. Bu gelişmeler küresel mali piyasalarda Türkiye ekonomisinin kırılganlığını azalttı. Türkiye ekonomisi dış ve iç şoklara karşı dayanıklı hale geldi.

Türkiye ekonomisinin kredibilitesini arttıran politika araçlarına gelince... Dalgalı kur sisteminin uygulanması, enflasyon hedeflemesi rejiminin kullanılması, özelleştirme programı ve 2011 yılında mali kural uygulamasına geçilecek olması Türkiye'yi güvenilir bir ülke haline getirdi. İşte bu nedenle Türkiye ekonomisine güven artıyor. Kredi derecelendirme kuruluşlarının kasıtlı olarak Türkiye'nin kredi derecelendirme notunu yükseltmemelerine rağmen Türkiye'nin risk primleri geriledi.

Peki, Türkiye, IMF ile anlaşma yapsaydı bütün bu olumlu gelişmeler olur muydu? Olmazdı. Çünkü, IMF ile dünya mali krizinin ardından destek kredisi anlaşması yapan 18 ülkenin durumları pek iç açıcı değil. IMF ile anlaşma yapan 18 ülke arasında bulunan Ukrayna, Macaristan, Romanya, İzlanda gibi ülkelerin ekonomileri iyiye gideceğine kötüleşiyor. IMF'den ilave destekler istiyorlar. Eğer Türkiye de bu ülkeler gibi hemen IMF'ye yaslansaydı, krize dayanıklılığını IMF'den aldığı destekle sağladığı izlenimini verecek ve bastonla ayakta duran dirençsiz bir ekonomi olarak görünecekti. Ama Türkiye, bu hatayı yapmayınca, borçlarını vatandaşın sırtına yüklemeyi alışkanlık haline getirmiş bazı zenginler, mecburen kendi şirketlerine vermiş oldukları borçları, ödemek zorunda kaldılar. Böylece Türkiye ekonomisinin de gerçek gücü ortaya çıktı.

Ayrıca bir önemli konuyu belirtmek gerekiyor... "IMF ile anlaşma yapan ülkeler mali krizi daha kolay atlattı" diyenler var. Gerçekler onların söylediği gibi değil. IMF, geçen haftanın son iş gününde Meksika'nın ekonomik raporunu açıkladı. IMF ile esnek kredi anlaşması yapan Meksika'nın ekonomisi 2009 yılında yüzde 7,5 oranında küçülecek. Türkiye ekonomisi daha az küçüleceğine göre, demek ki IMF ile destek kredisini bırakın, esnek kredi anlaşmasını bile hemen yapmamamız iyi oldu.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Amerikalı, parasını nereye yatırıyor

Süleyman Yaşar 21.10.2009

Amerikan Doları, ABD bütçe açığı, sıfıra yakın faiz haddi, yavaş ekonomik büyüme ve ekonomik durgunluk nedeniyle diğer ülke para birimleri karşısında zayıflıyor. Dolar, 2009'un mart ayından bugüne Avrupa para birimi avro karşısında yüzde 20 oranında değer kaybetti ve daha da değer kaybedeceği tahmin ediliyor.

Doların değer kaybından Avrupa ve gelişmekte olan ülkeler de şikâyetçi. Çünkü dolar karşısında avronun değerlenmesi AB ülkelerinin ve gelişmekte olan Çin, Hindistan, Türkiye gibi ülkelerin rekabet gücünü azaltıyor.

Peki, zayıf dolar Amerikalı yatırımcıyı nasıl etkiliyor? Amerikalı yatırımcı parasını hangi araçlara yatırıyor? Amerikalı yatırımcılar, ABD bütçe açığının büyümesi nedeniyle enflasyondan korkarak, emtia, altın, uluslararası hisse senedi ve özellikle gelişmekte olan ülkelerin hisse senetlerini içinde bulunduran fonlara yatırım yapıyorlar. Hatta bu nedenle ABD'den sermaye çıkışı başladı. Bir de son dönemde ABD'de en çok talep gören yatırım aracı "enflasyona endeksli bono ve tahviller" oluyor.

ABD bütçe açığı nedeniyle enflasyonun hızlanacağını düşünen yatırımcılar, faizlerin enflasyon karşısında artacağı tehlikesine karşı enflasyona endeksli bono ve tahvillere yatırım yapıyorlar. Böylece faizler, enflasyona paralel olarak arttığı takdirde zarar etmekten kurtulmayı düşünüyorlar. Çünkü, sabit getirili bono ve tahviller enflasyona karşı yatırımcıyı koruyamıyor. Onlar, enflasyon arttığında, faizleri sabit kaldığı için yatırımcıyı zarara uğrattırıyorlar.

Amerikalı yatırımcının dikkatli olduğu yatırım aracı ise altın. Altının hızla değişebilen fiyat hareketlerinin yaratacağı riskten korunmak için, Amerikalı yatırımcılar, içinde altın bulunan fonlara yöneliyorlar. Altın fiyatları arttığı takdirde kazanıyorlar. Altın fiyatları düştüğünde de diğer yatırım araçlarının getirisiyle zarar etmekten kurtuluyorlar.

Zayıf dolar karşısında Amerikalı yatırımcının stratejisini açıkladık. Peki, Türkiye'deki yatırımcı ne yapmalı? Eğer elinde Türk parası tutuyorsa, Türk parası yatırım araçlarına yönelmesinde fayda var. Çünkü Amerikalı yatırımcılar Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin hisse senedi ve bonolarını alıyorlar. Türkiye'nin bono ve tahvillerinden enflasyona endeksli olanlar da tercih edilebilir. Türkiye'deki yatırımcı, eğer döviz tutuyorsa... Bu defa dolar enflasyonuna karşı kendisini koruyacak, enflasyona endeksli dolar veya avro bonolarına ve içinde bir miktar altın bulunduran fonlara yatırım yapabilirler. Ama tek başına altına yatırım her zaman riskli olabilir. Tek bir yatırım aracına bağlı kalmamakta fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF ahlaki zafiyet yaratıyor

Süleyman Yaşar 22.10.2009

Merkez Bankası Başkanı'nın "IMF'den mezun olmamız lazım! Kendi ayaklarımızın üzerinde dikiliyor olmamız lazım!" açıklamaları dünkü gazetelerde yer aldı.

Halbuki Başkan, çok kısa bir süre önce IMF ile anlaşma yapmamız gerektiğini söylüyor, yani okula devam

etmemizi istiyordu. Hatta yakın bir tarihte kendisine ekonominin düzelmeye başladığının hatırlatılması üzerine, "Tünelin içine girdik. Bir ışık görüldü. Işık, çıkışı mı gösteriyor yoksa üzerimize gelen bir arabanın ışığı mı" diyerek moralleri bozmuştu.

Paranın patronunun bu kötümser açıklamaları üzerine, pek çok işadamı, 'Merkez Bankası bile ileriye göremiyor' endişesiyle işlerini genişletme planlarını rafa kaldırdı, eleman alımlarını durdurdu. Hatta bazıları, yeni bir kriz geliyor düşüncesiyle, eleman azaltmaya bile gittiler.

Merkez Bankası Başkanı'nın da desteklediği ekonomideki bu gerçekçi olmayan kötümserlik havası büyük bedellere mal oldu. Bir yandan devlet rantlarıyla zenginleşen kriz lobisinin medyada çıkardığı gürültü, bir yanda Merkez Bankası Başkanı'nın yaptığı olumsuz açıklamalar son bir yılda pek çok çalışanın işini kaybetmesine yol açtı.

Yaratılan bu puslu hava, Türkiye ekonomisine, dünya mali krizinin dış şok etkisinden çok daha fazla hasar verdi. Eğer Merkez Bankası, dünya ekonomisindeki gelişmeleri doğru yorumlayıp, Türkiye'ye döviz girişinin olacağını görebilseydi pek çok kişi işini kaybetmezdi. Ama maalesef bizde, küresel ekonomik gelişmeleri doğru yorumlayamayan ve sürekli bankaların para kazanma hırsının etkisi altında kaldığı kuşkusu yaratan bir Merkez Bankası var.

Merkez Bankası üzerinde kriz lobisinin etkisi bir hayli fazla sanki... Çünkü kriz öncesine dönersek... Merkez, kriz öncesinde de izlediği para politikasıyla ekonomiyi kırılgan hale getirmişti. Uyarılara rağmen ısrarla izlediği 'yüksek faiz-düşük kur' politikasıyla enflasyon hedefine kolayca ulaşacağını zannetti ama bunu da gerçekleştiremedi. Ve enflasyon hedefleri bir türlü tutmadı.

Neden dersiniz?.. 2006 yılı başında emtia fiyatlarının artmaya başladığı dönemde, enflasyon hedeflemesine geçmek düpedüz bir tutarsızlıktı. Merkez Bankası'nın izlediği para politikası Türkiye'de kaynak dağılımını bozdu, ihracata yönelik mal üretimini engelledi. Türkiye'nin rekabet gücünü azalttı.

Merkez ise, ortaya çıkan olumsuz sonuçlar için kendini savunduğunda sorumluluğu sürekli başka birimlerin üzerine yükledi. Savunmalarında bazen verimli çalışmadığımızı ileri sürdü, bazen kamu maliyesini suçladı.

Oysa kamu maliyesi bu ülkede son 20 yılın en başarılı dönemini yaşadı. Bütçe açığı küçüldü, kamu borçları azaldı. Kamu maliyesinde yaşanan bu olumlu gelişmelere rağmen merkez Bankası, dünya mali krizinin derinleştiği 2008'in ekim ayında politika faizlerini hâlâ yüzde 16,75 seviyesinde tutuyordu. Böyle bir öngörüsüzlük, bu küresel krizde herhalde başka bir ülkede yaşanmadı.

Yapılan bu hataların ardından, 2008'in kasım ayından itibaren bu defa faizler hızla indirilince tahvil ve bono sahipleri çok yüksek tutarlarda haksız kazanç elde ettiler. İşte bütün bu gereksiz savrulmalardan sonra, Merkez, tünelin ucundaki ışığın karşıdan gelen arabanın farı olmadığını anlayabildi. Tünelin ucunun görüldüğünü, ışığın tünelden çıkış olduğunu kavrayabildi. Ya da IMF, tünelin ucundaki ışığın gün ışığı olduğunu Merkez'e kabul ettirdi.

Çünkü IMF Başkanı, Türkiye'nin IMF yardımına ihtiyacı olmadığını İstanbul'daki toplantılar sırasında bütün dünyaya açıkça söylemişti. Anlaşılan dokuz yıllık stand- by eğitiminin ardından hâlâ kendisinden kopmak istemeyen Merkez'e, IMF, "Yeter artık. Diplomanı al ve git. Kendi ayaklarının üstünde dur" dedi.

Çünkü IMF de artık tecrübelerinden nihayet şunu gördü. Kendisinin uzun süre 'koltuk değneği' gibi kullanılmasının, o ülkelerde ahlaki zafiyet (moral hazard) yarattığını, bazı ülkelerin yöneticilerinin IMF parasının verdiği rahatlıkla gerekli çabayı göstermediğini anladı ve Türkiye'yle vedalaşmak istedi.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF bizi uçurur mu

Süleyman Yaşar 23.10.2009

Bir işadamı önceki gün "Türkiye ekonomisinin kriz sonrasında yavaş ve kademeli bir şekilde toparlanacağını, IMF anlaşmasının yapılması halinde dünyanın dört bir yanından Türkiye'ye kaynak akacağını, adeta uçacağımızı" ileri sürüyor.

Küresel mali krizin ardından IMF 18 ülke ile stand-by anlaşması yaptı bu ülkelerin hangisi uçtu? Gürcistan mı? Ukrayna mı? Pakistan mı? Macaristan mı? İzlanda mı? Hiç biri uçamadı. Hatta IMF anlaşmasının ardından bu ülkelerin ekonomileri pek de iyiye gitmedi. Daha fazla kaynak ihtiyacı ortaya çıktı. Ekonomilerinde daralma beklentilerin üzerinde gerçekleşmeye başladı.

Açılanan ülke raporlarına göre, IMF ile stand-by anlaşması yapan Macaristan 2009 yılında yüzde 6,7, esnek kredi anlaşması yapan Meksika ekonomisi ise yüzde 7,5 oranında daralacak. Anlayacağınız işadaminin ileri sürdüğü gibi IMF anlaşmaları, ülkelere, dünyanın dört bir yanından kaynak akıtmıyor, hatta kaynak girişini engelliyor. Çünkü IMF ile yapılan anlaşma bir zafiyet belirtisi olarak algılanıyor.

Peki, Türkiye'nin IMF'ye ihtiyacı var mı? Türkiye'de bir ödemeler bilançosu sorunu yok. Türkiye, dövizle olan ödemelerini sıkıntı çekmeden yapıyor, dolayısıyla IMF'ye ihtiyaç duymuyor. Çünkü IMF'nin görevi ödemeler bilançosundaki sorunları çözmek. Bir ülke dövizle olan ödemelerini yapmakta zorlanıyorsa, IMF dünya ticaretinin aksamaması için o ülkeye yardım ediyor ve sorunun tekrar etmemesi için bir program öneriyor. IMF programları, ödemeler dengesinin sürdürülebilirliğini sağlamak ve düşük enflasyon hedefi üzerine kuruluyor. Ekonomik büyüme ve istihdam hedefler arasında yer almıyor. Bu nedenle IMF programı uygulayan ülkeler düşük büyüme ve işsizlik sorunuyla karşı karşıya kalıyorlar.

Türkiye ekonomisi IMF ile uçacak diyenlere gelince... Hatırlanacaktır, Türkiye 2001 yılında IMF anlaşması varken uçacağına, uçurumdan uçtu dibe çakıldı. O halde IMF desteği almadan uçmakta fayda var.

Peki, Türkiye'de IMF anlaşmasını kim istiyor? IMF anlaşmasını isteyenler, aslında gerçek niyetlerini saklıyorlar. Onlar siyasette askerî vesayeti, bütçenin yönetiminde de IMF'yi istiyorlar. Böylece seçilmiş hükümet, kendi bütçesini yönetemeyecek. Ve IMF'nin işsizliği arttıran programlarıyla ortaya çıkacak sosyal kargaşa sonucu hükümet düşecek. Amaçları AK Parti'yi iktidardan uzaklaştırmak. Böylece, askerî vesayet rejiminin, Ankara'dan aldığı kararlarla yarattığı rantları paylaşarak zenginleşmeye devam edecekler. IMF'den alınan borçları ceplerine atacaklar, geri ödemesini de her zaman yaptıkları gibi vatandaşın sırtına yükleyecekler. Anlayacağınız onlar uçacaklar, vatandaş dibe çakılacak. Böyle bir IMF anlaşmasına Türkiye'nin ihtiyacı yok.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Piyasaları hangi banka bozdu

Süleyman Yaşar 26.10.2009

Brezilya'nın spekülâtif yabancı sermaye girişlerine vergi koymasıyla Türkiye'de de döviz fiyatları yükselmeye başladı. Ama bono fiyatları sakin seyrediyordu. Haftanın son iş gününde Hazine, Merkez Bankası ve piyasa yapıcı banka yetkililerinin yaptığı toplantının ardından Hazine bonolarına yurtdışı fonlardan satış geldi. Faizler aniden yükseldi.

Peki, birkaç saat içinde faizlerin aniden yükselip piyasaların bozulmasına hangi banka neden oldu? Hazine'nin 2010 yılının ilk altı ayında 95,6 milyar lira geri ödemesi olduğunu gören, Türkiye'nin "en büyük bankası" geçen cuma günü, piyasa yapıcı bankalarla yapılan toplantıda, Hazine'ye düşük faizlerle borç vermeyeceğini bildirdi. Toplantıdaki konuşmaları anında haber alan yurtdışındaki fonlar, hemen Türkiye bonolarını satmaya başladı. Yüzde 8,11 olan gösterge bono faizleri 0,37 puan artarak kısa sürede yüzde 8,48'e yükseldi.

Türkiye'nin en büyük bankasının ne istediğine gelince... Onların istediği görünürde faiz artışı. Devlet, 2009 yılında 61,6 milyar lira, 2010 yılında 62,3 milyar lira toplam faiz ödemesi yapacak. Önümüzdeki yıl faiz tutarının sadece 700 milyon lira artması en büyük bankayı memnun etmiyor. Halbuki Hazine'nin borçlanma ihtiyacı 2010'da bir önceki yıla göre azalıyor. Buna rağmen en büyük banka, faizin daha fazla olmasını istiyor. Anlayacağınız, piyasa yapmakla görevli en büyük banka artık ben bu faizle "piyasa yapmam" diyor.

O halde bu işin sorumluları kim? Sorumluları Merkez Bankası ve piyasa yapıcı bankalar. Çünkü Merkez Bankası anlamsız olarak 2008'in ekim ayına kadar faizleri gereksiz olarak yüksek seviyede tutarken en büyük banka dahil hiçbir banka ses çıkarmadı. Çünkü yüksek faiz işlerine geldi. Ardından Merkez Bankası faizleri hızla indirince bono ve tahvil portföyünden büyük paralar kazandılar. Şimdi faizler düşünce daha az para kazanmaya yanaşmıyorlar. Yine daha fazla kâr istiyorlar. Hazine'nin yılın ilk altı ayındaki yüklü borçlanmasını koz olarak kullanıp faiz artışı talep ediyorlar. Halbuki, dünyada faizler çok düşük düzeyde. Türkiye, dünyada en yüksek reel faizi veren ülkeler arasında yer alıyor. Yani enflasyondan arındırılmış olarak yüzde 4 faiz veriyor. Kaç ülkede var bu reel faiz oranı? Brezilya ve Arjantin dışında yok.

Dünya reel faiz hadleri dikkate alınırsa... En büyük bankanın yaptığı bu faiz artışı talebinin altında, gizlenen, ekonomiden daha çok politik istekler olabilir. AK Parti hükümeti, tam siyasal açılımlar yaparken, piyasaları karıştırıp hükümeti güçsüz düşürme oyunu gözden uzak tutulmamalı. Bu nedenle küresel reel faiz oranlarını dikkate almadan, faiz artışı taleplerini kimin yaptığını iyi izlemek gerekiyor. Ekonomik taleplerin altına gizlenmiş politik istekler olabilir. Dikkatli olmakta fayda var.

Dolar dünyada düşerken Türkiye’de niye yükseliyor

Süleyman Yaşar 27.10.2009

Dünya ekonomisini durgunluktan çıkarmak için yapılan kamu harcamaları ve düşük faizler küresel risk iştahını arttırıyor. Risk iştahının artışı hisse senedi ve emtia fiyatlarını yükseltiyor. Dünya ekonomisi toparlanırken Amerikan Doları’nın değeri diğer ülke para birimleri karşısında azalıyor. Dolar tutanlar yatırıma yöneldiği için emtia talebi artıyor, dolarlar elden çıkarılıyor. Bu nedenle dolar değer kaybediyor.

Peki, dünya ekonomisindeki toparlanmaya paralel olarak dolar gerilerken, Türkiye’de niye dolar değer kazanıyor? Türkiye’de doların son günlerde değer kazanmasında, Brezilya’nın spekülatif yabancı sermaye girişlerine koyduğu verginin etkisi var. Çünkü Türk parası da aşırı değerlendirildiği için Brezilya’nın uygulamasını Türkiye de yapabilir beklentisi oluştu. Eğer Türkiye de böyle bir uygulamaya yönelirse, Amerikan Doları, Türk parası karşısında hızla değer kazanacak ve ihracatı destekleyen düzeye gelebilecek.

Ayrıca Türk parasının dolar karşısında değer kaybetmesinde faizlerde beklenen artışın da etkisi oluyor. Çünkü, geçen cuma günü piyasa yapıcı bankalarla, Hazine ve Merkez Bankası arasında yapılan toplantının ardından yükselen faizler bono ve hisse senetlerine satış getirdiği için dolar talebini arttırıyor. Böylece doların, Türk parası karşısındaki değeri yükseliyor.

O halde dolar, kısa vadede Türk parası karşısında ne kadar değerlendirilebilir?

Türkiye’nin şu anda döviz açığı çok fazla değil. Merkez Bankası verilerine göre özel şirketlerin kısa vadeli yükümlülükleri 72 milyar dolar, kısa vadeli varlıkları ise 67,9 milyar dolar. Açık sadece 4,1 milyar dolar tutuyor. Bu miktar döviz açığını, önümüzdeki bir yıl içinde Türkiye kolayca bulabilir. Büyük tutarda döviz ihtiyacı yok. Ama kimileri, siyasi nedenlerle piyasaları bozmak istiyorlar. Bu istekler Türk Lirası’na değer kaybettirebilir. Kısa vadede dolar/lira paritesi 1 lira 49 kuruşa çıkabilir. Dolar/lira paritesinin destek noktasının ise 1 lira 45 kuruş civarında kalması muhtemel. Önemli bir değişiklik olmazsa dolar/lira paritesinin birdenbire 1 lira 50 kuruşu aşması beklenmiyor. Bu nedenle dövizde artış olur korkusuyla, ani pozisyon değiştirmemekte fayda var.

Merkez Bankası Hazine’yi fonlayacak

Süleyman Yaşar 28.10.2009

Merkez Bankası Başkanı, dün, 2009 yılının son enflasyon raporunu açıkladı. Rapora göre, petrol ve emtia fiyatlarındaki artış, enflasyonu yukarı yönlü etkileyecek. Ama gıda fiyatlarındaki aşağı yönlü fiyat hareketleri, fiyatlar genel düzeyinin yükselmesine izin vermiyor. Böylece önümüzdeki dönemde enflasyonda artış

beklenmiyor.

Dün Merkez'in enflasyon raporunu açıklamasının ardından uluslararası derecelendirme kuruluşu Fitch, Türkiye'nin uzun vadeli görünümünü pozitif olarak izlemeye aldı. Belki bu yıl sonunda Türkiye'nin kredi notu artacak.

Bu olumlu gelişmenin ardından enflasyon tahminlerine gelince... Merkez'e göre, 2009 yılı sonunda enflasyon oranı, orta noktası yüzde 5,5 olmak üzere yüzde beş ile altı arasında olacak. 2010 yılı sonunda ise enflasyon orta noktası yüzde 5,4 olmak üzere, yüzde 3,9 ile yüzde 6,9 arasında seyredecek. 2011 yılı sonunda enflasyonun yüzde 4,9 düzeyinde olacağı tahmin ediliyor. 2012 yılı üçüncü çeyreğinde ise enflasyon yüzde 4,8 oranında olacak. Tabii enerji ve emtia fiyatlarındaki hızlı artışlar her an enflasyon oranını yükseltebilir. Böyle bir gelişme olduğu takdirde faizler de yukarı yönlü hareket edecek.

Merkez Bankası, dün açıkladığı enflasyon raporunda, dünyada en fazla faiz indirimini kendilerinin yaptığını ileri sürüyor. Son bir yıl içinde kısa vadeli politika faizleri 10 puan inerek yüzde 6,75 seviyesine geriledi. Bundan sonra faizler belki yüzde altı seviyesine inebilir. Ama 2010 yılında artık politika faizlerinde gerileme beklenmiyor.

Gelelim Hazine borçlanma faizlerine... Dün bankalar cephesinden gelen bir soru üzerine Merkez Bankası Başkanı, ikincil piyasada işlem yapabilmek için Hazine ile devlet borçlanma senetleri portföyü oluşturmak için çalıştıklarını söyledi. Eğer IMF ile anlaşma olmazsa, fonlama maliyetleri yükselirse, Merkez, Hazine borçlanma kâğıtlarına alıcı olacak. Böylece bankaların Hazine'yi sıkıştırması önlenecek. Çünkü Merkez Bankası, Amerikan Merkez Bankası'nın yaptığı gibi Hazine kâğıtlarını doğrudan satın alabilir. Yaşanan durgunluk döneminde, genişletici maliye politikasının gereği olarak bu işlemi yapmakta hiçbir sakınca yok. Hatta bizim Merkez Bankası, sadece döviz alımları karşılığı piyasaya para çıkaran, sanki para kurulu rejimini uygulayan bir bankaya dönüştü. Böylece bu garip görüntü de belki değiştirilebilir. Anlayacağınız geçen cuma günü, Hazine'yi, sana borç vermeyiz diyerek sıkıştıran piyasa yapıcı bankalara, Merkez, güzel bir cevap verdi.

Herhalde Merkez, gerektiğinde Hazine'yi fonlayarak, nedensiz faiz artışı isteyen bankalara bundan sonra izin vermeyecek.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye yeni bir iç veya dış şok yaşarsa ne olur

Süleyman Yaşar 29.10.2009

Bir ülke vatandaşlarının kendi para birimlerine güvenmeyip başka ülke paralarını kullanmalarına "dolarizasyon" deniyor. Gelişmekte olan ülkelerin pek çoğunda dolarizasyon var. Çünkü gelişmekte olan ülkelerde insanlar kendi para birimlerinin her an değer kaybedebileceğini düşünüyorlar. Aslında dolarizasyon, ülke yönetimlerine olan güvensizliğin de bir göstergesi oluyor.

Türkiye’de toplam mevduatın yaklaşık üçte biri döviz hesaplarından oluşuyor. 16 Ekim 2009’da hane halkının ve şirketlerin yurtiçi ve yurtdışı toplam döviz mevduatı 121,4 milyar dolar tutuyor. 2008 yılı eylül ayında 115 milyar dolar olan toplam döviz mevduatı, 2009 yılının şubat ayında 100,6 milyar dolara geriliyor. Demek ki Türk parası değer kaybedince dövizler satılıyor, aksi durumda da geri alınıp yerine konuyor. Böylece vatandaş döviz tutarak hem para kazanıyor hem de Türk parası değer kaybedince döviz satarak kurların aşırı yükselip ekonomiyi kilitlemesini önüyor.

IMF’nin hazırladığı Avrupa Ekonomilerine Bakış raporunda, Türkiye, dolarizasyonda diğer ülkelerden ayrışıyor. Dolarizasyon, diğer ülke ekonomilerine aynı olumlu etkiyi yapmıyor. Çünkü, Arnavutluk, Romanya, Bulgaristan, Ukrayna, Polonya’da hane halkı ve şirketler yüksek oranda döviz mevduatı tutuyorlar. Ama bu ülkelerin hane halkı ve şirket borçları da yüksek oranda döviz kredisi olarak alınmış. Bir örnek olarak, Macaristan’da hane halkı, mevduatlarının yüzde 20’sini döviz olarak tutuyor ama borçlarının yüzde 25’i döviz cinsinden oluşuyor.

Türkiye’ye gelince... Türkiye’de hane halkı, mevduatlarının yüzde 28’ini döviz olarak tutuyor. Halbuki hane halkının dövizle borcu yok denecek kadar az. Şirketler ise mevduatlarının yüzde 45’ini döviz olarak tutuyorlar. Döviz borçları ise toplam borçlarının yüzde 20’sini oluşturuyor. Bu döviz mevduatı ve döviz borcu dengesi Türkiye’yi krizlere karşı dirençli hale getiriyor. Hatta ekonomik şoklarda vatandaş dövizlerini yüksek fiyattan satarak kazanç elde ediyor.

Peki, Türkiye yeni bir iç veya dış şok yaşarsa ne olur? Türkiye ekonomisi kilitlenmez. Çünkü döviz tevdiat hesapları son yedi ayda 21 milyar dolar artarak 121,4 milyar dolara, Merkez Bankası döviz rezervleri de son altı ayda 9,2 milyar dolar artarak 74,5 milyar dolara ulaştı. Böylece döviz hesapları kriz öncesi seviyesine geldi. Bu nedenle, döviz kurlarında bir hareketlenme olması ve Türk parasının değer kaybetmesi vatandaşa para kazandırarak ekonomide gelir artışı yaratır. Kırılganlığa neden olmaz. Döviz kurlarının artışından endişelenmek yerine para kazanma fırsatı olarak görmekte fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Obama’nın cesaretiyle Amerikan ekonomisi büyüdü

Süleyman Yaşar 30.10.2009

Son bir yıldır küçülen Amerikan ekonomisi nihayet büyüdü. 2009’un temmuz-eylül döneminde Amerikan ulusal geliri, yıllık bazda yüzde 3,5 oranında yükseldi. Böylece Amerikan ekonomisiyle birlikte dünya ekonomisi de durgunluktan çıktı. Çünkü ABD’nin ulusal geliri 14,2 trilyon dolar tutuyor. Bu tutardaki üretim dünya ekonomisinin yüzde 22,9’unu oluşturuyor. ABD’nin büyümesi dünya ekonomisinin de hızla durgunluktan çıkmasını sağlıyor.

Gelelim Başkan Barack Obama’nın başarısına... ABD ekonomisinin büyümesinde Obama’nın büyük payı var. Çünkü herkesin endişelendiği bir ortamda Obama’nın korkmadan “kamu harcamalarını arttırması ve vergileri azaltması” bu olumlu sonucu ortaya çıkardı. Aksi takdirde, maliye politikası araçları kullanılmadan böylesine büyük bir ekonomik durgunluktan kısa sürede çıkmak mümkün olmayacaktı. Ayrıca, 1,4 trilyon dolarlık bütçe

açığını göze alarak, cesaretle, düşük gelir grupları lehine kamu harcaması yapması, Başkan Obama'nın ileri görüşlülüğünün de bir göstergesi oluyor.

Peki, bundan sonra ne olacak? Amerikan ekonomisinin bir yıllık küçülmenin ardından büyümesi hemen enflasyon korkusunu akla getiriyor. Durgunluktan çıkmak için yapılan kamu harcamalarının enflasyona neden olacağını düşünen pek çok iktisatçı var. Dün ABD'de bu tartışma başladı. ABD'de yüzde 0,25 düzeyinde olan kısa vadeli politika faizlerinin arttırılmasını önerenler var. Eğer faizler hemen artarsa Amerikan Doları değer kazanacağı için ABD'nin ihracatı geriler. Ayrıca ucuz dolarla yapılan borçların, geri ödenmesi zorlaşacağı için yeni bir sıkıntı doğabilir. Bu nedenle, daha önce Amerikan Merkez Bankası Başkanı Ben Bernanke'nin söylediği gibi ABD'de işsizlik oranı gerileyene kadar faizlerin düşük kalmasında fayda var.

Türkiye'ye gelince... Amerikan ekonomisindeki büyüme Türkiye ekonomisini de olumlu etkileyecek. Dış talebin çoğalması Türkiye'nin üretimini ve istihdamını arttıracak. Yabancı sermaye girişi çoğalacak. Özelleştirme gelirleri artacağı için kamu finansmanı kolaylaşacak. Böylece Türkiye ekonomisi hakkında olumlu beklentiler artacak. Beklentilerin olumluya dönüşmesiyle Türkiye ekonomisi önümüzdeki yıl tahminlerden daha hızlı büyüyebilir. Çünkü, Amerikan ekonomisindeki son gelişme, önümüzdeki yıl ABD'nin büyüme tahminini yüzde 1,5'den yüzde 2,4'e yükseltti. Böylece Türkiye ekonomisi de yüzde 3,5'in üzerinde büyüyebilir. Maalesef kriz lobisine yine iyi haber yok.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Özelleştirme 80 milyar dolar getirebilir

Süleyman Yaşar 02.11.2009

Türkiye'de 1984 yılından bugüne Özelleştirme İdaresi 38,1 milyar dolarlık özelleştirme yaptı. Özelleştirme gelirleri Turgut Özal döneminde baraj, otoyol, köprü ve küçük sanayi sitelerinin yapımında kullanıldı. Bugün kullanılan otoyollar, köprüler, barajlar ve Anadolu sermayesinin yükselmesini sağlayan küçük sanayi sitelerinin yapımında özelleştirme gelirlerinin büyük katkısı oldu.

Turgut Özal'dan sonra gelen hükümetler özelleştirme gelirlerini bütçe finansmanında kullanmaya başladı. Özelleştirme gelirleri, kamu altyapı yatırımlarına yöneltileceği yerde cari harcamalara ve kamu borçlarının ödemelerine tahsis edildi. Böylece kamu mal varlığı azalmaya başladı. Halbuki Özal'a göre özelleştirme yoluyla özel mal ve hizmet üreten KİT'ler, özel sektöre ve halka devredilerek, elde edilecek gelirler kamu altyapısının güçlendirilmesinde kullanılacaktı. Böylece gelir dağılımında adalet sağlanacaktı. Ama Özal'dan sonra özelleştirme gelirleri cari harcama ve transfer harcaması olarak yok olup gitti. Kamunun özel mal ve hizmet üreten mal varlığı azalırken, kamu altyapı tesisleri çoğalmadığı için ekonomik büyümeye özelleştirmenin katkısı azaldı. Gelir dağılımında adalet sağlanamadı. Ve kamunun borçlanma için teminat göstereceği kaliteli alt yapı tesisleri oluşturulamadı.

Peki, bundan sonra ne olacak? Hükümet, 2010 yılından başlamak üzere önümüzdeki üç yıl için 20 milyar dolar tutarında özelleştirme planladı. Aslında hazırlanan bu özelleştirme planı iddialı değil. Halbuki Türkiye,

önümüzdeki üç yıl içinde 60 milyar dolar, önümüzdeki beş yıl içinde 80 milyar dolar tutarında özelleştirme yapabilir. Çünkü henüz Türkiye’de özelleştirme portföyünün sadece üçte biri ancak özelleştirilebildi. Kamu bankalarından otoyollara, enerji üretiminden dağıtımına, maden üretiminden havaalanlarına kadar devlet mülkiyetinde olan bir ekonomik yapı var. Devlet mülkiyetinde özel mal ve hizmet üreten KİT’lerin özel sektöre devri yapılmadan veya halka açılması gerçekleştirilmeden şeffaf devlet yönetimi sağlanamaz. Örnek olarak İtalya’yı verebiliriz... İtalya’da şeffaf bir devlete ulaşabilmek için 1992 ile 2001 yılları arasında 120 milyar dolar tutarında özelleştirme yapıldı. Milano’da üç cesur savcının başlattığı temiz eller operasyonu bu dönemde gerçekleşti. İtalya’da devlet, KİT’ler yoluyla zenginleşen politikacılar ve mafya için bir kazanç kapısı olmaktan çıkartıldı.

Ak Parti hükümetleri son beş yılda hızlı bir özelleştirme programı uyguladılar. Bu hızı arttırabilirler. Elde edilecek gelirler, kamu altyapı yatırımları yoluyla gelir dağılımında adaleti sağlayacak şekilde kullanılabilir. Ekonomide durgunluk var diyerek beklemek hata. Bakın, Meram Elektrik Dağıtım Şirketi’ne peşin olarak 440 milyon dolar ödeyen yatırımcı var. İş bilmeyene hep kriz var, durgunluk var. İşini bilene yok. O halde özelleştirmeye hızla devam etmekte fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Cep telefonları devlete çalışıyor

Süleyman Yaşar 03.11.2009

Türkiye’de mobil iletişim en hızlı gelişen sektörler arasında. 1999 yılında her yüz kişiden sadece 11’inde cep telefonu varken bu rakam 2008 yılı sonunda 93 kişiye ulaştı. Sektörün büyüklüğü ise 20,5 milyar dolar oldu.

Cep telefonu kullanımının hızla çoğalması Avrupa Birliği’ne göre refah artışıdaki hızı da gösteriyor. AB, refah artışını ölçmek için otomobil sahipliği ve cep telefonu kullanımını dikkate alıyor.

Türkiye, otomobil sahipliği açısından diğer AB ülkelerine göre geride kaldı. Türkiye’de her bin kişiye 96 otomobil düşüyor. Ama cep telefonu kullanımında oldukça ileri durumdayız, her bin kişiden 932’si cep telefonu kullanıyor.

Türkiye’de mobil iletişim pazarında halen üç operatör bulunuyor. Bu operatörler Turkcell, Vodafone ve Avea isimleriyle çalışıyorlar. Operatörlerin hizmet verdikleri cep telefonu sayısı 66 milyon oldu. Pazar payı sıralamasında ise Turkcell yüzde 56, Vodafone yüzde 25, Avea yüzde 19 paya sahipler.

Cep telefonu sayısındaki artışın kamu gelirlerine etkisine gelince... Hazine’nin yayınladığı ekim ayı verilerine göre, vergi dışı gelirler içinde cep telefonlarından alınan Hazine payı 2009’un 10 aylık döneminde 1,3 milyar liraya ulaştı. Ayrıca bu yıl üçüncü nesil GSM ihalesinden 1,7 milyar lira gelir elde edildi. Böylece cep telefonlarından elde edilen vergi dışı toplam gelir üç milyar liraya ulaştı.

Cep telefonları sadece Hazine’ye hâsılat üzerinden pay ödemekle kalmıyor, bir de özel iletişim vergisi var. Cep

telefonlarıyla yapılan konuşma bedelleri üzerinden yüzde 25 oranında "özel iletişim vergisi" alınıyor. Özel iletişim vergisinin 2009 yılının dokuz aylık toplam tutarı 3,2 milyar lirayı buldu. Yıl sonunda beklenen özel iletişim vergisi tutarı ise 5,1 milyar lira olarak belirtiliyor.

Cep telefonlarından özel iletişim vergisi yanında her konuşma bedelinden yüzde 18 oranında "katma değer vergisi" tahsil ediliyor. Yıl başından Eylül 2009'a kadar alınan toplam KDV tutarı 2,3 milyar liraya ulaştı. Bu yıl sonunda tahsili beklenen toplam KDV tutarı ise 3,6 milyar lira olacak.

Açıklanan verilere göre 2009 yılının ilk on ayında cep telefonlarından toplanan gelir 8,5 milyar lirayı buldu. Yıl sonunda, cep telefonlarından elde edilen gelirlerin 12,1 milyar liraya ulaşması bekleniyor. Sadece cep telefonlarından elde edilen bu gelir rakamı toplam vergi gelirlerinin yüzde 6'sını oluşturuyor. Tabii bu gelirlere, bir de operatörlerin ödedikleri kurumlar vergisi ve gelir vergisi stopajları ile diğer vergi benzerleri ilave edildiğinde toplam kamu gelir tutarı yükseliyor.

Anlayacağınız devlet kolayını bulmuş, vatandaşını cep telefonu ile konuşturup hem ne yaptıklarını öğreniyor hem de para kazanıyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Doğalgaza zam haberleri birilerinin oyunu mu

Süleyman Yaşar 04.11.2009

Dün doğalgaz fiyatlarına yüzde 70 oranında zam yapılacağı haberi medyada yer aldı. Haberde, artan petrol fiyatları ve döviz kurunda yaşanan gelişmelerin doğalgaz zammının gerekçesi olacağı belirtiliyor. Halbuki son dönemde petrol fiyatlarında ve döviz kurlarında maliyeti arttıracak önemli bir gelişme olmadı. Buna rağmen 2010 yılının ilk aylarında, doğalgaza, yüzde 70 oranına ulaşan zam yapılacağını ileri sürmek tutarlı bir gerekçe olamaz.

Peki, Türkiye'nin doğalgaz ithalatında bir sıkıntı var mı? Hayır yok. BOTAŞ'ın devam eden gaz anlaşmalarının miktarı yıllık 51,8 milyar metreküp tutuyor. Türkiye 2008 yılında 37,7 milyar metreküp gaz ithal etti. 2009 yılının başından eylül ayına kadar ithal ettiği doğalgaz miktarı 24,6 milyar metreküp oldu. Gelecek yılda da ekonomik büyüme rakamları dikkate alındığında doğalgaz ithalatının çok fazla artacağı düşünülemez. Bu nedenle doğalgaz arzında bir güvenlik sorunu ortada görünmüyor.

Peki, arz güvenliği olan yerde, maliyet unsurlarında da önemli bir değişim yoksa fiyat niye artacak? Anlaşılan doğalgaz satan özel şirketler, BOTAŞ'a zam yaptırıp kârlarını arttırmak istiyorlar. Hatırlanacaktır, kısa bir süre önce BOTAŞ Genel Müdürü görevden alındı. Ardından, dün, bu yüksek oranlı doğalgaz zammı haberi ortaya çıktı. "Acaba, BOTAŞ Genel Müdürü, doğalgazdaki olası fiyat artışlarına karşı geliştirdiği önlemler nedeniyle mi, görevden alındı" sorusu akla geliyor.

Doğalgaz satan özel şirketlere gelince... Doğalgaz ithal ve satış imtiyazı olan belli sayıdaki özel şirket, doğalgaz

satış fiyatlarını BOTAŞ'ın doğalgaz satış fiyatını taban kabul edip hesaplıyor. Bu nasıl bir rekabet anlayışı ise... Herhalde Rekabet Kurulu konuyu inceler. Anlayacağınız BOTAŞ zam yaptıkça bu şirketlerin kârları artacak. İşte bu nedenle, BOTAŞ'a yüksek oranlı zam yaptırmak için şimdiden kamuoyunu hazırlamak gerekiyor.

Gelelim doğalgaz zammının gerekliliğine... Doğalgaz zammına gerek yok. BOTAŞ doğalgazın bin metreküpünü 470 liradan satıyor ve kâr ediyor. BOTAŞ, 2009 yılında 3 milyar lira civarında kâr edecek. Ayrıca 2008 yılı bilançosuna göre BOTAŞ'ın 10 milyar lira alacağı var. Bu alacaklar 2009 bilançosunda daha da artacak. BOTAŞ, zaten kârlı, zam yapacağına alacaklarını toplansın yeter de artar bile. Vatandaş soyulmaktan sıkıldı, doğalgaz ve enerji fiyatı yoluyla vatandaş soyup zengin olma kurnazlığına bir son verelim artık.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye'nin borçlanmasında risk var mı

Süleyman Yaşar 05.11.2009

Son günlerde Türkiye'nin devlet borçlarının artmasını bir risk unsuru olarak görenler var. Ve onlar, devlet borçlarındaki bu artışı kazanca çevirmek amacıyla faizleri yükseltmek arzusundalar. Faizler yükselirse daha çok para kazanacaklar. Ama faiz artışı isteyenlerin gözden kaçırdıkları bir tablo var. IMF'nin dün açıkladığı "Fiscal Monitor: November 2009" notunda, ülkelerin, 2009 yılı borç yükü ve birincil bütçe dengesi göstergelerine göre, Türkiye, Güney Kore'den sonra devlet borçlarını ödeme kapasitesi en yüksek ülke olarak görünüyor.

Nedir borç yükü ve birincil bütçe dengesi? Borç yükü toplam devlet borçlarının, ulusal gelire oranını gösteriyor. Bu oranın yükselmesi o ülkenin kamu borçlarının çoğaldığını ifade ediyor. Birincil bütçe dengesi ise konvansiyonel bütçe açığından, borç faiz ödemelerinin çıkartılmasıyla hesap ediliyor. Eğer birincil bütçe dengesi fazla veriyorsa biz buna Türkiye'deki ifadesiyle "faiz dışı fazla" diyoruz.

Faiz dışı fazla, borç ödemeleri için kamu harcamalarından yapılan kesintiyi bize gösteriyor. Yapılan kesinti yüksek olursa o ülke, daha az okul ve hastane yaparak kamu hizmetlerini azaltıp, artan parayı borçların hızlı ödenmesinde kullanıyor. Eğer birincil bütçe dengesi, açık veriyorsa borç faiz ve geri ödemelerine daha az kaynak ayrıldığı ortaya çıkıyor. Birincil bütçe açığının ulusal gelire oranının yükselmesi, borç geri ödemelerinin hızlı yapılmayacağını gösteriyor.

Peki, Türkiye'nin devlet borçlarının geri ödenmesinde bir risk var mı? Yok. IMF'nin yaptığı çalışmaya göre 2009 yılında Türkiye, ekonomik krize rağmen diğer ülkelerle karşılaştırıldığında oldukça iyi durumda. Türkiye'nin borç yükünün, 2009 yılı sonunda yüzde 47,3, birincil bütçe açığının ise yüzde 2 oranında olacağı tahmin ediliyor. IMF'ye göre Türkiye mukayeseli olarak kamu borçlarını ödeme kapasitesi en iyi durumda olan iki ülkeden bir tanesi. O halde sorun var diyenlerin asıl amacı nedir? Amaçları seçimle gelmiş Ak Parti hükümetini yıpratmak. Siyasette askerî vesayetin devamını, ekonomi yönetimine IMF'yi getirmek isteyenler, kamu borç yükünün fazla olduğunu ileri sürüyorlar. Türkiye'nin kamu borç yükü fazla değil. Borç yükü fazla diyenleri, gelip ekonomiyi el koymasını istedikleri IMF bile doğruluyor. Maalesef kriz lobisine yine iyi bir haber yok.

Ülke	Borç yükü	Birincil bütçe dengesi
Avusturya	74,9	-3,1
Belçika	102,7	-2,3
Kanada	79,3	-3,5
Almanya	84,5	-2,3
Yunanistan	115,0	-2,0
İzlanda	137,3	-2,3
Güney Kore	39,4	-1,0
İrlanda	75,7	-11,1
İtalya	120,1	-0,7
Japonya	227,0	-8,8
Portekiz	81,9	-3,9
İspanya	69,6	-11,0
Britanya	81,7	-10,9
ABD	93,6	-8,1
Türkiye	47,3	-2,0

Kaynak: IMF Fiscal Monitor: November 2009

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bankalar vatandaşı soymuş

Süleyman Yaşar 06.11.2009

Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurumu, dün, Türkiye'deki bankaların 2009 yılının dokuz aylık görünüm raporunu açıkladı. Rapora göre, bankalarımızın mali yapıları iyice sağlamlaşmış. Bankaların sermaye yeterlilik oranı, yüzde 20'ye ulaşmış. İstenilen oranının yaklaşık 12 puan üzerinde sermaye yeterliliği oluşmuş. Banka kârları da geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 41,1 oranında artarak 15,7 milyar liraya yükselmiş.

Peki, bankalar bu paraları nasıl kazanmış? Bankalar, vatandaşın mevduatına verdikleri faizleri düşürürken, kullandıkları kredilerin faizlerini azaltmamış. Yaşanan bu gelişme, BDDK'nın raporunda, mevduatın kısa vadeli, kredilerin uzun vadeli olması nedeniyle açıklanmış. BDDK'ya göre, faizler, 2009 yılında hızla gerilediği için mevduata hemen yansımış ama kredilere hemen yansıyamamış. Halbuki tersi bir gelişme olsaydı ve faizler artsaydı, bankalar, faizlerdeki artışı hemen kredilere yansıtırdı. İşte bu nedenle, BDDK'nın değerlendirmesi pek tatmin edici değil. Hatta yanlış. Çünkü bankalar paraları batabilir korkusuyla uzun vadeli kredi vermiyor. Mevduata yüzde 9 oranında faiz verirken, aynı mevduat sahibi kredi kullandığında yüzde 22 oranında faiz alıyorlar. Denetleyici ve düzenleyici kurumlar, vatandaşın mevduatına sahip çıkmalı. Ve tasarruflara yeterli getiriye sağlamak için sektörde gereken önlemleri almalı.

Gelelim bankaların vatandaşın mevduatına verdikleri ve kredilerden aldıkları faizlere... Toplam faiz gelirleri bir yıl önce 61,1 milyar lira tutarken, 2009'un eylül ayında 65,6 milyar liraya ulaşmış. Toplam faiz giderleri ise bir yıl önce 38,2 milyar lira tutarken 2009 eylülünde 34,5 milyar liraya gerilemiş. Böylece net faiz gelirleri bir yıl içerisinde yaşanan ekonomik durgunluğa rağmen 22,8 milyar liradan 31,0 milyar liraya yükselmiş. Net faiz gelirlerindeki artış yüzde 36 oranında olmuş.

Asıl meseleye gelince... Bankaların para ticareti yapan kuruluşlar olduğunu herkes biliyor. Tabii kârlarını da para ticaretinden yapacaklar. Buraya kadar gelişmeler normal. Ama zarar ettikleri zaman, onların zararları, vatandaşın ödediği vergilerle karşılandığına göre, kâr ettiklerinde de bu kârların önemli bir kısmının olası risklere karşılık ayrılmasında fayda yok mu? BDDK, bankaların, 2009 yılında elde ettikleri kârın, mevduat ve kredi faizleri arasında olması gerekenden fazla kısmını, dağıttırıp gelecek risklere karşılık ayırtmasında fayda var. İleride, bankalar, başları sıkıştığında, vatandaşın sırtına yük olmadan kendi ihtiyaçlarını karşılamalı. Aksi takdirde elde edilen yüksek kârları, ortaklar, alıp gidecek. Anlayacağınız "kârlar patrona, zararlar vatandaşa." Hatırlayacaksınız 2001 yılında batan bankaların zararlarını vatandaş hâlâ yüksek oranda KDV ve ÖTV ödeyerek karşılıyor. İleride bankaların yeniden vatandaşın sırtına yük olmamaları için şimdiden önlem almakta fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yurtdışında parası olanlar dikkat... Mart 2010'da yaptırım geliyor

---

Süleyman Yaşar 09.11.2009

Dünyanın en büyük 20 ekonomisinin temsilcileri hafta sonunda İskoçya'nın doğu sahilinde yer alan St. Andrews'da biraraya geldiler. G-20 ülkelerinin ekonomi bakanları, küresel ekonomide önde gelen kaygının işsizlik olduğunu ileri sürdüler. Küresel düzeyde işsizlik azalana kadar faizlerin düşük tutulacağını ve genişletici maliye politikası uygulanmasına devam edileceğini açıkladılar.

G-20 Ekonomi Bakanları Toplantısı'nda ses getiren öneriyi Britanya Başbakanı Gordon Brown yaptı. Brown "Bankaların başarılarının meyvesini bir avuç kişinin yemesinin, başarısızlıklarının bedelinin ise herkes tarafından üstlenilmesinin kabul edilebilir bir durum olmadığını" söyledi. Britanya Başbakanı finans işlemlerinden ve sigorta poliçelerinden alınacak vergi ile gelecekteki muhtemel finans kurumu kurtarma operasyonları için bir fon kurulmasını önerdi.

Brown'a göre, küresel finansal işlemlerden alınacak yüzde 0,05 oranında bir vergi ile yılda 700 milyar dolar toplanacak. Toplanan paralar batan banka ve finans kuruluşlarının zararlarının kapatılmasında kullanılacak. İktisatçı James Tobin'in önerisine benzeyen bu vergi "Tobin vergisi" olarak biliniyor. Britanya Başbakanı'nın bu önerisine ABD Hazine Bakanı Timoty Geithner karşı çıktı. Günlük finansal işlemlerden vergi alınmasına karşı olduklarını belirtti. Bu konuda IMF'nin bir çalışma yaptığını, bu çalışmanın beklenmesi gerektiğini belirtti. IMF'nin çalışması bankalardaki mevduata "küresel mevduat sigortası" getirilmesi düşüncesine dayanıyor.

Anlayacağınız Britanya ve ABD, Tobin vergisi konusunda anlaşılmadılar.

St. Andrews'da yapılan G-20 Ekonomi Bakanları Toplantısı'nda, alınan en önemli kararlardan bir tanesi de vergi cennetleri ve ülke dışındaki paraların vergilendirilmesine ilişkin oluydu. G-20 bildirgesine göre, 2010 yılının mart ayından itibaren vergi şeffaflığı ve vergide bilgi değişimi için öngörülen küresel kurallar yürürlüğe girecek. Vergi kaçakçılığı, kara para aklama ve terörün finansmanını önlemek amacıyla vergi cennetleri sıkı denetim altına alınacak. Ülkelerin vergi tabanını korumak koşuluyla, mükellef vergi bilgilerinin ülkeler arasında değişimi zorunlu hale gelecek. İstendiğinde mükellef bilgileri derhal diğer ülkeye verilebilecek.

"Peki, bunun Türkiye ile ne ilgisi var" sorusu akla gelebilir. Vergi konusu Türkiye'yi yakından ilgilendiriyor. Yurtdışında parası olanlar, paralarını 2010 yılının mart ayına kadar Türkiye'ye getirmedikleri ya da beyannamelerinde yurtdışında elde ettikleri gelirleri vergi beyannamelerinde belirtmedikleri takdirde vergi kaçakçılığı, kara para aklama ve terörün finansmanı gibi suçlamalarla karşı karşıya kalabilirler. Türkiye'de yurtdışında parası ve mali varlığı olan çok sayıda vatandaş bulunduğu için dikkatli olmalarında fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye dünyanın 8. büyük tarım ekonomisi

Süleyman Yaşar 10.11.2009

Türkiye dünyanın en büyük tarım ekonomileri arasında yer alıyor. Dünya Bankası verilerine göre, Türkiye, 57,6 milyar dolarlık üretim hacmi ile dünyanın sekizinci büyük tarım ekonomisi olarak, ülkeler sıralamasında yer alıyor. Tarımsal sanayi ürünlerinde de, Türkiye, ihracatı yüksek ülkeler arasında bulunuyor. Türkiye makarna ihracatında, küresel pazarlarda İtalya'dan sonra ikinci sıraya yükseldi. 2008 yılında Türkiye'nin tarımsal ürün ihracatı 13,5 milyar dolar oldu. Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerine artan ihracat nedeniyle 2009'da tarımsal ürün ihracatının 15 milyar doların üzerine çıkması bekleniyor.

Dünyanın en büyük tarım ekonomileri arasında yer alan Türkiye'de son günlerde genetiği değiştirilmiş organizmalı ürünler (GDO) tartışması başladı. Dünyada yeni gelişen biyoteknolojiden Arjantin, Hindistan ve Çin tarımsal üretimlerini arttırmak amacıyla faydalanıyorlar. Daha fazla miktarda ve dayanıklı tarımsal ürün elde etmek için biyoteknolojinin bütün olanaklarından faydalanıyorlar. Ayrıca GDO, tüm Amerika kıtasında serbest. Amerika kıtasında GDO pamuk, mısır, kolza ve soya üretiminde kullanılıyor. Türkiye'de GDO'lu tarımsal üretim yok. Yerli sebze ve meyve üretimi tamamen GDO'suz yapılıyor. Ama Türkiye'de de süne ve kımıl hastalıklarıyla mücadele edebilmek için GDO gerekiyor. Ayrıca Ege Bölgesi'nde ikinci ürün elde etmek için GDO'lu pamuk üretimi şart. Eğer Türkiye tarımsal üretimde biyoteknoloji kullanımında geç kalırsa bunun bedeli tarım uzmanlarına göre ağır olacak. Türkiye biyoyakıt üretimine geçemeyecek.

Gelelim GDO konusunda Tarım Bakanı'na yapılan eleştirilere... Türkiye'ye GDO'lu ürün ithalatında, tartışma konusu yönetmelik çıkarılana kadar mevzuat yoktu. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, gümrük müdürlüklerine yazı yazarak ithal edilen ürünlerde GDO olup olmadığına ilişkin beyanname alınmasını istiyordu. İthalatçı beyan ederse GDO olduğu biliniyordu, etmezse bilmek mümkün değildi.

Tarım Bakanlığı, AB mevzuatı ve biyogüvenlik mevzuatı gereğince GDO'lu ürünlerin ithalatına düzenleme getirdi ve yönetmelik çıkardı. Bu yönetmeliğe göre artık Türkiye'ye denetimi yapılmadan tarımsal ürün ve gıda ürünü sokmak mümkün değil. Anlayacağınız bundan sonra GDO'lu ürünler Türkiye'ye kontrolsüz giremeyecek. Peki, mevzuatı olmayan bir alana düzenleme getirdiği için Tarım Bakanı niye eleştirildi? Bu eleştirilerin nedeni pek bilinmiyor. Çünkü, Türkiye'de yönetmelik yürürlüğe girince önce ABD'li mısır ihracatçıları ayağa kalktı. "Ürünlerimiz artık Türkiye'ye giremeyecek" diyorlar. Türkiye'de "GDO karşıtız" diyerek Tarım Bakanı'nı eleştirenler bu durumda bilerek veya bilmeyerek ABD'li mısır ihracatçılarının sözcüsü durumuna düştüler. Aslında GDO'ya karşı olanlar, yönetmelik çıkardığı için Tarım Bakanı'nı tebrik etmeliler. Çünkü yeni çıkan yönetmeliğe göre GDO'lu ürünlerin Türkiye'ye girmesi artık oldukça zor.

Peki, Türkiye biyoteknolojiden faydalanmayacak mı? Bu soru şimdilik cevapsız kaldı. Türkiye tarımda aşama yapmak istiyorsa biyoteknoloji kullanmalı. Tarımsal ürünleri organik ve biyoteknolojili olarak ikiye ayırmalı. Biyoteknoloji kullanılanların fiyatı daha düşük olacağı için bu ürünler küresel pazarlarda kolay talep bulacaktır. ABD ve diğer ülkeler biyoteknolojiden yararlanıp elde ettikleri ürünleri pazarladıklarına göre Türkiye niye yapmasın? Türkiye biyoyakıt ve tarımsal sanayi ürünlerinde dünyanın gerisinde kalmaz. Bu nedenle konuyu iç politika çekişmelerinden uzak tutup tartışmakta fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Irak'ta savaş çıkar sonra para kazan

Süleyman Yaşar 11.11.2009

Irak savaşını destekleyen ve Irak'ta savaşan eski bürokratlar şimdi Irak'ta ticaret yaparak para kazanmaya başladılar. Savaş döneminin önde gelen isimleri, emekliye ayrıldıktan sonra Irak'ta yatırımlara giriştiler ya da Irak'ta çalışan firmalarda önemli görevlere getirildiler.

George W. Bush döneminin önemli isimlerinden ABD'nin eski Bağdat Büyükelçisi Zalmay Halilzad ve ABD'nin Irak'taki eski valisi emekli General Jay Garner savaşın ardından Irak piyasasına ilk giren isimler oldu.

Financial Times gazetesinin dünkü nüshasında yayımlanan habere göre, eski Amerikan Büyükelçisi ve savaş destekçisi Zalmay Halilzad, Halilzad Associaties ismiyle Bağdat ve Erbil'de ofis açtı. Bu iki ofiste, Halilzad, yabancı şirketlere danışmanlık hizmeti veriyor ve Irak'ta yatırım yapmaları için yol gösteriyor. Halilzad, aynı zamanda Birleşmiş Milletler'in eski elçilerinden, *FT* gazetesinin haberine göre Halilzad bu yıl Irak'a çeşitli ziyaretler yapmış.

Emekli General Jay Garner ise Saddam Hüseyin rejimi yıkıldıktan sonra kurulan yeni yönetimin Amerikalı valisiydi. O şimdi Amerika'nın eski Irak Valisi olarak, Kürdistan petrol rezervlerinin yüzde 37'sini satın alan Kanadalı enerji şirketi Vast Exploration'ın yönetim kurulu üyesi oldu. Vast Exploration'ın sözcüsü "Emekli General Jay Garner'in Kürdistan ve Irak'ı çok iyi bildiğini ve şirkete çok faydalı olduğunu" söylüyor.

Eski bürokratların Irak savaşının ardından hemen ticarete girişmeleri, Irak işgalinin asıl amacının petrol kaynaklarının kontrolü olduğu tezini doğruluyor. Eski bürokratların bu davranışları Amerikan kamuoyunda da şüphe yaratıyor. Savaşın tamamen bazılarının kişisel çıkarları doğrultusunda yönlendirildiği kuşkusunu arttırıyor.

Gelelim Irak savaşının ahlaki yönüne... Irak savaşını destekleyen ve bizzat savaşta görev alan diplomat ve generallerin Irak'ta ticaret yapıp para kazanmaları çıkar çatışması yaratıyor. Onlar, içeriden bilgi alanların ticaretini yapıyorlar. Ayrıca "Öldürülen bir milyon Iraklının üzerinden yapılan bu ticaret ne kadar ahlaklı" sorusu tekrar gündeme geliyor. "Savaş çıkartıp, çocukları ve sivil halkı öldürüp kendi ticaretini bu cesetler üzerine kuran adama bürokrat denir mi?" Bu sorunun cevabını araştırmak şart. İşte şimdi küresel düzeyde bu eski bürokratların yaptıklarını sorgulayacak bir organizasyon kurulmalı. Bu kişilerin ticari faaliyetlerinin ahlaki yönü sorgulanmalı. Onlar, gerekirse cezalandırılmalılar. Böylece "savaş çıkar para kazan" eyleminin cezasız kalmayacağı bilinmeli.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Elektrik özelleştirmesinde gürültü İstanbul'da kopacak

Süleyman Yaşar 12.11.2009

Türkiye'de elektrik dağıtım şirketlerinin özelleştirilmesi için 21 tane dağıtım şirketi kuruldu. Bu şirketlerden yedi tanesi 2009'da, iki tanesi daha önceki yıllarda özelleştirildi, kalan 12 şirketin özelleştirilmesi ise açıklanan programa göre 2010 yılında tamamlanacak.

Türkiye'de yılda 182 milyar kilovat saat elektrik tüketiliyor. Türkiye içinde dağıtılıp satılan elektrik ise 134 milyar kilovat saat oluyor. Bu sonuca göre toplam tüketim ile satılan elektrik arasındaki kayıp ve kaçak yüzde 26'yı buluyor. Elektrik dağıtım şirketleri, kayıp ve kaçak oranını azaltmak, yeni yatırımları devlete yük olmadan yapabilmek ve arz güvenliğini sağlamak amacıyla özelleştiriliyor. Bugüne kadar Özelleştirme İdaresi'nin yaptığı elektrik dağıtım özelleştirmelerinden 2,2 milyar dolar tahsilat yapıldı. Yeni sonuçlandırılan Aras, Osmangazi, Yeşilirmak ve Çoruh Elektrik Dağıtım Şirketi özelleştirilmelerinden ise 1,1 milyar dolarlık tahakkuk gerçekleşti. Elektrik dağıtım özelleştirilmelerinin tümü tamamlandığında yaklaşık 12 milyar dolar gelir elde edilecek.

Elektrik dağıtım özelleştirilmeleri, dağıtım bölgelerinin 49 yıllık işletme hakları yeni kurulan anonim şirketlere verilerek yapılıyor. Elektrik dağıtım hakkını alan şirket, bölgeye yüzde 100 elektrik satma hakkını da elde ediyor. Böylece elektrik üreten şirketler, kendi ürettikleri elektriği, işletme hakkını aldıkları bölgede satarak, üretim ve pazarlamada bütünleşme sağlayıp gelirlerini yükseltme olanağına sahip oluyorlar.

Gelelim elektrik dağıtımında en önemli bölgeye... İstanbul, Boğaziçi ve Anadolu Yakası olarak iki dağıtım bölgesine ayrıldı. İki bölgeden oluşan İstanbul, Türkiye elektriğinin yüzde 21'ini tüketiyor. Büyüklüğü nedeniyle diğer bölgelere göre çok cazip. Elektrik dağıtım özelleştirilmesinde İstanbul'un iki yakasından birini alan firma büyük kazanç sağlayacak. Özellikle İstanbul Yakası cazip, Türkiye toplam elektrik tüketiminin yüzde 14,1' bu bölgede yapılıyor. Dolayısıyla İstanbul'da elektrik dağıtım özelleştirmeleri büyük önem taşıyor. Pek çok firma

şimdiden ihaleye hazırlanıyor. Ayrıca kendi ürettikleri elektriğin satış hakkının da bulunması, İstanbul'un değerini arttırıyor.

İstanbul elektrik dağıtım bölgeleri geçmiş yıllarda satışa çıkartılmıştı. Anadolu Yakası özelleştirildikten sonra geri alındı. İstanbul Yakası'nın ihalesi ise iptal edildi. 2010 yılında özelleştirme uygulamalarında İstanbul elektrik dağıtım ihaleleri büyük önem taşıyor. Üretilecek elektriğin satış imtiyazı da içinde olduğundan İstanbul'un ucuza satılmaması gerekiyor. Rekabet yaratılarak kamu gelirinin arttırılmasında fayda var.

2009 Yılında elde edilen elektrik dağıtım özelleştirme gelirleri ve tahakkuklar (milyon \$)

Şirket	Tahakkuk eden tutar	Tahsil edilen tutar
Başkent Elektrik Dağıtım	1.225	1.225
Sakarya Elektrik Dağıtım	600	600
Meram Elektrik Dağıtım	440	440
Aras Elektrik Dağıtım	128	
Osmangazi Elektrik Dağıtım	485	
Yeşilırmak Elektrik Dağıtım	441,5	
Çoruh Elektrik Dağıtım	227	
Toplam	3.546.5	2.265

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Nizam bozulana kadar memurlar muntazamdı

Süleyman Yaşar 13.11.2009

Son günlerde devlet memurluğuna yapılacak atamalarda yeni yasal düzenlemelerin olacağı belirtiliyor. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı, "2,5 milyon memurunun yüzde 36'sının vasıfsız, yüzde 11'inin kamuya hizmet üretemez halde olduğunu" açıkladı. Bakan haklı ama akla hemen şu sorular geliyor.

Peki, bu vasıfsız ve iş göremez memurları devlet kadrolarına kim atadı? Bu vasıfsız elemanlar kendi kendilerine mi gelip devlet kadrolarına oturdular? Vasıfsız ve iş göremez bu memurları devlet kadrolarına daha önce bakanlık yapmış politikacılar atadı.

Herkes bilir... Devlet memurluğuna sınavla girilir ve liyakatle yükselinir. Devlet memurluğuna girişte yasada var olan sınav sistemi politikacılar tarafından geçmişte düzgün uygulansaydı, vasıfsız elemanların sınavı geçmeleri mümkün olmayacaktı. Maalesef politikacılar oy almak kaygısıyla devlet memuriyetinin sınav nizamını bozdular. Yazılı ve sözlü memuriyet giriş sınavını kazanmadan pek çok kişi devlet kadrolarına atandı. İşte şimdi böyle vasıfsız bir yapı karşımıza çıktı. Gerçi 1999 yılından beri kamu personeli seçme sınavına girip belirli bir puanın üstüne geçemeyenlerin atamalarının yapılmadığını biliyoruz. Eğer bu sınav sistemi bozulmadan devam ettirilirse, kısa bir süre sonra kaliteli devlet memurlarına kavuşmak mümkün olur.

Gelelim başka bir memuriyet sorununa... Başbakan Yardımcısı Cemil Çiçek, devlet kadrolarına, özel sektörden yönetici atanacağını duyurdu. Asli ve sürekli kamu hizmetlerinin görüldüğü devlet kadrolarına özel sektörden yönetici atamak işleri düzeltceği yerde bozar. Kamu hizmeti görülürken kâr amacından ziyade sosyal fayda dikkate alınır. Bu nedenle yönetici olarak yetiştirilecek devlet memurları ayrı bir eğitime ve sınava tabi tutulurlar. Dolayısıyla eğitimden geçmemiş elemanların, paraşütle, özel sektörden devlet kadrolarına yönetici olarak atanması sosyal fayda ilkesini zedeler. Ayrıca dışarıdan atamalar, devlet kadrolarında çalışma ve yükselme arzusunun ortadan kaldırır. Çalışma ve liyakatin yerine, politikacıya yaranma ve hoş görünme geçer. Kamu hizmetleri görülemez olur.

Özel sektör yöneticilerine gelince... Türkiye’de özel sektör şirketlerini sahipleri yönetir. Özel şirketlerin üst düzey yöneticilerinin pek çoğu da kamudan ayrılan eski devlet memurlarıdır. Çünkü özel sektör eleman yetiştirmeye pek kaynak ayırmaz. “Özel sektörden kamuya yönetici atanacak” derken, Bakan Çiçek, herhalde eski memurları tekrar devlete atayacağız demiyordur... Geriye bir alternatif kalıyor... Şirket patronlarını devlete yönetici atamak, o da, patronun işine gelmez. Başsız kalan şirketi batır. Patron, Dimyat’a pirince giderken evdeki bulgurdan olabilir.

Peki, ne yapılmalı? Hükümetin şimdi yapmak istediğinin bir kısmını Turgut Özal geçmişte yaptı. Asli ve sürekli kamu hizmeti olmayan kamu bankaları, Merkez Bankası ve KİT yönetimlerine özel sektörden yöneticiler atadı. Yapılan atamalar Turgut Özal’ın haksız olarak suçlanmasına neden oldu ve onu aşağıya çekti. Çünkü ataması yapılanlardan birkaç tanesi hariç, pek çoğu kamu şirketi yöneticiliğini başaramadı. Çok sayıda sorun yaşandı. Yaşanan sorunları, o dönemde görev yapan bir politikacı olarak Cemil Çiçek iyi bilir. İşte bu nedenle özel sektörden asli ve sürekli kamu hizmetlerine yönetici atama kapısı açılmamalı. Yapılacak olan, devlet memurluğuna girişte sınav sistemini ciddi bir şekilde uygulayıp intizamı sağlamaktır.

Not: Yazının başlığı Prof. Cemal Kafadar’ın *Kim var imiş biz burada yoğ iken* kitabından esinlenilmiştir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Açılım faiz ödemesini 21 milyar dolar azaltacak

Süleyman Yaşar 16.11.2009

Başbakan Tayyip Erdoğan “Bu kanlı piyasada şu anda ekmek yiyenler var. Bu kanlı pazardan rant devşirenler var. Bu kanlı sektörden kendilerine siyasi çıkar sağlayanlar var. Terör bittiği, silahlar sustuğu, şehit cenazeleri gelmediği, gençler dağa çıkmadığı zaman, analar ağlamadığı, gözyaşı dökmediği zaman işte bu kanlı piyasanın rantçıları işsiz kalacaklar. İşte o zaman şehit cenazelerini istismar edemeyecekler” dedi.

Başbakan Erdoğan yerden göğe kadar haklı. Demokratik açılıma karşı çıkanlar Türkiye’deki iç çatışmadan sadece siyasi çıkar elde etmiyorlar, büyük tutarlarda para da kazanıyorlar. Peki, Türkiye’de savaşın bitmesini istemeyenler sadece oy avcıları mı? Silah tacirleri mi? Hayır. Savaş sürdükçe, Türkiye, riskli bir bölge olarak belirleniyor. Savaş nedeniyle borçların ödenememe riski öne çıkartılıyor. Borçlanma risk primleri yükseliyor.

Dolayısıyla aldığınız borçlara savaş risk primi olarak fazladan para ödüyorsunuz.

Türkiye'nin toplam kamu iç borcu 2009'un eylül sonunda 320 milyar lira oldu. Kamu kesimi dış borcu ise 78 milyar dolar tutuyor. Toplam kamu borcunun 2009 yılı faizleri 61,6 milyar lira civarında olacak. Oysa Türkiye'de açılım gerçekleşse ve bu kirli savaş dursa, kamu kesimi toplam 431 milyar liralık borcunu 36,6 milyar lira ödeyerek kullanabilirdi. Demek ki savaşın getirdiği risk primi nedeniyle kamu kesimi bu yıl 25 milyar lira fazla faiz ödüyor.

Gelelim özel sektör dış borçlarına... Türkiye'de özel sektörün dış borcu 176 milyar dolar tutuyor. Özel sektör dolar cinsinden ortalama yüzde 7,3 faiz oranıyla dış borç alabiliyor. Ve bu borçlarına yıllık 12,8 milyar dolar faiz ödüyor. Halbuki açılım gerçekleşip, savaş ortadan kalksa özel sektör yüzde 5 faizle, uzun vadeli dolar cinsinden kolayca dış borç alabilir. Böylece 12,8 milyar dolar yerine 8,8 milyar dolar faiz ödeyerek borç stokunu yenileyebilir. Savaşın getirdiği risk primi nedeniyle fazladan ödenen 4 milyar doları ödemekten kurtulur. Eğer demokratik açılım gerçekleşirse Türkiye'nin toplam faiz gideri 21 milyar dolar azalacak. Peki, bu haksız kazancı şimdi kim cebine atıyor? Savaşa destek veren ve açılıma karşı çıkanlar. Onlar, Türkiye'nin risk primini yükselterek para kazanıyorlar. İşte bu nedenle demokratik açılım işlerine gelmiyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İşsizlik artışı hükümete tuzak mı

Süleyman Yaşar 17.11.2009

Dün ağustos dönemi işsizlik rakamları açıklandı. Temmuz döneminde yüzde 12,8 oranında olan işsizlik yüzde 13,4'e yükseldi. İşsizlik artışında işgücüne katılma oranındaki artışın yanında kriz tedbirlerini gevşetmenin de rolü var.

Hükümet, kriz tedbiri olarak kamuya 100 bin geçici işçi alacaktı ama bu işçilerin henüz işe başlamadıkları görülüyor. Kamuda kadrolu işçi sayısı yılbaşından beri ancak 8 bin 151 kişi arttı. Kadrolu işçi sayısındaki çok az artışa rağmen geçici işçi sayısı, yılbaşına göre, Ağustos 2009 döneminde 18 bin 713 kişi azaldı.

Hani 100 bin geçici işçi bu yıl kamuda işe alınacaktı? Anlaşılan hükümet, kriz lobisinin içeride ve dışarıda çıkardığı gürültüden korkup kamu harcamalarının artışını engelliyor. Oysa kriz lobisini amacı işsizliği yükseltip AK Parti Hükümeti'ni, sosyal kargaşa çıkarıp tasfiye etmek. Hükümet bu tuzağa düşmemeli.

Gelelim tuzaklara... TOBB Başkanı, bankaların kâr artışını bütçe açığına bağlarken , "Devlete 'harcamayın' diyoruz. Yapılan harcamanın üçte ikisi boşa gidiyor, ancak üçte bir oranında hizmet alabiliyoruz" diyor.

Peki, TOBB üyeleri verdikleri aidatların kaçta kaçını TOBB'dan hizmet olarak alıyor? TOBB önce topladığı aidatları hizmete dönüştürse, en azından kendi üyelerinin krizini çözer. TOBB üyeleri "birikmiş aidatlarımızla bize kredi verseler sorunumuz kalmaz" diyor. Ama TOBB Başkanı, kendi paraları varken, üyelerine kredi garantisi vermek için "kredi garanti fonuna" Hazine'nin 1 milyar lirasına almaktan çekinmiyor. Sonra kamu

harcaması yapılmasından şikâyet ediyor.

Dün bütçe rakamları açıklandı. 2009'un on aylık bütçe açığı 43,2 milyar lira oldu. Bu açığın 1 milyar lirasını Kredi Garanti Fonu'nun aldığı para oluşturuyor. Madem kamu harcamasından şikâyetçisiniz, TOBB olarak aldığınız 1 milyar lirayı Hazine'ye iade edin, bütçe açığı azalsın. Ayrıca, sosyal güvenlik primlerinin yüzde 5'ini, işveren adına devlet 2008'in eylül ayından beri ödüyor. İşverenin ödemesi gereken bu primleri de Hazine'ye iade ettiğiniz takdirde bütçe açığı hemen kapanır. TOBB Başkanı'nın boşa gidiyor dediği paralar bunlar. Ayrıca TOBB Başkanı, ÖTV ve KDV indirimlerinden hiç söz etmiyor. Vergi indirimleri boşa mı gidiyor ? Ekonominin canlanması için yapılan vergi indirimleri bütçe açığını arttırdı. Boşa giden bir uygulama olmadı. İşte, hükümeti bu tip sorumsuz konuşmalar yanıltıyor.

O halde ne yapmalı? Hükümet, ekonomik durgunluk döneminde kamu harcamalarını düşük gelir grupları lehine arttırmalı. Teşvik amacıyla işe alınacağı açıklanan 100 bin geçici işçi derhal işe başlatılmalı. Öğretmen açığı hemen kapatılmalı. İlave öğretmen alımı yapılmalı.

Bütçe açığından bahsedenler diğer ülkelere baksınlar... Yunanistan'ın 2009 bütçe açığı, ulusal gelirin yüzde 12'sine çıktı. AB ortalaması yüzde 8,6 oldu. Türkiye'nin 2009'da bütçe açığının, ulusal gelire oranı yılsonunda yüzde 6,6 olacak. Diğer ülkelere göre ekonomik durgunluk döneminde bu oran çok düşük bir seviye oluyor. Dolayısıyla korkmaya gerek yok. İşsizliği azaltmak acil görev olmalı. Geçici işçiler teşvik tedbirlerinde açıklandığı gibi işe başlatılmalı. Çözüm istihdamı arttırmaktan geçiyor, başka bir alternatif yok.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Altın fiyatları nasıl gelişecek

Süleyman Yaşar 18.11.2009

Amerikan Merkez Bankası, izlediği düşük faiz politikasıyla doların değerini diğer para birimleri karşısında azaltıyor. Böylece Amerika'nın rekabet gücü artarak ihracatı çoğalıyor. İhracat artışını karşılamak için sanayi üretimini arttıran ABD, yeni istihdam alanları yaratarak yüzde 10,2'ye ulaşan işsizlik oranını azaltmaya çalışıyor. Zaten Başkan Barack Obama liderliğindeki Amerikan yönetimi, ekonomide birinci hedefi işsizliği azaltmak olarak belirlemişti.

Peki, ABD kendi işsizliğini azaltmaya çalışırken yatırımcılar nasıl etkileniyor? Doların değerindeki gerilemeyle zarara uğrayacağını düşünen pek çok yatırımcı, ellerindeki dolarları altın ve diğer emtiaya yatırarak zararlarını azaltmaya çalışıyorlar. Böylece altın fiyatları tahmin edilenin de üzerine çıkıyor. Hatta geçtiğimiz iki hafta içinde Hindistan Merkez Bankası'nın dolar rezervlerini çeşitlemek amacıyla IMF'den 200 ton altın alması, önümüzdeki dönemde Merkez Bankalarının altına yöneleceği işareti olarak kabul edildi. Hindistan'ın ardından Mariutus Merkez Bankası'nın da IMF'den iki ton altın satın alması, Merkez Bankalarının dolar yerine altın alacakları düşüncesini kuvvetlendirdi. IMF'nin Merkez Bankalarına sattığı altınlar, piyasa dışında gerçekleşmesine rağmen, altın fiyatları üzerinde baskı oluşturdu. Ve piyasada çok fazla talep olmamasına rağmen altın fiyatları yükseldi.

Altın piyasası uzmanlarına göre, altın fiyatlarının ons başına destek noktası dün 1.110 dolar olarak belirlendi. Direnç noktası ise 1.150 dolar olarak tahmin edildi. Ama Vietnam'ın altın ithalatını serbest bırakmasının Asya'da fizikî altın hareketini yükselteceğini ve talebe bağlı olarak altın fiyatlarının önümüzdeki günlerde 1.200 dolara çıkacağını ileri sürenler var.

Gelelim altın fiyatlarındaki gelişme tahminlerine... 2009 yılı sonunda bir ons altının 1.077 dolar, 2010 yılı ocak ayında 1.082 dolar ve 2010 yılı haziran ayında 1.111 dolar olacağı tahmin ediliyor. Tabii bunların hepsi tahmin. Altın fiyatlarının oynak olduğunu da unutmamak gerekiyor. 1980 yılının 21 Ocak tarihinde, Irak-İran Savaşı nedeniyle altının onsu 850 dolara kadar yükselmişti. Ama hızla geriledi, hatta 2001 yılının nisan ayında altının onsu 260 dolar oldu. Altın fiyatlarındaki oynaklık nedeniyle altın yatırımı yapmak için uzun vadeli beklemeyi göze almak gerekiyor. Aksi takdirde kısa vadede büyük zararlar oluşabilir. Amatör yatırımcıların dikkatli olmasında fayda var.

Altın fiyat tahminleri (1 ons= 31,1 gram/\$)

Aralık	2009	1.077
Ocak	2010	1.082
Şubat	2010	1.080
Mart	2010	1.062
Nisan	2010	1.047
Mayıs	2010	1.062
Haziran	2010	1.111

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İsrail ekonomisi zorda

Süleyman Yaşar 19.11.2009

Dünyada pek çok ekonomist tarafından hızlı kalkınma ve refah artışına örnek gösterilen İsrail ekonomisinin gerçek fotoğrafının farklı olduğu ortaya çıktı. Filistin topraklarında işgal edilen bölgelerin maliyeti İsrail ekonomisine büyük bir borç yükü getirdi. Borçlardaki artışa rağmen İsrail hükümeti, önceki gün ABD'nin itirazını dikkate almadan Doğu Kudüs'teki yerleşim merkezinde 900 ek konut inşasına onay verdi.

İsrail, dünyaya, hep güçlü bir ekonomiye sahip olduğunu gösterdi. Makroekonomik verilere göre fert başına gelirin yüksek olduğu ileri sürüldü. Yıllardan beri Tel Aviv borsası iyi durumda, enflasyon düşük oranlı ve bütçenin denk olduğu ileri sürüldü. Ama gerçekler farklı. İsrail, Filistin'de işgal edilen bölgeler için yıllık 9,3 milyar dolar harcama yapıyor. Halbuki ABD'nin İsrail'e yıllık yardımı iki milyar dolar. Aradaki fark borçlanmayla kapatılıyor. Aşırı borçlanma nedeniyle devlet borçlarının ulusal gelire oranı yüzde 81'e yükseldi. Borçların, ulusal gelire oranı önümüzdeki yıllarda daha da yükselecek.

İsrail özel sektörüne gelince... İsrail'in Filistin topraklarını işgal altında tutması nedeniyle, İsrail firmaları küresel olarak boykot ediliyor. Ayrım ve baskıya maruz kalıyorlar. Bu nedenle satışları düşüyor. İsrail ekonomisine katkıları azalıyor. İsrail'in ihracatı 2008'de yüzde 6,4 oranında geriledi. Ulusal gelir, 2009'un ilk üç ayında yıllık yüzde 4,2 oranında azaldı. Ayrıca turizm gelirleri Gazze işgali nedeniyle 2009'un ilk sekiz ayında bir önceki yıla göre yüzde 24,7 oranında geriledi.

İsrail'de fakirlik ise ayrı bir sorun... İşgal nedeniyle İsrail'de fakirlik ve ırk ayrımcılığı da artıyor. İşsizlik oranı 2009'un ilk üç ayında yüzde 7,9 oldu. Yahudi çocukların durumu iyi ama İsraili Arap çocuklarının yüzde 60'ı fakirlik sınırının altında yaşıyor. Bu durumu düzeltecek sosyal yardımlar kısıtlı. Çünkü işgalin yıllık masrafı bütçenin yüzde 13'ünü götürüyor. 2030 yılında işgal altındaki Filistin toprakları ile Doğu Kudüs'ün maliyeti İsrail bütçesinin yüzde 50'sine ulaşacak. Bu veriler bize İsrail'in sürdürülemez bir kamu maliyesi olduğunu gösteriyor.

Peki, İsrail bu durumda ne yapacak? İşgal nedeniyle İsrail'in ülke içi ve ülke dışı kaynaklardan elde ettiği gelirleri azalıyor. İşgal masrafları sürekli artıyor. Ekonomik bir mucize olmadığı takdirde İsrail'in işgali sürdürmesi mümkün değil. Çünkü İsrail'in bütçesi işgalin uzun süre devamına izin vermiyor. O halde İsrail parasızlık nedeniyle barışa evet diyecek. Anti-Siyonist lobi grupları da zaten ekonomik nedenlerle epeydir barış istiyorlar. O halde Ortadoğu'da barış yakın diyebiliriz. Tabii bunun Türkiye'ye de faydası olacak. Türkiye'nin kendi iç barışını demokratik açılım süreciyle gerçekleştirmesi ve Ortadoğu'da barışın sağlanması Türkiye ekonomisini güçlendirecek. İşte hâlâ "Demokratik açılımın içinde ne var, anlayamadık" diye soranlara açılımın bir başka boyutu... Ortadoğu'da ticaret ve refah artacak. Yaşam koşulları daha iyi olacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hani Türkiye ekonomisi batıyordu

Süleyman Yaşar 20.11.2009

Türkiye ekonomisi için sürekli olumsuz tahliller yapanlar var. Hatta son günlerde, rant sağlamak amacıyla, AK Parti'nin kapatılması için dava açılacağını ileri sürenler yine ortaya çıktılar. Amaçları ekonomide gerginlik yaratıp, piyasaları karıştırmak ve hükümeti zor duruma düşürmek. Ama ekonomide rakamlar onların istediklerinin tam tersine olumlu geliyor.

Gelelim Türkiye ekonomisindeki olumlu gelişmelere... Nielsen Şirketi, dünyanın her tarafında tüketicilerin süpermarketlerden, hipermarketlerden ve bakkallardan aldıkları malları ölçer. Her ay tonaj ve değer olarak tüm markaların pazar paylarını, dükkânlardaki taleplerini, stoklarını, fiyatlarını hatta raflardaki facing denilen görüntü paylarını bölgesel ve şehir şehir raporlayan ve rakibi de olmayan bir kuruluş olarak biliniyor. Nielsen Şirketi'nin 11 Kasım 2009'da yayımladığı Avrupa Büyüme Raporu'nda, Türkiye, tüketim malları piyasasında, 2009 yılı temmuz, ağustos ve eylül aylarında 2008'in aynı dönemine göre yüzde 11,3 oranında artışla Avrupa birincisi ülke olarak görülüyor.

2009 yılının 28 ve 40'ıncı haftaları arasında, Avrupa ülkelerinde, bir yıl öncesine göre piyasa dinamiği olarak tanımlanan "tüketim malları talebi" dokuz ülkede miktar ve değer olarak düşüyor. Nielsen Şirketi verilerine göre bu ülkeler fiyatların gerilediği deflasyonist bir süreç içerisinde. Tüketim malları pazarı Slovakya'da yüzde 6,6, İrlanda'da yüzde 5,6, Yunanistan'da yüzde 1,3 oranında daralıyor. Diğer yandan Finlandiya'da, yüzde 1,3, Avusturya'da yüzde 2,2 Hollanda'da yüzde 4,6 Norveç'te yüzde 5,9 oranında artarken Türkiye'de yüzde 11,3 oranında artıyor. Tüketim malları piyasa dinamiğinin hızlı gelişmesi, kötümserlerin aksine, Türkiye ekonomisinin dünya krizinde hızlı toparlanmasının iyi bir göstergesi oluyor.

OECD'nin, dün yayınladığı "Ekonomide Görünüm Raporu" da Türkiye ekonomisindeki olumlu gelişmeleri destekliyor. Türkiye ve Güney Kore, 2010 ve 2011 yıllarında en yüksek oranda büyüyen OECD üyesi ülkeler olacaklar. İşte bu nedenle ekonomiyi kötü gösterip, piyasaları karıştırmaya çalışanlara fırsat vermemek gerekiyor.

Nielsen piyasa dinamiği ölçümü (2009Q3-2008Q3 % değişme)

Slovakya	-6,6
İrlanda	-5,6
Çek Cum	-5,5
Almanya	-1,6
Yunanistan	-1,3
İtalya	-1,3
Portekiz	-1,3
Danimarka	-0,9
İspanya	0,5
Finlandiya	1,3
Fransa	1,5
Avusturya	2,2
Belçika	2,6
Hollanda	4,6
İsveç	5,5
Polonya	5,8
Norveç	5,9
Türkiye	11,3

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Toptancılar Kürt işadamlarına mal vermiyor

Süleyman Yaşar 23.11.2009

Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası tarafından hafta sonunda “Demokratik Açılımın Sosyal, Siyasal ve Olası Ekonomik Etkileri” konusunda bir panel düzenlendi. Panele Doğu ve Güneydoğu illerinden pek çok işadami katıldı.

Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Galip Ensarioğlu'na göre, 1927 sanayi sayımı verileri dikkate alındığında, Diyarbakır, dokuma sanayinde, Türkiye’de en çok üretim yapan ilk üç il arasında yer alıyor. Ama şimdi güvenlik sorunu nedeniyle Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesi ancak yüzde 50 kapasite ile çalışıyor. Diyarbakır’da artık dokumacılık bitmiş. Pek çok tesis kapanmış. Demokratik açılım gerçekleştiği takdirde kapanan tesisler yeniden açılacak. Yeni yatırımlar başlayacak. Diyarbakır Belediye Başkanı Osman Baydemir de aynı görüşte. Diyarbakır, nüfusuyla orantılı olarak altyapı yatırımlarından yeterli payı alamıyor. Bu nedenle yatırımcı gelmiyor. Dolayısıyla verilen teşvikler, altyapısı olmayan illerde istihdamı arttırmıyor. İstihdam olmayınca gelir de artmıyor. Bölgede, altı kişilik bir ailenin aylık ortalama geliri 809 lira. Bu tutar Türkiye açlık sınırı ortalaması kabul edilen 1135 liranın altında. Bölge nüfusunun yüzde 38,4’ü yeşil kartlı. Türkiye’de 9 milyon 362 bin yeşil kartlı vatandaş var. Yeşil kartlıların yüzde 46’sı Güneydoğu’da yaşıyor. Yüksek yeşil kartlı oranı, bölgede yaşayan pek çok ailenin, aylık gelirinin asgari ücretin üçte birinden az olduğunu bize gösteriyor.

Peki, Anadolu ve Diyarbakır’ın sorunları niye çözülemiyor?.. Oda Başkanı Ensarioğlu'na göre, İstanbul’daki statükocu zenginler, imtiyazlarını Anadolu sermayesi ile paylaşmak istemiyorlar. Bu nedenle sorunlar çözülemiyor. Sorunların çözülmesi için “demokratik açılıma” TÜSİAD ve TOBB’un destek vermesi gerekiyor. Ama bu iki kuruluş hâlâ demokratik açılımı anlayamadıklarını ileri sürerek, ekonomik amaçları dışında siyasi çıkar hesabı yapıyorlar.

Gelelim açılımın yarattığı yeni soruna... TÜSİAD ve TOBB’un demokratik açılıma karşı tutumları Güney ve Doğu Anadolu’daki işadamlarını mağdur etmeye başladı. Konferansa katılan bazı Kürt işadamları, İstanbul’daki toptancıların Güneydoğu’ya mal vermeyi kestiklerini ileri sürdüler. Bunun nedeni, İstanbul toptancılarının Kürt işadamlarına “açılım” nedeniyle olumsuz bakışları. İşadamlarının sivil toplum örgütleri, AK Parti hükümetinin bütün icraatlarına karşı çıkıyor. Anlaşılan bu karşı çıkış ekonomik ambargoya kadar gidiyor. Artık sivil toplum örgütlerinin sağduyulu üyeleri harekete geçip, yöneticilerini uyarmalıdır. Onların asıl görevlerinin ticaret ve sanayi olduğunu hatırlatmalılar. Siyasete yoğunlaşmış işadami örgütleri ülkeye zarar vermeye başladı. Dikkatli olmakta fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kim sağcı kim solcu

Süleyman Yaşar 24.11.2009

Ekonomik krizlerin ardından gelen durgunluk dönemlerinde ekonomiyi canlandırmak için, hükümetler, kamu harcamalarını arttırırken bir yandan da vergileri azaltır. Yapılan bu uygulamada kritik bir soru ortaya çıkar. Vergi indirimleri mi, harcama artışları mı ulusal geliri daha hızlı arttırır? Daha doğrusu 1 liralık vergi azalışı mı, yoksa 1 liralık harcama artışı mı ulusal geliri daha çok arttırır? Bu sorunun cevabı iktisatçılar arasında büyük bir tartışma yaratır.

Sağcı ve merkezdeki iktisatçılar, vergi indirimlerinin, ekonomik durgunluğu gidermede daha iyi sonuç verdiğini ileri sürerler. Buna karşın solcu iktisatçılar, harcama artışlarının ekonomik durgunluğu gidermede daha etkin olduğunu söylerler. Kısaca ekonomik durgunlukta sağcılar, vergilerin indirilmesini, solcular harcamaların artmasını ister. Solcu iktisatçılara göre, kamu harcamaları istihdamı artırır. Ayrıca ücret ve subvansiyonlardaki artış, toplam talebi çoğaltır. Peki, iki taraf da aynı anda haklı olabilir mi? Bu sorunun cevabını iki araştırmacı veriyor.

Harvard Üniversitesi'nden Alberto Alesina ve Silvia Ardagna 1970-2007 yılları arasında OECD ülkelerinin maliye politikalarını analiz ederek "vergi indirimlerinin" durgunluk dönemlerinde ulusal geliri daha fazla arttırdığını ileri sürüyorlar. Onlara göre, Amerikan ekonomisindeki harcama artışları, 2009'da bütçe açığının ulusal gelire oranını yüzde 12'ye çıkardı. Bütçe açığının ancak 2020 yılında yüzde 7'ye gerilemesi mümkün. Çünkü, Irak ve Afganistan savaşları için yapılan harcamaları, sağlık ve sosyal güvenlik harcamaları ile işsizlik nedeniyle yapılan devlet yardımlarını kesmek pek mümkün değil. İşte bu nedenle ABD Başkanı Barack Obama "sol" bir maliye politikası izliyor.

Türkiye'ye gelince... AK Parti hükümetinin dünya mali krizi nedeniyle izlediği maliye politikasında vergi indirimlerine rağmen harcama artışı çok fazla.

Bütçe uygulamalarının 2009 yılı ekim ayı sonuçlarına göre, on ayda vergi gelirleri ancak yüzde 0,8 oranında gerileyerek 2009'da 139,1 milyar lira oldu. Hükümet fazla vergi indirimi yapmadı. Dayanıklı tüketim malları üzerindeki ÖTV ve KDV indirimlerini de altı ay uygulayarak kaldırdı. Ama 2009'un ocak-ekim döneminde, faiz hariç harcamalar, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 22,6 oranında artarak 168,3 milyar liraya ulaştı. Bütçe verileri, bize, durgunluk döneminde AK Parti hükümetinin izlediği maliye politikasının "sol" bir maliye politikası olduğunu gösteriyor. Çünkü, sıfır ve 18 yaş ile 65 yaş üzerine bedava sağlık hizmeti, okula çocuğunu gönderen dar gelirli ailelere okul yardımı, fakir ailelere kömür yardımı, yerel yönetimlere bütçe desteği, bunların hepsi sosyal içerikli harcamalar. Ve durgunluk döneminde bu tür harcamaların tutarı çoğaltıldı. Ayrıca, işveren sosyal güvenlik primlerinin yüzde 5'inin, krizin derinleştiği tarihten beri devlet tarafından ödenmesi istihdama destek olduğundan solcu iktisatçıların önerilerine uyuyor. Bu veriler ışığında, Sosyalist Enternasyonal'in niye CHP'yi üyelikten çıkartıp AK Parti'yi üyeliğe davet ettiği şimdi ortaya çıkıyor.

Anlayacağınız Barack Obama ve Tayyip Erdoğan'ın maliye politikaları birbirine benziyor. İkisi de ekonomik durgunluğa karşı "sol" içerikli bir maliye politikası izliyorlar. Krizde dar gelirliye ve düşük gelir gruplarına öncelik veriyorlar. Gelelim bir çelişkiye... Solcu olduğunu ileri sürüp AK Parti'nin maliye politikasını eleştirenler dikkat etmeli... Bilerek veya bilmeyerek sağcı oluyorlar.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye döviz sorunu yaşar mı

Süleyman Yaşar 25.11.2009

Türkiye’de vatandaş yöneticilerine güvenmediğinden diğer ülkelerin parasıyla tasarruf yapar. Krizlere karşı tasarrufunun değer kaybını, döviz ve altın tutarak engellemeye çalışır. Döviz mevduat verileri, dün yayınlanan Merkez Bankası Finansal İstikrar Raporu’nda yer aldı. Hane halkının, bankalardaki döviz mevduatı 70 milyar dolara ulaştı. Şirketlerin döviz mevduat hesabı ise 50 milyar dolar civarında.

Peki, döviz tutmak faydalı mı? Kurumsal yapısı sağlam olmayan ülkelerde faydalı. IMF, Türkiye’ye dokuz yıllık stand-by anlaşması döneminde vatandaşın mevduatını döviz olarak tutmasını istememişti. Ama vatandaş, IMF’i dinlemeyerek döviz tutmaya devam etti. Ve hane halkı döviz tuttuğu için dünya mali krizi Türkiye ekonomisine fazla hasar veremedi. Yaşanan bu olumlu sonucu IMF Başkan Yardımcısı John Lipsky de kabul etti “Hane halkının mevduatını döviz olarak tutması Türkiye’de dünya mali krizinin olumsuz etkilerini azalttı” dedi.

Hane halkının döviz borcuna gelince... Türkiye’de hane halkının döviz mevduatına karşılık döviz borcu çok düşük tutarda. Hane halkının 70 milyar dolarlık döviz mevduatına karşılık, sadece dövizde endeksli 2,4 milyar dolar borcu var. Ayrıca hane halkının, döviz ve Türk parası olarak toplam borçlarının, toplam varlıklarına oranı yüzde 34,4 tutuyor. Aile borçlarının, varlıklarına oranı diğer ülkelere göre de oldukça düşük. Türkiye’de ailelerin borçlarının düşük olması krizlerde ekonominin hızla toparlanmasına yardım ediyor.

Türkiye’de şirketlerin döviz yükümlülüklerini incelersek... Türkiye’de reel kesimde faaliyet gösteren şirketlerin döviz borcu 142,4 milyar dolar tutuyor. Bu borcun 77,7 milyar doları Türkiye’deki bankalardan ve onların yurtdışı şubelerinden alınmış. Sadece 51 milyar doları Türkiye de yerleşik olmayan bankalardan temin edilmiş. Bu rakamlar bize reel kesimdeki şirketlerin, Türkiye’de faaliyet gösteren bankalardan “back to back” dediğimiz, şirket sahiplerinin kaynaklarından borçlanmanın yoğun olarak kullandığını gösteriyor. O halde reel kesimde şirketler döviz borçlarını kolayca ödeyebilirler. Zaten şirketler, krizin derinleştiği 2008 yılının eylül ayından beri sorun çıkarmadan borçlarını ödüyorlar. Önümüzdeki bir yıl içerisinde ödenecek şirket borçları, 28 milyar dolar olduğuna göre bu miktar dış borcun ödenmesinde herhangi bir sorun görünmüyor.

Peki, son günlerde Türkiye’nin borçlarını ödeyememesi karşılığı alınan sigorta primleri (credit default swap spread) niye yükseliyor? Türkiye’de hane halkı ve özel şirketler borçlarını ödeyebilecek mali güce sahipler. Ayrıca devlet borçlarının, ulusal gelire oranı da yüzde 48 civarında; dolayısıyla ortada sorunlu bir borç yükü yok. AK Parti hükümetinin “demokratik açılım” politikası bazılarının yurtiçinde ve yurtdışında hoşuna gitmiyor. İşte bu nedenle sigorta primini düşürmeleri gerekirken yükseltiyorlar. Halbuki Türkiye, demokratik açılım gerçekleşirse borçlarını daha kolay öder. Ama onların amacı, borçların kolay ödenmesi değil. Onlar, yüksek risk primi olarak her yıl aldıkları 21 milyar doları kaybedeceklerinden korkuyorlar. Barışı risk olarak görüyorlar. Rantiyelerin yarattığı bu sorun içte ve dışta hızla çözülmeli. Aksi takdirde yüksek risk primi ödemeye devam edeceğiz.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Konut fiyatları ne olacak

Süleyman Yaşar 26.11.2009

Türkiye İstatistik Kurumu, dün, 2009 yılının temmuz, ağustos ve eylül aylarında, Türkiye’de 111 bin 913 konut satıldığını açıkladı. Geçen yılın aynı dönemine göre, konut satışları yüzde 2,36 oranında arttı. Ama 2009 yılının nisan, mayıs, haziran aylarına göre, yılın üçüncü çeyreğinde konut satışları yüzde 42,53 oranında geriledi.

Peki, 2009 yılının ikinci çeyreğinde konut satışları niye hızla çoğaldı? Bunun nedeni, borçlarını ödemek amacıyla konut sahiplerinin hızla elden çıkardığı konutlar olabilir. Çünkü geçen yılın aynı döneminde 113 bin konut satılırken bu yıl tam 194 bin konut satıldı.

Konut satışlarını bir de yılın ilk dokuz aylık dönemlerine göre mukayese edersek... Farklı bir tablo ile karşılaşıyoruz. 2009 yılının ocak-eylül dönemini kapsayan ilk dokuz ayında, Türkiye’de, 415 bin 517 konut satıldı. Geçen yılın aynı döneminde, satılan konut sayısı 334 bin 589 adet olmuştu. Bu rakamlar mukayese edildiğinde, 2009 yılının ilk dokuz ayında konut satışlarının, geçen yılın aynı dönemine göre, yüzde 24,1 oranında arttığı ortaya çıkıyor. Konut satışlarındaki artış oranı, bize, ekonomik durgunluğa rağmen 2009 yılının ilk dokuz ayında, emlak sektörü işlem hacminde önemli bir yükseliş olduğunu gösteriyor.

Peki, 2010 yılında gayrimenkul sektörü nasıl gelişecek... Körfez ülkeleri ve Asya’da konut ve gayrimenkul yatırımları 2010 yılında cazip hale gelecek. Dubaili bir otel devi olan Jumeirah, Asya şehirleri öncelikli olmak üzere 2012 yılından önce 30 yeni otel yapımını başlatacak. ABD’de otel, alışveriş merkezi ve ofis yatırımları hızlanacak. Ayrıca durgunluğu gidermek amacıyla yapılacak okul, hastane gibi kurumsal inşaat pazarı da 2010 yılında canlanacak.

Türkiye’ye gelince... Konut ve gayrimenkul sektöründe küresel düzeyde yaşanan gelişmeler Türkiye’yi de etkiliyor. Küresel ekonomik toparlanmaya paralel olarak Türkiye’de de 2010 yılında konut sektöründe canlanma ve fiyat artışı bekleniyor. Türk parası ve döviz faizlerinin düşük oranlı seyretmesi, konut ve gayrimenkul yatırımlarını cazip hale getiriyor. Ayrıca borç ödemek için konut satışı azaldığından konut arzı daralacaktır. Bu nedenle önümüzdeki yıl Türkiye’de konut ve gayrimenkul fiyatlarında yükseliş olacağını söyleyebiliriz.

Türkiye’de konut satışları (Adet)

2009 Yılı	2008 Yılı
I. Dönem 108.861	I. Dönem 112.168
II. Dönem 194.743	II. Dönem 113.088
III. Dönem 111.913	III. Dönem 109.333
Toplam 415.517	334.589

Kaynak: TÜİK

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Artık akıllı devletler kurulacak

Süleyman Yaşar 27.11.2009

Amerikan ekonomisinde başlayıp bütün dünyayı saran mali krizin ardından devletlerin ekonomi içerisindeki payı yükseldi. ABD’de ulusal gelirin yüzde 5,4’ü şirket kurtarma operasyonları için harcandı. Devlet, pek çok özel şirkete hissedar oldu. Oysa Amerikan eski Başkanı Bill Clinton 1995 yılında “Artık ekonomide büyük devlet sona erdi” demişti.

Gelelim Amerikan kaynaklı mali kriz nedeniyle ekonomide büyüyen devletin nasıl küçüleceğine? Bu soruya Amerikan Başkanı Barack Obama şöyle cevap veriyor, “Sorun ekonomide devletin büyük veya küçük olması değildir. Devletin nasıl çalıştığıdır.” Başkan Obama, devlet piyasaları, sağlık sistemini ve çevreyi akıllı olarak yönettiği takdirde ekonomide payının büyük ya da küçük olmasının bir sorun teşkil etmediğini ileri sürüyor. Başkan Obama’nın cevabının ardından “akıllı devlet” kavramı ortaya çıkıyor.

Peki, ne demek akıllı devlet? Bundan böyle piyasaların ve doğal kaynakların küresel düzeyde iyi yönetilmesi şart. Britanya devletinin bilim baş danışmanı John Beddington’a göre, önümüzdeki 20 yıl içerisinde gıda ve enerji talebi yüzde 50 oranında, temiz su talebi ise yüzde 30 oranında yükselecek. Artan talebin karşılanması için doğal kaynakların kullanımında bugün ve yarının planlanması gerekiyor. İşte bu nedenle devletlerin rolü, hammadde ve doğal kaynakların iyi yönetilmesi için zorunlu olarak artacak. Ve doğal kaynakların kullanımında çatışmalar yoğunlaşacak. Belki hatırlanacaktır, Madagaskar hükümeti, ülkenin ekilebilen topraklarının yarısını Güney Koreli Daewoo lojistik şirketine, kiralanın alanlardan elde edilen tarım ürünlerinin ihracı koşuluyla bedelsiz olarak kiraladı. Bu kiralamanın hemen ardından, 2009’un mart ayında hükümet bir darbeye düşürüldü ve yeni kurulan hükümet anlaşmayı feshetti. Arazilerin milyarlarca dolar tutacağı tahmin edilen kira bedelinin alınmaması Madagaskar’ın geleceğini tehdit ediyor açıklaması yapıldı. Yine Çin ve Tibet arasındaki sorunların nedeni, Asya’nın en büyük 10 nehrinin, kaynaklarının Tibet platolarında bulunmasına, dayanıyor. Rusya ve Kanada arasında ortaya çıkan yeni sorun, buzulların su elde etmek amacıyla paylaşılmasındaki anlaşmazlıktan çıkıyor. İşte yaşanan bu sorunlar ancak akıllı devletler yoluyla çözülebilecek. Artık akıllı binalar gibi akıllı devletler kurulacak. Çünkü devletler akıllı değilse hem kaynaklar israf olacak hem de çatışmalar yoğunlaşacak.

Peki, akıllı devletler ne yapacak? Akıllı devletler, tarım alanlarının kullanımında küresel gıda güvenliğini dikkate alacaklar. Açlık ve temiz suya ulaşım sorununu çözümleyecekler. Doğal kaynakların nasıl kullanılacağını planlayacaklar. İklim değişiklikleri ve çevre kirlenmesini en aza indirecekler. Örneğin Kanada, ineklerin karbon emisyonunu, yüzde 25 oranında azaltan bir projeyi, et üreticilerinin hizmetine sunarak, hem et üretiminin hem de çevre sağlığının sürdürülmesini temin ediyor. Ayrıca, akıllı devletler, açgözlü yönetici ve sermayedarın topluma zarar vermeyecek biçimde çalışmasını sağlayacaklar. Piyasaları iyi izleyecekler. Kriz sinyallerini erken alacaklar. Böylece küresel düzeyde öngörülebilir ve iyi yönetilebilen bir ekonomi ortaya çıkacak. Dolayısıyla artık devletin ekonomide büyüklüğü veya küçüklüğü yerine “aklı” tartışılacak. İyi bayramlar diliyorum.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yunanistan, Dubai’den daha tehlikeli

Dubai, Birleşik Arap Emirliği'ne bağlı bir şehir devleti olarak biliniyor. Şehri, Şeyh Muhammed bin Raşid el Maktum yönetiyor. 1960'lı yıllarda küçük bir balıkçı kasabası olan Dubai, 1997'de Hong Kong'un Çin'e devredilmesinin ardından bölgenin ticaret merkezi olma yolunda ilerledi ve başarılı da oldu.

Birleşik Arap Emirlikleri içerisinde, Dubai, ticaret, turizm ve finans merkezi olarak önem kazandı. Dubai topraklarından petrol ve doğalgaz çıkarılması şehrin önemini arttırdı. Petrol ve doğalgaz, şehrin gelirinin yüzde 6'sını oluşturuyor. Ayrıca Dubai'de pek çok gayrimenkul yatırımı var. Bu yatırım şirketlerinden Dubai World, geçen hafta sonunda 59 milyar dolar tutan borçlarının 14 aralıkta ödenmesi gereken 3,5 milyar dolar tutan "sukuk" servisinin ödemesinin altı ay ertelenmesini istedi. Çünkü palmiye şeklindeki yapay ada ve inşa edilen diğer gayrimenkulleri son aylarda alan ve kiralayan yok. Borçların ertelenmesi için yapılan bu ani istek, geçen cuma günü piyasaları karıştırdı. Ama DowJones sanayi endeksi fazla etkilenmedi. Sadece 150 puan geriledi. Dubai'nin borç erteleme talebi özellikle gelişmekte olan ülkeleri etkiledi. Çünkü Dubai Ortadoğu'nun Arjantin'i olarak biliniyor. Bu nedenle gelişmekte olan ülke kategorisinde yer alıyor.

Peki, Dubai'nin borç erteleme talebinden Türk parası nasıl etkilendi? Cuma gecesi Türk parası ve Güney Afrika para birimi rand küresel piyasalarda Amerikan Doları karşısında yüzde 3 oranında değer kaybetti. Amerikan Doları karşısında Türk parası bankalar arası alım- satımlarda 1 lira 49 kuruştan 1 lira 53 kuruşa kadar yükseldi. Ardından lira değer kazandı ve cumartesi günü dolar/TL paritesi 1 lira 51 kuruş oldu. Türk parasında ortaya çıkan bu değer kaybının dolar/avro paritesindeki değişmeye paralel olarak gerçekleştiğini söylersek belki daha doğru olur. Çünkü dolar, avro ve altın karşısında değer kazandı.

Dubai'de ortaya çıkan borç erteleme sorunu aslında Yunanistan, Britanya, İspanya ve İrlanda'yı etkiledi. Yunanistan ve Britanya'nın bütçe açıklarının ulusal gelirlerine oranı yüzde 12'yi buldu. Bu dört ülkenin devlet borçlarını ödeyememe sorunu gündeme geldi. Yunanistan, Avrupa Para Birliği'ne üye olmasına rağmen ilk defa Türkiye'den daha riskli bir ülke haline geldi. Dubai sorunu, Yunanistan'ın borç ödeyememe sigorta primini (CDS spread) Türkiye'nin üzerine çıkarttı. Yunanistan'ın CDS spread'ı bazı işlemlerde 212'yi aştı. Çünkü Yunanistan'ın kamu borçlarının ulusal gelirin oranı yüzde 108 civarında. Yüksek borç yükü, borçların ödenememesi kaygısını artırıyor. Oysa, borç ödemelerini altı ay erteletmek isteyen Dubai World'ün toplam borcu 59,1 milyar dolar, toplam varlıkları 99,6 milyar dolar tutuyor. Yıllık geliri ise 14,2 milyar dolar civarında bulunuyor. Anlayacağınız Dubai World borçlarından daha fazla varlığa sahip. Dolayısıyla, Dubai, Yunanistan'dan daha iyi durumda.

Peki, Dubai ve Yunanistan'ın durumu bizi nasıl etkiler? Tabii olumsuz etkileri olacak. Türk parasının benzeri gelişmekte olan ülkelerle birlikte değer kaybetmesi bu etkinin ilk göstergeleri. Bayram ertesinde Hazine faizleri de yukarıya çekilecek. Ama Türkiye'de bankaların sermaye yeterliliğinin istenen oranın üç katı olması, bizim için bir güvence. Ayrıca Türkiye'de devlet borçlarının, ulusal gelire oranı yüzde 47 civarında bulunuyor. Borç oranının düşük olması maliye politikasının sürdürülebilirliğini gösteriyor. Türkiye için endişelenmeye gerek yok. Ama komşumuz Yunanistan'ın olumsuz mali durumu bizi de kısa vadede olumsuz etkileyebilir. Dikkatli olmak gerekiyor.

AB Yunanistan'ı kurtaracak mı

Süleyman Yaşar 01.12.2009

Dubai World şirketinin borç erteleme talebinin ardından Yunanistan'ın borçlarını geri ödeyememe riski gündeme geldi. Dubai World devlet değil. Devletin sahip olduğu bir şirket. Bu nedenle Yunanistan ile farklı konumda. Eğer Yunanistan borç erteleme isterse, bu durumda doğrudan devlet borçları geri ödenemeyeceği için Avrupa ekonomisi üzerinde farklı bir etki yaratacak. Çünkü Yunanistan AB üyesi ve aynı zamanda AB para birliği üyesi. Avro kullanıyor ve bu nedenle bağımsız para politikası izlemesi mümkün değil. Devalüasyon yapıp verimlilik düzeyini diğer ülkelerle ayar etmesi de mümkün olmayacak.

Peki, Yunanistan ekonomisi niye bu hale geldi? Yunanistan, AB para birliğine girdikten sonra İrlanda, Portekiz ve İspanya ile birlikte verimlilik hesaplarını bir kenara itti. Yunanistan'da ücretler, Almanya gibi verimli ülkelere göre ayarlanmaya başladı. İrlanda, Portekiz ve İspanya da aynı yolu benimsedi. Yunanlı işçiler politikacılara "Alman işçi yüksek ücret alıyor da biz niye almıyoruz" sorusunu sordular. Ve onlar da Almanlarla aynı ücreti almaya başladılar. Halbuki Almanya'da bir işçi saatte iki kalem üretiyorsa, Yunanistan, Portekiz, İrlanda ve İspanya'da bir işçi aynı sürede ancak bir kalem üretebiliyor. Aynı ücreti almaları mümkün değil. Ama bu verimlilik farkına rağmen aynı ücreti almaktan çekinmediler. Bunun üzerine ücretlerdeki verimlilik farkı devlet bütçelerinden ödenerek kapatıldı. Yüklü miktarda alınan AB hibeleri bir müddet bu verimsiz yapıyı gizledi. Yunanistan 84 milyar avro, İspanya 110 milyar avro AB hibi aldı. Hemen belirtelim, Türkiye 1963'ten beri, AB'den, ancak 1,7 milyar avro tutarında hibe alabildi. Nihayet yaşanan dünya mali krizi gerçekleri ortaya çıkardı. Bize bir kalkınma mucizesi olarak sunulan İrlanda çöktü. Şimdi Dubai şoku Yunanistan'ı gündeme getirdi. İspanya yaptığı konutlara alıcı bulamadığı için zor durumda, battı batacak.

Peki, Yunanistan bu olumsuz durumdan nasıl çıkabilir? Yunanistan'ın ulusal geliri 372 milyar dolar. IMF'ye göre devlet borçları ulusal gelirinin yüzde 108'ine eşit. Ama dün *Financial Times* gazetesinin Deutsche Bank'tan aktardığı verilere göre, Yunanistan'ın devlet borçlarının ulusal gelirine oranı yüzde 135'i buluyor. Özel ve kamu borcu birlikte alındığında borç yükü yüzde 149,2 oluyor. Yunanistan'ın bütçe açığı 2009'da yüzde 12,7 düzeyinde, 2010'da yüzde 9,1'e gerilemesi bekleniyor. Bu verilere göre Yunanistan'ın işin içinden çıkması zor. Yunanistan, Deutsche Bank'a göre 46 milyar dolar yeni borç arıyor. Bunun için IMF ile görüşmesi gerekiyor. AB ise Yunanistan'a doğrudan bir kurtarma operasyonu yapması halinde "ahlak zafiyetinden" çekiniyor. Çünkü bol keseden harcayıp, AB'nin kurtarma operasyonu yapacağını düşünmek iyi bir örnek olmayacak. Ayrıca İrlanda, Portekiz, İspanya'da aynı kurtarma operasyonunu bekleyecekler. Şimdilik AB, IMF'nin Yunanistan'ın sorununu çözmesine sıcak bakıyor. Ama IMF işi üstlenmezse, AB mecburen kurtarma operasyonu yapmak zorunda kalacak. Çünkü, Yunanistan'ın devlet borçlarını ödeyememesi AB para birliğine üye ülkelerin, devlet kâğıtlarının risk primini yükseltiyor.

Peki Türkiye, Yunanistan'a yardım edebilir mi? Evet edebilir. Türkiye yeterli döviz rezervine sahip. Merkez Bankası, komşu Yunanistan'a döviz likiditesi sağlayabilir. Böyle bir operasyon Türkiye'nin kredibilitesini yükseltir. "Komşularla sıfır problem, maksimum ticaret" politikası izleyen Türkiye'nin, Yunanistan'a destek vermesinde fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

GDO'lu yeni ürün CoCos piyasada

Süleyman Yaşar 02.12.2009

Genetiği değiştirilmiş organizmalar kavramı sadece biyolojide ve tarımda kullanılmıyor. Finans kesimi de GDO'lu ürünler ihraç etmeye devam ediyor. Finans kesiminin yeni GDO'lu ürünü "contingent convertible capital notes" CoCo veya CoCos lakabıyla anılıyor.

Finans kesiminde ortaya çıkan bu yeni ürün, CoCos, normal dönemde yüksek faiz getiriyor ama ekonomi krize girdiğinde şirket sermayesine dönüşüyor. Böylece CoCos, şarta bağlı olarak sermayeye dönüşen bir senet anlamına geliyor. CoCos, kriz döneminde sermayeye dönüşünce, borç senedi olmaktan çıktığı için, şirket borçlu olmaktan kurtuluyor ve kriz dönemlerinde şirket hisseleri pek fazla değer kaybetmiyor. Şirket krizlere dayanıklı oluyor. Dolayısıyla CoCos sahipleri, normal dönemlerde yüksek faiz alırken, kriz dönemlerinde de normal fiyatlardan işlem gören hisse senetlerine sahip oluyorlar.

Peki, CoCos en çok hangi sektörde kullanılıyor? CoCos bankacılık ve finans sektörü için cazip bir hybrid finansal araç. *Financial Times* gazetesinden Jennifer Hughes, bir ilk olarak Lloyds Bankacılık Grubu'nun geçen hafta 9 milyar sterlin tutarında CoCos ihracı duyurusu yaptığını belirtti. Özellikle bankacılık sektöründeki regülatörler, bu yeni finansal aracı bir kriz sigortası olarak görüyor. Çünkü CoCos, bankaları ve finans kuruluşlarını krizlere karşı sigorta eden senet niteliği taşıyor. Kriz döneminde CoCos, satışta belirtilen kriz koşullarına uyularak hisse senedine dönüştüğü için bankalar batmıyor. Böylece kriz dönemlerinde sağlam bir bankacılık sektörü öngörülebiliyor. İşte bu nedenle, regülatör kuruluşların bu hybrid senetlerin satışını destekleyeceği belirtiliyor.

Peki, Türkiye'ye CoCos ithalatı serbest mi? Evet serbest. Çünkü Türk Kambiyo Rejimi'ne göre, Türkiye'ye her türlü menkul kıymet ithalatı serbest olduğundan, yurtdışında çıkartılan CoCo'ların Türkiye'ye ithalatında bir kısıtlama yok.

Acaba Türkiye'deki şirketler CoCos çıkartabilir mi? Türkiye'de hisse senedine dönüşebilir tahvil uygulaması 1980'li yıllardan beri var. Ama ekonomik kriz şartına bağlı olarak hisse senedine dönüşebilen senet kavramı mevzuatta yer almıyor. Gerekli mevzuat değişikliği yapılarak CoCos Türkiye'de de ihraç edilebilir. Böylece kriz dönemlerinde şirketleri sigorta eden bir finansal araç yaratılabilir. Gerekli yasal düzenlemenin yapılmasında Türkiye ekonomisi için fayda var. Çünkü GDO'lu ürünler insanları açlığa karşı korurken, GDO'lu senetler şirketleri krizlere karşı koruyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tankların yanında helikopterler de kayıp

Süleyman Yaşar 03.12.2009

Savunma Sanayii Müsteşarlığı modernizasyon amacıyla 2002 yılında tank ihalesi yaptı. Aynı yıl Jandarma Genel Komutanlığı da yine modernizasyon amacıyla helikopter ihalesini tamamladı. Ama bu ihaleleri kazanıp işi yapacak olan firmalar 160 tank ve 4 helikopteri, işin süresi dolduğu halde teslim etmediler. Tankların ve helikopterlerin akıbeti meçhul.

Açılan tank modernizasyon ihalesi, İsrail firmasına, 687,5 milyon dolar bedelle verildi. Firma 10 adet tankı modernize edip teslimatını yaptı. Ama kalan 160 tank, işin bedeli ödendiği halde teslim edilmedi. Bu konuyu değerlendiren tecrübeli bir savunma uzmanı "Aslında bu silah modernizasyon işlerini ABD yapar. İsrail sadece bir aracıdır. Çünkü Amerikalılar, bu tip savunma ihaleleri için Senato'dan izin alınması gerektiğinden, işler uzamasın düşüncesiyle, İsrail firmalarını kullanır. Tankların modernizasyonunun gecikmesinde ABD'nin parmağı olabilir" dedi. Anlaşılan teslimatı geciken tankların akıbetini ABD'ye sormak gerekiyor. Aynı savunma uzmanı "Tankların teslim edilmemesinde, Türkiye'nin yerli tank üretimi projesini Koç Holding'in Otokar firmasına vermesinin de etkisi olabileceğini" söyledi. Çünkü Koç Holding 2012 yılına kadar yerli tank Altay'ın prototipini yapacak. Sadece bu prototip için 500 milyon dolar bütçe ayrıldı. Bu projenin İsrail firmalarına, dolayısıyla ABD firmalarına verilmemesi tankların teslim edilmemesinin bir nedeni olabilir.

Gelelim kaybolan helikopterlere... Jandarma Genel Komutanlığı 1995 yılında Rusya federasyonundan 19 adet MI-17 helikopteri satın aldı. Bu helikopterlerden iki tanesi düştü. Kalan 17 helikopterlerin modernizasyonu için 2002 yılında açılan ihaleyi 13,5 milyon dolar bedelle Joint Stock Company Kazan isimli Rusya'nın Kazan kentinde faaliyet gösteren bir firma kazandı. 2004 yılında dört adet helikopter Rusya'ya gönderildi. Modernizasyon tamamlanamayınca sözleşme feshedildi. Ama gönderilen helikopterlerin ne olduğu hakkında bilgi yok. Helikopterlerin akıbeti meçhul.

Paralar ödenmiş, komisyonlar alınmış... Peki, bu kayıp tank ve helikopterlerin hesabını kim verecek? Savunma Sanayii Müsteşarlığı'nın denetimi 3238 sayılı kanuna göre yapılıyor. 3238 sayılı kanunun 17. maddesinde "Müsteşarlık ve Savunma Sanayii Fonu'nun her türlü işlemi Başbakanlık, Milli Savunma Bakanlığı ve Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca iki yıl için seçilecek birer kişiden teşekkül eden bir kurul tarafından denetlenir" hükmü var. Anlayacağınız işi yürütenlerle denetleyenler aynı birimler oluyor. Böyle denetimlere göstermelik denetim denir. "Denetim var mı" diyerek sorulduğunda. "Evet var..." diyebilmek için formüle edilir bu denetim türleri.

Gelelim denetimin aslına... Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, 4046 sayılı kanunun 11. maddesine göre TBMM adına Sayıştay tarafından denetleniyor. Peki, aynı statüdeki Savunma Sanayii Müsteşarlığı'nı Sayıştay niye denetleyemiyor? Bu sorunun cevabını TBMM vermeli. Halkın temsilcisi olan milletvekillerinin, kendilerini, denetimde devre dışı bırakan yasaları gözden geçirmeleri şart.

Altın en çok ne zaman kazandırdı

Süleyman Yaşar 04.12.2009

Amerikan yönetiminin izlediği düşük faiz politikası, küresel para sistemine olan güvensizlik, son günlerde İran ve Afganistan'da yaşanan gelişmeler altın fiyatlarını yükseltiyor. Altının ons fiyatı küresel piyasalarda bir yıl öncesine göre yüzde 58,5 oranında arttı. Geçen yıl aralık ayında bir ons altın 768 dolardan satılırken dün 1.218 dolardan satıldı. Türkiye'de ise Cumhuriyet Altını'nın fiyatı bir yıl öncesine göre yüzde 51,9 oranında artarak, 258 liradan 392 liraya yükseldi.

Peki, Türkiye'de altın hangi dönemde yatırımcısına çok para kazandırdı? Son yirmi yıl içerisinde altın en çok 1994 krizinde para kazandırdı. 1993 yılının aralık ayında bugünkü Türk parası hesabıyla 1 lira 19 kuruş olan Cumhuriyet Altını, 1994 yılının aralık ayında 3 lira 6 kuruşa yükseldi. Böylece altına yatırım yapanlar yüzde 257 oranında kazanç elde ettiler. 2001 krizinde ise Cumhuriyet Altını 2000 yılının aralık ayında 40 lira 87 kuruştan, 2001 yılının aralık ayında 91 liraya yükselerek yüzde 97,7 oranında değer kazandı.

Gelelim altına alternatif yatırım aracı olan dövize... 1993 yılı aralık ayında 1 lira 19 kuruş olan Cumhuriyet Altını dün 392 liradan işlem gördü. Geçen 16 yılın sonunda Cumhuriyet Altını fiyatları 329 kat arttı. Buna karşın Amerikan Doları 1993 yılı aralık ayında bugünkü Türk parası hesabına göre 1,4 kuruştan satılıyordu. Dün serbest piyasada ABD Doları 1 lira 48 kuruştan işlem gördü. Demek ki yastık altında tutulan dolar geçtiğimiz 16 yıl süresince 105 kat değer kazanmış. Yaptığımız bu mukayeseye göre geçen 16 yılın sonunda Cumhuriyet Altını, Amerikan Doları'ndan üç kat fazla kazandırdı. Anlayacağınız yastık altında döviz yerine, altın tutanlar kazandı.

Cumhuriyet Altını fiyatları (TL)

Tarih	Fiyat
1993 aralık	1,19
1994 aralık	3,06
2000 aralık	40,87
2001 aralık	91,00
2008 aralık	258,25
2009 aralık	392,00

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF ekonomimizi bozar

Süleyman Yaşar 07.12.2009

Başbakan Yardımcısı Ali Babacan geçen hafta IMF ile görüşmelerin telefon ve internet yoluyla yapıldığını açıkladı. Detaylarda mutabakat sağlanırsa, belki kısa süre sonra IMF ile anlaşma yapılabileceğini söyledi.

Peki, IMF anlaşması bize ne kazandıracak? Şu anda hiç bir şey. Hatta durumumuzu daha da kötüleştirebilir. Çünkü, IMF yardımı, ekonomiyi yönetenler üzerinde ahlaki zafiyet yaratıyor. Nasıl olsa IMF var diyerek yönetimde gereken özen gösterilmiyor. Şirketler riskleri dikkate almadan borçlanıyorlar. Yatırımcılar için de IMF olumlu bir görüntü vermiyor. Yatırımcılar, IMF anlaşması yapanları baston kullanan, handikaplı bir ülke olarak değerlendiriyorlar.

Türkiye, 2000 yılının başından 2008 yılının mayıs ayına kadar IMF ile stand-by anlaşması yaptı. Bu anlaşma süresince, Türkiye, bankalar ve kamu maliyesi için istenen kriterleri yerine getirdiği halde Türkiye'nin kredi derecelendirme notu yükseltilmedi. Türkiye'ye Nijerya ve Sırbistan'ın altında notlar verilerek yüksek faizlerle borçlandırıldı. IMF yokken geçen hafta Türkiye'nin notu iki kademe arttırıldı. Bu da yetersiz, Türkiye'nin notu BB+ olmamalı. Çünkü borç yükü yüzde 138 ve bütçe açığının ulusal gelirine oranı yüzde 12,7 olan Yunanistan A notunu alıyor. Türkiye, yüzde 47 borç yükü ve yüzde 6,6 olan bütçe açığı ile hâlâ BB+ seviyesinde dolaştırılıyor. Bu bir soygun yöntemi aslında.

Peki, Türkiye yüksek faizle nasıl soyuluyor? Hatırlanacaktır, 2004-2007 yıllarında Hazine'nin sattığı bono ve tahviller bankalar tarafından yüksek faizle alınıp bir dakika içinde yüzde sekiz düşük faizle yurtdışına satıldı. Merkez Bankası, havadan kazanılan bu paralara adeta aracılık etti. Merkez, yüksek faiz-düşük kur politikasıyla Türkiye'yi katma değer yaratamayan bir ülke haline getirdi. Görüntü güzeldi ama işsizlik arttı. Ekonomide kaynaklar ihracata yönelik sanayi yerine, konut ve alışveriş merkezi türünden dış ticarete konu olmayan alanlara yatırıldı. Küresel piyasalarda bol para varken, özelleştirme gelirleri borç ödemelerinde kullanıldı. TÜSİAD ve TOBB gibi kuruluşlar Merkez Bankası'nın bu yanlış para politikasına destek verdiler. Böylece Türkiye ekonomisi 41 milyar doların üzerine çıkan cari açığı ile kırılgan bir ekonomi haline geldi. Maalesef herkesin düşündüğünün aksine, Amerikan kaynaklı mali krizin dış şokları Türkiye ekonomisinin kırılganlığını azalttı. Azalan enerji ve emtia fiyatları cari açığı gerilettiler. Değer kaybeden Türk parası, ucuz ithalata çekidüzen verdi. Son aylarda yerli üretim artmaya başladı. Kasım ayında elektrik üretimi geçen yıla göre yükseldi. Ekim ve kasım aylarında ihracat arttı. Bunlar hep iyiye gidişin göstergeleri.

Hane halkının gelirlerine gelince... Dünya mali krizi nedeniyle Türk parasının değer kaybı ve altın fiyatlarının artması hane halkının gelirini yükseltti. Mevduatının üçte birini döviz olarak tutan ya da yastık altında döviz ve altın bulunduran vatandaş döviz değer kazanınca Türk parasına dönerek ya da altınını satarak hem gelirini arttırdı hem de ekonomiye döviz girişi sağladı. Böylece, Türkiye, belki de dünya mali krizi sayesinde tek başına yaşayacağı büyük bir ekonomik krizi kolay atlattı.

O halde Türkiye ekonomisi tam toparlanırken IMF anlaşması yapılırsa ne olur? IMF'den alınan borçlar Türk parasını aşırı değerlendirir. İhracat kârlı olmaktan çıkar. Kaynaklar yine dış ticarete konu olmayan alanlara yönelir. Cari açık yükselir. Ve ekonomi tekrar kırılgan hale gelebilir. Aman dikkat... Tam bastondan kurtulmuşken tekrar IMF bastonuna dayanmak tehlikeli olabilir.

Türkiye ekonomisi ancak rekabetçi kur politikasıyla daha iyi hale gelebilir. IMF'den borç alıp kamu açığını kapatmak, özel sektöre böylece kaynak yaratacağını düşünmek hatalı bir yöntem olur. Çünkü, rekabetçi bir kur politikası yoksa, özel sektör kaynakları heba eder.

Bizim ihracata yönelik fabrikaya ihtiyacımız var. Alışveriş merkezine değil.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye’de yaşamak suç mu

Süleyman Yaşar 08.12.2009

Hafta sonunda, Ford Otomobil Fabrikası, Amerika’da 2010 yılında satılacak Ford Fiesta otomobilin fiyatını açıkladı. Yapılan açıklamaya göre, 117 beygir gücünde 1,6 litre motor hacimli Ford Fiesta marka otomobil ABD’de 13.995 dolara satılacak.

Ford Fiesta otomobil B sınıfı otomobiller kategorisinde yer alıyor. Honda Fit ve Toyota Yaris’in rakibi olarak değerlendiriliyor. Bu üç otomobilin fiyatları aşağı yukarı aynı düzeyde oluyor. Ford Fiesta’nın, ABD satış fiyatı Türk parası üzerinden yaklaşık 20 bin 850 liraya geliyor.

Peki, ABD’de 13.995 dolara satılacak otomobil Türkiye’de kaç lira olacak? Henüz fiyat belli değil. Ama Türkiye’de aynı otomobilin 2009 modeli 38.120 liradan satılıyor. Demek ki bir model daha aşağıda olan otomobil Türkiye’de ABD’ye göre yüzde 83 daha fazla fiyattan satılıyor. Anlayacağınız Türkiye’de yaşayanlar, bir Amerikalıdan yüzde 83 fazla fiyatla 2009 model otomobil almak zorunda kalıyorlar. Döviz kurları değiştiği takdirde otomobilin fiyatı Türkiye’de daha da yükselecek.

Üzerinde konuştuğumuz otomobil B sınıfı bir araç. Kapasitesi ve hacmi küçük. Orta ve orta alt gelir grupları için üretiliyor. Ayrıca Ford şirketi Türkiye’de de otomobil üretiyor. Ama nedense Türkiye’de yaşayanlar Amerikalılar kadar şanslı değil. Neredeyse aynı otomobili iki katı fiyat ödeyerek almak zorunda kalıyorlar.

Gelelim fiyat farkının incelenmesine... B sınıfı bir otomobil lüks tüketim sayılmaz. Orta gelir grubunda bulunan herkes bu araçları borçlanarak alabilir. Ama gelin görün ki Türkiye’de bu araçlar küresel düzeyde lüks oto fiyatına satılıyor. Hem fabrika çıkış fiyatları yüksek hem de üzerindeki vergiler çok fazla. Aslında bu otomobillerin fiyatının, ABD’de daha fazla olması gerekiyor. Çünkü ABD’de fert başına gelir Türkiye’den beş kat fazla. Geliri düşük olduğu halde Türkiye’de vatandaş, adeta cezalandırılarak aynı aracı ABD’den iki katı yüksek fiyattan almak zorunda bırakılıyor.

Niye Türkiye’de yaşayanlar geliri beş kat fazla olan bir Amerikalıdan daha yüksek fiyata otomobil kullansınlar? Küreselleşti denilen ekonomide bunun bir açıklaması olmalı. Artık hesap küresel düzeyde verilmeli. Türkiye’deki vergi idaresi ve otomobili üretenler aradaki bu fiyat farkının nedenini açıklamalı. Türkiye de yaşayanlar niçin cezalandırılıyor öğrenelim.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başbakan'ın Amerika ziyaretinin ekonomisi

Süleyman Yaşar 09.12.2009

Başbakan Tayyip Erdoğan'ın, ABD ve Meksika ziyaretleri iki ülke ile aramızda olan ekonomik ilişkileri gündeme taşıdı. ABD ile dış ticaret ilişkilerimiz politik yakınlığımızı pek yansıtmıyor.

Çevremize göz atarsak... İsrail, 1985 yılında ABD ile serbest ticaret anlaşması imzaladı. ABD, Mısır ve Ürdün'de nitelikli sanayi bölgeleri kurdu. Ama Türkiye, ABD'ye ihraç mallarını sokmakta zorlanıyor. Belki yeni oluşturulan "model ortaklık" çerçevesinde nitelikli sanayi bölgesi kurmak mümkün olacak. Böylece bu bölgelerden ABD'ye serbest ticaret yapılabilir.

Gelelim ABD ile olan dış ticaret rakamlarına... ABD'ye dış ticaretimizde denge 2004 yılından sonra bozuldu. Ve ithalatımız hızla artarken ihracatımız aynı performansı gösteremedi. 2008 yılı sonunda ABD ile olan dış ticaret açığı 7,6 milyar dolara ulaştı. 2009'un ocak-ekim döneminde iki ülke ticareti açığı 1,6 milyar dolar aleyhimize gerçekleşti. Türkiye, ABD'ye en çok tekstil ve demir-çelik ürünleri ihraç ediyor, buna karşın en çok demir-çelik ve makine ithalatı yapıyor. Ayrıca Türkiye, ABD'den mısır, pirinç, soya fasulyesi ithal ediyor.

Yatırımlara gelince... Türkiye'de Amerikan sermayeli şirket sayısı 929 oldu. Toplam yatırım miktarı ise 10 milyar dolara ulaştı. En son Texas Pasific Group, Mey İçki firmasını 350 milyon dolara satın aldı. Ayrıca Citibank, Akbank'ın bir kısım hissesi için 3,2 milyar dolar ödedi. Toplam tutarın artışında bu son iki yatırımın payı büyük oldu. Ama bu yatırımlar yetersiz. Amerikan şirketlerinin Türkiye'de daha fazla yatırım yapması gerekiyor. Çünkü 10 milyar dolar tutarındaki yatırım, ABD'nin potansiyelinin çok altında kalan bir rakam.

Meksika ile ticarete gelince... Bilindiği gibi Meksika, ABD'nin Kuzey Amerika Serbest Ticaret Bölgesi'nde (NAFTA) Kanada ile birlikte ortağı. Meksika ile ticaretimiz oldukça az. 2008 yılı verilerine göre Meksika'ya ihracatımız 152,1 milyon dolar, ithalatımız ise 381,9 milyon dolar oldu. 2009 yılında ise Meksika, dış ticaretimiz içerisinde yer alan ilk 40 ülke arasında yok.

Peki, Başbakan'ın bu ziyaretlerinin ardından nasıl bir gelişme olabilir? ABD, Ortadoğu serbest ticaret alanı için yeni bir çalışma başlattı. Türkiye bu alan içerisinde yer alabilir. Böylece NAFTA üyesi ülkelere serbest ticaret yapma fırsatı ortaya çıkabilir. Bu nedenle Başbakan Tayyip Erdoğan'ın, ABD ve Meksika görüşmeleri, politik boyutunun ötesinde ticaret ve yatırım için çok önemli. Eğer Türkiye, bu görüşmeleri iyi değerlendirirse NAFTA'nın ardından Güney Amerika serbest ticaret bölgesi MERCUSOR ile olan ilişkileri de arttırabilir. Çünkü NAFTA, MERCUSOR ile birleşmek arzusunda. Böylece Türkiye, büyük bir pazar olan Amerika kıtasına açılma imkânı elde edecek. Bu nedenle Başbakan'ın iki ülkeye seyahati önemli. Fırsatı kaçırmamak gerekiyor.

Türkiye'nin ABD dış ticareti (Milyon \$)

	İhracat	İthalat	Denge
2005	4.911	5.376	-439
2006	5.061	6.266	-1.200
2007	4.171	8.166	-3.995
2008	4.290	11.971	-7.681

2009 2.626 4.290 -1.664*

* Ocak-ekim dönemi

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yunanistan borçlarını ödeyebilir mi

Süleyman Yaşar 10.12.2009

Avrupa para birliği içerisinde gelişmişlik düzeyleri farklı olan ülkelerin toplanması sorun çıkarır diyen Nobel ödüllü iktisatçı Paul Krugman haklı çıktı. Yunanistan, Portekiz, İrlanda, İspanya hatta Malta ve Kıbrıs, AB'nin başını ağrıtacak. Dün Standard&Poor's Yunanistan'ın ardından İspanya'nın kredi notunu durağandan negatife çevirdi.

Paul Krugman "Avrupa optimum para alanı değildir" tezini ileri sürdü. Çünkü, farklı ekonomik gelişmişlik seviyesinde bulunan ülkelerin birarada uygun bir para politikası yürütmesi mümkün olamaz. Ayrıca, Krugman "AB'nin güçlü bir politik merkezinin olmaması, mali federalizmin bulunmaması ve ücret farklılıkları da AB'nin optimum para sahası olma özelliğinden uzaklaşacağını" belirtti. Hemen açıklayalım "optimum para sahası" ülkelerin döviz kurlarını kendi aralarında sabitlemesi anlamına geliyor.

Gelelim Yunanistan'ın durumuna... Standard&Poor's'un üç gün önce not indiriminin ardından önceki gün Fitch Rating'in Yunanistan'ın notunu A- den BBB+ ya indirmesi Yunanistan'ın borçlarını ödeyip ödeyemeyeceği sorunu gündeme getirdi. Dün Bloomberg'e açıklama yapan Yunanistan Maliye Bakanı George Papaconstantinou "Borç ertelemesinin söz konusu olmadığını, vergi gelirlerini arttıracak, kamu harcamalarını kısacak önlemleri alacaklarını" söyledi.

Yunanistan Maliye Bakanı önlem alacaklarını ileri sürüyor ama durum pek iç açıcı değil. Yunanistan'ın hem bütçe açığı hem de cari açığı çok yüksek düzeyde. Bütçe açığının ulusal gelire oranı yüzde 12,7 düzeyine çıktı. Borç/ulusal gelir oranı yüzde 138 ve cari açığın ulusal gelire oranı yüzde 14,5 civarında bulunuyor.

IMF'nin Yunanistan raporuna göre, ücretlerin ve sosyal güvenlik sisteminin köklü bir değişikliğe tabi tutulması şart. Çünkü ücretler verimlilikle paralel olarak artmıyor. İşçi ve memurlar, Almanya ve Fransa düzeyinde ücret alırken verimlilikleri bir Alman işçiye göre çok geride kaldı. Ücretlerdeki verimlilik farkı nedeniyle ortaya çıkan finansman açığı bütçeden karşılanıyor. Böylece bütçe açığı AB standartlarının dört katına ulaşmış durumda. Ayrıca Yunanistan'ın en önemli döviz gelir kaynağı olan "gemi taşımacılığı" küresel kriz nedeniyle geriledi. Döviz girişi azalınca cari açık hızla yükselterek ulusal gelirin yüzde 14,5'ine ulaşmasına neden oldu. Anlayacağınız Yunanistan ürettiğinde çok fazla tüketir hale geldi. İşte bu nedenle Yunanistan'ın borçlarını kendi kendine ödemesi zor görünüyor.

Peki, Yunanistan ne yapacak? Şimdilik, AB Merkez Bankası'nın Yunanistan tahvillerini teminat olarak kabul etmesi, piyasalarda Yunanistan tahvillerinin likidite riskini azalttı. Ama borç ödeyememe sigorta risk primi 227 puana çıktı.

AB Komisyonu, Yunanistan'dan daha fazla tedbir almasını istiyor. Yunanistan'da yeni kurulan PASOK Hükümeti'nin 20 kasımda sunduğu 2010 bütçesi herhalde yeniden ele alınacak. Yine Avrupa Merkez Bankası para politikası kurul üyeleri 17 aralık tarihinde biraraya gelerek, Yunanistan konusunu, görüşecekler. AB Merkez Bankası, Yunanistan'ın İrlanda programını aynen uygulamasını istiyor. Bu programa göre, İrlanda, ulusal gelirine oranı yüzde 12 olan bütçe açığını 2014'te yüzde 3'e indirecek. İrlanda su ve karbon vergisi gibi ilave vergiler getirdi. Ayrıca harcamalarda her yıl dört milyar avro kısıntı yapmayı taahhüt etti. Aynı koşulları uygulayacak olan Yunanistan çok fazla kemer sıkın bir ülke olacak.

Peki, Yunanistan'ın borç sorunu Türkiye'yi nasıl etkileyecek? Yunanistan'ın borç sorunu avronun dolar karşısında değer kaybetmesine neden olduğu için Türk parası dolara karşı değer kaybetti. Dolar, 1 lira 50 kuruşun üzerine çıktı. Türkiye'de hisse senedi piyasaları geriledi. Ayrıca Yunanistan ekonomisinin sorunları, Türkiye'nin ihracat ve turizm gelirini de küçük de olsa azaltacak. Bu nedenle Yunanistan'ın sorunlarının çözümüne Türkiye katkı sağlamalı. Gerekirse finansal destek vermeli. Çünkü Türkiye'de Yunanlı bankerlerin bankaları var. Uzun vadede iyi bir ortaklık için zor günlerde destek şart.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ekonomi niye küçüldü

Süleyman Yaşar 11.12.2009

Ekonomide temmuz, ağustos ve eylül aylarında daralma azalarak devam etti. 2009 yılının üçüncü çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre 1998 sabit fiyatlarıyla, ekonomide, yüzde 3,3 oranında daralma oldu. Böylece Türkiye ekonomisi, yılın ilk dokuz ayında geçen yılın aynı dönemine göre sabit fiyatlarla yüzde 8,4 oranında küçüldü.

Ekonomideki daralmayı bir de cari fiyatlarla değerlendiresek... Yılın üçüncü çeyreğinde daralma yüzde 0,1 oranında, yılın ilk dokuz aylık döneminde ise daralma yüzde 2,3 oranında gerçekleşti.

Peki, Türkiye ekonomisi niye küçüldü? Türkiye İstatistik Kurumu'nun açıkladığı verileri göre, hane halkı, 2009'un üçüncü çeyreğinde, geçen yılın aynı dönemine göre gıda, içki, tütün, giyim, haberleşme, ulaştırma ve eğlenceye yaptığı harcamaları azalttı. Ama sağlık, eğitim, mobilya, ev aletleri, konut, su, gaz, elektrik, lokanta ve otel harcamalarını arttırdı. TÜİK'in açıkladığı rakamlar bize vatandaşın krizde gıda, eğlence ve giyim harcamalarını hemen kıstığını gösteriyor. 2009'un ilk dokuz ayında, geçen yılın aynı dönemine göre gıda harcamalarında yüzde 26, giyim harcamalarında yüzde 28, eğlence harcamalarında yüzde 33, ulaştırma ve haberleşme harcamalarında yüzde 28 oranında gerileme oldu. Krizde ailelerin harcamalarını kısması ekonomiyi daralttı.

Ekonomide ekim, kasım ve aralık aylarında tahmini büyümeye gelince... Bu yılın son çeyreğinde pozitif büyüme rakamına geçileceğini ileri sürebiliriz. Çünkü kasım ayında sanayi üretiminin artması, ekim ve kasım aylarında ihracatın ve elektrik tüketiminin yükselmesi yılın son çeyreğinde pozitif büyüme olasılığını destekliyor. Yılın son

çeyreğinde eğer yüzde 2 oranında büyüme gerçekleşirse, 2009 yılı küçülme oranı, yüksek oranlı tahminlerin aksine yüzde 5'li seviyelerde kalabilir.

Dün büyüme verilerinin yanında, Hazine'nin 2010 yılı borçlanma stratejisi ve Merkez Bankası'nın 2010 yılı Para ve Kur Politikası da açıklandı. Hazine ve Merkez Bankası, uzun yıllardan sonra ilk defa IMF'den destek almayan borçlanma, para ve kur politikası açıkladılar. Hazine ve Merkez Bankası'nın kendi ayakları üzerinde durabilen bir politika oluşturmaları Türkiye için olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmeli. IMF'siz bir ekonomi, siyasette askerî vesayeti de ortadan kaldıracak. Böylece kriz lobisine teslim olunmadan, ülkeyi, halkın tercihlerine göre seçilmiş hükümetle yönetmek mümkün olacak. 2010 yılı borçlanma, para ve kur politikası, AK Parti hükümetinin kriz lobisine teslim olmayacağını gösterdi. Ve demokratik açılamdan vazgeçmeyeceğinin bir kanıtı oldu.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Koç'un IMF hesabı

Süleyman Yaşar 14.12.2009

TÜSİAD Yüksek İstişare Konseyi Başkanı Mustafa Koç geçen hafta sonunda yaptığı açıklamada "IMF'den alınabilecek 30-40 milyar doları nasıl elimizin tersiyle ittiğimizi anlayamadığını" söylüyor. Herhalde Koç, IMF'nin önüne gelene bedava para verdiğini düşünüyor. Ama gerçek öyle değil. Herkesin bildiği gibi, IMF, bir ülkenin ödemeler bilançosunda sorun varsa borç veriyor. Böylece dünya ticaretinin aksamasını önlemeye çalışıyor. Ve verdiği parayı faiziyle geri alıyor.

Gelelim IMF Türkiye ilişkilerine... Türkiye, 1961 yılından beri IMF ile 19 defa stand -by anlaşması yaptı.19. anlaşma 2008'in mayıs ayında sona erdi. Türkiye bir buçuk yıldan beri IMF ile anlaşma yapmadan ekonomisini sürdürüyor. Dış ödemelerinde problem yok. Özel sektör her ay üç-dört milyar dolar olan dış borç servislerini ödüyor. Çünkü, patronlar kendi şirketlerine borç verip, bu borçları, dış borç olarak gösterdiler. Hükümet, onların, bir yıl önce çıkardıkları gürültüye pabuç bırakmadı. İstekleri doğrultusunda IMF'den borç alıp 35 milyar dolar para vermeyince, kendi kendilerine olan borçlarını paşa paşa ödüyorlar.

Ayrıca, devlet dış borçlarında da sorun yok. Çünkü kısa vadeli devlet dış borcu üç milyar dolar tutarında, bu borcun ödenmesi kolay. Kaldı ki petrol fiyatları yüzde 100'ün üzerinde geriledi. Türkiye'nin ithalatında önemli bir yer tutan petrol faturası 28 milyar dolardan 12 milyar dolara indi. Dolayısıyla enerji için gereken döviz miktarı azaldı. Bu nedenle Türkiye şimdilik sürdürülebilir bir ödemeler bilançosuna sahip. İşte bu nedenle devlet'in IMF'den borç almasına gerek yok. Kaldı ki, IMF'den borç almak da iyi bir yol değil. Bakın, Yunanistan Başbakanı Yorgo Papandreu "444 milyar doları bulan devlet borçlarını kendilerinin IMF'ye gitmeden ödeyeceklerini" söyledi. "Yunanistan'ın kimseye ihtiyacı olmadığını" açıkladı. Niye? Çünkü IMF'ye gidip borç para aldığınız takdirde yatırımcıların gözünde hasta adam olarak yeriniz alıyorsunuz. Hasta ülkeye verilen borçların faizleri hemen yükseliyor. İşte bu nedenle IMF iyi bir çözüm değil.

Peki, Koç niye IMF'yi istiyor? Çünkü alışmışlar. Devlet IMF'den borç para alsın, onlara versin, beyler yesinler

işçinler, sonra borcu vatandaş vergileriyle ödesin. Eğer Koç, borç almak istiyorsa gitsin kendisi alsın. Kriz nedeniyle faizler çok düşük, uluslararası bankalar, geri dönüşü olan projelere hemen kredi vermeye hazırlar. Ama anlaşılan maksat başka... Koç seçilmiş hükümete rağmen, IMF gelsin ekonomiyi yönetsin istiyor. Niçin? Çünkü IMF, bütçeden kimlere para verileceğine karar veriyor. Halkın seçtiği hükümetler tercih yapamıyor. Böylece devlet rantlarıyla geçinenler bir güzel ihya oluyorlar. Rekabet içinde çalışan Anadolu sermayesi, tarım kesimi ve işçiler IMF kaynaklarından pay alamıyorlar. Çatlak ses çıkarmamaları gerekiyor. Bu nedenle IMF gelmişken askerî vesayetsiz bir yönetim mümkün değil. Dolayısıyla asıl maksat ekonomide IMF yönetimini, siyasette askerî vesayeti kurmak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bütçe bu kadar uzun görüşülür mü

Süleyman Yaşar 15.12.2009

Merkezî yönetim bütçe tasarısı, dün, TBMM Genel Kurulu'na getirildi. Bütçe tasarısı yıl sonuna kadar Genel Kurul'da görüşülüp karara bağlanacak. Bütçe görüşmeleri nedeniyle TBMM Genel Kurulu'nda başka bir yasama çalışması yapmak neredeyse mümkün değil. Siyasi partilerin kapatılmasının zorlaştırılması, genetiği değiştirilmiş organizmalar yasası, seçim barajının ele alınması gibi acil görüşülmesi gereken konuları TBMM Genel Kurulu'nda ele almak mümkün değil.

Peki, bütçe görüşmelerini kısaltmak mümkün mü? Kısaltmak mümkün. Ama anayasa değişikliği gerekiyor. Anayasa'nın bütçe maddeleri sanki bir tabu gibi karşımızda duruyor. Hükümetler, Anayasa'nın 162. maddesine göre, bütçe tasarısını, mali yıl başından en az yetmiş beş gün önce TBMM'ye sunuyorlar. Bütçe tasarıları kırk üyeden kurulu Bütçe Komisyonu'nda elli beş gün inceleniyor. Kabul edilen bütçe metni aralık ayı ortasında TBMM Genel Kurulu'na getiriliyor. Yılbaşına kadar bütçe görüşmesi sürüyor. Tatiller hariç yasama çalışmalarının neredeyse yarısı bütçe görüşmeleriyle geçiyor. Bütçenin görüşülme süresi, daha önceki anayasa metinlerinde, –1876 Kanun-i Esasi dahil-, yer almıyordu.

Herhalde, darbeciler, mali işleri ne kadar titiz görüştüklerini halka anlatmak amacıyla, uzun bir bütçe sürecini 1982 Anayasası'na koydular. 1982 Anayasası, bütçe ve kesin hesap tasarılarını görüşmekten, yasama organının başka konulara eğilmesini engelliyor. Halbuki bütçe görüşme usulleri ve süreler anayasa ile değil bir kanun ile düzenlenmeliydi. Ama darbelerin demokrasiye âşık anayasa yapıcıları, TBMM gündemlerini, bütçe görüşmeleriyle doldurarak, gerçekten tartışılması gereken konuları engellediler.

Peki, bütçe nasıl görüşülmeli? Anayasa'ya göre milletvekillerinin Genel Kurul'da gider arttırıcı ve gelir azaltıcı önerilerde bulunmaları yasak. O halde, gelecek yıl bütçe tasarısı her yılın aralık ayı başında TBMM'ye sunulmalı. Ve Bütçe Komisyonu, bütçe tasarısını, yirmi beş gün içerisinde inceleyerek Genel Kurul'a göndermeli. Genel Kurul, en fazla beş gün içerisinde bütçeyi görüşüp karara bağlamalı. Böylece, bütçenin, TBMM'deki yetmiş beş günlük serüveni, otuz güne indirilerek, TBMM'nin gündemi işgalden kurtarılmalı.

Gelelim 2010 yılı bütçesine? 2010 yılında bütçe giderleri 286,9 milyar lira, gelirleri 236,7 milyar lira olacak.

Bütçe açığı, geçen yıla göre 12,7 milyar lira azalarak 50,1 milyar liraya gerileyecek. Böylece bütçe açığının ulusal gelire oranı yüzde 6,6'dan yüzde 4,9'a düşecek. Ayrıca, devlet borçları içerisinde, dövizle olan borçların oranı yüzde 35,4'ten, yüzde 3'e indirildiği için, 2002 yılına göre bütçenin kur riski 10 kat azaltıldı. Kamu kesimi borç dağılımında, döviz borçlarının azalması önemli bir başarı olarak kabul edilebilir. Ve son dokuz yıldır, Türkiye'de ilk defa, IMF olmadan bütçe yapılması önemli bir gelişme olarak değerlendirilmeli. Ayrıca geçen bir yıl içerisinde 52 ülkenin kredi notu düşürüldü. Ama dünyada sadece Türkiye'nin kredi notu iki kademe yükseltildi. Tabii 2010 yılı bütçesi Türkiye'nin sorunlarını çözmeye yeterli değil ama belirttiğimiz olumlu gelişmeleri de unutmamak gerekiyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Paul Samuelson'un ardından

Süleyman Yaşar 16.12.2009

ABD'ye ilk Nobel İktisat Ödülü'nü kazandıran Paul A. Samuelson geçen pazar günü hayatını kaybetti. Samuelson, statik ve dinamik ekonomi teorisini geliştirdiği için 1970 yılında Nobel İktisat Ödülü'nü aldı. Kendisinden sonra Nobel ödülü alan George A. Akerlof, Robert F. Engle III, Lawrence R. Klein, Paul Krugman, Franco Modigliani, Robert C. Merton and Joseph Stiglitz gibi pek çok iktisatçıya hocalık yaptı veya onlarla birlikte çalıştı.

İktisatçı Samuelson, 1960 yılında Amerikan Başkanı seçilen John F. Kennedy'nin danışmanlığını yaptı. Başkan seçilmesinin ardından, Kennedy, 40 dakikalık ilk iktisat dersini ondan aldı. Samuelson, J.M. Keynes'in takipçisiydi. Sanayi ülkelerinde ekonomik durgunluk ortaya çıktığında maliye politikasının araçları olan vergiler ve kamu harcamaları yoluyla ekonomiye müdahale edilmesini savundu. Durgunluktan çıkmak için kısa dönemde faizlerin sıfır seviyesinde tutulmasını ileri sürüyordu.

Samuelson, iktisat teorisine en önemli katkısı "kamu malları teorisini" kurarak yaptı. Kamu mallarının piyasada elma gibi alınıp satılamayacağını ileri sürdü. "Elmayı bir kişinin yiyebileceğini, başka bir kişiyle ortak tüketilemeyeceğini" söyledi. Ama savunma hizmetinin tüketiminin ortak yapıldığını, bireylerin savunma hizmetini tüketirken elmada olduğu gibi birbirine rakip olmadıklarını, diğer kişilerin savunma hizmetinin tüketimden mahrum edilemeyeceğini ileri sürdü. Bu nedenle kamu mallarının fiyatının piyasada oluşamayacağını ve tüketicilerin bu fiyatı ödemekten kaçınacağını belirtti. Dolayısıyla, bireysel tüketime konu olmayan kamu mallarının fiyatının vergilerle karşılanabileceğini savundu. İktisat teorisine yaptığı bu önemli katkı şimdi küresel ekonomide yoğun olarak ortaya çıkan çevre kirliliği, küresel ısınma, krizler, savaşlar, işsizlik, salgın hastalıklar ve küresel suçlar gibi sorunların önlenmesi için finansmanın nasıl yapılacağı sorununu da çözdü.

Samuelson'un diğer önemli bir katkısına gelince... 1948 yılında yazdığı iktisat ders kitabı bütün dünyada okutuldu. Kitap, 40 baskı yaptı ve 20 dile çevrildi. Hâlâ temel iktisadi kavramları en iyi anlatan kitap olarak eğitimde kullanılıyor. Pek çok Amerikalı ünlü iktisatçı onun ders kitabını ezberlediklerini itiraf ediyorlar.

Samuelson hakkında ilave bilgi vermekte belki fayda var. Samuelson, Başkan Barack Obama'nın baş ekonomi danışmanlığını yapan ABD eski Hazine Bakanı Lawrence Summers'in amcası. Ailede Robert Summers ve Kenneth Arrow gibi önemli iktisatçılar bulunuyor. Toprağı bol olsun.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yunanistan'ı askerî harcamalar batırdı

Süleyman Yaşar 17.12.2009

Yunanistan yüksek kamu borcu ve büyük bütçe açığı nedeniyle sıkıntılı günler yaşıyor. Bütçe açığını kapatmak ve borçlarını azaltmak için Yunanistan hükümeti önümüzdeki dört yıl içerisinde kemerleri sıkacak. Bunu yaparken IMF'ye de gitmeyecek. Başbakan Yorgo Papandreu, IMF'ye gidip borç almayı bir zayıflık göstergesi olarak kabul ediyor. Bu davranışı doğru ve takdire değer. Türkiye'de IMF'ye gitmeyi sabırsızca arzu edenler Papandreu'yu örnek almalı.

Peki, Yunanistan niye borç batağına düştü? Bunun önemli bir nedeni "askerî harcamaların yüksekliği" olarak ileri sürülebilir. Yunanistan, 2000 yılından 2008 yılı sonuna kadar toplam 76,2 milyar dolar, Türkiye ise aynı dönemde 120,5 milyar dolar tutarında askerî harcama yaptı. Yunanistan'ın dokuz yıllık askerî harcama tutarları ortalaması, aynı dönemin ortalama bütçe açığının ulusal gelire oranının yarısından fazlasını oluşturuyor. İşte bu nedenle, kemerler sıkılırken önce askerî harcamalara el atılacak. Başbakan Papandreu, askerî harcamaları, ücretleri ve sosyal güvenlik harcamalarını azaltacaklarını, vergileri arttıracaklarını söyledi. Aksi takdirde, ülkenin batacağını belirtti.

Yunanistan'ın bütçe açığı 2009 yılında, ulusal gelirin yüzde 12,7'sini buldu. Bütçe açığı AB kriterlerinin neredeyse dört katına ulaştı. Kamu borçlarının ulusal gelire oranı ise yüzde 120 civarında seyir ediyor. Yunanistan açıkladığı yeni önlem paketiyle, 2014 yılında bütçe açığının ulusal gelire oranını yüzde 3'e çekmeye çalışacak.

Gelelim sorunun kalıcı olarak çözümüne... Yunanistan ve Türkiye rekabet içinde silahlanmayı bıraksalar iki ülke son dokuz yılda toplam 196,7 milyar dolar tutarında harcama yapmazlardı. Bu paraların yarısını tasarruf etseler krizlere girmezlerdi. Türkiye 2001 yılında mali kriz yaşadı, Yunanistan 2009'da mali krizle karşılaştı. Bundan sonra iki ülke düşünüp taşınıp gereksiz askerî harcamalara artık bir son vermeli. Aksi takdirde komşu iki ülke sırayla mali krizlere girmekten kurtulamayacak.

Yunanistan ve Türkiye'nin askerî harcamaları (Milyon \$)*

Yıllar	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Yunanistan	8.701	8.508	8.350	7.097	7.765	8.480	8.824	8.780	9.706
Türkiye	15.885	14.562	15.494	13.984	12.762	12.055	13.016	11.155	11.663

* 2005 sabit fiyatlarıyla

Kaynak: Stockholm International Peace Reserch Institute (Sipri)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İtfaiye özelleştirilir mi

Süleyman Yaşar 18.12.2009

İstanbul Büyükşehir Belediyesi itfaiye hizmetlerini özel sektörden satın alıyor. Yeni yıldan itibaren itfaiye hizmetlerini ihaleyi kazanan farklı bir şirket verecek. Bunun üzerine halen İstanbul'a itfaiye hizmeti veren Bimtaş AŞ'de çalışan yaklaşık 1000 kişinin işine son verilecek. Sözleşmeleri yenilenmediği için işini kaybedecek itfaiyeciler, gösteri yaparken önceki gün polisle çatıştılar. Polis itfaiyecilere tazyikli su sıktı ve biber gazıyla müdahale etti.

Peki, itfaiye hizmetleri özelleştirilebilir mi? İtfaiye hizmeti tıpkı polis hizmeti gibi tam kamusal hizmetler arasında sayılır. Bu nedenle özel sektörün itfaiye hizmeti vermesi söz konusu olamaz. Çünkü kâr amacıyla çalışan özel şirketlerin bu tür hizmetleri eksik vereceği kamu maliyesi teorisinde kabul edilir. Özel sektör, itfaiyeci için destek hizmeti ve eğitim hizmeti verebilir. İtfaiye araç ve gerecini üretebilir. Ama itfaiye hizmetini veremez.

Gelelim itfaiye elemanlarının ihaleyle çalıştırılmasına? İtfaiyecilik özel bir eğitim ister. Yangın ve afetlerle mücadele ederken, itfaiyecinin, yangından can ve mal kurtaracak uygulamaları ve kendi canını koruyacak işlemleri iyi bilmesi gerekiyor. Yangının türüne göre nasıl müdahale edileceği uzun bir eğitim süresi gerektirir. Öyle sokaktan adam toplayıp itfaiye elemanı yapmak hem yangına maruz kalanı hem de itfaiyeciyi tehlikeye atmak anlamına gelir.

Belki hatırlanacaktır, bir süre önce İstanbul yakınlarında kimyasal madde yüklü bir gemide çıkan yangına müdahale etmek için gemi üzerine çıkarılan itfaiye erlerinin nasıl telef olduklarına şahit olduk. Böyle bir faciayı tekrar yaşamayı herhalde kimse istemez. İşte bu nedenle itfaiye hizmeti kamusal bir hizmettir ve iyi eğitilmiş elemanlar tarafından bu hizmet görülmelidir. İtfaiye elemanı, tam kamusal bir hizmet gördüğü için yaptığı iş akdi de uzun süreli olmalıdır. Kendisinin ve ailesinin sosyal güvencesi sağlanmalıdır. Aksi takdirde kısa süreli sözleşmelerle, iş güvencesi olmayan, tecrübesiz ve eğitimsiz elemanların, yangınlar, su baskınları ve diğer afetler karşısında, vatandaşın can ve mal güvenliğini koruması mümkün olamaz. Bu nedenle, tam kamusal bir hizmet olan itfaiyeciliğin yeniden ele alınıp düzenlenmesi şart.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Diyarbakır havaalanı ve çan

Süleyman Yaşar 21.12.2009

Hafta sonunda Diyarbakır'da "Tekelciliğe karşı demokratik-katılımcı ekonomik politikalar çalıştay" toplandı. Çalıştayda dünden bugüne uygulanan ekonomik politikalar ele alındı. Kapitalizme alternatif ve çevreci büyüme modelleri tartışıldı.

Çalıştayda, fakirlerin, kendilerini dönüştürebilmesi için devleti ve büyük sermayeyi beklemek zorunda olmadıkları, Latin Amerika örnekleriyle incelendi. Türkiye'de kalkınmada öncelikli yörelerde "Yeter artık özgürlük için sizi bekleyecek değiliz" söylemi hayata emek yoğun projeleriyle geçirilirse hakikaten fakirliğin çözümüne alternatif bir yol olabilir.

Diyarbakır'daki istihdam olanaklarına gelince... Diyarbakır'ın nüfusu son on yılda üç kat artarak 850 bin kişiyi geçti. Artan nüfusu istihdam edecek iş alanı yok. Diyarbakır'da kayıtlı olarak çalışan 25 bin ücretli var. Bunların 16 bini devlet memuru. Bölgeye istihdam sağlayacak GAP projesi 40 yıldır bitmedi. Elektrik üretimi için 14 milyar dolar tutarında yatırım yapıldı ama tarım alanlarının sulanması için gereken 18 milyar dolarlık yatırım hâlâ bekliyor. İşte bu nedenle "Yeter artık sizi beklemek zorunda değiliz" sloganıyla katılımcı projeleri hayata geçirmekte fayda var.

Diyarbakır'daki başka bir ekonomik sorun ise havaalanı... Diyarbakır havaalanı artık taşımacılıkta yetersiz kalıyor. İstanbul Atatürk havalimanında 90 apron var. Bu apronların her birinin 2009 yılı ocak-ekim döneminde yolcu sayısı 276 bin oldu. Diyarbakır'da ise üç apron var. Aynı dönemde Diyarbakır'da apron başına yolcu sayısı 285 bin olarak gerçekleşti. Diyarbakır havaalanının genişlemesi mümkün değil. Uluslararası uçuş yapmak için izin alınmış ama seferler başlamadan üç gün önce izin iptal edilmiş. Halbuki Urfa, Malatya ve Elazığ havaalanları uluslararası uçuşlara açık. Diyarbakır havaalanı aynı zamanda askerî havaalanı olduğu için sivil amaçla kullanması ve genişlemesine imkân yok. Yeni bir sivil havalimanı için politikacılar hep söz vermiş ama henüz bir adım atılmamış.

Peki, Diyarbakır bu yetersiz havaalanıyla nasıl gelişecek? Diyarbakır'ın kalkınması için sivil havaalanı şart. İşadamları uluslararası seferlere açık, yolcu peronları yeterli olan havaalanı istiyorlar. Artık modern bir havaalanı olmadan turizm ve kargo taşımasının gelişmesi mümkün değil. Diyarbakır sivil havaalanı yatırımına hemen başlamakta fayda var.

Diyarbakır'da ekonomi dışında başka ilginç olay var mı? Var. Toplantı arasında bir kamu görevlisinin anlattığına göre Diyarbakır'daki Süryani kilisesine üç kişi geliyor. Papaza "İsviçre, minareyi yasakladı sen de kilisenin çanını sök" diyorlar. Bu istek üzerine, papaz "Bu çan bin yıldır burada hem de devlet güvencesinde İsviçre'deki olayla ne ilgisi var" diyecek oluyor ama gelenler, "Biz anlamayız, devlet filan dinlemeyiz sen çanı sök," diyerek uzaklaşıyorlar. Papaz tedirgin olup ne yapacağını düşünürken, olayı duyan mahalledeki çok sayıda Müslüman kiliseye gidip, papaza "Çanı sakın sökme biz senin arkadayız" diyorlar. Ve kiliseye göz kulak olması için bir Müslüman bekçi görevlendiriyorlar. Bakalım ne olacak?

Dolar, tahtına dönüyor mu

Süleyman Yaşar 22.12.2009

Amerikan Doları, geçen birkaç ay içerisinde çok tartışılır bir para birimi haline geldi. Pek çok yorumcu doların artık rezerv para birimi olma özelliğini kaybettiğini ileri sürdü. Ama geçen hafta başından itibaren dolar yine tercih edilen para birimi oldu.

Peki, doların yıldızı tekrar niye parladı? Faiz artışının öne alınacağı düşüncesi, işsizlik başvurularının azalması ve krizde devlet desteği alan bankaların borçlarını beklenenden önce geri ödemeleri ABD ekonomisine güveni tazeledi. Gelecek yıl ABD'nin, Avrupa'dan daha fazla büyüyeceği beklentisi de dolara destek veriyor.

Amerikan ekonomisindeki düzelmeye karşın Avrupa ekonomisinin görünümü belirsiz. Avrupa Para Birliği üyesi olan Yunanistan'ın yüksek bütçe açığı ve aşırı borç yükü nedeniyle batma tehlikesiyle karşı karşıya kalması, doların rakibi konumunda olan para birimi avroya olan güveni sarstı. Yunanistan riski, AB Para Birliği'nin geleceğinin sorgulanmasına neden oldu. Çünkü, Yunanistan'ın ardından İrlanda, İspanya ve Portekiz yüksek bütçe açığı ve yoğun borç yükü nedeniyle Para Birliği için belirsizlik yarattı. Farklı gelişmişlik düzeyine sahip ülkelerin aynı para birliği içerisinde yer alması belki bir süre sonra AB Para Birliği'ni sonlandırabilir görüşü tartışılmaya başlandı. Bu nedenle avro/dolar paritesi 1.51'den 1.42'ye kadar geriledi.

Peki, dolar değerlenince ne oldu? Doların değer kazanması emtia ve altın fiyatlarını da gerilettiler. Ama bir noktayı unutmamak gerekiyor. Parite tahminçileri değerli avro yönündeki beklentilerini henüz değiştirmediler.

Dolar karşısında Türk parasının değerine gelince... Türk parası, avro/dolar paritesindeki değişmeye paralel olarak dolar karşısında değer kaybetti. Ama bu beklenenin altında oldu. Dolar/TL paritesi, 1 lira 49 kuruştan 1 lira 52 kuruşa kadar yükseldi. Önümüzdeki günlerde, geçen perşembe günü, İran askerlerinin, Irak petrol sahasına girip birkaç saat kalıp geri çekilmesi türünden önemli bir olay yaşanmazsa, yılbaşına kadar dolar/TL paritesinin 1 lira 53 kuruş direnç ile 1 lira 50 kuruş destek seviyesinde kalacağını söyleyebiliriz.

Şu anda üç büyük kriz var

Süleyman Yaşar 23.12.2009

Türkiye İstatistik Kurumu, dün, iller bazında işsizlik rakamlarını yayınladı. İşsizliğin en az olduğu il Ardahan olarak açıklandı. Ardahan'da işsizlik oranı yüzde 3,7, Kars'ta işsizlik oranı yüzde 4,1, Bayburt'ta ise işsizlik oranı yüzde 4,7 seviyesinde. Bu iller iktisadi ölçülere göre tam istihdam seviyesindeler. İşsizliğin en fazla olduğu iller ise Şırnak yüzde 22,1, Adana yüzde 20,5 ve Hakkâri yüzde 18,3 oranıyla sıralanıyor.

İşsizlik, sadece, Türkiye'nin sorunu değil, küresel mali krizin ardından gelen ekonomik durgunluk nedeniyle bütün ülkelerde işsiz sayısı yükseldi. Amerikan kaynaklı mali kriz, tabii yalnız, işsizliğe neden olmadı. İşsizlik yanında ortaya farklı krizler çıkardı. Fakirlerin ekmeğini, havasını ve emeklilerin maaşlarını etkiledi.

Şu anda küresel olarak üç alanda büyük kriz yaşanıyor. İlk kriz, gıdaya erişebilme krizi, olarak gündemdeki yerini koruyor. İşsizlik nedeniyle fakir ülkelerde ailelerin gıda temini zorlaştı. İşsiz kalan ana ve babalar çocuklarına yiyecek ve içecek bulmakta zorlanıyorlar. Tarımsal alanların, bir kısmının, biyoyakıt üretimine ayrılmasıyla son üç yıl içerisinde gıda fiyatları hızla yükseldi. Ekonomide durgunluğa rağmen şekerin tonu 2009 yılı başında 371 dolar civarındayken şimdi 715 dolara ulaştı. Şeker, pek çok gıdanın içerisinde kullanıldığından işlenmiş yiyecek ve içecek fiyatlarını yukarıya ittiriyor. Bu nedenle zaten işsizlik nedeniyle geliri düşen kesimler açlıkla karşı karşıya kalıyorlar. Dünya mali krizinin ardından ilave 57 milyon işsizin ortaya çıkması yaşanan gıdaya erişebilme krizinin ne derece büyük olduğunu bize gösteriyor.

Gelelim ikinci krize... Küresel ısınmanın yarattığı çevre sorunları mali kriz nedeniyle yükselişe geçti. Kopenhag'da toplanan 193 ülke küresel ısınmayı durduracak ciddi bir karar alamadı. Çünkü zengin ülkeler ve Çin, karbon salınımı konusunda gerekli düzenlemeye yanaşmıyorlar. Zengin ülkeler, dünyayı çok fazla kirllettikleri halde fakir ülkelere bunun bedelini ödemekten kaçınıyorlar. Çevre kirlenmesi hem hastalıkları arttırdığı için tedavi giderlerini hem de gıda üretimini olumsuz etkilediği için açlık oranını yükseltiyor.

Üçüncü kriz ise emekli maaşlarının ödenememesinden kaynaklanıyor. Sosyal güvenlik krizi de diyebiliriz buna. Küresel mali krizle birlikte pek çok ülke emekli maaşlarının ödemesinde sorunlarla karşılaşılıyor. Ülke bütçeleri, ekonomiyi kurtarmak amacıyla, sanayiye verilen teşvikler ve vergi indirimleri nedeniyle büyük açık veriyor. Bütçe açıklarını kapatmak için önlem, emeklilere ödenen maaşlar ve sağlık harcamalarını azaltmak oluyor. Pek çok ülkede emekli maaşlarının nominal ve reel olarak azalması emeklileri mağdur ediyor.

Anlayacağınız aç gözlü zenginlerin mali piyasalarda çıkarttığı kriz dar gelirliileri vurdu. Yine zenginler krizi kolay atlattılar, devletler, onların bankalarını ve şirketlerini kurtardılar, bunun ağır faturası her zaman olduğu gibi fakirlerin sırtına yüklendi.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Şimdi altın satılır mı

Süleyman Yaşar 24.12.2009

Altın, üzerinde en çok tartışılan yatırım aracı olarak biliniyor. Yüzyıllardır insanlar tasarruflarının bir kısmını altın olarak saklamayı tercih ediyorlar. Çünkü, kriz dönemlerinde altın fiyatları hızla yükselerek tasarruf için oluşturulan portföylerinin değer kaybını önüyor.

Geçtiğimiz dokuz yıl içerisinde altın fiyatlarının sürekli yükselmesi 2001 yılında New York'ta Dünya Ticaret Merkezi kulelerine yapılan saldırıya bağlanabilir. İkiz kulelere yapılan saldırı küresel düzeyde bir güvenlik

sorununu ortaya çıkardı. Ayrıca 11 Eylül saldırıları, korkuyla evlerine kapanan Amerikalıların, yaşadıkları psikolojik travmayı atlatmaları için alış veriş yapmalarını desteklemek amacıyla ABD'nin gevşek para politikası izlemesine de neden oldu. Genişleyen para hacminin enflasyon bekleyişlerini glendirmesiyle altın fiyatları ykselmeye başladı. 11 Eyll saldırılarının ardından ABD'nin izlediği gevşek para politikasının bir sonucu olan 2008-2009 ekonomik krizi, dnya para sisteminde yeni arayışlara yol atığından, altın, cazibesini arttırdı. 11 Eyll 2001'de bir onsu (31,1 gr) 272,2 dolar olan, altın, bir daha aynı fiyat seviyesine hiç gerilemedi. 2009 yılı içerisinde de altının onsu 1.226 dolara kadar ykseldi.

Peki, bundan sonra altın fiyatları nasıl gelişecek? Altın fiyatları 2009 yılında yzde 25 oranında arttı. Yıl henüz bitmedi ama 2009 yılı başında bir onsu 865 dolar olan altın dn gün ortasında 1.083 dolardan işlem gördü. Türk parası olarak ifade edersek... 5 Ocak 2009'da 1.327 lira olan altının onsu dn 1.654 liradan işlem gördü.

2009 yılı son günlerinde işlem hacminin azalması nedeniyle, bir ons altın fiyatının, 1.031 dolara kadar gerileyebileceği belirtiliyor. Ama 2010 yılında altın fiyatlarının tekrar ykseleceği tahmin ediliyor. 2010 yılı mart ayında altının onsunun 1.159 dolar, temmuz ayında ise 1.179 dolar olacağı altın uzmanlarınca ileri sürülüyor. Bu tahminler dikkate alındığında altın fiyatlarının son günlerdeki gerilemesinden kaygılanıp, kısa vadede eldeki altınları hemen satmak, para kayıplarına neden olabilir. Tabii, dolar/Türk parası paritesini de dikkate alarak satış ya da alış yapmakta fayda var.

2010 yılı altın fiyat tahminleri (\$/ons)

Ocak	1.127
şubat	1.135
Mart	1.159
Nisan	1.158
Mayıs	1.144
Haziran	1.133
Temmuz	1.179

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Amerika'nın kapitalisti, Türkiye'nin kapitalisti

Süleyman Yaşar 25.12.2009

Amerikan mali krizinin ardından zora düşen şirketlere devlet yardım etti. Amerikan hazinesi mali krizde zarar gören şirketlere destek amacıyla Sorunlu Varlıklar Kurtarma Programı (TARP) adı altında 700 milyar dolarlık bir fon oluşturdu.

Amerikan hazinesi bu fondan şirketleri kurtarmak için 453 milyar dolar harcama yaptı. Tabii bu harcamalar, sonradan tahsil edilmek koşuluyla gerçekleştirildi. şimdi, devletten para alan şirketler, vadesini beklemeden

aldıkları paraları geri ödeyip, devletle olan borç ilişkilerine hemen son vermek istiyorlar. Çünkü devlete borçlu kalmak, Amerikalı sermayedarın işine gelmiyor. Devlet, borç verdiği şirketlerin, kâr dağıtımına, yönetici atamalarına, yöneticilerin nerede yemek yiyip hangi araçla seyahat edeceklerine kadar bütün ayrıntılara karışıyor. Niye? Çünkü, halkın vergilerinden temin edilen bu kurtarma yardımları, istenmeyen işlerde kullanılırsa devlet halka hesap veremeyecek. İşte bu nedenle devlet işi sıkı tutuyor.

Halkın vergilerinden sağlanan kaynakla yardım alan şirketlere gelince... Citigroup, devletten aldığı paranın 20 milyar dolarlık son kısmını önceki gün ödeyip toplam 45 milyar dolar olan borcunu kapattı. Wells Fargo Bankası, devlete olan 25 milyar dolar borcunu ödedi. Bank of Amerika ise borcunu ödeyen ilk şirket oldu ve devletten aldığı 45 milyar doları, ihtiyacı kalmayınca hemen kapatarak borç ilişkisine son verdi.

Peki, benzeri şirket kurtarma operasyonlarında Türkiye’de ne oldu? Bankasının, şirketinin içini boşaltanlar borçları devletin üstüne bırakıp kaçtılar. Türkiye’de yaşanan 2001 krizinde Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, içi boşaltılan bankalara 93,3 milyar lira ödedi. Bu para Hazine’den alınıp batırılan bankalara verildi. Ve 2008 yılının kasım ayında ödenemediği için bu borçlar silindi. Anlayacağınız, vatandaşın vergileriyle ödenen paralar tahsil imkânı kalmadığı için tek kalemde çizilip yok edildi. Halbuki bu tutarda parayla 9.330 tane 25 derslikli okul, 4.000 kilometre otoyol, üç tane GAP projesi ve 5.166 megavatlık rüzgâr santrali yapılabilirdi.

Gelelim kapitalistlerin farkına... ABD’deki kapitalistler devletten aldıkları parayı ödemediği takdirde Amerikalının yakalarını bırakmayacağını biliyorlar. Bizdeki kapitalistler, devletten aldığı borcu ödemediği gibi üstüne bir de devlet ihalesine girip iş alabiliyorlar. Devlet bankalarından kredi alabiliyorlar. Özelleştirme programından şirket alabiliyorlar. IMF’den para alın bize verin diyebiliyorlar. İşte bizim kapitalistle Amerikalı kapitalist arasındaki fark bu.

Siz, yaşanan mali krizde Amerikalı bir kapitalistin “IMF’den niye para almıyoruz” diye sorduğunu duydunuz mu? Sormaz. Alınacak paranın geri ödeneceğini ve maliyeti olduğunu bilir. Ama bizdeki kapitalistler, IMF parasının kendisi için sıfır maliyetli sermaye olduğunu iyi bildikleri için “IMF’den para alalım” diyerek tuttururlar. Nasıl olsa IMF’den alınan borcu onlar kullanacak, vatandaş ödeyecek.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yabancılar 2010 için endişeli iyimser

Süleyman Yaşar 28.12.2009

Türkiye, Gümrük Birliği’ne girmesinin ardından Avrupa’nın en büyük ve dinamik tüketim merkezi oldu. Avrupalı araştırma şirketleri Türkiye pazarıyla ilgili yoğun araştırmalar yapıyorlar. Avrupa’nın en büyük araştırma şirketlerinden Ipsos’un yaptığı araştırmaya göre, Türkiye’de 2009’un ilk 11 ayı sonunda hane halkı tüketimi cari fiyatlarla yüzde 9, sabit fiyatlarla yüzde 2 büyümeye gösterdi.

Genel ekonominin yüzde 5,5 dolayında küçülmekte olduğu tahminleri dikkate alınırsa, hane halkı tüketiminin 2009 yılında daha pozitif bir eğilim gösterdiği görülüyor. Bunun nedeni, bazı ürün kategorilerinde ev dışındaki

tüketim azalırken evde geçirilen zamanın artmasına paralel bir kayma olmasının da etkisi var. Krizin tüketimi eve yönlmesiyle, 2009'da tüketici davranışı yapısal bir değişiklik gösterdi. Evde tüketilen şekerleme ve atıştırmalık ürünler pazarı yüzde 25 oranında büyüdü. Ayrıca, temizlik ve kişisel bakım kategorileri de dinî bayramların etkisiyle en yüksek büyüme gösteren sektörler oldular.

İpsos'un başka bir araştırmasına gelince... İpsos'un müşterileriyle paylaştığı *Türkiye Beklentiler-Beğeniler 2010* araştırmasının ilk sonuçları "endişeli iyimserlik" başlığıyla açıklandı. Araştırmaya göre, 2009'a girerken kamuoyu kriz psikolojisini ciddi biçimde hissetmişti. Ekonomik beklentiler sert bir şekilde olumsuzla dönüşüyordu. Ama 2009 yılının ikinci yarısı korkulduğu kadar kötü olmadı, pazarlama yatırımlarına devam eden markalar için büyüme fırsatları oluştu.

İpsos araştırması, 2010 yılı için kamuoyu beklentilerinin pozitifte döndüğünü gösteriyor. 2010 yılına tüketim harcamalarının artma eğilimi ile başlayacağız. Tüketicinin değişik mal ve hizmet gruplarına yönelik satın alma eğiliminde artış var. Tüketici kredisi kullanma eğilimi yükseliyor.

Araştırmanın toplumsal gündemle ilgili kamuoyu bulgularına gelince... Araştırma "Türkiye'nin temel meselelerinde uzlaşma arayışları açısından yine sert bir yıl geçireceğini" ileri sürüyor. "Din, Laiklik, Kürt - Güneydoğu Sorunu, Ergenekon gibi konularda birbirini anlamakta zorlanacak iki ayrı blok oluştuğunu" söylüyor.

Araştırma "2009'a oranla 2010'a daha iyi başlıyoruz" diyor. Ama "endişeli iyimseriz" vurgusunu da eksik etmiyor. İşte kriz lobisinin çıkardığı gürültü ve savaş isteyenlerin yabancı araştırma şirketleri üzerinde bıraktığı etki bu. Ekonomide kriz çıkaramayınca siyasi kriz çıkarmaya yöneldiler. Ak Parti hükümeti demokratik açılımı pek çok engellemelere ve provokasyonlara rağmen sürdürürse endişelenmek yersiz. Türkiye ekonomisinin temel göstergelerinde sorun yok çünkü. İpsos araştırması da ekonomik verilerin olumlu geliştiğini vurguluyor. Peki, sorun ne? Hükümeti ekonomiden vuramayınca ülkeyi siyaseten zora sokmak için demokratik açılımı engellemek.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hız. İsa doğduğunda fert başına gelir 444 dolardı

Süleyman Yaşar 29.12.2009

Yeni yıla girerken, dünya ekonomisinin nereden gelip, nereye gittiğine bakmak gerekiyor. İktisat tarihçisi Angus Maddison'a göre, Hz. İsa'nın doğduğu 2010 yıl öncesinde dünyada fert başına gelir 444 dolardı. İnsanların ortalama yaşam süresi 1000 yılına kadar 24 yıl civarındaydı.

Angus Maddison'ın yaptığı hesaplamalara göre dünyada, sıfır ile 1000 yılı arasında, fert başına ortalama gelir azaldı. Fert başına ortalama gelir bin yılda 444 dolardan 435 dolara geriledi.

Gelelim 1000-1820 yılları arasında... Bu dönemde de büyüme hızlı olmadı. Sekiz yüzyılda fert başına ortalama

gelir yüzde 53,3 oranında artarak 667 dolara yükseldi. Batı Avrupa ve Japonya'da ortalama yaşam süresi 40 yıla ulaştı. Ve durgun geçen yüzyılların ardından, 1820 yılından sonra, dünya ekonomisi sanayi devriminin etkisiyle önceki dönemlere kıyasla hızla büyüdü. Fert başına gelir 1820 ile 1998 yılları arasında 8,5 kat arttı. Son on bir yıl içinde ise dünyada fert başına ortalama gelir 5 bin 700 dolardan 8 bin 425 dolara yükseldi. İnsanların ortalama yaşam süresi 73 yıla ulaştı.

Peki, 2010 yılında, Hz. İsa'nın dönemine göre dünya daha iyi durumda mı? Ortalama olarak daha iyi durumdayız. Fert başına ortalama gelir 444 dolardan 8 bin 425 dolara yükseldi. Ortalama yaşam süresi 24 yıldan 73 yıla ulaştı. Ama 2010 yılına girerken adaletsiz gelir dağılımı ve gıdaya erişme zorluğu nedeniyle her gün dünyada açlıktan ölen binlerce insan var. Bu da bize, ortalama olarak refahın arttığını ama paylaşma konusunda gelişmediğimizi gösteriyor.

Yıllar	0	1000	1820	1998	2009
Dünya nüfusu (Milyon)	230.8	268.3	1.041	5.908	6.792
Fert başına gelir (ABD \$)	444	435	667	5.709	8.425

Kaynak: Angus Maddison, *The World Economy* (OECD)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dolar ve avro 2010'da nasıl olacak

Süleyman Yaşar 30.12.2009

Gelecek yıl dünya ekonomisi büyüyecek. Dünya geliri 57,2 trilyon dolardan 60,4 trilyon dolara yükselecek. Amerikan ekonomisi yüzde 1,5, Avrupa ekonomisi yüzde 0,3 oranında büyüyecek. Amerikan ekonomisinin daha hızlı büyümesi doların, Avrupa para birimi avro karşısında değerlenebileceğini gösteriyor. Ama bazı döviz kuru uzmanları, ABD'nin bütçe açığını finanse etmek için dolar basabileceğini de ileri sürüyorlar. Bu görüşü ileri sürenlerden biri de uluslararası yatırım danışmanı Marc Faber.

Bloomberg televizyonuna önceki gün açıklama yapan Marc Faber'e göre, Amerikan Doları, kısa vadede, avro karşısında yüzde 5-10 oranında değerlenebilecek. Çünkü, dolar kısa süre içerisinde diğer ülke para birimleri karşısında hızla değer kaybetmişti. Ve 25 Kasım 2009'da avro/dolar paritesi 1,5144 oldu. Sonra, dolar, Aralık 2009'da avro karşısında yüzde 4,2 oranında değer kazandı. Kısa vadede dolar, avro karşısında değerlenmeye devam edebilir. Yine Faber'e göre, ABD Merkez Bankası Başkanı Ben Bernanke ve arkadaşları Amerikan ekonomisini ve açık bütçeyi desteklemek için dolar basabilirler. Bu durumda ABD Hazine Bonosu ve nakit dolar bulunduranlar zarar uğrayabilir. Bütün bu olasılıklar dikkate alındığında, Faber "2010'da döviz piyasalarının oynak olacağını" bu nedenle yatırımcıların dikkatli olmasını öneriyor.

Türk parasının dolar ve avro karşısındaki değerine gelince... Devlet Planlama Teşkilatı, Genel Ekonomik Hedefler ve Yatırımlar 2010 verilerine göre, bir Amerikan Doları ortalama kuru 2010'da "1 lira 60 kuruş" olacak. Avro kurunun ise, avro/dolar paritesinin 2010'da ortalama 1,40 seviyesinde bulunacağı varsayımıyla, "2 lira 24 kuruş," olabileceğini söyleyebiliriz.

Peki, DPT'nin dolar kuru tahmini tutar mı? D n, Başbakan Yardımcısı Ali Babacan, *Kanal 24* televizyonuna yaptığı açıklamada "olası bir IMF anlaşmasının iki yıl süreli yapılacağında mutabakat sağlandığını" belirtti. Eğer IMF ile 2010'da böyle bir anlaşma imzalanırsa, Türk parasının, diğer koşullar değişmediği takdirde, hızla değerlenebileceğini ileri sürebiliriz. Ayrıca Merkez Bankası, 2009 aralık ayı ikinci yarısında yapılan beklenti anketine göre, dolar kurunun, bankalararası piyasada, 2010 yılı sonu için 1 lira 57 kuruş olarak beklendiğini de belirtelim. Ama yine de Marc Faber'in "döviz piyasalarının 2010'da oynak olacağı" görüşünü dikkatlerden uzak tutmamakta fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Avrupa'da hangi ülkeler 2010'da çok riskli

Süleyman Yaşar 31.12.2009

Avrupa Para Birliği'ne  ye ülkelerin yarısı borçlarını ödeyebilme konusunda yüksek riskli ülkeler arasında sayılıyor. Batan bankalara kaynak sağlamak amacıyla ve ekonomik durgunluğu gidermek için yapılan harcamalar Avrupalı devletleri zora soktu.

2010 yılında Avrupa'nın yüksek riskli  lkeleri, İrlanda, Hollanda, İspanya, Slovakya, Slovenya, Yunanistan, Güney Kıbrıs ve Malta olarak sıralanıyor. Saydığımızı bu  lkeler Avrupa Para Birliği'ne  ye olan 16 ülkenin yarısını oluşturuyorlar. Bu nedenle Avrupa Para Birliği sıkıntılı günler yaşıyor. Yaşanan kamu maliyesi krizi ortak para olan avronun değerini de etkiliyor. Para birliğine  ye ülkelerin bütçe açıklarını finanse etmeleri için birdenbire kamu harcamalarını kısımaları ve vergileri yükseltmeleri ekonomide yeni bir krize yol açabilecek. Eğer böyle bir hata yapılırsa 2008 eylül ayının ardından yeni bir çöküntü yaşanması çift dip olasılığını arttırıyor. Ayrıca Avrupa Merkez Bankası'nın enflasyon korkusuyla faiz arttırımına gitmesi ihtimali de 2010 yılı için ilave tedirginlik yaratıyor.

Avrupa Para Birliği'ne  ye ülkeler arasında borçlarını ödeyebilme açısından sorunlu olan ülkelerin başında İrlanda, Yunanistan ve Güney Kıbrıs geliyor. İrlanda'nın kamu borçlarının ulusal gelirine oranı yüzde 95, Yunanistan'ın yüzde 130, Kıbrıs'ın yüzde 105 olarak duyuruldu. Bütçe açıklarının ulusal gelirlerine oranı ise sırasıyla yüzde 11, yüzde 12,7, yüzde 9 olarak a ımlandı. Bu üç ülkenin yanında diğer beş ülke de yüksek riskli ülkeler arasında sayılıyor.

Avrupa Para Birliği'nin zengin ülkeleri, birliğin sorunlu ülkelerine yardım etmedikleri takdirde para birliği riskli hale gelebilir. Bu nedenle, 2010 yılı, Avrupa için önemli bir yıl olacak. Tabii bu sorun Türkiye'yi de yakından ilgilendiriyor. Gümrük Birliği'ne  ye olan Türkiye, yaşanacak sıkışıklıktan olumsuz etkilenebilir. Bu nedenle Avrupa 2010'da Türkiye için bir risk olarak değerlendirilmeli. Ve dikkatli olmakta fayda var.

Avrupa'nın yüksek riskli  lkeleri

Ülkeler	Borç/Ülusal gelir	Bütçe açığı/Ülusal gelir
Hollanda	0,67	0,08
İrlanda	0,95	0,11
İspanya	0,72	0,08
Slovakya	0,32	0,08
Slovenya	0,38	0,08
Yunanistan	1,25	0,12
Güney Kıbrıs	1,05	0,09
Malta	0,70	0,08

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

2010 yılı nasıl olacak

Süleyman Yaşar 01.01.2010

Dünya geliri 2010 yılında satın alma gücüne ölçüsüne göre 72,9 trilyon dolar olacak. Bu gelirin yüzde 63'ünü gelişmiş ülkeler paylaşacak.

2010 yılında dünyanın en hızlı büyüyen ekonomisi Katar olacak. Katar, artan doğal gaz üretimiyle yüzde 24,5 oranında büyüyecek. Ardından Çin yüzde 8,6 büyüme oranıyla ikinci ülke olacak. Kongo ve Türkmenistan yüzde 8 oranındaki büyüme hızlarıyla üçüncü ve dördüncü sırayı alacaklar.

Amerikan ekonomisi 2010 yılında Avrupa ekonomisinden daha hızlı büyüyecek. ABD yüzde 1,5 oranında büyüyerek gelirini 14,8 trilyon dolara, Avrupa yüzde 0,3 oranında büyüyerek 16,5 trilyon dolara çıkaracak.

Türkiye'ye gelince... Türkiye ekonomisi 2010 yılında yüzde 3,5 oranında büyüyecek. Satın alma gücü ölçüsüne göre, ulusal geliri 913 milyar dolar olacak. Türkiye ekonomisinin 2010 yılında daha yüksek oranlı büyüme hızını yakalaması da mümkün. Çünkü, Türkiye'nin dış ticaretini yoğunlaştırdığı Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinin 2010'da yüzde 4,4 oranında büyümesi tahmin ediliyor. Komşularımız arasında olan Irak yüzde 6,2, Rusya 2,3, Ukrayna yüzde 1 ve İran yüzde 2,9 oranında büyüyecek.

Peki, fakir ülkeler ne yapacak? ABD ve Avrupa Birliği adaletli bir dünya ticaretine yanaşmıyorlar. Fakir ülkelere, kendi sanayi ürünlerini satmak için gümrük duvarlarını indirtiyorlar. Ama fakir ülkelerin, ihraç ürünü olan tarımsal mallara yüksek gümrük duvarı uygulayarak, zengin ülkelere girişini engelliyorlar. Zengin ülkeler, kendi çiftçilerine her yıl 300 milyar dolardan fazla sübvansiyon veriyorlar. Halbuki bu sübvansiyonları ve gümrük vergilerini azaltsalar pek çok fakir ülkenin tarımsal ürün ihracatı artacak. Ve dünyada açlık ve fakirlik azalacak. Zengin ülkeler tutumlarını değiştirmedikleri için 2010 yılında dünyada bir milyar insan kronik açlık çekecek.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) Başkanı Jacques Diouf'a göre 2010'da her altı saniyede bir çocuk açlıktan ölecek.

Anlayacağınız 2010 yılı fakir ülkeler için yine iyi bir yıl olmayacak. Adaletsiz dünya ticareti üzerine inşa edilen ekonomiler nedeniyle çocuklar açlıktan ölmeye devam edecek.

Ülke gelirleri (Milyar \$)*

AB	16.523
ABD	14.840
Çin	9.845
Japonya	4.228
Hindistan	3.876
Rusya	2.161
Brezilya	2.113
Kanada	1.321
Türkiye	913

* Satınalma gücü ölçüsüne göre

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İktisatçı sandık Amerikan milliyetçisi çıktı

Süleyman Yaşar 04.01.2010

Çin, ekonomik kriz, durgunluk dinlemiyor. Her yıl yüzde sekiz ya da yüzde on oranında büyüyor. Bu hızlı gelişme en çok Amerikan yönetimini kızdırıyor. Amerikalılar bu gidişi durdurmak için alternatif politikalar öneriyorlar ama nafile. Çin, ekonomik gelişmesini yavaşlatacak hiçbir öneriyi kabul etmiyor.

Çin'in ABD'ye kafa tutan ekonomi politikası Amerikan iktisatçıların da kızdırmaya başladı. 2008 Nobel iktisat ödülünü alan Paul Krugman, *NewYork Times*'daki yılsonu yazısında Çin'i merkantalist politika izlemekle suçluyor. Krugman'a göre "Çin, parasını 6,8 yuan bir dolar resmî paritesine bağlamış, bunu hiç değiştirmiyor. Böylece imalat sanayiine rekabet gücü kazandırıp ihracatını arttırıyor. İthalatını kısıtlayarak sürekli döviz ve altın biriktiriyor." Kısaca bir ülkenin altın ve döviz biriktirmesi anlamına gelen merkantalizmin iyi bir yol olmadığını belirtiyor.

Paul Krugman, Çin'e haksızlık ediyor. Çünkü, Amerikan iktisatçılarının, gelişmekte olan ülkelere önerdiği rezerv biriktirme politikasını görmezden geliyor. Gelişmekte olan ülkelerin 2001 yılında toplam rezervleri 857 milyar dolar tutuyordu. 2009'da toplam rezerv tutarı altı kat artarak 5,3 trilyon dolara ulaştı. Peki, rezervler niye hızla çoğaldı? ABD, gelişmekte olan ülkelere, küresel ekonominin risklerine karşı rezerv tutmalarını önerdi. Gelişmekte olan ülkeler de isteneni yaptı. Şimdi merkantalistlikle suçlanıyorlar. Oysa bu ülkeler rezerv tutarak Amerikan ekonomisine bedava borç verdiler. ABD, bastığı karşılıksız dolarları, gelişmekte olan ülkelere rezerv olarak tutturdu. Sonra bu rezerv olarak tutulan dolarlara karşılık ABD hazinesinin bonolarını verdi. Böylece vadesi geldiğinde yine dolar basarak ödeyebileceği çok kolay bir araçla zenginliğine zenginlik kattı.

Peki, şimdi Paul Krugman niye kızıyor? Eğer Çin dolar satarsa, ABD, faiz yükseltmek zorunda kalmış. Bu durumda Amerikan ekonomisi rekabet gücünü kaybeder ve Amerika'da işsizlik artarmış. Anlayacağınız Krugman "Amerikan milliyetçiliği" yapıyor. Peki Çin, Amerika'nın önerisi doğrultusunda parasının değerini yükseltse Çin'de işsizlik artmaz mı? Artar. Ama Çin'deki işsizlik, Krugman'ı ilgilendirmiyor. Onlar Çinli. İşsiz kalabilirler. Hatta açlıktan ölmeleri bile Krugman için sorun değil.

Krugman'a göre "Çin'in merkantilizmi büyüyen bir problem." Peki, ABD'nin karşılıksız dolar basıp bedava satınalma gücü yaratması problem değil mi? "Ben Amerikan Doları'yla ticaret yapmayacağım" diyen ülkelere ABD'nin askerlerini gönderip işgal etmesi problem değil mi? İşte böyle... Küreselleşen ekonomide sorunlara, iktisatçının, küresel çözümler bulması gerekir. Çünkü üretim kararları küresel verilere göre alınıyor. Ama Amerikan iktisatçıları için sadece ABD'nin çıkarları önemli. Sonunda dönüp dolaşıp en iyi iktisatçı diye bilinenler bile Amerikan milliyetçiliğine saplanıp kalıyorlar.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Son kırk yılın en düşük enflasyonu 2009'da oldu

Süleyman Yaşar 05.01.2010

Türkiye İstatistik Kurumu, dün, 2009 yılı enflasyon rakamını yüzde 6,53 olarak açıkladı. Açıklanan enflasyon rakamı, 1969 yılından beri Türkiye'de kayıtlara geçen en düşük enflasyon oldu. 1969'da tüketici fiyatlarındaki artış yüzde 5,7 olmuştu. O tarihten sonra bir daha Türkiye'de enflasyon göstergesi olan tüketici fiyatlarındaki artış, yüzde 7'nin altına hiç düşmedi.

Türkiye'de Cumhuriyet dönemi enflasyon tarihine bakıldığında, en düşük enflasyon 1964 yılında, yüzde 0,9 oranıyla yaşandı. 1960'lı yıllar hep tek haneli enflasyonla geçildi. Ardından 1970'li, 1980'li ve 1990'lı yıllarda sürekli çift haneli enflasyon görüldü. Türkiye'de en yüksek enflasyon 1994 yılında yüzde 106,3 oranıyla yaşandı. Türkiye'de aylık yüzde 50'yi, yıllık yüzde 13 bini aşan hiper enflasyon yaşanmadı.

Dünyada en yüksek aylık enflasyon oranlarını incelersek... I. Dünya Savaşı sonrasında Ağustos 1922-Kasım 1923 tarihleri arasında Almanya'da aylık ortalama yüzde 322 enflasyon yaşandı. II. Dünya Savaşı sonrasında Ağustos 1945- Temmuz 1946 tarihleri arasında enflasyon Macaristan'da aylık ortalama yüzde 19.800 e kadar yükseldi. Yunanistan'da Kasım 1943- Kasım 1944 arasında enflasyon aylık ortalama yüzde 365 oldu. Yakın dönemde, Aralık 1989- Mart 1990 arasında Brezilya'da yüzde 68,6, Mayıs 1989- Mart 1990 arasında Arjantin'de yüzde 65,95 ve Eylül 1989- Aralık 1989 arasında Yugoslavya'da yüzde 50,9 oranında ortalama aylık enflasyonlar yaşandı.

Türkiye'de son on yılın enflasyon rakamlarını gelince... 2000 yılında yüzde 39 oranında olan enflasyon, 2001 yılında yüzde 68,5'e yükseldi. Enflasyon 2004 yılında yüzde 9,3 olarak tek haneye indi ve 2008 yılı hariç son altı yılda hep tek haneli gerçekleşti. Türkiye'de krizlerin ardından yükselen enflasyon ilk defa dünya mali krizinin ardından 2009 yılında düşük gerçekleşti. Hem de son kırk yılın en düşük enflasyonu olarak kayıtlara geçti. Son

altı yılda yaşanan düşük enflasyonu, izlenen para politikasından ziyade, başarılı maliye politikasına bağlayabiliriz. Çünkü Merkez Bankası, para basma (senyoraj), baskısı altında tutulmadı. Dolayısıyla 1990'lı yıllarda ve 2000'li yılların başında yaşanan, ahbap-çavuş kapitalizminin, Türkiye'de artık sona erdiğini söyleyebiliriz.

Son on yılın enflasyon rakamları (Yıl sonu %)

Yıllar	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Enflasyon	39,03	68,53	29,75	18,36	9,32	7,72	9,65	8,39	10,06	6,53

Kaynak: TÜİK

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

TÜSİAD ile MÜSİAD arasında ne fark var

Süleyman Yaşar 06.01.2010

Türk Sanayici ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) ile Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği'nin (MÜSİAD) ikisi de işadamlarının kurduğu dernekler olarak biliniyor.

Peki, bu iki işadamları derneği arasında ne fark var? İkisi de kâr etmek amacıyla üretim faktörlerini biraraya getiren girişimciler olup aralarında hiçbir fark yok diyebilirsiniz. Ama son günlerde yaptıkları açıklamalar aralarında önemli bir fark olduğu gösteriyor. Çünkü, TÜSİAD, IMF ile anlaşma yapılması Türkiye ekonomisi için faydalı olur diyor. MÜSİAD ise IMF ile anlaşma yapılması, Türkiye ekonomisine zarar verebilir diyerek yılın son gününde "IMF ile anlaşma yapmak istiyoruz" diyen hükümeti uyarıyor.

MÜSİAD Başkanı Ömer Cihat Vardan hükümeti uyarırken şunları söylüyor... "Hükümet, olası bir IMF anlaşmasının, ülkeye sıcak para akışına sebebiyet vereceğini ve akabinde ihracatımızı menfi etkileyebilecek, rekabet gücümüzü azaltacak kur düşüşlerinin oluşacağını iyi hesap etmelidir. Hatta hükümet, bu konuda karar vermeden önce özel sektör ile bir ortak akıl platformu oluşturmalıdır."

Peki, MÜSİAD Başkanı sıcak para girişinden niye korkuyor? Çünkü, ihracat yapabilmek için rekabetçi döviz kuruna ihtiyaç var. Oysa IMF ile anlaşma yapılırca hem IMF'den alınan borç hem de beraberinde gelecek sıcak para, Türk parasını, değerlendirecek. Böylece ihracatçı, zaten zayıf olan rekabet gücünü iyice kaybedecek. İthalat ucuzlayacak. İhracat kârlı olmaktan çıktığı için, yatırımlar, dış ticarete konu olmayan mal ve hizmetlere yapılacak. Dolayısıyla, Türkiye ekonomisi, uzun dönemli sürdürülebilir yüksek büyüme hızına ulaşamayacak. İşsizlik sürekli yüksek seyredecek. Dış ödemeler dengesi sürekli kırılgan olacak. İşte bu nedenle IMF'den alınacak borç, kısa dönemde ekonomide iyi bir hava yaratacak, ama uzun dönemde ekonomiye zarar verecek.

Gelelim TÜSİAD görüşüne... Onlar, hükümete "IMF'den borç al" diyorlar. Eğer, IMF parası gelirse, devlet,

piyasalardan daha az borçlanacağı için özel sektöre fazla para kalacak, onlar da bu parayla yatırım yapacaklarmış. TÜSİAD haklı mı? Bakalım. Türkiye, 2000-2008 yıllarını IMF'den para alarak geçirdi ve toplam yatırımların ulusal gelire oranı yüzde 21 seviyesinde kaldı. Oysa, Türkiye, 1984-1991 yılları arasında IMF'den para almadı. Buna rağmen toplam yatırımların ulusal gelire oranı yüzde 24 seviyesinde gerçekleşti. Ve o dönemde, ekonomi, cari işlemler açığı da vermedi. Demek ki, TÜSİAD'ın görüşü doğru değil.

Sorumuza tekrar dönersek... İki işadamları derneği arasında ne fark var? TÜSİAD, Ankara'nın kararlarıyla para kazanmaya alışmış. Teşvikler, kotalar, yüksek gümrük duvarları, IMF'den alınan borçları kullanarak zenginleşmiş. Ahlaki bir zafiyet oluşturmuş. Rekabet etmek ve zorlu yarışa girmekten kaçıyor. MÜSİAD ise küresel rekabet içinde üretim yapıyor. Ankara'dan bir şey istemiyor. Sadece gölge etme diyor. IMF parasına ihtiyaç duymuyor. Yaptığı işin tüm risklerini kendi başına yükleniyor. İşte bu ekonomik talepler Türkiye'de devlet yapısını zorluyor. Siyaseti geren de bu tartışma herhalde.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tekel işçileri niye haklı

Süleyman Yaşar 07.01.2010

Özelleştirme uygulamaları kısa dönemde işsizlik yaratır. Orta ve uzun dönemde ise özel girişimci kaynakları devletten daha etkin kullandığı için yeni yatırımlara başlar, istihdamı hızla arttırır.

Türkiye'deki özelleştirme uygulamaları incelenirse... Devlet tekelindeki pek çok sektör serbestleştirilince, istihdamın hızla arttığını kimse inkâr edemez. Örneğin, Türkiye'de hava ulaştırması, devlet tekelindeyken, hem istihdam çok düşük seviyede idi hem de uçak biletleri çok pahalıydı. Ama şimdi eskisinden daha çok havayolu firması var. Biletler ucuz. Sektörde istihdam edilen personel sayısı oldukça yüksek. Yine radyo ve televizyonlar devlet tekelindeyken istihdam sayıları ile şimdiki sayılar karşılaştırılırsa sektördeki istihdamın özelleştirme nedeniyle hızla yükseldiği açık bir gerçek. Özelleştirme sonrası istihdamın artışına, pek çok örneği, hem Türkiye'den hem de dünyadan gösterebiliriz.

Gelelim Tekel işçilerinin sorunlarına... Tekel'in özelleştirilmesi nedeniyle işten çıkartılan sayıları 12 bin olduğu belirtilen işçiler de özelleştirmenin kısa dönem mağdurları oldular. Peki, bu işçiler niye mağdur oldular? Çünkü, bir cin bürokrat, siyasetçiye hoş görünmek için aklına ilk gelen çözümü öneriyor. Ve 3.7.2005 tarih ve 5398 sayılı yasa ile Özelleştirme Kanunu'na bir ek madde koydurtup özelleştirme nedeniyle işsiz kalan personelin Devlet Memurları Kanunu'ndaki geçici personel statüsüne (4c) alınmasını sağlıyor. Böylece 1992 yılından beri, özelleştirilen şirketlerde işini kaybedenler kamuda geçici personel olarak çalışmaya başlıyorlar. Geçici personel, bir yıldan kısa süreli çalıştığı için tazminat hakkı doğmuyor. İşçiler, daha önce sürekli işleri varken, birdenbire, hiçbir güvencesi olmayan belirsiz bir iş yaşamına başlıyorlar. Ve bu durum beş yıldan beri devam ediyor. Herkes kendisini bu işçilerin yerine koysun ve düşünsün... Böyle bir iş yaşamı sıkıntı yaratmaz mı?

Peki, bu işçilere uygulanması gereken doğru yöntem neydi? Özelleştirme Kanunu'na göre, özelleştirme nedeniyle işsiz kalan işçiler, sosyal destek projesinden yararlanarak, kamu veya özel kesimde çalışma imkânına

sahipler. Hatta, Dünya Bankası, bu konuda iki proje yürüttü. İlk proje 1997’de başladı. Dünya Bankası’nın ikinci sosyal destek projesi ise 2005-2009 yılları arasında yürütüldü. Projeye göre, özelleştirme nedeniyle işten çıkarılan 29 bin işçiye kıdem tazminatı ve ilgili ödemeler için 420 milyon avro yardım yapılması öngörüldü. Ayrıca işe yerleştirme destek eğitimi için 11 bin işçiye yardım programı uygulanmasına karar verildi. Dünya Bankası, bu projeyi uygulamaya koyduğuna göre, Tekel işçilerinin kısa bir eğitimin ardından kamu ya da özel sektörde işe yerleştirilmeleri gerekiyordu. Çünkü, Tekel işçilerinin çoğu meslek lisesi mezunu. Anlaşılan eğitim programı yapılmadı. İşçiler, geçici işçi olarak beş yıl bekletildi. Eğer Dünya Bankası’ndan para alındıysa, bu paranın nerelere harcandığı da açıklanmadı.

Peki, şimdi, bu işten kim sorumlu? Herhalde işçiler değil. Sorumlular, yıllarca bu işçileri geçici işçi olarak bekletenler. Sorunu çözmeyenler. Şimdi bu sorunu çözmek de onların görevi.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kemal Derviş’in yapmadıkları

Süleyman Yaşar 08.01.2010

Türkiye’de kamu maliyesi 1999 yılında sürdürülemez hale geldi. Dönemin Başbakanı Bülent Ecevit, “Kim ne veriyorsa ben beş lira fazlasını veriyorum, kadınları 38 erkekleri 42 yaşında emekli ediyorum” diyen Süleyman Demirel ve Erdal İnönü ekonomi politikasının kamu bütçesini çökerttiğini gördü. Mecburen IMF’ye gitti. Dört milyar dolar alarak durumu düzelterek zannetti. Ama küresel makro ekonomi yönetiminden haberi olmayan Hazine ve Merkez Bankası kadroları, uzlaşmaz üçlü olarak bilinen sabit kur, serbest sermaye hareketleri ve bağımsız para politikasını birlikte uygulama cehaletini gösterince, cari açık tahmin edilenin çok üzerine yükseldi.

Türkiye ekonomisi, ürettiğinden fazla harcayan kırılgan bir ekonomiye dönüştü. Türkiye ekonomisi, 2001 yılının şubat ayında krize girdi. Devlet döviz rezervlerini kaybetmemek için kur rejimini değiştirdi. Sabit kur rejiminden dalgalı kur rejimine geçti. Bu değişikliği içeriden öğrenenler, hemen döviz aldılar. Başbakan Tayyip Erdoğan’ın 2010 yılı bütçe konuşmasında belirttiği gibi, içeriden haber alanlar, mesai saati sonrasında, sabit kurdan, Merkez Bankası’ndan 4,2 milyar dolar çektiler. Bu haksız kazanca herkes seyirci kaldı.

Gelelim işin sonrasına... Krizin başlamasının ardından Türkiye’de küresel ekonominin yönetim kurallarını bilen ve uygulayabilecek iktisatçı olmadığı görüldü. Bu nedenle mecburen yurtdışından konuyu bilen ve uygulayan bir iktisatçı olan Kemal Derviş hemen Türkiye’ye getirildi.

Kemal Derviş, haklı olarak ilk değişiklikleri kamu maliyesinde yaptı. Bütçe açığı ve borçlanmayı sınırlayan, Merkez Bankası’nı para basma baskısında kurtaran önlemleri aldı. Kamu bankaları üzerinden bütçe için borçlanmayı durdurdu. Döviz kurunu yukarıya doğru fırlattı. Sabit kur rejiminin rehabetinden ekonomiyi kurtardı. İşler kısmen yoluna girdi. Ama yaptıklarının hepsi devlet ekonomisini kurtarmak içindi. Kemal Derviş, elinde o sırada yetki olduğu halde, vatandaşın ekonomisini kurtarmak için pek de bir şey yapmadı.

Peki, neleri yapmadı Kemal Derviş? Türkiye, Fransız hukuk sistemini benimseyen ülkeler arasında sayılır. Fransız hukuk sistemi, en son, yatırımcıyı korur. Bunu değiştirmede. Türkiye’de yatırım yapmak hukuki açıdan riskli olmaya devam etti. Danıştay’ın, seçilmiş hükümetlerin, ekonomi politikaları üzerindeki yerindelik denetimi yapması gibi yersiz bir uygulamayı ortadan kaldıran yasal düzenlemeleri yapmadı. Yatırımcıyı koruyan, şeffaflık ve dürüst yönetim yasalarını çıkartmadı. Piyasadan çıkışı zorlaştıran mevcut icra ve iflas yasasını değiştirmede. Ticarete işlem maliyetlerini azaltan yasal düzenlemeleri yapmadı. Ekonomi hukuku ve yargısı çok pahalı hale geldi.

Ne olmuş yani bütün bunları ondan sonra gelenler yapsaydı diyebilirsiniz... Ondan sonra gelenler, kurulu sistemi değiştirecek her adım atışlarında irtica, İslamcılık ve tek adam diktasına gidiyoruz suçlamalarıyla karşılaştıkları için yasalarda temel dönüşümleri yapamıyorlar. Yeni Türk Ticaret Kanunu bir türlü TBMM’den çıkarılamıyor. Çünkü, devlet yardımları, şirket bilançolarında görünecek. Büyük sermaye bunu istemiyor. Şeffaflıktan kaçıyor. İflas Yasası eski haliyle devam ediyor. Kısa sürede şirket tasfiyesi bazılarının işine gelmiyor. Çünkü bazı işadamları, kendi şirketini ve küçük ortağını soyuyor. Türkiye’de şirketleri patronlarından korumak hâlâ mümkün değil.

Ak Parti hükümeti, sistemi değiştirecek her adım atışında karşısında, ekonomide değişim istemeyen CHP, MHP, Yargı, TÜSİAD, TOBB ve askeriye buluyor. Dolayısıyla Ak Parti hükümetinin vatandaşın ekonomisini düzeltecek yasaları çıkarması pek çok engelle karşılaşılıyor. Ama bu değişimi, elinde imkânlar varken Kemal Derviş yapabiliirdi. Yapmadı. Çünkü o da devletin vatandaşına hizmet edeceğine inanmıyordu. Türkiye’de vatandaşın devlete hizmet etmesi gerektiğini düşünüyordu. Bu nedenle Kemal Derviş, bugün yaşanan ekonomik problemlerden, yapmadıklarından dolayı sorumludur.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kriz bitti mi, bitmedi mi

Süleyman Yaşar 11.01.2010

Amerikan kaynaklı mali krizin ardından başlayan fiyatlardaki gerileme (deflasyon) nihayet geçen kasım ayında sona erdi. Çünkü, geçtiğimiz kasım ayında yükselen enerji ve gıda fiyatları, gelişmiş ülkelerde artık fiyatların artmaya başladığını bize gösteriyor.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü’nün (OECD) geçtiğimiz perşembe günü yaptığı açıklamaya göre, OECD üyesi 30 ülkede, tüketici fiyatları Kasım 2009’da ortalama yüzde 1,3 oranında, gıda fiyatları yüzde 1,5 oranında yükseldi. Özellikle enerji ve gıda fiyatlarının yükselmeye başlaması çekirdek enflasyonun geri gelişinin habercisi oldu. Zaten, bazı küçük merkez bankalarının faiz arttırımına gitmeleri küresel ekonomide enflasyonist baskılar olduğunu bize gösteriyordu. İsrail, Avustralya ve Norveç Merkez Bankaları 2009’un ikinci yarısında politika faizlerini arttırdılar. OECD ülkelerinden bazılarında ise fiyat gerilemeleri devam ediyor. Belçika, İrlanda, Finlandiya, Japonya, Portekiz ve İsveç fiyat yükselişleri görülmeyen ülkeler. Bu ülkelerde hâlâ durgunluk var. Ama OECD ortalaması fiyatların arttığını gösteriyor. Bazı ülkelerin durgunluk içinde bulunmaları genel gidişatı etkilemiyor. Peki, fiyat artışları ne anlama geliyor? Talebin arttığını, tüketimin yükseldiğini bize gösteriyor.

Amerikan ekonomisine gelince... Dünyanın en büyük ekonomisi olan Amerikan ekonomisinde açıklanan veriler de krizin bittiğini gösteriyor. ABD'deki süpermarket zincirlerinin satışları 2009 aralık ayında tahminlerin üzerinde artarak geçen yılın aynı dönemine göre ortalama yüzde 2,9 oranında yükseldi. Beklenti yüzde 2 oranında artış yönündeydi. Sırasıyla Saks Inc. yüzde 9,9, Nordstrom Inc. yüzde 7,4, Gap Inc. yüzde 2,0, Target Corp. yüzde 1,8 oranında satışlarını arttırdılar. Abercrombie & Fitch'in satışları ise yüzde 19 oranında azaldı.

Türkiye'ye gelince... Türkiye'de enflasyon 2009'da beklentilerin üzerinde gerçekleşti. Yüzde 5,9 oranında beklenen enflasyon, yüzde 6,5 oldu. Bu nedenle Türkiye'de de artık ekonomik durgunluktan söz edilemez. Çünkü, 2010 yılı enflasyon tahminlerinde hedef enflasyon oranı yüzde 5,3'ün üzerinde, yüzde 6,6 olarak düşünülüyor.

Peki, bütün bunlar bize neyi gösteriyor? Artık krizin bittiğini haber veriyor. Daha doğrusu mali krizin ardından gelen ekonomik durgunluk sona erdi. Hem küresel ekonomide hem Türkiye ekonomisinde artık canlanma başladı. Küresel fiyatların yükselişe geçtiği bir dünya ekonomisinde durgunluk olmaz. İş bilenler bundan sonra işlerini geliştirebilir. Yeni yatırımlara girişebilir. İş bilmeyenlere gelince... İş bilmeyenlere her zaman olduğu gibi hep bir kriz var. Onlara artık kulak asmayalım, biz işimizi iyi yapmaya bakalım.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Özal, Demirel, Erdoğan hangisi seçkin

Süleyman Yaşar 12.01.2010

Bir ekonominin gelişmesinde hangi faktörlerin rol oynadığı sürekli tartışılır. Ekonomik gelişmeyi, ülkenin bulunduğu coğrafyadan halkın tasarruf alışkanlığına, girişimci ruhundan siyasal yönetim biçimine kadar pek çok faktörün etkilediği ileri sürülür. Son dönemde yapılan araştırmalar, ülkenin yönetim biçiminin, ekonomik gelişme üzerinde önemli rol oynadığını bize gösteriyor.

Bazı iktisatçılara göre, otoriter yönetimler, iktisadi gelişmede önemli rol oynarlar. Onlara göre korku ve sıkı disiplin ekonomik büyümenin itici gücüdür. Son dönemde Çin bu tür büyüme modeline örnek olarak gösteriliyor. Otoriter tezlere karşı, demokrasinin, ekonomik gelişme için itici güç olduğunu ileri süren iktisatçıların başında ise Nobel Ödüllü Amartya Sen geliyor. Sen, "Eğer bir ülkede demokrasi yoksa, sorunlar, özgürce dile getirilemediği için onları çözmek mümkün olmaz, bu nedenle ekonomik gelişmeyi sağlamak zor olur" diyor. Sen, demokratik ülkelerde hiçbir dönemde açlık yaşanmadığını, ama Çin gibi otoriter yönetimlerde açlık yaşandığını ve geçmişte binlerce kişinin öldüğünü ileri sürüyor. Otoritelikten uzak bir yönetim olan Hindistan'ın geçmişinde ise tek bir tane açlık vakasının olmadığını ileri sürüyor. Yine Harvard John F. Kennedy School of Government'dan Dani Rodrik, katılımcı siyasal rejimlerin üstün kaliteli büyüme sağladığını ileri sürüyor. Hatta Rodrik, 2007'de yazdığı, Türkçeye yeni çevrilen *Tek Ekonomi Çok Reçete* kitabında çeşitli araştırma örnekleri vererek, "Seçkin olmayanların siyasete katılım derecesiyle ekonomik büyüme arasında olumlu bir ilişki olduğunu" belirtiyor. Ve ekonomik reformların genellikle otoriter rejimlerle ilişkili olduğunun da doğru olmadığını söylüyor.

Peki, bunları niye anlattık? Çünkü Türkiye’de seçkin olmayanların siyasete katılım derecesi arttıkça, fert başına gelirin, yükseldiğini görüyoruz.

Tayyip Erdoğan liderliğinde, bir seçkinler hareketi olmayan AK Parti hükümetleri döneminde, fert başına gelir 2002 yılında 3.517 dolardan 2009 yılında 8.456 dolara çıktı. Artış oranı yüzde 240 oldu. Son 25 yıl içerisinde fert başına geliri bu şekilde arttıran başka bir yönetim olmadı.

Turgut Özal, fert başına geliri 1984-1991 döneminde 1.238 dolardan 2.666 dolara yükselterek yüzde 115 oranında arttırdı. Süleyman Demirel ise 1992-2002 döneminde 2.766 dolardan 3.095 dolara çıkartarak ancak yüzde 12 oranında yükseltebildi.

Aklınıza şu soru gelebilir? Özal ve Demirel seçkin miydi? Evet seçkindi. Onların parasız yatılı okullardan gelmeleri sizi yanıltmasın. Devlet onlara müsteşar ve genel müdür unvanlarını verdi. Bu unvanların ardından başbakan oldular. Zaten Türkiye’de “saray” ve sarayın verdiği unvanlar dışında seçkin yoktur. Saraylılar da yurtdışına sürüldüler.

Cumhuriyet dönemine gelince... Cumhuriyet döneminde, devletin unvan vererek ya da para vererek seçkin yaptığı kişiler vardır. Oysa, AK Parti kadroları, merkezî devlet tarafından unvan verilen kişiler değiller. Seçkin sayılmıyorlar. Yerel yönetimlerden, taşra üniversitelerinden ve küçük tüccarlıktan geliyorlar. Dolayısıyla, Dani Rodrik’e bir örnek de Türkiye’den verilebilir. Seçkin olmayanların siyasete katılım derecesiyle, ekonomik büyüme arasındaki olumlu ilişki AK Parti yönetiminde Türkiye’de görülüyor. Anlayacağınız demokratik katılım çoğaldıkça, seçkin olmayanların siyasete katılım derecesi arttıkça, fert başına gelir yükseliyor. Refah artıyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF kredisi gelirse ne olacak

Süleyman Yaşar 13.01.2010

Dünyanın en büyük ekonomik bunalımı olarak tarihe geçen “1929 buhranından” çıkış için ilk önerileri iktisatçı Irving Fisher yaptı. Para arzının arttırılmasını istedi. ABD para arzını arttırdı ama devlet bu parayı harcamadı. Dolayısıyla paranın devir sürati artmadığı için durgunluktan çıkılamadı. Bunun üzerine John Maynard Keynes devreye girerek “devletin kamu harcaması yapmasını” önerdi. Aksi takdirde, paranın devir sürati (V) artmayacağı için durgunluktan çıkmanın mümkün olmadığını ileri sürdü. ABD Başkanı Franklin D. Roosevelt, Keynes’in önerisini yerine getirince durgunluk aşıldı. John Kenneth Galbraith *Kuşku Çağı* kitabında Fisher ile Keynes arasındaki bu öneri farkının, Keynes devrimini, ortaya çıkardığını ileri sürer.

Gelelim kendi meselemize... Yaşadığımız dünya mali krizinin ardından başlayan ekonomik durgunluk döneminde, Türkiye’de paranın devir süratinin gerilediğini görüyoruz. Paranın devir sürati 2007’de 2,44’ten 2008’de 2,13’e, 2009’da 1,98’e geriliyor. Bu gerileme bize paranın ekonomide el değiştirme hızının yavaşladığını gösteriyor. Peki, ne yapmak gerekiyor? Sadece gevşek para politikası izlemek yetmiyor, kamu

harcamalarının da artması gerekiyor. İşte bu noktada IMF kredisinin rolüne gelirse... Eğer, devlet, IMF'den gelmesi muhtemel krediyi ilave yatırım harcaması olarak ekonomiye kazandırırsa paranın devir sürati artar. Ama alınan kredi, IMF'nin önerdiği biçimde, harcamaları kısıp, kamunun mevcut borçlanma ihtiyacını finanse ederse ekonomi canlanmayabilir. Çünkü, kamunun borçlanmasını azaltarak, piyasada bırakacağı paranın, özel sektörün yeni yatırımlarda kullanacağını kimse garanti edemez. Mesela, özel sektör, piyasada kalan parayı, özelleştirilen şirketleri satın almak amacıyla kredi olarak kullanırsa, mevcut sermaye stokuna ilave olmayacağından ekonominin büyüme hızına herhangi bir katkı yapmayacaktır. İşte bu nedenle, IMF kredisi gelecek, dışlama etkisi gidecek, böylece büyüme hızı yükselecek diyenler tekrar düşünmeli. Evdeki hesap çarşıya uymayabilir. IMF'den para gelse bile büyüme hızı, 2010'da IMF'siz hesaplanan yüzde 3,5 seviyesinde kalabilir. Irving Fisher'in hatasına düşmemek için iyi bir maliye politikası tasarımı yapmak şart.

Türkiye'nin ekonomik göstergeleri

Yıllar	2007	2008	2009
GSYİH (Milyar lira)	843	950	947
M2 (Milyar lira)	345	434	490
V (GSYİH/M2)	2,44	2,18	1,93

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Askerî harcamalar Yunanistan'ı yavaş ölüme götürdü

Süleyman Yaşar 14.01.2010

Kredi derecelendirme kuruluşu Moody's dün yaptığı açıklamada "Yunanistan ve Portekiz yavaş ölüm yaşayabilirler" dedi. İki ülkenin de kamu borç yüklerinin ve bütçe açıklarının artışı, bu ülkelerin tahvil ve bonolarını bulunduran yatırımcıları kaygılandırıyor.

Kredi derecelendirme kuruluşlarına göre, eğer bir ülkenin kamu maliyesi sürdürülemez hale gelirse buna "yavaş ölüm" deniyor. Eğer ülkenin sorunu ödemeler dengesinden kaynaklanıyorsa buna "ani ölüm" adı veriliyor.

Peki, Yunanistan ve Portekiz niye yavaş ölüm yaşayabilirler? Çünkü her iki ülkenin de kamu borçları ve bütçe açıkları AB kriterlerini epeyce aşmış durumda. Yunanistan'ın borç yükü yüzde 125, bütçe açığının ulusal gelirine oranı yüzde 12,7 düzeyinde bulunuyor. Hatta Yunanistan'ın açıkladığı bu rakamlara, AB yetkilileri, inanmıyorlar. AB yetkilileri, borcun ve bütçe açığının daha yüksek olduğunu ileri sürüyorlar. Yunanistan'dan doğru rakamları açıklamasını istiyorlar.

Yunanistan'ın bütçe açığı ve borç yükünün artışına gelince... Yunanistan ekonomisiyle uyumlu olmayan savunma harcaması yapıyor. Ege denizinde Türk uçaklarıyla girişilen ve "it dalaşı" adı verilen gereksiz gerginlik, uçak başına, 10 bin avro maliyet getiriyor. Bu gerginlik aynı maliyeti Türkiye'ye de yüklüyor. Türkiye ve

Yunanistan, 2000-2008 yılları arasında sırasıyla 120 milyar dolar ve 76 milyar dolar savunma harcaması yaptılar. İşte bu anlamsız gerginliğin yarattığı harcamalar şimdi komşumuzu yavaş ölüme götürüyor.

Portekiz ekonomisine gelince... Portekiz'in 2009'da bütçe açığı yüzde 2,7'den yüzde 5,9'a yükseldi. Kamu borç yükü ise yüzde 66,3'ten yüzde 74,5'e ulaştı. Bütçe açığı ve borç yükünün hızla yükselmesi, Portekiz'i de yavaş ölümle karşı karşıya bırakıyor.

Peki, zayıflayan ekonomileri nedeniyle Yunanistan ve Portekiz AB para birliğinden çıkacaklar mı? Bu soru artık sık sorulmaya başlandı. Hemen çıkmaları mümkün değil. Ama AB para sistemi içerisinde bu şekilde yol almaları mümkün değil. Çünkü AB parası "avro" bu zayıf devletler nedeniyle olumsuz etkileniyor. Güven yitiriyor. Önümüzdeki günlerde AB para sisteminde yeni düzenlemeler olabilir. Bu nedenle döviz kurları 2010'da oynak bir yıl yaşayacak. Dikkatli olmak gerekiyor. Döviz geliri olmayanların dövizle borçlanması hatalı olabilir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye ekonomisi güven testinden geçti

Süleyman Yaşar 15.01.2010

Ülkelerin ekonomilerinin ne durumda olduğunu anlamak için performans kriterlerine bakılır.

Büyüme hızı, fert başına gelir artışı, nüfus artışı, enflasyon ve reel kur göstergeleri en az beş yıl geriye gidilerek incelenir. Ayrıca, kamu maliyesi ve parasal göstergelerin ulusal gelirdeki yüzde değişimlerine de bakılır. Performans kriterleri olumlu gelişirken, kamu maliyesi ve parasal göstergelerin ulusal gelire olan oranları, bu olumlu performansla tutarlıysa, o ekonomi için iyi bir not verilir.

Peki, bütün bunlar bir ekonominin gerçek durumunu anlamakta yeterli olabilir mi? Hayır olamaz.

"Niye?" dersiniz... Çünkü o ekonominin sadece geçmişi ve bugünü değil, o ekonomi için gelecek beklentilerinin de olumlu olması gerekir. Göstergeler iyi ama beklentiler olumsuzsa, ekonomi krize girebilir. Yani tek başına göstergeler yeterli değildir.

Bu ekonomik açıklamanın ardından gelelim Türkiye ekonomisinin gerçek durumuna...

Türkiye ekonomisinin temel göstergelerinde, dünya ekonomisinde kriz yaşanmasına rağmen endişe edilecek bir olumsuz değişim olmadı. Hatta Türkiye ekonomisi, diğer ülkelere göre dış şoklara karşı daha dayanıklı çıktı.

Ayrıca dün yapılan "Süper lig futbol maçları medya hakları" ihalesi, Türkiye ekonomisinin sadece dününün ve bugününün değil, geleceğinin de sağlam olduğunu, televizyonlarda üç saatten fazla süren bir canlı yayınlı herkese apaçık gösterdi. Zira ihalede kazanan fiyat, 321 milyon dolar ve ilave yüzde 18 oranında KDV ile toplam 378,7 milyon dolar gibi rekor bir rakama ulaştı.

İhaleyi kazanan Digiturk Dijital Platform AŞ, 2010-2014 yılları arasında da süper lig maçlarını yayınlamaya devam edecek. Digiturk zaten dokuz yıldır yayıncı kuruluş olarak görev yapıyordu. Ayrıca dün, "1. Lig maçları ile canlı yayın geniş ve kısa özet ihaleleri" de tamamlandı. Bu iki ihale sırasıyla 40,2 milyon dolar ve 13,5 milyon dolar bedelle TRT ve Türk Telekom AŞ. tarafından kazanıldı.

Futbol Federasyonu yapılan ihalelerden toplam 374 milyon 710 bin dolar gelir elde edecek. Ayrıca Maliye 67,4 milyon dolar KDV tahsilatı yapacak.

Peki, dün yapılan ihale Türk futboluna ve devletin kasasına ciddi para girişlerinden başka neyi ifade ediyor?

Dün yapılan ihale, Türkiye ekonomisi hakkındaki beklentilerin olumlu olduğunu açıkça ortaya koydu. Hatta bu ihale, Türkiye bölünecek korkusunu yayarak çıkar sağlamayı tasarlayanların inanırlılıklarını büyük ölçüde zedeledi ve hesaplarını bozdu.

Dünkü ihalede yaşanan rekabet ve ulaşılan rakam, iş dünyası ve yabancı sermayenin Türkiye için bir bölünme korkusu yaşamadığını, aksine, sermaye cephesinde, Türkiye'nin geleceğiyle ilgili çok aydınlık hesaplar yapıldığını ve yüksek kâr beklentileri içinde bulunduğunu bize gösterdi. Yoksa kimse baş aşağı gitmesi beklenen bir ülkenin futboluna ve onun krize sürüklenecek olan ekonomisine böyle paralar yatırmazdı.

Ayrıca dünki ihale, demokratik açılımın ciddi yerli ve yabancı yatırımcılar tarafından desteklendiğinin de kanıtı oldu. Türkiye'de ihalelerin artık şeffaf yapıldığını gösterdi. "Türkiye tek parti diktatörlüğüne gidiyor" propagandası yapanlar da, bu ihaleden kendilerine hiç destek bulamadılar ve gerçek şu ki, böyle bir şeffaflık ortamında biraz komik bir duruma düştüler.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İhalesiz nükleeri kim önerdiyse hain o

Süleyman Yaşar 18.01.2010

Nükleer santral ihalesi Danıştay tarafından iptal edilince Rusya ile devletten devlete bir anlaşma yaparak sorunu çözme kararı alındı.

Peki, bu karar doğru mu? Friedrich A. Hayek, "Rekabet içerisinde yarışma olmadan doğru fiyatı bulmak mümkün olamaz" diyor. Bizde de ihale yapılmadan, Rus şirketine nükleer santral yaptırılması asla yerinde bir karar olamaz.

Zaten Türk ve Rus yetkililer bu kararı açıklayınca internet üzerinden yayın yapan *World Nuclear News*'de 14 Ocak 2010 tarihinde çıkan bir haberde, ABD'li firmaların Türkiye'de yapılacak nükleer santral ihalesine katılmak için yaptıkları çalışmalarını ertelediği duyuruldu. Ve Türk hükümetinin ihalesiz nükleer santral kararının "ekonomik olmadığı, politik bir karar olduğu" aynı haberde belirtildi.

Gelelim iptal edilen ihalenin sürecine... Danıştay tarafından iptal edilen ihalede, Rus şirketi tek teklif veren firmaydı.

Teklif ettiği ilk fiyat 21 cent/kilovat saat pahalı bulununca, fiyatını 13 cent/kilovat saate kadar indirdi. Ama bu fiyat da pahalı bulundu. Enerji Bakanlığı fiyatın 8 cent/kilovat saat olmasını uygun görüyordu. Dünyada ise nükleer enerji santrallerinde, üretim fiyatları, OECD'nin raporlarına göre 2010 yatırım verileri çerçevesinde her türlü maliyet dahil kilovat saati 6 centin üzerine pek çıkmıyor.

Gelinen bu aşamada "Rus firması, devletten devlete yapılan anlaşmayla elektriği kaçta üretecek"sorusu ortaya çıkıyor şimdi.

Bu sorunun cevabı henüz verilmedi. Sadece Enerji Bakanlığı Müsteşarı, santralin kamu-özel ortaklığı metoduyla yapılacağını belirtti. Bu metot devreye girerse, kamu, nükleer enerji şirketine belli bir miktar paydaş olacak veya finansman bulunması için devlet garantisi verecek. Bu durumda yine maliyet kontrolü ortadan kalkacak. Çünkü, kurulacak 4800 MW'lık santralin maliyeti yaklaşık 10 milyar dolar civarında tahmin ediliyor. Ama Rus firması, bu maliyeti dört yıl süren inşaat döneminde çeşitli nedenlerle kolayca yükseltip tüm finansman yükünü Türkiye'ye yükleyebilir.

Böylece "derenin taşı derenin kuşuyla santrali kurar" ve 40-50 yıl Türkiye'ye çok yüksek fiyattan elektrik satabilir. Dolayısıyla kamu-özel ortaklığı metodu nükleer santralde iyi bir seçim olamaz. Türkiye'nin, nükleer santrali, en ucuz elektrik satacak firmayı belirleyecek ihale yöntemiyle yapmasında fayda var.

Gelelim işin hukuki yönüne... Nükleer santral Anayasa'nın 90. maddesine göre TBMM'nin onayıyla yapılırsa Danıştay'dan kurtulunur düşüncesi yanlış. Çünkü elektrik üretim santrali kuracak firmaya "imtiyaz" verildiği için Anayasa'nın 155. maddesine göre yine Danıştay'ın görüşü alınacak. Hatta muhalefet Anayasa Mahkemesi'ne gidecek. Çünkü "başlangıçta ihale edilen bir santral kurma işi bu defa yargıdan kaçmak için TBMM kararıyla yapılıyor" iddiası ortaya atılacak. Bu iş ileride kaçınılmaz bir biçimde Ak Parti'nin "Mavi Akım"ı haline dönüşecek. Hükümetin başına onu Yüce Divan'a kadar götürecek büyük sorunlar açacak. İşte bu nedenle "nükleer santralin ihalesiz verilmesini kim önerdiyse, hain o." Ak Parti ve Başbakan çok dikkatli olmalı ve ihalesiz santral konusunu tekrar tekrar düşünmeli. Mavi Akım nedeniyle Yüce Divan'da yargılandıkları Mesut Yılmaz'ı hatırlamalı.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF'nin 2010 yılı öncelikleri neler

Süleyman Yaşar 19.01.2010

IMF Başkanı Dominique Strauss Kahn, geçen hafta sonu yaptığı açıklamada, 2010 yılı önceliklerini dört başlık altında topladı. IMF'nin yeni yılda öncelik vereceği konulardan ilki, küresel düzeyde üretim ve istihdamın artırılması ve sürdürülmesi olacak. Bu amaçla, IMF, hızla analiz yaparak ülkelere gereken teknik ve mali destekleri verecek.

İki, IMF, yaşanan modern finansal krizlere kaynak sağlamaya ağırlık verecek. Ülkelerin hızla toparlanmasına yardım edecek. Üç, finansal sektör regülasyonları modernleştirilecek. Ülkelerin gizli riskleri tanımlanacak. Gizli risklerin kontrolü sağlanacak. Böylece maliyetli rezerv biriktirilmesinin önüne geçilecek. Dört, IMF yönetiminin şeffaflaştırılması için ülke kotaları adil bir şekilde dağıtmaya çalışılacak. Dolayısıyla IMF'nin zengin ülkelerin çıkarına karar vermeleri engellenecek.

Peki, bu dört öncelik ne anlama geliyor? IMF, bundan böyle geleneksel görevi olan "ülkelerin ödemeler bilançosu sorunlarını çözmekle" yetinmeyecek. Modern finansal krizlerin şoklarının giderilmesine ağırlık verecek. Finansal istikrarsızlığın ortaya çıkardığı işsizlik ve sosyal tansiyonun yükselmesini, önleyecek.

IMF tarafından yürütülen diğer önemli bir çalışma ise krizin neden olduğu maliyetlerin, nasıl karşılanacağı konusunda yapılıyor. Dünyanın en büyük yirmi ekonomisinin yöneticilerinin katılacağı G-20 toplantısı nisan ayında yapılacak. Bu toplantıda, bankaların, krizin maliyetlerine nasıl katılacağı konusunda yeni bir politika tasarlanacak. IMF, ABD Başkanı Barack Obama'nın, bankaların, finansal krizin maliyetine katılmaları için istediği, 100 milyar dolar tutarındaki yeni verginin, uygun bir yöntem olduğunu düşünüyor. Ve Obama'nın bu planını destekliyor.

IMF'nin 2010 yılı öncelikli hedefleri çerçevesinde Türkiye gündemine bakarsak... Dün *Anadolu Ajansı*'ndan IMF'nin Ankara'daki daimi temsilciliği ile görüşmelerin sürdürüldüğü haberi geldi. Başbakan Yardımcısı Ali Babacan'ın, bankalardan, şube başına almayı düşündüğü harçların sürdürülen görüşmelerde önerilen bir IMF isteği olduğu anlaşıldı. Çünkü, IMF önceliklerinde, bankalardan hükümetlere destek sağlanması isteniyor. Türkiye'de bankalar, açıklanan şube harçlarına çok kızdılar ama yapacak bir şey yok. İlla IMF'den borç alınsın diye tutturan, onlar. O halde bu harçlara ve ardından finans kesimine gelecek yeni vergilere uyum göstermelerinde fayda var. Aksi takdirde muhtemel IMF programı yürütülemez. Hem IMF'yi iste, hem de IMF isteklerine karşı çıkılmaz. Hatırlatmakta yarar var. IMF, 2010'u "dönüşüm" yılı ilan etti. Bizim bankalar bunu herhalde anlayamadılar. IMF'nin eskiden olduğu gibi sadece vatandaşa yükleneceğini zannettiler. Ama bu defa farklı gelişmeler olacak. IMF, artık "dönüşüm" gereğince bankalara da yeni yükümlülükler getirecek. IMF'yi isteyen sonucuna katlanır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Altı yüz liraya 326 mühendis

Süleyman Yaşar 20.01.2010

Fıratpen, 1972 yılından beri plastik inşaat malzemesi üretiyor. Sektörünün lideri. Aynı zamanda sektöründe ihracat liderliğini de sürdürüyor. Türkiye'nin 500 büyük sanayi firması arasında 46. sırada yer alıyor ve fabrikasında 1500 kişi çalışıyor.

Fıratpen'in yönetim kurulu başkanı Nevzat Demir, dün, "Altı yüz lira maaşla beş tane endüstri mühendisini işe almak için ilan verdik, 326 endüstri mühendisi başvurdu" dedi. Demir, beklemedikleri bu aşırı iş başvurusunun

nedenini kur politikasına bağlıyor. İzlenen kur politikasının işsizliği arttırdığını ileri sürüyor. Çünkü aşırı değerli Türk parasıyla ihracat yapmanın zor olduğunu belirtiyor.

Demir, Osmanlı bakiyesi dışına ihracat yapamamaktan şikâyetçi. "Ne kadar ihracat yapıyorsunuz" sorusuna, "bizim ihracatımız yok" diyerek cevap veriyormuş. "Peki, bilançonuzda 120 milyon dolar ihracatınız görünüyor" diyenlere... "O ihracat değil. Osmanlı bakiyesinin dışına yapılamayan ihracat, ihracat sayılmaz" değerlendirmesinde bulunuyor. Çünkü, Osmanlı bakiyesine eski dostluk ilişkileriyle ihracat yapıldığını belirtiyor. Bölge dışına çıkabilmek için "rekabetçi kura" ihtiyaç olduğunu belirtiyor. Eğer kur rekabetçi olursa, ihracatını arttıracakı için beş mühendis yerine 300 mühendisi işe alabileceğini belirtiyor.

Küresel ekonomik durgunluğa rağmen, tecrübeli bir sanayici, rekabetçi döviz kuruyla ihracatını çok fazla arttıracakı ileri sürüyorsa bir bildiği vardır herhalde.

Peki, şikâyet konusu aşırı değerli kur politikasına bizim Merkez Bankası ne diyor? İhracatçılara, verimliliğinizi arttırın mesajı gönderiyor. Türkiye'de verimlilik demek düşük ücretle adam çalıştırmak anlamına geliyor. Merkez Bankası'nın önerisi sonucu şirketler altı yüz lira aylıkla ancak beş endüstri mühendisi çalıştırabiliyorlar. Peki, Merkez, kendisi, verimli çalışıyor mu? "Evet" diyebilmek çok zor. Çünkü maaşları yüksek ve personel sayısı fazla. Diğer ülkelerin Merkez Bankaları ile mukayese edildiğinde oldukça pahalı bir banka yönetimi var. Ayrıca emekli bazı banka personelinin basına yansıyan maaşları aylık 30 bin lirayı buluyor. Herkese verimli çalış tavsiyesinde bulunanlar, kendileri verimlilikten oldukça uzaktalar.

İşsizlik sorununun çözümüne gelince... Merkez Bankası, benim tek hedefim enflasyonu düşürmek diyerek kenara çekilemez. Merkez, "altı yüz lira" aylık maaşla çalışmak için beş kişilik açık kadroya başvuran 326 endüstri mühendisinin sorumlusudur. Merkez'in çok bilen ekonomistlerinin, yarattıkları işsizlik sorununa, kendilerinin de uygulayamadığı "verimlilik" kolaycılığının dışında bir çözüm bulmaları şart.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hükümete niye büyük tepki var

Süleyman Yaşar 21.01.2010

Ak Parti hükümeti "tabuları" birer birer yıkıyor. Siyasi vesayet tabusunu, IMF tabusunu yıkmaya çalışıyor. Son olarak "mali tabulara" dokununca bazı meslek grupları sokaklara dökölüyor. Haksız taleplerini haklıymış gibi göstermeye çalışıyorlar.

Önce "Mali tabu nedir?" Onu açıklayalım. "Devlette bir görev alanın yedi sülalesine, devlet, bakmakla yükümlüdür" bu görüş bir mali tabudur. Ya da mali tabuya iyi bir örnek "Devlet malı deniz yemeyen domuz" özdeyişiyse dile getirilir. İşte bu tabuları yıkmaya kalkarsanız, büyük tepki alırsınız. Son günlerde eczacıların, doktorların ve Tekel işçilerinin sokak gösterileri, yıkılmaya çalışılan mali tabular nedeniyle yapılıyor.

Ak Parti hükümetleri, son yedi yıl içerisinde, sosyal güvenlik ve sağlık sisteminde önemli reformlar yaptı. Sosyal

güvenlik kuruluşlarını tek çatı altında topladı. Farklı birimlerin sağlık hizmeti verdiği hastaneleri tek bir şemsiye altına aldı. Böylece hem hizmet kalitesini arttırdı hem de kaynak israfını önledi. Artık hastanelerde, vatandaş, hekimlerin tek kol hizaya gel komutlarıyla karşılaşmıyor. Hastalara yapılan kötü muamele ortadan kalktı. İsterse vatandaş özel hastaneye gidip sağlık hizmeti alabiliyor.

Sağlık hizmetlerinin tek çatı altında toplanmasının ardından, hizmetlerin etkin görülebilmesi için ilave önlemler gerekiyor. Bu önlemlerin başında kamuda çalışan hekimlerin, kırk yıldır söylenen, ama bir türlü yerine getirilemeyen “tam gün” çalışma yasası var. Bu yasa yürürlüğe girdiğinde, bir hekim, ya tam gün kamuda ya da özel sektörde çalışacak. Böylece hizmet daha etkin görülecek. Yarım gün kamu, yarım gün özel sektör olmaz. Nasıl bir yargıç, yarım gün yargıçlık yapıp, yarım gün özel sektörde hukuk müşavirliği yapamazsa, hekim de yapamaz.

Eczacılara gelince... İlaç fabrikaları devlete ucuz ilaç vermeyi kabul ediyorlar. Böylece yapılan sağlık reformunun ardından maliyetlerin düşürülmesi hedefleniyor. Ama eczacılar, ilaç fiyatlarının, azaltılmasına karşı çıkıyorlar. Çünkü kazançları azalacak endişesi taşıyorlar. Peki, vatandaşın ucuz ilaca ulaşma hakkı yok mu? Eczacıların kazançlarından, vatandaşın, ilacı ucuza temin etmesi daha önemli değil mi?

Gelelim Tekel işçilerinin taleplerine... Tekel işçilerinin Devlet Memurları Kanunu’nun 4/c maddesi gereğince geçici personel olarak uzun süre çalıştırılmaları bir hata oldu. İdare’nin bu sorunu zamanında çözmesi gerekiyordu. Ama Tekel işçilerinin de kendilerini yenilemeleri için gayret göstermesinde fayda vardı. Peki, onlar ne yaptılar? Dünya Bankası kredisiyle başlatılan meslek edindirme kurslarına, bir tek, Tekel işçisi katılmadı. Niye? Çünkü “Devlet onları işe aldı dolayısıyla ömür boyu bakmak zorundaydı.”

Peki, söz konusu üç meslek grubu haklı mı? Yukarıda saydığımız üç meslek grubu da devletten hak etmedikleri kaynağı kendilerine aktarmasını istiyorlar. “Ne olacak?” Onlara da versinler diyebilirsiniz. Artık öyle değil işte. Hükümet doğru olanı yapıyor. Aksi takdirde kamu maliyesi sürdürülemez hale gelecek. Ekonomiyi yaşatmak için siyasi ve mali tabuların kırılması şart.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF’den para almak çok zor

Süleyman Yaşar 22.01.2010

IMF anlaşmasının yapıp yapılmayacağı tartışması piyasalarda gereksiz oynaklık yarattı. Başbakan Yardımcısı’nın, geçen yılın son günü yaptığı, IMF açıklaması nedeniyle haksız kazanç elde edenler ya da beklenmeyen açıklamalar karşısında para kaybedenler çoğaldı. Özel sektör yöneticilerinin kafası karıştı.

Olası bir IMF anlaşması döviz kurlarını ve faizleri etkileyeceği için, belirsizliği ortadan kaldıran kesin bir açıklamanın yapılmasına ihtiyaç var. Çünkü, sadece yatırımcılar değil, ihracatçılar da endişeli. “IMF anlaşması bizi tedirgin ediyor” diyorlar. Düşük kur, değerli Türk parası konusunda tereddüt ediyorlar. IMF anlaşması imzalanırsa düşük kur nedeniyle 2010 yılı ihracat hedeflerini tutturamayacaklarını ileri sürüyorlar.

Başbakan Yardımcı daha önceki görev döneminde de bugünküne benzer açıklamalar yapmıştı. 2003 yılında ABD’den para gelmediği halde “geldi” diyerek, piyasaları etkilemiş, ardından ABD yetkilileri, Türkiye’ye para vermediklerini açıklayınca beklentiler boşa çıkmıştı. Yakın dönemde de benzer gelişmeler olabilir.

IMF, Türkiye’ye para verir mi? Türkiye’nin IMF kaynaklarına ihtiyacı yok. İhtiyaç olmadığını, IMF Başkanı Dominique Strauss Kahn, geçtiğimiz ekim ayında İstanbul da açıklamıştı. Bu nedenle, Türkiye’nin IMF’den para alabilmesi için “haklı gerekçelerini” ortaya koyması gerekiyor.

Başbakan Yardımcısı Ali Babacan, IMF’den borç para alınarak kamu borçlanması bu kaynakla karşılanacağını ileri sürüyor. Böyle olunca, piyasada kalan para, özel sektör tarafından kullanılacak ve yatırımlar artacakmış. İleri sürülen bu gerekçeyle Türkiye’nin IMF’den para alması mümkün değil. Çünkü, Türkiye’nin ödemeler dengesinde bir sorun yok. Bütçe dengesinde de ödemeler dengesini olumsuz etkileyecek açık ya da gizli büyük bir risk görünmüyor.

O halde, Türkiye, sadece IMF’nin yeni öncelikleri çerçevesinde borç para alabilir. “Nedir o” diyerek sorarsanız. “İşsizlik nedeniyle sosyal tansiyonu yükselten riskleri giderme” önceliği olabilir. Ama Devlet Planlama Teşkilatı’nın 2010 yılı programında da işsizliği giderecek emek yoğun yatırımları içeren böyle bir proje yer almıyor. Dolayısıyla IMF’den borç para almak zorlaşıyor.

Peki, şimdi ne olacak? Eski bir Hazine ve Dışticaret Müsteşarı, dün, “Türkiye’nin IMF’ye ihtiyacı yok. İlgili bakanın şark kurnazlığını bırakıp, IMF ile anlaşma olmayacağını açıklamasında fayda var” dedi. Doğrusu bu herhalde. Çünkü, IMF sözcüsü dün akşam saatlerinde Türk hükümetinin heyet talebinde bulunmadığını açıkladı.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye’nin en büyük KİT’i hangisi

Süleyman Yaşar 25.01.2010

Tereddüt etmeden Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) cevabını verebiliriz. Çünkü TOBB, yap-işlet-devret modeline göre gümrük kapılarını modernize edip işletiyor. TOBB’un işlettiği gümrük kapıları, Kapıkule, İpsala, Gürbulak ve yapımı süren Habur’dan, Cilvegözü’ne, Nusaybin’den Sarp’a kadar uzanıyor.

“Ne var bunda, TOBB, devlete yük olmadan gümrük kapılarını yeniliyor sonra da işletiyor” diyebilirsiniz. Öyle değil işte. Gümrük kapılarındaki lokantalar, benzin istasyonları, gümrüksüz alışveriş mağazalarının işletme ve diğer gelirleri oldukça büyük meblağlara ulaşıyor. Böylece TOBB, bireysel girişimcinin karşısında kamu gücünü arkasına almış, başkanının resmî plakalı araçla dolaştığı bir KİT’e dönüşüyor. Tabii, üye aidatları ve günlük evrak işlemlerinden alınan paralarla ortaya çıkan bu ekonomik büyüklük, beraberinde siyasal bir güce dönüşüyor. Dolayısıyla, TOBB Başkanlığı, herkesin oturmak istediği bir koltuk haline dönüşüyor. Bu koltuğa oturanlar, bir süre sonra alternatif başbakan adayı oluyorlar. Ellerindeki ekonomik imkânları, devletin dokunulmaz

kuruluşlarıyla işbirliğine dönüştürüyorlar. Seçilmiş hükümetlerle siyasi bir parti gibi mücadeleye girişiyorlar.

Son dönemde siz hiç TOBB'dan ekonomi hakkında olumlu bir değerlendirme duydunuz mu? Pek duyulmadı. TOBB sürekli ekonominin kötü olduğunu vurguladı. Hatta, üyelerine bankaların kredi vermesini kolaylaştıracak "kredi garanti fonunun" devreye girmesini bile neredeyse bir yıl geciktirdi. Herhalde kriz derinleşsin istedi.

Ayrıca, TOBB, TEPAV adında bir vakıf kurmuş, bu vakıf aracılığıyla ekonomik bilgi üretiyor. Bu vakfın açıkladığı görüşlerin tümü ekonominin batacağı yönünde üretiliyor. Örneğin, Türkiye'de 2009'da krize rağmen toplam araç lastiği satışları önceki yıla göre yüzde 2 oranında arttı. Böyle bir olumlu bilgiyi duyurmaktan ve yorumlamaktan kaçınıyor. Türkiye'nin kredi notu artışlarına değinmiyor. Ulusal gelirdeki gerilemenin ne kadarının miktar etkisiyle, ne kadarının emtia ve enerji fiyatlarının gerilemesinden kaynaklandığını ölçmeye çalışmıyor.

En son, bu TEPAV adlı kuruluş, 11 Ocak 2010'da "2009 yılı bütçe açığı tahminlerin üzerine çıkacak 62,8 milyar lirayı aşacak" dedi. Ama 15 Ocak 2010'da Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, bütçe açığının tahminlerin altında kalarak 52,2 milyar lira olduğunu açıkladı. Böylece bütçe açığının ulusal gelire oranı yüzde 6,6 beklenirken yüzde 5,5 oldu. TEPAV'ın ileri sürdüğünün tam aksine, dünya ekonomisinde yaşanan durgunluğa rağmen vergi gelirlerinin arttığı, harcamaların azaldığı ortaya çıktı. Hatta bütçe açığı nedeniyle yüksek çıkacağı iddia edilen faiz giderlerinin bir önceki yıla göre gerilediğine şahit olduk. Maliye Bakanı'nın açıklamasının ardından TEPAV'dan hiç ses çıkmadı. Peki, böyle mesnetsiz tahminlerde bulunmaktan amaç ne? Amaç belli. Ekonomik beklentileri olumsuzla çevirmek, böylece hükümeti zora sokmak olmalı herhalde.

Neden anlattık bütün bunları? TOBB Başkanı'nın ismi Balyoz Darbe Planı'nda kurulacak hükümetin başbakanı olarak geçiyor. TOBB Başkanı buna itiraz etti. Kesinlikle darbelere karşı olduğunu belirtti. Haklı olabilir. Kendisi bilmeden ve istemeden onu başbakan yapmak isteyebilirler. Ama TOBB Başkanı'ndan da bugüne kadar demokratik açılım, insan hakları ve ekonomide olumlu beklenti yaratmak konusunda pek bir söz duyulmadı. Anlayacağınız, TOBB, bir sivil toplum kuruluşu mudur yoksa KİT midir? Gerçek yerini belirlemeli. Niye "resmî plaka" kullandıklarını açıklamalı. Aksi takdirde, seçilmiş hükümetlere karşı oyunlar içinde bir kuruluş olarak isimleri hep geçecek gibi görünüyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bu soğukta doğalgaza zam yapmayın, fiyatı indirin

Süleyman Yaşar 26.01.2010

Doğalgaz zammı yaklaşık üç aydır tartışılıyor. Doğalgaz fiyat artışından haksız kazanç elde etmek isteyen bazı çevreler, yüzde yetmiş, oranında zam olacağını duyurarak kamuoyunu hazırlamaya çalışmışlardı. Ama Enerji Bakanı, böyle yüksek oranlı bir zam olmayacağını belirterek, bu oyunu bozmaya çalışmıştı. Bakan'ın karşı çıkışına rağmen, kârını arttırmak için zam isteyen çevreler ısrarla BOTAŞ'ın zam yapması için uğraşıyorlar. Bu hafta doğalgaz fiyatlarına ne kadar zam yapılacağına karar verilecek. Yani zam haftasındayız.

Peki, doğalgaz zammına gerek var mı? Doğalgaz fiyatları geçmiş altı ve dokuz aylık döviz kuru ve enerji fiyatlarına bağlı olarak belirleniyor. Geçtiğimiz altı ve dokuz aylık dönemde önemli bir kur artışı ve enerji fiyat artışı yaşanmadı. Petrol fiyatlarında 2009 yılı başına göre, yıl içinde artışlar oldu ama bu artış 2008'in çok gerisinde kaldı. Dolayısıyla petrol fiyat artışı, BOTAŞ tarafından karşılanabilecek tutarda bir yük getirdi. Bu nedenle doğalgaz zammına gerek yok.

Gelelim doğalgaza zam isteyenlerin gerekçesine? Onlar, BOTAŞ'ın mali durumunun pek iyi olmadığını al ya da öde şeklindeki hesap ilişkisinden dolayı paraya ihtiyacı olduğunu ileri sürüyorlar. Oysa rakamlar onların ileri sürdüğü gibi değil.

BOTAŞ, kârlı ve mali durumu iyi bir şirket. BOTAŞ'ın mali sıkışıklığı, bir devlet şirketi olan Elektrik Üretim AŞ'nin (EÜAŞ) borcunu ödememesinden kaynaklanıyor. EÜAŞ'nin BOTAŞ'a yaklaşık 7 milyar lira borcu var. Borcunu ödemiyor. Ve sürekli BOTAŞ'tan gaz kullanmaya devam ediyor. EÜAŞ, borcunun bir kısmını öderse sorun kalmaz. Dolayısıyla zammın gerekçesi ortadan kalkar.

O halde olması gereken nedir? Aslında doğalgaz fiyatlarının, bu sert kış koşullarında, arttırılacağına indirilmesi gerekiyor. "Niçin" sorusu hemen aklınıza gelebilir. Çünkü, doğalgazın bin metreküpü 270 dolardan ithal ediliyor. Yaklaşık 400 lira. İstanbul'da İGDAŞ, konutlara bin metreküp KDV hariç 580 liradan doğalgaz satıyor. Fiyat, KDV dahil 684 liraya ulaşıyor. Anlayacağınız bin metreküp gazda 284 lira tutarında yatırım, dağıtım, kâr payı ve vergi var. Böylece, vatandaşın cebinden çıkan para, ithal maliyetini yüzde 71 oranında aşıyor. Bu kadar yüksek fiyat farkı, temel girdilerde olamaz. Zaten olmamalı. İşte bu nedenle, fiyat artışı yerine, doğalgaz fiyatları, yaşanan çetin kış koşulları geçene kadar "üç ay" süreyle indirilmeli. Doğalgazın bin metreküpü, konutlarda KDV dahil 600 lira olmalı. Bu fiyattan kimse zarar etmez. EÜAŞ'nin ödemesi gereken borcunu, vatandaştan tahsil etmek iyi bir yol olamaz. Artık, devlet, finans mühendisliği becerisini kamu fiyatlarıyla oynayarak göstermemeli. Bu yol çok kolay. Bunu yapmak için mühendis olmaya gerek yok.

Devlet, doğalgaz tüketimini arttırarak daha fazla gelir elde edeceğini düşünmeli. Tüketimi çoğaltmak için fiyatları azaltmalı. Eğer doğalgaz fiyatları artarsa, tüketim daha da düşer. Gelirler azalır. Kömür ve odun kullanımı çevre kirliliğini çoğaltır. Soğuk ve kirlenme nedeniyle hastalıklar artar. Anlayacağınız sosyal maliyetler yükselir. Kamu harcamaları beklenmedik biçimde sızır. Doğru değil mi?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Deniz Baykal Davos'a niye katılmıyor

Süleyman Yaşar 27.01.2010

Dünya Ekonomik Forumu bugün Davos'ta başlıyor.

Davos İsviçre'de bir köy. Alman Doktor Alexander Spengler, tüberküloz tedavisinde havası çok iyi geldiği için köyü herkese tavsiye etmiş. Böylece Davos, ismini duyurmuş. Ardından 1971 yılında Cenevre Üniversitesi'nden Prof. Klaus Schwab, Avrupalı işadamlarını, Amerikan şirketleriyle buluşturup rekabet olanaklarını geliştirmek

için toplantılar düzenlemeye başlamış. O günden sonra, Davos, tüberküloz sanatoryumundan iş toplantılarının yapıldığı bir kış sporları merkezine dönüştü.

Davos aynı zamanda siyasi sorunların çözüm arandığı bir merkez olarak biliniyor. Türkiye ve Yunanistan'ı savaşın eşiğine getiren sorunlar 1988 yılında Davos'ta çözüldü. Türkiye Başbakanı Turgut Özal ile Yunanistan Başbakanı Andreas Papandreu, 30-31 Ocak 1988'de Davos'ta biraraya geldiler. Bu zirvenin ardından da 31 Ocak 1988 tarihinde "Davos Bildirisi" adını alan bir belge yayınlandı. "Davos Mutabakatı" adı da verilen dokuz maddelik belge ile iki taraf, aralarındaki ilişkilere uygulanmak üzere bir takım ilkeleri kabul ettiler. Böylece iki ülke arasındaki buzlar eridi. Ayrıca Güney Afrika Devlet Başkanı F.W. de Klerk ve Nelson Mandela ilk defa 1992'de Davos'ta biraraya geldiler. Ardından, Yaser Arafat ve Şimon Perez 1994'te yine Davos'ta masaya oturdular.

Peki, bu yıl Davos'ta neler olacak? 2008 krizinin ardından yaşanan ekonomik durgunluğun küresel çözümleri tartışılacak. Pek çok ünlü iktisatçı, işadamı, gazeteci ve siyasetçi görüşlerini açıklayacak. Davos toplantılarının 40. yılında 2500 kişinin toplantılarda bulunacağı tahmin ediliyor. Tartışılacak konular arasında ilk sırayı "küresel ekonomik ve sosyal refahın nasıl güçlendirileceği" alıyor. Ardından "küresel ve sistematik risklerin nasıl azaltılacağı" geliyor. Ve "etkin küresel kurumların oluşturulması" da tartışılacak konular arasında bulunuyor.

Bu yıl Davos'ta Dünya Ekonomik Forumu'na Türkiye'den hükümet üyeleri katılmıyor. Halbuki, hükümet, böyle bir toplantıya katılmadığına göre muhalefetin katılması gerekiyordu. CHP genel Başkanı Deniz Baykal, toplantılara katılıp küresel ekonomi konusunda görüşlerini açıklasaydı ilginç olabilirdi. Ama nedense, CHP, böyle bir fırsatı kaçırdı. Başbakan Tayyip Erdoğan geçen yıl bir daha Davos toplantılarına katılmayacağını açıklamıştı. Peki, Deniz Baykal, niçin Dünya Ekonomik Forumu'nu boykot ediyor? Herhalde Başbakan'a destek veriyor. Demokratik açılmıdan, çetelerle mücadeleye kadar hiç bir konuda destek vermezken, Baykal'ın, niye Davos için destek verdiğini açıklamasında fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

2010 yılında neler özelleştirilecek

Süleyman Yaşar 28.01.2010

Özelleştirme İdaresi, 2010 yılında, kamunun elektrik dağıtım ve şeker üretimi alanından tamamen çekilmesini hedefliyor. Ayrıca, telekomünikasyon ve liman işletmeciliğinde kamu payının en aza indirilmesi düşünülüyor. Ziraat Bankası'nın halka arzı için çalışmalara başlanması da 2010 yılı özelleştirme programında yer alıyor. Ama Danıştay'ın şeker üretimi özelleştirilmesinde verdiği yürütmeyi durdurma kararları özelleştirmenin hızını kesecek gibi görünüyor.

Özelleştirme uygulamalarından, bu yıl sonunda, beklenen gelir yaklaşık 6,5 milyar dolar tutuyor. Halen ihalesi yapıp, imza aşamasında bekleyen, işletme hakkı devri ve şirket satışlarından beklenen gelir 3,8 milyar dolar tutuyor. Bunlar tamamlansa bile, yıl hedefini yakalamak için daha 2,7 milyar dolar tutarında özelleştirmeye ihtiyaç var.

Peki, bu ilave gelirler nasıl elde edilecek? Halen ilanları verilen ve teklif beklenen Çamlıbel, Fırat, Uludağ, Vangölü elektrik dağıtım işletmeleri ve 52 adet akarsu santrali var. Bu tesislerin özelleştirilmesinden elde edilecek gelirler, yıl hedefinin tutturulmasını sağlayamaz. O halde ne yapmalı? Özelleştirme İdaresi, şans oyunları, elektrik üretimi, otoyol ve köprüler, Başkent Doğalgaz Dağıtım AŞ'nin ihale ilanları hemen verilmeli. Türk Telekom'un kamuda kalan hisseleri yıl ortasına kadar özelleştirilmeli. Bu özelleştirmeler tamamlandığı takdirde beklenen gelir fazlasıyla elde edilir.

Ayrıca, THY, Halk Bankası, Ziraat Bankası, Vakıfbank, DHMİ, TKİ, ETİMADEN, ÇAYKUR, BOTAŞ, MKEK, TPAO, Anadolu Ajansı, TRT ve diğer kamu şirketleri özelleştirmeye hazırlanmalı. Aksi takdirde büyüyen devlet ile baş etmek mümkün olmayacak. Çünkü, özelleştirme olmadan demokrasi de olmuyor. Balyoz darbe planını, hazırlayanların, özelleştirilen şirketleri tekrar devletleştirme istekleri de bu görüşü doğruluyor. Çünkü, devlet arpalıklara sahip oldukça, devleti ele geçirme arzusu sürekli yükseliyor. Darbecilere fırsat vermemek için özelleştirmeyi hızlandırmak şart.

2010 Yılında imza aşamasında bekleyen özelleştirmeler (milyon dolar)

Şirket	Tahakkuk eden tutar	Tahsil edilen tutar
İzmir Limanı	1.275,0	
Derince Limanı	195,0	
Bandırma Limanı	175,0	
Samsun Limanı	125,0	
Aras Elektrik Dağıtım	128,0	
Osmangazi Elektrik Dağıtım	485,0	
Yeşilırmak Elektrik Dağıtım	441,5	
Çoruh Elektrik Dağıtım	227,0	
Türk Şeker (C portföyü)	606,0	
Tekel İstanbul Taşınmazı	198,3	
Toplam	3.855,8	-

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Doğalgaz fiyatını indirin 'al ya da öde'den kurtulun

Süleyman Yaşar 29.01.2010

Doğalgaz fiyatlarına 1 şubattan geçerli olmak üzere, yüzde 15 oranında zam yapılacağı haberleri dün basına yansıdı. Eğer, bu soğukta, doğalgaz fiyatlarına zam yapılırsa vatandaşın mali durumu iyice zorlaşacak.

Peki, doğalgaz zammına gerek var mı? Yok. Çünkü, BOTAŞ'ın mali sıkışıklığı, devlet şirketi olan Elektrik Üretim

AŞ'nin ve diğer devlet kurumlarının borçlarını ödememesinden kaynaklanıyor. Tahsil edilemeyen bu paraları, doğalgaza zam yaparak, vatandaşın üzerine yüklemek doğru bir çözüm olamaz. Zaten, doğalgaz fiyatlarının belirlenmesinde rol oynayan unsurlarda, geçtiğimiz altı ve dokuz aylık dönemde önemli bir değişiklik de olmadı.

Gelelim başka bir soruna... BOTAŞ, 2009 yılında taahhüt edip alamadığı gaz nedeniyle, Rusya ve İran'a yaklaşık 1 milyar dolar tutarında alamadığı gazın parasını ödeyecek.

Peki, bu alınamayan doğalgaz nedeniyle para ödemesi nereden çıktı? Ekonomideki durgunluk, bazı çevreler tarafından, kullanılmayan doğalgazın tek sebebi olarak gösteriliyor. Oysa tek neden ekonomik durgunluk değil. Tüketiminin azalması, aslında, geçen yıl bin metreküpü 800 liraya çıkartılan doğalgaz fiyatından kaynaklandı. Pek çok büyük tüketici, yüksek doğalgaz fiyatını görünce alternatif yakıtları kullanmaya başladı. Sonra, BOTAŞ, fiyatları indirdi ama geriye dönüş olmadı.

Kullanılmayan doğalgazın ortaya çıkmasında bir başka neden de "spot" ithalat yapanlar. Spotçulara verilen ithal izinleri ortaya ilave arz çıkardı. Spot alım izni, literatürde bir defa verilen izin olarak tanımlanmasına rağmen, spotçular, bu izinle sürekli ithalat yapmaya başladılar. Dolayısıyla arz yükseldi. Şimdi çaresiz "al ya da öde" anlaşması gereği BOTAŞ, 1 milyar dolar tutarındaki alamadığı gaz bedelini ödeyecek.

Peki, ödenecek bu para, vatandaşa nasıl faydalı hale getirilebilir? Eğer doğalgaz fiyatları, arttırılacağına indirilirse, ödenecek bu 1 milyar dolar vatandaş için yararlı olur.

Fiyatlar gerileyince, doğalgaz tüketimi çoğalır. Ve kullanılmayan doğalgaz, kullanılır hale gelir. Böylece 1 milyar dolar boşa gitmez. Çünkü "al ya da öde" gereğince, ödenecek 1 milyar dolar tutarını, gelecek beş yıl için doğalgaz alımında kullanabilme hakkınız var. Böylece gereksiz ödenecek bu 1 milyar dolar vatandaşa ucuz doğalgaz olarak döneceğinden hem zarar ortadan kalkar hem de bu soğuk havada konutlar ısınır. Sanayici çalışır. Böylece sağlık sorunları ve alternatif yakıtların çevreye verdiği hasar ortadan kalkar. İş hacmi artar. Birkaç tane "spot ithalatçı" daha fazla para kazanacak diyerek doğalgaza zam yapmak haksızlık.

Hani spotçular sayesinde rekabet gelecekti? Ortada rekabet yok. Olsaydı, bu koşullarda, fiyatların gerilemesi gerekirdi. Doğru değil mi?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Rusya'nın ahlaksız teklifi

Süleyman Yaşar 01.02.2010

Eski Amerikan Hazine Bakanı, Henry M. Paulson Jr. anılarını yazdı. *International Herald Tribune*, hafta sonunda, Paulson'un anılarından bazı önemli bölümleri okuyucularına aktardı.

Eski Hazine Bakanı anılarında, Lehman Brothers yatırım bankasının batışına Britanya'nın neden olduğunu ileri

sürüyor.

Paulson'a göre, Lehman Brothers, 13 Eylül 2008 Cumartesi günü, Barclays Bank'a satılıyor. Taraflar anlaştıktan sonra, Britanya Hazine Bakanı Alistair Darling devreye girerek anlaşmayı bozuyor.

Darling'in gerekçesi, Lehman'ın kötü varlıkları Barclays bankası tarafından satın alınırsa, Britanya bankacılık sisteminin bu satın almadan dolayı olumsuz etkileneceği yönünde oluyor. Bunun üzerine, varlıklarını, olduğundan 37 milyar dolar yüksek gösteren Lehman Brothers'ın batırılması için düğmeye basılıyor. Amerikan Hazinesi, Lehman'ın batırılmasına "ahlaki zafiyet" yaratacağı düşüncesiyle karar veriyor. Çünkü, Lehman kurtarılsa pek çok banka ve şirketin bundan sonra "nasıl olsa devlet kurtarır" düşüncesiyle riskleri dikkate almadan yatırımlara girecekleri endişesi, alınan kararda ağır basıyor.

Hatırlanacaktır, Lehman Brothers batana kadar ABD'de pek çok banka ve finans kuruluşu kurtarılmıştı.

Lehman'ın batışıyla mali kriz derinleşti ve küresel reel ekonomi büyük bir durgunluk içerisine girdi. Eski Hazine Bakanı Paulson'un, Lehman'dan önce tüm banka ve finans kuruluşlarının kurtarılmasına rağmen, sıra Lehman'a gelince, ahlaki zafiyetin gerekçe olmasına ilişkin bir açıklaması yok. Bazı çevreler, Paulson'un, Hazine Bakanı olmadan önce, Goldman Sachs yatırım bankasının yönetim kurulu başkanı olduğu için en büyük rakibi Lehman'ın batmasına seyirci kaldığını ileri sürüyorlar.

Gelelim hatırlattaki diğer önemli konuya... Paulson, Amerikan kaynaklı mali kriz süresince Çinlilerin çok memnun olduğunu söylüyor.

Eski bakan, Çinli meslektaşıyla sık sık konuşup ellerindeki ABD Hazine ve diğer Amerikan kurumlarının bonolarını satmamalarını istiyor. Ayrıca Paulson, krizde, Rusya'nın Amerikan piyasalarında avantaj sağlamaya çalıştığını belirtiyor.

Eski Hazine Bakanı Paulson, 2008 yılı ağustos ayında yapılan dünya yaz olimpiyatlarında Rus devlet yetkililerinin, Çinlilere ahlaksız bir teklif götürdüğünü ileri sürüyor. Bu teklife göre "Ruslar, ellerinde tuttukları Fannia Mae ve Freddie Mac bonolarını, Çin'le birlikte piyasaya boşaltmayı" öneriyorlar.

Böylece, Ruslar, Amerikan emlak piyasasının temel direkleri olan iki şirket tam kurtarılrken, ABD mali piyasalarını çökertmeyi planlıyorlar. Ama Çin devlet görevlileri bu teklifi kabul etmiyorlar.

Paulson'un anlattıklarına göre, Çin, Rusya'nın teklifini kabul etseydi, Amerikan emlak piyasası ve Hazine yaşananlardan çok daha büyük bir felaketle karşılaşabilirdi. Bakalım muhatapları hatırlattaki açıklamalara ne cevaplar verecekler? Anlaşılan Rusya, 1990'lı yılların sonunda yaşadığı mali krizin acısını ABD'den çıkartmakta kararlı. Çünkü, Rusya, 90'lı yılların sonunda yaşadığı mali krizden Amerikan bankalarını sorumlu tutuyor. Bundan sonra, kim, kimin ekonomisini daha önce bozup, hazinesini zora düşürecek? Bekleyip göreceğiz.

TEKEL işçilerinin sorunu nasıl çözülür

Süleyman Yaşar 02.02.2010

TEKEL işçilerinin çözülmesi zor bir sorunu yok. Ama nedense çözüm zorlaştırıldı.

1994 tarih ve 4046 sayılı Özelleştirme Kanunu'nun 21 ve 22. maddeleri, özelleştirme nedeniyle işlerini kaybeden personeli aç ve açıkta bırakmıyor. İşsiz kalan personelin yeni iş bulmasına yardım ediyor ve işe yerleştiriyor.

Özelleştirme nedeniyle işlerini kaybeden personel, devlet memuru ya da sözleşmeli olarak çalışıyorsa, kendileri istedikleri takdirde, kamu kurum ve kuruluşlarında uygun bir kadro bulunuyor. Çalışanların istekleri, Devlet Personel Dairesi'ne bildirildiği tarihten itibaren 45 gün içinde yeni görevlerine atanıyorlar. TEKEL'de halen bu statüde çalışan 155 kadrolu ve 1185 kişi sözleşmeli personel bulunuyor. Kadrolu ve sözleşmeli personelin iş bulma konusunda sorunu yok.

İşçi olarak çalışanlara gelince... Özelleştirme nedeniyle işini kaybeden personel eğer işçi statüsünde çalışıyorsa, kanunlardan ve yürürlükteki toplu iş sözleşmelerinden doğan tazminatları dışında ilave olarak "iş kaybı tazminatı" da alıyorlar.

Ayrıca, bu işçilerin mesleklerinde geliştirilmesine, bir meslekte yetiştirilmesine veya meslek edindirilmesine ilişkin eğitim giderleri ile yeni iş bulmalarına katkı sağlamak amacıyla yapılacak giderler Özelleştirme Fonu'ndan karşılanıyor. 4046 sayılı Kanun'un 21. maddesinde belirtilen, 2005 yılında İdare'yi yükümlülükten kurtarmak amacıyla değişiklik yapılmış olsa bile, kanunda yer alan "yeni iş bulmalarına katkı sağlamak" ifadesi, İdare'ye, yükümlülük getiriyor. Özelleştirme İdaresi'ni, özelleştirme nedeniyle işini kaybeden işçiye de durumlarına uygun olan kamu kurum ve kuruluşlarında iş bulmaya zorluyor. İdare, verilecek mesleki eğitimin ardından iş bulmakla yükümlü. İdare bu yükümlülükten yasanın ruhu gereği kaçamıyor.

Peki, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4c olarak anılan geçici personel statüsü nereden çıktı? Özelleştirme Kanunu'na eklenen geçici 18. madde ile geçici bir çözüm bulunmuş. Anlaşılan bu uygulama 2004 yılında hükümeti adeta tuzağa düşürmek amacıyla yapılmış. "Hükümet bu tuzağa niye düşmüş öyleyse" diyerek sorabilirsiniz. "Bazı bürokratların kolay çözüm yolu" olarak cevaplayalım bu soruyu.

Gelelim çözüme... Halen 8.364 TEKEL işçisi 4c kapsamında çalıştırılıyor. TEKEL işçileri, istedikleri takdirde, kıdem ve iş kaybı tazminatlarını ertelemek koşuluyla durumlarına uygun kamu kurum ve kuruluşlarına yerleştirilebilirler. İşçinin, bulunduğu il içerisindeki, kamu kurum ve kuruluşları TEKEL işçilerini istihdam edebilir. Problem çıkar mı? Çıkmaz. Zaten 2005 yılı öncesinde de özelleştirme nedeniyle işini kaybedenlere benzeri uygulama yapılıyordu.

IMF Başkanı'nın yeni açıklaması

Süleyman Yaşar 03.02.2010

IMF Başkanı Dominique Strauss-Kahn, hafta sonunda, Tel Aviv'de onuncusu yapılan Herzliya Konferansı'na katıldı.

Herzliya Konferansı'nda yaptığı konuşmada Kahn, "gelişmiş ülkelerin borç yüklerindeki artışın maliye politikalarında sürdürülebilirlik problemini ortaya çıkardığını" ileri sürdü. Önümüzdeki yıllarda "maliye politikasındaki sürdürülebilirliğin" küresel ekonomide en önemli sorun olduğunu belirtti. Kahn, gelişmiş ülkelerde ortaya çıkan borç yükü probleminin, o ülkeye güvenilirlik sorusunu da beraberinde getirdiğini söyledi.

IMF Başkanı Kahn, katıldığı Herzliya Konferansı'nda yaptığı genel değerlendirmenin ardından, gündeme çok yeni bir konuyu getirdi. "Nedir bu yeni konu" diyerek sorarsanız... Yeni konu, "Ekonomik Güvensizlik ve Barış Arasındaki Bağlantı" başlığı altında ele alınıyor.

Kahn'a göre, ekonomik güvensizlik, bir ülke içerisinde sosyal tansiyonu yükseltiyor, politik istikrarı ortadan kaldırıyor. Ve sonunda savaşa yol açıyor. Ekonomik hakların verilmesi ise taraflar arasında barışın oluşmasını sağlıyor. İşte bu noktada Kahn, IMF'nin, artık ülkeler için "şoklar, kırılmalıklar ve iç çatışmaların giderilmesi için sosyal harcama yapılması amacıyla" yardım vereceğini belirtiyor.

Peki, IMF'nin, bu yeni desteği ne anlama geliyor? Eğer, bir ülkede, iç çatışma yaratacak mevcut ya da muhtemel sorunlar varsa IMF'den para talep edebiliyorsunuz. Aldığınız bu parayı çatışma riskini ortadan kaldırıncaya kadar kullanabiliyorsunuz.

IMF Başkanı Dominique Strauss-Kahn'ın, IMF'nin bu yeni yardım imkânını İsrail'de açıklamış olması bir tesadüf olamaz. Kahn, İsrail'in iç çatışma sorunlarının çözümünde IMF'nin kredi verebileceğini belirtiyor.

Gelelim Kahn'ın açıklamasının bizimle ilgisine... Türkiye, muhtemel iç çatışmaları önlemeye yönelik, IMF kredisi kullanabilir mi? İsrail kullanırsa Türkiye'de kullanabilir. Demokratik açılımı, ekonomik anlamda hayata geçirebilmek için, emek yoğun projelerin yapılmasında ve tarımın desteklenmesinde IMF'nin bu yeni kredi imkânını kullanabilir. Üzerinde çalışmakta fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Et fiyatları niye yükseliyor

Süleyman Yaşar 04.02.2010

Et fiyatları hızla yükseliyor. Ankara Ticaret Borsası verilerine göre 2009 yılında zam şampiyonu kuru soğan oldu. Ardından et fiyatlarındaki artışlar geldi.

Kuru soğan fiyatları 2009'da yüzde 107,4 oranında arttı. Soğanın ardından kuzu eti fiyatı yüzde 45,9, piliç eti fiyatı yüzde 33,9 ve dana eti fiyatı yüzde 26,4 oranında yükseldi.

Et fiyatlarındaki yükselme hakkında muhtelif söylentiler var. Bazı et tacirleri, hayvan sayısındaki azalmanın kırmızı et fiyatlarını yükselttiğini ileri sürüyorlar. TÜİK'in verilerinin yanlış olduğunu, Türkiye'de 24 milyon değil sadece 10 milyon koyun bulunduğunu iddia edenler var. Başka bir kaynak, bu görüşün doğru olmadığını belirtiyor. Kırmızı et piyasasını ele geçirmeye çalışan, bazı büyük firmaların, fiyatları yapay olarak yükselterek "canlı hayvan ve et ithalatı yasağını" kaldırmak amacıyla gerçekdışı açıklamalar yaptığını ileri sürüyorlar. Eğer, canlı hayvan ve et ithaline izin verilirse, besicilerin zor durumda kalacağı ve hayvan yetiştirmenin kârlı olmaktan çıkacağını belirtiyorlar.

Peki, et fiyatları niye yükseliyor? Devlet şirketi olan Et ve Balık Kurumu'nun et fiyatlarını, dört ay öncesıyla karşılaştırdığımızda, dana eti fiyatlarında yüzde 15 oranında artış var. Ama kuzu eti ve tavuk eti fiyatları aynı seviyede devam ediyor. Bu nedenle kırmızı ve beyaz et piyasasında yapay fiyat oluşturma iddiaları doğrulanıyor.

Et fiyatlarındaki bu yapay fiyat oluşturma çabası, enflasyon rakamlarını da etkiliyor. Dün TÜİK tarafından açıklanan, 2010 yılı ocak ayı tüketici fiyatları, geçen yılın aynı ayına göre yüzde 8,19 oranında yükseldi. Aynı dönemde, gıda ve alkolsüz içecek fiyatları, ortalamanın üzerinde yükselerek, yüzde 9,38 oranında arttı. Gıda ürünlerindeki fiyat artışları ortalama enflasyonu yaklaşık iki puan yükseltiyor.

Kırmızı et fiyatlarını hızla yükseltenler, iddia edildiği gibi büyük firma sahipleriye, bu firmalara karşı rekabet kurallarının işletilmesi gerekiyor. Aksi takdirde, Türkiye'yi et ithalatına zorlayarak, köylüyü, zor duruma düşürebilirler. Diğer ülkelerde et ucuz. Bunun nedeni, diğer ülkelerin, hayvancılığa aşırı devlet yardımı yapmalarından kaynaklanıyor. Dolayısıyla, büyük firmalara karşı "küçük üreticiyi" korumak gerekiyor. Aksi takdirde diğer ülkeler tarım ve hayvancılıktan para kazanırken Türkiye kaybetmeye devam edecek.

Kırmızı ve beyaz et fiyatları (Kg / TL)

Ürün	Devlet	Piyasa
Dana bonfile	33,90	48,00
Dana biftek	25,95	31,49
Dana kuşbaşı	21,60	29,00
Kuzu pirzola	25,00	37,90
Kuzu eti	20,00	30,00
Tavuk but	6,10	11,94
Tavuk göğüs	4,95	15,93
Dana sucuk	27,80	36,95
Dana pastırma	39,80	53,65

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Şekere yatırım yapan zengin oldu

Süleyman Yaşar 05.02.2010

Geçen hafta akaryakıt firması Royal Dutch Shell, Brezilya'nın en büyük şeker kamışı ve etanol üreticisi Cosan SA Industria e Comercio şirketiyle, yılda 60 milyon ton şeker kamışı üretimi için anlaştı.

Yapılan anlaşma 12 milyar dolarlık yeni bir şirket ortaya çıkaracak. Brezilya'daki Shell benzin istasyonlarında artık karbon oranı yüzde 76 oranında düşük olan biyoyakıt kullanılacak. Böylece hem ucuz hem de çevreye zarar vermeyen yakıt tüketimi artacak. Shell'in dışında, Chevron ve BP gibi pek çok akaryakıt şirketi de petrol kullanımını azaltmak için, biyoyakıt, üretimine yatırım yapıyorlar. Böylece gıda için ekilen arazi miktarı sürekli azalıyor.

Gıda üretimi için ekilen arazi miktarının azalması, özellikle şeker kamışı ve mısırdan elde edilen etanolün yakıt olarak kullanımı dünya şeker fiyatlarını hızla yükseltiyor.

Gelelim Türkiye'deki şeker fiyatlarına... Türkiye'de şeker piyasası Şeker Kurumu tarafından düzenleniyor. Bu kurumun ilan ettiği en ucuz şekerin ton başına fiyatı 2009 yılının ocak ayında 371 dolardı. 2010 yılının şubat ayında şekerin ton fiyatı 804 dolara yükseldi. Yıllık artış yüzde 116 oranında oldu. 2010 yılının ocak ayında tonu 753 dolar olan şeker fiyatı şubat ayı başında tonu 804 dolara yükseldi. Bu yılın başında, şekerde, bir aylık fiyat artışı yüzde 6,7 oranında gerçekleşti. Pek çok yatırım aracında böyle bir kazanç görülmedi.

Türkiye'nin şeker tarımına bir göz atarsak... 2001 krizinin ardından IMF pancar ekimini sınırladı. Pancar üreten çiftçi sayısı 1997'de 450 bin 215'ten 2008'de 209 bin 115'e geriledi. Halbuki pancar üretimi emek yoğun bir alan. Bir dekar pancar üretimi 10 kişiye istihdam sağlıyor. Pancar, sadece insan gıdası olmasının ötesinde hayvan beslenmesi için de çok önemli bir girdi.

Peki, Türkiye niye şekerde kaybetti? Çünkü, Türkiye'nin verimlilik mukayeseleri hatalı yapıldığı için tarımsal üretim de geriye düştü. Tarımsal ürünlere "yoğun devlet yardımı" yapan ülkeler ve uluslararası kuruluşlar Türkiye'yi adeta oyuna getirdiler. Gördüğünüz gibi, IMF'nin önerisiyle, şeker üretiminde kazanalım derken kaybettik. Şeker üretenler kazandı. Artık doğru verimlilik hesabı yapmak ve dünyadaki yeni trendleri iskalamamak şart. Aksi takdirde sürekli kaybedenlerin tarafında olacağız.

Türkiye'de şeker fiyatları (Ton/\$)

2009 Ocak	371
2009 Şubat	450
2010 Ocak	753
2010 Şubat	804

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni bir kriz çıkar mı

Süleyman Yaşar 08.02.2010

Geçen hafta, pek çok kişi, Avrupa'da para sisteminden kaynaklanacak yeni bir ekonomik kriz çıkacağı endişesine kapıldı. Yunanistan, İspanya ve Portekiz'in yüksek bütçe açıklarının Avrupa Para Birliği'ni sarsacağı düşüncesi var. Dolayısıyla piyasalar tedirgin.

Avrupa para birimi, avro, son beş ay içinde Amerikan Doları karşısında yüzde 10 oranında değer kaybetti. Avro/dolar paritesi 1.5144 seviyesinden hafta sonunda 1.35'e kadar geriledi. Yatırım bankası Morgan Stanley, bu yıl sonunda avro/dolar paritesinin 1.32 olacağı yönündeki tahminini 1.24'e indirdi. Böylece, Amerikan Doları'nın, 2010 yılı sonuna kadar beklenenden daha fazla değer kazanacağını açıkladı. Zaten, avronun, Amerikan Doları'na karşı yaklaşık yüzde 10 oranında değerli olduğunu, uluslararası yatırım danışmanı Marc Faber yıl başında belirtti. Ve doların kısa vadede değer kazanacağını ileri sürdü. Ama Amerikan bütçe açıklarının doları zayıflatacağı da başka bir olasılık. Bu olasılığı da çok satan "Siyah Kuğu" kitabının yazarı ve Universal Investment LP fonunu yöneten Nassim Nicolas Talep, olumsuz değerlendiriyor. Talep'e göre, ABD Hazine bonoları muhakkak değer kaybedecek. Çünkü, ABD bütçe açığını kapatmak için zorlanacak. Bu nedenle ABD Doları da riskli bir para birimi.

Peki, son günlerde avronun hızlı değer kaybetmesi küresel ekonomiyi yeni bir krize sokar mı? Hayır. Hatta yeni bir krizi önler. Çünkü, aşırı değerli avro Avrupa Para Birliği'ne üye Yunanistan, İspanya, Portekiz, İrlanda gibi çevre ülkelerin rekabet gücünü azaltıyor. Avronun değer kaybetmesi, bu ülkelerin ürettiklerinden fazla harcamalarını önleyeceği için, avro bölgesine, faydası olacağını söyleyebiliriz. Avro bölgesindeki Almanya, Fransa, Hollanda gibi güçlü ülkelerin ekonomilerinde pek fazla sorun yok. Bu nedenle döviz piyasalarındaki oynaklık aslında dış ticaret dengelerinin oluşmasına yardımcı oluyor. Hafta sonunda Kanada'da toplanan G-7 Maliye Bakanları, küresel ekonomide belli başlı ülkelerin döviz kurlarının "esnek" olmasında fayda olduğunu belirttiler.

Avrupa Para Birliği'nde yaşanan son gelişmelerin Türkiye'ye etkisine gelince... Amerikan Doları'nın değer kazanmasının, Avrupa'ya olan ihracatımızı olumsuz etkileyeceği düşünülse de Türkiye artık üçüncü ülkelere ihracatını çoğalttığı için öyle söylendiği gibi pek fazla olumsuz etkisi olmayacak. Doların değer kazanması ihracatçının rekabet gücünü arttıracak.

Peki, dolar yeni gelişmelere göre Türk parası karşısında nasıl bir seyir izleyebilir? Dolar, eğer, 1 lira 53 kuruş seviyesini aşarsa, 1 lira 60 kuruşa kadar yükselebilir. Ama Amerika'da işsizlik yüzde 10'dan yüzde 9,7'ye geriledi. Ve New York'ta hisse senetlerinin geçen hafta son işlem gününde az da olsa değer kazanması, Türk

parasının, bu hafta başında hızlı değer kaybetme olasılığını azaltıyor. Bütün bunlara rağmen, döviz kazancı olmayanların, dövizle borçlanmaması gerekiyor. Temkinli olmakta fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Amerikan usulü yolsuzluk nasıl yapılır

Süleyman Yaşar 09.02.2010

Amerikan usulü yolsuzluk karanlık köşelerde para dolu çantaları değiştirerek yapılmaz. Peki, nasıl yapılır? Paralar demokrasiye uygun olarak el değiştirir. Yok artık! diyebilirsiniz. Gelin, Amerikan usulü yolsuzluğu, Nobel ödüllü ünlü iktisatçı Joseph Stiglitz'den öğrenelim.

Stiglitz, iki hafta önce piyasaya çıkan *Freefall*, "Serbest Piyasa ve Küresel Ekonominin Batışı" kitabının bir bölümünde Amerikan usulü yolsuzluğu anlatıyor. Stiglitz'e göre, ABD'de silah sanayii, finans, ilaç, petrol ve kömür sektörleri yolsuzlukların yapıldığı sektörler. Bu alanlarda faaliyet gösterenlerin siyaset üzerinde yoğun etkileri oluyor. Amerikan ekonomik ve sosyal politikalarını bu sektörlerin patronları belirliyor. Adı geçen patronların etkisinden sıyrılıp akılcı bir politika izlemek mümkün değil. Çünkü, onlar, paralarıyla güçlü lobi şirketlerini devreye sokup "yanlış doğru doğru yanlış olarak" kolayca halka aktarabiliyorlar.

ABD başkanlarından Eisenhower, silah sanayiinin ne kadar tehlikeli olduğunu ve Amerikan halkının ekonomik, politik ve ruhsal durumunu yakından etkileyeceğini 1961 yılında belirtiyor. Çünkü silah sanayiinde tek alıcı devlet. Dolayısıyla silah satmak için, silah üretenlerin, siyasete yoğun müdahalede bulunmaları gerekiyor. Böylece, nelere ihtiyaç olduğu doğru dürüst bilinmeden, kamu kaynakları, silah sanayiine aktarılıyor.

Gelelim diğerlerine... İlaç sanayii de bir yolsuzluk kaynağı. Çünkü ilacın en büyük alıcısı devlet. Ve ilaç fiyatlarında rekabet yok. Bu nedenle soygunun bir türü de ilaç sanayii yoluyla yapılıyor. Finans ve bankacılık ise kamu kaynaklarının soyulmasında yine öne çıkan endüstrilerden bir tanesi. Bankalar, kâr ettiklerinde, kazançlar, kendilerinin oluyor, zarar ettiklerinde tüm maliyeti vatandaşa yüklüyorlar.

Petrol ve kömür sektörleri de Amerika'da yolsuzluğun yapıldığı alanlar. Petrol ve kömürün fiyat oluşumunda, devlet, etkin rol oynadığı için politik hâkimiyet önemli bir belirleyici oluyor. Bu nedenle, kampanyalar ve lobi şirketleri yoluyla halk kör ediliyor. Sistem, döner kapı misali lobiciler tarafından yolsuzlukları öğretecek şekilde sürdürülüyor. Stiglitz "yaşadığımız ekonomik kriz bize silah sanayii, finans, ilaç, petrol ve kömür alanlarında yapılan yolsuzluklar nedeniyle nasıl büyük ve gereksiz maliyete katlandığımızı gösterdi" diyor.

Gelelim Türkiye'ye... Stiglitz'in, Amerika'da yolsuzlukların kaynağı olarak gösterdiği sektörleri, Türkiye için incelersek... Anadolu sermayedarlarından bu alanlarda faaliyet gösteren pek yok.

İstanbul sermayesi olarak bilinen bazı işadamları bu sektörlerde faaliyet gösteriyorlar. Dolayısıyla, Türkiye'de yaşanan çatışmanın aslında ekonomik çıkarları korumak için siyasal yönetimi kaybetmeme çatışması olduğunu bize gösteriyor. Çünkü siyasal etkinlik kaybedildiği takdirde, bir tür yolsuzluk olan, Ankara'nın kararlarıyla para

kazanmak artık mümkün olamayacak.

Niye Anadolu sermayesi hükümeti destekliyor da İstanbul sermayesi desteklemiyor? Amerikalı İktisatçı Stiglitz, ABD'yi anlatırken bu sorunun cevabını da veriyor herhalde. Fakat bir fark var. Amerika'da devleti yönlendirip yolsuzluk yapmak için lobiciler yeterli olurken, bizde, lobiciler darbeleri de devreye sokuyorlar.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Avro vahim bir hata mı

Süleyman Yaşar 10.02.2010

Yunanistan ekonomisinde başlayan sarsıntı Avrupa Para Birimi Avro'nun geleceği hakkında kafalarda soru işaretleri oluşturmaya başladı. Avrupa parasal birliği acaba uzun süreli olacak mı? Bu soruya ilk cevabı Nobel ödüllü Milton Friedman, 27 Ağustos 2001'de *Corriere della Sera* gazetesinde yaptığı söyleşide vermişti.

Friedman, avronun 'büyük hata' olduğunu ileri sürdü. Çünkü, Milton Friedman'a göre, avro, birkaç yıl içerisinde bazı Avrupa Para Birliği üyesi ülkelerde sarsıntıya neden olacaktı. Hatta Milton Friedman, İtalya'yı örnek göstererek, "İhtiyaç hissettiği anda İtalya, Britanya gibi döviz kontrollerini kaldıramaz ve parasını dalgalanmaya bırakamaz" diyerek adeta bugünleri tarif ediyordu. Avrupa'da olaylar Milton Friedman'ı doğrular şekilde geliyor sanki. Yunanistan ve ardından Portekiz, İspanya'nın bütçe açıkları, avroya olan güveni sarsıyor.

Peki, avroya olan güven niye sarsılıyor? 2008 mali krizi Amerikan Doları'nı zayıflatmıştı. Ortaya çıkan yeni gelişmeler karşısında, bazı iktisatçılar, doların yerini avronun almasını önerdiler. Ve avronun yeni rezerv para birimi olmasını ileri sürdüler. Peki, avro rezerv para birimi olabilir mi? Yine Milton Friedman'a sözü bırakalım. 2006 yılında hayatını kaybetmeden önce, verdiği bir mülakatta, Friedman "bir paranın rezerv para birimi olması için ardında güçlü bir devlet ve güçlü bir ordu bulunması şart" diyor. Avrupa'nın içinde bulunduğu şimdiki koşullarda Friedman'a göre avronun rezerv para birimi olması zor görünüyor.

Avronun geleceği olmadığını ileri süren ünlü iktisatçılardan bir diğeri Paul Krugman. O da farklı gelişmişlik düzeyinde olan ülkelerin "optimum para sahası" oluşturamayacağını ileri sürüyor. Tabii bu olumsuz görüşlere karşı çıkan iktisatçılar da var.

Optimum para sahası fikrini ortaya atan Robert Mundell, avronun sürdürülebilir olduğunu ileri sürüyor. Mundell, avro ve dolar arasındaki sorunların çözülmesi için Avrupa Merkez Bankası ve ABD Merkez Bankası'nın ortak çalışarak avro/dolar paritesine taban ve tavan tesbit etmeleri gerektiğini vurguluyor.

Robert Mundell "Avro/dolar paritesinde taban ve tavan 0.90 ile 1.30 arasında korunmalı ve parite bu aralıkta oynamalı," diyor. Aksi takdirde Avrupa ve ABD ekonomilerinin zarar göreceğini ileri sürüyor.

Gelelim Avrupa para sisteminin çökme meselesine... Son dönemde ülkeler bölgesel olarak birleşip "ortak para birimlerine" geçmeye çalışıyorlar. ABD, Kanada ve Meksika NAFTA, Asya ülkeleri ASEAN, Latin Amerika ülkeleri

MERCUSOR ortak ticaret bölgesi oluşturunlar. Amaçları ticareti arttırmak için tek bir para birimini kullanmak.

Ülkeler, ortak pazarlar çerçevesinde örgütlenip, bölgesel para birimlerine geçme çalışmaları yaparken, avronun çökeceğini düşünmek, doğru değil. AB liderleri yarın toplanarak Yunanistan'ın istikrar programını görüşecek. Yunanistan'ın bütçe açıkları ve yapısal reformları hakkında tavsiyelerini açıklayacak. AB Komisyon Başkanı, Jose Barroso, dün, yatırımcıların avro üzerinde spekülasyona girişmelerinin yanlış olduğunu söyledi. Yapılan açıklamalara bakınca, avronun çökmesi, çok uzak bir ihtimal olarak görünüyor. AB'nin geleceği hakkında endişelenmeye gerek yok.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye batacak diyenler nerede

Süleyman Yaşar 11.02.2010

Başbakan Yardımcısı Ali Babacan, dün, İstanbul Sanayi Forumu'nda yaptığı konuşmada "OECD ülkeleri içerisinde kriz döneminde, bankalara, devlet kaynağı aktarmayan tek ülke olduğumuzu" söyledi. Ardından, yine, kriz döneminde Avrupa Birliği'nde mevduat garantilerini sadece Türkiye'nin arttırmadığını belirtti.

Babacan haklı. Hatırlarsınız, 2008 yılı eylül ayında, Lehman Brothers yatırım bankası battığında, sanki kriz Türkiye'de çıkmış gibi gürültü koparıldı. Onlara "kriz lobisi" diyoruz. IMF'den hemen "35 milyar dolar alınıp kendilerine verilmesini" istediler. Aksi takdirde, dış borçlarını ödeyemeyeceklerini ileri sürdüler. Bazı bankacılar ise mevduata devletin yüzde 100 garanti getirmesini, eğer garanti verilmezse, bankalardan mevduatın yurtdışına kaçacağını ısrarla savundular. Peki, ne oldu? Kriz lobisinin istekleri yerine getirilmeyince kendi şirketlerine verdikleri borçları mecburen ödediler. Sorun çıktı mı? Hayır. O halde ödeyemeyiz dedikleri borçların, kendi kendilerine verdikleri borçlar, olduğu doğrulandı. Eğer hükümet, onlara inanıp IMF'den para alsaydı halkı yine soyacaklardı. IMF parasını onlar kullanacak, borcu, halk vergileriyle ödeyecekti. Aynı içi boşaltılan bankalarda olduğu gibi, bu defa, içi boşaltılan şirketlerin borçları halkın sırtına yüklenecekti.

Mevduat garantilerini ele alırsak... Mevduata yüzde 100 devlet garantisi verilmeyince mevduat kaçıışı olmadı. Aksine, bankaların, sorumsuzca faiz arttırmaları önlenerek bankaların riskleri azaltıldı. Böylece yeni bir banka soygununa izin verilmedi.

Gelelim batacak denen Türkiye'nin mali verilerine... Türkiye, daha önce mukayese edilmesi akla bile gelmeyen İspanya, İtalya, Yunanistan, Portekiz ve İrlanda'dan çok daha iyi durumda. Finansal veriler incelendiğinde, yaşanan ekonomik krizde Türkiye ekonomisinin sağlam kaldığı görülüyor. Peki, Türkiye ekonomisi batacak diyenler nerede şimdi? Onlar son günlerde "gelen her olumlu ekonomik veriyi" küçümsemeye çalışıyorlar. Acaba, Yunanistan'ın krizi, Türkiye'yi olumsuz etkiler de bundan para kazanabilir miyiz hesabını yapıyorlar. Yanılıyorlar. Çünkü Yunanistan'ın 2010 yılı borç servis yükü Türkiye'nin iki katı. Kamu borcu yaklaşık üç katı. Bütçe açığı iki buçuk katı. Cari açığı altı buçuk katı. Üstelik Türkiye'nin verileri, İtalya ve İspanya'dan bile daha iyi durumda. Ancak Almanya ve Fransa çökerse Türkiye olumsuz etkilenir. Kriz lobisi boşuna ümitlenmesin.

2009 Yılı Finansal Verileri

	İspanya	İtalya	Yunanistan	Portekiz	İrlanda	Türkiye
Cari açık (Yüzde GSYİH)	- 6,1	- 3,5	- 11,9	- 10,1	- 3,0	- 1,8
Bütçe açığı (Yüzde GSYİH)	- 11,4	- 5,4	- 12,7	- 9,3	- 11,6	- 5,4
Kamu borcu (Yüzde GSYİH)	55,2	113,9	113,4	76,6	64,5	47,3
Borç servisi* (Yüzde GSYİH)	4,7	14,1	11,6	2,5	6,2	5,5

* 2010 yılı tahmini

Kaynak: Eurostat

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye batacak diyenler nerede

Süleyman Yaşar 11.02.2010

Başbakan Yardımcısı Ali Babacan, dün, İstanbul Sanayi Forumu'nda yaptığı konuşmada "OECD ülkeleri içerisinde kriz döneminde, bankalara, devlet kaynağı aktarmayan tek ülke olduğumuzu" söyledi. Ardından, yine, kriz döneminde Avrupa Birliği'nde mevduat garantilerini sadece Türkiye'nin arttırmadığını belirtti.

Babacan haklı. Hatırlarsınız, 2008 yılı eylül ayında, Lehman Brothers yatırım bankası battığında, sanki kriz Türkiye'de çıkmış gibi gürültü koparıldı. Onlara "kriz lobisi" diyoruz. IMF'den hemen "35 milyar dolar alınıp kendilerine verilmesini" istediler. Aksi takdirde, dış borçlarını ödeyemeyeceklerini ileri sürdüler. Bazı bankacılar ise mevduata devletin yüzde 100 garanti getirmesini, eğer garanti verilmezse, bankalardan mevduatın yurtdışına kaçacağını ısrarla savundular. Peki, ne oldu? Kriz lobisinin istekleri yerine getirilmeyince kendi şirketlerine verdikleri borçları mecburen ödediler. Sorun çıktı mı? Hayır. O halde ödeyemeyiz dedikleri borçların, kendi kendilerine verdikleri borçlar, olduğu doğrulandı. Eğer hükümet, onlara inanıp IMF'den para alsaydı halkı yine soyacaklardı. IMF parasını onlar kullanacak, borcu, halk vergileriyle ödeyecekti. Aynı içi boşaltılan bankalarda olduğu gibi, bu defa, içi boşaltılan şirketlerin borçları halkın sırtına yüklenecekti.

Mevduat garantilerini ele alırsak... Mevduata yüzde 100 devlet garantisi verilmeyince mevduat kaçıışı olmadı. Aksine, bankaların, sorumsuzca faiz arttırmaları önlenerek bankaların riskleri azaltıldı. Böylece yeni bir banka soygununa izin verilmedi.

Gelelim batacak denen Türkiye'nin mali verilerine... Türkiye, daha önce mukayese edilmesi akla bile gelmeyen İspanya, İtalya, Yunanistan, Portekiz ve İrlanda'dan çok daha iyi durumda. Finansal veriler incelendiğinde,

yaşanan ekonomik krizde Türkiye ekonomisinin sağlam kaldığı görülüyor. Peki, Türkiye ekonomisi batacak diyenler nerede şimdi? Onlar son günlerde "gelen her olumlu ekonomik veriyi" küçümsemeye çalışıyorlar. Acaba, Yunanistan'ın krizi, Türkiye'yi olumsuz etkiler de bundan para kazanabilir miyiz hesabını yapıyorlar. Yanılıyorlar. Çünkü Yunanistan'ın 2010 yılı borç servis yükü Türkiye'nin iki katı. Kamu borcu yaklaşık üç katı. Bütçe açığı iki buçuk katı. Cari açığı altı buçuk katı. Üstelik Türkiye'nin verileri, İtalya ve İspanya'dan bile daha iyi durumda. Ancak Almanya ve Fransa çökerse Türkiye olumsuz etkilenir. Kriz lobisi boşuna ümitlenmesin.

2009 Yılı Finansal Verileri

	İspanya	İtalya	Yunanistan	Portekiz	İrlanda	Türkiye
Cari açık (Yüzde GSYİH)	- 6,1	- 3,5	- 11,9	- 10,1	- 3,0	- 1,8
Bütçe açığı (Yüzde GSYİH)	- 11,4	- 5,4	- 12,7	- 9,3	- 11,6	- 5,4
Kamu borcu (Yüzde GSYİH)	55,2	113,9	113,4	76,6	64,5	47,3
Borç servisi* (Yüzde GSYİH)	4,7	14,1	11,6	2,5	6,2	5,5

* 2010 yılı tahmini

Kaynak: Eurostat

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Cari açık arttı, ekonomi daralmaz

Süleyman Yaşar 12.02.2010

Merkez Bankası dün ödemeler bilançosu rakamlarını açıkladı. Türkiye'nin cari açığı, 2009'da 2008 yılına göre yüzde 67 oranında azaldı. Ama cari açık tutarı tahmin edilenden fazla çıktı.

Orta Vadeli Program'a göre, 2009 yılında cari açık 11 milyar dolar tutarında bekleniyordu. Ekonominin yüzde 6 oranında daralacağı hesapları da bu tahmine göre yapıldı. Oysa cari açık, tahminlerin yüzde 25 oranında üzerine çıkarak 13,8 milyar dolar oldu.

Peki, cari açık ne anlama geliyor? Cari açık bir ülkenin ürettiğinden daha fazla harcadığını bize gösteriyor. Aynı zamanda, ülke içi toplam tasarruflarla, yapılan yatırımlar arasındaki farka işaret ediyor. Öyleyse bazılarının "öldük, bittik" demelerine rağmen yurtdışından borç alarak tahminlerin üzerinde yatırım ve tüketim harcaması yaptığı anlaşılıyor.

Gelelim cari açığın beklenenden fazla çıkmasının etkilerine... Yapılan hesaplarda cari açığın 11 milyar dolar

olacağı varsayıldı. Ve bu varsayıma göre, Türkiye ekonomisinin 2009'da bir önceki yıla göre yüzde 6 oranında küçüleceği tahmin edildi. Cari açık tahminlerden yüzde 25 oranında fazla gerçekleştiğinden, 2009 yılında yüzde 6'dan daha az küçülme olacak demek ki. Orta Vadeli Program, 2009 yılı ulusal gelirini 608 milyar dolar olarak öngörüyordu. Cari açıkta, beklentilerin üzerinde ortaya çıkan artış ve kur etkisiyle ulusal gelir 650 milyar doları bulur, hatta aşabilir.

Cari açığın tahminlerin üzerinde artışına gelince... Cari açığın artışı belli bir seviyeye kadar makul görülebiliyor. Eğer bir ülkenin cari açığı, o ülkenin bütçe açığı sıfır ise "cari açığın" ulusal gelire oranının yüzde 4 olması normal karşılanıyor. Bu seviye aşılsa borç verenler, verdikleri borçların geri ödenemeyeceğini düşünüyorlar. Bankalar endişeleniyorlar, ülke riski artıyor ve faizler yükseliyor. Türkiye'nin de bundan sonra, bu kritik orana dikkat etmesinde fayda var.

İhracatın ithalatı karşılama oranını değerlendirelim... 2008'de ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 68,2 seviyesindeydi. 2009'da bu oran yüzde 81,6'ya yükseldi. Cari açığın seviyesi ve ithalatın ihracatı karşılama oranı bize Türkiye ekonomisinin kırılganlıklarını azalttığını gösteriyor. Türk parası aşırı değerlenmediği takdirde, artık iç ve dış şoklara karşı dayanıklı bir Türkiye ekonomisi var diyebiliriz.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Akbank kumar oynamamış

Süleyman Yaşar 15.02.2010

Bankalar 2009 yılı kârlarını açıklamaya başladılar. Kârlar bir önceki yıla göre yüzde 44 oranında arttı.

Henüz bankaların tamamının kârları açıklanmadı. Ama 2009 yılı kasım ayı sonu verilerine göre bankalar, 2009 yılında 18,7 milyar lira kâr elde ettiler. Geçen yıl aynı dönemde, bankalar, 13,4 milyar lira kâr elde etmişlerdi. Aralık ayı verileriyle birlikte bankaların kârının 20 milyar lira olacağı tahmin ediliyor. Eğer tahminler tutarsa, banka kârları, geçen yıla göre yüzde 50'nin üzerinde yükselmiş olacak.

Peki banka kârları gerçekten çalışarak mı elde edildi ? Hayır. Elde edilen kârlar alinterinin sonucu değil. Çünkü, 2009 yılının 11 ayında toplam banka kredileri sadece yüzde 4,7 oranında artarken banka kârları yüzde 44 oranında arttı. Krediler atmadığı halde, kârlar arttığına göre, bankaların asıl faaliyet alanlarından kâr etmedikleri görülüyor.

Bankaların nasıl kâr elde ettiklerine gelince... Türkiye'de bankalar, "Dünya mali krizi nedeniyle, olmayan riskleri yaratıp faizleri yükselttiler. Ve Hazine bono ve tahvil faizleri yükseldi böylece hiç riske girmeden Hazine kâğıtları yoluyla yüksek kazanç sağladılar." Anlayacağınız, bankalar, vatandaşın vergileriyle ödediği, kamu borçları, üzerinden kazançlarını çoğalttılar.

Gelelim yüksek kâr açıklayan bazı bankalara... Akbank, 2008'de 1,7 milyar lira kâr elde ederken, 2009'da kârını 2,7 milyar liraya yükseltmiş. Garanti Bankası ise 2008'de 1,9 milyar lira olan kârını 2009'da 3 milyar liraya

çıkartmış.

Akbank Genel Müdürü, basın mensuplarının, riskleri azaltmak için gündeme gelen olası mevduat sınırlamasıyla ilgili sorularına cevap verirken “Kumar oynamadıklarını, toksik varlık yaratmadıklarını ileri sürüyor. Krizde şirket kredilerini azaltmadıklarını, aksine şirketlerin kendileri mal verdikleri müşterilerine açtıkları kredileri kestiklerini ve kredi talebinin bu nedenle azaldığını” ileri sürüyor. Oysa, bankalar, mevduat faizlerini arttırmadan, kredi faizlerini hızla yükselttiler. Ve vadesi gelmeden kredileri geri çağırdılar. Pek çok şirket bu nedenle zorlandı.

Akbank’a dönersek... Akbank, kumar oynamadı. Ama belki de bilmeyerek başka bir şey yaptı. Peki, ne yaptı? Korku yaydı. 2008’in kasım ayında durup dururken en güvenilir bankalardan olan, Akbank, 1724 kişiyi işten çıkardı. Bu ani işten çıkartma, Türkiye’de bankacılık sektörü için öyle büyük bir endişe yarattı ki, Akbank kumar oynasa, belki bu kadar olumsuz bir hava yaratamazdı. Amerikan kaynaklı krizin, Türkiye’ye olan olumsuz etkilerinin artmasında bu işten çıkarmanın etkisi büyük oldu.

Akbank’ın, krizde yönetim başarısını, Harvard Üniversitesi örnek vaka olarak derslerde okutuyormuş. Acaba öğrencilere “Korku yönetimi aracılığıyla para nasıl kazanılır” sorusu soruluyor mu? Bu soru sorulmadan vaka analizi eksik kalır, çünkü.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bankalar işsizliği arttırdı

Süleyman Yaşar 16.02.2010

Bankaların 2009 yılı verileri dün açıklandı. Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurumu Başkanı Tevfik Bilgin, basın toplantısında bankaların kârlarının bir önceki yıla göre yüzde 49 oranında arttığını belirtti. Bankaların, 2008’de 13,4 milyar lira olan kârları, 2009’da 20 milyar liraya yükseldi.

BDDK Başkanı, bankacılık sektörünün rakamlarını açıklarken insan unsuruna pek yer vermedi. “Bankalar, kârlarını arttırırken toplum bundan ne kazandı” sorusu cevapsız kaldı.

Sorulmayan ve cevabı verilmeyen bu soruyu biz soralım. Peki, bankalar kârlarını arttırırken toplumsal sorumluluklarını yerine getirdiler mi? Getirmediler mi? Hayır. Getirmediler. Türkiye’de faaliyet gösteren 49 bankada 2008 yılında yurtiçinde 182 bin 28 kişi çalışıyordu. 2009’da çalışan sayısı 181 bin 466’ya geriledi. Yurtdışı şubelerde çalışan sayısı da aynı dönemde 593’ten 565’e düştü. Anlayacağınız bankalar kârlarını hızla yükseltirken personel sayısını azalttı. Pek çok kişiyi işten çıkarttı. Oysa bankalar şube sayılarını son bir yıl içerisinde yurtiçinde ve yurtdışında 9 bin 160’dan, 9 bin 498’e yükseltti.

Şube sayısının artmasına rağmen çalışan personel sayısının azalması bankalar tarafından “elektronik bankacıya ağırlık verdik” diyerek açıklanabilir. Ama bu cevap bankaları sosyal sorumluluktan kurtarmaz. Çünkü ekonomik krizle mücadele ederken, krizi fırsat bilip, hem kârını arttırıp hem de personel çıkartmak işletmecilik ahlakına uygun bir davranış olamaz. Dün, TÜİK tarafından açıklanan, işsizlik rakamlarının, yüzde 13,1 olmasında

bankaların davranışlarının küçümsenmeyecek payının olduğunu söyleyebiliriz.

Gelelim bankaların ödeyecekleri vergilere... BDDK Başkanı, bankaların, 20 milyar liralık kârlarından, yaklaşık 5 milyar lira, vergi ödeyeceklerini belirtti. Halbuki daha fazla vergi ödemeleri gerekiyor. Çünkü, bankalar, vergi matrahlarını düşürmek için olmayan riskler yaratıp fazla karşılık ayırdılar. Böylece kârlarını düşük gösterdiler. Ayrılan bu "gereksiz karşılıkların" yeniden incelenmesinde fayda var. Çünkü haksız elde edilen kazançların vergilendirilmesi, vergi politikasının temel unsurudur.

Bankalar niye haksız kazançlar elde ettiler? Bir örnek verelim. "Kredili mevduat hesabı" belki duymuşsunuzdur. Bu hesaptan, banka, sizin için sıkışık olduğunuz dönemde bir ödeme yaparsa, yüzde 50 faiz alıyor. Yani hastanenin acil servisine gittiğinizde, normal sağlık hizmeti ücretinin, beş katı talep edilmesi gibi bir şey, bu yapılan. Ahlaki değil. Bu şekilde tahsil edilen yüksek faiz oranı "haksız kazanç" elde etmeye girer. İşte bu nedenle, banka kârlarının, içinde bulunduğumuz koşullarda doğru olarak tesbit edilip vergilendirilmesinde toplumsal fayda var. Çünkü artık özel sektörde "yatırım kararları" verilirken toplumsal fayda dikkate alınıyor. "Çok kârlı" olsa bile, ülkeler, çevreyi kirleten yatırımlara izin vermiyorlar.

Bankaların çevreyi kirletmesine biz de izin vermeyelim.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Et fiyatları nereye gidiyor

Süleyman Yaşar 17.02.2010

Tarım Bakanı Mehmet Mehdi Eker, et fiyatlarının bazı firmalar tarafından bilerek yükseltildiğini söyledi. Bazı et üreticisi firmalar ise piyasada kırmızı et fiyatlarını yükselten firmaların belli olduğunu, bu firmaların son üç yıl içinde piyasaya girdiğini ileri sürüyor; ve bakanlığın bu firmaları bildiği halde niçin gerekli müdahaleyi yapmadığını soruyorlar. "Bakanlığın sorunları söyleyen değil, sorunları çözmesi gereken makam olduğunu" belirtiyorlar.

Bakanlığı eleştiren et firmaları, Bakan Eker'in "et ithal etmeyi düşünmüyoruz" ifadesinin yeterli olmadığını "kesinlikle et ithal etmeyeceğiz" demesi gerektiğini belirtiyorlar. Çünkü "düşünmüyoruz" ifadesinin değişken bir ifade olduğunu söylüyorlar. Ve bu açıklamanın ardından "et ithal edilebileceği" beklentisinin arttığını ileri sürüyorlar. Mehmet Mehdi Eker başarılı bir Tarım Bakanı. Herhalde kırmızı et fiyatlarındaki spekülasyonların önüne geçecek tedbirleri alacaktır.

Gelelim canlı hayvan fiyatlarındaki gelişmelere... Et fiyatlarının yükseleceğine ilişkin beklentiler canlı hayvan fiyatlarını da hızla arttırıyor. Bir yıl önce 120 liradan satılan bir koyunun şimdi 300 liradan satıldığı, hatta, bu fiyattan bulmakta zorlanıldığı belirtiliyor. Sığır fiyatları ise aynı dönemde iki bin liradan dört bin liraya yükseldi.

Peki, et fiyatlarının yükselmesi olumsuz mu? Evet. Tüketici açısından olumsuz bir gelişme. Tüketici refahını azaltıyor. Et fiyatlarındaki spekülasyon haksız kazançlara neden oluyor. Ama hayvan üreticileri açısından ele

alırsak, et fiyatlarına paralel olarak canlı hayvan fiyatlarının yükselmesi, tarım kesimine kaynak aktarıldığını bize gösteriyor. Böylece tarımda yatırım ve istihdamın artmasına neden oluyor. Bu gelişmeleri tarımda bir yeniden yapılanma olarak değerlendirmekte fayda var.

Gelelim Türkiye'deki et fiyatlarının dünya et fiyatları ile mukayesesine... Dünya'da canlı koyun eti kilogram fiyatı 2 avro ile 6 avro arasında değişiyor. Türkiye'de ise 3,57 avro civarında. Bu mukayese yapılırken, diğer ülkelerin hayvan üreticilerine yaptıkları devlet yardımları dikkate alınırsa, Türkiye'de canlı hayvan fiyatlarının, çok yüksek olmadığı görülüyor. Pek çok ülke hayvan üreticilerine, yem, ilaç, veteriner hekim, kredi ve sigorta desteği veriyor. Bizde hayvancılığa devlet yardımları çok düşük. Bu nedenle fiyatlar mukayese edilirken devlet yardımlarını karşılaştırmak gerekiyor.

O halde ne yapılmalı? Dikkatler, et fiyatlarında, büyük firmaların son dönemde yaptığı spekülasyonların önlenmesi üzerinde toplanmalı. Et ithalatına da kesinlikle izin verilmemeli.

Canlı koyun eti fiyatları (kg/avro)

Almanya	4,16
İrlanda	4,35
Yeni Zelanda	2,13
İspanya	4,78
Hollanda	4,77
Fransa	6,08
Avustralya	2,77
Britanya	4,77
Türkiye	3,57

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF 'ekonomi politikası yeniden tasarlanmalı' diyor

Süleyman Yaşar 18.02.2010

Amerikan kaynaklı ekonomik kriz pek çok eski düşünceyi değiştiriyor. Artık kriz öncesi bilinen makro ekonomik bazı ölçüler yaşanan krizle birlikte eskidi. Yeni politika tasarımlarına gerek var.

Makro ekonomi politikalarında, kriz sonrası, yeni düzenlemelere ihtiyaç olduğunu söyleyen iktisatçılardan Olivier Blanchard, MIT'de öğretim üyesi. Aynı zamanda IMF'de iktisatçı olarak çalışıyor.

Prof. Blanchard, kriz öncesinde belirlenen bazı makro ekonomik hedeflerin değiştirilmesi gerektiğini ileri sürüyor. Hatırlanacaktır, yaşadığımız son ekonomik kriz, mali sektörden kaynaklandı. Ekonomik krizler, her zaman mali sektörden gelmeyebilir. Kriz, salgın hastalıkların turizm ve ticareti etkilemesi ya da bir büyük ticaret

merkezine terörist saldırı şeklinde de ortaya çıkabilir. Böyle bir durumda enflasyon hedefini hâlâ eski haliyle tutmak büyük bir hata olabilir.

Prof. Blanchard "Kriz dönemlerinde Merkez Bankalarının gelişmiş ülkelerde kriz öncesinde belirlenen yüzde 2 oranındaki enflasyon hedefinin, yüzde 4'e çıkarılmasında fayda var" diyor. Çünkü, kriz döneminde yüzde 4'lük bir enflasyonun olumsuz etkisinin hissedilmeyeceğini, ama işsiz ailelere verilen yardımların arttırılmasının, istihdama, olumlu katkısı olacağını belirtiyor. Blanchard'ın, IMF ve hükümetlerin bağnaz düşünceyle, yüzde 2 enflasyon hedefinde diretmelerinin ekonomiye zarar vereceğini ileri sürmesi haklı bir yaklaşım. Kriz dönemlerinde, enflasyon oranlarının yükselmesinden korkmamak gerekiyor. Ayrıca, krizlerde para politikasını rahat kullanabilmesi için Merkez Bankalarına yeni düzenleyici araçların kullanım yetkisinin verilmesinde de fayda var.

Prof. Blanchard, krizin ardından, sadece para politikasındaki değişikliklerle sınırlı kalınmayıp, kamu maliyesinde de ölçülerin değişmesi gerektiğini belirtiyor. Gelişmekte olan bazı ülkelerin, borç yükleri küçük olduğu halde krize girdiklerini belirterek artık "borç yükü ölçülerinin" de değişmesi gerektiğini ileri sürüyor. Örneğin, Ukrayna'nın 2009 yılı borç yükü sadece yüzde 8,4 olduğu halde, ülke, krize girdi. Bu nedenle borç yükü ölçülerinin yeniden tanımlanmasında fayda var. Blanchard'ın yaptığı bu öneriler, IMF'de, tartışılmaya başlandı. Anlaşılan, IMF, artık eski makroekonomik kriterleri değiştirecek. Kriz sonrası yeni makro ekonomik ölçüler getirilecek.

Peki, bu yeni makro ekonomik kriterlerin bize ne faydası olabilir? Türkiye IMF ile yeni bir "destek kredisi" anlaşması için görüşmeleri sürdürüyor. Eğer makro ekonomik kriterler Prof. Blanchard'ın ileri sürdüğü şekilde yeniden ele alınırsa anlaşma yakın demektir. Tabii böyle bir anlaşmanın Türkiye'ye ne kadar faydası olacak o da tartışılır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Amerikalılar krizden niye kazançlı çıktı

Süleyman Yaşar 19.02.2010

Amerikan konut sektöründe başlayıp dünyaya yayılan krizden herkes Amerikalıların zarara uğradığını düşünüyor. Oysa tam tersine Amerikalılar bu krizden kazançlı çıktı.

Peki, Amerikalılar niye kazançlı çıktı? Çünkü, 2007 yılı sonu verilerine göre, Amerikalıların, kendi ülkeleri dışında yaptıkları menkul kıymet yatırım tutarı 17,9 trilyon dolar tutuyor. Yabancıların ABD'de yaptıkları menkul kıymet yatırım tutarı ise 20,3 trilyon dolar olarak hesaplanıyor. Bu hesaba göre, Amerikan kaynaklı krizden, yabancı yatırımcılar daha fazla zarara uğradılar. Çünkü ABD, kriz başladığında net borçlu durumundaydı. Böylece Amerikalıların batan konut kredisi borçlarını yabancı yatırımcılar üstlenmiş oldular.

Amerikalıların kazançlarına gelince... Amerikalılar, özellikle gelişmekte olan ülkelerin menkul kıymetlerine yatırım yaptığı için krizden pek olumsuz etkilenmediler. Çünkü, ABD'de yabancı yatırımcıların paraları batarken,

Amerikan yatırımcısı, parasını tahsil etmekte zorluk çekmedi

Bilindiği gibi, 2008'in eylül ayında Lehman Brothers yatırım bankasının batışıyla "derinleşen mali krizin" ardından Rusya, Çin, Hindistan, Brezilya, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde pek öyle batan şirket ve banka olmadı. Bir de bu ülkelerin döviz rezervleri yeterli olduğu için krizde ödeme gücünü içersine girmediler. Yabancı yatırımcıların ödeme taleplerini derhal yerine getirdiler. Ayrıca gelişmekte olan ülkeler, gelişmiş ülkelere karşı krizi kolay atlattılar.

Gelelim batan konut kredilerinin ABD dışında yaptığı etkiye... Florida'da batan konut kredileri Fransız, Alman ve İngiliz bankalarını zora soktu. İzlanda'yı iflasa sürükledi. İzlandalılar bankalardaki mevduatlarını alamadılar. Emeklilik fonları battığı için emekli maaşlarını tahsil edemediler. Anlayacağınız Amerikalılar konut kredisi kullandı, sonra ödeyemediler, ödenmeyen konut kredilerinin zararlarını diğer ülke yatırımcıları üstlendiler. Yine, Amerikalı yatırımcıların yurtdışı yatırımlarından da zarara uğramadıkları dikkate alınırsa "çifte kazanç" elde ettiler. İşte size krizin bilançosu.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İşsizliğin nedeni Ankara

Süleyman Yaşar 22.02.2010

Küresel krizle birlikte Türkiye'de de işsizliğin artması genç bürokratları harekete geçirdi. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın işsizliğe çözüm bulmak isteyen müsteşar ve yardımcılarının ısrarlı çalışmaları sonucunda "Ulusal İstihdam Stratejisi" toplantılarının ikincisi, hafta sonunda yapıldı.

Toplantılarda, mevcut yasal düzenlemelerin pek çoğunda, istihdamı engelleyen maddelerin olduğu görüldü. Peki, nedir bu istihdamı engelleyen mevzuat? Finans sektörü ele alındığında, ilk göze çarpan, istihdam engeli, banka kredilerinden alınan yüzde beş oranındaki "banka ve sigorta muamele vergisi" olarak karşımıza çıkıyor. Bankalar, eğer kredileri, yurtiçinde verirlerse yüzde beş oranında vergi ödüyorlar. Yurtdışından aynı krediyi kullandırılırsa vergi yok. İşte bu nedenle, yerli bankalar, vergiden kurtulmak için yurtdışında şube açıp kredileri dışarıdan veriyorlar. Bu nedenle, yurtiçinde açılacak banka şubeleri, yurtdışında açılıyor. Mevduat dışarıya götürülüyor. Ve böylece başka ülkelere kaynak ve istihdam sağlanıyor.

İstihdamı engelleyen bir diğer uygulama ise teminat mektuplarından kaynaklanıyor. Türkiye'de bir bankanın, yurtdışında iş yapacak Türk işadamlarına verdiği teminat mektubunun nakde dönüşmesi, yurtiçinde herhangi bir ilçe mahkemesi tarafından tedbir konularak durdurulabiliyor. Bu nedenle yurtdışında, Türk bankalarının teminat mektupları kabul edilmiyor. Yargının yaptığı bu uygulama hem istihdamı azaltıyor hem de diğer ülke bankalarının kârlarına kâr katıyor.

Gelelim bankaların yarattığı istihdama... Finans sektörü istihdam yaratmada önemli rol oynuyor. Çünkü AB'de her bin kişiden 6,7'si, Türkiye'de ise her bin kişiden 1,7'si finans sektöründe çalışıyor. AB'de bankaların aktif toplamının, ulusal gelire oranı yüzde 337, Türkiye'de ise yüzde 77 düzeyinde bulunuyor. Finans sektöründe

istihdamı engelleyen pek çok yasal düzenleme var. Anlayacağınız, istihdamı engelleyen yasalar, düzeltilirse Türkiye’de hızla büyüyecek olan finans sektörü, istihdama doğrudan ve dolaylı olarak pek çok katkı yapabilecek.

İnşaat sektörüne gelince... İstihdamı engelleyen uygulamalardan biri, lisanslı işçi, çalıştırma zorunluluğu. Ama inşaat sektörünün yaklaşık yarısı kayıtdışı. Dolayısıyla belirli bir geçiş süreci tanımadan, lisans, uygulamasına geçilmesi istihdamı engelliyor. Çünkü, işveren, sektörün yarısı kayıtdışı olduğu için kayıtlı işçi çalıştırmakta zorlanıyor.

Türkiye’de yoğun işsizlik yaşayan bir grup ise, dezavantajlılar... “Peki, nedir dezavantajlı gruplar” sorusu aklınıza gelebilir. Cevap “gençler, kadınlar ve engelliler” olarak sıralanıyor. Dezavantajlı gruplar üzerine çalışma yapan Koç Üniversitesi’nden Doç. Dr. İnsan Tunalı, istihdamı arttırmak için Türkiye’de dezavantajlı grupların sosyal koruma içerisine alınması gerektiğini belirtiyor. Türkiye’de sosyal koruma harcamalarının, ulusal gelire oranının yüzde 1,5 gibi çok düşük bir oranda olduğunu ileri sürüyor. Aile yardımları payının, sosyal destekler içerisinde “on binde beş” olması Tunalı’nın tesbitlerinde haklı olduğunu gösteriyor. Tunalı, ailelere yönelik eğitim ve sağlık amaçlı şartlı nakit transferlerinin yükseltilmesinin istihdamı arttıracığını söylüyor. Ekonomide, yüksek oranda kayıtdışı faaliyetin olmasının “istihdam korumasını” azalttığını belirtiyor.

Peki, yapılan bu çalışmalar ne olacak? Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bürokratlarının öncülük ettiği “Ulusal İstihdam Stratejisi” hükümete sunulacak. Ak Parti hükümeti, küresel rekabeti önleyen “eskimiş mevzuatı” hemen değiştirmeli. Ve küresel gelişmelere karşı direnen “yargıya” çekidüzen vermeli. Aksi takdirde Ankara’nın değişimi engelleyen direnci hükümeti teslim alacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İstanbul Elektrik nasıl özelleştirilmeli

Süleyman Yaşar 23.02.2010

Elektrik dağıtım şirketlerinin özelleştirilmeleri hızla devam ediyor. Avrupa Komisyonu Türkiye 2009 İlerleme Raporu “Türkiye, başarıyla elektrik piyasasını kapsamlı bir reforma tâbi tutmuştur” diyerek elektrik piyasasının rekabete açılmasından övgüyle bahsediyor. Ama AB Komisyonu’nun gözden kaçırdığı bir konu var. Elektrik dağıtım özelleştirmeleri blok satış yöntemiyle yapılıyor.

Niçin özelleştirmede blok satış yönteminin olumsuz etkileri var? Blok satış yöntemi, halkın, elektrik dağıtım şirketlerine ortak olmasını engelliyor. Halkın, kendi tükettiği elektriği dağıtan, bölgesel şirketlere ortaklığının engellenmesi demokrasiyi zedeleyen bir uygulama. Çünkü, bölge halkının kendi tükettiği elektrik üzerinde söz hakkına sahip olamaması özelleştirmenin hedefleriyle uyuşmuyor. Sermaye, bölgesel ve ulusal düzeyde tabana yayılmadığı için “paydaş toplum” aşamasına geçilemiyor.

Peki, nedir paydaş toplum? Vatandaş, hisse senedi mülkiyeti ve gayrimenkul mülkiyeti yoksa topluma karşı sorumluluk duymaz. Ekonominin başarısı için çabalamaz. İşte bu nedenle İngiliz İşçi Partisi “paydaş toplum” yaklaşımıyla özelleştirme uygulamalarında mülkiyeti tabana yayarak başarılı bir performans gösterdi.

O halde ne yapmalı? Özelleştirilecek elektrik dağıtım şirketlerinden en büyüğü İstanbul Boğaziçi ve Anadolu Yakası Elektrik Dağıtım Şirketleri. Bu iki şirketin 5 milyon konut ve 659 bin işyeri abonesi var. Abonelerin 2008 yılı toplam elektrik tüketimi 27,6 milyar kilovat saat tutuyor. Tüketilen elektrik tutarı Türkiye toplamının yüzde 21'ine denk geliyor. İstanbul'daki iki elektrik dağıtım şirketi, doğalgaz dağıtan İGDAŞ ile birleştirilerek, Türk Telekom'dan daha değerli bir şirket kurulması mümkün. Halka arz edilecek bu şirket hisseleri, vadeli ve iskontolu olarak, İstanbul'da elektrik ve doğalgaz abonelerine teklif edilebilir. İsteyen elektrik ve doğalgaz aboneleri, yeni enerji şirketine ortak olabilirler. Böylece İstanbul'da paydaş toplum halka arz yöntemiyle gerçekleştirilir.

Gelelim yeni kurulacak enerji şirketinin faydalarına... Elektrik ve doğalgaz satışında sayaç okuma, faturalandırma ve tahsilat önemli bir işlem yükü ve maliyet getiriyor. Söz konusu işlemlerin tek elden yapılması maliyetleri azaltır. Şirketin kontrol hisselerini satın alacak "çekirdek yatırımcı-yönetici" grup ise kendisi gaz ve elektrik temin ederek girdi maliyetlerini de düşürür. Ayrıca yeni kurulan şirket, daha ucuz kredi bulur. Ve yatırımlarını daha ucuza yapar.

Böylece İstanbul halkı, paydaş olduğu bir enerji şirketiyle, daha ekonomik ve refahı yüksek bir yaşama geçebilir. İstanbul elektrik ve gaz özelleştirilmesinde önerdiğimiz alternatifi hayata geçirmekte fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bizim ürkek burjuvazi

Süleyman Yaşar 24.02.2010

Balyoz Operasyonu gözüaltıları burjuvaziyi iyice korkuttu. Gözüaltılar başlar başlamaz borsaya koştular, hemen ellerindeki hisse senetlerini satıp paraya çevirdiler ve döviz almaya başladılar. Tabii böylece borsa düştü, döviz fiyatları yükseldi. Halbuki tam tersi olmalıydı.

"Darbelere dur" diyecek bir sürecin ilerlemesini, hisse senedi sahiplerinin, borsayı, coşturarak kutlamaları gerekiyordu. Fiyatları çökerterek değil... Ama onlar, Ergenekon soruşturmasını, davasını ve son gözüaltıları bu ülkede demokrasinin kurulması için hukuk yolunda atılması gereken zorunlu adımlar olarak değerlendirmediler. Hukuk yoluyla darbelerden hesap soran bu süreç, Türkiye'nin normalleşmesi olarak bakmadılar. Borsadan kaçışlarından da anlaşılıyor ki, onlar, son gözüaltıları alıştıkları düzenin bozulması olarak algıladılar.

Peki, bizim burjuvalar demokrasi ve hukuk devletinden niye korkuyorlar? Çünkü, bizde zenginler Ankara'nın kararlarıyla para kazandıkları için demokrasi işlerine gelmiyor. Askerî vesayet rejiminin devamı, onların, rekabetle değil oturdukları yerden rantlarla, teşviklerle zengin olmalarını sağlıyor. Halkın seçtiği hükümetlerin kararları hoşlarına gitmiyor.

Dün bazıları, Balyoz Operasyonu gözüaltılarını Türkiye'nin kredi notunu düşürecek bir faktör olarak

yorumladılar. Niye? Çünkü Türkiye'nin kredi notunu düşürtüp, faizleri yükseltip, para kazanacaklar. Eskiden olduğu gibi, yüzde 20'leri bulan reel faizler elde edip, paradan para kazanacaklar.

Ama bütün bunlar geçmişte kaldı artık...

Eğer bir ülkede darbe planı yapanları, hukuk, yakalayıp hesap soruyorsa, Türkiye'nin kredi notu düşürüleceğine, yükseltilmesi gerekiyor. Çünkü demokrasi ve hukuk devleti, mülkiyet haklarını koruyan, iş akitlerine uyulmasını sağlayan, haksızlıklara göz yummayan bir piyasa ekonomisini hayata geçiriyor.

Peki, Türkiye'nin kredi notu niye yükseltilmeli? Demokratikleşme ve hukuk devleti olmak için adımlar atan Türkiye'nin kredi notunu düşürecek bir derecelendirme kuruluşu, bugünkü dünyada artık büyük zan altında kalacaktır. Niçin? Çünkü Balyoz Darbe Planı'nı hazırlayanlar, özel firmaların devletleştirilmesini, özelleştirmenin durdurulmasını, her bankanın başına bir asker konmasını, yabancı sermayeli şirket hisselerine el konulmasını, yurtdışına para çıkışının yasaklanmasını, iç ve dış borçların ödenmesinin durdurulmasını istiyorlar.

Böyle bir ekonomik plana evet diyen derecelendirme kuruluşu olur mu? Olamaz. Böyle bir ekonomi planını uygulamaya geçirecek, darbe teşebbüsü, önlendiği için Türkiye'nin kredi notunu yakın zamanda yükselten kuruluşlar hemen şimdi tekrar "kredi notunu" yükseltmeleri gerekiyor.

Gelelim burjuvazinin ürkekliğine... Türkiye'de burjuvalar artık demokrasiyi içlerine sindirmek zorundalar. Demokrasiyi ve hukuku ya benimseyecekler ya benimseyecekler. Yoksa askerî vesayet gibi onların da ekonomi üzerindeki vesayetleri hızla buharlaşıyor.

Bu yüzden bir an önce rekabet içinde para kazanmaya çalışmalılar. İşadamları işlerini takip etmek için, askerî makamlardan randevu almak yerine, Hazine, Maliye, Bayındırlık, Ulaştırma Bankalıklarından randevu almayı öğrenmeli.

"Demokrasi geliyor" diyerek, korkup, hisselerini satmayıp, aksine, demokrasinin, şirket değerlerini yükselteceğini hesap edebilmeliler. Ancak böyle gerçek burjuvazi olurlar. Ayrıca demokrasiden korkup, hisse satıp döviz alanların, hepsinin zarar edeceğini de şimdiden söylemekte fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Türkiye batacak' dedi kendisi battı

Süleyman Yaşar 25.02.2010

Commerzbank, Almanya'nın ikinci büyük bankası olarak biliniyor. Amerikan kaynaklı küresel mali kriz başladığında, Commerzbank'ın ekonomistleri, Türkiye hakkında çok olumsuz eleştiriler yaptılar. Türkiye ekonomisinin, 2009 yılında yeterli döviz bulamayacağını ve dış ödemelerini yerine getiremeyeceğini ileri sürdüler.

Commerzbank'tan Ulrich Leuchtmann'ın *Financial Times* gazetesinde 2009 yılının başında Türkiye ekonomisi üzerine bir analizi yayımlandı. Leuchtmann, Türk hükümetinin bütçe açığını ve cari açığı arttırarak ateşle oynadığını ileri sürdü.

Commerzbank iktisatçısının yaptığı bu analiz, Türk gazetelerinde de çok geniş yer buldu. Ancak önemli bir nokta eksik kalmıştı. O da, Ulrich Leuchtmann'ın analizinde kullandığı verilere hiç dikkat edilmedi. Leuchtmann'ın Türkiye ekonomisi hakkındaki olumsuz görüşleri, olduğu gibi Türkiye'ye yansıtıldı. Oysa Leuchtmann'ın analizini dayandırdığı veriler hatalıydı.

Ulrich Leuchtmann, Türkiye'nin cari açığının arttığını ileri sürüyordu. Tam aksine Türkiye'nin cari açığı 2008 yılının ekim ayından beri sürekli daraldı. Bir risk faktörü olmaktan çıktı. Ayrıca Commerzbank iktisatçısı, Türkiye'nin kamu borçlarının ulusal gelirine oranının çok yüksek olduğunu belirtiyordu. Rakamlar onun söylediği gibi değildi. Türkiye'nin kamu borçlarının ulusal gelirine oranı AB kriterleri olan yüzde 60'ın oldukça altında yüzde 47 düzeyinde seyir etti. Dolayısıyla, Türkiye ekonomisi hakkında Commerzbank iktisatçısının ileri sürdüğü kötümser tahminler gerçekleşmedi. Türkiye, 2009 yılında, dünyada kredi notu iki kademe birden yükseltilecek ülke oldu.

Peki, Commerzbank'a ne oldu? Önceki gün, Commerzbank'ın 2009 yılı bilançosu açıklandı. Banka, 4 milyar 540 milyon avro zarar etti. Ayrıca, Commerzbank, Alman Devleti'nden 18 milyar 200 milyon avro yardım alarak ayakta durabildi. Commerzbank Yönetim Kurulu Başkanı Martin Blessing, *BBC*'ye yaptığı açıklamada, "Bankanın verilerinin tatmin edici olmadığını" belirtti. "Krizin henüz bitmediğini, eğer 2010'da da durum düzelmezse, bankanın kâra geçemeyeceğini" söyledi.

Peki, niçin Commerzbank Türkiye ekonomisi hakkında kötümser tahminlerde bulundu? Çünkü, Commerzbank'ta Türk vatandaşlarının yüksek miktarda mevduatı olduğu biliniyor. Söz konusu mevduatın, varlık barışı, nedeniyle Türkiye'ye gelmesinin engellenmesi amacıyla olumsuz havanın yayıldığı tahmin ediliyor. Anlayacağınız, Commerzbank iktisatçılarının bilerek veya bilmeyerek Türkiye ekonomisi için yaptığı olumsuz tahminler bizi batıramadı. Ama Commerzbank battı. Ancak devlet yardımıyla, ayakta kalabildi.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Madenciler 300 bin lira için öldü

Süleyman Yaşar 26.02.2010

Son iki ayda Balıkesir ve Bursa'da kömür madenlerinde meydana gelen grizu patlamalarında tam 32 işçi hayatını kaybetti.

Aslında bu işçiler niye öldüler biliyor musunuz? Sadece 300 bin lira ilave masraf yapılmadı diye bu gencecik insanlar hayatlarını kaybettiler.

Yasalarımıza göre, grizu patlamasının önlenmesi için, madenlerde çalışır vaziyette metan gazı ölçme aletlerinin

bulunması gerekiyor. Ayrıca maden işçisinin, ayakkabısından baretine, kazmasından küreğine kadar kullandığı bütün aletlerin anti-grizu olması da şart. Tabii madenlerde kullanılan diğer malzemelerin, elektrik kablolarından, motorlara, direklerden konveyörlere kadar hepsinin anti-grizu özellikli olması gerekiyor.

Gelelim grizu patlaması yaşanan madenlerdeki duruma... Bu madenlerde, metan gazı ölçerlerin bulunduğu belirtiliyor. Ama yaşananlara bakılırsa, anlaşılan bu ölçerler yasak savma amacıyla kullanılıyor. Çünkü metan gazı miktarı arttığında, madene derhal hava verilmesi gerekiyor. Eğer grizu patlamalarının yaşandığı ve 32 işçinin hayatını kaybettiği bu madenlerde dendiği gibi metan gazı ölçerleri varsa niye metan oranının arttığı tesbit edilmedi ve madene hava verilmedi? Bu çok basit iki sorunun cevabı henüz ortada yok.

Balıkesir Odaköy’de bulunan madende, önceki gün yaşanan grizu patlamasına, dinamit için açılan deliklerden birinden ani gaz boşalması ve tam bu sırada işçilerin kazmayı vurmasıyla çıkan kıvılcımın neden olduğu iddia ediliyor. Oysa kullanılan kazmalar, yasalara uygun şekilde anti-grizu özellikli olsa bu kıvılcım meydana gelmeyecekti ve patlama olmayacaktı.

Bu gerçekler karşısında insanın kanı donuyor. Zaten konunun uzmanı olan madencilikte tecrübeli bir holding yöneticisi de, “orta büyüklükte bir madene, metan gazı ölçerlerin ve anti-grizu malzemenin yaklaşık 300-400 bin lira bir ilave maliyet getirdiğini, bu nedenle, pek çok maden işletmecisinin ilave maliyetten kurtulmak için bu malzemeyi almaktan kaçındığını” söylüyor. “Madenlere metan gazı ölçerin göstermelik konduğunu ve işçilerin anti-grizu özellikli olmayan kazma ve kürekle çalıştırıldığını” belirtiyor.

Anlayacağınız önceki gün Balıkesir Odaköy’de ölen 13 işçi ve iki ay önce Bursa Bükköy maden ocağında ölen 19 işçi, işletmecilerin o madenlere 300 bin lira ilave harcamadan kaçındıkları için öldü. Yani maden sahiplerinin cipleri varsa, onların, fiyatına.

Peki, madenlerimizde meydana gelen ölümleri önlemek için devlet ne yapmalı? Artık şu iyice anlaşıldı ki, bu iş, devlet memurunun ara sıra madenleri teftişiyle olmuyor. Devlet, artık bir ajanını sürekli maden işletmesinde bulundurmalı. İş güvenliği kontrolünü bu ajan yapmalı. Metan gazı ölçümünü ve madene giren malzemenin anti-grizu olup olmadığını sürekli kontrol etmeli. Yoksa gelişmiş ülkelerin çoktan unuttukları grizu patlamalarını ve madenci katliamlarını biz 21. yüzyılda da durduramayız. Bu çağda, bu acıyı ve bu utançı toplum olarak yaşamaya devam ederiz.

Madenlerimizde daha fazla can kaybının yaşanmaması için önerdiğimiz bu basit tedbir acilen alınmalı. Bir devletin asli görevinin, vatandaşının yaşam hakkını ve can güvenliğini sağlamak olduğu asla unutulmamalı.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bizim vergilerimizle şampiyon oluyorlar

Süleyman Yaşar 01.03.2010

Türkiye’de vergi sistemi “gelir dağılımını” düzeltereğine bozuyor. Vergilerin yükü zenginlerden fakirlere doğru kayıyor. Açık Toplum Enstitüsü ve Boğaziçi Üniversitesi Bilimsel Araştırma Fonu’nun yaptığı ortak araştırmaya göre “Türkiye’nin en fakir yüzde 5’lik grubunun tüketim vergisi yükü, en zengin yüzde 5’in ödediği tüketim vergisi yükünün iki katından fazla” bulunuyor. Dolayısıyla Türkiye, OECD üyesi otuz ülke içerisinde Meksika’dan sonra gelirin en adaletsiz dağıldığı ikinci ülke sırasına yerleşiyor.

Peki, nedir gelir dağılımda adaleti bozan tüketim vergileri? Katma Değer Vergisi, Özel İletişim Vergisi ve Özel Tüketim Vergisi, tüketimden alınan vergilerin belli başlıları. Türkiye’de toplanan vergilerin yüzde 65’inde En fazla tüketim üzerinden alınıyor. Gelişmiş ülkelerde ise bu oran yüzde 35 seviyesinde bulunuyor. Onlarda tam tersine toplam vergi gelirlerinin yüzde 65’ini doğrudan vergiler oluşturuyor. İşte bu nedenle, bizdeki gibi kimin tükettiğine bakılmaksızın aynı oranda alınan dolaylı vergiler, vergi adaleti ilkesini zedeliyor. Vatandaş isyan ettiriyor.

Yine aynı araştırmaya göre, vatandaşlar, büyük şirket sahiplerinin, yüksek maaş alan özel sektör çalışanlarının ve doktorların ödemeleri gerekenden daha az vergi ödediklerine inanıyor. Buna karşılık, memurlar, çiftçiler ve işçilerin ödemeleri gerekenden daha fazla vergi ödediklerini düşünüyorlar.

Gelelim büyük şirket sahipleri hakkındaki vergi algısına... Açık Toplum Enstitüsü yöneticisi Hakan Altınay “Büyük şirket sahiplerinin, her yıl ortaya çıkıp, toplam vergi gelirlerinin yüzde şu kadarını ben ödedim” diyerek reklam yapmalarını doğru bulmuyor.

Mesela kendisinin Migros’tan alışveriş yaptığını, ödediği dolaylı vergileri, Migros’un sahiplerinin sanki kendileri ödemiş gibi kamuoyuna duyurduğunu söylüyor. “Tüketim vergilerini biz ödüyoruz onlar şampiyon ilan ediliyorlar” diyor. Halbuki, alışverişlerini kartla yaptığı için “bir yıl içerisinde ödediği toplam tüketim vergilerini” süpermarketlerin hesaplayıp, müşterilerine göndermesinin “vergi bilincini” arttıracaklarını ileri sürüyor. Böylece “vatandaşın, ödediği vergilerin nerelere harcandığını araştıracağını” düşünüyor.

Altınay haklı, toplam vergi gelirlerinin yüzde 65’ten fazlası dolaylı vergilerden elde ediliyorsa birilerinin çıkıp vergi şampiyonu olması doğru değil. Bir vergi şampiyonu ilan edilecekse, bu şampiyonun “dar gelirli vatandaş” olması gerekiyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hükümet IMF İle Anlaştı

Süleyman Yaşar 04.03.2010

Saadet Partisi Genel Başkanı Prof. Dr. Numan Kurtulmuş “Hükümet’in IMF ile anlaştığını” ileri sürdü. Kurtulmuş, önceki gün bazı gazetelerin köşe yazarlarıyla yaptığı toplantıda, hükümetin mutabık kaldığı IMF anlaşmasını bir türlü açıklayamadığını söyledi. Hükümetin, bu anlaşmayı, halka anlatmakta zorlandığını ve yapılan IMF anlaşmasını halka anlatmak için Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın sürekli PIAR faaliyeti içerisinde olduğunu söyledi.

Ak Parti hükümetinin ekonomi yönetiminde başarısız olduğunu ileri süren Kurtulmuş, "Eğer başarılıysa niye bütün ekonomi bakanları değişti" diyerek sordu. Ayrıca Ak Parti'yi Türkiye'nin yeni "neocon"ları olarak değerlendirdi. Zaten kendilerini "muhafazakâr demokrat" olarak tanımlıyorlar dedi. Kurtulmuş, Ak Parti'yi çok sağcı ve tutucu bulduğunu söyledi. Ak Parti iktidarı döneminde 16 bin ailenin, 2009'da, devletten 56,8 milyar lira faiz aldığını, buna karşılık devletin, faiz giderlerinin sadece yüzde 8'i tutarında bir miktarı sosyal yardım olarak fakirlere verdiğini ileri sürdü.

Dolayısıyla Ak Parti'nin, geliri adaletli paylaşmadığını belirtti.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Marks ve limon sosyalizmi

Süleyman Yaşar 05.03.2010

Amerikan kaynaklı mali krizin ardından ekonomik sistem tartışmaları yeniden

başladı. Kapitalizmin işleyişi sorgulanıyor. "Böyle kapitalizm olur mu" sorusu gündemden düşmüyor.

Peki, kapitalizm nas

ıl bir sistem? Reel kapitalizm, girişimcinin, tüm kâr ve zararlarını kendisinin üstleneceğini bilerek, karar alıp uyguladığını kabul eder. Olaylar, girişimcinin, beklentileri doğrultusunda gelişirse kâr edilir. Gelişmezse zarar ortaya çıkar.

Bir sü

re sonra, zarar edenler piyasadan çekilir. Onların yerine yeni girişimciler piyasaya gelir. Ama son yaşanan mali krizin ardından ABD ve Avrupa'da süreç farklı gelişti. Gelişmiş ülkelerde beklenmeyen bir olay gerçekleşti. Zengin ülkeler, gelişmekte olan ülkelere yapmayın dediklerini kendileri yaptılar. Avrupa ve ABD, 1994'te Meksika'da ve 2001'de Türkiye'de olduğu gibi batan banka ve şirketleri kurtardılar. Böylece gelişmiş ülkelerde, kapitalistler, elde ettikleri kârları kendileri aldılar, zararlarını vatandaşa ödettiler. İşte bu tür işleyen bir ekonomik sisteme artık kapitalizm denmiyor.

Peki ö

yleyse nedir bu sistemin adı? "Limon sosyalizmi" deniyor bu sisteme. Kârın özelleştirilmesine, buna karşın zararların sosyalleştirilmesine Nobel ödüllü iktisatçı Joseph Stiglitz limon sosyalizmi adını vermiş. Haksız mı Stiglitz? Haklı. Çünkü bugüne kadar bankalar "yaratıcı muhasebe" adı altında vergiden kaçındılar. Vergi idaresini kandırdılar. Aynı teknikleri bu defa yatırımcıları ve regülatörleri kandırmak için kullandılar. Pek çok türev ürünü benzeri yöntemlerle sattılar. Halbuki kullanılan ürünlerin pek çoğu kumardan farksızdı. Sonunda böyle ürünlerin zararlarını, vergi ödeyenler karşıladığı için, son yirmi yılın bankacılığı, vergi mükelleflerinin paralarıyla oynanan bir kumarhaneye dönüştü. Dolayısıyla reel kapitalizm ortadan kalktı. Bugünkü kapitalist sistem "limon sosyalizmine" dönüştü.

Peki, reel kapitalizme dö

nmek için ne yapmalı? Stiglitz'e göre, bir, finans kesiminden yüksek vergi ve yüksek sermaye yeterliliği istenmeli. İki, bankalar yatırılan mevduatı mal sahibi gibi kullanmamalı. Sigorta şirketleri de benzeri kurallara tabi olmalı. Onlar da sigorta poliçe gelirlerini mal sahibi gibi kullanmaktan menedilmeli. Üç, banka ve sigorta şirketleri aşırı risk yüklenmemeli. Aksi takdirde, Karl Marks'ın ileri sürdüğü "en gelişmiş kapitalist ülkede sosyalizme geçilecek" tezi gerçekleşecek. Ama geçilen "limon sosyalizm" olacak herhalde. İşçiler ödedikleri vergileriyle patronları kurtaracak. Kazançlar patronların olacak.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yunanistan Üç Fransizin Eline Kaldi

Süleyman Yaşar 08.03.2010

Yunanistan'ın mali krizine Avrupalı zengin ülkeler çözüm bulmakta ayak sürüyorlar. Oysa Yunanistan'ın bu yılın nisan ve mayıs aylarında "23 milyar avro" tutarında borç anapara ve faiz ödemesi var. Bu paranın acilen bulunması gerekiyor.

Yunanistan, borçlarının geri ödemesinde, köseye sıkışmış durumdayken, üç Fransiz, Wall Street Journal gazetesinin ifadesiyle "Yunan dramasi" oynuyorlar.

Peki Yunan dramasi oynayan bu üç Fransiz kim? Onlar, Avrupa Merkez Bankası Başkanı Jean- Claude Trichet, Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy ve IMF Başkanı Dominique Strauss-Kahn. Bu üç Fransiz, 'Yunanistan'ı kurtarma operasyonu'nu sürekli farklı yönlerle çekerek, sadece Yunanistan'ı kurtarma planını değil "küresel piyasalara farklı mesajlar göndererek" dünya ekonomisini de olumsuz etkiliyorlar. Sanki dünyayı da kurtarılması muhtaç hale getirmeye çalışıyorlar.

AB Merkez Bankası Başkanı Trichet ve Fransa Cumhurbaşkanı Sarkozy, IMF'nin Yunanistan'a yardım etmesine karşı çıkıyorlar. Halbuki IMF Başkanı Kahn, "Eğer yardım istenirse bundan Fon'un memnun olacağını" söylüyor. AB Merkez Bankası Başkanı Trichet, "Yunanistan'ın problemi Avrupa Para Birliği'nin sorunudur. Bu nedenle sorunu bizim çözmemiz gerekir" diyor ama herhangi bir somut adım da atmıyor. Sadece izlemekle yetiniyor.

Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy'e gelince... IMF'nin Yunanistan'a yardım etmesine, Trichet gibi karşı çıkıyor ve onun da bir çözüm önerisi henüz yok.

Peki, bu üç Fransiz, Yunanistan'ın kurtarılması konusunda niye böyle bir oyunun içine girdiler? Önce IMF Başkanı Kahn'la başlayalım. Kahn, gelecek seçimde Sarkozy'nin yerine talip.

Cumhurbaşkanı olmak istiyor. İşte bu nedenle Sarkozy, Triche'yi de yanına alarak Kahn'ın Yunanistan'ı kurtarıp başarılı olmasını istemiyor.

İkili, Kahn'ın "Yunanistan'ın yani sıra, Avrupa para sistemini de istikrara kavuşturdum" mesajını vermesinden endişeleniyorlar. Fakat bu kişisel hesaplar nedeniyle küresel piyasalara giden, olumsuz sinyaller, hem dünya ekonomisinin büyüme rakamlarını hem de döviz kurlarını olumsuz etkiliyor. Böylece küresel işsizlik ve dış ticaret rakamlarında beklenen iyileşme süresi kısılacagina uzuyor.

Peki, ne olacak Yunanistan'ın hali? Birilerinin çikip Yunanistan'ı bu üç Fransiz'in şahsi çıkar hesaplarından kurtarması şart. Aksi takdirde, Yunanistan, bir süre daha piyasalarda mayın gibi dolasmaya devam edecek.

Yargının kuşatma maliyeti 600 milyar dolar

Süleyman Yaşar 09.03.2010

Son yirmi beş yıldır, Türkiye’de yargı istediği takdirde yürütmeyi ve yasamayı kuşatıp, bu organları iş yapamaz hale getirebiliyor.

Bu kuşatmanın nasıl yapıldığını anlamak için yargıekonomi ilişkisine bakalım. Özelleştirme karşıtı görüşlerin siyasal mücadelesi ülkemizde yargı üzerinden yapılıyor. Siyasi düzeyde tartışılıp çözümlenmesi gereken özelleştirme konularının tümü yargıya götürülüyor. Siyasi iktidarların ekonomideki hareket alanı bu yolla iyice daraltılıyor.

Hatırlayalım... Özelleştirmeye karşı ilk dava 1984’te Halkçı Parti tarafından açıldı. O dönemde ana muhalefet partisi olan Halkçı Parti, özelleştirmenin Anayasa’ya aykırı olduğunu ileri sürdü. O tarihte Anayasa Mahkemesi, “çok partili demokratik rejimi benimseyen Anayasamızda, Anayasa ilkelerine ters düşmemek koşuluyla iktidarların ekonomi alanında müdahaleci ve liberal bir politika izlemelerine bir engel bulunmadığına” karar vererek Halkçı Parti’nin itirazını geri çevirdi.

Anayasa Mahkemesi’nin söz konusu kararının ardından, özelleştirme karşıtları uzun bir süre sessiz kaldılar. Zaten o sırada Türkiye’de bir özelleştirme henüz gerçekleşmemişti. Ne zaman ki özelleştirme projesi pratiğe döküldü ve uygulamalar başladı, özelleştirme karşıtları gene harekete geçti. 1989 yılında bu defa özelleştirme uygulamalarına karşı idari yargıya başvurulmaya başlandı.

USAŞ ve beş çimento fabrikasının özelleştirilmelerine karşı yargı şöyle devreye girdi. Bu şirketlerin özelleştirilmelerinin durdurulması için idari yargıya başvurular, aralarında bugün AK Partili milletvekillerinin de bulunduğu siyasi parti grupları adına yapıldı. Bu nokta önemli. Özelleştirmeye karşı idari yargıya yapılan başvurular genellikle hep siyasi partiler tarafından gerçekleştirildi.

Yargıya başvuran siyasi partiler, Halkçı Parti hariç DYP, SHP, ANAP, RP, Fazilet Partisi, DSP’ydi...

Bunlar, muhalefet dönemlerinde “Biz özelleştirmeye karşı değiliz ama hukuka uygun yapılınsın” söylemini kullandılar hep. Açtıkları davaları kazanıp iktidar olduklarında ise, bu sefer “muhalefetteyken bozduğumuz özelleştirme işini nasıl düzeltiriz” diye uğraş verdiler. DYP-SHP hükümeti döneminde, halkın bu tutarsızlığı öğrenmesinden çekinip, yargı kararlarını uygulamamak için gizli bakanlar kurulu kararı bile çıkarttılar. Sonunda olan gene Türkiye ekonomisine oldu tabii. Devletin yükü, özelleştirmeler aracılığıyla zamanında azaltılmayınca, kamu açıklarının maliyeti sürekli yükseldi.

Bu ülkede yapılan her özelleştirme uygulaması yargıya götürülüp durduruldu. Mesela... Dönemin başbakanı tarafından 1994 yılında 40 milyar dolar değer biçildiği ileri sürülen Türk Telekom (TT) özelleştirmesi, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi. Halbuki o zaman TT özelleştirilseydi, Türkiye’ye alternatif getirisi şimdi 167 milyar dolar olacaktı. TT, ancak 2006’da 12,5 milyar dolar şirket değeri üzerinden özelleştirilebildi. Böylece, bilirkişisiz alınan yargı kararları adeta Türkiye ekonomisine bir darbe vurdu.

Daha sonra limanlardan, enerji üretim ve dağıtımına, işletme hakkı devri, yap-işlet, yap-işlet-devret yöntemleri için açılan davalar geldi. Bilirkişi raporu hazırlanmadan doğrudan mahkeme kararlarıyla, 1980’li ve 1990’lı

yıllarda, özelleştirme uygulamalarının iptal edilmesinin bugün Türkiye ekonomisine alternatif maliyeti 586 milyar doları buluyor.

Bazılarının, "yargı iptal etti, ama özelleştirmenin de hukuki altyapısı yoktu" diye itiraz edeceklerini biliyorum. Bunu söyleyenler aslında özelleştirme karşıtı olduklarını açıkça dile getiremeyenler. Zira artık onların da kesinlikle biliyor olmaları gerekir ki, Türkiye'de devlet mallarının nasıl satılacağı ve özel sektöre nasıl kiralanacağı daha Cumhuriyet'in başlarında 1927 tarihli Muhasebe-i Umumiye Kanunu ile belirlenmiş.

Hatta KİT'lerin hisselerinin halka devredileceğini, Mustafa Kemal Atatürk, Sümerbank'ın mevzuatında düzenletmiş. Osmanlı Devleti döneminde de kamu hizmetlerinin nasıl özelleştirileceği "imtiyaz" düzenlemeleriyle olanaklı kılınmış. Dolayısıyla, özelleştirmenin uygulama tarihi, Türkiye'de çok eski ve yasal dayanakları ile örnek olaylar oldukça fazla.

Özelleştirmenin 1984 yılından beri yapılan yeni yasal düzenlemelerinde hiçbir hukuki altyapı eksiği yok.

Merkez Bankası'ndan bile daha sağlam bir hukuki alt yapısı olduğu halde, özelleştirme, tamamen ideolojik nedenlerle yargı üzerinden engellendi ve hâlâ engellenmeye devam ediliyor. Türkiye ekonomisi bu nedenle sürekli zarara uğratılıyor.

Gelelim başka bir konuya. Bankacılık düzenlemeleri ve yargının iptal kararlarına...

2001 yılında yaşanan mali krizin, Anayasa Mahkemesi'nin 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun, bankaların içini boşaltanları cezalandırılmasını düzenleyen 69. maddesini 1995'te iptal etmesinden kaynaklandığını söyleyebiliriz. Bu iptalin ardından meydana boş bulanlar, bankaların içini boşalttılar.

Anlayacağınız, 2001 krizinde iki milyon kişinin işsiz kalmasının nedenini de "meydanı boş bırakan bir yargı kararına" bağlamak herhalde yanlış bir değerlendirme olmaz.

Özelleştirmeleri durduran yargı niye acaba bankaların içinin boşaltılmasını durdurmadı?

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çin ve Hindistan niye hızlı büyüyor

Süleyman Yaşar 10.03.2010

Çin ve Hindistan bu yıl yine hızlı büyüyecek. Çin yüzde 9,7, Hindistan yüzde 7,8 oranında ulusal gelirlerini arttıracaklar.

IMF'nin 2 Mart 2010'da yaptığı yeni büyüme tahminlerine göre "dünya ekonomisi büyüme oranı yüzde 3,9'dan yüzde 4'e yükseltildi." Bu yeni tahminlerde, ABD ekonomisinde büyüme hızı yüzde 2,7'den yüzde 2,9'a, Avro Bölgesi büyüme hızı yüzde 1'den yüzde 1,3'e arttırıldı. Brezilya ve Rusya'nın büyüme hızları da yükselterek yeniden belirlendi. 2010'da Brezilya yüzde 4,7, Rusya yüzde 4,1 oranında büyüyecek.

Peki, niçin Çin ve Hindistan diğer ülkelerden daha hızlı büyüyorlar? Çünkü, bu ülkelerin tasarruf oranları çok yüksek düzeyde gerçekleşiyor. Çin'de gelirlerin yüzde 56,6'sı, Hindistan'da ise yüzde 38,2'si tasarruf ediliyor. Böyle yüksek oranda tasarrufların yatırıma dönüşmesi büyüme hızının yüksek olmasını sağlıyor.

Bizde çok bilen bazıları, sürekli iç tasarrufların düşük olduğunu ve bu nedenle büyüme hızının düştüğünü söylerler. Bu doğrudur. Ama yüksek oranda tasarruf edebilmek için bazı nedenlerin olması gerekir. Bizdeki çok bilenler Türkiye’de tasarruf oranlarının niye düşük olduğunun cevabını veremezler. Düşük tasarruf oranının nedenlerini tutarlı bir gerekçeyle açıklayamazlar.

Şimdi gelelim asıl soruya... Peki, niçin Çin ve Hindistan’da yaşayanlar çok fazla tasarruf ediyorlar? Çünkü bu iki ülkede de sosyal güvenlik sistemi yok. İnsanlar geleceklelerini garanti altına almak için gelirlerinin büyük bir kısmını tüketmeyip, tasarruf ediyorlar. Oysa Türkiye gibi, tasarruf oranı yüzde 14 seviyesinde bulunan ülkelerde, sosyal güvenlik sistemi olduğu için insanlar gelirlerinin büyük bir kısmını tasarruf edeceklerine harcıyorlar. Böylece yatırımlarda kullanılacak iç kaynak miktarı azalıyor. Çin’de tasarrufların yüksek olmasını sağlayan diğer bir unsur ise tek çocuk politikası. Çin’de birden fazla çocuk yapmak yasak olduğu için, aileler, yaşlandıklarında tek çocuğun kendilerine bakamayacağını düşündüklerinden tasarruflarını arttırıyorlar. İşte Türkiye ile Çin ve Hindistan arasındaki tasarruf farkı bu nedenlere dayanıyor.

Çin ve Hindistan arasındaki farklılığa gelince...

Çin, ürettiklerinin yaklaşık yüzde 40’ını ülke içinde tüketip kalanını ihraç ediyor. Hindistan ise ürettiklerinin yüzde 88’ini ülke içinde tüketip yüzde 12’sini ihraç ediyor. Ama iki ülke de hızlı büyüyor. Her gelişmekte olan ülkenin farklı büyüme dinamikleri var. Anlayacağınız, işler, bizdeki çok bilenlerin “arttırın tasarrufları” demesiyle hale yola sokulamıyor.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF niye Türkiye’yi istemiyor

Süleyman Yaşar 11.03.2010

IMF Dış İlişkiler Müdürü Caroline Atkinson, Türkiye ile her Fon üyesi ülkeyle yapılan tipik görüşmelerin yapılacağını belirtti.

Bu görüşmelerde, piyasalarda gelişen olayların Türkiye ekonomisine etkileri, Türk otoritelerinin politika planları hakkında bilgi alışverişinde bulunulacağını ileri sürdü.

Peki IMF, niçin Türkiye ile yaklaşık yirmi iki aydır süren stand-by anlaşmasını bu aşamada gereksiz gördü? IMF’den Atkinson’un yaptığı açıklamada “Küresel ekonomide ve küresel finansal piyasalarda görülen iyileşme ve Türkiye’de uygulanan Orta Vadeli Program’ın içeriği Türkiye ekonomisinin görünümünü güçlendirdiği” ifade ediliyor. Böylece güçlü bir Türkiye ekonomisinin destek kredisine ihtiyacı da kalmıyor.

IMF’nin bundan sonra ne yapacağına gelince...

IMF yine Türkiye ile olan ilişkisini sürdürecektir.

Ama bu kez, IMF, her üye ülkeye yaptığı gibi Türkiye ekonomisinin gidişatını inceleyecek.

Varsa önerilerini belirtecek. 2010 yılının mayıs ayının ilk yarısında IMF heyeti Türkiye’ye gelerek normal incelemesini yapacak.

Peki, Türkiye bundan sonra IMF'den kredi alamaz mı? Sorusuna gelince... Eğer Türkiye'nin dış ödemeler dengesinde bir bozulma olursa ve Türkiye dış ödeme yükümlülüklerini yerine getirmekte zorlanırsa yine IMF ile stand-by anlaşması yaparak kredi alabilir. Hatta Mayıs ayında yapılacak görüşmelerde gerek görülürse yine stand-by görüşmeleri başlayabilir. Çünkü, IMF, dünya ticaretinin aksamaması için çaba gösteren bir uluslararası kuruluş olarak görev yapıyor. İşte bu nedenle, IMF, küresel ticareti aksatacak ödeme sorunlarına derhal el koymak zorunda.

Gelelim yapılmayan stand-by anlaşmasının Türkiye ekonomisine etkilerine... Türkiye, stand-by anlaşması yapmayarak sürdürülebilir bir ekonomisi olduğunu gösteriyor. Zaten, IMF, Türkiye ekonomisinin görünümünün iyi olduğunu yaptığı açıklamada belirtiyor. Eğer, Türkiye, IMF ile bir kredi anlaşması imzalasaydı "hastalıklı ülkeler" sınıfına dahil olacaktı. IMF ile stand-by anlaşması yapan ve anlaşmaya rağmen durumu kötüye giden Ukrayna, Macaristan, Romanya, Gürcistan, Ermenistan, İzlanda gibi ekonomisi zayıf bir ülke olarak algılanacaktı. Böylece Türkiye'nin görünümü durup dururken bozulacaktı.

Komşumuz Yunanistan'a bakalım... Borçlarını ödeyemez hale düşmüşken Başbakan Yorgo Papandreu "Biz yardım istemiyoruz normal faizli kredi istiyoruz" diyerek IMF'ye gitmekten kaçınıyor. Çünkü, Papandreu, IMF'nin ülkesi için nasıl bir olumsuz görüntü yaratacağını iyi biliyor.

Yunanistan Başbakanı'nın bu tutumu, bizim, IMF'ye gidip borç alalım diyen bazı işadamlarımıza örnek olmalı.

IMF parasını bekleyenlere gelince... 2008 yılında Lehman Brothers yatırım bankası battığında, kriz, sanki Türkiye'de çıkmış gibi gürültü çıkartanlar vardı. Onlar, IMF'den 35 milyar dolar alın bize verin aksi takdirde borçlarımızı ödeyemeyiz "Türkiye batır" dediler. Ama hükümetin IMF'den kredi almamasına rağmen her ay dört-beş milyar dolarlık dış borç taksitlerini aksatmadan ödediler. IMF'den para bekleyenler, IMF'nin açıklamasını okuduklarında hem dünya hem de Türkiye ekonomisinin iyi olduğunu belirtildiğini görürler.

İşte bu nedenle borçlarını vatandaşın sırtına yüklemeyen ödemeye devam etsinler. Çünkü, borç olarak ileri sürdükleri de kendi kendilerine verdikleri krediler. Artık bunu herkes biliyor.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Krizde hiç işçi çıkartmayan şirket hangisi

Süleyman Yaşar 12.03.2010

Bundan otuz yıl önce 1980 yılında Türkiye'nin ihracatı 2,7 milyar dolardı. Bu rakam 2008'de 132 milyar dolar oldu. 2009'da da dünya ekonomik krizine rağmen 102 milyar dolar olarak gerçekleşti.

Tü

rkiye'nin ihracatının, 1980 yılından sonra böyle koşar adım artması, ithal ikamesi modelinden ihracat önderliğinde büyüme modeline geçilmesiyle mümkün oldu. Bu ülkede ihracatın, yıllık tek haneli rakamdan hızla üç haneli rakama taşınmasında en önemli görevi de nakliyeciler yüklendi. Bu süreçte Türkiye, Avrupa'nın en büyük kamyon filosuna sahip oldu.

Bir zamanlar Tü

rkiye, Avrupa'ya olan ihracatını kamyonlarla yapardı. Dolayısıyla karayolu güvenliği Türkiye için her zaman çok önemli oldu. Ama eski Yugoslavya'da çatışmalar başlayıp Avrupa'ya olan ihracatta karayolu güvenliği 1990'lı yılların başında ortadan kalkınca, Türkiye'deki nakliyeciler, büyük bir öngörü ve isabetli bir kararla Balkanlar'ı güvenli bir şekilde aşabilmek için deniz yolunu seçtiler.

Nakliyeciler her biri 200 bin dolar vererek, 1993 y

ılında U.N RO-RO ismiyle bir ortak şirket kurdular. Bu şirket giderek büyüdü ve Türkiye ihracatının vazgeçilmez bir halkası oldu. Böylece Balkanlar, deniz yoluyla aşıp, kamyonlar İtalya'nın Trieste limanına gemilerle indirildi. Şoförler, limana uçaklarla gönderildi. Böylece, Trieste'den, Avrupa'nın her bölgesine Türk ihraç malları zamanında teslim edildi.

İşte bu başarıyı sağlayan şirket, krizde ihracatın azalmasıyla gerileyen taşınan kamyon sayısına rağmen bir tek işçi çıkarmadı. Özel sektörde herkes işçi çıkarırken, bu şirket hatta yatırımlarını sürdürdü ve istihdamını arttırdı.

Krize ra

ğmen, bir tek işçi çıkartmadan işe devam etme başarısında en önemli katkısı, şirketin CEO'su Cüneyt Solakoğlu yaptı. Ayrıca Solakoğlu, bugün geriye bakıldığında bir imkânsız daha gerçekleştirdi.

Cü

neyt Solakoğlu, U.N RO-RO'nun hisselerinin yüzde 87'sini Amerikan KKR firmasına 910 milyon avroya, yaklaşık 1,3 milyar dolara satarak, şirket ortaklarına ve Türkiye'ye önemli bir yabancı sermaye girişini sağladı.

1993 y

ılında, her bir ortağın 200 bin dolar koyarak kurduğu şirketten, aradan kısa bir süre geçtikten sonra beş milyon avro* gibi çok büyük bir gelir elde etmesi, nakliyecilerin tek tek kendi işlerine ve şirketlerine önemli sermaye katkısında bulundu. Dünya piyasalarında kriz yaşanırken, kamyonlar yenilendi, öz sermayeler güçlendi. Böylece kriz nakliyecileri teğet geçti.

Demek ki i

ş bilene kriz yok, iş bilmeyene her zaman kriz var.

Kaynak:

İlker Altun, *Unutulmasın Diye: U.N RO-RO Nasıl Satıldı?*

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF kredileri işe yaramadı

Süleyman Yaşar 15.03.2010

2008 yılının eylül ayında Lehman Brothers yatırım bankası batınca, bazıları, IMF'den kredi alınması için basında büyük bir gürültü çıkardılar. IMF olmazsa Türkiye'nin batacağını söylediler. Kriz sanki Türkiye'de çıkmış gibi yoğun bir lobi faaliyetinde bulundular ve toplumda olumsuz bir beklenti yarattılar.

IMF'siz geçen yirmi iki ayda kriz çıkmayınca, bu defa bu kriz lobisi, IMF'den borç alan ülkeleri Türkiye'ye örnek göstermeye başladı. "Bakın," dediler, "IMF'den, borç alan ülkeler bu krizde nasıl büyüdü!" Halbuki bu söyledikleri de gerçek değildi. Aksine, IMF'den kredi alan ülkelerin hemen tamamına yakını küresel krizin derinleşmesiyle 2009 yılında küçüldü.

Hatta bazıları insanların gözlerinin içine baka baka, Polonya'nın IMF'den kredi alıp büyüdüğünü bile söylediler. Oysa bu da düpedüz bir çarpıtmaydı. Polonya, IMF ile 21 milyar dolarlık "esnek kredi" anlaşması yaptı. İhtiyacı olduğu takdirde, bu para kendisine verilecekti. Bu yolla IMF adeta bir sigorta poliçesi gibi Polonya'nın ardında durdu ama buna rağmen, Polonya ekonomisi, 2009'da yüzde bir oranında küçüldü.

Yine IMF ile esnek kredi anlaşması yapan Kolombiya binde üç, Meksika ekonomisi ise yüzde 6,5 oranında küçüldüler.

Gelelim IMF ile "stand-by" anlaşması yapan bazı ülkelere... Beklenenin tam aksine, IMF'den destek kredisi alan Macaristan yüzde 6,2, Gürcistan yüzde 4, Ermenistan yüzde 18,5, Romanya yüzde 7,2, Ukrayna yüzde 15, İzlanda yüzde 6,5, Bosna-Hersek yüzde 3 oranında küçüldü.

Demek ki, IMF desteği ile krizi atlatacağı söylenen ülkelerin ekonomileri beklenenin aksine 2009'da daha da ufaldı.

Peki, Türkiye, kriz lobisine uyup, 2008 sonunda onların istediği 35 milyar dolarlık destek kredisini IMF'den almış olsaydı, ne olacaktı? Diğerlerine olan olacaktı, ekonomi yine küçülecekti. Üstelik küçülmekle de kalmayacaktı, ekonominin üstüne bir de ilave olarak 35 milyar dolarlık devlet borcu yükü binecekti. Böylece, kriz lobisi, 35 milyar doları kapışıp geçmişte yaptığı gibi borcu yine halkın sırtına yükleyecekti.

Hatırlatalım... 2001 krizinde içi boşaltılan bankalardan öde öde bitmeyen borçların tutarı bugün hâlâ 20 milyar dolarda seyrediyor. Bu borcu da vatandaş ödemeye devam ediyor.

Bu dönemde IMF'den kredi alınmasıyla ilgili bütün bu itirazlarımızdan sonra, "IMF düşman kuruluş mu" sorusu aklınıza gelebilir. Elbette değil.

IMF, 28 Şubat sürecinde soyulan kamu maliyesini, 2000 yılında başlayan stand-by anlaşmasıyla bir düzene koydu. Ama 2004 yılından sonra IMF'ye gerek kalmamıştı. Şimdi de IMF'ye gerek yok. Çünkü Türkiye'nin ödemeler dengesinde bir sorun yok.

"IMF'den ucuz kredi alsaydık iyi olurdu" diyenlere gelince, sağlam bir gerekçeleri yok. Çünkü hem Türkiye'nin bu dönemde IMF'ye ihtiyacı bulunmuyor, hem de IMF'den ucuz kredi alan ülkelerin şu anki durumunu onlar dışında herkes görüyor. IMF'den kredi almış olup da bu dönemde büyüyen ülke pek yok. Anlaşılan IMF her yerde deva olmuyor.

Tabii şu var... Türkiye'de IMF'yi isteyenlerin amacı başka. Onlar, seçilmiş hükümetlerin ekonomiyi yönetmesini istemiyorlar. Bütçenin "halka" değil kendilerine kaynak aktarmasını istiyorlar. Onlar, IMF ile birlikte askerî vesayetin sürmesinden yanalar. Ama bunu doğrudan söyleyemedikleri için, durmadan başka şeyler tartışıyorlar, IMF'yle ilgili dünyadan doğru olmayan örnekler veriyorlar.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Enerjiye niye 120 milyar dolar

Süleyman Yaşar 16.03.2010

Enerji Bakanı Taner Yıldız geçen hafta bazı gazete köşe yazarlarıyla yaptığı toplantıda, Türkiye'nin 2023 yılına kadar 120 milyar dolar tutarında enerji yatırımı yapacağını söyledi.

Bu yatırım tutarının içerisine üretim, iletim ve dağıtım için yapılacak yatırımlar dahil edilmiş. Türkiye'nin şu anda elektrik üretimi yapacak kurulu gücü, Devlet Planlama Teşkilatı'nın hazırladığı 2010 yılı programında "46 bin megavat" olarak belirtiliyor. Türkiye'de kurulu elektrik üretim kapasitesinin yüzde 49,1'i doğalgaz santralleri, yüzde 20,1'i linyit santralleri, yüzde 17,8'i hidrolik santraller ve yüzde 1,3'ü rüzgâr ve jeotermal enerji santrallerinden oluşuyor.

Gelelim Türkiye'nin 2023 yılına kadar ihtiyacı olan kurulu kapasiteye... Mevcut kapasitenin üzerine azami 30 bin megavatlık yeni kapasite ilave etmek yeter de artar. Anlayacağınız, yaklaşık 75 bin megavata ulaşacak bir elektrik üretim kapasitesi Türkiye'nin on üç yıl sonraki ihtiyacını karşılar.

Peki, Türkiye'de önümüzdeki on üç yılda yapılacak enerji yatırımlarının maliyeti 120 milyar dolar tutar mı? Tutmaz.

Çünkü, linyit santrallerinin, kuruluş maliyeti megavatı 750 bin ile 1 milyon 250 bin dolar arasında kömürün kalitesine göre değişiyor.

Doğalgaz santrallerinin megavatının kuruluş maliyeti 375 bin dolar tutuyor. Hidrolik santrallerde megavat kuruluş maliyeti bir milyon dolar civarında seyrediyor. Nükleer santrallerde megavat kuruluş maliyeti 2-2,5 milyon dolar tutuyor. Rüzgâr santrallerinde ise megavat kuruluş maliyeti 1 milyon dolar oluyor. O halde, 30 bin megavatlık ilave gücü, tamamen nükleer santral kurarak sağlasanız 60 milyar dolar tutar. İlave kapasiteyi kömür, rüzgâr ve hidrolik elektrik santralleri yaparak inşa etseniz, maliyetler en fazla 30 milyar dolara ulaşır. Hepsini doğalgaz santrali olarak devreye alsanız maliyet 11,2 milyar dolar olur.

Gelelim iletim ve dağıtım yatırımlarına...

Türkiye'nin enerji iletiminde çok fazla yeni yatırıma ihtiyacı yok. Çünkü 2004'te doğalgaz boru hattı uzunluğu 4 bin kilometreydi bu uzunluk şimdi 14 bin kilometreye çıktı. Yani Ak Parti hükümetleri döneminde 10 bin kilometre ilave doğalgaz hattı yapıldı. Elektrikte ise durum doğalgazdan farklı değil. Diyelim, yeni 20 bin kilometre uzunluğunda iletim ağı inşa edeceğim. Bunun da kilometre maliyeti 100 bin dolar tutuyor. Dolayısıyla ilave iki milyar dolar maliyet getirir.

Başka ne var? Türkiye'nin bundan sonra yapacağı enerji yatırımları şehirlerdeki havai hatların yeraltına alınmasından ibarettir. Bunun da maliyeti beş milyar doları geçmez.

O halde nereden çıkıyor bu 120 milyar dolarlık yatırım? Anlaşılan birileri Enerji Bakanı'nı yanlış bilgilendiriyorlar. Çünkü, bazı özel firmalar yüksek tutarlı fatura kesip maliyeti yükseltmekte pek beceriklidirler. Bazı elektrik santrali üreten yabancı firmalar da "malın değerinin üzerinde tutarlarda fatura" kesmekten çekinmezler.

Enerji projelerine kredi veren bazı bankalara gelince... Onlar da kredi verirken yüksek tutarlı faturalara, kendi kârlarını, dikkate aldıkları için göz yumarlar. Çünkü daha fazla faiz ve komisyon alırlar. İşte bu nedenle, Türkiye'nin 2023'e kadar yapılacak enerji yatırım maliyetinin yeniden hesaplanmasında fayda var. Çünkü önümüzdeki on üç yılda Türkiye'de yapılacak enerji yatırımlarının maliyeti 120 milyar dolar değil, tutsa tutsa ancak 50 milyar dolar tutar. Bazılarının kârlarına kâr katması için vatandaşın sırtına 120 milyar dolar maliyet yüklemeyelim.

Fransa Almanya'yı niye uyardı

Süleyman Yaşar 17.03.2010

Fransızlarla Almanlar arasındaki yaşam tarzı farkları ekonomik anlaşmazlığa dönüştü.

Peki, nedir Fransızlarla Almanlar arasındaki yaşam tarzı farkları? Fransızlar daha çok tüketmeye dönük dururken Almanlar daha az tüketip artan ürünleri satmaya meraklılar. Bu nedenle Fransızlar emeğin verimliliğini arttırmak için baskı yapmıyorlar. Ülke içi tüketimin artmasını engellemiyorlar. Ama Almanlar tamamen farklı bir yaklaşım içindeler. Onlar, emek maliyetini düşürmek için otoriter bir işletmecilik anlayışını benimsemişler. Böylece Avrupa Birliği içerisinde, Almanlar, diğer ülkelere sürekli ihracatlarını arttırıp, kendileri az tüketerek ticari dengeleri bozuyorlar. İşte bu nedenle Fransa Maliye Bakanı Christine Lagarde, Almanya'yı uyardı.

Peki, Fransa Maliye Bakanı Almanlardan ne istedi? Bakan Lagarde, Almanları "emek maliyetlerini düşürmek için işçilere fazla baskı yapmayın iç talebinizi arttırın" diyerek uyardı. Çünkü, Almanya'nın sürekli dış ticaret fazlası vermesi Avrupa Para Birliği'nin sürdürülebilirliğini engelliyor. Almanlar bu şekilde devam ederse Para Birliği kısa bir süre sonra çökebilir.

Bakan Lagarde'ye göre, Avrupa Para Bölgesi'ndeki makro ekonomik dengesizlikler konusunda anlaşabilmek için Fransa ve Almanya arasındaki tabuları kırmak gerekiyor. Geçtiğimiz oniki aylık verilere göre Almanya 193 milyar dolar dış ticaret fazlası verirken, Fransa, aynı dönemde 59 milyar dolar dış ticaret açığı verdi. Almanların emek maliyetleri üzerindeki otoriter tutumu diğer ülkeleri de olumsuz etkiliyor. Gümrük Birliği'ne üye olan Yunanistan, İspanya, Polonya, İtalya ve Türkiye de, Almanya'nın bu otoriter emek maliyetini düşürme politikasından dertli. Çünkü saydığımız bu ülkeler Fransa gibi sürekli dış ticaret açığı veriyorlar. Türkiye'nin 2009'da 38,7 milyar dolar tutan toplam dış ticaret açığının beş milyar doları Almanya'dan kaynaklanıyor. İşte bu nedenle Avrupa Para Birliği ve Gümrük Birliği içinde dengeler Almanya lehine bozuluyor. Oysa AB'nin amacı üye ülkeler arasında refahı dengeli bir şekilde arttırmak. Ama Fransa Maliye Bakanı Lagarde, Almanya'nın AB'nin üye ülkeler arasında refahı dengeli olarak arttırmak hedefini gözardı ettiğini düşünüyor.

Gelelim Yunanistan'ın sorununa... Bakan Lagarde'nin açıklamaları, Yunanistan'ın sorunlarının bir kısmının Almanya'dan kaynaklandığı izlenimi veriyor. Çünkü Almanya, kendisi sattığı halde diğer ülkelerden satın almıyor. Böylece Yunanistan gibi ülkeler mağdur oluyorlar. İşte bu nedenle Lagarde Yunanistan'ın sorununa hemen Avrupa içinde çözüm bulunmasını istiyor. Lagarde, Almanya Maliye Bakanı Wolfgang Schäuble'nin "Avrupa Para Birliği kurulması" gibi oyalayıcı önerileri bir kenara bırakmasını istiyor. Avrupa Para Birliği'nin, önümüzdeki üç-beş yılın sorunu olduğunu belirtiyor.

Anlayacağınız, Akdeniz ülkeleriyle Almanya arasındaki yaşam tarzı farkları ekonomik bir soruna dönüşmüş durumda. Sorunları kısa sürede çözecek bir formül hazır. Lagarde'nin açıkça söyleyemediği formüle göre, Almanya, dış ticaret fazlası 193 milyar doları, AB'nin sorunlu ülkelerine dağıtmalı. Aslında pek de tutarsız bir öneri olarak görünmüyor.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Herkese esnek doktorlara niye tam gün

Süleyman Yaşar 18.03.2010

AK Parti hükümetleri kamu sağlık hizmetlerinin görülmesinde çok başarılı oldu. Üst üste genel seçimlerin kazanılmasında sağlık hizmetlerindeki başarılı uygulamaların payını kimse gözardı edemez.

Peki, sağlıkta neler yaptı AK Parti? Onsekiz yaş altında herkese bedava sağlık hizmeti verilmeye başlandı. 2002’de 1.572 olan sağlık evi sayısını 5 bin 268’e yükseltti. Aynı dönemde yatak sayısı 107 binden 123 bine, muayene odası sayısı 6 bin 100’den 21 bine, ambulans sayısı 618’den 2.250’ye arttırıldı.

Koruyucu hekimliğe gelince... Aşılamada adeta bir rekor kırıldı, 2002’de yüzde 78 olan aşılama oranı 2009’da yüzde 98’e ulaştı. 1999’da kamu hizmet birimlerinde 99 milyon olan muayene sayısı 2009’da 220 milyona çıktı. Tabii bu hizmetleri verebilmek için kamu sağlık harcamaları son yedi yıl içinde 9,9 milyar liradan 37 milyar liraya yükseldi. Son olarak, sağlık alanında, gerekçesi “hekimin hastayı muayenehaneye yönlendirmesini önlemek ve doğrudan hastadan para almasını engellemek” olarak açıklanan doktorlara tam gün çalışma koşulu getirildi.

Gelelim doktorların tam gün çalışma koşullarına... Küresel ekonomide yaşanan gelişmeler “esnek çalışma” koşullarını destekliyor.

Pek çok ülke esnek çalışmaya imkân veren yasal değişiklikleri yürürlüğe koyuyor.

Peki, nedir esnek çalışma? Çalışmak isteyenler kendi belirlediği koşullara göre veya işverenin isteğine göre işyerine gelip belli bir süre çalışıyorlar. Ya da evlerinden, kendilerine verilen işleri yapıyorlar. Böylece hem istihdam artıyor hem de işgücü ekonomik olarak kullanılıyor.

Türkiye de diğer ülkeler gibi “esnek çalışmaya” geçmeye hazırlanırken tam aksine doktorlara tam gün çalışma zorunluluğu getiriliyor. Özellikle, doktorlar, Sağlık Bakanlığı’na bağlı birimlerde çalışıyorlarsa altı ay, üniversitelerde çalışıyorlarsa bir yıl içinde tercihlerini yapmaya zorlanıyor.

Böylece muayenehanesi olan doktorlar kamudan tasfiye edilmeye zorlanıyorlar.

Peki, doktorların tam gün çalışması şart mı?

Böyle bir zorlama olamaz. Ama Türkiye’de oluyor.

Böylece kamu maliyesinin yükü artıyor. Yürürlüğe giren 5947 sayılı, kısaca, Tam Gün Yasası olarak anılan düzenlemeye göre, “döner sermayesi” olan hizmet birimlerinde doktor maaşları neredeyse üç-dört kat artıyor. Döner sermayesi olmayanlarda artış yok. Ayrıca yardımcı sağlık personeli, hemşire ve hastabakıcı maaşları artmıyor. Böylece kamu hizmet kalitesinin artmasını beklemek bir hayal oluyor. Çünkü sağlık elemanlarının maaşları arasında uçurum olursa hizmetler aksar.

Gelelim başka bir soruna... Döner sermayeden para alan doktorlar ikinci bir emekliliği hak ediyorlar. Bu düzenleme tüm kamu personeline haksızlık. Doktora tanınan bu hak, hâkime, savcıya, askere, öğretmene, mühendise niye tanınmıyor?

Bu sorunun cevabı yok.

Peki, kamuda çalışıp emekliliğine iki ya da üç yıl süre kalan doktorlara ne olacak? Onlar, tam gün, çalışmayı kabul etmezlerse emekli ikramiyesi alma hakkını kaybediyorlar. Yirmi yıl çalış sonra hakkını bir günde kaybet. Anlayacağınız doktora tam gün yasası bazı haksızlıkları beraberinde getiriyor.

Peki, ne yapmalı? AK Parti hükümetleri sağlıkta zaten tam gün yasası olmadan başarılı oldular.

Bu nedenle, doktorlara, esnek çalışma hakkı tanımakta fayda var. Zaten, kamu kesiminde, doktorları tam gün çalıştırıp harcamaları nedensiz arttırmanın da anlamı yok. Doktor hasta ilişkisi özel bir ilişki. Bunu zorla değiştiremezsiniz.

Doktor, hastadan ameliyat parası alacaksa bunu önlemek mümkün olamaz. Hasta canını emanet ettiği doktora, hediye adı altında gene para verir.

Böylece kamu harcamaları artmakla kalır. Pek bir şey değişmez. Ayrıca, kapanan muayenehaneler, nedeniyle altı ay sonra pek çok kişi işinden olacak.

Doktor muayenehanelerinde en az iki-üç kişi doğrudan istihdam ediliyor. Kira ödeniyor. Çeşitli harcamalar yapılıyor. Bütün bunlara son verilecek.

Dolayısıyla, tam gün yasasını, esnek çalışma ilkeleri çerçevesinde tekrar gözden geçirmekte fayda var.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tarıma yatır kazan

Süleyman Yaşar 19.03.2010

Türkiye son yirmi yıl içinde tarım alanında büyük bir kayba uğradı. Hayvan sayısı neredeyse yarıya indi. Kırk milyon koyun yirmi milyona, dokuz milyon keçi beş milyona, on iki milyon sığır on milyona geriledi. Balıkçılık unutuldu. Hububat, sebze ve meyve üretimi bir kenara itildi.

IMF, Dünya Bankası ve Avrupa Birliği uzmanlarının önerileri, zengin ülkelerin, kendi çiftçilerine yaptıkları "devlet yardımları" dikkate alınmadan aynen benimsendi. Ve Türkiye'de tarım "verimsiz bir sektör" olarak ilan edildi. Ama biyoyakıt üretiminin devreye gireceği Türkiye'de uzmanlar ve siyasetçiler tarafından öngörülemedi. Biyoyakıt üretmek için ayrılan tarım alanlarının, gıda üretimini, nasıl kısıtlayacağı hesap edilemedi. Böylece dünya gıda fiyatlarındaki hızlı yükselişler öngörülemediğinden, Türkiye, büyük bir gelir kaybına uğradı. Neyse, yaşanan körlük nihayet dün, Resmî Gazetede yayınlanan tarım teşvikleriyle bir parça aydınlığa dönüşmeye başladı.

Dün yayınlanan 27525 sayılı Resmî Gazete'de "kırsal kalkınma yatırımlarına" verilecek teşvikler açıklandı.

Peki, neler var teşvik listelerinde? Tarıma yatırım yapanların, satın alacakları malların, bedelinin yarısını devlet hibe olarak ödeyecek. Gerçek kişilerde mal başına hibe tutarı 50 bin lira, tüzel kişilerde 100 bin lirayı bulacak. Eğer basınçlı sulama tesisi kuracaksanız hibe tutarı gerçek kişilerde 100 bin lira, tüzel kişilerde 200 bin liraya ulaşacak.

Gelelim hayvan yetiştirecekler... Süt üretmek için 10 baş ve üzeri sığır besleyenlere, et üretmek için 10 baş ve üzeri sığır ve manda besleyenlere, 50 baş ve üzeri koyun-keçi besleyenlere, 2500 hindi ve 5000 tavuk besleyenlere ucuz kredi verilecek. Ayrıca balık ve diğer su ürünleri, organik tarım ve iyi tarım yapanlara ya da çevre, insan ve hayvan sağlığına zarar vermeyenlere de ucuz kredi var.

Peki, başka neler var? Çiftçiye dekar başına 2 - 5,5 lira mazot, 3 - 5,5 lira gübre ve dekar başına 2,5 lira toprak analizi hibe desteği yapılacak. "Şimdi tarıma yapılan destekler boşa gider mi?" tartışması başlayabilir. Kesinlikle tarım destekleri boşa gitmeyecek. Çünkü tarım kesimi, Türkiye toplam istihdamının yüzde 23,7'sini sağlıyor.

Yaşanan ekonomik durgunluğa rağmen 2009 yılında tarım büyüyen tek sektör oldu. Sanayi yüzde 8,5, hizmetler yüzde 6,2 oranında küçülürken 2009'da tarım sektörü yüzde 2,5 oranında büyüdü. 2010 yılında verilecek toplam tarım destekleri 5,7 milyar lira olarak planlandı. Bu tutar az. Destek tutarı az olmasına rağmen "destek ilkelerinin" belirlenmesi tarım için önemli bir gelişme. Tarımda iddialı bir Türkiye ulusal gelirini hızla iki katına çıkartabilir. Bundan kimsenin şüphesi olmasın.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF Yunanistan'ı niye kurtaramaz

Süleyman Yaşar 22.03.2010

Yunanistan'ın sorunları yıl başından beri tartışılıyor ama bir türlü çözüm bulunamıyor. Şimdiye kadar yapılan önerilerin Yunanistan'ı kurtarması biraz şüpheli. Ayrıca gündeme getirilen, IMF'nin klasik kurtarma önerileri de Yunanistan'ın içinde bulunduğu koşullarla pek uyumlu görünmüyor.

Peki, Yunanistan için yapılan öneriler niye sorunları çözmeye yeterli değil? Çünkü, Yunanistan'ın yüksek kamu borçları, aslında öyle söylendiği gibi çok önemli bir sorun değil. Borçlar ödenmediği takdirde Yunanistan'ın "avro" basma yetkisi olmadığı için "enflasyon" yaratarak borçlarını silemez.

O halde, asıl tehlike, Yunanistan'ın, Avrupa Para Sistemi'nden çıkması halinde gündeme gelecek. Yunanistan'ın "yeni drahmi"yi kullanması avro üzerinden borçlar için sorun teşkil edecek. Eğer, yeni drahmi, uygulamaya girerse Yunanistan'ın avro borçlarını ödemesi için ihracat kapasitesi önemli olacak. Demek ki Yunanistan için "borç ödeme ölçüsü" olarak, borçların ulusal gelire oranı, pek bir şey ifade etmiyor. Önemli olan ihracat kapasitesi.

Gelelim Yunanistan'ın ihracat kapasitesi ve döviz gelirlerine... İhracatta rekabet gücü Yunanistan için en önemli bir ölçü. Ama herkes kamu maliyesinin düzeltilmesi için "vergilerin artırılması ve kamu harcamalarının azaltılması" önerisinde bulunuyor. Bu önerinin, rekabet gücünün artırılmasıyla, doğrudan bir ilgisi yok. Yunanistan'ın emek verimliliği Almanya'dan yüzde 17 oranında düşük. Maliyetlerin yüksek olması nedeniyle, Yunanistan, ihracat pazarlarının yüzde 9'unu kaybetti. Dolayısıyla "klasik IMF reçeteleri" Yunanistan'ın derdine çare olamaz.

O halde Yunanistan'ın sorunları nasıl çözülür? Yunanistan "döviz giderlerini azaltacağını" açıklarsa kredibilitésini yükseltebilir. Bunun yolu "silah ithalatını" azaltmaktan geçiyor. Yunanistan, silah ithalatını azaltırsa, döviz giderleri, azalacağı için yeterli bir döviz rezervi oluşması mümkün olacak. Yunanistan son sekiz yılda 76,2 milyar dolar tutarında askerî harcama yaptı. Bu tutarın yarıya indirilmesiyle borçların ödenmesi garanti altına alınabilir. Ama kurtarıcı olarak IMF'ye gidilirse... IMF, tek bir "istikrar programında" bile silah alımlarının azaltılmasını önermedi. Bu öneriyi Türkiye'ye de yapmadı. Yunanistan'a da yapmaz. Dolayısıyla, Yunanistan'ın kurtuluşu, Türkiye ile karşılıklı silah harcamalarını azaltmaktan geçiyor. İki ülkenin karşılıklı olarak silah alımlarını azaltması, sadece Yunanistan'ı değil Türkiye'yi de kurtarır.

Yunanistan ve Türkiye'nin askerî harcamaları (Milyon \$)*

Yıllar	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Toplam
Yunanistan	8.701	8.508	8.350	7.097	7.765	8.480	8.824	8.780	9.706	76.221
Türkiye	15.885	14.562	15.494	13.984	12.762	12.055	13.016	11.155	11.663	120.576

* 2005 sabit fiyatlarıyla

Kaynak: Stockholm International Peace Reserch Institute (Sipri)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bizim beyaz filler ne olacak

Süleyman Yaşar 23.03.2010

Dünya Futbol Şampiyonası finalleri 11 Haziran-11 Temmuz 2010 tarihleri arasında Güney Afrika Cumhuriyeti'nde yapılacak. Güney Afrika gelişmekte olan bir ülke. Nüfusu 48 milyon. Bu nüfusun yüzde 30'u işsiz. Ayrıca 5,7 milyon kişi HIV virüsü taşıyor.

İşte böyle bir ülke, 2010 Dünya Futbol Şampiyonası finalleri için başkent Cape Town'da 68 bin kişilik büyük bir stadyum inşa etti. Üç yılda inşa edilen bu stadyumun maliyeti 130 milyon doları buldu. Bu stadyuma ilave olarak ülkenin çeşitli şehirlerinde altı yeni stadyum daha yapıldı. Böylece stadyumların toplam maliyeti 500 milyon dolara ulaştı.

Şampiyona için yapılan bu yatırımlar şimdi ülkede tartışma konusu oldu. Bazı iktisatçılar yatırımların ülkeye para akışı sağlayacağını düşünürken, diğer bir grup iktisatçı 500 milyon doların boşa harcandığını ileri sürüyor. Şampiyona sonrasında bu stadyumlar ülke ekonomisine yük olacak. Hiçbir fayda sağlamayacak. Aynı "beyaz filler" gibi. Çünkü beyaz filler ya da albinolu fillerin bakımı zor. Sahibinin beyaz filleri yaşatması için sürekli özel yiyecekler bulması gerekiyor. Ekonomide "beyaz fil" benzetmesi, sahibine getirisi olmayan ama sürekli maliyet yükleyen yatırım anlamında kullanılıyor.

Güney Afrika Cumhuriyeti'nin beyaz fillerinden gelelim bizim beyaz fillerimize... Bizim de pek çok beyaz filimiz var. İlk örnek olarak İstanbul'da yapılan Olimpiyat Stadı'nı gösterebiliriz. Bu stadın yaklaşık 260 milyon dolara mal olduğu biliniyor. Ama stadın yanlış inşa edildiği söyleniyor. Ve bu nedenle pek fazla kullanılmıyor. İkinci beyaz fil örneği ise, İstanbul Park Formula Yarış Pisti olarak verilebilir. Bu yarış pisti yaklaşık 250 milyon dolara mal oldu. Beklenen getiri ortada yok. "Formula yarış pisti niye yapıldı" sorusu sorularak tartışmalar sürüyor. Anlayacağınız Güney Afrika Cumhuriyeti, hiç olmazsa, Dünya Futbol Şampiyonası finallerini alıp stadyumlar inşa etmiş. Beş yüz milyon dolar harcamış. Biz, şampiyona finali almadan paraları harcamışız. Yapılan iki tesisin, yıllık bakım masrafı, kaç lira tutuyor o konuda da açık bir bilgi yok. Bu iki tesisin toplam maliyeti 510 milyon dolar tutuyor. Onların yerine Doğu ve Güney Doğu Anadolu'ya, Doğu Karadeniz bölgesine tanesi beş milyon dolardan 102 tane fabrika yapsak daha iyi olurdu. "Zarar edecek fabrikaları niye kuralım?" itirazı bazılarının aklına hemen gelebilir. Peki, böylesi daha mı iyi oldu?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF 'Kriz Türkiye'yi teğet geçti' diyor

Süleyman Yaşar 24.03.2010

Amerikan kaynaklı dünya mali krizinden ülkeler farklı etkilendi. Doğu Avrupa ve Orta Asya ülkeleri krizden çok olumsuz etkilenirken, Latin Amerika ve Türkiye'de krizin etkisi az oldu.

IMF'nin *Finance & Development* dergisinde yayımlanan araştırmalara göre, dünya mali krizinde, Doğu Avrupa ve Orta Asya ülkelerinin ekonomileri yüzde 18 oranına kadar küçüldüler. Bu küçülmenin başlıca nedeni özellikle Doğu Avrupa ülkelerinde faaliyet gösteren yabancı bankaların o ülke halkının mevduatlarından ziyade dış kredi kullanmalarından kaynaklandı.

Doğu Avrupa ülkelerinde çalışan Avusturya, İtalya, İsviçre ve İsveç bankaları dışarıdan borçlanıp Macaristan, Romanya, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Polonya, Ukrayna, Letonya, Litvanya vatandaşlarına kredi verdiler. Krizin dış şoklarıyla birlikte verilen kredilerin geri ödenmesi zorlaştı. İşte bu nedenle, Doğu Avrupa ülkeleri finans sektöründe daralma büyük oldu. Oysa Latin Amerika ve Türkiye'de yabancı bankalar, dışarıdan borçlanarak kredi açmadılar, kredi verirken, o ülke vatandaşlarının mevduatlarını kullandılar. Dolayısıyla sağlam kaldılar. Bunun nedeni, sıkı bir bankacılık regülasyonuna da bağlanabilir. Çünkü Latin Amerika ve Türkiye'de bankalardan istenen "sermaye yeterlilik oranı" daha önceki kriz tecrübeleri nedeniyle, yüksek oranlarda tutularak dış şoklara dayanıklı hale getirildi.

IMF uzmanlarının krize dayanıklılık sağlayan diğer bulgularına gelince... Krizin şoklarına karşı "dalgalı kur rejimi" uygulaması ve "sürdürülebilir bir maliye politikası" izlenmesi ülke ekonomilerine krizin etkisini azalttı.

Dikkat edilirse, Latin Amerika ülkeleri ve Türkiye hem kur rejimi hem de maliye politikası açısından IMF uzmanlarının bulgularıyla tutarlı görünüyor. Demek ki, Türkiye'nin 2008 dünya mali krizinden az etkilenmesinin sebebi tesadüfi değil; izlenen ekonomi politikasının Hazine Müsteşarlığı tarafından iyi yönetilmesinden kaynaklandığı görülüyor. Bir de Merkez Bankası "yüksek faiz- düşük kur" politikasıyla kaynak dağılımını bozmasaydı, Türkiye ekonomisi, küçülmeden dünya mali krizini atlatabilirdi. Çünkü, Türkiye'de 2001 krizinin ardından "güçlü ekonomiye geçiş programını" tasarlayan Kemal Derviş, "Türk parası değerlendirildikçe üzüntüden perişan oluyordum" diyor. Maalesef, bizim Merkez Bankası yöneticileri, kendilerini kurtaran iktisatçıyı da depresyona soktular.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye tahkimlerin çoğunu kaybetti

Süleyman Yaşar 25.03.2010

Çukurova Elektrik ve Kepez Elektrik halka açık, elektrik üreten ve devletin iştirak hissesi bulunan şirketlerdi.

Kepez Elektrik'te devlet hissesi yüzde 42, Çukurova Elektrik'te yüzde 11,5 oranındaydı. Bu hisseler 1993 yılında DYP-SHP koalisyon hükümeti tarafından Uzan Grubu'na ait Rumeli Elektrik firmasına sırasıyla 33,1 ve 81 milyon dolara satıldı.

Elektrik üreten ve dağıtan iki şirketin hisselerini satın alan, Rumeli Elektrik firması, şirket yönetimlerini, İMKB'den topladığı hisselerle birlikte ele geçirince, Adana, Mersin ve Antalya bölgesinin elektrik üretim ve dağıtım imtiyazını da almış oldu. Daha sonra, Çukurova ve Kepez şirketleri "imtiyazı" kötüye kullanarak iletim

hatlarından başka firmaların elektrik geçişine izin vermediler. Yapılan uyarılara rağmen durum düzeltilmeyince, 2003 yılında, Enerji Piyasası Kurulu her iki şirketin imtiyaz sözleşmelerini feshetti.

Şirketlerin üretim ve dağıtım imtiyazlarının fesih edilmesinin ardından, Kıbrıs Rum kesiminde faaliyet gösteren "Libananco" isimli bir şirket Çukurova ve Kepez Elektrik hisselerinin kendisine ait olduğunu ileri sürerek Türkiye Cumhuriyeti aleyhine tahkime gitti. El konulan hisseler için 10,1 milyar dolar talep etti. Daha sonra Libananco şirketinin Uzan Grubu'na ait bir şirket olduğu açıklandı.

Peki, Paris'te yapılan tahkimden nasıl bir sonuç çıkabilir? Türkiye tahkim davalarının pek çoğunu kaybetti. Özellikle enerji alanında, cebinde yatırım yapacak parası olmayan birçok Türk firması, kendilerine bir uydurma yabancı ortak bularak Türkiye'yi milletlerarası tahkime götürüp haksız kazanç elde etmeyi bir yol haline getirdi. Çünkü Anayasa'nın 125. maddesinde "milletlerarası tahkime yabancılık unsuru taşıyan anlaşmazlıklar için gidilebilir" deniyor. Libananco davası da yabancılık unsuru "yapay" olarak katılmış türden bir dava olarak değerlendirilebilir. Çünkü Libananco'nun hangi kaynakla, halka açık ve İMKB'de işlem gören Çukurova ve Kepez hisselerini satın aldığı meçhul.

Gelelim işin farklı bir boyutuna... Türkiye'de bulunan İmar Bankası ve Ada Bank üzerinden, olmayan Hazine bono ve tahvillerini pazarladığı ortaya çıkan kişiler, bu defa, Libananco davasıyla Türkiye'den para talebinde bulunabiliyorlar. Interpol tarafından aranan bu kişilerin nasıl oluyorsa, arama süreci durdurulup, tanıklığa davet edilebiliyorlar. Ve bu garip hukuki işlemler, Dünya Bankası Uluslararası Yatırım Anlaşmazlıkları Çözüm Merkezi tarafından yapılabiliyor. Demek ki dava açanların haklı bulunması kuvvetli bir ihtimal. Ve faizleriyle birlikte 10,1 milyar doların çok üzerinde bir para tutarı davacılar ödenebilir. Daha önce diğerlerine ödendiği gibi.

Enerji Bakanlığı'nın, adeta bir soyguna dönüştürülen "milletlerarası tahkim" yolunu kullanan yerli şirketleri, bunların yabancı ortaklarını ve ne kadar para aldıklarını açıklamasında fayda var. Aksi takdirde, yabancı sermaye gelsin düşüncesiyle, 1999 yılında Anayasa'ya konulan "milletlerarası tahkim güvencesi" yerli bazı firmalara soygun imkânı sağlamaya devam edecek gibi görünüyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yunanistan moratoryum ilan eder mi

Süleyman Yaşar 26.03.2010

Yunanistan'ın Avrupa Birliği tarafından kurtarılmasına Almanya Başbakanı Angela Merkel karşı çıkıyor. Alman seçmenlerin, müsrif Yunanlılara para verilmesine karşı çıktıklarını ileri süren Merkel, Yunanistan'ın sorunlarına IMF ile birlikte çözüm bulunmasını istiyor.

Goldman Sachs yatırım bankası, Angela Merkel'in istediği gibi, IMF de gelse vereceği kredinin 20 milyar dolar olacağını ileri sürüyor. Ve IMF kredisi, 18 ay içerisinde, parça parça verilecek. Oysa Yunanistan'ın önümüzdeki hafta 10 milyar avro ya da 13 milyar dolar bulması şart.

Peki, 13 milyar doları Yunanistan nasıl bulacak? Belki, Yunanistan, piyasa faiz oranlarının çok üzerinde borçlanarak bu parayı bulabilir. Ama alınan borçların yüksek faizleri, bu defa, sürdürülmesi mümkün olmayan bir kamu maliyesi görünümü ortaya çıkartacak. Böylece daha sonraki borçlanmalarda, faizler, yine yükselecek. Ve Yunanistan borçlarını ödeyemez hale gelecek. Sonunda ödeme süresi gelmiş borçlarını erteleyecek, yani moratoryum ilan edecek.

Gelelim borç ödeyememe durumuna... Carmen M. Reinhart ve Kenneth S. Rogoff'un yaptıkları araştırmaya göre, Yunanistan, tarihinde tam beş defa borçlarını ödeyememiş ve moratoryum ilan etmiş. Dünyada en çok borç ödeyememe durumuna düşen ülke İspanya olmuş. Geçen beş yüzyıl içerisinde İspanya 13 defa borçlarını ödeyemez hale gelmiş. Osmanlı İmparatorluğu dönemi dahil, Türkiye, yedi defa borçlarını ödeyememiş. Fransa ve Almanya sekizer defa moratoryum ilan etmişler.

Anlayacağınız, eğer Avrupa Birliği ülkeleri Almanya'nın, görüşleri doğrultusunda hareket ederek Yunanistan'ı kurtarmadıkları takdirde, Yunanistan, yakın bir gelecekte moratoryuma gidebilir. Bundan da en çok Almanya ve Fransa zararlı çıkar herhalde. Çünkü Yunanistan tahvillerinin büyük bir kısmını bu iki ülkenin bankaları ellerinde tutuyorlar.

1501-2002 yılları arasında ülkelerin moratoryum sayısı

İspanya	13
Ekvator	9
Venezuela	9
Fransa	8
Almanya	8
Meksika	8
Uruguay	8
Brezilya	7
Kolombiya	7
Arjantin	7
Liberya	7
Peru	7
Türkiye	7
Portekiz	6
Arjantin	5
Avusturya	5
Bulgaristan	5
Yunanistan	5
Yugoslavya (Eski)	5
Şili	4
Rusya	4

Polonya	3
Çin	2
Mısır	2

Kaynak: Carmen M. Reinhart- Kenneth S. Rogoff, *Serial Default and The Paradox of Rich to Poor Capital Flows*, February 2004

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türk parasına hücum

Süleyman Yaşar 29.03.2010

UBS, İsviçre'nin en büyük bankası, nisan ayında Türk parası üzerinden üç yıl vadeli, yıllık yüzde 10 faizli, tahvil çıkarmaya hazırlanıyor.

Peki, niye Türk parası tercih ediliyor? Çünkü UBS'nin 2010 yılı ikinci üç aylık ekonomik değerlendirmesine göre "...19. yüzyılda Britanya güç kazandı, 20. yüzyıl ABD'nin yükseldiği dönem olarak geride kaldı, 21. yüzyıl Asya ve gelişmekte olan ülkelerin kazandığı dönem olacak. UBS değerlendirmesinde, gelişmekte olan ülkelerin daha iyi yönetildiğini, şirket bilançolarının tutarlı olduğunu ve gelişmekte olan ülke varlıklarının gelişmiş ülkelere göre daha güvenli olduğu ileri sürülüyor. Çünkü 2008'de yaşanan mali krizin ardından, gelişmiş ülkelerin, artık güç kaybettiği düşünülüyor. İşte bu nedenle krizde pek hasar almayan ve kamu maliyesi göstergeleri tutarlı olan Türkiye iyi yönetilen ekonomiler arasında gösteriliyor. UBS ekonomistlerine göre, Türk parası, üzerinden yatırım yapmak kârlı. Çünkü, Türk parasının, önümüzdeki dönemde değer kazanacağını düşünüyorlar.

Gelelim bizim kriz lobisine? Kriz lobisi, IMF olmazsa Türkiye ekonomisi sürdürülemez, dış borçlar ödenemez sloganlarıyla vatandaş epeyce korkuttu. Ama, IMF ile stand-by anlaşması yapılmayacağı açıklanmasının ardından, kriz lobisinin, olumsuz beklentileri gerçekleşmedi. Şimdi, onlar, kapatma davası ya da siyasi belirsizlik faktörlerini kullanmaya çalışıyorlar. Bütün bunlara rağmen, yaşanan gelişmeler, düşündükleri gibi Türkiye hakkında olumsuz beklenti yaratmıyor. Çünkü, demokrasi için anayasa değişikliği tasarısı ve darbe tertipçilerine karşı atılan hukuki adımlar, Türkiye ekonomisine güveni artırıyor. Hatırlanacaktır, kriz lobisi, Balyoz darbe planı nedeniyle yapılan adli takibatı bir risk olarak göstermeye çalışmıştı. Hangi ülkede darbeye karşı durmak ve darbecileri takip etmek bir risk oluşturuyor? Neyse, sonunda, bu gariplikler anlaşıncaya yerli ve yabancı yatırımcılar üzerinde yaratılan gerginlik aşıldı.

O halde şimdi ne yapmalı? Türk parasına olan talep iyi bir gelişme. Ama aşırı değerlenen bir para birimi de o ülkenin ihracatta rekabet gücünü azaltıyor. Dolayısıyla, ekonomi yönetiminin, Türk parasının aşırı değerlenmesine karşı önlem almasında fayda var. Bu önlemlerde ilk adım, bankaların Türk parası üzerinde tahvil çıkarmasına izin vererek, mevduat faizlerinin gerilemesi sağlanabilir. Her ne kadar, bankaların, mevduat dışında tahvil çıkartarak borçlanması riskli görülse de "sınırlı" olarak denemekte fayda var. Böylece, maliyet azaltılıp, kredi faizleri de gerileyeceğinden ekonomi hızla canlanabilir. Yabancı bankalar, Türk parası üzerinden tahvil ihraçlarına yöneldiklerine göre, yerli bankalara da aşırı risk almayacakları biçimde, tahvil ihracına izin vermek doğru bir karar olabilir.

Akbank, noter ve avukat üçlüsü

Süleyman Yaşar 30.03.2010

Taksitle satış yapan bir mağazaya yolunuz düşerse "senetle" alışveriş yaparsanız ileride büyük sorunlarla karşılaşabilirsiniz. Çünkü, size imzalatılan senetler, pazarlıkla firmalar tarafından "bankalara" iskonto ettiriliyor. En ucuz masraf alan banka senetleri alıyor. Sonra, imzaladığınız senedin, hangi bankada olduğunu bilemiyorsunuz. Ardından noterden adresinize senedi zamanında ödemediniz protestosu çekiliyor. Ve senet bedelinin yüzde yirmisi kadar "protesto masrafı" ödettiliyor. İş bununla bitmiyor. Protesto edilen senet avukata veriliyor. Avukat takibi başlayınca bir de avukat masrafı ödetiliyor. Böylece beş yüz liralık senet karşılığı bin lira ödemek zorunda kalıyorsunuz.

Bakın bu oyun nasıl oynanıyor... Herhangi mağazada taksitle aldığınız mal karşılığı, imzaladığınız senet, mağaza tarafından bankaya iskonto ettirildiğinde ilgili banka, size kendilerinde borç senediniz olduğunu taahhütlü mektupla bildirmesi gerekiyor. Ama, banka, mağazadan taahhütlü mektup ücretini almasına rağmen masrafı kısmak, kârını arttırmak için size "taahhütlü mektup" göndermiyor veya herhangi bir bildirimde bulunmuyor. Size doğrudan noterden protesto çekerek senedinizin günü geçtiğini bildiriyor. Senedi ödemeye gittiğinizde, sizden, senet bedeli ve noter masrafını tahsil ediyor. Ama senedi vermiyor. Çünkü senet protesto olduğu için avukata gönderiliyor.

"Peki, niye senet olduğunu bildirmediğiniz" sorusuna karşılık, banka "siz takip edeceksiniz" diyor. Aldığınız cevap "Banka banka dolaşıp 'acaba sizde ödeyeceğim bir senet var mı' diyerek soracaksınız. Varsa bulup hemen ödeyeceksiniz" türünden bir yaklaşım. Banka çalışanının bu cevabı doğrultusunda yol almazsanız başınıza gelenlere katlanacaksınız.

Gelelim notere... Senet protestosunu düzenleyen noter "bankaca yapılan davet ve gönderilen ihbara rağmen vadesinde ödenmemesinden dolayı protesto çekilen..." cümlesini yazdığı halde, kendisinde, davet ve ihbar mektubunun tarihi ve örneği yok. Peki, nasıl çekiyor protestoyu? Evrak incelemesi yapmadan sadece bankanın isteği üzerine. Notere sorduğunuz takdirde kendisi de böyle söylüyor zaten. Noter de görevini yasalara uygun yapmıyor. Böylece banka, aldığı posta masrafını cebine atıyor, noterle nasıl anlaştığı belli değil.

Anlayacağınız binlerce senet aynı işleme tâbi tutulunca, ortaya, milyonlarca liralık haksız kazanç sağlanacak bir işlem hacmi çıkıyor. Tüketicinin, böyle bir çemberi, tek başına kırabilmesi mümkün olmadığı için, siz siz olun, senetle alışveriş yapan mağazalardan pek bir şey almayın. Hatta gittiğiniz mağaza senetlerini Akbank'a iskonto ettiriyorsa hemen oradan uzaklaşın.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ödül mü ceza mı

Süleyman Yaşar 31.03.2010

Yunanistan ekonomisinin çöküşünde, silah alımları, kadar olimpiyatların da önemli etkisi olduğu ileri sürülüyor.

IMF uzmanlarından Andrew Zimbalist'in yaptığı araştırmaya göre, Yunanistan, 2004'te Atina'da yapılan olimpiyatların maliyetini 1,6 milyar dolar olarak tahmin etti. Ama Atina Olimpiyatları 16 milyar dolara mal oldu. Hatta Olimpiyatlarda sadece güvenlik görevlilerine 1,4 milyar dolar ödendi. Yapılan bu ödemeler daha sonra Yunanistan'ın kamu maliyesini iflasa götürdü. Yunanistan'ın kamu borçlarının 300 milyar dolara ulaşmasında bu gösterişli olimpiyatların payı şimdi sorgulanmaya başlandı.

Gelelim olimpiyat yapan ve yapacak diğer ülkelere... Britanya 2012 yılında yaz oyunlarını düzenleyecek. Londra'da yapılacak yaz oyunlarının maliyeti 4 milyar dolar olarak planlandı. 2009 yılı sonunda yapılan harcamalar 19 milyar dolara ulaştı.

Soçi'de 2014 Kış Olimpiyatları'nı düzenleyecek olan Rusya da beklenin çok üzerinde harcama yapıyor. Soçi Kış Olimpiyatları 12 milyar dolar maliyetle planlandı. Harcamalar 2009 yılı sonunda 33 milyar dolara ulaştı. Bakalım, harcamalar olimpiyatların yapılacağı 2014 yılında hangi rakamlara ulaşacak?

Peki, olimpiyatlar için yapılan harcamaların faydası var mı? Var. Olimpiyat için yapılan altyapı tesisleri ve yollar uzun vadede ulaştırma maliyetlerini azaltıyor. Ayrıca olimpiyat nedeniyle ülkenin reklamı yapılıyor. Çok sayıda turist ülkeyi ziyaret ediyor. Dolayısıyla turizm gelirleri yükseliyor.

Tabii olimpiyatların maliyeti sorgulandığında, ortaya faydalar yanında, alternatif maliyetler de çıkıyor. Pekin'de yapılan 2008 Olimpiyatları'nda sadece açılış töreni için 100 milyon dolar harcandı. Toplam maliyet 40 milyar dolara ulaştı. Halbuki Çin'de 100 milyon kişi, günde 1 dolar gelirle açlık sınırının altında bir yaşam sürüyor. Ayrıca yapılan stadyumlar, yüzme havuzları, kapalı spor salonları olimpiyat bittikten sonra ülke ekonomisine yük oluyor. Bakım masrafları bu tesislerin maliyetini aşıyor. Böylece alternatif maliyetler sürekli yükseliyor.

Şimdi iktisatçılar arasında sorulan soru şu: "Olimpiyatlar ödül mü, ceza mı?" Anlaşılan olimpiyat sonrası yaşanan "devletin mali krizinin" ardından 2005 Atina Olimpiyatları ödül değil ceza oldu. Bakalım Rusya ekonomisi 2014 yılında yapılacak Soçi Kış Olimpiyatları'ndan nasıl etkilenecek?

Anlayacağınız bir ülkenin kamu maliyesini krize sokmak istiyorsanız, o ülkeye, bir olimpiyat düzenlettireceksiniz.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çin kendisini nasıl savunuyor

Süleyman Yaşar 01.04.2010

Amerikan kaynaklı mali krizin ardından pek çok iktisatçı Çin'i suçlamaya başladı. Suçlama, Çin ekonomisi yönetiminin, ucuz para politikasına yapılıyor. Eğer Çin, parasını değerlendirirse sorunların çözüleceği ileri sürülüyor. Ama Çin para birimi, renminbi, dolar karşısında son üç yılda değerlenmesine rağmen Amerikan ekonomisi krize girmekten kurtulamadı. İşte bu nedenle bazı Çinli iktisatçılar "Batılı ülkelerin sorunlarının çözümünü kendi içlerinde aramalarını" söylüyorlar. Çin'i suçlamanın yersiz olduğunu belirtiyorlar.

Çinli iktisatçı Shiu Sin Por "Çin basit bir döviz kuru politikası izliyor" diyerek Çin'in diğer para birimleri karşısında istikrarlı bir döviz kuru istediğini belirtiyor. *International Herald Tribune* gazetesine görüşlerini açıklayan Por, Çin'in kurlarda manipülasyon yapmadığını, çünkü renminbinin "konvertible" olmadığını ileri sürüyor. Dolayısıyla, Çin'de bir döviz piyasası yok. O halde döviz kurlarıyla kumar oynamak ve manipüle etmek

mümkün olmuyor.

Peki, Çin Batılı ülkelerin ekonomik sorunlarını çözebilir mi? İktisatçı Por'a göre böyle bir çözüm mümkün değil. Batılı ülkelerin ekonomik sorunlarının çözümü için Çin parasının değerlendirilmesi isteniyor. Oysa 2005 yılından beri Çin parası değerlendirildi ama Çin'in "ticaret fazlası" sürekli arttı. Ve Çin dünya'nın ikinci en büyük ekonomisi oldu. O halde sorun Çin parasının değerinden kaynaklanmıyor. Çin'e ihracatta rekabet gücü kazandıran asıl neden, çok miktardaki "ucuz işgücü" havuzundan gelen kaynağa dayanıyor.

Gelelim Batı ekonomilerinin sorunlarına... Batılı ekonomilerde sorun, krizin ardından gelen "durgunluk" oluyor. Dolayısıyla yetersiz iç talep nedeniyle satılamayan ürünlerin neden olduğu ekonomik gerileme, istihdamı azaltıyor. İşte bu nedenle Batılı ülkelerin iç talep yetersizliğine Çin'in çözüm bulması mümkün değil.

Ayrıca Çinliler "Bu krizi biz çıkarmadık, bizde türev ürünler gibi mali araçlar yok, Batılı ülkelere, kendi krizinizi kendiniz çözün" diyorlar. Haksız değiller herhalde?

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Auschwitz-Birkenau

Süleyman Yaşar 02.04.2010

Hafta başında Meridyen okullarının düzenlediği Türkçe Olimpiyatları Polonya finaline katıldık. Meridyen okulları, anaokulundan başlayıp lise düzeyine kadar öğrenim yapıyor. Bu okullar, açıldıkları ülkede öğrenim için İngilizce ve o ülkenin kendi dilini kullanıyor. Bu özel okulların öğrencileri çok başarılı. Mezunların tamamı üniversiteye girebiliyor. Bu nedenle Meridyen okulları bulundukları ülkelerin elit kesimleri tarafından tercih ediliyor.

Peki, Meridyen okullarının Türkiye'ye ne faydası var? Bu okullar, Türkiye ile diğer ülkeler arasında gözle görülür bir dostluk ve kültürel iletişim köprüsü kuruyor. Üstelik Türkiye'nin dış ticaretine de okulların önemli katkısı var. Çünkü yurtdışında ticaret ve yatırım yapan, işadamları, çocuklarının eğitimini bu okullarda devam ettirebilecekleri düşüncesiyle, ailelerini de, iş yaptıkları ülkeye beraberlerinde getiriyorlar. Çocuklarının okul sorunu olmadığı için aileler bölünmüyor. Varşova'da Türk işadamları sayısı bine ulaşmış. İşadamları, çalıştıkları sektörlerde Polonya'nın ilk üç büyük şirket sıralaması içerisinde yer alıyorlar. Okullar sayesinde aileleriyle birlikte Polonya'da iş yaşamlarını sürdürüyorlar. Aksi takdirde, aileler, bölüneceği için, işadamlarının, o ülkede kalıcı olup sürdürülebilir başarı elde etmeleri pek mümkün değil.

Gelelim Auschwitz-Birkenau toplama kamplarına... Okul yöneticileri, bizi, Krakow yakınlarındaki Auschwitz ve Birkenau toplama kamplarına götürdüler. Nazi terörünü ve soykırımını yerinde gördük. Auschwitz toplama kampına, 1940-1945 yılları arasında, Avrupa'nın çeşitli şehirlerinden 1 milyon 100 bin Yahudi getiriliyor. Hemen tamamı öldürülmüş. Kampa gelenler önce SS doktorları tarafından seçiliyorlar. Ardından hastalar, yaşlılar, hamile kadınlar ve çocuklar gaz odalarında öldürülüyorlar. Kalanlar zaten çok kötü olan çalışma ve yaşam koşullarında hayatlarını kaybediyorlar. Ya da çeşitli nedenlerle öldürülüyorlar.

Naziler Auschwitz'de sadece Yahudileri değil Polonyalıları, Rusları, Romanları ve Sintileri de öldürmüşler. Auschwitz'de Romanlara ve Sintilere uygulanan soykırım için ayrı bir bölüm hazırlanmış. SS doktorların, Roman

çocukların ne kadar sürede öldüklerini ölçmek için yaptıkları basınç testleri fotoğraflarla tesbit edilmiş. Can çekişen Roman çocuğun karşısında gülen SS doktorları, insanın insana yapabileceği kötülüğün uç noktalarını gösteriyor.

Peki, bütün bu soykırım ve terör niye yapılmış? Almanların diğer uluslardan daha üstün bir ırk olduğunu kanıtlamak için. Nazi ideolojisi; komünizm, Yahudi ve demokrasi düşmanlığı üzerine kurulmuş. Buna ek olarak Avrupa'dan Slav ve Romanların da yok edilmesi hedeflenmiş.

İşte Meridyen okulları bu vahşetin tekrarlanmasını önlemek için çalışıyor. Okullarda Polonyalı, Vietnamlı, Sırp, Rus, Türk ve Cezayirli çocuklar aynı sınıfta öğrenim görüyorlar. Bu çokkültürlü öğrenim üstün ırk kavramını ortadan kaldırıyor yerini dostluğa ve arkadaşlığa bırakıyor. Meridyen okulları yöneticilerinin, bizi, önce Auschwitz-Birkenau toplama kamplarına götürüp, sonra kendi okullarındaki çokkültürlü öğrenimi göstermeleri, bu okulların, dostluğa ve barışa dayalı öğretimini anlamamız açısından çok faydalı oldu.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ulusal gelir gerçekten azaldı mı

Süleyman Yaşar 05.04.2010

Geçen yılın ulusal gelir rakamları açıklandıkça bazıları bundan memnun olmadılar. Ulusal gelir niye daha çok daralmadı diyerek üzüldüler. Onlar için Türkiye'de daha çok fakirlik ve daha çok işsizlik sevindirici olacaktı. Ama bekledikleri olmadı, ulusal gelir istedikleri kadar azalmadı. Bu defa mevcut daralmayı abartmaya başladılar. Amaçları belli, olumsuz beklenti yaratarak, ekonomide kriz çıkartıp halkın seçtiği Ak Parti hükümetini düşürmek.

Gelelim tartışılan ulusal gelir büyümesine... TÜİK tahminlerine göre Türkiye'nin 2009 ulusal geliri sabit fiyatlarla yüzde 4,7 oranında daraldı. Cari fiyatlarla yüzde 0,4 oranında yükseldi.

Peki, nedir sabit fiyatlarla ulusal gelirin gerilemesi? Türkiye ekonomisinin, 1998 yılı fiyatlarıyla, 2009'da üretilen mal ve hizmetlerin toplamının 2008 yılına göre daralmasını ifade ediyor. Aslında 2009'da Türkiye ekonomisi güncel piyasa fiyatlarına göre küçülmedi. 2009'da Türkiye ekonomisi 2008 yılına göre yüzde 0,4 oranında büyüdü. Çünkü 2008'de 950,5 milyar lira olan toplam üretimin bir yıllık değeri, 2009'da 953,9 milyar liraya yükseldi.

1998 fiyatlarıyla ekonominin küçülmesine gelince... Yaşanan küçülme aslında ölçme yönteminden kaynaklanıyor. Bu yöntemle bir örnek verelim. Bilgisayar kalitesi ve kapasitesi her geçen gün artarken bilgisayar fiyatları sürekli geriliyor. Ulusal gelir hesaplarına bu gelişmeyi nasıl aktaracaksınız? Henüz bu sorun çözülemedi. Geçen yıl, dünyada, başta ham petrol olmak üzere pek çok hammadde fiyatı geriledi. Dolayısıyla nihai ürün fiyatları da azaldı. Bu gerileme ulusal gelire, üretim aynı seviyede olsa bile parasal değer yani nominal olarak küçülme yönünde yansıdı. Ayrıca kiracıların ödedikleri kiralara, ulusal gelire, katkı olarak hesaplanırken kendi evinde oturanların alternatif kira bedelleri ulusal gelire katılmadı. Bütün bunların yanında kayıt dışı ekonomi ve hane halkının kendi üretimlerinin ve tüketimlerinin ulusal muhasebe hesaplarına katılmadığını da belirtelim.

Gelelim başka bir soruna... Ulusal gelir tahminlerinin yapılması 20. yüzyılın en büyük buluşlarından bir tanesi oldu. İktisatçı Simon Kuznetz (1901-1985) ilk defa gelir odaklı ulusal gelir tahminini ABD'de yaptı. Gayrisafi yurt

içi hasıla ve gayrisafi ulusal hasıla tahminleri ilk ABD’de 1942 yılında Federal Hükümet tarafından kullanılmaya başlandı. Ama ulusal gelir hesapları hâlâ gerçek gelirleri doğru olarak yansıtmaktan uzak. Günümüzün en büyük sorunu çevre kirliliği ve doğanın yok edilmesi, ulusal gelir hesaplarına yansıtılmıyor. Böylece “tüketilen doğa” sanki sabit kalıyormuş gibi yanlış bir hesap yapılıyor. Ama suç ve risklere karşı yapılan güvenlik harcamaları ve kullanılan ekonomik kaynaklar ulusal gelire katkı olarak hesap ediliyor. Böylece ortaya gerçeklerle alakası olmayan bir ulusal gelir tutarı çıkıyor. İşte bu nedenle Northwestern Üniversitesi’nden Robert Eisner, bütün düzeltmeler yapıldıktan sonra, resmî olarak tahmin edilen ulusal gelirin, gerçek ulusal gelirden yüzde 50 oranında az olduğunu ileri sürüyor.

Gelelim Türkiye’de ulusal gelirin azalmasından fayda bekleyenlere... Ergenekon iddianamesinde belirtildiği gibi ekonomide kriz çıkmasından fayda umanlar hiç umutlanmasınlar. Seçilmiş hükümeti ekonomik kriz çıkartarak düşürmeleri, açıklanan verilere göre mümkün değil. Çünkü 2009’da ücret ve maaşlar 2008’e göre reel olarak arttı. 2008’de 1998 fiyatlarıyla beş milyar lira olan ücretler, küresel ekonomik krize rağmen Türkiye’de 2009’da 5,1 milyar liraya yükseldi. Anlayacağınız emek gelirleri gerilemedi. Ayrıca mali sektör, tarım, oteller ve lokantalar, gayrimenkul kiralama, konut sahipliği, eğitim ve sağlık sektörü gelirleri reel olarak çoğaldı. Sadece kriz lobisinin yarattığı korkular nedeniyle, azalan iç talep ve küresel krizden dolayı daralan dış talep, ticaret ve imalatla reel gerilemeye neden oldu. Özel sektör gelirleri azaldı. Özel sektör gelirlerindeki azalmanın bir kısmı da “özel sektörün” doğru üretim bilgisi vermediğinden kaynaklandı. Aslında ticaret ve imalat sanayii cari fiyatlarla gerilemedi. Reel olarak gerilediği de şüpheli. Ayrıca dünya hammadde fiyatlarındaki azalmalar bir ölçme yöntemi olarak doğru kullanılabileseydi ulusal gelirden reel gerileme olmayabilirdi.

Anlayacağınız, Türkiye’de, “ekonomik kriz” çıkartarak seçilmiş hükümeti düşürmek isteyenlere 2009 milli geliri de yardımcı olamadı maalesef.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Angela Merkel niye geldi

Süleyman Yaşar 06.04.2010

Yunanistan’ın kamu bütçesi açığı, hızla artan silah alımları ve savunma harcamaları yüzünden büyüdükçe büyüdü ve bütçe açıklarını kapatmak için alınan iç ve dış borçlar bir süre sonra ödenemez hale geldi. Yunanistan son aylarda işte içine yuvarlandığı bu mali krizin devasa sorunlarıyla boğuşuyor.

Yunanistan 2000-2008 yılları arasında –inanmak zor ama-, 76,2 milyar dolar savunma harcaması yaptı. Bu küçük ülkenin yıllık silah alımları ve savunma giderleri sürekli artıyor. O’nun savunma harcamaları yükseldikçe, Türkiye’ninki de yükseliyor. Çünkü Türkiye de benzer silahlar satın alıyor ve savunma harcamalarını çoğaltıyor.

Tecrübeli bir savunma uzmanının belirttiğine göre, Yunanistan “it dalaşı” adı verilen Ege denizinde savaş uçaklarının karşılıklı güç gösterisi için sürekli uçak kaldırmak zorunda kalıyor. Çünkü Türkiye’den kalkan her uçak için Yunanistan, gerek olmadığı halde, önleme amaçlı olarak Ege’de uçak kaldırıyor. Öyle ki, Yunan askerî jetleri, hava üslerinde soğumaya fırsat bulamıyor. Sürekli motorları çalışır halde beklemek zorunda kalıyor. Tahmin edersiniz ki, bunun da maliyeti oldukça yüksek oluyor ve Yunanistan’ı iyiden iyiye yıpratıyor.

Peki, iki NATO üyesi ülke arasında böyle bir gerginliğe gerek var mı?

Tabii ki yok. Peki, kim yaratıyor bu gerginliği? Silah satan ölkeler yaratıyor.

Savunma uzmanları, en son silah satışına örnek olarak Almanya Başbakanı Angela Merkel'in Türkiye ziyaretini gösteriyorlar. Zira Almanya, bu dönemde hem Yunanistan'a hem de Türkiye'ye 214 sınıfı denizaltı satıyor.

Yunanistan dört, Türkiye altı tane 214 sınıfı denizaltı almak için Almanya ile anlaşma imzaladı. Mali kriz nedeniyle dibe vuran Yunanistan, yapımının hatalı olduğunu söylediği bu denizaltıları almak istemedi. Ama Almanlar "sizi mali krizden kurtarmayız" baskısı yaparak Yunanistan'ın 'hatalı' denizaltıları almaktan vazgeçmesini önlediler.

Türkiye'ye gelince... Aynı denizaltılardan altı adet alabilmek için kredi arıyor. Yapım anlaşması imzalanan bu altı denizaltı için, Hazine Müsteşarlığı iki milyar avro kredi arayışını sürdürüyor. Düşük faizli uygun koşullu kredi için finans kuruluşlarıyla müzakereler yapılıyor.

Gelelim denizaltıların özelliklerine... Yunanlılar, 214 sınıfı Alman denizaltılarına haklı olarak itiraz ediyorlar. Çünkü bu denizaltılar, tecrübeli savunma uzmanlarının belirttiğine göre, su yüzüne çıkarken aşırı derece yan yattıyor ve çok gürültü çıkartıyor.

Özellikle su yüzüne çıkarken çok gürültü çıkartan denizaltı, kabul edersiniz ki makbul değil. Çünkü yerini hemen belli ediyor. Zaten Almanlar da bu nedenle 214 sınıfı denizaltıları kendileri kullanmıyorlar. Ya, ne tür denizaltı kullanıyorlar?

Almanlar 212 sınıfı denizaltı kullanıyorlar. Kendilerinin kullanmadığı 214 sınıfı bu denizaltıları da yüksek fiyatlarla Yunanistan ve Türkiye'ye satıyorlar. Böylece NATO ve Avrupa Gümrük Birliği üyesi Türkiye ve Yunanistan'ı gereksiz kamu harcaması yapmaya zorluyorlar.

Peki, niye yapılıyor bütün bunlar? "Almanya silah satsın para kazansın" düşüncesiyle yapılıyor.

İşte, Almanya Başbakanı Angela Merkel, geçen hafta Türkiye'ye denizaltı satışı için gelmiş. Hatta Merkel'in Almanya'da Türkçe öğrenim yapacak okul açılmasına "evet" demesinin nedeninin de, Alman denizaltıların Türkiye'ye satışının tehlikeye girmemesi olduğu ileri sürölüyor. Meğer 'okul gürültüsü'nün arkasında gürültölü denizaltılar varmış!

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Anayasa'da yapılması gereken değişiklik

Süleyman Yaşar 07.04.2010

Soğuk savaş bitti ama, silah üretimi ve satışları dünyada var gücüyle devam ediyor. Hatta soğuk savaşın son bulmasının ardından silah üretimi ve satışının azalması beklenirken, hem üretim hem de satışlar hızla artıyor.

İki komşu ölkü Türkiye ve Yunanistan, silah alımlarını sürekli arttıran ölkeler arasında yer alıyorlar. Halbuki bu iki ölkenin karşılıklı bu kadar silah almasına hiç gerek yok. Peki, niye alıyorlar?

Silah satan gelişmiş ölkeler, sürekli gerginlik yaratıp iki ölküyü silah almaya zorluyorlar. Tabii içerde de bu silah alımlarının artarak sürmesini isteyen ve gerginlikten güç devşiren ciddi bir lobinin bulunduğunu da

unutmamak lazım.

Milyarlarca dolarlık bu silah alımları, sonunda Yunanistan'ın kamu maliyesini büyük bir krize soktu. Türkiye'yi de ileride böyle bir krize sokabilir. Böyle bir riskin olmadığını hiç kimse söyleyemez. İşte bu nedenle bugünden önlem almakta fayda var.

Peki, silah alımlarına karşı nasıl bir önlem almak gerekiyor?

Bunun yolu, silah alımı kararlarının ABD'de olduğu gibi parlamentodan geçirilmesi. Amerikan ordusunun on yıllık tedarik planları ve Amerikan şirketlerinin ülke dışına silah satışları, Temsilciler Meclisi ve Senato'nun iznine tâbi.

Oysa bizde "Askerî stratejik hedef planının" hayata geçirilmesi anlamına gelen "on yıllık tedarik planları" TBMM'ye getirilmiyor. Aslında askerler, "on yıllık tedarik planlarının" TBMM'nin onayına sunulması için 1995'te dönemin cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e bir sunum yapıyorlar. On yıllık tedarik planları için TBMM'nin onayını istiyorlar. Ama Demirel "ben ordumu denetletmem" diyerek askerlerin talebini geri çeviriyor.

Peki, on yıllık tedarik planları Süleyman Demirel'in zannettiği gibi gizli mi? Değil. Çünkü tedarik edilecek silah ve malzeme ihaleye çıkarıldığı için zaten ilgili herkes ve dünya her şeyi biliyor. Ama bilmeyen sadece Türk milleti.

O halde askerler açısından gizli olması gereken nedir? Askerlere göre gizli olması gereken tek unsur var. O da "askerî personelin eğitim seviyesi". Askerlere göre, "düşman her şeyi tesbit edebilir ama emir komuta ilişkisini" tesbit etmesi zordur. Güçlü bir emir komuta sistemi varsa, o ordu güçlü ordudur. Emir komuta seviyesinin gücü ordunun kalitesini belirler. Dolayısıyla hangi silah alınacak? Hangi malzeme alınacak? Askerlere göre bunlar gizli kapaklı konular değil. Zaten gizlemek de mümkün değil.

Peki, ne yapmalı?

Anayasa değiştirilirken, "askerî stratejik hedef planlarına ilişkin on yıllık tedarik planları", TBMM'nin Anayasa'da belirtilen görevleri arasına konulsun. Savaş kararı veren TBMM, hangi silahların alınacağına da karar versin. Böylece vatandaş askeriyenin neler aldığını bilsin. Ve temsilcileri aracılığıyla silah alımlarını onaylasın veya reddetsin. Böylece askerler, silah ve malzeme alımı nedeniyle gereksiz harcama yapmakla itham edilmekten kurtulurlar.

Not: Tecrübeli bir savunma uzmanı, 1995 yılında dönemin cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e yapılan sunumun Cumhurbaşkanlığı arşivinden bulunabileceğini belirtiyor.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

En çok ne yiyoruz

Süleyman Yaşar 08.04.2010

Bitkisel üretim verileri Türkiye İstatistik Kurumu tarafından 30 Mart 2010'da yayınlandı. 2009 yılında bir önceki yıla göre tahıl ve meyve üretimi arttı, sebze üretimi azaldı.

Tahıl üretimi 2009 yılında bir önceki yıla göre yüzde 14,6 oranında yükselerek 33,6 milyon ton oldu. Tahıllar içerisinde buğday üretimi yüzde 15,8 oranında artarak 20,6 milyon ton, arpa üretimi yüzde 23,4 oranında artarak 7,3 milyon tona ulaştı. Mısır üretimi ise yüzde 0,6 oranında azalarak 4,3 milyon ton oldu.

Meyve üretimine gelince... 2009 yılında bir önceki yıla göre elma üretimi yüzde 11,1, armut yüzde 8,1 portakal yüzde 18,4, üzüm yüzde 8,8, incir yüzde 19,2 oranında yükseldi. Fındık yüzde 37,6 oranında ve antepfıstığı üretimi yüzde 31,9 oranında azaldı.

Sebze üretim rakamları ise 2009'da bir önceki yıla göre, genel olarak geriledi. Domates yüzde 2,2, kuru soğan yüzde 7,8, kavun yüzde 4, karpuz üretimleri yüzde 4,8 oranında azaldı. Taze fasulye yüzde 7,2, sivri biber yüzde 2,5 oranında üretim artışı gösterdi.

Gelelim son günlerde en çok tartışılan kuru soğan fiyatlarına... Kuru soğan fiyatlarının niye hızla yükseldiğini üretim rakamlarındaki gerilemeye bağlayabiliriz. Çünkü 2009 yılının ekim ayında kilosu 70 kuruş olan kuru soğanın kilosu son günlerde marketlerde dört-beş liradan satılıyor. Bu hızlı fiyat yükselişini, kuru soğanın domuz gribine iyi geldiği tavsiyesinden kaynaklandığı da belirtiliyor. Üretiminin gerilemesi ve talebin hızla artması son yedi ayda fiyatların yaklaşık yedi kat yükselmesine neden oldu.

Peki, kuru soğan fiyatları nasıl artış gösterdi? Geçtiğimiz son dört ay içerisinde kuru soğan fiyatları incelendiğinde TÜİK verilerine göre, 2009 aralık ayında bir önceki aya göre yüzde 19,59 oranında arttı. Kuru soğan fiyat artışları hızını yeni yılda da kaybetmedi. Kuru soğan fiyatları 2010 yılı ocak ayında bir önceki aya göre yüzde 23,69, şubat ayında yüzde 10,36 ve mart ayında yüzde 11,55 oranında yükseldi.

En çok ne yediğimize gelince... Bitkisel üretim rakamlarını vermemize rağmen, bu üretimin, önemli miktarı iç tüketime ayrıldığı için insanın doğrudan tükettiği ürünler arasında en çok "buğday" tüketiyoruz. Türkiye, dünyada, en çok ekmek tüketen ülke olarak biliniyor. Buğday tüketiminin ilk sırada olması bu veriyi doğruluyor. Ardından domates ve üzüm geliyor. Dördüncü sırayı karpuz alıyor. Beşinci sırada elma, altıncı sırada kuru soğan yer alıyor. Anlayacağınız ilk iki sırada yer alan ekmek ve domates temel yiyeceğimiz olarak görünüyor.

suleymanyasar34@gmail.com

Bitkisel üretim (Milyon ton)

Yıllar

2008

2009

Buğday

17,3

20,6

Domates

10,9

10,7

Üzüm

3,9

4,2

Karpuz

4,0

3,8

Elma

2,4

2,7

Kuru soğan

2,0

1,8

Kavun

1,7

1,6

Portakal

1,4

1,6

Zeytin

1,4

1,2

Çay

1,1

1,1

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bankaların vatandaşa eziyeti

Süleyman Yaşar 09.04.2010

Bir bankaya para yatırmaya, çekmeye ya da benzeri gişe işlemleri için gittiğinizde sabahtan akşama kadar bekleyebilirsiniz. "Şimdi nereden çıktı böyle bir uzun bekleme," diyerek sorabilirsiniz. Anlatayım.

Bankalarda gişe işlemleri, müşterilerin, numaratörden aldıkları sıra numarasına göre yapılıyor. Bir bankaya para yatırmaya gittiğinizde, eğer o bankanın, kredi kartı sizde yoksa aldığınız sıra numarası hiçbir işe yaramıyor. Bankaya, önce siz gidip sıra numarası alsanız bile, sizden sonra gelenlerin, o bankanın, kredi kartları varsa, sizin sıra numaranız geriye atılıyor. Ve saatlerce oturup bekliyorsunuz. Sıra numarasını işaret eden "ses" geldiğinde "sıra bana geldi" diyerek fırlıyorsunuz ama nafile, sıra sizden sonra gelen banka kredi kartı sahibine geçiyor. "İlk gelen, hizmeti önce alır" prensibi artık bankalarda uygulanmıyor. Bankalar âdeta bir özel kulübe dönüşmüş. Kulüp üyeleri önce hizmeti alıyorlar, siz, kulüp üyesi değilseniz saatlerce oturup beklemek zorunda kalıyorsunuz.

Peki, eşitlik ilkesini bozan bu uygulamaya kim dur diyecek? Tabii ki Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu. Ama onlar da sadece bankaların sermaye yeterlilikleriyle uğraşıyorlar. Halbuki BDDK, stratejik planına, hedef olarak "müşteri hak ve menfaatlerini koruyucu uygulamaların geliştirilmesi" diyerek bir hedef koymuş ama bu hedef herhalde laf olsun diye yazılmış. Arayan soran yok. Bankalar müşteriye istedikleri gibi davranmakta serbest.

Bankaların müşteriye eziyetinden bahsederken geelim Akbank konusuna... "Akbank, noter ve avukat üçlüsü" başlıklı yazım üzerine pek çok şikâyet maili geldi. Akbank'tan şikâyetçi çok sayıda müşteri var. Gelen maillerden bir tanesi şikâyetini şöyle dile getiriyor: "Ben taşrada Akbank müşterisi bir işletmeciyim. Size Akbank'ın her yıl kârlılığını nasıl bir kurnazlıkla arttırdığına örnek vereceğim. Hesap cüzdanı yazdırma ücreti 0,75 kuruş (her cüzdanda). Pos hizmeti ücreti 4,5 TL (her ay). Düşük ciro ücreti 30 TL (her ay). Benim yakalayabildiğim bu ve bunun benzeri kurnazlıklar, eminim daha da vardır. Bir de başlangıçta bankamatiklerde para yatırmak ücretsiz idi şimdi 5 TL. Bitmedi, başlangıçta internet bankacılığında havale ve EFT bedava idi şimdi havale 1 TL, EFT 3 TL. İnanın benim kullanmadığım hizmetler için de bu saydıklarım gibi ilave ücret icat eden tek ve en çok kâr açıklayan banka Akbank'tır. Lütfen bunu da köşenize taşıyın ve bunları tekrar geri alabilmenin yolunu da bizimle paylaşın..."

Gelelim başka bir bankaya... Ziraat Bankası, Türkiye'nin en büyük bankası. Sermayesi devlete ait olduğu için geniş bir girişimci ve müşteri kitlesine hizmet vermesi gerekiyor. Ama bu banka hafta başında *Yeni Şafak* gazetesinin manşetinde belirttiği gibi "kendisi büyük hizmeti küçük" bir bankaya dönüştü. Peki, ne yaptı bu banka? Topladığı mevduat arttığı halde kredilerini aynı oranda arttırmayarak, ekonomik kriz döneminde, âdeta piyasaları tıkadı. Birkaç büyük bankayla birlikte kredi faizlerini yükselterek orta ve küçük ölçekteki bankaların

kredi vermesini engelledi. Böylece, kârını, kredi vererek yükselteceği yerde “yüksek faizle az kredi” vererek arttırdı.

Peki, böyle bir devlet bankası olur mu? Olmaz. Hemen özelleştirilmesinde fayda var. Yarın kredi olarak kullandırmayıp, üzerine oturduğu, âtil paralardan dolayı zarar ederse, bari, bu zararları vatandaş ödemesin. Ayrıca devletin parasıyla kimse kendisine imparatorluk yaratmaya da çalışmasın. Acilen Ziraat Bankası’nın özelleştirme ilanlarını vermekte fayda var. Satışından elde edilecek parayla belki köprü, okul, hastane, yol yapılır vatandaşa biraz faydası olur.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başbakan: TOBB engelini aşacağım

Süleyman Yaşar 12.04.2010

Esnaf ve sanatkârların sorunlarını çözmek için hükümet yeni bir paket açtı. “Esnaf ve Sanatkârlar Değişim, Dönüşüm, Destek Strateji Belgesi ve Eylem Planı” adı verilen yeni önlemleri hafta sonunda Başbakan Tayyip Erdoğan açıkladı.

Yeni açıklanan pakette, esnaf ve sanatkârların rekabet gücünün artırılması hedefleniyor. Başbakan, on yıl kötü yönetilmiş bir ekonominin mağduru olan 1 milyon 900 bin esnafın gelirini arttırmak için 2002’de yüzde 47 olan esnaf kredi faizini 2010’da yüzde 6,5’e indirdiklerini belirtti. Yapılan sicil affıyla esnafın yeniden kredi kullanmaya başladığını ileri sürdü. Ayrıca belli bir gelirin altında kazanan esnafa “vergiden muaf esnaf belgesi” verileceğini söyledi.

Başbakan’ın hafta sonunda yaptığı belki en önemli açıklama, sorulan bir soru üzerine geldi. “Yapısal bir problem olan işsizliği nasıl çözeceksiniz” sorusu üzerine Başbakan Tayyip Erdoğan “işsizliğin yapısal olmadığını, sanal olduğunu” söyledi. Başbakan’a göre “işadamları kârlarını arttırmak için işçiyi sömürüyorlar. Emeği sömürerek kârlarını arttırıyorlar. Halbuki Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği’nin (TOBB) bir milyon 300 bin üyesi var. Her işadamı bir yeni işçi alsa işsizlik üç puan düşecek. İlave işçinin işadamına maliyeti de yok. Ama maalesef “TOBB bu öneriyi bir türlü hayata geçiremedi” dedi.

Başbakan konuşmasında kadın emeği üzerinde de hassasiyetle durdu. Başbakan, işadamlarının kadın emeğine acımasız olduğunu ve kadınları sigortasız çalıştırdıklarını ileri sürdü. Özellikle “tekstil sektöründe kadın işçilerin sosyal güvenlik primlerini yatırmadıklarını” belirtti. Kayıtdışı ekonominin, yüzde 50 oranında olduğunu, bu konuyu da TOBB’a ilettiklerini “vergi ve sosyal güvenlik primlerini” üyelerinin yatırtmalarını istediklerini ileri sürdü. Ama bu konuda da “TOBB’un pek bir şey yapmadığını” belirtti. Verginin yüzde 85’ini büyük firmalar ödüyor. Orta ve küçük işletmeler vergi ödememekte direniyor. Onlar da vergi ve sosyal güvenlik primi ödeyecekler dedi.

Başbakan “madem TOBB yapmamakta direniyor artık TOBB’u aşip kendimiz gidip her ilde Ticaret ve Sanayi Odalarıyla doğrudan görüşüp istihdamı yükseltmek için uğraşacağız. İşçinin sosyal güvenlik primlerinin yatırılmasını sağlayacağız” diyerek şimdiye kadar olanlardan farklı bir açıklama yaptı.

Gerçekten, TOBB, kriz döneminde zorlukların aşılması için üyelerine kredi vermedi. Halbuki üyelerinden topladığı paraları bankalarda tutacağına “üyelerine kredi” olarak kullanılabılırdi. TOBB, hükümetin önerdiği

her işadami ilave bir işçi alsın önerisine de sıcak bakmadı. Sanki muhalefet partisi gibi hareket etti. Adeta krizin derinleşmesini bekledi. Ama TOBB'un beklentisi gerçekleşmedi.

Amerikan kaynaklı küresel mali krizi, AK Parti hükümetini, düşürmek için kullanmayı planlayanlar, emellerine ulaşmadılar. Anlaşılan hükümet, bundan sonra, istihdamı arttırmak için artık her ilin tüccar ve sanayicileriyle doğrudan temasa geçecek. Genel seçimler öncesinde istihdamı arttırmak için ilave işçi almalarını, emekçiye acımasız davranmamalarını, kârlarından bir miktar vazgeçmelerini isteyecek. Belki de doğrusu bu. Çünkü Başbakan "Emeği sömürerek zengin oldum" demek olmaz diyerek işadamlarını uyardı.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ege'de bahar ne zaman

Süleyman Yaşar 13.04.2010

Yunanistan, kamu maliyesinin sürdürülemez hale gelmesiyle krize girdi. Aşırı bütçe açığını gören bankalar, Yunanistan'a borç vermekte tereddüt ettiler. Bunun üzerine Yunanistan, borçlarını çevirebilmek için avro üzerinden yüzde 7,5 oranında faiz ödemeye başladı.

Böylesine yüksek bir faizi ödemesi, ileride çok daha büyük bir borç ödeme sorunu çıkartacağı için, Avrupa Para Birliği'ne üye ülkeler hafta sonunda bir ara formül buldular. Yunanistan'a yüzde 5 faiz oranıyla 30 milyar avro borç vermeyi kararlaştırdılar. Eğer Yunanistan piyasalardan daha iyi faiz oranlarıyla borç bulamazsa, AB Para Birliği'ne üye ülkelerin bu kredisini kullanacak. Ayrıca, isterse IMF desteği de alabilecek.

Peki, Yunanistan'a yardım yapılmayıp, neden yüzde 5 faiz oranıyla kredi veriliyor? Yunanistan'a yardım yapılmasını Almanya istemedi. Çünkü, Almanlar, müsrif olduklarını ileri sürdükleri Yunan halkının artık bir ders alması gerektiğini ileri sürdüler. Bu nedenle yardıma karşı çıktılar.

Oysa ders alması gereken Yunan halkı değil, Yunan devleti. Sorun, Yunan halkının aşırı tüketiminden kaynaklanmadı. Sorun, Yunanistan devletinin aşırı harcama yapmasından kaynaklandı.

Gelelim Yunanistan devletinin nelere para harcadığına... Yunanistan devletinin harcamaları içinde askerî harcamaların yeri oldukça büyük. Bunun altında da, özellikle Ege Denizi'nde Türkiye ile yaşanan gerginlikler yatıyor ve bu Türkiye ile Yunanistan arasındaki itiş kakış, askerî harcamaları arttırıyor. Öyle ki... Yunan uçakları, sürekli olarak, Türk uçaklarını motor çalıştırarak bekliyorlar. Bir Türk uçağı havalandığında, hemen bir Yunan uçağı Ege Denizi'nde önleme yapıyor. Mücadele sadece gökyüzünde mi yaşanıyor? İki ülkenin sadece hava kuvvetlerine yaptıkları harcamalar mı artıyor? Elbette hayır.

Ayrıca askerî gemi ve denizaltı alımları hem Yunanistan'ı hem Türkiye'yi gereksiz kamu harcaması yapmaya zorluyor. Yunan halkını müsriflikle suçlayan ve kesenin ağzını sıkı tutarak Yunanlılara bir ders vermeye çalışan Almanlar, Türkiye'ye altı adet, Yunanistan'a dört adet 214 sınıfı aşırı yan yatan ve su yüzüne çıkarken çok fazla ses çıkartan, üstelik kendilerinin kullanmadıkları denizaltıları satıyorlar. Sıkı durun... İki ülkeye satılan denizaltıların bedeli 3,2 milyar avroyu buluyor. Anlayacağınız açtıkları krediler, denizin altından kendilerine geri dönüyor.

Halbuki NATO üyesi olan Türkiye ve Yunanistan arasında Ege Denizi'ndeki gerginlikler giderilse, Yunanistan bütçesi pek fazla açık vermeyecek. Almanya, Fransa ve Britanya bir olup, Türkiye ve Yunanistan'ı Ege sorunları konusunda uzlaştırsalar, iki ülkenin mali problemleri azalacak. Ama bu zengin ülkeler silah satmak amacıyla adeta gerginliklerin sürmesini istiyorlar. Hatta zaman zaman da gerginlik yaratıyorlar.

Gelelim dünyadaki askerî harcamalara... 2008 yılında askerî harcamalar, SIPRI (*Stockholm International Peace Reserch Institute*) verilerine baktığımızda, 2007 yılına göre reel olarak yüzde 4 oranında artarak 1 trilyon 464 milyar dolara ulaştı. Ayrıca, 2008 yılında, askerî harcamalar 1999 yılına göre reel olarak yüzde 45 oranında arttı. Halen dünya yıllık gelirinin yüzde 2,4'ü askerî harcamalara ayrılıyor. Soğuk Savaş'ın bitmesine rağmen askerî harcamaların yükselmesi garip gelebilir ama gerçek bu. Askerî harcamalar sıcaklığını koruyor.

Prag'da geçen hafta ABD ve Rusya arasında imzalanan nükleer silah indirimi anlaşması Türkiye ve Yunanistan'a örnek olmalı. Başbakan Tayyip Erdoğan'ın mayıs ayında yapacağı Yunanistan ziyaretinde, ortaya ABD-Rusya resmi çıkmalı ve Ege'de barış sağlanmalı.

Aksi takdirde her yıl Yunanistan 10 milyar dolar, Türkiye de 15 milyar dolar tutarında askerî harcama yaparak bütçelerini denkleştiremezler ve vatandaşlarını iyi yaşatamazlar. İşsizlerine iş bulamazlar. İşte bu nedenle Ege Denizi'ndeki gerginlikten faydalanarak silah satan ve kürsüye çıktığında da sürekli barıştan söz eden devletlerin oyununa artık bir son verilmeli. Bu oyuna son vermek, Yunanistan'ın ve Türkiye'nin yöneticilerinin sorumluluğudur, vatandaşlarına savaş yerine barış, zenginlik ve refah sunmak onların görevidir.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Batınca devlete ödetirsen, 'birer işçi alın' deyince kızmayacaksın

Süleyman Yaşar 14.04.2010

Başbakan Tayyip Erdoğan statükoyu savunan işadamlarını yine kızdırdı. Başbakan'ın "Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)'nin 1 milyon 300 bin üyesi var her biri bir işçi alsa işsizlik üç puan düşer" önerisine piyasa ekonomisinde, talep olmadan, işçi alınmaz diyerek işadamları karşı çıktı. İşadamlarına şu soruyu sormak gerekiyor.

Peki, piyasa ekonomisinde zarar edince devlete ödetmek var mı? İçini boşaltarak batırdığınız bankalarınızın 72 milyar dolara ulaşan zararlarını vatandaş hâlâ ödemeye devam ediyor. Batan şirketlerinizi Hazine'ye devredip kaçırdığınızda zararlarını yine vatandaş ödüyor. Zararlarınızı vatandaşa ödetirken iyi; "birer işçi al" önerisine birden gerilip, sinirlenmek pek tutarlı olmuyor.

Başbakan işadamlarını kızdıracak başka değerlendirmeler de yaptı. "Kadın emeğini sömürüyorsunuz. İşçilerin sosyal güvenlik primlerini yatırmıyorsunuz ve vergi ödemiyorsunuz" dedi. Söyledikleri doğru. Çünkü vergi gelirlerinin yüzde 70'i dolaylı vergilerden oluşuyor. Bu vergileri mal ve hizmetleri tüketen vatandaşlar ödüyor.

Gelelim tekrar istihdam meselesine... 2008 yılının son çeyreğinde derinleşen dünya mali kriziyle birlikte bazı işadamları fabrikalarında çalışan işçilerin yarısının işine son verdi. Ama kalan işçiyle aynı düzeyde üretim yapmaya devam etti. Çünkü işçilere "bakın sizi de atarım" diyerek, sekiz saat yerine 12 saat çalıştırdı. İşçiyi işten

çıkartıp bu defa sigortasız çalıştırmaya başladı. Yaşananlara dair bir tekstil işçisi yakınından gelen mektubu aynen aktarıyorum

“Size işten çıkmak zorunda kalan bir tekstil işçisinin hikâyesini yazmak istedim.

Kendisi Urfa’dan bir ay önce İstanbul’a geldi. Amacı daha iyi ücretlerle yeni bir tekstil fabrikasında çalışmaktı. Bir haftalık arayışları sonunda ‘..... tekstil’ adlı bir firmada 600 TL aylıkla iş buldu. Hayatını düzene sokmak, evlenmek, İstanbul’da kalıcı olmak hayalleriyle yaşayan akrabam maalesef hayallerinin kurbanı oldu.

Bunun sebebi ‘.....tekstil’ zihniyeti. Makine ustası olarak çalışan akrabamdan ve onun gibi işçilerden, fabrikanın, günlük minimum 11 saat çalışma istediğini, söylüyor. Kendisinin 12 saatten daha fazla ve çok yoğun bir tempoyla çalıştırıldığı, geçici olarak kaldığı akraba evine ulaştığında bacaklarının nasıl şiştiğini fark ettiğini anlatıyor. Bu iş temposuna ayak uyduramadıkları için sürekli olarak işçiler fabrikadan ayrılıyor. Tabii piyasada çalışmak isteyen yeterince tekstil işçisi olduğundan, fabrikalar yeni işçi bulmakta zorlanmıyorlarmış.

Fabrikanın bir başka ilginç yanı işçilere haftalık izin vermemesi imiş. İşçilere çalışma izni yok! ‘Beğenmiyorsan çalışma! Seninle uğraşamayız!’ anladığım kadarıyla bu tekstil şirketinin mantığı İstanbul’daki diğer tekstil firmaları tarafından da sahipleniliyor. İşçiler ölümüne çalıştırılıyor. Anlamadığım nokta ise bu fabrikaları denetlemesi gereken denetim mekanizmasının ne işlerle uğraştığı. Ayrıca işçilerin haklarını denetleyen öyle bir mekanizma var mı emin değilim.

Bu fabrikaları denetlemek çok mu zor? Firma sahiplerinin işçileri günlük 12 saat değil de sekiz saat çalıştırıp haftada bir gün izin vermesi, onlar için ne kadarlık bir maddi kayba sebep olur?

Sizden dileğim, haklarını savunamayan ezilen işçilerin haklarını daha fazla gündeme getirmeniz. Patronların cebine giden her kuruşun hesabını sorgulamanız.”

Mektupta dile gelen isteğin bir benzerini Başbakan sorguladı ama işadamları sinirlenip bağırmaya başladı. Hatta işadamlarının derneği TÜSİAD’ın başkanı, başbakanın önerisi için “Birer işçi alın kulağa hoş geliyor ama sürdürülemez” diyor.

Peki, banka sahiplerinin, içini boşalttıkları bankalardan kalan “72 milyar dolarlık” banka batağını ödemeye devam ediyoruz ve ekonomi sürdürülüyor. Demek ki istenirse sürdürülebilir. Birer işçi alın, hiçbirinizi batırmaz korkmayın.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Halka arz seferberliği

Süleyman Yaşar 15.04.2010

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) elele vererek şirketlerin halka açılması için yeni bir çalışma başlatıyorlar. İstanbul ve Anadolu’dan 2000 şirket halka açılmaya hazırlanmak için mayıs ayında İstanbul’a davet edilerek bilgilendirilecek. Şirketler, halka açılmak amacıyla yatırım bankaları, aracı kurumlar, hukuk müşavirleri, denetçi firmalarla biraraya getirilerek halka arz imkânları anlatılacak.

Böylece, büyümek isteyen firmalar "finansman maliyeti olmadan" fon bularak yatırımlarını finanse edebilecekler.

Ayrıca SPK ve İMKB Başkanları Prof. Dr. Vedat Akgiray ve Hüseyin Erkan'ın verdikleri bilgilere göre "halka açılmak" isteyen KOBİ'lere kredi ve gerekirse hibe desteği de yapılacaktır. Dolayısıyla Türkiye'de ilk defa halka açılma yardımı uygulamaya geçirilecek. Belki ilave bir bilgi vermekte fayda var. Halen SPK'da halka açılmaya hazır vaziyette 21 tane firma var.

"Peki, halka açılmanın Türkiye'ye ne faydası var" sorusu hemen aklınıza gelebilir. Halka açılma yoluyla şirketler kurumsal bir kimlik kazandıkları için artık toplumun malı oluyorlar. Böylece bir veya iki nesil süren aile şirketleri çok uzun süreli hayatta kalma başarısı gösteriyorlar. Ayrıca "tasarruflar" doğrudan yatırımcılarla buluştuğu için yatırım maliyetleri azalıyor ve ülkenin rekabet gücü artıyor.

Halka açılmanın istihdama olan katkısına gelince... Halka açılan şirketler yeni yatırımları daha kolay finanse ettiklerinden eleman alımını hızla arttırabiliyorlar. Dolayısıyla toplam istihdama katkıları diğer şirketlere göre daha fazla oluyor.

Gelelim halka açılma seferberliğinin başka bir boyutuna... İstanbul'un finans merkezi olabilmesi için derinliği ve işlem hacmi olan bir "menkul kıymetler borsasına" ihtiyaç var. Bu amaçla yeni bir uygulama başlatılıyor. Hisse senedi piyasalarına "piyasa yapıcılar" getiriliyor. Böylece hisse senedi piyasalarına likidite sağlayan ve fiyatlarda manipülasyonu önleyen kuruluşlar İMKB'ye olan ilgiyi arttıracak. Hisse senedi piyasalarında işlem hacmi ve derinlik artacak. Böylece küçük yatırımcının zarara uğrama olasılığı azalacak.

Sermaye piyasalarında, alınan bu yeni kararlara paralel olarak pek çok büyük yabancı finans kuruluşu SPK ve İMKB başkanlarıyla görüşmek için sıraya girmişler. Onların istekleri finans merkezi olarak gördükleri İstanbul'da yeni faaliyet alanları açmak. Çünkü İstanbul'un rakibi olan şehirler, yaşanan son mali krizde, zora girdiler. Oysa İstanbul, krizden güçlü olarak çıkmayı başardı. İstanbul'da batan bir banka ve finans kuruluşu olmadı. İstanbul'a güven yükseldi. Bir de İstanbul'un eleman kalitesi diğer Doğu Avrupa ve Orta Doğu şehirlerine göre iyi durumda. Tecrübeli finans uzmanları, muhasebe denetçileri ve hukukçular İstanbul'da yeterli sayıda var. İşte bütün bu özellikleri İstanbul'un finans merkezi olması için yeterli kabul ediliyor.

Bölgesel bir finansal gelişmeyi de duyurmakta fayda var. Balkanlar, Karadeniz ve Kafkasya'dan 33 ülkenin menkul kıymet borsaları İstanbul üzerinden dünyaya açılmak istiyor. İMKB'nin teknik altyapısı bu açılıma müsait olduğuna göre "İstanbul'un geleceği çok parlak görünüyor" tesbitini yapmak yanlış olmaz herhalde.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hacer Hanım'dan Akbank'a mektup var

Süleyman Yaşar 16.04.2010

Akbank'ın müşterileri şikâyetlerini göndermeye devam ediyorlar. İşte Hacer Hanım'ın mektubu,

"Tünel Geçidi'nde küçük sayılmayacak bir yeme-içme işletmesini cansiperane yürütüyorum. Başlarda tek sahibi olduğumu zannederken aslında öncelikli ortaklarımın bankalar olduğuna geç de olsa uyandım. Hiç de yabana atılmayacak meblağlara dokunamadan ertesi günü hesabımıza geçenleri kabulleniriz, o da "sistem"lerinde bir

sorun yoksa... Önceleri bedelsiz aldığımız çek karnelerine sonraları karne, daha sonra yaprak başına bir bedel ödediğimiz malum da en son AKBANK'a aşağıda belgelediğimiz dayatma sigortayı yıllık ödemek zorunda kaldık; çek defteri kullandığım ve her sayfasına 500 TL değer biçildiği için."

Anlayacağınız, Akbank'a, çek defteri kullanıyorsanız zorunlu olarak sigorta poliçesi bedeli ödemek zorunda kalıyorsunuz. "Çek defteri kullananlar sigorta yaptırmak zorundadır" şeklinde bilinen bir yasal düzenleme yok. Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurumu'nun konuyu incelemesinde fayda var. Hazine Müsteşarlığı da sigorta açısından konuyu incelerse daha iyi olur. Vatandaşın dertlerini çözmek için zahmet ederlerse tabii.

Diğer ülkelerdeki bankacılık uygulamalarına gelince... Dünyada bankalar, küçük ve orta büyüklükteki işletmelere büyümeleri için fırsat verirler. Onların ceplerini boşaltmazlar. İşletmeler büyüdükçe kendilerinin de büyüceğini bilirler. İşte bu nedenle pek çok ülkenin pek çok büyük bankası vardır.

Aktif büyüklüğü açısından dünyanın en büyük bankası Britanya bankası Royal Bank Of Scotland'ın aktif toplamı 3,9 trilyon doları buluyor. İkinci sırada yer alan Alman bankası Deutsche Bank'ın aktif büyüklüğü 3 trilyon dolar, Britanya bankası Barclays Bank'ın aktif büyüklüğü 2,9 trilyon doları buluyor. Bir Çin bankası olan China Construction Bank Corp. 1 trilyon 105 milyar dolarlık aktif toplamıyla dünyada 20. sırada yerini alıyor.

"Peki Türk bankalarının dünya sıralamasındaki yeri nedir" diyerek sorarsanız, Türkiye'de faaliyette bulunan "46 bankanın aktif toplamı ancak 561 milyar doları" buluyor. Böyle bir aktif büyüklüğü 46. sıradaki National Australia Bank Ltd'nin 566 milyar doları bulan aktif büyüklüğünün altında kalıyor. Bizim banka yöneticilerinin yükseklerden söylemine bakmayın, Türkiye'deki bankaların tümünü toplasanız 46. sıradaki bir Avustralya bankası kadar etmiyorlar. Niye? Çünkü "müşterilerine" büyümeleri için fırsat vermeyen bankaların kendilerinin büyümesi de mümkün değil. Dolayısıyla "kısa dönemde kârı cebime atayım" anlayışı bankalarımızın küresel bankalarla rekabet etmesine imkân vermiyor.

suleymanyasar34@gmail.com

Dünyanın en büyük aktife sahip bankaları (milyar dolar)

1. Royal Bank of Scotland Britanya 3.950
2. Deutsche Bank Almanya 3.065
3. Barclays Bank Britanya 2.992
4. BNP Paribas Fransa 2.888
5. HSBC Holdings Britanya 2.418

Kaynak: The Banker

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İşsizliği 28 Şubat darbesi arttırdı

Süleyman Yaşar 19.04.2010

Amerikan kaynaklı mali krizin ardından pek çok ülkede genç işsiz sayısı çoğalmaya başladı. Genç işsiz sayısının çoğalmasında ülkelerin eğitim sistemi önemli rol oynuyor. Mesleki eğitime ağırlık veren ve çıraklık sisteminin iyi işlediği ülkelerde genç işsiz sayısı azalıyor.

Uluslararası İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD)'nin yaptığı araştırmaya göre 14-24 yaş arasındaki genç işsizlerin sayısının kriz döneminde Almanya'da azaldığı tesbit edildi. 2007 yılında yüzde 10,9 oranında olan genç işsizlik, 2009'da yüzde 10,3'e geriledi. OECD araştırması, Almanya'da genç işsiz sayısının azalmasını okul ve iş yaşamı arasında kurulan çıraklık sisteminin iyi işlemesine bağlıyor.

OECD'ye üye 29 ülkede genç işsiz ortalaması 2007'de yüzde 13,2 oranındayken 2009'da 18,4'e yükseldi. Genç işsiz sayısı OECD üyesi 29 ülkede 4 milyondan 15 milyona yükseldi. Genç işsizliğin en yüksek olduğu ülke yüzde 39,6 oranıyla İspanya, en düşük olduğu ülke yüzde 9,1 oranıyla Hollanda oldu.

Gelelim Türkiye'deki genç işsizliğin nedenlerine... Türkiye'de genç işsizliğin artışı 28 Şubat darbesine bağlamak yanlış bir değerlendirme olmaz herhalde. Çünkü 28 Şubat 1997'de yapılan darbenin ardından meslek liselerinin ortaokul bölümlerinin kapatılması ve meslek liselerinin üniversiteye giriş haklarının kısıtlanması işsizliği çoğalttı. Çünkü meslek liselilerin üniversiteye girişinin kısıtlanması meslek liselerine olan öğrenci talebini düşürdü. Dolayısıyla, meslek sahibi olmayan, klasik lise diplomalı genç işsiz sayısı çoğaldı.

Genç işsizliğin çoğalmasında diğer neden, 28 Şubat darbesini destekleyenlerin kamu ve özel bankaları soymalarına göz yumulması oldu. Türkiye ekonomisinin kaynakları israf edildi. Bankalarda ortaya çıkan yaklaşık 72 milyar dolar zarar Hazine tarafından karşılandı. Yatırımlarda kullanılacak kaynaklar üretken olmayan alanlarda heba edildi. Hatta yatırımlarda kullanılması gereken kaynaklar bazı kişilerin yurtdışı hesaplarına gitti. Çalınan ve israf edilen paralar, IMF'den alınan borçlarla karşılandığı için istihdamı arttıracak yatırımlar yapılamadı. Böylece genç işsiz sayısı hızla çoğaldı.

Anlayacağınız 28 şubat 1997'de yapılan darbe Türkiye ekonomisinde genç işsiz sayısını çoğalttı. Halbuki meslek liselerinde eğitim sistemi değiştirilmeseydi. Ve ülke ekonomisinin kaynakları darbe destekleyicileri tarafından yağma edilmeseydi. Almanya'da olduğu gibi Türkiye'de de genç işsizlerin oranı küresel krize rağmen yüzde 10 seviyelerine gerileyebilirdi.

suleymanyasar34@gmail.com

Genç işsizlik oranları (yüzde)

Yıllar 2007 2009

İspanya 19,1 39,6

Slovakya 19,9 31,8

Macaristan 19,6 28,3

İrlanda 9,2 27,8

Yunanistan 21,8 27,5

İtalya 21,0 26,5

İsveç 19,5 25,8

Fransa 18,6 23,3

Belçika 17,8 23,2

Finlandiya 16,4 23,1

Polonya 18,9 22,7

Türkiye 17,3 21,4

Portekiz 16,1 21,1

Çek Cum. 9,5 20,3

Britanya 13,8 19,6

ABD 11,1 19,1

Yeni Zelanda 9,3 18,2

Lüksemburg 15,4 17,8

İzlanda 6,6 17,5

Kanada 11,2 15,8

Danimarka 7,1 13,1

Avustralya 9,7 12,5

Almanya 10,9 10,3

Japonya 7,6 10,3

Kore 8,2 10,2

Meksika 7,4 9,9

Avusturya 7,8 9,5

Norveç 6,7 9,1

Hollanda 5,4 9,1

Kaynak: OECD

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İşadamları Başbakan Erdoğan'a niye karşı

Süleyman Yaşar 20.04.2010

Başbakan Tayyip Erdoğan "emeği sömürerek zengin oldum diyemezsiniz" dedi, işadamlarını sinirlendi.

Turgut Özal da "sermayemiz yok devlet bize yardım etsin" diyen işadamlarına "yalılarınızı, lüks arabalarınızı satın şirketinize sermaye olarak koyun" dediği için işadamlarını kızdırmıştı.

Çünkü Türkiye'de bazı işadamları zengin, şirketleri zayıftır. Şirketlerinin içini boşaltıp güçsüzleştirirler. Ve devlet yardımı beklerler. İşte bu nedenle Başbakan Erdoğan "neredeyse işçi ücretlerini de devlet ödesin diyecekler" diyerek işadamlarının tutumlarını yansıtıyor.

Başbakan Erdoğan niye haklı? Çünkü 2009 yılında işadamlarına 4,7 milyar lira tutarında vergi indirimi yapıldı. Ödeyecekleri sosyal güvenlik primlerinin yüzde 5'ini devlet üstlendi. Bu üstlenmenin maliyeti 2008'in eylül ayından beri her ay artıyor. İşte bu nedenle 2010 yılında sosyal güvenlik açığı için bütçeden 31,8 milyar lira transfer yapılacaktır.

Peki, bütün bu paralar devlet tarafından karşılanmasaydı kimin cebinden çıkacaktı? İşadamları, bu paraları, ödemek zorundaydılar. Kendilerine sağlanan kolaylıklara rağmen işadamları, "işçi alın, istihdamı arttırın" denince, bunun serbest piyasa ekonomisine aykırı olduğunu ileri sürüyorlar. Peki, aldığınız devlet yardımları serbest piyasa ekonomisine uygun mu? Değil. O halde serbest piyasa koşullarını ileri sürerek savunma yapamazsınız.

Gelelim bizim bazı işadamlarının serbest piyasacılığına... Statükocu işadamları serbest piyasadan ve rekabetten pek hoşlanmazlar. Hammaddeyi devletten alıp, ürettiklerini devlete satmak isterler. Teşviksiz iş yapmazlar. Yüksek gümrük duvarı isterler. İşte bu nedenle özelleştirmeye de karşı çıkmışlardı. Turgut Özal, "gelin, KİT'leri alın" dediğinde, banka sahibi işadamları "biz almayız" dediler. Çünkü KİT'lere yüksek faizle kredi verip, KİT'lerden ucuz hammadde alıyorlardı. Böylece "kolay kazanç" sürüp gidiyordu. Özelleştirmeye bu kolay kazancın kesileceğini gördüler ve karşı çıktılar. Hatta 28 Şubat 1997'de darbe nedenlerinden bir tanesi olarak, o dönemde, işbaşında bulunan hükümetin "KİT finansman havuzu kuracağım. Artık KİT'ler yüksek faizle bankalardan borçlanmayacak" tezini ileri sürmesine bağlanabilir. Çünkü statükocu sermaye, KİT'ler kredi kullanmayınca, yüksek faiz kazancından mahrum kalacaktı. İşte bu nedenle laiklik gösterileri adı altında, 28 Şubat darbesinin ardından bazı işadamları önemli tutarlarda haksız kazanç elde ettiler.

Peki, işadamları sağcı olarak bilinen Erdoğan ve Özal'la niye çatışıyorlar? Çünkü Erdoğan ve Özal, Müslüman değerlere sahip oldukları için emeğin sömürüsüne karşı çıkıyorlar. Böylece Erdoğan ve Özal emeğin sömürüsü konusunda kapitalistlerle çelişiyor. Aynı zamanda Özal ve Erdoğan kamu ekonomisi politikalarında solcu politika tasarımına sahip iki lider. Çünkü Özal da Erdoğan da kamu harcamalarını "düşük gelir gruplarına ağırlık vererek" yönlendiriyorlar.

Özal'ın "orta direk" yaklaşımıyla pek çok dar gelirliyi konut sahibi yapması gelir dağılımını "dar gelirli lehine" değiştirmişti. Erdoğan ise "sağlık" hizmetlerinde bir devrim yaparak dar gelirliyi büyük bir yükten kurtardı. Etkin ve ucuz verilen sağlık hizmeti, düşük gelir grupları üzerinde önemli miktarda "ilave gelir etkisi" yarattı. Böylece dar gelirliyin refahında küçümsenmeyecek bir artış ortaya çıktı. Dolayısıyla Özal ve Erdoğan, kamu ekonomisinde, düşük gelir gruplarına yapılan harcamanın payını arttırarak zenginler lehine çalışan bütçe dengelerini altüst ettiler. İlk defa Erdoğan döneminde bütçe harcamaları içerisinde "eğitim" harcamalarının payı "savunma" harcamalarının payını geçti. Böylece eğitimde fırsat eşitliğini sağlamaya yönelik önemli bir adım atıldı. İşte, geçmişte Özal döneminde olduğu gibi şimdi Başbakan Erdoğan'ın son günlerde "bazı işadamlarıyla" çatışmasının altında yatan nedenler kısaca böyle açıklanabilir.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

KDV işsizliği arttırıyor

Süleyman Yaşar 21.04.2010

Dolaylı vergiler mal ve hizmetlerin tüketimi üzerinden alınan vergiler olarak biliniyor. Katma Değer Vergisi (KDV), Özel Tüketim Vergisi (ÖTV), Özel İletişim Vergisi dolaylı vergiler olarak sayılıyorlar.

Eğer bir mal veya hizmeti tüketiyorsanız, onun üzerine konulan, dolaylı vergiyi ödüyorsunuz. Bazı hallerde, dolaylı vergiler, tükettiğiniz malın fiyatından daha fazla olabiliyor. Lüks mallar ya da fazla tüketilmesi halinde sağlığa zararlı ürünler yüksek oranda dolaylı vergiye konu oluyorlar. Hatta bazen siyasetçiler, ilave vergi geliri istediklerinde, kolay tahsil edildiği için dolaylı vergileri hızla yükseltiyorlar. İşte son günlerde Amerikan iktisatçıları, politikacıların artış istedikleri KDV oranlarını tartışıyorlar. Başkan Barack Obama'nın sağlık reformunun ardından, artan kamu giderlerini, karşılamak amacıyla KDV oranlarını yükseltmeyi tasarlaması "işsizlik" tartışmalarını beraberinde getiriyor.

Amerikan ekonomisinde KDV yüzde 10 oranında uygulanıyor. Avrupa'da ise yüzde 20 seviyelerinde KDV alınıyor. Alınan KDV oranlarını mukayese eden Amerikan iktisatçıları, düşük KDV alınan ABD'de 1982 yılından 2007'ye kadar 45 milyon yeni istihdam yaratıldığını söylüyorlar. Buna karşın KDV oranları yüksek olan Avrupa'da aynı dönemde sadece 10 milyon yeni istihdam yaratıldığını ileri sürüyorlar. Dolayısıyla KDV oranlarının arttırılmasının Amerikan ekonomisinde işsizliği çoğaltacağını düşünüyorlar.

Amerikan iktisatçılarının yüksek dolaylı vergilere ikinci itirazlarını ele alalım... Amerikan iktisatçıları yüksek KDV oranlarının devlet harcamalarını sorumsuzca yükselttiğini düşünüyorlar. Bu görüşlerini, kamu borçlarının, ulusal gelire oranlarını kıyaslayarak destekliyorlar. KDV oranı düşük olan ABD'de kamu borç yükü yüzde 63 seviyesinde bulunuyor. Oysa KDV oranı yüksek olan Avrupa ülkelerinde, tahminlere göre, 2011 yılında kamu borç yükü ortalama olarak yüzde 100'ü aşacak. Hatta Yunanistan, yüksek KDV ve aşırı kamu borcuna iyi bir örnek oluşturuyor. Yunanistan'da KDV oranı yüzde 21, fakat kamu borç yükü yüzde 113 seviyesine ulaştı. İşte Amerikalı iktisatçılar, büyüme hızını düşürdüğü ve refahı azalttığı için yüksek KDV oranlarına karşılar.

Gelelim Türkiye'nin KDV oranlarına... Türkiye'de KDV oranları, AB'nin karşı çıkmasına rağmen, ortalama yüzde 15'in altında uygulanıyor. Yine de ABD'ye göre yüksek sayılır. Ama tekstil ürünlerinde KDV oranları istihdam artsın düşüncesiyle yüzde 18'den yüzde 8'e indirildi. KDV oranlarının yüzde 10'un altına indirilmesine rağmen istihdama katkısı olmuyor. Peki, niye istihdama katkısı olmuyor? Çünkü Türkiye ekonomisinde kayıtdışı oranı yüzde 40 civarında. KDV'yi azalttığınız takdirde yükselen taleple birlikte "artan gelir" sadece kâr hanesine yazılıyor. Anlayacağınız bazı işadamlarında toplumsal sorumluluk kavramı yok. KDV'yi indirdiğiniz takdirde, bu indirimi, kısa günün kârı olarak ceplerine atıyorlar. İşte Başbakan Tayyip Erdoğan ve bazı işadamları arasındaki tartışmanın bir bölümü de "cebe atılan" KDV'ler üzerine yapılıyor. Başbakan "KDV indirimlerini cebinize atmanız için yapmadık, istihdam yaratmanız için yaptık" diyor. Bakalım neler olacak?

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Merkez Bankası riskli işlem yapabilir mi

Süleyman Yaşar 22.04.2010

Merkez Bankası, 2009 yılında 2 milyar 738 milyon lira kâr etti. Bankanın 2008 yılı kârı 1 milyar 990 milyon liraydı. Böylece Merkez Bankası bir önceki yıla göre kârını 747 milyon lira yükseltti.

Peki, Merkez Bankası'nın kârı ne olacak? Vergiler ödendikten ve yedek akçeler ayrıldıktan sonra kalan kâr banka ortaklarına dağıtılacak. Merkez Bankası'nın sermayesi 25 milyon lira tutuyor. Hazine'nin, bankada, yüzde 55 oranında payı bulunuyor. Diğer ortaklar, Ziraat Bankası'nın payı yüzde 19, Merkez Bankası Personel Vakfı'nın payı yüzde 5, Garanti Bankası'nın payı yüzde 3, İş Bankası'nın payı yüzde 2, Sosyal Güvenlik Kurumu'nun payı yüzde 2 ve Kızılay yüzde 1, Halk Bankası yüzde 1, diğer ortaklar yüzde 12 oranında pay sahibi. Merkez

Bankası'nın hisseleri, menkul kıymet piyasalarında alıp satılmadığı için hisselerin piyasa değerini bilmek mümkün değil. Dolayısıyla bankanın performansını ölçmek de mümkün olamıyor.

Gelelim Merkez Bankası'nın riskli işlemlerine... Merkez'in bilançosunu Price Waterhouse Coopers bağımsız denetim şirketi denetliyor. Denetim şirketinin düzenlediği raporun 4 ve 11. sayfalarında Banka'nın "türev işlemler" yaptığı belirtiliyor. Türev işlem olarak Banka "future faiz" işlemleri yapmış. Anlayacağınız ileriye dönük faiz alım satımı işlemlerine girişmiş. Merkez Bankalarının future işlem yapması pek rastlanan bir durum değil. Çünkü Merkez Bankaları aynı zamanda para piyasalarını düzenleyen kuruluşlar olarak bilinirler. Future işlemlere, kendi düzenledikleri piyasalarda girerlerse sonucu önceden ayarlayabilirler. Eğer küresel piyasalarda future işlemler yapıyorlarsa çok riskli işlem yaptıklarından kamu malvarlığını kaybedebilirler. Böyle bir durum ağır sorumluluklar getirebilir.

PriceWaterhouse Coopers bağımsız denetim şirketinin raporuna göre, Merkez Bankası'nın 2008 yılı bilanço dışı yükümlülükler tablosunda 70 bin 868 liralık türev işlem yapıldığı görülüyor.

Bilindiği gibi Amerikan kaynaklı son küresel mali kriz türev işlemlerden kaynaklandı. Kriz öncesi bizim Merkez Bankası da türev işlemler yapıyormuş. Hatırlayacaksınız, Merkez Bankası, kriz sırasında herkese "türev işlemlerden kaçının" diyerek tavsiyelerde bulunuyordu. Anlayacağınız Merkez'in durumu "hocanın söylediğini yap, yaptığını yapma" özdeyişine uygun olmuş.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İşadaminin feryadı: 'Sanayiciyken garson oldum'

Süleyman Yaşar 23.04.2010

Son günlerde istihdam sorunu tartışılırken "zor durumdaki işadamlarının" sorunlarını da gözden uzak tutmamak gerekiyor. Levent Bey bir işadamı. Olaylara bir de işadamı yönünden bakın diyerek aşağıdaki mektubu göndermiş.

"Sayın Başbakan 'her krizde önce işçi kapının önüne konuyor' demiş.

Peki, kendileri batan kaç işadaminı hapse koymuşlar. Kaçını karşılıksız kalan çekleri yüzünden kaçak, evi barkı dağılmış, evindeki çocuk pusetine kadar icrayla götürülmüş, haberi var mı acaba?

Sanayiciyken 50 yaşından sonra garsonluk yapmak, bir odada yatıp kalkmak ne demek kendisi biliyor mu acaba?

İflas etmiş bir işadamı olarak yazıyorum.

200 kişi çalıştı yanımda, diğer şirketlerle birlikte yanımda çalışan 250 kişiydi.

SSK borcum hiç olmadı.

Bağ-Kur borcum olmadı.

Vergi borcum yok. Aksine devreden KDV alacağım devletten 400 bin lira civarında.

Tekstil sektöründeydim. Düşük kur - yüksek faiz politikası bizi bitirdi.

Sonra demir sektörüne geçtim, demir yüzde 100 zamlandı. Siparişleri yapamadık.

TIR'larımız vardı. Yok K1 belgesi, yok o, yok bu diye.. petrol de fırlayınca 120 dolara 2007-2008 civarı ben ellerimi kaldırdım.

Dershanemiz var. Beş kuruş para ödeyen yok. Kirasını zor çıkartıyor. Bizim yalılarımız, konaklarımız olmadı.

Ama şu anda yatacak döşegimiz bile yok.

Bir de bu açıdan baksanız diyorum."

***

Levent Bey haklı. Merkez Bankası'nın yüksek faiz - düşük kur politikası Türkiye'nin rekabet gücünü azalttı. İthalatı kolaylaştırdı. İhracatı kârlı olmaktan çıkardı. Türkiye'de kaynak dağılımını bozdu. Pek çok firma bu nedenle zor duruma düştü. İşsizliğin çoğalmasının bir nedeni de Merkez Bankası'nın izlediği yanlış para politikası oldu. Ama Merkez Bankası'nın bu yanlış para politikasını TUSİAD ve TOBB destekledi. Faizler yüksekken Ak Parti hükümetini destekleyenler, faizler düşünce hükümetle çatışmaya başladılar.

Peki, işadamları Levent Bey'in sorununu kim çözecek? Bu sorunu, meslek örgütü olan Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin (TOBB) çözmesi gerekiyor. Çünkü işadamlarından topladıkları paraları, onlar, zora düştüklerinde kullanmaları için TOBB kuruldu. TOBB'un her işadamından, bir yılda, yaklaşık iki bin ile üç bin lira arasında para topladığı ileri sürülüyor. O halde bu toplanan paralar zor durumdaki işadamları için kullanılmalıdır. Sanayiciyen, birdenbire garsonluk yapmak zorunda kalan işadamına, meslek örgütü TOBB sahip çıkmalıdır. İyi gün dostu meslek örgütü olmaz. Anlaşılan "Her işletme bir işçi alsın" görüşüne sıcak bakmayan TOBB'un kendi üyelerine de pek faydası yok. "O halde TOBB niye var" sorusunu işadamlarının sorması gerekiyor. Dışarıdan da biz soralım. "Hakikaten üyelerine kötü günlerinde sahip çıkmayacaksa TOBB niye var?"

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Acaba Yunanistan mı Avrupa'yı kurtarıyor

Süleyman Yaşar 26.04.2010

Yunanistan'ın mali krizi, görünürde, Avrupa para birimi avroya olan güveni azalttı. Avroya olan bu güven kaybı bir zafiyet olarak algılandı. Oysa, avronun, Yunanistan mali krizi nedeniyle zayıflaması Avrupa merkez ekonomilerinin canlanmasını sağladı.

Peki, Yunanistan Avrupa ekonomilerini nasıl canlandırdı? 2010 yılı başından bugüne avro, Amerikan Doları karşısında yüzde 7,1 oranında değer kaybetti. Avronun değer kaybetmesi Avrupa Para Birliği'ne üye olan ülkelerin rekabet gücünü arttırdı. Avrupa'nın ihraç ettiği malların fiyatları ucuzladı. Ve nisan ayında Avro Bölgesi'nde 2000 yılından günümüze "imalat sanayiinde" en büyük artış gerçekleşti. Özellikle Almanya, Fransa ve Benelüks ülkelerinde (Belçika Hollanda, Lüksemburg) yaşanan gelişme çok yüksek oldu. Ve Avrupa Para Bölgesi'nde tüketici güveni 2008 yılının mayıs ayından beri ilk defa nisanda yükseldi.

Şimdi akla şu soru geliyor? Acaba Avrupa'nın zengin ülkeleri Yunanistan gibi bir "çevre ülkeyi" kullanıp kendi ekonomilerini mi düzelttiler? Çünkü Yunanistan küçük bir ülke ve Avrupa ekonomisi içinde ağırlığı yok. O

halde Yunanistan sorunu büyütülerek avronun değer yitirmesi sağlanıp, Amerikan ekonomisine karşı bir savaş kazanıldığını düşünmek pek yanlış olmaz. Çünkü Finlandiyalı Kone asansörleri yetkilisi "hızla büyüyen ve şehirleşen Asya Pasifik ülkelerine asansör ve diğer yapı malzemesi satışlarını hızla yükselttiklerini" açıklıyor. Oysa aynı pazara ABD firmaları daha yakın. İşte bu örnek Avrupa ve ABD arasındaki döviz kuru savaşlarını ortaya koyuyor. Çünkü parasının değerini düşüren "rekabet gücü" kazandığı için ihracatını hemen yükseltiyor.

Anlayacağınız, küçük bir ülke olan Yunanistan'ın mali krizi Avrupa için çok büyük bir sorun gibi gösterildi. Halbuki hemen çözümlenebilirdi. Yapılmadı. Ve böylece Yunanistan kurban edilerek, Avrupa'nın zengin ülkeleri, Amerikan Doları'na karşı avronun değerini düşürüp kendi ihracat sorunlarını çözdüler. Ayrıca, Yunanistan'ı "bak seni kurtarmayız" diyerek korkutup kendi kullanmadıkları denizaltıları ve silahları sattılar. Bu arada Türkiye de Yunanistan aldı diyerek Almanların kullanılmayan denizaltılarını almak zorunda kaldı.

Peki, ne anlama geliyor Yunanistan'a yapılanlar? Avrupa Birliği içerisinde de merkez ve çevre ilişkisinin bir sömürü aracı olarak kullanıldığını bize gösteriyor. Çünkü son gelişmelerden Almanya, Fransa ve Benelüks ülkeleri kârlı çıkarken, AB'nin diğer üyeleri aynı kazancı elde edemiyorlar. Yaşanan bu yeni gelişmeler, Avrupa'da bir merkez-çevre tartışmasını başlatacak herhalde.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Et ithalatı, sorunları çözer mi

Süleyman Yaşar 27.04.2010

Özel sektör et üreticileri Tarım Bakanlığı'nın ve Türkiye İstatistik Kurumu'nun verdiği hayvan sayılarının yanlış olduğunu ileri sürüyorlar. Çünkü Tarım Bakanlığı'nın "hayvan küpesi" saydığını belirtiyorlar. Oysa Bakanlığın ve TÜİK'in "hayvanları" sayması gerektiğini belirtiyorlar. Et üreticileri, hayvan küpelerinin devlet yardımı almak amacıyla ilden ile dolaştırıldığını belirtiyorlar. Hatta küpe ticareti yapanların hayvan küpesini "tanesi 50 lira bedelle" sattıklarını söylüyorlar. Eğer söylenenler gerçekse, et fiyatlarındaki artışın "arz noksanlığından" kaynaklandığını düşünebiliriz.

Et fiyatlarındaki artış sadece hayvan sayısındaki azalmayla bitmiyor. Hayvan üreticileri "son iki yılda, sekiz büyük firmanın altı aylık 500 bin erkek dana topladığını ve bu hayvanları kestirmeyerek fiyatları yukarı çektiklerini" belirtiyorlar.

Peki, et fiyatlarındaki artış ekonominin diğer kesimlerini nasıl etkiliyor? Et fiyatlarının artışı lokanta, kebabçı, dönerci, kasap ve market türünden hizmet verenleri olumsuz etkiliyor. Pek çok kebabçının, et fiyatlarının artışı nedeniyle, müşteri bulamadıkları için iflas ettiği son günlerde basına yansıyor. Kapanan işletmeler, istihdamı da olumsuz etkiliyor.

Türkiye'deki et fiyatlarının dünya fiyatlarıyla mukayesesine gelince... Bulgaristan'dan İstanbul teslimi karkas dana eti kilogram fiyatı 5 lira 60 kuruşa, Polonya'dan İstanbul teslimi aynı etin kilogram fiyatı 7 lira 60 kuruşa teklif ediliyor. Karkas dana etinin Türkiye'de kilogram fiyatı 16 lira 50 kuruş civarında seyrediyor. Dolayısıyla Türkiye'de et fiyatlarının oldukça yüksek olduğu ortaya çıkıyor. Tabii, fiyat farkının oluşmasında Bulgaristan ve Polonya'nın AB tarım desteklerini kullandığını unutmamak gerekiyor. AB bütçesinin yüzde 45'i tarım ve hayvancılık için kullanılıyor. AB bütçesinden her yıl yaklaşık 55 milyar avro tarım ve hayvancılık için üye ülkelere dağıtılıyor. Ayrıca çiftçi, kendi devletinden de aynı ve nakdi destek aldığından yardım miktarı oldukça yüksek

tutarlara ulaşıyor. Halbuki Türkiye’de 2010 yılı bütçesinde tarım ve hayvancılığa verilen toplam devlet yardımı 5,5 milyar lira ya da 2,7 milyar avro tutuyor. Bu miktar tarım ve hayvancılık desteği AB ülkelerine göre çok az.

Peki, et ithalatı sorunları çözer mi? Dün Et ve Balık Kurumu’na et ve canlı hayvan ithal yetkisi verildi. Et ithalatı, sorunları çözeceğine arttırabilir. Çünkü, üretici, ithal etin yarattığı fiyat gerilemesi nedeniyle hemen hayvanlarını kesime göndereceğinden et fiyatları hızla düşebilir. Ama besi hayvan sayısı yeterli olmadığından, et fiyatları, bir müddet sonra hızla yükselerek şimdiki fiyatların iki katına çıkabilir. O halde ne yapılmalı? Eğer et ithal edilecekse, ithal et ve ithal canlı hayvandan kilogram başına belli bir para alınmalı. Bir fonda toplanan bu paralar yerli hayvan üreticisine verilmeli. Böylece ucuz et ithalatı nedeniyle oluşacak yerli üretici zararı karşılanmalı. Eğer fon alınarak, kaliteli et ithalatı yapılırsa, bir milyar dolarlık et ithaline karşılık beş milyar dolarlık et ihracatı yapılacağını ileri süren et üreticileri var. Çünkü Orta Doğu ülkelerinden, Türkiye’de işlenmiş et ithal talebinin çok yüksek miktarlarda olduğu belirtiliyor.

Gelelim israfa... Türkiye’de et israfı da ayrı bir sorun. Bonfilenin bir kilogramı uluslararası piyasalarda 50 dolardan satılıyor. Türkiye’de ise et işleme bilinmediği için bonfile, kontrfile, pirzola, t-bone ve etin diğer değerli kısımları makinede çekilip kıyma olarak tüketiliyor. Böylece et üretimi ve tüketiminde büyük bir değer kaybı yaşanıyor. Anlaşılan et üretimi ve işleminde küresel gelişmelerden pek haberdar değiliz. Böylece Türkiye ekonomisine bir darbe de et işlemeyi bilmemenin değer kaybından geliyor.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye’ye niye daha çok para gelecek

Süleyman Yaşar 28.04.2010

Dünya finans reformunun ana hatları belli oldu. Washington’da hafta sonunda yapılan G-20 Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları toplantısında “Dünya Finansal İstikrar Kurulu”nun üzerinde çalıştığı konular açıklandı.

Peki, küresel finansal istikrar için neler yapılacak? G-20 Washington toplantısının 23 Nisan 2010 tebliğinin 4. maddesine göre, küresel finansal istikrarı sağlamak için; ilk olarak, banka sermayeleri kalite ve miktar olarak yeterli hale getirilecek.

İki, mali krizlerde yapılan “banka kurtarmalarında” kullanılmak amacıyla bankalardan adaletli ve yeterli bir katkı payı alınacak. Böylece devletlerin “banka kurtarma” nedeniyle üstlendikleri mali yükler azaltılacak. Bankaların, sorumsuz davranışları sonucunda oluşan, zararlar, vergi mükellefleri yerine, bankalara ödettilerilecek. IMF’nin raporu bu konuda belirleyici olacak.

Üç, küresel mali risklere karşı, türev işlemler, hedge fonların yaptığı riskli alım-satımlar, tezgâh üstü türev piyasa işlemleri de dahil olmak üzere tek merkezden izlenecek. Böylece karapara aklama ve terörizmin finansmanı da engellenecek. Ayrıca küresel muhasebe standartlarının uygulanması sağlanacak. Yeni kurulan “Vergi şeffaflığı ve bilgi değişimi küresel formu” aracılığıyla mükellef vergi bilgileri tüm ülkelere açık hale getirilecek. Böylece, vergi kaçakçılığı, küresel düzeyde takip edilecek. “Vergi mükellefleri” hakkında güvenilir bilgi elde edilerek, standart yargılama, hayata geçirilecek.

Yukarıda belirttiğimiz kararlar küresel finansal reformun ana unsurları olarak G-20 Washington Toplantısı'nda açıklandı. Böylece finans kesimi "ulusal kurallara" göre değil "küresel düzenlemelere" göre hareket edecek. Kimse ülkesinde bankaların içini boşaltıp kaçamayacak. Çünkü böyle bir operasyon, tüm bankalara mali yük getireceği için bankalar birbirlerini kontrol edecekler.

Vergi kaçakçılığına gelince... Artık vergi mükellef bilgilerine tek bir merkezden ulaşılabilir. Böylece küresel bir vergi ağı kurulacak.

Peki, riskli yatırımlar nasıl izlenecek? Bütün menkul kıymet alım-satımları, tezgâh üstü piyasalarda yapılanlar dahil "tek bir elektronik merkezden" izlenecek. Dolayısıyla aşırı riskli işlem yapılması kısıtlanacak. Piyasalarda bazı "açgözlü yöneticilerin" keyfi hareketlerine göz yumulmayacak.

Dünya finans reformunun Türkiye'ye etkisine gelince... Türkiye'deki bankalar, yatırımcılar ve vergi mükellefleri bundan böyle küresel kurallara göre hareket edecekler. Ahbap-çavuş kapitalizmine geçit verilmeyecek. Ekonomi mecburen kayıtlı hale gelecek. Alınan, G-20 kararları, Türkiye'ye daha fazla yabancı sermaye girişi sağlayacak. "Niye" diyerek sorarsanız... Küresel kurallara uygun olarak yönetilen bir finans sistemi daha güvenilir olacak. Çünkü Türkiye'de yapılan her türlü menkul kıymet işlemi, para ve sermaye piyasalarına ilişkin kontratlar tek bir küresel merkezden elektronik olarak izlenecek. Anlayacağınız artık küçük yatırımcıların soyulmasına izin verilmeyecek.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kredi kartı yerine cep telefonu

Süleyman Yaşar 29.04.2010

Banka kartı ve kredi kartlarıyla yaşanan sorunlar çoğalmaya başladı. Bankalar, kredi kartları kullanıcılarından büyük paralar kazandıkları için kart kullanımı sınırları ve kart güvenliğini dikkate almaz oldular. Pek çok kart kullanıcısı aşırı borçlanma ve gecikme faizleri nedeniyle mağdur. Bazı kredi kartı kullanıcıları da kartlarından izinsiz çekilen paralardan şikâyetçi.

Kredi kartlarında yaşanan sorunlara çözüm bulmak için Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu, kart yoluyla aşırı borçlanmaları önleyecek yeni bir düzenleme getiriyor. Tasarlanan, yeni kredi kartı koşullarında, asgari ödeme limiti yükseltiliyor ve nakit çekişi yasaklanıyor. Yeni düzenlemeye göre "En az üç dönem üst üste, asgari ödeme tutarı ile toplam dönem borcunun yüzde 50'si arasında ödeme yapılan kredi kartlarının limitleri, dönem sonu borcunun tamamının ödenmesine kadar arttırılamaz ve bu tür kartların nakit kullanımına kapatılmasına yönelik tedbirler alınır" ilkesi getiriliyor. Bankalar bu yeni tasarıma itiraz ediyorlar. Çünkü vatandaşın, kart yoluyla kolay borçlanması kısıtlanacak. Dolayısıyla bankaların kazançları azalacak.

Gelelim kredi kartı güvenliğine... Kart şifresi çalınanlar, para çekme makinesi ya da internet üzerinden dolandırılıyorlar. Bu konuda mağdur olan Savaş Bey aşağıdaki mektubu göndermiş.

"Bankaların müşterilerine yaptıkları, diğer birçok konu gibi medya tarafından menfaatler karşılığı gizlenmektedir. Herkese olduğu gibi benim de başıma Garanti Bankası tarafından dert açıldı. Kredi kartı ekstrem geldiğinde bir ay boyunca her gün 4-6 defa kredi kartımla bir internet sitesinden toplamda 3 bin 500 lira tutarında telefon kartı alındığını gördüm. Bankayı aradığımda, işlemin şifreyle yapıldığı, kusurun bende

olduğu söylendi. Ancak ben şifremi kimseye vermemiştim. Bir ay boyunca herhangi bir uyarıda da bulunmamıştı banka. Bir gün sonra aynı olay başka bir arkadaşımın başına geldi. City Bank ona izinsiz çekilen parasını aynı gün özür de dileyerek ödedi. Daha sonra basında o günlerde 30 bin adet şifrenin İzmir’de çalındığı haberi çıktı. Benim kartımla, alım işlemleri de İzmir de bulunan bir internet şirketinden yapılmıştı.”

Peki, kredi kartlarındaki bu tür sorunlar nasıl en aza indirilebilir? Dünyada artık küçük tutarda paraların transferi cep telefonlarıyla yapılıyor. Bir örnek verelim... Dünyada banka olmayan bölgelerde çalışan işçiler, ülkelerindeki yakınlarına, kontör yoluyla para gönderiyorlar. Aldığı 500 dolarlık haftalıkla, işçi, kontör satın alıyor. Ve satın aldığı kontörü telefonuyla karısına ulaştırıyor. Karısı, gidip en yakın telefon ofisinden gelen kontörü paraya çeviriyor. Böylece, banka, aracılığı olmadan, işçi, küresel olarak para transferini yapıyor.

Peki, cep telefonları kredi kartı gibi kullanılabilir mi? Evet, cep telefonları, kontör transferi yoluyla kredi kartı gibi alışveriş yaparken kolayca kullanılabilir. Böylece bankalar ortaya çıkan rekabet nedeniyle kredi kartı borçlanma faizleri ve gecikme zamlarını düşürürler. Ayrıca, şifresi çalınan kart müşterilerinin mağduriyetine daha insafli yaklaşırlar. Rekabetin olmadığı ortamda piyasa ekonomisi işlemez. O halde bankaların, kredi kartlarının karşısına, telefon kontörüyle ödemeyi koyup rakip yaratmakta fayda var.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ak Parti neyi başardı

Süleyman Yaşar 30.04.2010

Kamu maliyesinde siyasi iktidarların “kimlikleri” kamu harcamalarının nerelere yapıldığına bakılarak değerlendiriliyor. Harvard Üniversitesi’nden Alberto Alesina ve Silvia Ardagna, istihdamı, dolayısıyla fakirlerin refahını arttıran, eğitim ve sağlık harcamalarını çoğaltan hükümetleri “sol”, aksini yapanları “sağ” görüşlü olarak tanımlıyorlar.

Türkiye’de de siyasi iktidarları kamu harcamalarının dağılımı açısından incelersek... Son sekiz yıl içerisinde Ak Parti hükümetlerinin düşük gelir gruplarına yönelik kamu harcamalarını arttırdığı için sol bir siyaset izlediği görüşünü ileri sürebiliriz.

Peki, niye Ak Parti’nin kamu harcamaları sol bir siyaset izlediğini gösteriyor? Çünkü 2002 yılından günümüze “kamu harcamalarının bileşimini” incelediğimizde sekiz yıl önce 7,4 milyar lira olan eğitim harcamaları 2010 yılı bütçesinde 28,2 milyar liraya yükseliyor. Enflasyondan arındırdığımızda kamu eğitim harcamalarının reel olarak yüzde 127 oranında arttırıldığını görüyoruz. Ayrıca 2004 yılında eğitim ödenekleri ilk defa milli savunma harcamalarının üzerine çıktı. Böylece Cumhuriyet tarihinde bir ilk yaşandı.

Sağlık harcamalarına gelince... Sağlık harcamaları da son sekiz yılda reel olarak yüzde 136 oranında arttı. Böylece düşük gelir gruplarının refah seviyesi önceki dönemlere göre yükseldi. Çünkü kamu bütçesinde eğitim ve sağlık harcamalarının arttırılması, düşük gelir gruplarının refahını yükseltmesinin yanında fırsat eşitliğine de imkân sağlıyor. Böylece gelir dağılımındaki adaletsizlik gideriliyor.

Bir de kamu borç faizlerine bakalım... Kamu borç faiz ödemelerinin ulusal gelire oranı 2002 yılında yüzde 18,9 düzeyindeydi. 2010 yılında kamu faiz ödemelerinin ulusal gelire oranı yüzde 6 oranına geriledi. Böylece kamu faiz giderinin yükü azalarak eğitim ve sağlık harcamalarına ayrılan pay çoğaltıldı. “Peki, bu değişim ne anlama

geliyor” diyerek sorarsanız. Anlamı şu; yüksek gelir gruplarına kamu bütçesinden ödenen faizler azaldığı için sağlık ve eğitime ayrılan kaynaklar çoğaldığından düşük gelirliilerin refahı yükseliyor.

Peki, kamu harcamaları açısından bakarak sol tanımını yapmak bu kadar basit mi? Sorusu aklınıza gelebilir. Tabii, basit değil. Entelektüel gösteri yapmak isterseniz, Karl Marks’ın Grundrisse çalışmalarından başlayıp ekonomi politik anlatabilirsiniz. Ama bu entelektüel gösteri “dişi ağrıyan çocuğu için devlet hastanesinde üç ay sonrasına sıra verilen babanın sorununu” çözemez. Oysa Ak Parti hükümeti sağlık hizmetlerinde 87 yıldır çözilemeyen bu sorunu çözdü. Hastanede sıra yok. İlaç ucuz. Hangi hastaneye gidersen hizmeti hemen alıyorsun. Siz, sol siyaset olarak bunları çözemedikten sonra ben solcuyum demek boş bir sözcük olarak kalır? Ama sol bu değil, sol özgürlükçüdür, değişimden yanadır diyebilirsiniz. Evet özgürlükçüdür. Peki, şimdi solcu olduğunu iddia edenler darbe anayasasını savunabiliyorlar. Ak Parti darbe anayasasını değiştirmeye çalışıyor. O halde kim sağcı? Kim solcu?

Bütçe harcamaları (milyon lira)

Yıllar	2002	2010
Eğitim	7.460	28.237
Sağlık	2.345	13.492
Savunma	8.234	15.118

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İhracata U.N RO-RO katkısı

Süleyman Yaşar 03.05.2010

Türkiye’de KİT’ler sürekli olumsuz yönleriyle anılırlar ve eleştirilirler. Bu eleştirilerin çoğunda haklılık payı vardır. Ama KİT’lere bir konuda haksızlık yapmamak gerekir ki, o da, eleman yetiştirerek ekonomiye sağladıkları büyük katkıdır. KİT’leri değerlendirirken, onların bu üstünlüklerini unutmamak gerekir.

Nitekim iktisatçı W.W. Rostow, *İktisadi Gelişmenin Merhaleleri* kitabında buna dikkat çeker. “Bir ekonominin gelişme hareketine geçmesi için, toplumda yenilikleri kabul etmeye hazır bir grubun var olmasına ihtiyaç vardır” der. Ünlü iktisatçı, Japonya’da Samurayların, Hindistan’da Parsilerin, Yahudilerin, Kuzey İtalyanlarının, Türk, Rus ve Çin bürokratlarının iktisadi gelişmede öncü rol oynadığını ileri sürer.

Rostow’un söylediği gibi, Türkiye’de özel sektörün gelişmesini KİT’lerde yetişen elemanlar sağladı. KİT’leri kuran ya da iş hayatına KİT’lerde başlayan insanlar, daha sonra özel sektör imalat sanayii tesislerinin kurulmasında ve ilerlemesinde önemli rol oynadılar.

Türkiye’de tekstilden demir çeliğe, şekerden madencilığe hatta hizmet sektöründe denizcilikten bankacılığa her alanda özel sektör tesislerinin kurulmasında, KİT’lerden yetişen personelin katkısı çok büyük oldu. Aksi takdirde, Türkiye ekonomisinin “tüccar ve Batılı şirketlerin mümessili” aşamasından imalat sanayii aşamasına geçmesi ve bugünkü büyük hizmet sektörünü kurması mümkün olamazdı.

Nitekim, Türkiye deniz ulaştırmasında bugün geldiği noktayı ve yakaladığı başarıyı da, bu KİT’lerden biri olan Deniz Nakliyat Şirketi sayesinde yakaladı. Daha doğrusu. Deniz Nakliyat’ın yetiştirdiği bürokratlarla yakaladı.

Devlet tarafından kurulup işletilen ve daha sonra özelleştirilen bu şirket Türkiye’de “deniz ticaretini” hızla geliştirdi ve ekonomiyi denizaşırı büyüttü.

Deniz Nakliyat Şirketi’nden yetişen pek çok kaptan ve işletmeci, özel sektör şirketlerinin kurulmasını sağladı. Bunlardan sektörün bir numarası olan ve Türkiye’nin ihracatında önemli rol oynayan U.N RO-RO şirketi de Deniz Nakliyat Şirketi’nden yetişen uzun yıllar kaptanlık ve Deniz Nakliyat genel müdür yardımcılığı yapan Cemil Bayülgen’in elinde doğdu, büyüdü, gelişti ve bir başarı hikâyesine dönüştü.

Kuruluşunu 1993’te gerçekleştirdiği U.N RO-RO’nun bugüne dek genel müdürlüğünü yapan Cemil Bayülgen, Türkiye’ye önemli miktarda döviz kazandırılmasının yanında, ülkeye doğrudan milyar dolarlık sermaye girişi de sağladı. U.N RO-RO’nun yüzde 87 oranında hissesinin, uluslararası fon KKR’ye tam 1,3 milyar dolara satılmasında şirketin teknik olarak iyi yönetilmesinin payı büyük oldu.

Hafta sonunda U.N RO-RO’nun Almanya’da Flensburg’da inşa ettirdiği gemi, “Kaptan Cemil Bayülgen” ismi verilerek denize indirildi. 240 TIR kapasiteli olan bu devasa gemi Türkiye’nin ihracatına büyük katkı yapacak. Böylece eski bir bürokrat, özel sektördeki başarısıyla, adını uluslararası sularda yaşatacak ve Türkiye ekonomisine katkıda bulunmaya devam edecek.

Anlayacağınız Türkiye’de bürokratlar hâlâ ekonominin yürütülmesinde aktif rol oynamaya devam ediyorlar. KİT’leri eleştirirken, onların Türkiye ekonomisinin kalkınmasına önemli bir insan kaynağı sağladığını da unutmamak gerekiyor.

Hatırlatalım... U.N RO-RO’nun Avrupa’ya taşıdığı TIR sayısı, nisan ayında, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 25 oranında arttı. Bu rakamlar, Türkiye’nin ihracatının nisanda geçen yıla göre yaklaşık aynı oranda arttığını gösteriyor. Bu yılın dört ayında ihracat 35 milyar doları aştı. Türkiye ekonomisini kötüleyenlere yine iyi haber yok maalesef!

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF askere el attı

Süleyman Yaşar 04.05.2010

Yunanistan mali krizden kurtulmak için üç kuruluşla anlaştı.

Peki, hangi kuruluşlar bunlar? IMF, Avrupa Komisyonu ve Avrupa Merkez Bankası Yunanistan’ın mali krizine çözüm bulmak için destek verecek üç kuruluş olarak sıralanıyorlar.

Yunanistan’a Avrupa Para Birliği’ne üye ülkeler 80 milyar avro (105 milyar dolar), IMF 30 milyar avro (40 milyar dolar) olarak toplam 110 milyar avro (145 milyar dolar) kredi verecekler. Para desteği alan Yunanistan’ın ekonomisini üç aylık dönemler içerisinde üç yıl süreyle IMF denetleyecek.

Gelelim Yunanistan’ın IMF ile imzalayacağı stand-by anlaşmasının koşullarına... Üzerinde mutabakat sağlanan anlaşmaya göre, Yunanistan, yüzde 13,6 olan bütçe açığının ulusal gelire oranını 2014 yılında yüzde 3’ün altına indirecek. Yunanistan bütçe harcamalarının yüzde 75’i ücretler ve sosyal güvenlik giderlerine ayrılıyor. İşte bu nedenle, emekli maaşları ve kamuda ücretler üç yıl süreyle dondurulacak. Kamu işçilerinin Noel, Paskalya ve yaz tatili ikramiyeleri kaldırılacak. Böylece kamu harcamalarında, 2013 yılına kadar ulusal gelirin yüzde 5.25’i

oranında tasarruf sağlanacak. Kamu gelirleri 2013 yılına kadar ulusal gelirin yüzde 4'ü oranında çoğaltılacak. Katma değer vergisi ortalama yüzde 21'den yüzde 23'e çıkarılacak, alkol ve tütün üzerindeki vergiler yüzde 10 oranında arttırılacak. Gelir idaresi ve kamu harcamaları reformu yoluyla ulusal gelirin yüzde 1,8'i oranında tasarruf sağlanacak. Sosyal güvenlik reformu yapılacak. Program süresince "askerî harcamalarda" önemli miktarda azaltmaya gidilecek bir plan uygulanacak.

IMF ile yapılacak stand-by anlaşmasında yapılan bir "ilk uygulamayı" incelemekte fayda var. IMF bugüne kadar pek çok ülkeyle yapılan stand-by anlaşmalarında "askerî harcamaları" tek bir defa kontrol altına almamıştı. Yunanistan ile yapılacak stand-by anlaşmasında, ilk defa, askerî harcamalara kontrol getirilmesi önemli bir gelişme olarak değerlendirilmeli. "IMF'nin bugüne kadar gelişmiş ülkelerin jandarmalığını yaptığını ama bundan böyle değişeceğini" ileri süren IMF Başkanı Dominique Strauss Kahn'ın artık IMF program tasarımlarını gerçekten değiştirdiğini bize gösteriyor. Böylece gereksiz silahlanma harcamalarının, ülkeleri, kamu maliyesi krizine sokması önlenilecek.

Peki, Yunanistan'ın askerî harcamalarının azaltılması ne anlama geliyor? Yunanistan askerî harcamalarını azalttığı takdirde, bu yeni plan, Türkiye'yi de olumlu etkileyecek. Bundan sonra Ege bir barış denizi olabilir. Çünkü, Yunanistan, turizm gelirlerini çoğaltmak için Ege adalarına seyahati, Türk vatandaşları için kolaylaştıracak herhalde. Böylece Ege'de uçakların yaptığı gereksiz "it dalaşının" yerini dostluk ve ticaret alacak.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Üçüncü dünya sona erdi mi

Süleyman Yaşar 05.05.2010

İktisatçı Angus Maddison, 24 Nisan 2010'da 83 yaşında hayatını kaybetti.

Newcastle, İngiltere'de doğan Maddison rakamları seven bir iktisatçıydı. 13 yaşındayken John Maynard Keynes'in *Savaşın Maliyeti Nasıl Karşılanacak* kitabını okuyunca "ulusal gelir" kavramını merak etmeye başladı. Maddison, 20 kitap, 130 makale yazdı. 13 doktora öğrencisinin tezini yönetti. Dünya ekonomisinin fert başına gelir rakamlarını birinci yüzyıla kadar götürüp hesap etti. 2001'de yazdığı *Dünya Ekonomisi: Bin Yıllık Perspektif* kitabında birinci yüzyılda yaratılan gelirin 1990 yılı fiyatlarıyla 105,4 milyar dolar olduğunu ileri sürdü. Romantik bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir ama Maddison'a göre, Hz. İsa'nın doğduğu 2010 yıl öncesinde dünyada fert başına gelir 444 dolardı. İnsanların ortalama yaşam süresi 1000 yılına kadar 24 yıl civarındaydı.

Angus Maddison'ın yaptığı hesaplamalara göre dünyada, sıfır ile 1000 yılı arasında, fert başına ortalama gelir azaldı. Fert başına ortalama gelir bin yılda 444 dolardan 435 dolara geriledi.

Maddison'a göre 1000-1820 yılları arasında büyüme hızlı olmadı. Sekiz yüzyılda fert başına ortalama gelir yüzde 53,3 oranında artarak 667 dolara yükseldi. Batı Avrupa ve Japonya'da ortalama yaşam süresi 40 yıla ulaştı. Ve durgun geçen yüzyılların ardından, 1820 yılından sonra, dünya ekonomisi sanayi devriminin etkisiyle önceki dönemlere kıyasla hızla büyüdü. Fert başına gelir 1820 ile 1998 yılları arasında 8,5 kat arttı. Son on bir yıl içinde ise dünyada fert başına ortalama gelir 5 bin 700 dolardan 8 bin 425 dolara yükseldi. İnsanların ortalama yaşam süresi 73 yıla ulaştı.

Angus Maddison, son olarak Dünya Bankası Başkanı Robert Zoellik'e çalışmalarıyla ışık tuttu. Maddison'ın ölümünden on gün önce, Zoellik, yaptığı konuşmada, Maddison'ın rakamlarına referans vererek "finansal krizin ardından üçüncü dünyanın sona erdiğini, artık çok kutuplu ekonomi döneminin başladığını" ileri sürdü. Çünkü, Angus Maddison, Asya ülkelerinin 20. yüzyılın sonunda dünya gelirinin yarısından fazlasını ürettiğini rakamsal çalışmalarıyla ortaya çıkardı.

Peki, üçüncü dünya sona erdi mi? Angus Maddison'ın rakamlarına göre sona erdi. Artık gelişmekte olan ülkeler dünya gelirinin yarısından fazlasını üretiyorlar. O halde dünya ekonomisinde hedef artık restorasyon olabilir. Devrim olamaz.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

THY şaşırdı

Süleyman Yaşar 06.05.2010

Avrupa'dan Türkiye'ye yönelik turizm akışında 1980'li yılların ortalarından bugüne görülen büyük gelişme, Türk Hava Yolları'nın (THY) pazar payını önemli ölçüde arttırması oldu. Ve bu gelişmelere paralel olarak değeri artan THY hisseleri 1990 yılında halka arz edildi. Ama halen THY'nin hisselerinin yüzde 49'u Özelleştirme İdaresi'ne ait bulunuyor. Şirket özelleştirilmiş gibi görünse de yönetimi özelleştirilemedi. Yönetim kurulu üyeleri Özelleştirme İdaresi tarafından atanıyor. Anlayacağınız, diğer KİT'lerde olduğu gibi, yönetim kurulu üyeliklerine atamaları hükümet yapıyor.

Gelelim THY'nin şaşkınlığına... THY'nin elinde 134 tane uçak bulunuyor. Bu uçakların yarısından fazlası 150 kişi taşıyan uçaklar. Ve bu tür 150 kişilik uçaklarda en fazla üç adet tuvalet bulunuyor. Bu üç tuvaletli uçaklar da THY business class (iş sınıfı) uygulaması yapıyor. Daha yüksek bilet bedeli verenler iş sınıfında yolculuk yapıyorlar. Ayrı bir hizmet alıyorlar. Tabii yüksek ücret verenlerin ayrıcalıklı hizmet alması doğal bir uygulama. Ama THY yönetimi bugüne kadar olmayan bir uygulamayı yapıyor. Yönetim, bir ay önce karar almış, 150 kişilik uçaklarda "business class"ın tuvaletini de ayırmış. Böyle olunca 150 kişilik uçakta "ekonomi sınıfında" uçan 148 kişi iki tuvaleti kullanmak zorunda kalıyor. Anlayacağınız bu türden bir uygulama yapmak için THY'nin uçak yapısı uygun değil. Yolcuların hemen tamamına yakın kısmı zor durumda kalıyor. Çoluk çocuk uzun kuyruklar oluşuyor. Ve uçuşların ardından yolcular kendilerini havaalanına zor atıyorlar.

Peki, kurulduğu 1933 yılından beri "business class tuvaleti" ayrımı yapmayan THY, niye bir ay önce business class tuvalet ayrımı ihtiyacı hissetti? Halkın içinden gelen AK Parti Hükümeti'nin atadığı memurlar, herhalde THY'de sınıf farkı yaratmaya tuvaletlerden başladılar.

Bazen, halkın içinden gelen hükümetlerin atadığı memurlar, seçilmiş hükümetin ideolojisine ters düşüp sınıf farkları yaratmaya başlarlar. Seçilmişler tarafından atanan memurların, konfora yönelme dönemi, halkın seçtiği hükümetle ters düşmesine neden olabilir. Seçmen, benim seçtiğim hükümet böyle değildi "ne oldu da değiştiler" diyerek sorgulamaya başlar. Politikacının uygulamadan haberi olup olmadığını bilmezler. İşte bu nedenle halkın içinden gelen AK Parti Hükümeti'nin, THY yönetiminin bir ay önce aldığı bu kararı incelemesinde fayda var. Hükümet, atadığı memurların, THY kurulduğundan beri 77 yıllık sınıfsız tuvalet uygulamasına niye son verdiklerini bilmeli ve açıklamalı.

Yeri gelmişken belirtelim... Artık THY'nin gerçekten özelleştirilmesinde fayda var. Böyle muvazaalı özelleştirme olmaz. Yönetimi devlette, hisseleri borsada işlem gören şirketler devri bitti. Özel sektör Türkiye'de başarılı havayolu işletmeciliği yapıyor. Dolayısıyla THY'nin yönetiminin de özelleştirilmesinde fayda var.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Avro ne olacak

Süleyman Yaşar 07.05.2010

Avrupa Merkez Bankası dün avro faiz oranlarını değiştirmede.

Peki, faiz oranlarının değiştirilmemesi ne anlama geliyor? Demek ki avronun değerlendirilmesi istenmiyor. Oysa, Nisan 2010'da, Avrupa Para Bölgesi'nde enflasyon yüzde 1,5 oranında gerçekleşti. Avrupa Merkez Bankası, Avro Bölgesi'nin ekonomik canlanmasına enflasyondan daha fazla önem veriyor. Ayrıca, dün, Avrupa Merkez Bankası Başkanı Jean-Claude Trichet, soruları cevaplandırırken, avro, Amerikan Doları karşısında 1.27'nin altına geriledi. Trichet "Yunanistan'ın mali krizinin sirayeti" sorusuna da "İspanya ve Portekiz'in Yunanistan'a benzemediğini", dolayısıyla sistemde tehlike olmadığını ileri sürdü.

Gelelim avronun değerine... Dün döviz piyasalarında, avro, Amerikan Doları karşısında 1.27 seviyesinin altına indi. Dolayısıyla avro, yıl başından bugüne, dolar, karşısında yüzde 12,4 oranında devalüe oldu.

Peki, avronun devalüe olması kimin işine geliyor? Dün açıklanan Almanya imalat sanayii verilerine göre, bu yılın mart ayında imalat sanayii siparişleri yıllık olarak yüzde 30 oranında yükseldi. Aynı gelişme Fransa'da da yaşanıyor. Hatta dün Fransa Devlet Başkanı Nicolas Sarkozy ve Almanya Başbakanı Angela Merkel "Avrupa Para Sistemi'nden hiçbir ülkenin çıkarılmayacağını, para birliğinin sürdürülmesi gerektiğini" açıkladılar. Anlaşılan Yunanistan'ın mali krizinden Fransa ve Almanya, avronun değerini düşürerek faydalaniyorlar. Bu iki ülke, imalat sanayilerinin iç ve dış talebini arttırarak ekonomilerini güçlendiriyorlar. Zaten, dün, Almanya Maliye Bakanı Wolfgang Schäuble, Avrupa'da Yunanistan'a benzeyen sorunlu bir ülke olmadığını ileri sürerek Avrupa Para Sistemi'nin sürdürülebilir olduğunu belirtti. Anlayacağınız Alman Maliye Bakanı da durumdan memnun görünüyor.

Avrupa Para Sistemi'nin sürdürülebilirliğini ele alırsak... Tek Avrupa parası fikri 1960'lı yılların sonunda bir hedef olarak ortaya kondu. 1 avro, 1.1.1999'da dolar karşısında 1.20 değerle işlem görmeye başladı. Avro, 1.1.2002 tarihinde banknot ve madeni para olarak da dolaşıma çıktı. "Optimum para alanı" fikrini ortaya atan iktisatçı Robert Mundell, avronun sürdürülebilir olması için Amerikan Doları karşısında 1.20 ile 1.30 paritesi arasında dalgalanmasının uygun olacağını ileri sürüyor.

Peki, avronun değeri bundan sonra nasıl gelişecek... Yunanistan'da yaşanan mali krize rağmen 2010 yılı sonunda avronun, dolar, karşısında 1.45 paritesinde olacağını tahmin edenler var. Onlar, Amerikan bütçe ve cari açıklarının kapanmadığını dikkate alarak beklentilerini değiştirmiyorlar. Doların değer kaybedeceğini düşünüyorlar. Yıl sonunda avro/dolar paritesini 1.20 olarak tahmin eden para uzmanları da var. Önümüzdeki günlerde avro/dolar paritesinin destek noktası 1.26.00, direnç noktası 1.28.65 olarak tahmin ediliyor.

suleymanyasar34@gmail.com

Ne krizi var

Süleyman Yaşar 10.05.2010

Avrupa para sisteminde yaşanan kriz sadece ekonomik boyutlarıyla tartışılıyor. Halbuki yaşanan kriz ağırlıklı olarak siyasi bir kriz.

Niye ekonomik değil de aslında siyasi bir kriz bu? Çünkü Avrupa siyasi bir merkez oluşturamadı. Oluşturamadığı için de tutarlı bir maliye politikası uygulayamıyor.

Dün Avrupa Birliği'nin kuruluşunun ilk adımı olan Schuman Deklarasyonu'nun 60. yılı "Avrupa Günü" olarak kutlandı. Fransa eski Dışişleri Bakanı Robert Schuman İkinci Dünya Savaşı sonrası, uluslarüstü, bir organizasyon kurularak artık barış içinde bir Avrupa önerisi getirmişti. Bu öneri doğrultusunda Almanya ve Fransa arasında "kömür ve çelik birliği" kuruldu. Ama şimdi geçtik kömür ve çelik birliğini, gözlemcilere göre, Avrupa'da bir enerji politikası boşluğu var.

Avrupa, henüz "serbest ticaret bölgesinden" uyumlu bir ekonomik birliğe geçemedi. Bu nedenle ABD'de olduğu gibi tutarlı ekonomik politikalar uygulanamıyor. Dünya mali krizinin ardından, Amerikan Başkanı Barack Obama'nın, uygulamaya koyduğu ekonomik programı Avrupa izleyemedi. Çünkü, Avrupa'da siyasi birlik olmadığı gibi farklı siyasi görüşlere sahip hükümetlerin ortak karar alması da mümkün olamıyor. Kurulması düşünülen, Avrupa ekonomisini risklere karşı uyaracak, Avrupa Para Fonu ve Avrupa Derecelendirme Kuruluşu bu nedenle bir hayal olarak değerlendiriliyor.

Avrupa içindeki tutarsızlıklara gelince... Her ülke kendi içindeki fakir bölgelerin sorunlarıyla uğraşıyor. Almanya, eski Doğu Almanya'ya yardım ederken Yunanistan ve diğer Güney Avrupa ülkelerinin sorunlarına sıcak bakmıyor.

Britanya, kendi içindeki gerice yöre olan Galler, Fransa ise Korsika ile ilgileniyor. Dolayısıyla Avrupa Birliği içerisinde sosyal dayanışma sözde kalıyor. Herkes kendi bahçesine bakıyor, Avrupa tarlası sürülemiyor. Anlayacağınız Avrupa'nın zengin ülkeleri kendi sorunlarıyla ilgileniyorlar. Avrupa'da söylenenlerle uygulananlar farklı.

Almanya kendi ekonomik çıkarları dışında Güney Avrupa'daki ülkelerin sorunlarıyla pek ilgili değil. Bunun en güzel örneği, Almanya'da geçen perşembe günü açıklanan işsizlik rakamları oldu. İşsizlik Almanya'da 2008 aralık ayından beri en düşük noktaya geldi, yüzde 7,8 oranına geriledi. İspanya'da ise işsizlik yüzde 20 oranına yükseldi.

Anlayacağınız Almanya, İspanya'da yüzde 20 oranına yükselen işsizlik sorunuyla ilgilenmiyor. Almanya, avronun değerinin düşmesiyle ihracatını nasıl çoğaltırım, kendi istihdamımı nasıl arttırırım düşüncesiyle yaklaşıyor olaylara. İşte bu nedenle Avrupa Birliği'nin dayanışma ilkesi sadece söylemde kalıyor. Demek ki Avrupa'da yaşanan kriz söylendiği gibi ekonomik olmaktan daha çok siyasi bir kriz. Bu krizin çözümü de ekonomide değil Avrupa'nın siyasetinde.

suleymanyasar34@gmail.com

Obama Avrupa'ya müdahale etti

Süleyman Yaşar 11.05.2010

Pazar günü, ABD Başkanı Barack Obama, Avrupa para sistemine müdahale etti. Obama, Almanya Başbakanı Angela Merkel ve Fransa Devlet Başkanı Nicolas Sarkozy'den avro için kaybolan yatırımcı güvenini tekrar sağlamalarını istedi. Obama, ABD Merkez Bankası ve IMF'nin, Avrupa'ya para sistemi için gereken mali desteği sağlayacağını belirtti.

Peki, Başkan Obama niye Avrupa'ya müdahale etti? Çünkü, Almanya ve Fransa, AB'nin güçlü bir siyasi merkezi olmamasından faydalanarak, kendi ekonomilerini, kurtarma derdine düştüler. Ve ABD ile döviz kuru savaşına girdiler. Avro, dolar karşısında değer kaybettikçe Almanya ve Fransa ihracatını hızla yükseltti. Almanya'nın imalat sanayii talebi son 12 ay içinde yüzde 30 oranında çoğaldı. İşsizlik, 2008'in aralık ayı seviyesi olan yüzde 7,8 oranına geriledi. Son günlerde avronun dolar karşısında 1.30 paritesinin de altına inip 1.25 seviyelerine gerilemesi ABD ekonomisini zorlamaya başladı. Amerikan ekonomisi, Avrupa karşısında rekabet gücünü kaybedebiliyordu. İşte bu nedenle ABD Başkanı Obama, Almanya ve Fransa'nın "Yunanistan mali krizini" kullanıp beş aydır piyasaları kendi lehlerine oyalayarak, sorunları ötelemelerine son verdi.

Gelelim avroyu kurtarma planına... Avrupa Para Birliği'ne üye 16 ülke 500 milyar avro tutarında bir "acil yardım fonu" kuracaklar. Acil yardım fonuna, IMF, 250 milyar avro ilave destek verecek. Böylece toplam tutar 750 milyar avro ya da 975 milyar dolara ulaşacak. Ayrıca Amerikan Merkez Bankası, Avrupa Merkez Bankasına, dolar fonlaması yapabilecek. Böylece Avrupa Merkez Bankası, Avrupa Para Sistemi'ne üye ülkelerin, devlet ve özel sektör borçlanma kâğıtlarını satın alarak piyasalara likidite sağlayabilecek. Anlayacağınız, Yunanistan'ın ardından, İspanya, Portekiz ve İrlanda veya diğer avro bölgesi ülkelerinde parasal sıkışma olursa hemen müdahale edilecek siyasi kararlılık ve kaynak oluşturuldu.

Pazar akşamı geç vakitte kabul edilen "Avroyu kurtarma planının" ardında mali piyasalardaki gerginlik sone erdi. Avro/dolar paritesi dün öğle saatlerinde 1.30'un üzerine yükseldi. Döviz kurlarındaki gelişmeler Türk parasını da etkiledi. Geçen hafta içerisinde 1 lira 63 kuruşa kadar yükselen dolar/TL kuru 1 lira 51 kuruşa kadar geriledi. Hisse senedi fiyatları yükseldi. Böylece, Avrupa'daki mali gerginlikten, Türkiye için olumsuz beklentiler yaymaya çalışan kriz lobisine maalesef yine iyi bir haber yok.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mali kural nasıl olmalıydı

Süleyman Yaşar 12.05.2010

Ekonomide güven ve istikrarı arttıracak Mali Kural Yasa Tasarısı dün açıklandı. IMF olmadan Türkiye ekonomisine uzun süreli öngörülebilirlik sağlayacak mali kural ana hatlarıyla Başbakan Yardımcı Ali Babacan tarafından açıklandı.

Mali kural, merkezî yönetim bütçesi yanında, belediyeleri, Sosyal Güvenlik Kurumu'nu, İşsizlik Sigortası Fonu'nu, döner sermayeleri ve KİT'leri kapsıyor. Mali kuralın belki de en dikkat çekici yanının, belediye borçlanmalarına, yatırımları kadar izin vermesi, döner sermayelere bütçe dengesi getirmesi ve KİT'lere

toplamda borçlanma gereği tanımaması olduğu ileri sürülebilir. Çünkü kamu maliyesinde, geçmişte, belediyeler, döner sermayeler ve KİT'ler disiplinin bozulduğu başlıca alanlar olmuştur. Bundan böyle artık mali disiplin merkezî otorite dışında da uygulanabilecek.

Peki, mali disiplin bize ne fayda sağlayacak? Vatandaş artık "kim ne veriyorsa beş lira fazlasını veriyorum" diyen politikacılardan kesin olarak kurtulacak. Çünkü bütçe açığı belli bir formüle bağlandığı için aşırı vaatlerde bulunmak mümkün olamayacak. Artık seçmenler bütçe açığının keyfi olarak yükseltilemeyeceğini bildikleri için gerçekleri söyleyen politikacıları tercih edecekler.

Gelelim mali kuralın formülüne... Dün açıklanan mali kural formülü, $\Delta a = -0,33 (a_{t-1} - 1) - 0,33 (b - 5)$ olarak ifade ediliyor. Formül matematik kurallarına uygun olarak yazılmamış. Çünkü yapılan sunumda, yazıyla, yüzde olarak ifade edilen 1 ve 5 rakamlarının formülde ondalık sayılar olarak ifadesi edilmesi gerekiyordu. Bu formüle göre, ondalık sayı sistemi dikkate alınarak bir önceki yıl bütçe açığının, ulusal gelire oranı yüzde 5 olduğu takdirde, bu yıl ekonomide yüzde 5 oranında reel büyüme bekliyorsanız, bütçe açığının ulusal gelire oranında yapılacak uyarılama yüzde -1,32 olarak bulunur. Eğer formül başka bir ifade hatası içermiyorsa o yılın bütçe açığının, ulusal gelire oranı yüzde 3,68'i geçemez. Aslında böyle bir mali kural ekonomiyi gereksiz yere sıkıştırıp, işsizliği çoğaltabilir. Siyasetçileri şimdiden uyarmakta fayda var.

Peki, mali kural nasıl olmalıydı? Mali kural maliye politikasının sürdürülebilirliğini dikkate alacak biçimde şöyle formüle edilebilirdi,

Borçların ulusal gelire artış oranı = Faiz dışı fazla + (Reel faiz oranı – Reel büyüme oranı) x (Borç/ulusal gelir t-1) – senyorej. Bu formüle göre, borç artış oranının düşürülmesi, maliye politikasının sürdürülebilirliği açısından değerlendirileceği için daha kullanışlı olabilirdi.

Mali kuralın denetlenmesine gelince... TBMM adına bütçeyi denetleyen Sayıştay'ın mali kuralı izlemesi ve değerlendirmesinin yerinde bir görevlendirme olduğunu söyleyebiliriz. Benzeri biçimde para politikasının ve parasal hedeflerin izlenmesi ve değerlendirilmesinde de TBMM adına bir denetim biriminin yetkilendirilmesinde fayda var.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Altın fiyatları ne olur

Süleyman Yaşar 13.05.2010

Altın fiyatları dün küresel piyasalarda yeni bir rekor kırdı.

Altı ay önce bir ons (31,1 gram) altın bin 227 dolara yükselerek rekor kırmıştı. Dün öğle saatlerinde altının bir onsu bin 244 dolar oldu. Böylece tarihinin en yüksek fiyatına ulaştı.

Peki, altın fiyatları niye yükseldi? Altın, ekonomide kuşkuvarın çoğaldığı dönemlerin yatırım aracıdır. Dünya para sistemine olan kuşkuvar artınca, altın fiyatları son günlerde hızla yükseldi. Avrupa ve Amerikan ekonomisinde enflasyonist beklentilerin artması, Çin ekonomisinde, yüksek enflasyon nedeniyle kemer sıkma tedbirlerinin alınacağı haberlerinin yayılması, altına olan talebi çoğalttı.

Altın fiyatlarının ne kadar artacağına gelince... Altın uzmanlarına göre altın fiyatları önümüzdeki aylarda da artacak. Ağustos 2010'da altının onsunun bin 270 doları geçeceğini tahmin eden uzmanlar var. Ardından altın fiyatlarının tekrar bin 200 dolara doğru gerileyeceği tahmin ediliyor.

Gelelim dünya ekonomisinde ortaya çıkan kuşkuşların geçerliliğine... Dün Avrupa'da açıklanan ekonomik büyüme rakamları olumlu gelişmeye işaret ediyor. Avrupa para sistemine üye olan, 16 ülkenin ekonomileri, bu yılın ilk üç ayında yüzde 0,2 oranında büyüdü. Alman ekonomisi ise beklentilerin üzerinde büyüdü. Mart ayında Almanya'da ihracat, son 18 yılın, en yüksek artışını göstererek yüzde 10,7 oranında arttı.

Almanya'nın ihracatının artışında, geçen yılın kasım ayından beri, avronun, Amerikan Doları karşısında yüzde 16 oranında değer kaybetmesinin de büyük payı var. Avro değer kaybettikçe Almanya rekabet gücünü çoğaltmaya başladı. Ve önemli miktarda ihracat artışı kaydetti. Bu verilere bakarak Avrupa ekonomisinin pek de öyle tehlikede olduğunu söyleyemeyiz. Fransa ekonomisi de bu yılın ilk üç ayında büyüdüğüne göre, olumsuz beklentilere kapılmak yersiz.

Türkiye'de altın fiyatlarına gelince... Dünya'da artan altın fiyatlarına paralel olarak Türkiye'de de altın fiyatları yükseliyor. Kur etkisini de unutmamak gerekiyor. Dün Cumhuriyet Altını'nın fiyatı öğle saatlerinde 409 liraya kadar yükseldi. Altın fiyatları yükseldiğinde satıp, fiyatlar gerilediğinde tekrar satın almak altın yatırımcısına para kazandırabilir.

suleymanyasar34@gmail.com

Cumhuriyet Altını fiyatları (TL)

2010 Ocak 354

2010 Şubat 363

2010 Mart 371

2010 Nisan 373

2010 Mayıs 409

* Mayıs hariç aylık ortalama fiyatlar

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ak Parti karşıtlığı

Süleyman Yaşar 14.05.2010

Ak Parti hükümeti genel seçimler öncesinde elini kolunu bağlamasına rağmen "mali kural" düzenlemesini yaptı.

Türkiye'de böyle bir kararı daha önce alabilen tek bir hükümet çıktı mı? Hayır. Hiçbir hükümet kendisini yüzde bir oranında bütçe açığı hedefiyle bağlamadı. Türkiye'de pek çok politikacı "devlet malı deniz yemeyen domuz" deyişine uygun olarak hareket etti. Toplanan vergilerin nasıl kullanılacağı konusunda kendisini kısıtlamadı. Cesaretle alınan, bu karara karşı, yine bazıları haksız eleştirilere başladılar.

Gelelim eleştirilere... Mali kural teknik olarak daha iyi olması için eleştirilebilir. Çünkü hükümetleri aşırı derecede sıkıştıracak şekilde formüle edildi. Biraz daha gevşek olabilirdi. Oysa, yapılan eleştiriler mali kuralı kimin denetleyeceği konusunda toplanıyor. Mali kuralın denetimi ve izlenmesiyle sorumlu olacağı belirtilen Sayıştay bazı çevreleri memnun edemiyor. Niye acaba? Çünkü Sayıştay TBMM adına denetim yapan bir kuruluş. Eleştirenler, herhalde yürütme organı tarafından atanan bir denetim birimi istiyorlar. Halkın temsilcilerinin adına denetim yapan birim işlerine gelmiyor. Halbuki TBMM adına denetim yapan Sayıştay en uygun ve bağımsız denetçi. Sayıştay'ı istemeyenler aslında halkın iradesine de karşı çıkarlar. Halka güvenmedikleri için Sayıştay onlara pek iyi gelmiyor.

Dün TÜSİAD Başkanı yaptığı bir konuşmada "mali kural"ın bağımsız bir kurul tarafından denetimini istedi. TÜSİAD da halk adına denetim istemiyor anlaşılan. Aslında TÜSİAD, mali kuralın denetimiyle uğraşacağına üç yıldır TBMM'de muhalefet tarafından engellendiği için bir türlü yürürlüğe konamayan Türk Ticaret Kanunu'nun çıkarılması için hükümete destek verse iyi olurdu. Hatta TÜSİAD, AB Komisyonu Türkiye 2009 İlerleme Raporu'nda eleştiri konusu olan, posta tekelinin kaldırılması, kamu alımlarında yerli yabancı farkının olmaması, devlet yardımları idaresi kurulması, gümrüksüz satış mağazalarının ülkeye girişte yer almaması konularını ele alıp "bunları niye yapmıyorsunuz" diyerek hükümeti eleştirse çok daha fazla ses getirirdi. Herhalde eleştirilen bu konuların çözümü TÜSİAD'ın işine gelmiyor?

Tekrar mali kurala dönersek... Görünen o ki, hükümet ekonomide doğru olarak ne yapsa eleştiriden kurtulamayacak. Ak Parti karşıtlığı bazılarını şaşırtıyor. Anlaşılan statükoyu savunanlar "mali kuralı IMF denetlesin, siyasette askerî vesayet devam etsin" istiyorlar. Ama artık bu isteklerinin gerçekleşmesi zor. Çünkü, mali kural, bütçeyi halkın denetlemesini sağlayacak, devletten nemalanmaya izin vermeyecek.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Politikacılar maaşlarını indirsin

Süleyman Yaşar 17.05.2010

Britanya'nın Muhafazakâr ve Liberal Demokratlardan oluşan yeni koalisyon hükümeti ilk toplantısında kendi maaşlarını yüzde 5 oranında indirdi. Böylece bütçede, 18 bakanın maaş indiriminden bir yılda 444 bin 800 sterlin tasarruf sağlanacak. Bu sembolik maaş indirimi, bütçe açıklarının, kapanması için herkese tasarruf mesajı vermek amacıyla yapıldı.

Bütçe açığı sadece Britanya'nın sorunu olmadığına göre, gelelim diğer Avrupa ülkelerine... Bu yıl Yunanistan, memur maaşlarını yüzde 12 oranında indirdi. Yine İspanya, memur maaşlarını yüzde 5 oranında azalttı ve 2011 yılında da maaşları dondurdu. Portekiz, kamu sektöründe çalışanların maaşlarını dört yıl süreyle arttırmayacak. İrlanda, kamuda ücretleri yüzde 5 oranında azalttı. Fransa, kamu harcamalarını 2011-2013 yılları arasında çoğaltmayacağını açıkladı. Almanya, emekli maaşlarını dondurdu ve emeklilik yaşını 65'ten 67'ye yükseltti.

Peki, 2001 yılında yaşanan mali krizde Türkiye'de bütçe açığının, ulusal gelire oranı yüzde 20'ye ulaştığında siyasetçiler maaşlarını indirdiler mi? Hayır.

Dönemin başbakanı Bülent Ecevit'e, Anayasa kitapçığını fırlatarak mali krizi tetikleyen dönemin cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in aklına, mali kriz yaşanırken niye maaşını indirmek gelmedi acaba? Ya da başbakan

yardımcıları Mesut Yılmaz ve Devlet Bahçeli, niçin maaşlarının indirilmesini vatandaşa örnek olmak için istemediler?

Şimdi, anayasada yapılacak demokratik değişikliklere karşı devleti korumak için harekete geçtiklerini ileri süren bu eski politikacıların devlet sevgisi İngiliz politikacılardan daha mı azdı yoksa? Devleti korumak önce mali destekle olur.

Gelelim günümüz politikacılarına... Ak Parti, iktidara geldiğinde ilk işi milletvekillerine lojman ayrıcalığını kaldırmak olmuştu. Doğru bir karardı. Milletvekillerinin halkla arasında örülen duvarı kaldırdılar. Milletvekili lojmanları için yapılan gereksiz kamu harcamalarına son verdiler.

Şimdi de Ak Partililerin, İngiliz meslektaşları gibi maaşlarını sembolik olarak indirip, kendilerini devletin sahibi olarak gören yüksek yargı mensuplarına ve generallere örnek olmalarında fayda var. Gerçi Türkiye, Amerikan kaynaklı mali krizi, bankalara bütçeden para aktarmadan atlatan tek OECD ülkesi oldu ama olsun. Hükümet, sembolik bir maaş indirimi kararı alıp, maaşı iki bin liranın üzerinde olan tüm kamu görevlilerinden yüzde 5 oranında maaşlarından fedakârlık etmelerini isteyebilir.

Bütçe açıklarını kapatmak için vergileri arttırmadan önce, kamu görevlilerinin maaşlarında, sembolik indirim gitmekte fayda var. Avrupa yaptığına göre biz de yapalım. Böyle bir öneri karşısında devletin sahibi olduğunu ileri sürenler ne diyecekler bakalım?

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kılıçdaroğlu ekonomiyi nasıl yönetir

Süleyman Yaşar 18.05.2010

CHP Grup Başkanvekili Kemal Kılıçdaroğlu dün bir sürpriz yaptı ve CHP Genel Başkanlığı için aday olduğunu açıkladı.

Kemal Kılıçdaroğlu, Turgut Özal döneminde, Gelirler Genel Müdürü olan Altan Tufan'ın yardımcısıydı. Daha sonra DYP-SHP koalisyon hükümetinde SSK Genel Müdürlüğü görevini yürüttü. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nda müsteşar yardımcılığı görevinde bulundu. Yılların deneyimli bürokratı Kılıçdaroğlu daha sonra politikaya atıldı. CHP milletvekili oldu. Yerel seçimlerde İstanbul belediye başkan adayı olarak büyük başarı sağladı. 2007 yerel seçimlerinde, İstanbul'da CHP'nin oylarını yüzde 29'dan yüzde 37'ye yükseltti.

Peki, Kılıçdaroğlu eğer CHP'nin başına geçer ve başbakan olursa ekonomiyi nasıl yönetir? Dünkü *Taraf*'ta Neşe Düzel röportajında, CHP'yi iyi bilen gazeteci Mahmut Övür "İstanbul sermayesi, eski bürokrat diye Kemal Kılıçdaroğlu'ndan korkuyor. Yeni bir Zekeriya Temizel örneği yaşamak istemiyorlar" diyerek, İstanbul iş dünyasının Kılıçdaroğlu'nu tek başına değil, Gürsel Tekin'le birlikte görmek istediğini anlattı.

Hatırlayalım... İstanbul sermayesi, Tayyip Erdoğan'a da karşıydı. Ama Erdoğan, onlara rağmen kazandı ve ekonomide başarılı oldu. Aynı şekilde Kılıçdaroğlu da CHP'nin genel başkanlık koltuğunu kazanırsa, ekonomide yapacaklarını kuracağı ekip bize gösterecek. Bu nedenle Kılıçdaroğlu'nun eski maliyecisi kimliğiyle şimdiden piyasa ekonomisine karşı bir politika izleyeceğini söylemek hatalı olur.

Kılıçdaroğlu'nun yolsuzluklarla mücadele konusundaki kararlılığına gelince... Yolsuzlukların üzerine gitmek zaten her politikacının görevidir. Yunanistan ekonomisinin yolsuzluklar yüzünden nasıl battığı son dönemin iyi bir örneği oldu. *Der Spiegel* dergisine göre, "Yunanistan'da son yıllarda tam 450 adet büyük rüşvet olayı ortaya atıldı ve hiçbirinde sonuca ulaşamadı." İşte bu nedenle, yolsuzlukları ciddi biçimde araştıran bir anamuhalefet partisi lideri, orta ve dar gelirli kesimlerden yüksek oranda oy alabilir.

Gelelim Türkiye'nin en büyük sorunu olan işsizliğe ve Kılıçdaroğlu'nun istihdam politikasına... İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçimlerinde Kılıçdaroğlu, dar gelirli her aileye 600 lira aylık maaş bağlayacağı vaadinde bulundu. Aile maaşını da kadının hesabına bankaya yatıracaklarını söyledi. Ayrıca işe alımlarda sosyal sigortası bulunmayan ailelerden bir kişinin muhakkak işe alınarak ailenin güvencesinin sağlanacağını açıkladı.

Peki, Kılıçdaroğlu ekonomide daha neler yapabilir? Başbakan Tayyip Erdoğan kamu harcamalarının bileşimini fakirlerden yana değiştirerek sağlık reformunu yaptı. Eğitim harcamalarını Cumhuriyet tarihinde ilk defa savunma harcamalarının üzerine çıkardı. Anlayacağınız sol siyasetin araçlarını kullandı.

Hatta Tayyip Erdoğan, Türkiye'de demokrasinin gelişmesinde, AB müzakere sürecini başlatarak önemli adımlar attı. Son anayasa değişikliği paketi, statükocu güçlerin engellemelerine rağmen Erdoğan sayesinde TBMM'den geçti.

Erdoğan'ın demokratikleşme çabalarına rağmen, CHP son yıllarda demokrasiye karşı tavırlarıyla Sosyalist Enternasyonal'den atılma noktasına geldi. Hatta Sosyalist Enternasyonal "bize daha yakın" diyerek Ak Parti'ye üyelik teklifi götürdü. İşte bu koşullarda Kılıçdaroğlu, CHP Başkanı olursa, sol siyasetin araçlarını Erdoğan'ın elinden almak zorunda. Devletin değil vatandaşın yanında olan ve halkın ekonomik sorunlarını çözen inandırıcı bir sosyal demokrat lider olmak istiyorsa, ilk adım olarak da anayasa değişikliğinin iptaline ilişkin başvuruyu hemen geri çekmek mecburiyetinde. Aksi takdirde ekonomide gelişmeyi sağlayacak demokratik adımları Erdoğan'dan daha hızlı atamayan bir Kılıçdaroğlu Türkiye için faydalı olamaz.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kim zengin, kim fakir

Süleyman Yaşar 19.05.2010

Gayrisafi yurtiçi hâsıla tanımı refahı ölçmekte yetersiz kalıyor. İşte bu nedenle refahı daha iyi ölçebilen bir ulusal gelir hesabı aranıyor.

Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy, alternatif gayrisafi yurtiçi hasıla ölçümü için Amartya Sen, Joseph Stiglitz ve Fransız iktisatçı Jean-Paul Fitoussi'den bir ekip oluşturdu. Bu ekip 2008 ve 2009 yıllarında defalarca biraraya gelerek 300 sayfalık bir metodoloji ve düşüncelerini içeren bir öneri raporu hazırladı.

Raporu hazırlayan iktisatçılardan Joseph Stiglitz'e göre, mevcut gayrisafi yurtiçi hasıla ölçüsü, ne kadar benzin tükettin, ne kadar yol kat ettin, ne kadar hızlı gidebilirsin türünden sorularla insan hayatını ülkeler arasında karşılaştırıyor. Halbuki, ülkeler arasında gelişmişlik ölçüsü olarak, sağlık hizmetlerinin kalitesi, eğitime katılma oranları, çevrenin temizlik derecesi, istihdam oranı, politik sürece katılım, insanın kendisine ayırabileceği zamanın uzunluğu, beklenen ortalama yaşam süresi "alternatif yurtiçi gayrisafi hâsıla" ölçüsü olmalı.

Stiglitz, üzerinde durduğu bir diğer konuyu da şu şekilde belirtiyor. Amerikan halkı sık sık "Bizim değerlerimizi yansıtan politikalar istediklerini dile getiriyorlar ama bu değerlerin ne olduğunu kimse bilmiyor" işte bu değerleri yansıtacak göstergeleri tanımlamamız gerekiyor. 21. yüzyılın yeni refah göstergeleri tesbit edilip, alternatif gayrisafi yurtiçi hâsıla, yeni göstergelere göre hazırlanmalı.

Peki, geliri ve dolayısıyla refahı ölçen yeni göstergeler nasıl tesbit edilecek? Mesela, zengin adam salata malzemesini manavdan alıp evine getiriyor. Fakir adam bahçesinde yetiştiriyor. Zengin adam spor salonuna giderek spor yapıyor. Fakir adam parklarda koşuyor. Zengin adam arabasıyla evinden işine gidip geliyor trafik sıkışıklığından her gün strese giriyor. Fakir adam metro ve otobüsleri kullanıyor trafikte daha az zaman harcıyor. Çocuklarına daha çok vakit ayırıyor.

Bu iki adamın sağlık kayıtlarına baktığımızda fakir olan daha sağlıklı ise "hangisinin refahı yüksek ya da hangisi daha zengin sorusu" ortaya çıkıyor. Halen kullanılan yurtiçi gayrisafi hâsıla kriterlerine göre manavdan parayla salata malzemesi alan, özel arabasıyla işe gidip gelen, trafik sıkışıklığında bol benzin tüketen, spor salonuna para ödeyen daha çok hâsıla yaratıyor ve yurtiçi hâsılayı yükseltiyor. Ama bahçesinde salata malzemesi yetiştiren, parklarda koşan, işine toplu taşıma araçlarıyla gidip gelenin tükettiği alternatif geliri ölçmek mümkün olamıyor. Çünkü onun yaptıkları ulusal geliri şişirmiyor.

Gelelim gayrisafi yurtiçi hâsılanın doğru ölçülememesinin ortaya çıkardığı sorunlara... Stiglitz-Sen-Fitoussi komisyonu AB İstatistik Ofisi ve OECD'den uzmanlarla bir süre önce görüştüler. Yeni ölçülere göre, alternatif yurtiçi gayrisafi hâsılanın ölçülmesini istediler. Ama bazı bürokratlar karşı çıktı. Çünkü bu alternatif göstergeler büyük bir politik hasar yapabilir, bu nedenle alternatif ulusal gelir hesabından kaçınmak gerektiğini ileri sürdüler. Anlayacağınız yeni refah ölçülerinin kullanılmasına uluslararası kuruluşlarda şimdilik bir direniş var. Bir yandan da, mevcut ulusal gelir hesaplarıyla, ülkelerin, nereye gittiğini doğru olarak ölçmek mümkün değil. Herhalde, Stiglitz-Sen-Fitoussi komisyonu uluslararası kuruluşlarla bir uzlaşma sağlayacak. Çünkü doğru olan refah ölçülerini onlar öneriyor.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Almanya, spekülâtörleri yasakladı avro düştü

Süleyman Yaşar 20.05.2010

Avro dün hızla değer kaybetti. Amerikan Doları karşısında, Avrupa para birimi avro yıl başından bugüne yüzde on beş oranında eridi. Avronun gerilemesi petrol ve metal fiyatlarını da azalttı.

Peki, avro son iki gün içerisinde niye hızla değer kaybetti? Almanya, yoğun fiyat hareketleri nedeniyle, salı akşamı geç saatlerde ülke bonoları ile on banka ve sigorta şirketi hisse senetlerinde çıplak açığa satış (naked short selling) yasağı koydu. Alman mali regülatörü BaFin'in açıklamasına göre, konulan bu yasak 31 Mart 2011'e kadar geçerli olacak. Daha önce ABD ve diğer bazı ülkeler de açığa satışa yasak koymuştu. Almanya, 2008 yılında da benzeri bir karar almıştı.

Açığa satışın ne olduğuna gelince... Açığa satış yapan kişi, hisse senedi veya bonoları ödünç alıp satıyor. Ardından fiyat, sattığı fiyatın altına düşünce tekrar düşük fiyattan bu varlıkları satın alıp ödünç aldıklarını geri veriyor. Aradaki fiyat farkını kazanç olarak elde ediyor. Çıplak açığa satışta ise oyuncu, varlıkları ödünç almadan satıyor. Böylece, sınırsız olarak satış yapıp, fiyatları istediği gibi düşürebiliyor. Dolayısıyla ülke bonolarında ve

şirket hisselerinde çıplak açığa satışlar büyük tedirginlik yaratıyor. Ayrıca ülke bonolarında yapılan çıplak açığa satışlar, ülke borçlarının ödenememe sigorta risk primlerini (credit default swap) aşırı miktarda yükseltiyor.

Almanya'nın aldığı bu kararların doğruluğuna gelince... Almanya'nın aldığı bu kararlar doğru. Ama piyasalarda çıplak açığa satışların durması Avrupa ülke kâğıtlarına olan talebi dolayısıyla, avro talebini azalttığı için avro, dolar karşısında son iki günde hızla değer kaybetti. Ve salı gecesi avro/dolar paritesi 1.2144 seviyesine geriledi. Böylece avro, dolar karşısında yılbaşından beri yüzde 15 oranında değer kaybetti. Geçen yılın kasım ayından hesap edilirse avronun, dolar karşısındaki kaybı yaklaşık yüzde 20'yi buluyor. Avronun değer kaybetmesi, petrol ve metal fiyatlarını, hızla gerilettiği için pek çok madencilik ve petrol şirketinin hisseleri değer kaybetti. Bu nedenle son iki gün içerisinde dünya hisse senedi piyasalarında önemli fiyat gerilemeleri oldu.

"Bundan sonra ne olacak" sorusu aklınıza gelebilir. Almanya'nın spekülörlere karşı aldığı bu yasak kararları, bir müddet sonra piyasalarda etkisini gösterecek. Özellikle Yunanistan, İspanya, Portekiz devlet borçlanma kâğıtları üzerine yapılan spekülasyonlar azalacak. Böylece avro bölgesi mali piyasaları yeniden istikrar kazanacak. Ülkeler daha kolay borçlanabilecek. Çünkü 1 trilyon dolarlık acil destek fonu hazır beklediği için spekülörlerin oyun alanı daralacak.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Madencinin ölümü çok ucuz

Süleyman Yaşar 21.05.2010

Türkiye'de son altı ayda yaşanan üç maden kazasında 63 kişi hayatını kaybetti. Madenlerde meydana gelen kazaların hemen tamamı grizu patlaması sonucu oldu.

Peki, bu grizu patlamaları önlenebilir mi? Evet önlenebilir. Çin'de yapılan bir araştırmaya göre, madenlerde, ölen işçinin ailesine altı yıllık kazancı karşılığı tazminat ödendiği belirtiliyor. Bu altı yıllık kazanç, işverene, yapacağı güvenlik yatırımdan daha düşük bedele mal oluyor. İşte bu nedenle işveren güvenlik amacıyla yatırımdan kaçınıyor. Anlayacağınız işçinin ölümü, iş güvenliğinden daha ucuza mal olduğundan, iş güvenliği ikinci planda kalıyor. Bu nedenle maden kazaları önlenemiyor.

Türkiye'de de, Çin'de yaşananların benzeri bir maliyet karşılaştırması var. Yasalarımıza göre, grizu patlamasının önlenmesi için, madenlerde çalışır vaziyette metan gazı ölçme aletlerinin bulunması gerekiyor. Ayrıca maden işçisinin, ayakkabısından baretine, kazmasından küreğine kadar kullandığı bütün aletlerin anti-grizu olması da şart. Tabii madenlerde kullanılan diğer malzemelerin, elektrik kablolarından, motorlara, direklerden konveyörlere kadar hepsinin anti-grizu özellikli olması gerekiyor. Anti-grizu araçların maliyeti, işçi ölüm tazminatından yüksek bulunduğu için işveren bu güvenlik harcamasını yapmaktan kaçınıyor.

Peki, madende biriken metan gazı niye fark edilemiyor? Madenlerde, patlamaya neden olan metan gazını ölçen araçların bulunduğu belirtiliyor. Ama yaşananlara bakılırsa, anlaşılan bu ölçerler yasak savma amacıyla kullanılıyor. Çünkü metan gazı miktarı arttığında, madene derhal hava verilmesi gerekiyor. Eğer yılbaşından beri grizu patlamalarının yaşandığı madenlerde, dendiği gibi metan gazı ölçerleri varsa, niye metan oranının arttığı tesbit edilmedi ve madene hava verilmedi? Bu çok basit iki sorunun cevabı Balıkesir Odaköy'de ölen 13 işçi ve Bursa Bükköy Maden Ocağı'nda ölen 19 işçi ve Zonguldak Karadon Kömür İşletmesi'nde dün verilen

yönetimi, esnek bir yuan yönetimine geçmeyi tartışmaya başladı.

Peki, Çin ve ABD ilişkileri nasıl gelişecek? Çin, ABD'nin en büyük ikinci ticari ortağı ve Amerikan Hazine bonolarını alan en büyük yatırımcı. İşte bu nedenle Amerikan yöneticileri yeni bir kur rejimi için Çin'i ikna etmeye çalışıyorlar. Çünkü Çin, dolara karşı sabitlediği yuan ile Amerikan ekonomisiyle olan dış ticaretinde kazanırken Avrupa'ya kaybediyor.

Amerikan Hazine Bakanı Geithner "dolar değer kazandı Amerikan ekonomisine olan güven yükseldi" derken, bir yandan da Çin'i parasının değerini dolara karşı yükseltmesini istiyor. Bu talebini Avrupa üzerinden yönlendiriyor. Eğer Çin, kur rejimini değiştirmezse, dolar değer kazandıkça, yuan da değer kazanacağından, Avrupa'ya ihracatta rekabet gücünü kaybedecek. Çin'in yeni bir kur rejimine ikna edilmesi büyük bir dönüşüm olacak. Dünya ticaretinde dengeler değişecek. Ama önemli olan küresel ekonomideki toparlanmanın devam etmesi.

Amerikan Hazine Bakanı'na göre işler iyi gidiyor. Avrupa'da ve ABD'de çözülmesi güç olan sorunlar yok. Dolayısıyla Türkiye ekonomisi için bu gelişmeler iyi bir haber. Maalesef, Ak Parti'yi, ekonomik kriz çıkartarak iktidardan düşürmeye çalışan kriz lobisine yine iyi bir haber yok.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kılıçdaroğlu IMF'yi istiyor herhalde

Süleyman Yaşar 25.05.2010

CHP Genel Başkanlığı'na seçilen Kemal Kılıçdaroğlu, ilk kapsamlı konuşmasını cumartesi günü kurultayda yaptı. Maliyeci olan Kılıçdaroğlu, konuşmasında ekonomik konuları öne çıkardı ve haklı olarak işsizlik konusuna da ağırlık verdi.

Kemal Kılıçdaroğlu, iktidara geldiği takdirde, işsizlik sorununu çözmek için önemli iki öneri getirdi. Birincisi, organize sanayi bölgelerinde meslek liseleri açarak okul-sanayi işbirliğini sağlayacağını belirtti. İkincisi, bekleyen öğretmen atamalarının hemen yapılacağını söyledi. Bu iki öneri de çok yerinde. Çünkü okul-sanayi işbirliği genç işsizliğin önlenmesi için esaslı bir çözüm yoludur. Öğretmen atamaları ise Ak Parti'nin nedendir bilinemez önemli bir zayıf noktadır.

Türkiye'de okul öncesi eğitimde, Devlet Planlama Teşkilatı'nın 2010 Yılı Programı'na göre, çocukların ancak yüzde 33,9 u okula gidebiliyor. En az 125 bin öğretmene ihtiyaç olduğu söyleniyor ama atamalar bir türlü yapılmıyor. Oysa okul öncesi eğitim zorunlu olduğuna göre, devlet, bu hizmeti bedelsiz olarak vermek zorunda. Devletin eğitim hizmetini geciktirmesi söz konusu olamaz. Öğretmenlerin hemen atanması ve ülke çapında yüzde yüz okullaşmanın sağlanması gerekiyor.

Ayrıca eğitimin gecikmesinin kritik sonuçları var. Eğitimin gecikmesi işsizlik oranını da yükseltiyor. Ak Parti hükümetinin eğitim harcamalarının bir yatırım harcaması olduğunun bilincine varması şart.

Gelelim Kılıçdaroğlu'nun diğer ekonomik önerilerine... Kılıçdaroğlu, işsizliği çözmek istiyorsa asıl üzerinde durması gereken konu Merkez Bankası'nın izlediği yüksek faiz-düşük kur politikası olmalıydı. Nedense CHP'nin

yeni başkanı bu konuya hiç değinmedi. Halbuki Türkiye’de işsizliği esas çoğaltan Merkez Bankası’nın ısrarla sürdürdüğü yanlış para politikası oldu.

Ak Parti hükümeti, tutarlı bir maliye politikası izleyerek bütçe açığını küçülttü, kamu borç yükünü azalttı. Kamu harcamalarının kompozisyonunu değiştirerek sağlık harcamalarını ve eğitim harcamalarını reel olarak arttırdı. Askerî harcamaları da görelî olarak düşürdü.

Bu politikalar sonucunu verdi ve bugün dışı ağrıyan çocuğunu hastaneye götüren babaya artık üç ay sonrasına randevu verilmiyor. Sağlık hizmeti anında veriliyor. Gelir dağılımı da 2002’den daha iyi. Gini katsayısı (gelir dağılımındaki eşitsizliği ölçmeye yarayan katsayı) 52’den 38’e gerileyerek gelir dağılımında düzelme olduğunu bize gösteriyor.

Bütün bu yapılan olumlu icraata rağmen, bağımsız Merkez Bankası, IMF’den ve TÜSİAD çevresinden aldığı destekle yanlış para politikasını sürdürerek Türkiye’de kaynak dağılımını bozdu.

Merkez Bankası, Türkiye’nin ihracatta rekabet üstünlüğünü adeta yok etti. Dış ticarete konu mal üretimi azaldığı için de işsizlik oranı yükseldi. Bu politikayı statükocu ve devlet rantlarıyla geçinen sermaye çevreleri destekledi.

Türkiye’de kazandıkları paraları genellikle yurtdışında tutan statükocu sermaye, yüksek faiz - düşük kur yoluyla bolca kolay paralar kazandı. Merkez Bankası’nın yanlış para politikası sonucunda Hazine ihalelerinde yüzde 18 faiz oranıyla alınan bono ve tahviller, yurtdışına yüzde 12 faizle anında satılarak, “tek tuş işlemiyle” bazıları bir dakikada yüzde 6 oranında haksız kazançlar sağladı. Merkez Bankası’nın eski ve şimdiki yöneticileri de bu çevrelerle birlikte hareket ettiler ve bu oyunun bir parçası olmaktan üzüntü duymadılar. Hep birlikte şimdi Kılıçdaroğlu’yu destekliyorlar.

Kurultaydaki ekonomi ağırlıklı konuşması değerlendirildiğinde, Kemal Kılıçdaroğlu’nun “bütçe yönetimini IMF’ye, siyaseti de askerî vesayete bırakmayı isteyen” bu statükocu çevrelere karşı olmadığı anlaşılıyor. Nitekim kurultayın ikinci gününde parti meclisine seçilen üyelere bakıldığında, “IMF’den 35 milyar dolar alın, bize verin” diyen İstanbul sermayesini destekleyenler çoğunlukta. Aralarında Anadolu sermayesini destekleyen pek yok.

CHP Parti Meclisi’ne seçilenlerin çoğu, “Anadolu sermayesi ve onların siyasi temsilcileri eskisi gibi çöpleri toplasın, parkları yapsın, mezarlıklara baksın. Yerel hizmetleri görsün, ‘ülkeye hizmeti!’ bize bıraksın” düşüncesinde olanlar.

Oysa Anadolu sermayesi artık Türkiye’yi yönetmek istiyor. Bugün geldikleri noktalardan eski yerlerine geri gönderilmeleri pek mümkün değil. Kılıçdaroğlu gerçekten iktidar olmak ve Türkiye’yi yönetmek istiyorsa Anadolu sermayesini yanına almalı. Onları, çöp toplamaya geri göndermeyi isteyenlerle işbirliği yapmamalı. Aksi takdirde Sosyalist Enternasyonal, vitrin değişikliğine bakmayıp, CHP’yi atıp AK Parti’yi üye olarak alacak gibi görünüyor.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Döviz piyasaları niye karıştı

Süleyman Yaşar 26.05.2010

Kore Yarımadası'nda "karasularının ihlali" nedeniyle çıkan gerginlik Asya piyasalarında oynaklık yarattı. Hatırlanacaktır iki ay önce, Kuzey Kore, Güney Kore savaş gemisini batırdı. 46 kişi hayatını kaybetti. Dün taraflar yine gerildi. Kuzey Kore Devlet Başkanı Kim Jong-il'in, askerleri, Güney Kore ile çatışmaya hazırlanmaları için uyarması, hisse fiyatlarını geriletirken aynı zamanda Güney Kore para birimi wonun değerini düşürdü. Güney Kore parası won, dün, diğer para birimleri karşısında yüzde üç oranında değer kaybetti.

Gelelim Avrupa piyasalarına... İspanya'da Katolik Kilisesi'nin yönettiği 146 yıllık CajaSur Bankası'na devlet el koydu. İspanya'da bir bankanın finansal yetersizlik nedeniyle devletleştirilmesi, Avrupa'da, gözlerin bankalara çevrilmesine neden oldu.

Borçlarını ödeyememe riski olduğu ileri sürülen Yunanistan, Portekiz, İspanya, İrlanda ve İtalya'nın Avrupa bankalarına 2,8 trilyon dolar borcu var. Bu borçlara piyasa uzmanları "zehirli kokteyl" diyorlar. Eğer İspanya'da olduğu gibi, belirttiğimiz diğer dört ülkede, benzeri banka sorunları yaşanır, borç krizi Avrupa'nın zengin ülkelerine de sirayet eder endişesi başladı. Bu endişe nedeniyle avro, dolar karşısında hızla değer kaybederek gün içinde 1.23 paritesinden, 1.21 seviyesine geriledi.

Peki, bu yaşananlar yeni bir küresel ekonomik kriz çıkarır mı? Kore Yarımadası'ndaki gerginlik ve Avrupa'da banka riskleri piyasaları önümüzdeki günlerde gerebilir. Ama Amerikan Hazine Bakanı Timothy Geithner'e göre "Amerikan ekonomisinde sorun yok. Çin, esnek kur rejimine geçmeyi aşamalı olarak kabul ediyor. Böylece dünya ticaretinde dengeli bir gelişme sağlanacak. Avrupa ise finansal sorunlarını çözebilecek güce sahip." İşte bu nedenle kısa vadede yaşanacak oynaklıklara rağmen dünya ekonomisi toparlanmaya devam edecek.

Türkiye piyasalarına gelince... Avrupa ve Asya piyasalarındaki gerilemeler ve ortaya çıkan kuşkular nedeniyle, avronun, dolar karşısında gerilemesi Türkiye piyasalarını etkiledi. Dün IMKB endeksi kapanışta yüzde 4,22 oranında geriledi. Dolar, Türk parası karşısında değer kazanarak öğle saatlerinde, bir lira 60 kuruşun üzerine çıktı. Avro ise bir lira 95 kuruş oldu.

"Döviz fiyatları nereye gidebilir" sorusu akla gelebilir. Teknik analizcilere göre, Amerikan Doları Türk parası karşısında avro/dolar paritesine bağlı olarak, bir dolar, 1 lira 63 kuruş direnç seviyesini görebilir. Dolar/Türk parası, destek seviyesi ise 1 lira 55 kuruş olabilir.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Brezilya tarımda patladı sıra Türkiye'de

Süleyman Yaşar 27.05.2010

Brezilya tarımsal üretimini son on yılda yüzde dört yüz oranında çoğalttı. Tarımın makineleşmesi ve genetik değişikliklerin kullanılması tarımda başarıyı getirdi.

Brezilya'da bu yılın ilk dört ayında "tarım makinelerinin" satışları, 2009'un aynı dönemine göre yüzde 52 oranında arttı. Ayrıca tarımda eğitime önem verilmesi verimliliğin yükselmesine neden oldu. Tarım ürünlerinde katma değer arttı. Tarımsal ürünler işlenerek satılmaya başlandı. Artık patates, cips olarak satılıyor. Elli kilogram patates yerine, dört kilogram cips satılarak daha çok istihdam ve katma değer yaratılıyor. Süt yerine peynir, yoğurt ve krema ihraç ediliyor. Brezilya, elde ettiği tarım ürünlerinin yüzde 25'ini ihraç ediyor. Ayrıca, Brezilya, biyoyakıt üretimi için bol miktarda mısır ve şeker kamışı üretiyor. Brezilya "mısır" üretiminde dünya üçüncüsü. Kahve, portakal ve şeker kamışı üretiminde dünya birincisi.

Sao Paulo Üniversitesi'nden Dr. Guilherma Dias "Çin, ABD ve Avrupa Birliği'nin ardından Brezilya dünyanın en büyük tarım ülkesi oldu. Yirmi yıl sonra Brezilya, tarımda ABD ve Avrupa'yı geçecek" diyor.

Türkiye'ye gelince... Dünya Bankası raporlarına göre, Türkiye, 50 milyar doların üzerindeki tarımsal üretim değeri ile dünyanın sekizinci büyük tarımsal ekonomisi haline geldi. Kırmızı et üretiminde yaşanan sorunlara rağmen son yıllarda gıda üretimi artıyor.

Tarım Bakanı Mehdi Eker "Türkiye'nin dünyaya 11,5 milyar dolarlık gıda maddesi sattığını ve 4,5 milyar dolarlık net ihracat fazlası verdiğini" söylüyor. Ayrıca, küresel ekonomik krizde bütün sektörlerde küçülme görülmesine rağmen tarım sektörü 2009 yılında yüzde 3,6 büyüdü. Küresel ekonomik krizde Türkiye istihdamının önemli bir kısmını tarım sektörü sağladı. Krizde, 275 bin civarında kişi yeniden tarım sektöründe işe başladı. Türkiye'de mısır üretimimiz son altı yılda 2,2 milyon tondan, yaklaşık beş milyon tona yükseldi. Hububat üretimi 2010'da 35 milyon ton civarında olacak. Geçen yıl 33 milyon tondur.

Peki, Türkiye Brezilya gibi tarımda büyük bir patlama yapabilir mi? Başbakan Tayyip Erdoğan'ın önceki gün başlayan Brezilya ziyaretinde "tarımsal işbirliği" gündeme gelecek. Pek çok işadama tarım yatırımlarıyla ilgileniyor. Brezilya'da otomotivden tarıma geçen işadamları Türk işadamlarına örnek olabilirler. Özellikle hayvancılık alanında Türkiye'nin sorunları var. Brezilya ve Arjantin hayvancılıkta çok iyi durumdadır. Başbakan'ın ziyareti sırasında bu ülkelerden alınacak örnekler Türkiye'de denenebilir. Brezilya, nasıl son on yılda tarımsal üretimini dört kat arttırdıysa Türkiye de aynı şekilde arttırabilir. Ve kısa sürede tarımsal üretim değeri 50 milyar dolardan 200 milyar dolara ulaşabilir.

Brezilya yapabildiğine göre Türkiye niye yapamam?

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İşsiz mühendisin çözüm önerisi

Süleyman Yaşar 28.05.2010

Türkiye'de işsizlik en önemli ekonomik ve sosyal sorun. Özellikle üniversite mezunu genç işsizler Türkiye için garip bir görüntü yaratıyor. Eğitimli emeğin hemen iş bulacağı düşünülüyor. Ama son yıllarda yükseköğrenim yapmış gençler iş bulmakta çok zorlanıyorlar. İşte bu gençlerden endüstri mühendisi Olcay Bey'in mektubu:

"İşsizlik, malum, ülkemizin en büyük problemlerinden biri.

Bu konuda benim şöyle bir projem var:

Devlet bütün işsizleri İŞKUR'a kayıt etse, İŞKUR bunlara iş bulana veya kendileri iş bulana kadar aylık 750 TL (ücret tutarı ayrıca düşünülebilir) ücret ödese nasıl olur?

Bahsedilen üç milyon kişi için, yılda 27 milyar TL (17 milyar dolar) eder.

Bu rakam Türkiye için ödenemeyecek bir rakam değil.

Ötesinde bu parayı alacak olanlar bu paranın yüzde 90'ını harcayarak tekrar ekonomiye kazandıracak.

Düşünsenize, 25 milyar TL'nin, gıda-giyim-sağlıkulaşım- eğitim gibi ana sektörlerle girdiğini.

Bence bu kaynak bile bir milyona yakın kişiye birkaç yıl içinde istihdam sağlar.

Tabii bu sistemde, kontrol mekanizmaları çok önemli.

Türkiye’de çalışanların önemli bir kısmı sigortasız çalıştığı için, ‘işsizim’ diyerek bu parayı almayı deneyebilir.

‘Çalışınca zaten ancak bu ücreti alıyorum, o yüzden hiç iş bulmayayım, bu para bana yeter’ diyerek, sistemi baltalayacak kötü niyetli kişiler çıkabilir. İŞKUR’un bu noktada personel hareketlerini çok sıkı kontrol etmesi gerekir.

Ayrıca, İŞKUR bir kişiye iş bulduğu zaman, o kişi işyerinin kapanması dışında bir sebeple işten ayrılırsa (kendi kusuru dolayısıyla), bir daha bu parayı alamazın veya uzun yıllar alamazın.

Bu sistemden para alan, SSK sağlık hizmetinden faydalansın (zaten yeşil kartla faydalaniyor), ancak sigorta primi yatırılmasın, yoksa bir kişi, ömür boyu çalışmadan emekli olabilir, bu da mantıksız ve adaletsiz olur. En azından, ‘sigortalı bir iş bulayım’ diyerek çaba harcasın. Bir ailede de bu para sadece bir kişiye verilsin.

Ben bir endüstri mühendisi olarak, bu kadarını düşündüm, ilgililer bunu ciddi bir proje haline getirebilir.”

Genç endüstri mühendisinin bu mektubu hayalci bulunabilir. Ama işsiz yükseköğrenimli sayısının artışı bir ülke için iyi bir gösterge değil. Dolayısıyla işsiz gençlerin sorunlarına çözüm bulmak şart. Aksi takdirde alternatif sosyal maliyetler hızla yükseliyor.

Peki, ne yapılabilir? Genç işsiz mühendisin önerisi restore edilebilir. İşsiz yükseköğrenimlilere, iş bulana kadar aylık 500 lira “iş bulma kredisi” verilebilir. Bir yıl süreyle verilen bu kredinin, krediyi alan iş bulunca, öğrenci kredilerinde olduğu gibi iki yıl içerisinde geri ödenmesi sağlanabilir. Böylece işsiz yükseköğrenimlilerin bunalıma girmeden iş aramaları ve işe giriş sınavlarına hazırlanması sağlanabilir.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hazine Müsteşarı TÜSİAD dergisine yazar mı

Süleyman Yaşar 31.05.2010

Türk Sanayici ve İş Adamları Derneği TÜSİAD’ın aylık Görüş dergisinin Haziran 2010 sayısı bana da gönderildi. Dergide Kemal Derviş ile yapılmış bir röportaj da var.

Derviş “sıcak paraya karşı önlem alınması ve Türk parasının aşırı değerlendirilmesine izin verilmemesi” konusunda ekonomi yönetimini gene uyarıyor. Aşırı değerli Türk Lirası ve yüksek faiz politikasından biraz daha düşük faiz politikasına geçmek gerektiğini düşünüyor. “Esnek kur içinde kalmak ve bu arada kurun çok aşırı değer kazanmaması için de dikkatli olmak gerekir” diyor.

Kemal Derviş, küresel ekonomide makro ekonomi yönetimini iyi bilen bir iktisatçı. Söyledikleri doğru. Eğer Türkiye ekonomisinin istihdam yaratması isteniyorsa, Türk parasının aşırı değerlendirilmesine izin verilmemeli. Rekabetçi bir kur politikası izlenmeli.

Bu ayki Görüş dergisinde dikkat çeken bir kitap tanıtımı da var. Nobel İktisat Ödülü sahibi George Akerlof ve Rachel Kranton’un yazdığı Kimlik Ekonomisi kitabının değerlendirmesi yapılmış. Ekonomik kararlarda ve

tercihlerde kimliklerin oynadığı rolün, iktisatçılarca ihmal edildiği, oysa kimliklerin ekonomik kararlarda önemli bir açıklayıcı unsur olduğu üzerinde duruluyor. Kitapta ele alınan kimlik kavramı iktisadi analizi zenginleştiriyor.

Kitap ayrıca ırksal ve etnik azınlıkların sorunlarına da eğiliyor. Bu konuda geleneksel iktisadın açıklayamadığı pek çok gözlem bulunuyor. Mesela niçin zenciler arasında işsizlik oranı, İngilizce bilemeyen hispaniklerden daha fazla? Kitap bu sorulara cevap arıyor.

Gelelim dergiyle ilgili başlığa çektiğimiz konuya... TÜSİAD'ın Görüş dergisinde "G-20 öncülüğünde küresel ekonomi" başlıklı İbrahim Çanakçı-Hazine Müsteşarı isim ve unvanlı bir yazı var. Hazine Müsteşarı'nın TÜSİAD'ın Görüş dergisine yazı yazması pek doğru olmamış. Hazine Müsteşarlığı bütün çıkar gruplarına eşit mesafede durulması gereken bir makamdır.

TÜSİAD gibi işadamlarının kendi çıkarlarını kollamak için kurdukları bir derneğin dergisinde yazı yazan bir Hazine Müsteşarı'nın, kendisinden istendiği takdirde Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun DİSK'in dergisine de yazması gerekir. Ama Hazine Müsteşarı'ndan DİSK'in çıkardığı bir dergi için yazı istense vermeyeceğini, devrimci işçilerle yan yana anılmak istemeyeceğini düşünüyorum. Herhalde DİSK dergisinde yazısının çıkmasından çekinecektir.

Kaldı ki TÜSİAD, siyasetin merkezinde yer alan bir dernektir. Geçmişte Bülent Ecevit ve Turgut Özal hükümetlerine savaş açmış bir dernek. Ecevit hükümetini düşürmek için gazetelere ilanlar vermişti. Son dönemde de Ak Parti hükümeti ile arası Merkez Bankası Başkanlığı'na yapılacak atama nedeniyle gerilmişti. Hükümetin Merkez Bankası Başkanlığı'na atamayı düşündüğü Adnan Büyükdeniz'i yıpratmak için çalışmışlardı.

İşadamlarının çıkarını kollama derneği olan TÜSİAD, siyasi çatışmalara girmekten çekinmeyen bir dernek görüntüsü verir.

O halde Hazine Müsteşarı niye işadamlarının menfaatini kollayan bir dernek olan TÜSİAD'ın dergisine yazıyor? Herhalde haklı bir nedeni var. Herkese eşit mesafede bulunması gereken bir makamda olan Hazine Müsteşarı'nın kamuya bu haklı nedenini açıklaması faydalı olur.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Alman askeriyesinin ekonomik misyonu ne

Süleyman Yaşar 02.06.2010

Almanya Cumhurbaşkanı Horst Köhler geçen pazar günü aniden görevinden çekildi.

Peki, Köhler niye Cumhurbaşkanlığı görevinden apar topar ayrıldı? Köhler, Afganistan'da bulunan Alman askerlerini ziyaretinin ardından Alman devlet radyosunda bir röportaj yaptı.

Köhler, 22 Mayıs 2010'da yaptığı radyo röportajında "bizim büyüklüğümüzde bir ülkenin, ihracata ve dış ticarete odaklanması gerekir. Bu nedenle bazen ticaret yollarını açmak, bazen ticaretimizi, istihdamımızı ve gelirimizi etkileyen bölgesel dengesizlikleri gidermek için dünyanın çeşitli bölgelerine asker göndermemiz gereklidir" dedi.

Cumhurbaşkanı'nın bu röportajının ardından sosyal demokrat muhalefet harekete geçti. Sosyal demokratlar "Anlaşılan Köhler, ticari çıkarlar için savaşa gitmeyi öneriyor, savaş destekçiliği yapmak Alman anayasasına

aykırıdır. Köhler, anayasayı ihlal etti, hemen istifa etsin" görüşünü ileri sürdüler. Bu istek üzerine, Köhler'in ofisinden "Cumhurbaşkanı'nın röportajının yanlış anlaşıldığı ve Alman askerlerinin, Afganistan'ın yanında, Afrika'da da barışı sağlamak için deniz kuvveti olarak bulunduğu" belirtildi. Ama bu açıklama Alman kamuoyunu tatmin etmedi, bunun üzerine Cumhurbaşkanı Köhler görevinden ayrıldı.

Peki, Afganistan'da Birleşmiş Milletler adına görev yapan Alman askerlerinin Alman ticari ve ekonomik çıkarlarını koruması ne anlama geliyor? Cumhurbaşkanı Köhler'in açıklamasına göre, Birleşmiş Milletler adına barışı sağlamak amacıyla görev yapan Alman askerleri meğer Almanya'nın ticari çıkarları için Afganistan'a gitmişler. Şimdi bu durumda Birleşmiş Milletler'in de açıklama yapması gerekiyor. Almanya'nın Afganistan'da ticari ve ekonomik çıkarları nedir?

Dünkü *The Wall Street Journal* gazetesine göre, istifa eden Alman Cumhurbaşkanı Horst Köhler'in mesleği maliyeci. 1982 yılında Alman Maliye Bakanlığı'nda göreve başladı. Köhler, 2000 yılında IMF Başkanlığı'na atandı. Ve bu görevi 2004 yılına kadar sürdürdü. Alman ticari ve ekonomik çıkarları için savaşa gitmeyi önerebilen Köhler, Türkiye-IMF stand-by anlaşması sürerken IMF Başkanı'ydı.

Hatırlanacaktır, Türkiye, 2001 yılında IMF ile stand-by anlaşması sürerken parasal krize girdi. Alman bankaları, 2000 yılının kasım ayında Türkiye'den büyük tutarda para çıkartarak krizi tetiklediler. Piyasalardaki güveni sarstılar. Bütün bunlar olurken IMF'nin başında Horst Köhler vardı. Akla şu soru geliyor "Acaba Türkiye 2001 krizine Alman ticari ve ekonomik çıkarlarının korunması amacıyla mı sokuldu?"

İstifa eden Almanya Cumhurbaşkanı'nın istifasına neden olan Afganistan açıklamaları akla bu soruyu getiriyor. Haklı bir soru değil mi?

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kriz lobisinin IMF'ye verdiği yeni akıl

Süleyman Yaşar 03.06.2010

Uluslararası Para Fonu (IMF), Türkiye ekonomisine ilişkin gözden geçirme raporunun ilk sonuçlarını açıkladı. IMF, Türkiye ekonomisinin yaşanan küresel krizden erken toparlanarak çıktığını belirtiyor. Oysa IMF, iki yıl önce Türkiye için sıkıntılı bir mali program önermişti. Bu önerileri yaparken, Türkiye'de konuştuğu bazı çevreler, IMF'yi etkilemişlerdi. Onlara göre Ak Parti hükümeti, yerel yönetimlere para vermemeliydi. Kamu harcamalarını iyice kısımalıydı. Aksi takdirde Türkiye batacak.

Peki, bu aklı IMF'ye kim vermişti? Ak Parti yerel yönetimlere para vermemeli, IMF'den para alıp bize vermeli diyen bazı işadamlarının oluşturduğu "kriz lobisi" IMF'ye bu akılları vermişti. Bunun üzerine, hükümet, IMF'nin siyasi müdahale yapmak istediğini ileri sürerek stand-by anlaşması görüşmelerini uzattı ve sonunda anlaşma yapmaktan vazgeçti. Hükümet anlaşma yapmamakla iyi de yaptı. Çünkü stand-by anlaşması yapılsaydı, alınacak para kriz lobisi tarafından yağmalanacaktı. Ve borç olarak vatandaşın sırtına yüklenecekti. Ayrıca, alınan borç, Türkiye'nin kamu borç yükünü gereksiz yere çoğaltacaktı.

Gelelim kriz lobisinin IMF'ye verdiği yeni akla... IMF heyetince hazırlanan gözden geçirme ve program sonrası izlemenin ilk sonuçları 26 Mayıs 2010 tarihinde IMF web sitesinde yayınladı. Bu ilk değerlendirmelere göre, Türkiye'de asgari ücretin yüksek olduğu ileri sürülüyor. Hatta Avrupa Birliği'ne yeni katılan ülkelerde asgari ücretlerin Türkiye'den düşük olduğu belirtiliyor. Bu yüksek asgari ücret nedeniyle, Türkiye'nin, rekabet

gücünün zayıfladığı ileri sürülüyor. Ayrıca, IMF, Türkiye’de uygulanan kıdem tazminatının da OECD ülkeleri arasında yüksek tutarda olduğunu belirtiyor.

IMF, bir de, yüksek asgari ücret ve kıdem tazminatı nedeniyle işçilerin gelirlerini sakladığını ileri sürüyor. Ve ödemelerin elden ele yapılması nedeniyle kayıtdışının arttığını ve vergi kaybının olduğunu söylüyor. Peki, bütün bu yazılanlardan sonra istenen ne? Kayıtlı sektörlerde asgari ücretlerin ve kıdem tazminatlarının azaltılması.

Gelelim kriz lobisinin verdiği aklı aynen yazan IMF uzmanlarına verilecek cevaba... Türkiye’de asgari ücret Avrupa Birliği’ne yeni giren eski sosyalist ülkelere göre bir miktar yüksek olabilir. Ama AB’ye katılan bu yeni ülkelerde gıda maddeleri Türkiye’den çok daha ucuza satılıyor. Polonya’da, Bulgaristan’da, Romanya’da etin kilosu iki avro. Peki, Türkiye’de ne kadar? Aynı etin kilosu on dört avro. Kaldı ki eski sosyalist, yeni AB üyesi ülkelerde her işçi ailesinin kendisine ait bir konutu var. Anlayacağınız kira sorunu yok. Elektrik ucuz, sıcak su ucuz, gaz ucuz, ulaşım ucuz. O halde IMF uzmanı neden bu karşılaştırmayı yapmadan Türkiye raporuna asgari ücret yüksek diyerek yazıyor? Bu sorunun cevabını sendikalar vermeli.

Bazı işadamları IMF ile ahbap-çavuş ilişkisi kurarken, sendikalar işçi haklarını korumak için IMF ile görüşmekten kaçamazlar ve kaçmamalıdır. IMF’ye, AB’ye yeni üye olan ülkelerle, Türkiye arasında refah farkı yaratan konuları, işçi sendikaları anlatmalı. Aksi takdirde bazı işadamları IMF aracılığı ile işçi ücretlerini ve kıdem tazminatlarını törpüleyecekler.

Peki, IMF’ye işçi ücret ve kıdem tazminatlarının AB’ye göre yüksek olduğunu söyleyen bazı işadamlarının başka amaçları olabilir mi? Olabilir. Kriz lobisi olarak isimlendirdiğimiz bazı işadamları, seçimlere bir yıl kala, bakın Ak Parti hükümeti işçi ücretlerini indirecek, kıdem tazminatlarını ödetmeyecek propagandası yapmak amacıyla IMF’den bu konuyu rapora almasını istemiş olabilirler. Aman dikkat bu bir tuzağa benziyor. Yine IMF, yine kriz lobisi devrede anlaşılan. Bu defa yöntem, IMF’nin gözden geçirme raporuyla halkın seçtiği hükümeti zora sokmak olabilir.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İşadamı yeşil kartlıdan daha fazla devlet yardımı alır mı

Süleyman Yaşar 04.06.2010

Türkiye’de fakirlerin sağlık hizmetinden yararlanmaları için yeşil kart veriliyor. Muhtarlıklardan fakir ve muhtaç olduğunu belgeleyenler yeşil kart alıyorlar. Sosyal güvencesi olmayan vatandaşlar yeşil kartlarını göstererek tedavi hizmetini ve ilaçlarını ödeme yapmadan temin ediyorlar. Verilen sağlık hizmetinin bedeli devlet bütçesinden karşılanıyor. Sosyal devletin gereği olarak ihtiyaç duyan vatandaşlara bir tür devlet yardımı yapılıyor.

“Peki, yeşil kartlılara verilen tedavi hizmetleri için devlet bütçesinden ne kadar para ödeniyor” sorusu aklınıza gelebilir. Yeşil kartlıların tedavi hizmeti için devlet bütçesinden ödenen tutar 2009 yılında 3,7 milyar lira oldu. 2010 Bütçesi’nde yeşil kart tedavi hizmetleri için ayrılan ödenek tutarı 3,3 milyar lira civarında bulunuyor.

Gelelim işadamlarının aldığı bir devlet yardımı türüne? Hatırlanacaktır, hükümet, küresel mali kriz nedeniyle şirketlerin eleman çıkarmasını önleyebilmek için bazı teşvik tedbirlerini uygulamaya koydu. Bu teşvik tedbiri ya da devlet yardımlarından bir tanesi, Sosyal Güvenlik Kurumu’na ödenen işveren payının yüzde 5’lik kısmının

devlet tarafından ödenmesi kolaylığıydı. Anlayacağınız, devlet, 2008 yılının eylül ayından beri işverenin ödeyeceği sosyal güvenlik primini üstlendi. Dün Başbakan Tayyip Erdoğan, Türkiye İhracatçılar Meclisi'nde yaptığı konuşmada, devletin, işveren payları için bugüne kadar 7,3 milyar lira ödediğini belirtti. İşverenin ödemesi gereken bu paralar kendi cebinde kaldı. Halbuki, işçiler, kendi ücretinden kesilen sosyal güvenlik primlerini ödediler.

Yeşil kartlıyla işadamı arasında bir mukayese yaparsak... Çalıştırdığı işçinin primini devlete ödeten işadaminin devlete maliyetinin yeşil kart alan fakirlerden daha fazla olduğu ortaya çıkıyor. Çünkü 2010 yılı bütçesinde yeşil kartlıların tedavi masraflarına ayrılan ödenek 3,3 milyar lira tutarken, işadamı çalıştırdığı işçi için devletten 3,9 milyar lira alacak ya da devlet bu parayı Sosyal Güvenlik Kurumu'na onun adına verecek.

Hal böyleyken, işverenlerin, ekonomi büyüdüğü halde hâlâ istihdam yaratmakta sorun çıkarmaları, işe alımlarda ilave yardımlar istemeleri haklı bir talep olarak görülemez. Hatta, IMF raporlarına, Türkiye'de asgari ücret çok yüksek diyerek yazdırmaları makul karşılanacak bir yöntem olamaz.

Peki, yeşil kartlıdan daha fazla devlet yardımı alan işadamı olur mu? Ve bu kişiye işadamı denir mi? Bu sorunun cevabını işadamlarının vermesi gerekiyor.

suleymanyasar34@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)